

Efsaneler esin perileriyle birarada

Özlem Ertan 09.08.2010

Ezgiler, aradıklarını buluncaya kadar başıboş dolaşırlar gökyüzünde. Rüzgâr onları nereye götürürse oraya giderler. Bazen ağaçların dallarına seslerden müteşekkil bir gökkuşağı gibi sarılıp nüfuz ederler ormanın ruhuna, bazen de evlerde dolaşır ve insanların kulaklarına yıldız tozları gibi serperler kendilerini var eden sesleri. Hafızasını kaybetmiş insanlar gibi adımlayıp dururlar, ne aradıklarını bile bilmeden, zamanın ne başı ne de sonu görünen uzun ve karanlık tünelini. İlginçtir, bu amaçsızca yapılmış gibi görünen seyahatlerinin sonunda, görür görmez tanılar aslında uzun zamandır aradıkları şeyi.

Tüm ezgilerin tek bir hedefi vardır: Kendilerini ölümsüz kılacak en güçlü aracıyı bulmak. O aracı, bazen bir enstrümanın yardımıyla, bazen de kendi sesiyle zamanın ve mekânın ötesine taşır ezgileri. Donizetti, Verdi, Puccini, Wagner gibi opera bestecilerinin zihninde varlık kazanan ezgileri ölümsüzlük mertebesine ulaştıran gelmiş geçmiş en iyi araçlardan birinin, ünlü İspanyol tenor Placido Domingo olduğuna kuşku yok.

Bir müzik büyücüsü

Placido Domingo'nun ezgilere anlam katma gücünü ve çokyönlülüğünü tanımlamakta yetersiz kalır tenor sözcüğü. Zira opera repertuarının tenor ses için yazılmış neredeyse tüm önemli rollerini seslendiren Domingo, sesleri nefes alıp veren canlı varlıklara dönüştüren bir büyücüdür. Puccini'nin Turandot operasından Nessun Dorma'yı Domingo'nun ifade gücü yüksek sesinden dinlerken yüreğini, müziğin ellerine en ufak bir direniş bile göstermeden teslim etmeyen biri olabileceğine ihtimal vermiyorum.

Placido Domingo'nun baritonlar için yazılmış rolleri de seslendirdiğini bilir sanatseverler. Zira birkaç ay önce Milano'daki La Scala operasında Verdi'nin Simon Boccanegra operasına adını veren, bariton ses için yazılmış rolü yorumlamıştı ünlü sanatçı. La Scala'daki bu temsil, "Sinemada Opera" etkinliği kapsamında İstanbul, Ankara ve İzmir'deki bazı sinema salonlarında da canlı olarak yayınlanmıştı. Aynı zamanda orkestra şefi ve artistik direktör olan Placido Domingo, geçtiğimiz kış kolon kanseri yüzünden ameliyat geçirmiş ve kısa süreliğine de olsa korkutmuştu dinleyicilerini.

Ancak Domingo'nun seslerin gücüyle beslenen yüreği, ezgileri ölümsüzlüğe taşımaya devam ediyor. Temmuzda Los Angeles'ta, Wagner'in Die Walküre operasında Siegmund rolünü seslendiren Domingo, yeni albüm kayıtlarıyla da müzikseverlerin ruhunda, sesler ülkesine bakan pencereler açmaktan geri durmuyor.

Leoncavallo'nun ses evreninde

Placido Domingo'nun, 38. Uluslararası İstanbul Müzik Festivali kapsamında Türkiye'de konser veren Çinli piyanist Lang Lang'la birlikte yaptığı albüm klasik müzik dinleyicilerinden o kadar çok ilgi gördü ki, dünyanın en çok satan klasik müzik dergilerinden biri olan Gramophone, ağustos sayısında, ayın albümü seçti bunu. Deutsche Gramophone'un iki yıldızını biraraya getiren albüme adını veren La nuit de mai, I Pagliacci/Palyaçolar adlı operasıyla tanınan Ruggero Leoncavallo'nun tenor ve orkestra için yazdığı bir senfonik şiir.

Bu senfonik şiiri İtalyan şef Alberto Veronesi'nin yönetimindeki Bologna Teatro Comunale Orkestrası eşliğinde seslendiren Placido Domingo, yine tanrısal bir enstrüman gibi kullanıyor sesini. Ruggero Leoncavallo, adsız bir şairle esin perisi arasındaki diyaloglardan oluşan bu 12 bölümlük eserini, Alfred de Musset'nin bir şiirinden esinlenerek yazmıştı. Eserde, "adsız şair"e sesiyle ve yorum gücüyle hayat nefesi veren Placido Domingo, biçimlendirici bir rol oynuyor, orkestra ise anlatımı yönlendiriyor.

Lang Lang eşlikçi oldu

Yine Ruggero Leoncavallo'nun imzasını taşıyan beş şarkıyı ise dünyanın en başarılı ve popüler piyanistlerinden Lang Lang'ın eşliğinde seslendiriyor Placido Domingo. Lang Lang'ın ilk kez eşlikçi olarak bir albümde yer aldığını da belirtmek gerekir.

Lang Lang, 38. Uluslararası İstanbul Müzik Festivali kapsamında verdiği konserde Chopin'in 1. Piyano Konçertosu'nu seslendirmişti. Chopin'in notaları, Lang Lang'ın aracılığıyla, piyanonun tuşlarının arasından sihirli bir çağlayan gibi dökülürken, Haliç Kongre Merkezi'ni hıncahınç dolduran müzikseverlerin gözlerinde hayranlık ışıkları yanıyordu. Çin'in klasik müzik evrenine armağan ettiği Lang Lang'ı kayıtlardan dinlemek çok güzel olsa da onunla aynı salonda olmak ayrı bir etki bırakıyor insanın üstünde.

Le Nuit de Mai adlı albümde sadece eşlikçi olarak dinlemeyeceksiniz bu müthiş piyanisti. Zira Leoncavallo'nun solo piyano için yazdığı Barcarola Veneziana ve Valse Mignonne, Lang Lang'ın parmaklarının ucunda hayat buluyor.

İnternetin hayatımıza girmesinden sonra Türkiye'de bulamadığımız albüm, kitap ve filmleri rahatlıkla temin edebilmeye başladık. Siz de amazon.com'a girerek La nuit de mai'den örnekler dinleyebilir hatta derseniz operanın büyücüsü Placido Domingo ile etkileyici piyanist Lang Lang'ı biraraya getiren bu albümü satın alabilirsiniz.

Şurası bir gerçek ki, opera tarihinin en güzel ezgilerini bazen sarsıcı fırtınalara, bazen de ılık meltemlere dönüştüren efsane tenor Placido Domingo, sadece La Nuit de Mai'yi seslendirirken değil, her zaman konuşuyor esin perisiyle. Onu ve henüz 27 yaşındaki Çinli piyanist Lang Lang'ı efsane yapan da o perinin dilinden anlamaları değil mi zaten?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Macaristan'ın ezgi avcısı ve çellonun haykırışı

Özlem Ertan 16.08.2010

Macaristan köylerinde büyük bir dikkat ve mutlulukla dolaşıyordu ezgi avcısı. O köylerde kim bilir kaç yüzyıl önce yaratılmış ezgileri kalın bir nota defterinin koruyuculuğuna teslim etmek, sonra da dünyaya duyurmaktı amacı.

Macaristan'ın, zamanın sisleri arasında kaybolmuş köylerinin üzerinde kuş sürüleri gibi uçan ezgiler, ezgi avcısına yol gösterdi ve o, müziğin çağırdığı her yere gitti. Bazen bir Roman'ın kemanından çıkan neşeli melodiler ılık bir su gibi aktı ezgi avcısının kulaklarından içeri. Bazen de hüznün ve haykırışın suretini içinde barındıran bir ağıt...

1905'te, tozlu köy yollarına inanç ve istekle düşen bu ezgi avcısının adı Zoltán Kodály'ydi. Zoltán Kodály'yi tanıyanlar, onun sadece köy köy dolaşıp halk ezgilerini kayda geçiren bir etnomüzikolog olmadığını bilirler. Aynı zamanda çok iyi bir besteci, eğitimci ve dilbilimciydi Zoltán Kodály. Tıpkı vatandaşı ve meslektaşı Béla Bartók gibi Macar halk ezgilerini zamanın dipsiz uçurumlarına yuvarlanmaktan kurtarmış ve hepsi de ölümsüzlük mertebesine ulaşmış eserlerini Macar müziğinin renkleriyle süslemişti.

Doğu ve Batı Avrupa buluşuyor

İstasyon şefi ve amatör bir müzisyen olan babasının teşvikiyle küçük yaşta müziğe başlamıştı Zoltán Kodály. Keman çalan ve kilise korosunda şarkı söyleyen küçük Zoltán, daha o dönemde Macar ezgilerinin akınına karşı korunmasız bırakmıştı kulaklarının kapılarını. Sonra büyüdü ve Budapeşte Üniversitesi'nde dilbilim alanında eğitim almaya başladı. Eş zamanlı olarak Franz Liszt Müzik Akademisi'nde kompozisyon eğitimi de aldı. İşte bu yıllarda, henüz küçükken halk ezgilerine karşı duyarlı hale gelen kulakları onları çeken bir mıknaatısa dönüştü.

Macaristan köylerinde yaşlıların ağıtlarını dinlerken kim bilir evrenin hangi uzak köşesine yolculuk etti Zoltán Kodály. Muhtemelen o ağıtların siyah sandığının bir Roman'ın kemanından çıkan neşeli ezgilerin gücüyle açıldığını hissetmek hoşuna gitti. Köylerde yaptığı seyahatlerden sonra Macar halk müziği üzerine bir tez hazırladı. Ancak şurası bir gerçek ki Zoltán Kodály'nin ne ruhu ne de bedeni Macaristan sınırlarında sıkışıp kaldı. Paris'e gidip burada klasik Batı müziğinin sırlarına vâkıf olan Kodály, Claude Debussy'nin eserleri üzerinde yoğunlaşmıştı. İşte tam da bu yüzden, her iki dünyanın seslerine de vakıf olan Zoltán Kodály'nin besteleri, Doğu Avrupa halk müziğiyle klasik Batı müziğinin birleştiği bir havuz gibidir. Ancak hissettirdiği duygu itibarıyla Doğu Avrupa halk ezgilerinin güçlü duygularla örülmüş evrenine açılmış bir pencereye de benzetilebilir Zoltán Kodály'nin müziği.

Macar denizinde bir Britanyalı

Müzik eğitimiyle ilgili çalışmalar da yapan bu büyük besteci ve etnomüzikologun adını taşıyan metod, hâlâ, Macaristan'da müzik eğitiminin temelini oluşturuyor.

Zoltán Kodály'nin Macaristan'ın kokularını, renklerini bir mühür baskısı gibi üzerinde taşıyan eserleri, yazıldığı günden beri dünyanın en önemli solistleri, orkestraları ve koroları tarafından defalarca yorumlandı. Zoltán Kodály'nin renkli ses evrenine büyük bir istek ve merakla dalan yorumcuların arasında genç ve yetenekli çellist Natalie Clein da var artık. 1977 doğumlu Britanyalı çellist Natalie Clein, dinleyicilerini müziğin içine çekebilmesiyle tanınan tutkulu bir çellist. 1994 yılında BBC Young Musicians Yarışması'nda Elgar'ın *Çello Konçertosu*'nu yorumlayarak birinci olmuş ve bu başarı onu klasik müzik dünyasının genç yıldızlarından biri haline getirmişti. Akabinde Varşova'da düzenlenen Avrupa Genç Müzisyenler Yarışması'nda birinci olan ilk Britanyalı olarak tarihe geçti Natalie Clein.

1777 yapımı çellosunu da yanına alarak müziğin derin ve dalgalı sularında korkusuzca yüzen Natalie Clein, son albümünde Zoltán Kodály'nin en önemli eserlerinden biri olan *Op 8 Çello Sonatı*'nı yorumluyor. Hyperion etiketiyle Avrupa ülkelerinde satışa sunulan albümde Zoltán Kodály'nin piyano ve çello için yazdığı sonat da var. Bu sonatta Natalie Clein'a piyanist Julius Drake eşlik ediyor.

2007 yılında Royal Liverpool Filarmoni Orkestrası'yla birlikte Elgar'ın *Çello Konçertosu*'nu kaydeden Natalie Clein'ın, toplam beş albümü var.

Natalie Clein geçtiğimiz yıllarda İstanbul'a gelmiş ve Cem Mansur yönetimindeki Akbank Oda Orkestrası'yla birlikte konser vermişti. Gerçekten de dinleyicinin gözlerini ve kulaklarını sahneye yöneltmesini sağlayacak bir çekim gücü vardı Natalie Clein'in. Öncelikle ona baktığınızda kalp atışlarının, çaldığı müzikle uyumlu olduğunu hissedebiliyorsunuz. Müziğin akıntısına kendini kaptırıp giden bu güzel çellistin peşinden siz de gidiyorsunuz seve seve.

Bach'ın Çello Süitleri'nden sonra

Zoltán Kodály'nin 1915'te bestelediği *Op 8 Çello Sonatı*, her koşulda insanı sarsan bir eser. Doğu Avrupa'nın haykırıyla yüklü ağıtlarını ve neşeli Çigan ezgilerini kolaylıkla çekip çıkarabilirsiniz bu sonatın içinden. Çello repertuarının en önemli eserlerinden biri olan *Op 8 Çello Sonatı*, Natalie Clein'a göre Bach'ın Çello Süitleri'nden sonra bu enstrüman için yazılmış en güzel eser.

BBC Music Magazine'in ağustos sayısında Natalie Clein'la yapılmış bir röportaj vardı. Bu röportajda neden Kodály'nin bu eserini yorumlamak istediği şöyle anlatmıştı sanatçı: "Bana göre bu sonat, Bach'ın Süitleri'nden sonra çello için yazılmış en önemli parça. Onu çalarken başka enstrümanların da bana eşlik ettiğini hayal ediyorum. Bazen de, Kodály'nin etnik müzik araştırmaları yaparken karşılaşmış olabileceği manzaraları, insan ya da kanun sesini, çimbalonun eşliğini...."

Zoltán Kodály'nin bu eseri Macaristan'a açılan geniş ve renkli bir kapı gibi. Onu, Natalie Clein gibi tutkulu ve müzikle birlikte nefes alıp veren bir çellisten dinlemek ise o kapının sınırlarını genişletiyor. Eğer Zoltán Kodály'nin *Op 8 Çello Sonatı*'nın en azından bir kısmını Natalie Clein'in yorumundan dinlemek isterseniz sanatçının myspace sayfasını ziyaret etmenizi öneririm.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Macaristan'ın ezgi avcısı ve çellonun haykırışı

Özlem Ertan 16.08.2010

Macaristan köylerinde büyük bir dikkat ve mutlulukla dolaşıyordu ezgi avcısı. O köylerde kim bilir kaç yüzyıl önce yaratılmış ezgileri kalın bir nota defterinin koruyuculuğuna teslim etmek, sonra da dünyaya duyurmaktı amacı. Macaristan'ın, zamanın sisleri arasında kaybolmuş köylerinin üzerinde kuş sürüleri gibi uçan ezgiler, ezgi avcısına yol gösterdi ve o, müziğin çağırdığı her yere gitti. Bazen bir Roman'ın kemanından çıkan neşeli melodiler ılık bir su gibi aktı ezgi avcısının kulaklarından içeri. Bazen de hüznün ve haykırışın suretini içinde barındıran bir ağıt...

1905'te, tozlu köy yollarına inanç ve istekle düşen bu ezgi avcısının adı Zoltán Kodály'di. Zoltán Kodály'ı tanıyanlar, onun sadece köy köy dolaşıp halk ezgilerini kayda geçiren bir etnomüzikolog olmadığını bilirler. Aynı zamanda çok iyi bir besteci, eğitimci ve dilbilimciydi Zoltán Kodály. Tıpkı vatandaşı ve meslektaşı Béla Bartók gibi Macar halk ezgilerini zamanın dipsiz uçurumlarına yuvarlanmaktan kurtarmış ve hepsi de ölümsüzlük mertebesine ulaşmış eserlerini Macar müziğinin renkleriyle süslemişti.

Doğu ve Batı Avrupa buluşuyor

İstasyon şefi ve amatör bir müzisyen olan babasının teşvikiyle küçük yaşta müziğe başlamıştı Zoltán Kodály. Keman çalan ve kilise korosunda şarkı söyleyen küçük Zoltán, daha o dönemde Macar ezgilerinin akınına karşı korunmasız bırakmıştı kulaklarının kapılarını. Sonra büyüdü ve Budapeşte Üniversitesi'nde dilbilim alanında eğitim almaya başladı. Eş zamanlı olarak Franz Lizst Müzik Akademisi'nde kompozisyon eğitimi de aldı. İşte bu yıllarda, henüz küçükken halk ezgilerine karşı duyarlı hale gelen kulakları onları çeken bir mıknaatısa dönüştü.

Macaristan köylerinde yaşlıların ağıtlarını dinlerken kim bilir evrenin hangi uzak köşesine yolculuk etti Zoltán Kodály. Muhtemelen o ağıtların siyah sandığının bir Roman'ın kemanından çıkan neşeli ezgilerin gücüyle açıldığını hissetmek hoşuna gitti. Köylerde yaptığı seyahatlerden sonra Macar halk müziği üzerine bir tez hazırladı. Ancak şurası bir gerçek ki Zoltán Kodály'ın ne ruhu ne de bedeni Macaristan sınırlarında sıkışıp kaldı. Paris'e gidip burada klasik Batı müziğinin sırlarına vâkıf olan Kodály, Claude Debussy'nin eserleri üzerinde yoğunlaşmıştı. İşte tam da bu yüzden, her iki dünyanın seslerine de vakıf olan Zoltán Kodály'ın besteleri, Doğu Avrupa halk müziğiyle klasik Batı müziğinin birleştiği bir havuz gibidir. Ancak hissettirdiği duygu itibarıyla Doğu Avrupa halk ezgilerinin güçlü duygularla örülmüş evrenine açılmış bir pencereye de benzetilebilir Zoltán Kodály'ın müziği.

Macar denizinde bir Britanyalı

Müzik eğitimiyle ilgili çalışmalar da yapan bu büyük besteci ve etnomüzikologun adını taşıyan metod, hâlâ, Macaristan'da müzik eğitiminin temelini oluşturuyor.

Zoltán Kodály'ın Macaristan'ın kokularını, renklerini bir mühür baskısı gibi üzerinde taşıyan eserleri, yazıldığı günden beri dünyanın en önemli solistleri, orkestraları ve koroları tarafından defalarca yorumlandı. Zoltán Kodály'ın renkli ses evrenine büyük bir istek ve merakla dalan yorumcuların arasında genç ve yetenekli çellist Natalie Clein da var artık. 1977 doğumlu Britanyalı çellist Natalie Clein, dinleyicilerini müziğin içine çekebilmesiyle tanınan tutkulu bir çellist. 1994 yılında BBC Young Musicians Yarışması'nda Elgar'ın Çello Konçertosu'nu yorumlayarak birinci olmuş ve bu başarı onu klasik müzik dünyasının genç yıldızlarından biri haline getirmişti. Akabinde Varşova'da düzenlenen Avrupa Genç Müzisyenler Yarışması'nda birinci olan ilk Britanyalı olarak tarihe geçti Natalie Clein.

1777 yapımı çellosunu da yanına alarak müziğin derin ve dalgalı sularında korkusuzca yüzen Natalie Clein, son albümünde Zoltán Kodály'ın en önemli eserlerinden biri olan Op 8 Çello Sonatı'nı yorumluyor. Hyperion etiketiyle Avrupa ülkelerinde satışa sunulan albümde Zoltán Kodály'nin piyano ve çello için yazdığı sonat da var. Bu sonatta Natalie Clein'a piyanist Julius Drake eşlik ediyor. 2007 yılında Royal Liverpool Filarmoni Orkestrası'yla birlikte Elgar'ın Çello Konçertosu'nu kaydeden Natalie Clein'ın, toplam beş albümü var.

Natalie Clein geçtiğimiz yıllarda İstanbul'a gelmiş ve Cem Mansur yönetimindeki Akbank Oda Orkestrası'yla birlikte konser vermişti. Gerçekten de dinleyicinin gözlerini ve kulaklarını sahneye yöneltmesini sağlayacak bir çekim gücü vardı Natalie Clein'ın. Öncelikle ona baktığınızda kalp atışlarının, çaldığı müzikle uyumlu olduğunu hissedebiliyorsunuz. Müziğin akıntısına kendini kaptırıp giden bu güzel çellistin peşinden siz de gidiyorsunuz seve seve.

Bach'ın Çello Süitleri'nden sonra

Zoltán Kodály'ın 1915'te bestelediği Op 8 Çello Sonatı, her koşulda insanı sarsan bir eser. Doğu Avrupa'nın haykırışlarla yüklü ağıtlarını ve neşeli Çigan ezgilerini kolaylıkla çekip çıkarabilirsiniz bu sonatın içinden. Çello repertuarının en önemli eserlerinden biri olan Op 8 Çello Sonatı, Natalie Clein'a göre Bach'ın Çello Süitleri'nden sonra bu enstrüman için yazılmış en güzel eser.

BBC Music Magazine'in ağustos sayısında Natalie Clein'la yapılmış bir röportaj vardı. Bu röportajda neden Kodály'ın bu eserini yorumlamak istediğini şöyle anlatmıştı sanatçı: "Bana göre bu sonat, Bach'ın Süitleri'nden sonra çello için yazılmış en önemli parça. Onu çalarken başka enstrümanların da bana eşlik ettiğini hayal ediyorum. Bazen de, Kodály'ın etnik müzik araştırmaları yaparken karşılaşmış olabileceği manzaraları, insan ya da kanun sesini, çimbalonun eşliğini...."

Zoltán Kodály'ın bu eseri Macaristan'a açılan geniş ve renkli bir kapı gibi. Onu, Natalie Clein gibi tutkulu ve müzikle birlikte nefes alıp veren bir çellistten dinlemek ise o kapının sınırlarını genişletiyor. Eğer Zoltán Kodály'ın Op 8 Çello Sonatı'nın en azından bir kısmını Natalie Clein'ın yorumundan dinlemek isterseniz sanatçının myspace sayfasını ziyaret etmenizi öneririm.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Keman ona dedesinden miras kaldı

Özlem Ertan 30.08.2010

Parlak ışıklarla aydınlatılmış şık bir salondaydı genç kemancı. Etrafındaki yüzlerce kişinin zihninden ışık hızıyla geçip giden düşünceler, umutlar ve kaygılar, sabah güneşinin karanlıkla yaptığı savaştan galip çıkan göz kamaştırıcı ışıkları gibi dans ediyordu gözlerinin önünde.

Çevrelerini bir hava akımı gibi saran düşünce ve beklentileriyle salonun ışıkları yüzünde renkli dalgalanmalar yaratan yüzlerce kişi, sahnedeki sunucuya bakıyor ve onun ağzından çıkacak iki kelimeyi bekliyordu. Heyecanını gizlemeye çalışan genç kemancı da sahneye yönelmişti tüm dikkatini. Sonunda, hiç geçmeyecek gibi görünen uzun dakikalar, heyecanlarına hâkim olamayan yüzlerce kişinin gözleri önünde iskambil kâğıtları gibi devrildi ve beklenen an geldi. Classical Brit Ödülü'ne, Yılın En Başarılı Genç Britanyalı Yorumcusu dalında, dakikalardır gemleyemediği heyecanı yüzünden okunan 1980 doğumlu kemancı Jack Liebeck sahip oldu.

Britanyalı kemancı Jack Liebeck, ödülünü almak üzere sahneye çıktığında o kadar heyecanlıydı ki, kısa teşekkür konuşmasını yaparken kelimelerin birbirinin içine girmesine engel olamadı. Jack Liebeck, daha sonra verdiği bir röportajda o sırada ne kadar heyecanlı olduğundan söz edecek ve "Ödülü almak için sahneye çıktığımda çok heyecanlıydım. Hiç kimse o gece neler söylediğimi hatırlamadığı için çok şanslıyım" diyecekti.

Brahms'ı şimdi ondan dinleyin

Genç yaşına rağmen dünyanın en önemli orkestralarıyla birlikte defalarca konser veren Jack Liebeck, şu sıralar klasik müzik dünyasının, adından en çok söz ettiren solistlerinden biri. Bunda, kısa süre önce Yılın En Başarılı Genç Britanyalı Yorumcusu dalında, klasik müzik dünyasının en prestijli ödülllerinden Classical Brit'e sahip olmasının da büyük etkisi var. Jack Liebeck'in Sony Classical etiketiyle yayınlanan Brahms The Complete Violin Sonatas adlı albümü de sanatçının şu sıralar gündemde olmasının nedenlerinden biri.

Besteleri, kişiliği ve yaşam tarzıyla klasik müzik tarihinin en dikkat çekici kompozitörlerinden biri olan Johannes Brahms'ın tüm keman sonatlarını içeriyor bu albüm. Kuşkusuz Brahms'ın keman sonatları, müzik tarihinde bu enstrüman için yazılmış en önemli yapıtlar arasında yer alıyor. Albümü dinlerken, Jack Liebeck'in elindeki

kemanın, Johannes Brahms'ın ezgilerindeki ışığı görünür kılan etkileyici bir araca dönüştüğüne tanık oluyorsunuz.

Aralarında Çaykovski ve Dvořák'ın keman konçertoları ile Paganini'nin 1. Konçertosu'nun da bulunduğu geniş repertuarıyla da dikkat çeken Jack Liebeck'in Sony tarafından yayınlanan ilk albümü, Brahms The Complete Violin Sonatas değil. Sanatçının, Dvořák'ın Keman Konçertosu 'nu yorumladığı bir önceki albümü de Sony Classical tarafından yayınlanmış ve bu albüm, Jack Liebeck'in çok sayıda insan tarafından tanınmasına zemin hazırlamıştı.

Dvořák albümü Türkiye'de de yayınlandı

Jack Liebeck'in daha önce başka firmalar tarafından yayınlanan iki albümü de var. Britanya'nın Nigel Kennedy'den yıllar sonra çıkardığı başarılı kemancılarından biri olan Jack Liebeck, Türkiye'de çok fazla tanınan bir solist değil. Ancak Türkiyeli klasik müzik tutkunları, yorumladığı hemen hemen her eserin nüanslarını ustalıkla yakalayan Jack Liebeck'ten haberdar. Zira Liebeck'in, Dvořák'ın Keman Konçertosu'nu, Fa Majör Keman Sonatı 'nı ve Sol majör Sonatina'sını da içeren albümü geçen yıl Türkiye'de de yayınlanmıştı. Bu albümü edinirseniz kesinlikle pişman olmazsınız. Ayrıca sanatçının internetteki paylaşım sitelerinde yer alan videolarını izleyebilir ve bu iş için hazırlanan siteler aracılığıyla son albümü Brahms The Complete Violin Sonatas 'a sahip olabilirsiniz.

Jack Liebeck, Brahms'ın keman sonatlarını yorumlarken yalnız değil, daha önce çeşitli kereler birlikte müzik yaptığı piyanist Katya Apekisheva da eşlik ediyor ona. Jack Liebeck'in internet sitesine girerseniz orada sanatçının, Katya Apekisheva ile birlikte yaptığı kayıtlardan birini izleyecek ve muhtemelen çok etkileneceksiniz.

Jack Liebeck'in sitesinde izleyebileceğiniz bu video, Tim Meara'nın 2002 tarihli bir filminden alınma. Meara'nın, Beethoven'ın Kreutzer Sonatı 'ndan yola çıkarak çektiği bu filmde, Jack Liebeck keman, Katya Apekisheva ise piyano çalmıştı. Tolstoy'un metniyle de hafızalara kazınan bu filmde, Rafael Bonachela dans etmişti.

Keman diye tutturdu

Jack Liebeck, hemen hemen tüm müzisyenler gibi küçük bir çocukken kapılmıştı notaların büyüüne. Onun, seslerle bu kadar yakın bir ilişki kurmasında taşıdığı genlerin de etkisi vardı kuşkusuz. Britanyalı genç kemancı Jack Liebeck'e keman çalma yeteneği bir Alman Yahudisi olan büyükbabasından miras kaldı.

Liebeck, henüz okuma yazma bile öğrenmeden evvel, amatör bir müzisyen olan dedesinin kemanla nasıl sohbet ettiğini izliyordu hayranlıkla. Büyükbabası, minik arşesiyle kemanına dokunuyor ve enstrümanın ahşap bedeninden yükselen iniltiler, hırıltılar, fısıltılar, kahkahalar Jack Liebeck'in dikkatini, bir mıknatıs gibi müziğin kalbine çekiyordu.

Liebeck, kemani benimsemesinde dedesinin ne kadar büyük bir etkisi olduğunu, kendisiyle yapılan bir röportajda anlatmıştı: "Dedem öldüğünde yedi yaşındaydım. Ailemden bana bir keman almasını istedim ve bir yıl boyunca başlarının etini yedim. Sonunda dayanamayıp aldılar." Jack Liebeck, genç Sırp eğitimci Mateja Marinković'le birlikte bu küçük ama anlatım gücü büyük enstrümanın sırlarına vâkıf olmaya başladı. Özel derslerin kendisine yetmediği nokta da Purcell Müzik Okulu'na girdi ve 1989-1990 yılları arasında burada eğitim aldı. Ardından Royal Müzik Akademisi'ne düştü yolu.

Henüz 17 yaşındayken Londra Filarmoni Orkestrası'yla birlikte sahneye çıkan Jack Liebeck, 2000'li yılların başından beri dünyanın birçok ülkesinde tanınan, sevilen bir kemancı. Özellikle son beş yıldır müzik ülkesinin üzerinde dev bir kuş gibi uçuyor ve kemanın telleri arasında yuva yapan ezgileri insanların yüreğine serpiyor.

Béla Bartók'u sinemadan önce Isabelle Faust'un kemanında görün

Özlem Ertan 06.09.2010

Büyük şehirlerin kilometrelerce uzağındaki köylerde, dağ kovuklarında, yaylalarda ne tür hazinelerin saklandığını bilemez kentlerde doğup büyüyen insanlar. O hazineler, aynı toprağın metrelerce altındaki maden cevherleri gibi birileri gelip onları ortaya çıkarıncaya kadar gizlendikleri yerde durur. Bir kadının savaşta kaybettiği sevdiğinin arkasından yaktığı ağıt, binlerce yıl önce kimbilir kimin okuduğu bir destan, kaynağını yaşamın bizzat kendisinden alan türküler vardır uzak köylerdeki hazine sandıklarının içinde. Her sandığın içinde ayrı bir gökkuşağı kapak açılsın da boynunu gökyüzüne uzatabilsin diye bekler durur. Uzun yıllar önce o hazinelerin çağrısına kulak veren biri Macaristan'dan yola çıkıp Anadolu'ya gelmişti. Heyecan ve merak içinde geleneksel yaşantısını sürdüren köylülerin yanına gidip onların müziklerini keşfetmeyi ve dünyaya tanıtmayı bekliyordu. Bestelerinde, Macar ve Orta Avrupa halk müziğine özgü renkli ışıkların denizin üzerindeki yakamozlar gibi kaynaştığı Macar besteci, piyanist, müzik araştırmacısı ve eğitimci Béla Bartók'tan söz ediyorum.

Adını ve bestelerini tüm dünyanın bildiği, Macaristan denince ilk akla gelen isimlerden biri olan Béla Bartók, adını müzik tarihine aşınmaz harflerle yazdıran diğer besteci ve müzisyenler gibi, çok küçük yaşta tanıştı müzikle. Ona seslerin altın kapısını, amatör bir piyanist olan annesi açtı. Tabii ki anne kucağındayken çıktığı müzik yolculuğu, 64 yaşında, ülkesi Macaristan'dan binlerce kilometre uzaktaki New York'ta hayatını kaybettiği âna kadar devam etti.

Béla Bartók beyazperdede

Béla Bartók, 1936'da konferans vermek ve etnik müzik araştırması yapmak için Halkevi'nin Ankara şubesi tarafından Türkiye'ye davet edilmişti. İstanbul ve Ankara'dan sonra, müzik tarihinde Türk Beşleri olarak anılan bestecilerin en önemlilerinden biri olan Ahmet Adnan Saygun'un da dahil olduğu bir ekiple birlikte Adana'ya gitti Béla Bartók. Bu kenti seçmesinin nedeni geleneklerini ve kültürlerini o güne dek muhafaza etmeyi başaran Yörük boylarının özellikle Osmaniye çevresinde yoğun olmasıydı. Yazları Toros Dağları'nın kucağındaki serin yaylalarda konaklayan konar-göçer Yörükler, kışın ise Akdeniz kıyılarına iniyorlardı.

Türkiye'de, Béla Bartók'un Anadolu'da yaptığı derleme çalışmalarından haberdar olan kaç kişi vardır bilinmez ama olasılıkla önümüzdeki kış, bu konuda bilgi sahibi olan insanların sayısında kaydadeğer bir artış olacak. Zira geçtiğimiz günlerde bazı gazetelerde, Ali Özgentürk'ün, Béla Bartók'un Adana günlerine odaklanan son filminin çekimlerine başladığı haberi yer aldı. Senaryosunu da Ali Özgentürk'ün kaleme aldığı, çekimleri İzmir'in Seferihisar İlçesi ve çevresindeki köylerde devam eden filmin adı *Görünmeyen* olacakmış. 17 Aralık 2010'da gösterime girmesi planlanan filmde Béla Bartók'u, ünlü Alman oyuncu Udo Kier canlandıracakmış. Ben de Béla Bartók'un eserlerini her daim severek dinleyen biri olarak Halil Ergün ve Ahmet Mekin'in de oyuncular arasında yer aldığı filmi, heyecanla bekliyorum.

Yörük köyünde Macar ezgileri

Béla Bartók, Anadolu'da yaptığı derleme çalışmalarından bazı yazılarında söz etmişti. Bunlardan anlaşıldığı kadarıyla gerçekten de Béla Bartók'un Adana günleri bir filme konu edilmeye değer. Kendisiyle hemen hemen aynı yaşta olan vatandaşı Zoltán Kodály gibi Orta Avrupa halk ezgilerinin üzerindeki örtüleri kaldıran Béla Bartók'un Anadolu yollarında ilerlerken ve yeni ezgiler keşfederken yaşadığı heyecanı bu yazılarda okumak hiç de zor değil.

Çukurova'da kasım ayında bile sıcaktır hava. Ilıman iklime özgü meyveler, çiçekler, ağaçlarla doludur Akdeniz'in kıyı şeridi. Ülkesinde soğuk havaların başlangıcı olan bir tarihte Adana'ya giden Béla Bartók da konar-göçer Yörüklerin renkli çadırlarıyla çevrelenen Akdeniz kıyıları ve Torosları sevmiştir. Ancak doğal güzelliklerden ziyade, keşfedilmeyi bekleyen Türkmen ezgileri heyecanlandırıyordu onu. Adana ve Mersin'de biraz zaman geçirdikten sonra Osmaniye'ye gitmiş ve orada 70 yaşındaki Ali Bekir Oğlu Bekir'le karşılaşmıştı. Beyaz sakallı bir Yörük dedesi olan Ali Bekir Oğlu Bekir, Béla Bartók'un türkü söylemesi yönündeki isteğini nazlanmadan kabul etti. Aldı kemençesini eline ve başladı bir savaş şarkısı söylemeye. Béla Bartók, bir yandan bu Yörük ezgisini kaydediyor bir yandan da türkünün Macar halk müziğine bu kadar çok benzediğini görmenin şaşkınlığını yaşıyordu. Yörük Bekir, Macar halk ezgilerine çok benzeyen bir türkü daha söyledi Béla Bartók'a.

Ahmet Adnan Saygun'la birlikte çevredeki başka köylerde de dolaşan Béla Bartók'un en büyük sıkıntısı türkü söyleyecek bir kadın bulamamasıydı. Zira kadınların yabancıların yanında şarkı, türkü söylemesi pek yakışık almıyordu o çevrede. Ses kayıt cihazında kayda değer bir bölümü Macar ezgilerini çağrıştıran Yörük türküleri ve ağıtlarıyla Anadolu'dan ayrılan Béla Bartók, kuşkusuz Anadolu müziği için ne kadar önemli bir çalışma yaptığının farkındaydı.

Almanya'nın ünlü kemancı

20. yüzyılın en önemli bestecilerinden biri olan Béla Bartók'un eserleri, bugüne kadar dünyanın en önemli solist ve orkestraları tarafından defalarca seslendirildi. Bu dünyaca ünlü solistler arasında 1972 doğumlu Alman kemancı Isabelle Faust da var. Faust'un 2 CD'den oluşan *Béla Bartók Violin Sonatas* adlı albümü kısa süre önce Avrupa'da yayınlandı. Bu albümde Béla Bartók'un keman sonatlarının yanında keman ve piyano için yazdığı rapsodileri de seslendiriyor sanatçı. Daha önce de Bartók'un eserlerinden oluşan albümleri yayınlanan Isabelle Faust, aslında Türkiyeli dinleyicilere çok da yabancı değil. Isabelle Faust, geçen mart ayında İstanbul'a gelmiş ve Gürer Aykal yönetimindeki Borusan Filarmoni Orkestrası'yla birlikte Beethoven'ın *Keman Konçertosu*'nu yorumlamıştı.

15 yaşındayken Leopold Mozart Yarışması'nda birinci olan, 1997'de ise Gramophone Yılın Genç Sanatçısı ödülüne layık bulunan Isabelle Faust, kusursuz tekniği ve sınırları aşan içgüdüsel yorumuyla tanınıyor, seviliyor. Isabelle Faust'un Béla Bartók yorumunu dinlemek, müziğe âşık kulaklar için kelimenin tam anlamıyla bir şölen gibi. Bu arada piyanistler Ewa Kupiec ve Florent Boffard'ın Isabelle Faust'a eşlik ettiğini de belirtmek lazım. Bu güzel albümü amazon.com'dan edinmeniz mümkün.

Halk ezgileriyle dolu nice hazine sandığını emek ve zaman harcayarak aralayan Béla Bartók'u beyazperdede izlemeden önce Isabelle Faust'un albümünü dinleyin bence.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kral Lear şimdi bir opera kahramanı

Hiç dinmeyecekmiş gibi görünen bir fırtınanın ortasında kalmış cılız bir ağaç gibi hissederek insan kendini, ihanete uğradığında. O cılız ağacın kolları kurudur. Üzerindeki yaprakların damarlarından ise çoktan çekilmiştir yaşam suyu.

Shakespeare'in ölümsüz kahramanlarından biri olan Kral Lear de fırtınanın ortasında tek başına kalan cılız bir ağaç gibi hissetmişti kendini, güvenip ülkesini aralarında paylaştığı kızlarının ihanetine uğradığında. Aslında Kral Lear'in ihanete uğradığını bile söylemek zor. Çünkü o, gözlerinin önünde dalgasız bir deniz gibi uzanan gerçekleri göremediği için göğüs germek zorunda kalmıştı şiddetli fırtınalara.

Britanya'nın, etrafı sularla çevrili topraklarının tek hâkimiydi Kral Lear. Güçlüydü, iyi yürekliydi, ama gerçekleri görme konusunda pek maharetli değildi. İçtenlikle söylenmiş sade cümleleri değil, abartılı sevgi gösterilerini tercih ederdi. İşte tam da bu yüzden kulaklarını ve zihninin kapılarını gerçeklere kapattı.

Kral Lear, ülkesini üç kızı arasında paylaştırmaya karar verdiğinde onların kendisini sevdiğinden emin olmak istedi. Kızları Goneril, Regan ve Cordelia'ya tek tek sordu kendisini ne kadar çok sevdiklerini. Goneril ve Regan, bir güzel konuşma yarışmasına katılmışçasına süslü giysilerle donattılar cümlelerini. Anlattılar da anlattılar Kral Lear'i ne kadar çok sevdiklerini. Kral Lear'in küçük kızı Cordelia'nın sevgisi, ablalarınınkine gibi sahte değildi. Bu yüzden Cordelia, süslü kelimelerin arkasına sığınmaya gerek görmedi. Ancak bu durum Kral Lear'i memnun etmedi. Ülkesini Goneril ve Regan arasında paylaştırdı. Cordelia'yı ise mahrum etti mirasından. Sonunda Cordelia, çeyizi bile olmadan, kendisini seven Fransa kralıyla evlendi.

Kral Lear ise çıkarlarından başka hiçbir şeye değer vermeyen Goneril ile Regan'ın gerçek yüzünü gördüğünde şiddetli bir fırtınanın ortasında buldu kendini. Savunmasızdı, üstelik akıllı da uçup gitmişti beyaz saçlarla örtülü başından. Yaşamının son yıllarında karşısında beliren acı dağlarının gölgesini yüzünde bir yara izi gibi taşıyan Kral Lear'i, ortasına düştüğü fırtınalı geceden sadık birkaç dostu ile küçük kızı Cordelia çıkardı. Ancak yaldızlı kelimelerin arasında gizlenen kötülük çoktan tahta kurulmuştu. Sonunda kötüler ait oldukları çukura yuvarlansa da ne Cordelia, ne de Kral Lear için eskisi gibiydi artık dünya.

'Promised End', ekimde sahnede

Shakespeare'in tüm oyunları gibi zamanın darbelerine karşı dayanıklı olan *Kral Lear*'i opera sahnesinde izlemek geldi mi hiç içinizden? Eğer siz de İtalyan besteci Giuseppe Verdi'nin, Shakespeare'in eserlerinden uyarladığı *Macbeth*, *Otello* ve *Falstaff* operalarını bıkıp usanmadan dinleyenlerdenseniz, muhtemelen *Kral Lear*'i de opera sahnesinde görmeyi dilemişsinizdir. Eğer öyleyse çok fazla beklemeniz gerekmeyecek. Çünkü çağdaş İngiliz müziğinin en önemli isimlerinden biri kabul edilen Alexander Goehr'ün *Kral Lear*'e dayanarak bestelediği *Promised End* operası, 9 ekimde, Londra'daki Linbury Studio Theatre'da sahneleniyor. Kimbilir belki de English Touring Opera tarafından sahnelenecek olan bu eserin stüdyo kaydı da yapılır ve William Shakespeare'in ölümsüz kahramanı Kral Lear'in müzikle birlikte yükselen haykırışı dünyanın dört bir yanındaki opera dinleyicilerine ulaşır. Librettosu, Shakespeare uzmanı Frank Kermode tarafından yazılan *Promised End*, 11, 14 ve 16 ekim tarihlerinde de Linbury Studio Theatre'da izleyicisiyle buluşacakmış. *Promised End*'de, aynı orijinal oyun metninde olduğu gibi Kral Lear'in hatalı yargısı ve bunun sonucunda yüz yüze geldiği trajik durum vurgulanıyor. Eseri seslendirecek orkestrayı Alexander Goehr'ün eski öğrencisi Ryan Wigglesworth yönetecek. Eserin başkahramanı Kral Lear'i ise Roderick Earle oynayacak.

Babası Schoenberg'in öğrencisiydi

William Shakespeare'in *Kral Lear*'ini opera sahnesine taşıyan Alexander Goehr, kararlı bir biçimde çağının müziğini yazdığından olsa gerek, "politik olarak bilinçli bir kompozitör" olarak anılıyor. Farklı etkilere kapısı açık olan Alexander Goehr, *Kral Lear*'i bestelerken de değişik renkler, tınlar yaratmış. Olağandışı bir orkestrasyonu olduğu söylenen *Promised End*'de, vurmaları, bakır nefesliler ve gitar ön plana çıkıyormuş.

Alexander Goehr, 10 Ağustos 1932'de Almanya'da doğdu. Önemli bir orkestra şefi olan babası Walter Goehr, yeni bir besteleme yöntemi geliştirerek 20. Yüzyıl müziğine damgasını vuran Arnold Schoenberg'in öğrencisiydi. Schoenberg'in geliştirdiği 12 ton sisteminden etkilenen Walter Goehr, bunu oğluna da miras bıraktı. Bir zamanlar 12 ton sistemini katı bir biçimde uyguladığı besteler yapan Alexander Goehr, daha sonra bu sistemi aşan çalışmalar ortaya koydu.

Henüz bir yaşında bir bebekken ailesinin kucağında Britanya'ya giden ve müzik eğitimini bu ülkede tamamlayan Alexander Goehr, besteciliğinin yanında öğretmenliğiyle de tanınıyor. *Arden Must Die*, *Behold the Sun*, *Arianna*, *Kantan & Damask Drum* adlı operalarının yanında senfonileri ve konçertoları da dünyanın önemli sahnelerinde sıklıkla seslendiriliyor. Eğer Alexander Goehr'ün müziğini daha yakından tanımak isterseniz sanatçının myspace sayfasına göz atmanızı öneririm. Zira burada bestelerinden örnekler bulabilirsiniz.

Kelt folklorundan Shakespeare'e

Çeşitli sinema filmlerinin de ilham kaynağı olan *Kral Lear*'in Kelt folklorunda önemli bir figür olduğunu biliyor muydunuz? Evet, Shakespeare'in yaşadığı dönemde, Kelt söylenceleri arasında önemli bir yer tutan Kral Lear ve kızlarına ilişkin öykü, çok iyi biliniyordu. Hatta Monmouth'lu Geoffret, 12. yüzyılda yazdığı *Historia Regum Britanniae* adlı yapıtına Kelt folklorunda Llyr ya da Ler olarak geçen Kral Lear'le ilgili halk masalını da dahil etmişti. Sonra Holinshed bu öyküyü *Chronicle*'ına aldı. 1605'te basılan *The True Chronicle History of King Leir and His Three Daughters* adlı oyun da aynı öyküye dayanarak yazılmıştı.

Shakespeare, tüm bu kaynakları okudu ve Kral Lear'in öyküsünü yeniden ele aldı. Şurası bir gerçek ki, yaşlı Britanya kralı Lear'e edebiyatın ölümsüzler diyarının kapılarını William Shakespeare açtı. İnsan ruhunun derinlerine nüfuz ederek zamana yenilmeyen eserler kaleme alan bu büyük ozan sayesinde biliyor, tanıyoruz Kral Lear'i.

Şimdi ise, Alexander Goehr sayesinde bu ölümsüz karakteri opera sahnesine davet etmeye hazırlanıyoruz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yevgeni Onegin'e bir mektup yazdı

Özlem Ertan 27.09.2010

 Yevgeni Onegin'e bir mektup yazdı Sevgiyi ifade eden tüm kelimeler, toz zerrecikleri gibi dönüyordu gözlerinin önünde. Ancak ne mümkündü içinde barındırdığı sevginin her geçen saniye daha da belirgin hale getirdiği kelimeleri yakalamak ve bir kâğıdın üzerinde biraraya getirmek. Kalbine yuva yapan aşk, sarsıcı

depremler yaratıyordu ruhunda ve duvarlar, sandalyeler, yatak, büyük bir girdaba kapılmışçasına dönüyordu. Etrafında hiç durmaksızın dönen kelimeleri, içinde bulunduğu durumu ifade edebilecek şekilde biraraya getiremedikçe rahat edemeyeceğini biliyordu. Âşık olduğu adamı düşündüğü zaman mutlu oluyordu. Hele onunla karşılaştığı zaman kalbi göğüs kafesini delip geçecekmiş gibi hissediyordu. Keşke sevdiği adam onun yüreğindeki sevgiyi, bir aynada kendi suretini izliyormuşçasına, tüm gerçekliğiyle görebilseydi. Ancak insanlar içinde kalpleri okuma yeteneğine sahip olanlar çok az.

Yevgeni Onegin'i görmeden önce de okuduğu romanın sayfalarına heyecanlı bir yüzücü gibi dalmayı severdi Tatyana. Romanların kahramanlarını zihninde ete kemiğe büründürür ve konuşurdu onlarla. Uçarı ve her şeyden çok çabuk sıkılan aristokrat Yevgeni Onegin'i gördükten sonra daha da sık yapar oldu bunu. Çünkü okuduğu aşk öykülerinin aynasında kendi duygularını görüyor ve kalbi, tıklandığı kafesten kurtulmaya çalışan minik bir kuş gibi çırpınıyordu. Sonunda karar verdi. Her ne olursa olsun ona aşkını itiraf edecekti. Etrafında, masallardan çıkıp gelmiş periler gibi uçuşan kelimeleri kâğıdın üzerinde biraraya getirmek zor olsa da, mecburdu bunu yapmaya. Çünkü artık çok iyi biliyordu yürekte kapalı kalan duyguların insanın sırtına ne kadar büyük bir ağırlık yüklediğini.

Tatyana sabaha kadar uyumadı ve Yevgeni Onegin'e duygularını anlatan uzun bir mektup yazdı. Sonra da bir aracıyla gönderdiği mektubun cevabını beklemeye başladı. O bekleyiş sürecinde aklından Yevgeni Onegin dışındaki her şey silindi. Sonunda beklenen karşılaşma gerçekleştiğinde ayakta duracak hali kalmamıştı Tatyana'nın. O yüzden çok şaşırtıcıydı vaaz verircesine konuşan ve evliliğin hiç de kendisine göre olmadığını söyleyen Yevgeni Onegin'i dinlerken, kendini bahçeyi sarı bir halı gibi kaplayan yaprakların üzerine bırakmaması.

Yevgeni Onegin'in ortadan kaybolmasından sonra Prens Gremin'le evlendi Tatyana, ancak kalbindeki aşk yarası hiçbir zaman tam olarak iyileşmedi. Yıllar sonra bir baloda karşılaştığı Yevgeni Onegin ona aşkını itiraf ettiğinde şaşırdı, üzüldü. Tatyana onu hâlâ seviyordu ama kocasına da saygı duyuyordu. Aşkını kalbindeki sandığa kilitledi ve ayrıldı sevdiği adamın yanından. Duyguları hep o sandığın içinde kalacak ama hiçbir zaman ortaya çıkmayacaktı.

Puşkin onu sürgünde yaratmıştı

Rus edebiyatının en önemli şair ve yazarlarından biri olan Aleksandr Sergeyeviç Puşkin'in manzum romanı *Yevgeni Onegin*'i okuduysanız kuşkusuz bu öykünün başka ayrıntılarına da vâkıfsınızdır. Aralarında *Ruslan ve Ludmila*, *Dubrovski* ve *Bahçesaray Çeşmesi*'nin de olduğu çok sayıda esere imza atan Aleksandr Puşkin'in başyapıtlarından biridir *Yevgeni Onegin*. Sadece bir aşk öyküsü değil, dönemin Rus toplumuna ve yaşam tarzına ilişkin de birçok ayrıntı buluruz bu eserde. Puşkin, yaklaşık sekiz yılda tamamladığı bu romanının büyük bir kısmını annesinin Pskow yakınındaki çiftliğinde yazdı. Ancak bu büyük şair ve yazar, kafasını dinlemek ve rahatça yazı yazmak için gitmemişti annesinin çiftliğine. Siyasal bir nedenle kendi çiftliğinde gözaltında yaşamaya mahkûm edilmişti.

Puşkin'in 1823'te yazmaya başladığı ve 1831'de tamamladığı eser, opera ve bale sevenlere de yabancı değil.

Çaykovski'nin müziği operada ve balede

Senfonileri, konçertoları ve baleleriyle olduğu kadar operalarıyla da klasik müzik tarihinin en önemli bestecilerinden biri kabul edilen Pyotr İlyiç Çaykovski, *Yevgeni Onegin*'den lirizm yüklü bir opera yarattı. İlk kez 23 Ocak 1881'de Moskova'daki Bolşoy Tiyatrosu'nda sahnelenen *Yevgeni Onegin*, *Maça Kızı*'yla birlikte Çaykovski'nin en önemli operaları olarak kabul ediliyor.

Çaykovski, Puşkin'in dizelerini neredeyse değiştirmeden kullandı operasında. O dizelerin Çaykovski'nin müziğiyle birleşmesinden ise çok güzel bir eser doğdu. Tatyana'nın sevdiği adama aşk mektubu yazarken söylediği aria, bu operanın en güzel bölümlerinden birine tekabül ediyor kuşkusuz. Opera dinleyicileri yüzlerce yıldır, duygulu bir genç kız kalbine sahip olan Tatyana'nın heyecanını, reddedilme korkusunu, hayallerini bir kitap okuyor Çaykovski'nin müziğinde. Çaykovski'nin de Tatyana'yı eserin en önemli karakterlerinden biri olarak gördüğü, eserin kısa uvertürünün bu karakterin teması etrafında ilerlemesinden anlamak mümkün.

Bu arada, arkadaşı Yevgeni Onegin tarafından düelloda öldürülen şair Lensky'nin son aryasında lirizm doruğa çıkar. Tatyana'nın kardeşi Olga'yla nişanlı olan Lensky'nin Rus opera repertuarındaki, tenor ses için yaratılmış en güzel rollerden biri olduğunu söylemek herhalde abartı olmaz.

Yıllar sonra bir baloda karşılaşan Yevgeni Onegin'le Tatyana'nın final düeti ise, etrafta başıboş serseriler misali dolaşan rüzgârların denizde yarattığı dalgalar gibi çarpar dinleyicinin yüreğine. Yevgeni Onegin'in pişmanlığı ve Tatyana'nın sevdiği adamla kocasının onuru arasında gidip gelen düşünceleri müziğin gücüyle çivi gibi çakılır zihinlere.

Koreografisi, 26 Haziran 1973 tarihinde vefat eden Güney Afrika doğumlu koreograf John Cranko'nun imzasını taşıyan *Yevgeni Onegin* balesinin, 9 ekimden itibaren Milano'daki La Scala Sahnesi'nde sahneleneceğini duyduktan sonra dalıp gittim, bu beni çok etkileyen aşk öyküsünün içine. Çaykovski'nin aynı adlı opera için yazdığı müzik kullanılıyor *Yevgeni Onegin* balesinde de.

Roberto Bolle, Massimo Murru ve Maria Eichwald gibi dansçıların rol alacağı *Yevgeni Onegin* balesi, 9, 12, 15 ve 30 ekim ile 3, 5 ve 13 kasım tarihlerinde sahnelenecekmiş.

Eserin bale versiyonunda da, final sahnesinde duygular doruğa çıkıyor. Yüreğinin sesiyle, onuru arasında sıkışıp kalan Tatyana'nın kalp atışları hem müzik hem de dans aracılığıyla sahneyi dolduruyor. Bu eseri La Scala'da izlemek birçoğumuz için çok mümkün olmasa da, Puşkin'in ölümsüz romanını yeniden okuyarak, bu güzel aşk öyküsüne kalbimizde yer açabiliriz. Bu sırada kulaklarımızı Çaykovski'nin müziğiyle beslememizin de hiçbir sakıncası yok tabii.

garod04@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Clara Schumann'ın gölgesi yüreğimde

Özlem Ertan 04.10.2010

 Clara Schumann'ın gölgesi yüreğimde Tıpkı tutku, nefret, kıskançlık ve yaşama isteği gibi aşk da insanlık tarihiyle yaşıt. Milyonlarca yıldan beri, yeryüzünün değişken ikliminin altında, kalplerde silinmez izler bırakacak kadar büyük kaç aşk yaşandığını kimse bilemez. Çoğunlukla aşkı paylaşan insanların dünyayı terk etmesinden sonra onların kalplerini dolduran duygular da unutulmaya terk edilir. Oysa bazı aşklar zamanın dar ve tozlu yollarında kendinden emin adımlarla yürür ve o aşkı paylaşanların ölümünün üzerinden yüzlerce yıl geçtikten sonra bile ilk günkü etkileyciliğini korur. Bunlar romanlara, operalara, filmlere, şiirlere konu olacak kadar büyük

aşklardır. Tıpkı ünlü besteci Johannes Brahms'ın, o çağın en önemli piyanist ve bestecilerinden Clara Schumann'a duyduğu aşk gibi.

Ne zaman Robert Schumann ya da Johannes Brahms'ın eserlerinden birini dinlesem Clara Schumann'ın gölgesi düşer yüreğime. Hep piyanosunun başında otururken hayal ederim klasik müzik tarihinin iki önemli bestecisiyle aşkı paylaşan, yetenekli piyanist ve besteci Clara Schumann'ı. Clara Schumann, tüm dünyada 200. doğum yıldönümü kutlanan Alman besteci Robert Schumann'ın sevdiği kadındı. Robert Schumann'ın zamanın tozlu yollarını aşarak günümüze ulaşan birçok eserinin de ilham kaynağıydı. Aynı durum, henüz 20 yaşında genç bir besteciye Robert ve Clara Schumann'la tanışan ve onların hayranlığını kazanan Johannes Brahms için de geçerliydi. 1853'te o dönemin en önemli besteci ve müzik eleştirmenlerinden biri olan Robert Schumann'la tanışmak için Düsseldorf'a gitti Johannes Brahms. O tanışma ânı Johannes Brahms'ın hayatının dönüm noktalarından biri oldu. O gün yeteneğini Robert Schumann'a kanıtladı ve onun desteğini aldı. Hepsinden önemlisi, hayatı boyunca seveceği Clara Schumann'ın görüntüsü o gün yerleşti yüreğinin ve belleğinin en gizli köşesine.

Aşkın ferahlatıcı esintisini yüreğinde hissedemeden dünyadaki son uykusuna dalan birçok insan var. Aşk, sevenler için dünyanın en büyük mutluluklarının ve en güçlü sarsıntıların kaynağı. Bazen sevenlere çok acı verebiliyor aşk. Özellikle de onu yaşayamıyor, sevdiğinize doyasıya sarılamıyorsanız. Besteci ve piyanist Johannes Brahms da 20 yaşındayken âşık olduğu Clara Schumann'ı hiçbir zaman kaygısızca kucaklayamadı. Çok sevdiği ve derin bir saygı beslediği Robert Schumann'ın ölümünden sonra bile yapamadı bunu. Belki, Clara Schumann'ın görüntüsünü, yüreğinin başköşesindeki tahtından indirmek için çok çaba sarf etti. Belki de denemek bile istemedi bunu. Şurası bir gerçek ki Johannes Brahms, kendisinden 14 yaş büyük olan sekiz çocuk annesi Clara Schumann'ı son nefesini verinceye kadar sevdi.

Schumann'ın da yüreğinde aşk vardı

Clara Schumann, sadece Johannes Brahms'ın değil, eşi Robert Schumann'ın da aşkına sahipti. Evet, onlarınki tam bir aşk evliliği idi. Clara, Robert Schumann'ın piyano öğretmeni Friedrich Wieck'in kızıydı. İlk başlarda yetenekli piyanist Clara Josephine Wieck'i bir kızkardeş gibi gören Robert Schumann'ın yüreğini dolduran duyguların rengi zamanla değişti. Aşkın karşılıksız olmadığını anladıktan sonra Clara Josephine Wieck'le hayatını birleştirmeye karar verdi Robert Schumann. Ancak Clara'nın babası, kızının bu genç ve şair ruhlu besteciyle evlenmesine karşıydı. Bir süreliğine de olsa Friedrich Wieck'in engeline takılan aşk, sonunda evlilikle sonuçlandı.

Parmakları, piyanonun siyah beyaz tuşları üzerinde çocuk masallarından çıkıp gelen güzel bir perinin kanatları gibi dolaşan Clara Schumann, üçüncü çocuğunun doğumuna kadar müzik çalışmalarını ikinci plana atmak zorunda kalır. Ancak daha sonra kariyerine kaldığı yerden devam eder. Parmaklarındaki rahatsızlıktan sonra piyanistlik düşlerinin gerçekleşmeyeceğini anlayan ve kariyerine besteci-müzik eleştirmeni olarak devam eden Robert Schumann ise çok sevdiği karısı Clara'yı her zaman hayranlıkla dinler. 1850 yılında Robert Schumann, Düsseldorf kenti müzik yönetmenliğine getirilince Schumannlar, bu kente yerleşirler.

Henüz 12 yaşında bir çocukken Hamburg Limanı'ndaki, denizcilerin gidip geldiği ve kadınlarla gönül eğlendirdiği barlarda piyano çalarak profesyonel müzik yaşamına adım atan Johannes Brahms'la tanıştıktan sonra ikinci bir aşkın gölgesini üzerinde hissederek Clara Schumann. Ancak bu güçlü aşkın arasında, övgüleriyle Johannes Brahms'ın tanınmasına katkıda bulunan büyük besteci Robert Schumann vardır.

Hemen hemen tüm sanatçılar gibi hassas bir ruhu vardı, çocukken şair olmayı hayal eden Robert Schumann'ın. Babasını çocukken kaybetmesi ve akabinde kızkardeşinin intihar etmesi de onun ruhunu dış darbelere karşı koruyan zırhın incelmesine yol açmıştı. Çocukken yaşadıklarının da etkisiyle Düsseldorf'da bulunduğu dönemde çeşitli ruhsal sorunlarla boğuşmak zorunda kalır Robert Schumann. Sonunda bu ruhsal sorunlar, bestecinin 1854'te intihar girişiminde bulunmasına neden olur. Ren Nehri'ne atlayan Schumann, son anda kurtarılır ancak yaşamının geri kalanını Enderich kentindeki akıl hastanesinde geçirmek zorunda kalır. Robert Schumann'ın 1856 yılındaki ölümüne kadar Johannes Brahms, Clara Schumann'ın en büyük destekçisi olur. Onun şefkatli gölgesi, bir anlığına bile ne çocukların ne de Clara'nın üzerinden çekilir.

Son trenin ardından

Robert Schumann'ın ölümünden sonra Clara Schumann, çocuklarını da yanına alarak Berlin'e yerleşir. Ancak Robert Schumann'ın ölümünden sonra da Johannes Brahms'la Clara Schumann, kaygısızca sarılamazlar birbirlerine. İlk başta ilişkilerini gözden geçirmek için birlikte İsviçre'ye gitmeye karar verirler ancak sonra Johannes Brahms, bundan vazgeçer. Belli ki, ölüm bile çok sevdiği ve saygı duyduğu Robert Schumann'ın aşklarının arasına uğultulu bir rüzgâr gibi sokulan varlığını ortadan kaldıramamıştır. Ancak Johannes Brahms'la Clara Schumann'ın aşkın acı suyuyla beslenen dostluğu her zaman ayakta kalır.

1896'da, Clara Schumann'ın ölüm haberini alan Johannes Brahms'ın ruhunda büyük bir gedik açılır. Yanlış bir trene binen Brahms, sevdiği kadının cenaze törenine yetişemez. Ancak onun tabutuna bir avuç toprak dökecek kadar vakti olur.

Johannes Brahms, notalarla ve gözlerin aynasındaki gizli yakarışlarla beslenen aşkını kaybetmenin acısına dayanamaz ve bir yıl sonra bilinmezliklerle dolu ölüm ülkesine doğru yola çıkar. Ancak Brahms'ın aşkı, aradan yüzlerce yıl geçmiş olmasına rağmen, başını güneşe uzatan bir fidan kadar canlı.

garod04@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Henry James'in hayaletlerini görmek

Özlem Ertan 11.10.2010

Çocukken, biraraya gelip birbirimize ürkütücü öyküler anlatmayı severdik. Genellikle dedemin İzmir'deki evinin geniş bahçesinde toplanır ve akşamları evlerin sessiz odalarında hiçbir kısıtlamaya maruz kalmadan dolaşan kayıp ruhların öykülerini dinlerdik birbirimizden. Altımızdaki otların ıslaklığı içimize işlerdi ve biz, kulaklarımızın surlarını yıkıp kalbimize kadar ulaşan hayalet hikâyelerinin de etkisiyle tir tir titremekten alıkoyamazdık kendimizi. Malûm, çocukken hayalgücümüzün sınırları şimdikinden çok daha genişti. Öyle genişti ki, üstü karanlık sislerle kaplı göllerden, tehlikeli yaratıkların cirit attığı okyanuslara kadar uzanırdı.

Birbirimize anlattığımız hayalet hikâyelerinin temelinde ne olduğunu şimdi tam olarak hatırlayamıyorum. Belki zihnimizin, mahalledeki teyzelerin konuşmalarından bir mıknaş gibi çekip çıkardığı bazı yaşanmış olaylar ya da videokasetlerde izlenen korku filmlerinin zihnimizdeki hayal denizinde yarattığı dalgalanmalar vardı o öykülerin kaynağında. Ama o dönemde hayalgücümüzün derin denizlerinden, **Stephen King**'i bile kışkırtacak kadar çok gerilim öyküsü çıkardığımızı hatırlıyorum. Çocukluktan kalan bir tutku olsa gerek, hâlâ gerilim öykülerini çok severim. Hiç direnmeden teslim ederim kendimi korkutucu kelimelerin yarattığı girdaba.

Kitaplarında çoğunlukla Avrupa'yla Amerika'nın değer yargıları arasındaki çatışmayı anlatan Amerikalı yazar **Henry James**'in kısa romanı ***The Turn of the Screw***'u bilir misiniz? Şehir dışındaki bir malikâneye, iki küçük çocuğa ders vermek için giden mürebbiyenin orada karşılaştığı iki hayaletle mücadelesini ve çocukları o hayaletlerden korumak için neler yaptığını anlatır Türkiye'de **Yürek Burgusu** adıyla yayımlanan ***The Turn of the Screw***. Yayımlandığı dönemde edebiyat çevrelerinde hararetli tartışmalara konu olan ve farklı şekillerde yorumlanan ***The Turn of the Screw***, çeşitli defalar sinemaya, televizyona uyarlandı. ***The Turn of the Screw***, 20. yüzyılın en önemli bestecilerinden biri olan **Benjamin Britten**'in en önemli operalarından biri aynı zamanda. Evet, kolaylıkla tahmin edileceği gibi **Benjamin Britten**'in bu operası, **Henry James**'in ***The Turn of the Screw*** adlı romanından uyarlandı.

İstanbul operasında bir ilk

Güzel haber ise bu operanın, İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nin programına alınması. Çok değil birkaç ay sonra İstanbullular, Kadıköy'deki Süreyya Operası'nın küçük sahnesinde ilk kez bir korku operası izlemenin ayrıcalığını yaşayacaklar. ***The Turn of the Screw***, İstanbullu opera izleyicileri için birçok ilk barındırıyor. Daha önce İstanbul'da İngilizce bir opera sahnelenmedi. Hele korku operası kavramı, opera kültürü, Türkiye'de sahnelenen eserlerle sınırlı olan sanatseverler için oldukça yabancı. Ayrıca İstanbul'da ilk kez bir **Benjamin Britten** operası sahnelenecek olduğunu da belirtmeden geçmemek lazım.

The Turn of the Screw'un konusunun romanla hemen hemen aynı olduğunu söyleyebiliriz. Bir prolog ve iki perdeden oluşan operada toplam 16 sahne var. Operanın librettosunu ise **Benjamin Britten**'in yakın arkadaşı **Myfanwy Piper** kaleme almıştı. **Peter Grimes** ile birlikte **Benjamin Britten**'in en tanınmış iki operasından biri olan ***The Turn of the Screw***'un dünya prömiyeri, 14 Eylül 1954'te, Venedik'teki La Fenice Tiyatrosu'nda, Venedik Bienali kapsamında yapılmıştı.

The Turn of the Screw'un en ayırt edici özelliklerinden biri, her sahnenin başında “**screw**” temasının farklı varyasyonlarıyla karşılaşmamız. **Henry James**'in sevilen romanındaki tüm karakterler –hayaletlerle mücadele etmekten yorgun düşen mürebbiyenin işe başlamadan önce görüştüğü ve bir daha hiç karşılaşmadığı ev sahibi hariç- operada da var.

Opera denince aklınıza büyük bir orkestra ve koro geliyorsa ***The Turn of the Screw***'u izlediğinizde şaşıracaksınız. Zira bu operada koro yok. Orkestrada da her enstrümandan birer tane var. Dolayısıyla ***The Turn of the Screw***'da, tüm müzisyenler solist. Çocukların şarkılarında bazı bilindik Britanya ezgilerinden de yararlanan **Benjamin Britten**, 1923 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görülen İrlandalı şair **William Butler Yeats**'in ***The Second Coming*** adlı şiirini de ekledi ***The Turn of the Screw*** operasına. Bu şiirden bestelenen şarkıyı ise hayaletlere söyledi.

Mürebbiyenin iç dünyasında

Henry James'in en bilindik eserlerinden biri olan ***The Turn of the Screw***'da sayfalar ilerledikçe insanın kanını donduran bir hayalet hikâyesiyle karşılaşırız. Eserin giriş bölümünde bir evde oturup birbirlerine hayalet

öyküleri anlatan insanlar çıkar karşımıza. Sonra bunlardan biri olan Douglas, elinde, yıllar önce tanıştığı bir mürebbiyeden dinlediği çok korkutucu bir hikâye olduğunu söyler. Üstelik bu mürebbiye ona hikâyesini yazdığı defteri de vermiştir. Hemen Douglas'ın evine haber gönderilir ve mürebbiyenin korkutucu hikâyesi ertesi gün Douglas'ın eline geçer. Daha sonra Douglas, önceden söz verdiği gibi mürebbiyenin hikâyesini okur onlara. İşte bu okuma eylemi başladığı anda, mürebbiye kitaba hâkim olur ve bir daha da yitirmez bu hâkimiyetini. Dolayısıyla, giriş bölümünden sonra tüm olayların mürebbiyenin ağzından anlatılması, kitabın en önemli özelliklerinden biri.

The Turn of the Screw, ilk başta salt bir hayalet hikâyesi gibi görünür ama durum aslında bunun çok ötesindedir. Bazı eleştirmenler, romanda, iyilikle kötülük arasındaki mücadelenin alegorik bir anlatımının olduğunu söylerler. Bazılarına göre ise burada asıl önemli olan mürebbiyenin iç dünyasıdır. Dolayısıyla korkunç hayalet hikâyesi işin sadece görünen kısmıdır. Buna göre çalkantılarla dolu bir duygu dünyası olan ve sorumluluğunu üstlendiği çocukların vasisi olan ev sahibine aşk besleyen mürebbiye, aslında hayaletleri görmemekte, sadece gördüğünü sanmaktadır.

Her ne kadar romanla ilgili farklı yorumlar bulunsa da değişmez olan, bu eserin, **Henry James**'in imzasını taşıyan hemen hemen tüm roman ve hikâyeler gibi klasikleşmiş ve edebiyat okurlarının hafızasında özel bir edinmiş olması.

İşte tam da bu yüzden, kıyısında sığ bir göl olan geniş bir ormanın yakınındaki tekinsiz evde dolaşan hayaletleri ve mürebbiyenin onlara karşı giriştiği savaşı İstanbul Operası'nın sahnesinde görmek için sabırsızlanıyorum.

garod04@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yürekleri seslerinde atan kadınlar

Özlem Ertan 18.10.2010

Yürekleri seslerinde atan kadınlar Yürekleri seslerinde atan nice kadınlar gördü büyük avizelerle aydınlatılmış görkemli salonlar. Onların yürek seslerini dinlemek için yıllar boyunca kadife koltuklarla kaplı büyük opera binalarını doldurdu insanlar.

Kuşkusuz her canlının bir sesi var. Rüzgârla yarenlik eden yeşil yapraklarla bezenmiş dallar bile seslerini bırakır zamanın uzun, ucu bucağı görünmeyen tüneline. Ancak yürekleri seslerinde atan kadınların ne suretlerini ne de seslerini hapsedebilirsiniz o zaman tüneline. Onların sesleri, eski Mısır firavunlarının yelkenli gemilerine binip, zamana bağlı kalmadan, yaşam ırmağında ilerlemeye devam eder.

Hep büyük bir şaşkınlıkla dinledim yürekleri seslerinde atan kadınları. Onların sesleri kulaklarımdan yüreğime sıcak bir sıvı gibi süzülürken içlerinde bu kadar çok hayat barındırmalarına hayret ettim. Gerçekten de doğanın mucizelerinden biri değil mi bir insanın, sesinin rahminden yüzlerce farklı hayat çıkarması? Bazen bir kadının sesinin aynasına bakar ve orada Mısır komutanı Rademes'e âşık olan Habeşistan prensesi Aida'yı, Don Giovanni yüzünden kalbi yaralanan Donna Anna'yı, Britanyalı Anna Bolena'yı ve daha nicelerini görürsünüz. Bilirsiniz ki o kadınların hepsi de sesler bahçesinde yaşar ve sıraları gelince yüreği sesinde atan kadınlardan birinin bedenini ödünç alarak hayata döner.

Zamanda ve kalplerde derin izler bırakmış tüm opera sanatçılarının yüreği sesinde atar. Zaten böyle olmasaydı isimleri, yüzleri ve sesleri hafızamıza kazınmazdı. 20. yüzyılın en büyük divalarından biri olan Maria Callas, çok uzun zaman önce aramızdan ayrıldı. Ama sesi hâlâ capcanlı. Opera tutkunlarının La Diva Turca dediği Leyla Gencer'i ise 2007 yılında kaybettik. Tıpkı Leyla Gencer ve Maria Callas gibi 1920'li yıllarda doğan Avustralyalı soprano Joan Sutherland ise birkaç gün önce, 10 ekimde aramızdan ayrıldı.

Unutulmaz ve muazzam

Opera dinleyicilerinin La Stupenda (muazzam) dediği Joan Sutherland da yüreği sesinde atan kadınlardan biriydi. Her ne kadar 83 yaşında vefat eden soprano Joan Sutherland, 1990'dan beri opera sahnelerine adım atmamış olsa da, sesi ne yaşlandı ne de operaseverlerin hafızalarından silindi.

7 Kasım 1926'da İskoç bir anne-babanın kızı olarak Avustralya'nın Sydney kentinde doğmuştu Joan Sutherland. İnsan kulağının algılayamayacağı kadar tanrısal bir sese sahip olan esin perileri, Joan Sutherland'ın kulağına, o henüz küçük bir çocukken kaderini fısıldadılar. Joan Sutherland'ın annesi, profesyonel olmamakla birlikte, operayı seven, şan dersleri alan bir mezzosopranoydu. Küçük Joan, annesinin şan egzersizlerini dinler ve onu taklit etmeye çalışırdı. 18 yaşına geldiğinde şarkı söylemek istediğine iyice emin oldu ve tıpkı annesi gibi şan dersleri almaya başladı. Avustralya'da düzenlenen önemli bir ses yarışmasını kazandıktan sonra ise Londra'ya gitti ve Royal Müzik Koleji'nde devam etti eğitimine. Royal Opera House'un sahnesine 28 Ekim 1952'de adım attığında Mozart'ın fantastik dünyasında buldu kendini. Yüreği sesinde atan Joan Sutherland'ın içinden çekip çıkardığı ilk karakterlerden biri Mozart'ın *Sihirli Flüt* operasındaki 1. Kadın'dı. Bunu Bellini'nin *Norma* operasından Clotilde takip etti. Bu eserde başrol Norma'yı ise Maria Callas seslendirmişti.

Joan Sutherland'ın kıvrak, anlatım gücü yüksek ve geniş sesi onu kısa zamanda başrol oyunculuğuna taşıdı. Giuseppe Verdi'nin *Maskeli Balo* operasında başrol oynadığında takvimler 1952'nin aralık ayını gösteriyordu.

Joan Sutherland'ın opera dünyasının yıldızlarından biri olması ise bel canto repertuarının dinleyiciler için etkileyici, opera sanatçıları içinse güçlüklerle dolu dünyasında keşfe çıkmasından sonra oldu. Onu bel canto repertuarına, 16 Ekim 1954'te evlendiği Avustralyalı orkestra şefi ve piyanist Richard Bonyng'e yönlendirmişti. Müziğin içindeki duygusal farklılıkların vurgulanması, notaların daha etkili bir şekilde söylenmesi, melodi ve şarkı sözlerinin anlamlandırılması olarak tanımlayabileceğimiz bel cantonun en iyi taşıyıcılarından biri haline gelen Joan Sutherland, 1950'li yılların ortalarından itibaren opera sahnelerinin üzerinde sestən kanatlarıyla uçmaya başladı.

Joan Sutherland'ın seslendirdiği karakterler içinde ilk akla gelenlerden biri de Donizetti'nin *Lucia di Lammermoor* operasındaki Lucia'dır kuşkusuz. Koloratür soprano için yazılmış en güzel rollerden biri olan Lucia'yı 1959 yılında Royal Opera House'da efsane şef Tullio Serafin'in yönetiminde seslendirdi Joan Sutherland. En tiz tonlara çıkabildikleri ve hem kıvrak hem de renkli bir sese sahip oldukları için koloratür olarak adlandırılan soprano'nun en önemlilerinden biri olduğunu *Lucia di Lammermoor*'la kanıtladı Joan Sutherland. Onun dramatik koloratür sesi, Lucia'nın delirme sahnesinde orkestra çukurundaki flütle yarışır gibiydi.

1960'da Venedik'teki La Fenice Tiyatrosu'nda Handel'in *Alcina* operasından Alcina'yı o kadar büyük bir ustalık ve yürek gücüyle seslendirdi ki, tiyatrodan çıkan dinleyiciler ona La Stupenda (muazzam) dediler. Bundan sonra tüm gazete ve dergilerde La Stupenda lakabı Joan Sutherland isminin başında yer aldı.

Pavarotti'nin ilk adımları

1960'lı yıllarda bel canto repertuarının en önemli kadın kahramanlarına sesinde yer açan Joan Sutherland'ın, operayla uzaktan yakından alakası olmayan insanların bile adını ezbere bildiği tenor Luciano Pavarotti'nin hayatında önemli bir yere sahip olduğunu biliyor muydunuz? Kimsenin tanımadığı genç bir tenor olan Luciano Pavarotti, 1965 yılında Joan Sutherland'la birlikte Avustralya turnesine çıkmış ve bu konserler onun kariyerinde bir dönüm noktası olmuştu. Luciano Pavarotti'yle Joan Sutherland'ın dostluğu bu konser turnesiyle sınırlı kalmadı ve sonraki yıllarda da devam etti. Çeşitli defalar birlikte sahne alan sanatçılar, 1972 yılında, Zubin Mehta yönetiminde Puccini'nin *Turandot* operasının kaydını gerçekleştirdiler.

Joan Sutherland'ın çok geniş bir repertuarı olmasına rağmen Massenet'nin *Esclarmonde* operasının onun hayatında önemli bir yeri vardı. Çünkü Massenet'nin operayla aynı adı taşıyan *Esclarmonde* karakteri için yazdığı ariyalar, çok az sopranonun altından kalkabileceği zorluklarla doluydu. Bu zorlukların üstesinden gelen Joan Sutherland, 2002 yılında, Britanya'da yayımlanan *Guardian* gazetesine verdiği bir röportajda, en büyük başarısını *Esclarmonde* operasıyla kazandığını söylemişti.

Joan Sutherland, 1980'li yılların sonunda sahnelerden ayrıldı ve İsviçre'de, sakin bir hayatın ılık sularına bıraktı kendini. Ancak albümleri ve kayıtları, onun sesini geleceğe taşımaya devam ediyor.

1995 yılında, Geoffrey Rush ve Leo McKern'le birlikte komedi filmi *Dad and Dave: On Our Selection*'da oynayan Joan Sutherland, dünyayı terk ederken ardında sesini ve onun içinde saklanan yüzlerce kadını bırakan özel insanlardan biriydi.

garod04@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türk operası Wagner'in evinde

Özlem Ertan 25.10.2010

Türk operası Wagner'in evinde Belki de hayatımda ilk defa zamanın alışık olduğumdan farklı bir hızda aktığını hissediyorum. Şimdi daha iyi anlıyorum İstanbul'da ne kadar yorucu ve karmaşık bir hayatın içine hapsedildiğimi. Bir süredir Bayreuth'dayım ve çok mutluyum. Müstakil evleri, tarihî yapıları, kibar insanları ve doğasıyla, insana yüzlerce yıl öncesinin havasını soluyormuş hissi veren harika bir kent Bayreuth.

Opera sanatıyla az da olsa ilgilenen herkesin, Almanya'nın Bavyera eyaletindeki Bayreuth kenti hakkında bilgisi vardır. Çünkü 70 bin kişinin yaşadığı Bayreuth, dünyada opera denince ilk akla gelen kentlerden biri. Richard Wagner'in, birçok operasını Bayreuth'daki evinde bestelediğini, kendi eserlerini sahnelemek için özel olarak yaptırdığı opera binasının burada olduğunu ve bu güzel Alman kentinin her yıl, sadece Wagner eserlerinin sahnelendiği Bayreuth Festivali'ne evsahipliği yaptığını söylemek sanırım bunun nedenini açıklamaya yeter. Bayreuth Festivali'nin mekânı Festspielhaus, ayrı bir yazı konusu. O yüzden Festspielhaus'u anlatmayı önümüzdeki haftaya bırakıp Türk operasının Bayreuth çıkarmasından söz etmek istiyorum.

Hem Doğu'dan hem Batı'dan

Bir zamanlar Wagner'in yürüdüğü, nefes alıp verdiği sokaklarda Türk opera sanatçılarının konser afişlerini görmek ve Türk bestecilerin eserlerinin, onların sesiyle nota sayfalarının arasından çıkıp zihnimin yüksek tavanlı odalarında yankılandığını hissetmek büyük bir ayrıcalıktı. İstanbul Devlet Opera ve Balesi sanatçılarından oluşan Sesler Hazinesi ekibi, 23 ekim akşamı Bayreuth'daki konser salonunda harika bir konser verdi. İlk yarıda Mozart, Puccini, Rossini, Wagner gibi Avrupalı, ikinci yarıda ise Aydın Karlıbel, Selman Ada, Ahmet Adnan Saygun gibi Türk bestecilerin eserlerini dinledik. Wagner Vakfı temsilcilerinin de izlediği konser, salondaki herkesi heyecanlandırmıştı heyecanlandırmasına ama 30 yıldır Bayreuth'da yaşayan, kentteki herkesin sevdiği ve saygı duyduğu Dr. Osman Değerli'yle eşi Mehlika Değerli'nin kalbi herkesinkinden daha hızlı atıyordu. Çünkü 1970'li yıllarda, tıp fakültesi öğrencisiyken, koro sanatçısı olarak çeşitli eserlerde rol alan Dr. Osman Değerli olmasaydı Türk operası Wagner'in yurduna ulaşamayacak ve Anadolu'nun sesleri Wagner'in zihninde doğan şaşırtıcı ezgilere karışamayacaktı. Tıp fakültesini bitirdikten sonra, operadan ayrıldığını söylemek için görüştüğü Aydın Gün, "Nereye gidersen git, ne yaparsan yap İstanbul Operası'nı temsil ettiğini unutma" demiş Osman Değerli'ye. Operayla bağıni hiç koparmayan Osman Değerli de İstanbul Operası'nda çalıştığı günlerin anısını hep yüreğinde taşımış.

Türk sanatçıların 23 ekimdeki Bayreuth ve 24 ekimdeki Nürnberg konserlerinin tüm maddi yükünü sırtlayan Osman Değerli, hâlâ Türk operasını başarıyla temsil ediyor.

Osman Değerli'nin Sesler Hazinesi ekibini Bayreuth'a getirmesinin müsebbibi, bu projenin yaratıcısı olan opera sanatçısı Niyazi Ölmez tabii ki.

Wagner Vakfı İstanbul'da

Bayreuth'un müziğin her daim kendine yer bulduğu soğuk ama huzurlu ikliminde yaşarken Niyazi Ölmez'le de bol bol sohbet etme imkânımız oluyor. Dilerseniz şimdi sözü Bayreuth'daki Wagner Vakfı'ndan, kurumun İstanbul temsilcisi olma teklifi alan opera sanatçısı Niyazi Ölmez'e bırakayım: "Opera sanatının bilinmezliklerine ışık tutmak ve operanın İstanbul'daki serüvenini anlatmak için *Sesler Hazinesi* adlı bir kitap yazdım. 2008'in nisan ayında da kitabı tanıtmak için bir konser organize ettim. Kitabı tanıtırken içindeki bazı bilgileri dinleyicilerle paylaşmak bana cazip geldi. Aziz Güngör ve Özlem Abacı'nın da katkısıyla, sahne için derlenmiş bir metin ortaya çıktı. Bir gün yayınevinden beni aradılar ve Almanya'da yaşayan Dr. Osman Değerli'nin bana ulaşmaya çalıştığını söylediler. Sonuçta Osman Değerli'yle telefonla konuştuk, bir hafta sonra da bana duygu dolu mektubu ulaştı. Doktor olduğunu Almanya'da yaşadığını, 1960'lı ve 70'li yıllarda operada çalıştığını söylüyor ve onları hatırladığım için bana çok teşekkür ediyordu. Konserin CD ve DVD'lerini Osman Bey'e gönderdim. İzledi ve çok beğendi.

19 Mart 2010, İstanbul Operası'nın 50. kuruluş yıldönümüydü. Ben de bu vesileyle bir sergi ve konser düzenledim. Bu konseri ve sergiyi hem Osman Değerli hem de Bayreuth'taki Wagner Vakfı temsilcileri izledi. Konseri ve sergiyi çok olumlu buldular ve benden aynı konseri Bayreuth'ta da tekrar edip edemeyeceğimi sordular. Ben de tabii ki hiç düşünmeden kabul ettim. Bayreuth için konseptte bazı değişiklikler yaptım. Sonuçta Bayreuth halkına operayı anlatmam söz konusu olmazdı. Ben de Sultan Abdülaziz Han'ın 1872 tarihli belgesinden yola çıkarak konser konseptini Sultan Abdülaziz Han'la Wagner'in tanışması üzerine kurdum. Opera sanatına Türklerin yaptığı katkıyı vurgulayan bir program hazırlamamız gerektiğini düşündüm. Aklıma Türk bestecilerden ilk olarak Aydın Karlıbel geldi. Karlıbel projeyi ona anlattığımda çok heyecanlandı ve bir hafta sonra bana bir sunumla geldi. Projede kendi bestelerinin yanında Ahmet Adnan Saygun gibi önemli Türk bestekârların eserleri de vardı."

Eva Wagner'e İstanbul'dan...

Niyazi Ölmez ve Sesler Hazinesi ekibi, gerçekten de İstanbul'u ve Türk operasını Bayreuth'da başarıyla temsil etti. Sopranolar Gülbin Kunduz ve Pınar Temizel Çulha, tenorlar Ali Murat Erenç ile Mehmet Salkım, mezzosoprano Yeliz Öncel Çelikkol ve bas Ercüment Ali Özinaç, eserleri neredeyse sıfır hatayla yorumladılar. Tabii ki bunda kendilerine eşlik eden besteci ve piyanist Aydın Karlıbel'in katkısı büyük. Sunumda bariton Aziz Güngör ve soprano Özlem Abacı da oldukça başarılıydı. Tabii ki Sesler Hazinesi projesinin yaratıcısı bariton Niyazi Ölmez'in başarılı olduğunu söylemenin bile gereği yok.

İlk yarıda Mozart'ın *Idomeneo* operasından Elektra'nın aryası *Oh Smania* ile Puccini'nin *La Boheme* operasından Mimi'nin aryası *Si, Mi chiamano Mimi*'yi seslendiren Gülbin Kunduz, İstanbul Operası'nın en başarılı solist sanatçılarından biri. Bayreuth'daki konserde de bu başarısını kanıtlarcasına güzel söyledi aryalarını. Gülbin Kunduz, Mimi'yi o kadar özümsemiş ki eminim ki bu arayı her koşulda mükemmel söyler. Çok zor bir arya olan *Oh Smania*'yı da kusursuz bir yorumla dinledik Gülbin Kunduz'dan.

Bas Ercüment Ali Özinaç, sadece sesiyle değil sahnesi ve sempatisiyle de dinleyicileri en çok etkileyen solistlerden biri oldu. Özellikle Rossini'nin *Sevil Berberi* operasından Don Basilio'nun aryası *La Calunnia*'yı harika söyleyen Ercüment Ali Özinaç, ses malzemesi ve oyunculuğuyla opera buffaların bas rolleri için biçilmiş kaftan.

Tenor Ali Murat Erenç ise çok güçlü ve iyi bir sese sahip. Onu dinleyince neden İstanbul operasında daha önemli roller seslendirmedini merak etmedim desem yalan olur. Ses kalitesi ve başarısıyla bunu hak ediyor çünkü. Ali Murat Erenç'in konserde seslendirdiği eserler arasında Wagner'in *Uçan Hollandalı* operasından *Der Steuermann* da vardı. Wagner diyarına Türkiye'den gelip son derece zor bir Wagner aryasını başarıyla seslendirdi Ali Murat Erenç. Aryanın bitiminde salonda kopan alkışlar da bunun kanıtlarından biriydi.

Konserin ikinci yarısına ise kesinlikle Türkiye'nin en önemli besteci ve piyanistlerinden Aydın Karlıbel damgasını vurdu. Aydın Karlıbel'in *Piri Reis* ve *Eyyubiler* operalarıyla *Yahya Kemal Oratoryosu*'nun bazı bölümleri ilk defa Bayreuth'da seslendirildi. Bunların hepsi de harika eserler ve bir an önce Türkiye'deki operaların repertuarına alınmaları gerekir bence. Özellikle *Yunus Emre Oratoryosu*'ndan *Gazel ve Perestis* bölümü çok çarpıcı. Sanatçılar ikinci yarıda Selman Ada, Okan Demiriş, Cemal Reşit Rey, Ahmet Adnan Saygun ve Muammer Sun'un eserlerini de yorumladı. Bayreuthlu dinleyiciler Anadolu'nun seslerini, parıldayan gözlerinden okunan bir hayranlıkla dinlediler.

Wagner Vakfı temsilcileri de konseri çok beğenmiş olacaklar ki, Sesler Hazinesi ekibindeki tüm solistlere CD kayıtlarını Bayreuth Opera Festivali'nin seçmelerine katılmak için Eva Wagner'e göndermeleri gerektiğini söylediler. Bayreuth Belediyesi'nin Niyazi Ölmez'le ekibini Bayreuth'da her yıl düzenlenen bir müzik festivaline davet etmesi de ayrı bir mutluluk kaynağı oldu hepimiz için.

Her ne kadar İstanbul Devlet Opera ve Balesi bu projeye destek vermemiş olsa da, Niyazi Ölmez'le ekibi Türk operasını Bayreuth'da başarıyla temsil etti. Niyazi Ölmez'in tanışma fırsatı bulduğumuz, Wagner'in torununun kızı Eva Wagner'e İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nin rozetini taktığına tanıklık etmek ise müthişti. Eva Wagner'le buluşmamızdan gelecek hafta söz edeceğim.

Bu opera sadece Wagner'e ait

Özlem Ertan 01.11.2010

 Bu opera sadece Wagner'e ait Ağaçları severim. Özellikle de doğanın yaşam suyunun damarlarında hiç duraklamadan ilerlediği yeşil yapraklarla dolu olanları. Kahverengi, pürüklü bedenini uzun ve yeşil şalıyla koruyan bir ağacın altından geçerken minik ve ince yapraklarında dolaşan yaşam suyunun zihnimin derinlerine süzüldüğünü hissedirim. Doğanın güzel mucizelerinden biridir bu.

İstanbul Devlet Opera ve Balesi sanatçılarından oluşan **Sesler Hazinesi** ekibiyle birlikte Bayreuth'a gitmeden önce tüm yaprakların yeşil olduğunu zannederdim. Hayatımda ilk defa Bayreuth'da gördüm kırmızının ve yeşilin farklı tonlarındaki yaprakların aynı ağacın üzerinde yan yana durup, rüzgârın şarkısını birlikte söylediğini. **Wagner'in evi Villa Wahnfried'i, mezarını ve sadece onun eserlerinin sahnelendiği Festspielhaus'u içinde barındıran Bayreuth'un en önemli özelliklerinden biri de insanda huzur duygusu uyandıran doğası.** Tam da bu yüzden İstanbul Devlet Opera ve Balesi sanatçılarından Niyazi Ölmez'in kurduğu **Sesler Hazinesi** ekibiyle birlikte Festspielhaus'a doğru yürürken etrafımı kuşatan dinginliğin müziğini yüreğimle dinliyor ve birazdan **Richard Wagner**'in kendi eserlerini sahneletmek için özel olarak yaptırdığı opera binası Festspielhaus'u göreceğim olmanın mutluluğunu yaşıyordum.

Her yıl 25 temmuz- 28 ağustos tarihleri arasında, sadece Wagner eserlerinin sahnelendiği Bayreuth Opera Festivali'ne evsahipliği yapan Festspielhaus, Bayreuth'un kuzeyindeki bir tepede yer alıyor. Dediklerine göre, festival zamanı, şık giysilere bürünmüş Wagner ve opera tutkunları Festspielhaus'a giden yolda ağır adımlarla yürürlermiş. Festival zamanı olmasa da, "ben de o yolda yürüdüm" diyebilmenin ne kadar büyük bir şans olduğunu biliyorum. O havayı solumanın, Wagner'in müziğini ve anılarını ölümsüz belleğinde taşıyan Festspielhaus'un tahta seyirci koltuklarında oturmanın, orkestra çukurunda gezinmenin ne kadar büyük bir ayrıcalık olduğunu ancak bir opera tutkunu bilebilir.

Kendi sahnesini yaptıran tek besteci

Festspielhaus'da senenin 11 ayı opera temsili yapılmıyor. Ancak bu, sadece Wagner'e ait olan Festspielhaus'un, festival dışındaki zamanlarda sessizliğe gömüldüğü anlamına gelmiyor. Bu özel yapıyı gezmek isterseniz, Festspielhaus'un sorumlusu eşliğinde harika ve bilgilendirici bir yolculuğa çıkabilirsiniz. Biz, bu geziye katıldık ve Festspielhaus'un gizli köşelerini hafızamızın görünür bir yerine kaydetmenin mutluluğunu yaşıyoruz.

Eserlerinin küçük sahnelerde sahnelenemeyecek kadar büyük olduğunu düşünen Wagner'in en önemli hedeflerinden biri de kendine ait bir opera binası yaptırmaktı. 1850'lerde, bu amacını gerçekleştirmek için harekete geçti. Wagner'in müziğini çok seven **II. Ludwig**, bu konuda onun en önemli destekçisi oldu. Ancak çeşitli nedenlerden dolayı yapımı bir süre ertelenen Festspielhaus'un inşası 1872 yılında başladı. İnşaatin 1876'da tamamlanmasından sonra Wagner, amacına ulaşmış olmanın ferahlatıcı esintisini hissetti yüreğinde. Ne de olsa o, kendi sahnesini yaptıran ilk ve tek besteciydi. Aynı yıl *Nibelungen Yüzüğü* hemen hemen her tarafı ahşaptan yapılan Festspielhaus'ta sahnelendi.

Festspielhaus'un çok görkemli, duvarları yüksek sanat değerine sahip fresklerle dolu bir salon olduğunu düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Zira bu yapının hemen hemen her tarafı ahşap. Seyirci koltukları bile,

üzerindeki incecik minderi saymazsak, tamamıyla ahşaptan yapılmış. **Bazıları dört-beş saat süren Wagner operalarını bu ahşap ve rahatsız koltuklarda izlemek düşüncesi ilk başta insana zor ve rahatsız edici geliyor. Ancak bu festivale bilet bulmak, yani o ahşap koltuklarda saatlerce oturup Wagner'in dünyasına nüfuz edebilmek için altı hatta yedi yıl bekleyenler var.**

"Wagner'in ne zoru vardı neden seyirci koltuklarını böyle yaptırdı" sorusu aklınızın bir köşesine takıldıysa ben de size bu sorunun çok basit bir yanıtı olduğunu söyleyebilirim: Akustik. Wagner için salonun görkemi değil, müziğinin beton zeminin engeline takılmadan boşlukta rahatça dolaşabilmesi önemliydi. Tam da bu yüzden binayı yaptırırken ahşap ağırlıklı malzeme kullanılmasını tercih etti. Bu opera binası için o kadar titizlendi ki, mimarı bile kendisi seçti.

Müzisyenler fanilayla oturuyor

Festspielhaus'un planı çizilirken antik Yunan tiyatrolarından esinlenilmiş. Tabii bu da, Wagner'in akustiğin iyi olması için başvurduğu yollardan biri. Festspielhaus'un salonunu, heyecan dalgalarının ruhumuzun sahillerine vurduğunu hissederek gezdikten sonra orkestra çukuruna indik. Öncelikle orkestra çukurunun salonun hiçbir yerinden görünmediğini söylemek isterim. **Çukurun bu kadar aşağıda olması, tonların henüz salona ulaşmadan birbirine karışmasını sağlıyor ki, bu Festspielhaus'daki mükemmel akustiğin en önemli ayrıntılarından biri.**

Orkestra çukurunun, müzisyenleri, seyircilerin bakışlarından koruyacak kadar derinde olması sayesinde ilginç görüntüler oluştuğunu da öğreniyoruz rehberimizden. Bayreuth Festivali'nin düzenlendiği temmuz ve ağustos aylarında orkestra çukurunun bulunduğu alan çok sıcak olduğu için müzisyenler fanilalarıyla oturuyorlarmış.

Festspielhaus gezisinin en heyecan verici anlarından birini Richard Wagner'in torununun kızı Eva Wagner'le tanıştığımızda yaşadık. Eva Wagner, hepimizin tek tek elini sıkıp sohbet edecek kadar ilgili ve sıcakkanlıydı. Niyazi Ölmez'in, geçtiğimiz aylarda vefat eden babası Wolfgang Wagner'in, Bayreuth Festivali'nin idaresini iki yıl önce kız kardeşiyle kendisine devrettiğini söyleyen Eva Wagner'e İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nin rozetini taktığına şahit olmak hepimiz için çok heyecan vericiydi. Niyazi Ölmez, opera sanatı ve İstanbul Operası hakkındaki *Sesler Hazinesi* adlı kitabının İngilizcesini de Eva Wagner'e hediye etti.

Tadilatla olduğu için Wagner'in evi Villa Wahnfried'in içine giremesek de bahçeyi ve Wagner'in üzeri yapraklarla dolu mezarını gördük. O yaprakların nemli toprak üzerinde çizdiği şekiller hâlâ aklımda ve eminim ki yaşadığım sürece zihnimin görünür bir yerinde asılı kalacak.

Akılda kalan müziği oldu

1813-1883 yılları arasında yaşayan Alman besteci Richard Wagner, aralarında *Uçan Hollandalı*, *Tristan ve Isolde*, *Nibelungen Yüzüğü* ve *Parsifal*'in de yer aldığı ölümsüz eserler yarattı. Onun müziği, bilenler ve anlayanlar için onlarca yazıda anlatabilecek kadar geniş bir evrene tekabül eder. Kitapları ve makalelerinde ifade ettiği düşünceleri birçoklarında nefret duyguları uyandırır da, eserleriyle ölümsüzlük tahtına oturmuş bir sanatçıdır Wagner. *Müzikte Yahudilik* adlı makalesinde, "Yahudilerin topyekûn imhasının insancıl bir kültürün doğmasına zemin hazırlayacağını" yazmıştı Wagner. Bu Yahudi karşıtı düşünceleri ve konularını Germen mitolojisinden alan eserleriyle Hitler ve yandaşlarının da ilham kaynaklarından biri olan Wagner'in Yahudilerle görüşmediği söylenir. Hatta Wagner'in müziğinin Nazilerin Yahudileri topladığı ölüm kamplarında çalındığı yönünde

söylentiler de vardır. Ancak megalomanlığına ve antisemitik tavrına rağmen bugün Wagner denince müzik geliyor aklımıza.

ozlemertan111@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sesinin götürdüğü yere gitti

Özlem Ertan 08.11.2010

 Sesinin götürdüğü yere gitti Gözlerini dünyaya açtığında Güney Amerika'nın yakıcı güneşi dokundu bakışlarına. Sonra dünyanın yaşam kaynağından süzülen sarı ışıklarla ısındı yüreği, ruhu ve sesi. Büyürken, kulaklarının çevresinde, koruyucu melekler gibi kanat çırpıyordu ülkesi Peru'nun halk şarkıları. O zaman hepimizin hayatını ölümsüz ve devasa tuvalinde biçimlendiren Tanrı'nın kendisi için nasıl bir gelecek planladığından haberdar değildi. Zamanla öğrendi ve kabullendi kaderini. Üstelik çok da sevdi Tanrı'nın kendisi için boyadığı resimleri.

Çünkü Perulu tenor Juan Diego Flórez'in, Tanrı'nın heybesindeki mucizelerle donatılmış olağanüstü sesi, şefkatli ellere dönüşüp insanların yüreklerine dokunuyor ve onların ruhlarında birbirinden güzel renkler yaratıyor. Tam da bu yüzden Juan Diego Flórez'in içinde olduğu tüm resimlerin arka fonunda dünyanın büyük ve görkemli opera binaları ile konser salonları var.

Juan Diego Flórez, Türkiyeli opera ve klasik müzik dinleyicilerinin yabancı olduğu biri değil. Zira onun kıvrak, esnek, tiz tonlarda inanılmaz bir rahatlıkla akan sesi, uzun zaman önce tüm dünyadaki müzikseverlerin, gözlerini Juan Diego Flórez'in üzerine çevirmesine neden oldu.

"Her tenor dinî eser söyler"

22 ekimde, özellikle **Rossini, Donizetti ve Bellini** eserlerindeki yorumuyla kulaklarımıza yıldız tozları serpen Juan Diego Flórez'in yeni bir albümü yayınlandı. Tüm müzik tutkunları gibi yurtdışına gittiğimde ilk durağım müzik mağazaları oluyor. **İki hafta önce o müzik mağazalarından birinde gördüm Juan Diego Flórez'in DECCA tarafından yayınlanan son albümü Santo Sacred Songs'u. Bir an önce Türkiye'de de satışa sunulmasını umduğum albümde, adından da anlaşılacağı gibi, önemli bestecilerin yazdığı dinî eserler yer alıyor.** Bu besteciler arasında Juan Diego Flórez'in repertuarında son derece önemli bir yere sahip olan **Rossini ve Bellini** de var.

Rossini'nin Petite Messe Solennelle adlı eserinden **Domine Deus** ile **Messa di Gloria**'sından **Qui Tollis** ve **Gratias Agimus Tibi**'yi kolaylıkla tahmin edileceği gibi ününe yakışır bir şekilde yorumluyor Juan Diego Flórez. Bellini'nin dört ses için yazdığı ayin müziğinden, **Qui Sedes** de kesinlikle dinlemeye değer.

Juan Diego Flórez, bu albümde, **Handel'in Messiah**'ından **Comfort ye... Every Valley** yoluyla Barok müziğin renkli taşlarla döşenmiş yollarında da yürüyor. Tabii ki dinleyicileri de kendisine refakat etme mutluluğundan

mahrum bırakmadan... **Arjantinli besteci Ariel Ramirez'in *Misa Criolla*'sından *Kyrie*'yle ise köklerinin olduğu Latin Amerika'ya gidiyor sesinin rüzgârıyla.**

Juan Diego Flórez'in Latin güneşinin sıcaklığını taşıyan sesiyle Almancayı bağdaştırmakta zorluk çekebilirsiniz. Ancak ünlü tenordan Haydn'in *Yaradılış Oratoryosu*'ndan *Mit Würd und Hoheit Angetan* ile Schubert'in *Ave Maria*'sını dinleyince olasılıkla bu konudaki fikrinizi değiştireceksiniz.

Albümün kuşkusuz en önemli sürprizi beste çalışmaları da olan Juan Diego Flórez'in imzasını taşıyan *Santo*. Bu ritmik ve melodik eserle Perulu köklerine dönen Juan Diego Flórez, "Benim için melodi yazmak zor değil. Ancak orkestra ve koro partilerini yazarken zorlanıyorum. Bunun yanında çok da zevk alıyorum" diyor.

Albümde, Juan Diego Flórez'e aynı zamanda yakın dostu olan **Michele Mariotti'nin yönettiği Teatro Comunale Orkestrası** eşlik ediyor. Teatro Comunale Korosu'nu ise **Paolo Vero** yönetiyor.

"Tüm tenorlar er ya da geç dinî eserlerden oluşan bir albüm yapmak zorunda. Bunlar, bir tenorun yaşamının önemli bir parçası" diyen Juan Diego Flórez'in ***Santo Sacred Songs*** adlı albümü, tüm klasik müzik ve opera dinleyicilerinin arşivinde olması gereken bir çalışma.

Aya İrini'yi inletmişti

Sesini duyurmaya başladığı yıllarda **"Yeni Pavarotti"** denmişti Juan Diego Flórez için. Hâlâ onun hakkındaki bazı yazılarda bu yakıştırmayı görmek mümkün. **Kuşkusuz, en tiz notalarda renkli çiçeklerle dolu bir bahçede gezintiye çıkmışçasına rahatlıkla yürümesinin, kendisine "Yeni Pavarotti" denmesinde büyük bir etkisi var.**

Juan Diego Flórez'in olağanüstü sesini 2009 yılının haziran ayında Aya İrini'de canlı canlı dinleyen İstanbullular da bu tenorun dinleyiciler üzerinde ne kadar güçlü bir etki bıraktığını test ettiler. 37.

Uluslararası İstanbul Müzik Festivali'nde Borusan Filarmoni Orkestrası'yla konser vereceği açıklanan usta tenor **Rolando Villazón'un** konserinin iptal edilmesinden sonra onun yerine Juan Diego Flórez'in sahne alacağı açıklandı. Her ne kadar bu açıklamadan sonra Villazón hayranları hayal kırıklığına uğramış olsa da, eminim ki o akşam Flórez'i dinleyen herkes, mutlu ayrıldı, kubbelerinde tarihin görkemli hayaletlerinin eski bir şarkı gibi dolaşıp durduğu Aya İrini'den.

İstanbul'daki konserinde de sesinin çağrısına uyarak İtalyan operalarından arylar seslendiren Flórez, o akşam 10 defa sahneye çağırılmış ve üç kere de bis yapmıştı. **Juan Diego Flórez'le bis yapmak fiili yan yana gelince insanın aklına La Scala'nın gelmemesi olanaksız. 2007 yılında, dünyanın en önemli ve köklü opera binalarından biri olan Milano'daki La Scala'da Donizetti'nin *Alayın Kızı* adlı eserinde rol almıştı Perulu tenor. Ah Mes Amis adlı aria dinleyicileri o kadar etkilemişti ki, Flórez, 75 yıllık bir aradan sonra La Scala'da bis yapan ilk tenor oldu. Akabinde "Bir Geleneğin Sonu" başlığıyla haberler yayımlandı gazetelerde.**

Opera, onun kaderiydi

Sesi, 1973 doğumlu tenor Juan Diego Flórez'in yol gösterici meleği idi. Babasının Peru halk şarkıları söyleyen bir müzisyen olması, ilk başlarda ünlü tenorun, yönünü popa ve Peru halk müziğine çevirmesine neden oldu. Ancak Peru Ulusal Konservatuvarı'na girmesi ve hemen ardından Peru Ulusal Korosu'nda söylemeye başlaması, doğduğu günden beri yanında olan yol gösterici meleğiyle karşı karşıya getirdi Juan Diego Flórez'i. **1994 yılında, Lima'da başarılı tenor Ernesto Palacio'yla tanışması, Juan Diego Flórez'in kendisi için yapılan ilahî resmi tüm ayrıntısıyla görmesi yolunda önemli bir kilometre taşıydı. Opera, onun kaderiydi ve artık o da biliyordu bunu.**

Ernesto Palacio, genç meslektaş ve yurttaşına destek oldu, yol gösterdi. **Juan Diego Flórez'i bel canto repertuarına yönlendiren de Ernesto Palacio olmuştur. Sesinin doğuştan gelen esnekliği ve kıvraklığı sayesinde bel canto repertuarının en önemli yorumcularından biri olan Juan Diego Flórez'in yaşamında 1996 yılında sahne aldığı Rossini Festivali'nin de önemli bir yeri var.** Flórez, 1996 yılında, İtalya'nın Pesaro kentinde düzenlenen Rossini Festivali'nde yer alabilmek için seçmelere katıldı. Festivalin sanat yönetmeni Flórez'e derhal **Ricciardo e Zoraide** operasında küçük bir rol verdi. **Festivalin başlamasına kısa bir süre kala Matilde di Shabran operasında başrol Corradino'yu oynayacak olan tenor rahatsızlandı. Bu son derece zor rol, Juan Diego Flórez'e teklif edildi. Kısa bir zamanda Corradino'yu hazırlayan Juan Diego Flórez, büyük bir zafer kazandı. Artık tüm opera dünyası onu tanıyor ve dünyanın en önemli operaları onunla çalışmak için sıraya giriyordu.**

Güney Amerika'nın sıcak ikliminde doğan Juan Diego Flórez, uzun zaman önce, kendisi için yapılan ilahi resmin sınırlarına vâkıf oldu ve şimdi yol gösterici melekleriyle birlikte o resmin büyümesine yardım ediyor.

ozlemertan111@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hüzünlü şarkılarını bıraktı ardında

Özlem Ertan 15.11.2010

 Hüzünlü şarkılarını bıraktı ardında Yüreğini demirden elleriyle sıkın acılara inancıyla karşı koyan genç bir kız, yıllar önce bir hücrenin duvarına kısa ama sarsıcı bir cümle karaladı: **"Ağlama anne. Cennetin kraliçesi beni her zaman korur."** Polonya'daki bir Gestapo hücresinin nemli duvarları arasında tutsaklığın karanlık yüzüyle karşılaşan 18 yaşındaki **Helena Wanda Błażusiakówna**, bu sözlerinin Tanrı'ya ulaşacağına inanıyordu. Ama yürek burkan kelimelerinin ölümsüz bir eserin rüzgârıyla çağları aşacağını bilmiyordu.

Yüzlerce yıl önce bir anne, oğlunun ölümün bilinmezlik bulutlarıyla örtülü dağlarına yürüdüğüne şahit oldu. Polonya'nın güneybatısındaki Silesia Bölgesi'nde, bir ayaklanma sırasında hiçliğe karışıp giden oğlunun arkasından şu soruyu sordu herkese: **"Nereye gitti benim oğlum. Benim sevgili genç oğlum?"** Şüphesiz o anne de haberdar değildi, yıllar sonra yüreğinden kopup gelen bu acı yüklü sorunun bir besteci tarafından müziğin kanatlarıyla sonsuzluğa taşınacağından.

Meryem Ana'nın onulmaz evlat acısı, 15. yüzyılda, bir Polonya halk şarkısında vücut bulmuştu. Gestapo hücresindeki kızın ve Silesia'da oğlunu kaybeden annenin sesini, zamanın derin kuyularından çekip çıkaran besteci, çarşıdaki oğluna **"Benim seçilen ve sevilen oğlum, yaralarını annenle paylaş"** diyen Meryem Ana'nın yürek kıpırtısına da kayıtsız kalamadı ve onun acısını da müziğiyle zamanın ötesine taşıdı.

Bu üç kadının yüreğini, "Hüzünlü Şarkılar Senfonisi" olarak da bilinen 3. Senfoni'sine sığdıran Polonyalı

Henryk Górecki'yi kaybettik. 1933 doğumlu Górecki'nin, 1976 yılının ekim ve aralık ayları arasında bestelediği 3. *Senfoni*, kuşkusuz onun sevilen ve bilinen eseri. Eserin ilk bölümünde Meryem Ana'nın, ikinci bölümünde Helena Wanda Błazusiakówna'nın, üçüncü bölümünde ise Silesialı annenin yüreğini bir sopranonun sesinde gören herkes ruhunun kapılarını açmıştı 3. *Senfoni*'ye.

1992 yılında, 3. *Senfoni*'nin yeni bir kaydı yapıldı ve bu kayıt, dünyanın her köşesine taşıdı savaş ve ayrılık tarafından kuşatılan kadınların ağıtını. Górecki'nin bu ağır, durağan, acının suretini içinde taşıyan senfonisi, çağdaş besteciler tarafından yazılan eserler içinde en yüksek satış rakamına ulaşan yapıt oldu. Daha sonra pek çok kaydı yapıldı, 3. *Senfoni*'nin.

1960'lı yıllarda, çoğunlukla atonal eserler bestelemişti Henryk Górecki. 1970'lerde ise daha sade ve minamalist bir çizgiye ulaştı. O dönemde Polonya'da hâkim olan komünist rejimle de barışık olmayan besteci, bu yüzden Müzik Akademisi'ndeki profesörlük görevinden ayrıldı ve Komünist Parti'ye karşı Katolik Aydınlar Topluluğu'nu kurdu.

Polonya halk müziğinden de beslenerek kendine özgü bir müzik tarzı yaratan Henryk Górecki, ölümsüzlüğün ışıklı cennetinde şimdi. Çok sayıda esere imza atan Górecki'nin üç kadının yüreğine tutulan bir aynaya benzeyen 3. *Senfoni*'si ise geniş kanatlarıyla uçuyor semada.

ozlemertan111@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Jonas Kaufmann şimdi çok gerçekçi

Özlem Ertan 30.11.2010

 Jonas Kaufmann şimdi çok gerçekçi İlk bakışta hiçbir özelliği yokmuş gibi görünen bir köy meydanında hangi rüzgârların estiğini fark edebilmek pek de kolay olmasa gerek. Rüzgârların hiç durmadan fısıldadığı sözcükleri duyabilecek kadar keskin bir kulağa ve onların anlamını kavrayabilecek olgunluğa sahip olabilenler görür ancak büyük bir köy meydanında akan insan kalabalığının dört tarafı aşınmış taşlar ve her daim ıslakmış gibi görünen çimenler üzerinde bıraktığı izleri. O izleri anlamlı seslere ve sözlere dönüştürebilmek de ancak yaşamışlıkların dar yollarda, mütevazı evlerin odalarında ya da fakirlikle kol kola girmiş bir mahallede bıraktığı renkli dokunuşların şifresini çözmekle mümkün olur.

Opera sanatçılarının sahnede hep süslü ve kabarık giysilerle arz-ı endam edip aristokratların yaşamını canlandırdığını sananlar Verismo yani Gerçekçilik akımının varlığından haberdar değiller. 19. yüzyılın sonlarında İtalya'da ortaya çıkan Verismo akımı, sıradan insanların yaşamını tüm gerçekliğiyle aktaran önemli eserlerin müjdecisi olmuştu halbuki. Bunlar arasında ilk akla gelenler **Pietro Mascagni'nin Cavalleria Rusticana** ve **Ruggero Leoncavallo'nun I Pagliacci operaları**. Aşk dolu müziğiyle dinleyen herkesin yüreğinde iz bırakan **Giacomo Puccini'nin** operaları da metinlerinin gerçekçiliği nedeniyle Verismo akımı kapsamında değerlendiriliyor. İtalya'da doğan, ama Fransız besteciler **Alfred Bruneau** ile **Gustave Charpentier**'i de etkileyen Verismo, o güne dek opera sahnesinde kendine çok fazla yer bulamamış sıradan insanların yaşamına tutulan geniş bir aynaya benziyor.

Bu geniş aynanın öte tarafına geçip, yaşamın, içinde şiddet ve acımasızlık da barındıran gerçek yüzünü sesinin üzerine bir maske gibi takan solistlerin arasında Almanya'nın opera sahnelerine armağan ettiği 1969 doğumlu spinto lirik tenor **Jonas Kaufmann** da var artık. **Jonas Kauffman, güçlü, parlak ve etkileyici sesiyle, tüm**

nl tenorların İtalyan, İspanyol ya da Latin Amerikalı olduğu düşüncesini yıkmıştı yıllar önce. Doğduğu kent Münih'in ve lkesi Almanya'nın en önemli opera salonlarında sesiyle büyülü bir çember yarattıktan sonra başka ülkelerde de kendini kanıtlamıştı. Birçoğu DECCA tarafından yayınlanan albmleriyle, loş ışıklı odalarımıza kadar sokulan Jonas Kaufmann'ın **Verismo** adlı albümü geçen ay pek çok ülkede yayınlandı .

şancıları seven bir şef olarak bilinen Antonio Pappano'nun yönetiminde kaydedilen **Verismo** albümünde, gerçekçilik ağacının hemen hemen tüm yaprakları var. **Albümdeki 17 arya arasında I Pagliacci'den Canio'nun aryası Vesti La Giubba, Umberto Giordano'nun Andrea Chenier operasından Un Di All'azzurro Spazio ve Francesco Cilea'nın Adriana Lecouvreur adlı eserinden L'anima ho Stanca'nın da olduğunu söylemek, opera dinleyicilerinin bu albüme bir an önce sahip olmak istemeleri için yeter de artar bile.**

"**Verismo**, saf bir ruh ve tutku barındırıyor. Ben bunu çok seviyorum" diyen Jonas Kaufmann, 14 Nisan 2010'da, New York'taki **Metropolitan** Operası'nda, 103 yıl aradan sonra, Giacomo Puccini'nin **Tosca** operasının unutulmaz kahramanı **Mario Cavaradossi**'yi seslendiren ilk Alman tenor olmuştu. Jonas Kaufmann, bu sezon yine sesinin tüm görkemiyle dünyanın en önemli opera sahnesi olan Metropolitan'da olacak. Ancak bu kez vatandaşı **Richard Wagner**'in **Nibelungen Yüzüğü** drtlemesinden **Das Rheingold** ve **Die Walküre**'de oynamak üzere...

ozlemertan111@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Diğer Kate de prensin düğününde olacak mı

Özlem Ertan 07.12.2010

Diğer Kate de prensin düğününde olacak mı Büyük ve kadim kiliselerin içindeki tüm eşyaların, ilahi bir müziğin içinde beyaz yelkenliler gibi salına salına ilerlediğini düşünürüm. Uzun zaman önce toprağın bağrından bir masal ağacı gibi yükselen görkemli kiliselerin her taşından ayrı bir müzik yükselir ve etrafındaki canlı cansız tüm varlıkları içine çeker o eşsiz müzikler. Ancak, kendine ait sonsuz ve ilahî müziklerinin olması, kiliselerde güzel sesli insanların biçimlendirdiği başka melodilerin serbestçe dolaşmasına da engel değildir.

Yeni Zelandalı soprano **Kiri Te Kanawa**'nın, Lady Diana'yla Prens Charles'ın, 1981 yılında Londra'daki **St. Paul Katedrali**'nde yapılan düğün töreninde sesiyle nasıl bir büyü yarattığını hatırlayanların sayısı hiç de az olmasa gerek. **Handel'in Samson oratoryosundan Dalila'nın aryası Let The Bright Seraphim, Kiri Te Kanawa'nın aracılığıyla katedralin taş duvarlarından şeffaf bir gölge gibi szlmş ve televizyonları karşısında bu görkemli düğünü izleyen milyonlarca insana ulaşmıştı.**

İnsanlık, çok değil birkaç ay sonra başka bir kral evlilik törenine tanıklık edecek. Prens William'la sevgilisi Kate Middleton'ın 29 Nisan 2011'de **Westminster Manastırı**'nda evleneceği, özellikle Birleşik Krallık'ta yaşayan herkesin mlumu. Geçen hafta **Daily Telegraph** gazetesinin opera eleştirmeni **Rupert Christiansen**'in de dğnle ilgili tartışmalara katıldığını gördüm. **Ancak tahmin edileceği gibi Christiansen, konuya müzik penceresinden bakmış ve Prens William'la Kate Middleton'ın düğününde Britanyalı lirik soprano Kate Royal'i dinlemek istediğini söylemiş.**

Prens William ve Kate Middleton, Rupert Christiansen'in önerisini benimser mi bilinmez ama Kate Royal'in ılık bir bahar günü maviliğin uçsuz bucaksız bedeninde beliren beyaz bulutlar kadar yumuşak ve ulu bir şelalenin

suları kadar akıcı sesini dinlemek her zaman için keyif verici. **Sanırım Rupert Christiansen'in böyle bir öneride bulunmasında Kate Royal'in tarz olarak Kiri Te Kanawa'ya yakın olmasının da etkisi var.**

1979 doğumlu olan Kate Royal'in müzikle birebir ilgilenen bir ailesi vardı. Ancak klasik müzikle değil, pop ve rockla... Kendisiyle yapılan bir röportajda, babasının pop şarkıları yazdığını ve söylediğini anlatan Royal, çocukluğunda evde sürekli David Bowie ve Steve Wonder şarkıları duyduğundan da söz ediyor. 2006'da EMI'den ilk albümü yayınlanan Kate Royal'in, sesini klasik müzik dünyasını çevreleyen fanusun dışında da duyurmasına ise Paul McCartney neden olmuştu. **Sir Paul McCartney'in dördüncü klasik müzik çalışması *Ecce Cor Meum*'da soprano partilerini seslendirmiş ve McCartney'in de takdirini, her şeyden önce sevgisini kazanmıştı genç soprano.**

Genç yaşına rağmen önemli ödüllere sahip olması ve dünyanın önemli sahnelerinde sesiyle var olabilmesi, Kate Royal'i çağımızın dikkate değer sopranolarından biri olarak değerlendirmeyi mümkün kılıyor kuşkusuz. Hele hele EMI'den çıkan ikinci solo albümü ***Midsummer Night***'ı dinlemek ne kadar iyi bir sesle karşı karşıya olduğumuzu bir kez daha gösteriyor bize. ***Midsummer Night***'ta, 20. yüzyıl opera ve operetlerindeki hüzünlü kadınların duygularını sesine bir maske gibi yerleştiren Kate Royal'in myspace sayfasında, (<http://www.myspace.com/kateroyalsoprano>) seslendirdiği arialardan bazılarını dinleyebilirsiniz.

ozlemertan111@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Karanlık gölün kıyısında dolaşan sesler

Özlem Ertan 20.12.2010

Karanlık gölün kıyısında dolaşan sesler Kıyısında durduğum uçurum o kadar derin ki, eteklerinde gözlerimi kamaştıran bir müzik gölü değil de uçsuz bucaksız bir deniz ya da kayalık olsaydı açık tutamazdım gözlerimi. Hatta bir daha asla gelmezdim o uçurumun kıyısına, sadece hayallerimde bile olsa. Ama ben, üzerinde yalnız ve savunmasız bir ağaç gibi durduğum tepenin eteklerinde uzanan gölü görmez ve onun içinde yüzen peri kızlarının sesini duymazsam karanlık ve havasız bir odada kapalı kalacağımı biliyorum. Buna dayanamayacağımı da... **O yüzden kendi kendimle baş başa kaldığım zamanlarda duvarların arasından lanetinden kaçan bir hayalet gibi süzülüp kıyılarında peri kızlarının şarkılar söylediği karanlık gölü görebileceğim tek yer olan uçuruma gidiyorum.** Uçurumu ve karanlık gölü ilk keşfettiğimde korkutucu gelmişti bana dipsiz bir derinliğin kıyısında, her an aşağı yuvarlanabileceğim düşüncesini içimde taşıyarak yürümek. Ancak kısa zamanda karanlık gölün melodilerini o kadar çok sevdim ki, ayrılamaz oldum onun dünya dışı ikliminden. Şimdi peri kızlarının dudaklarından dökülen bazı melodiler gülümsetiyor, bazılarıysa ağlatıyor beni. Onları dinlerken gülümsemeyi olduğu kadar ağlamayı da seviyorum. Çünkü biliyorum ki içinde derin duygular taşıyan sesler yüreğime dokunduğunda yaşlar süzülmezse gözlerimden ben olamam ben.

Gözlerimin önünde bir masal denizi gibi uzanan karanlık gölde yüzen ve hiç durmadan şarkılar söyleyen peri kızlarından biri de **Susan Graham**.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mandela bir opera kahramanı

Özlem Ertan 30.12.2010

Mandela bir opera kahramanı Zihnim uzun zaman öncesinde kaldığını sandığım bir görüntünün istilasına uğradı biraz önce. Sanırım 10 yaşlarındaydım. Ilık bir yaz akşamında kalabalık bir caddede ilerliyordum içinde bulunduğum araba. Kırmızı ışığın yanmasıyla birlikte caddede durakladık ve çocuk gözlerim önümüzden geçen umutsuz yüzlü bir adama takıldı. Sanki dünyadaki tüm dertleri sırtında taşımak zorunda kalmış gibi iki büklüm duran adamın yüzüne ruhunu boydan boya kaplayan karanlık ormanların gölgesi düşmüştü. Adam ağır ağır yürüyüp gitti. Ama ben birkaç dakikalığına gördüğüm bu siyahî ve umutsuz yüzlü adamı unutamadım. Yüzüne hüznün bulutları düşüren yaşanmışlıklarını ve hikâyesini merak ettim. Bazen aklıma geldikçe “Acaba şu an ne yapıyordur?” diye düşünmüyorum da değilim. Hâlâ o adamın kitaplara, filmlere, operalara konu olacak bir hikâyesi olduğuna inanıyorum. Tıpkı Güney Afrika’daki ırkçı **Apartheid** rejimiyle mücadele ettiği için hayatının 30 yılını hapiste geçiren **Nelson Mandela** ve onun 1996 yılında boşandığı eşi **Winnie Madikizela-Mandela** gibi. **Besteciler de bu konuda benimle aynı fikirde olsalar gerek ki, Winnie Madikizela-Mandela’nın şaşırtıcı ayrıntılarla dolu yaşamını opera sahnesine taşımaya karar verdiler.** İngilizce ve Afrika’nın yerel dillerinden Xhosa’yı birleştiren operada hem Batı hem de geleneksel Afrika müziğinin tınıları kullanılacakmış.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Chopin, Janina Fialkowska’yı hep dinliyor

Özlem Ertan 12.01.2011

Chopin, Janina Fialkowska’yı hep dinliyor Chopin, geniş salonun ortasında durmuş seslerin siyah-beyaz tuşların arasından bir şelalenin suları gibi dökülüşünü izliyordu. 1849’dan beri bir bedeni yoktu Chopin’in. Tam da bu yüzden yaşayanlardan farklı olarak sesleri görebiliyordu. **Janina Fialkowska** ise, piyanonun önünde bir eski zaman büyücüsü gibi oturmuş tuşların altındaki ses denizine uzun parmaklarıyla dokunuyor ve Chopin’in duygu dolu melodilerinin yeniden doğmasına aracılık ediyordu. Bunu her yaptığında, her ne kadar bilmeseydi de hissediyordu Chopin’in aslında çok yakınında olduğunu. **Chopin, uzun yıllar önce bestelediği 1. Piyo Konçertosu’nu, müziğin içindeki hiçbir nüansı atlamadan çalan Janina Fialkowska’yla konuşmayı ve ellerinden tutup teşekkür etmeyi çok istedi o an.** Uzun zaman sonra ilk kez bir bedeni olmadığı için üzüldü piyano repertuarının en güzel eserlerini besteleyen Chopin. Sonunda piyanistin yanına gitti ve hissedemeyeceğini bile bile saçlarını okşadı onun. Chopin salondan ayrılırken ılık ve güzel kokulu bir esinti sardı Janina Fialkowska’nın bedenini.

Aslında Chopin, Kanadalı bir anneyle Polonyalı bir babanın kızı olarak 1951 yılında Kanada’da dünyaya gelen piyanist Janina Fialkowska’dan uzun zaman ayrı kalamıyor, sık sık salonuna gelip piyano çalarken izliyor onu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hâlâ aşk için yaşıyorsun Floria Tosca

Özlem Ertan 17.01.2011

 Hâlâ aşk için yaşıyorsun Floria Tosca Aşk ve sanat için yaşadığını biliyorum. Sadece ben değil herkes biliyor bunu. "Nasıl olur?" der gibi bakma bana **Floria Tosca**. Hatırlamıyor musun sen söylemiştin karanlık bakışlı polis müfettişi **Scarpia**'nın odasında. O sırada sevdiğin adamın bedeni Scarpia'nın işkence odasında acıların istilasına uğruyordu. Ama sadece bedeni hissediyordu acıyı. Özbenliği ve yüreği senin sevginden mamul bir kalkanla korunuyordu.

Sevdiğin adamı acıların demir yumruğundan korumak için neler yapabileceğini düşünürken, **"Ben sanat için yaşadım, aşk için yaşadım"** demiştin tek derdi senin güzel ve alımlı bedenine sahip olmak olan sinsi bakışlı Scarpia'ya. Ah Floria Tosca, sen Roma'nın hatta tüm İtalya'nın hayran olduğu bir sopranoydun. Ancak Scarpia senin sesleri büyümlü varlıklara dönüştürme gücünle ilgilenmiyordu. Üstelik siyasî nedenlerle bir şatoya hapsedilen arkadaşı Angelotti'nin kaçıp kurtulmasına yardım ettiği için işkence gören Mario Cavaradossi'yi sana sahip olma yolunda bir araç gibi kullanmayı düşünüyordu. **Ressam sevgilin Mario Cavaradossi, tarifi imkânsız bedensel acılar çekerken bile sana arkadaşı Angelotti'nin saklandığı yeri Scarpia'ya söylememen için yalvarmıştı hatırlıyorsun değil mi Floria Tosca?** Ona itaat ettin ve uzunca bir zaman Mario Cavaradossi'nin, işkence odasının duvarlarını sarsan çığlıklarını duymamaya çalıştın. Ancak herşeyin olduğu gibi senin dayanma gücünün de bir sınırı vardı. Sonunda Cavaradossi'nin gayri ihtiyari attığı çığlıkların arasına karışan "Sakin Angelotti'nin saklandığı yeri söyleme" ricalarına boyun eğmekten vazgeçtin ve Scarpia'ya sevgilinle birlikte kaçmana izin vermesi şartıyla isteğini yerine getireceğini söyledin. İkimizin de çok iyi bildiği gibi Scarpia'nın isteği Angelotti'nin saklandığı yeri öğrenmekten ibaret değildi. Onun asıl istediği sendin. Scarpia, işkenceyi durdurdu ve Cavaradossi'yi kurşuna dizmek için hazırlanan tüfeklerin kurusıkı doldurulacağına söz verdi. Böylece idam emri yerine getirilmiş gibi görünmesine rağmen sevdiğin adam ölmeyecekti ve Scarpia'nın eline tutuşturduğu izin kâğıdı sayesinde ikiniz birlikte farklı bir ülkeye gidip yeni bir hayat kurabilecektiniz. Ancak senin tüm bunlara rağmen kendini Scarpia'nın kollarına bırakmaya hiç niyetin yoktu. **Masadan aldığın ve arkana sakladığın bıçağı Scarpia'nın karanlık bulutlarla kaplı kalbine saplarken içinde en ufak bir pişmanlık bile yoktu.** Koşarak sevgilinin götürüldüğü hapisaneye gittin ve herşeyi anlattın ona. "Korkmadan geç idam mangasının karşısına" dedin. Scarpia'nın sana yalan söylediğini ise sevgilinin gerçekten kurşuna dizilip gittikçe genişleyen bir kan gölünün ortasına serildiğini gördüğünde anladın.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cosima'nın ve Bayreuth'un tek tanrısı

Özlem Ertan 24.01.2011

 Cosima'nın ve Bayreuth'un tek tanrısı Küçük kızın etrafı insanlarla dolu ama yine de çok yalnız hissediyor kendini. Üzülse mi sevinse mi bilemiyor, insanın kalabalıklar içinde bile yalnız olabileceğini henüz küçük bir kızken öğrendiğine. Görkemli bir salonda duruyor kız ve ona erişilmez gibi gelen yüksek sahneye, kuyruklu piyanosunun başında oturan babasına bakıyor. Babası **Franz Liszt**, piyanonun tuşlarıyla her temas ettiğinde biraz daha büyüyor hatta devleşiyor salonu dolduran insanların gözünde. Küçük kız babasına hayran ama biraz da kırgın. Çünkü büyük bir besteci ve piyanistin kızı olması onu mutlu etmeye yetmiyor. O, babasını hayranlıkla izlemek değil onunla konuşmak, dün bahçede gördüğü kelebeğin ne kadar güzel olduğunu ona anlatabilmek

istiyor. Babası onu kucağına oturtsa ve saçlarını sevgiyle okşasa ne kadar mutlu olabileceğini düşünüyor ve daha çok kızıyor ona.

Çocukken pençesine düştüğü sevgisizliği muhtemelen uzun hayat yolculuğu boyunca yanında taşıyan küçük kızın adı **Cosima**. **Çocukluk günleri boyunca babası Franz Liszt'e yaklaşmaya çalışan ve her defasında kapıların yüzüne kapandığını fark eden Cosima, opera tarihinin istisnasız en büyük bestecilerinden biri olan Richard Wagner'le evlendikten sonra Cosima Wagner oldu ve adı bu şekilde kaydedildi tarihin sayfalarına.**

Richard Wagner hakkında yazılan kitapların, yazıların haddi hesabı yok. **Tabii ki Uçan Hollandalı, Lohengrin, Tristan ve Isolde, Nibelungen Yüzüğü, Nürnbergli Usta Şarkıcılar, Tannhauser gibi operaların bestecisi hakkında çok sayıda kitap yazılması şaşırtıcı değil.** Kitap ve makalelerinde anti-semitik düşüncelerini pervasızca yazan hatta *Müzikte Yahudilik* adlı makalesinde **"Yahudilerin topyekûn imhasından"** söz eden Richard Wagner'le Cosima'yı birbirine bağlayan en önemli bağ ikisine de çocukluk yıllarında peyda olan yalnızlığı belki de.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Franz Liszt'le Marie d'Agoult'nun şiiri

Özlem Ertan 31.01.2011

 Franz Liszt'le Marie d'Agoult'nun şiiri İnce, uzun, beyaz yüzünde usta bir kuyumcunun elinden çıkan büyük ve değerli taşlar gibi duruyordu su yeşili gözleri. 27 yaşındaki kontes, ilk kez gördüğü bu gözlerin, güneş ışığının tüm varlığını ele geçirmesine izin veren derin bir göl gibi pırıl pırıl parladığını fark etmekte gecikmedi. Parmakları da boyu kadar uzun olan bu genç adam bir kadını etkileyebilecek tüm özelliklere sahipti. Sadece fiziksel varlığının yarattığı çekim gücü değil, piyanonun başına oturduğunda devleşmesi de bir kez görenin aklından çıkarmasına imkân vermeyecek kadar çekici kılıyordu onu. Kendisinden 20 yaş büyük bir kontla evli olan Marie d'Agoult, 1833 yılında Paris'te, konser piyanisti ve besteci Franz Liszt'le karşılaşp, gözlerindeki ışığın yansımalarına kapıldığında, onu bir daha asla hayatından çıkaramayacağını tahmin etmiş miydi bilinmez.

Franz Liszt, Marie d'Agoult'yla karşılaşmadan önce Viyanalıları ve Parislileri piyano çalışıyla büyülemiş ve bir rivayete göre henüz 12 yaşındayken, kulakları işitmediği halde çalış tarzından ve parmak hareketlerinden yola çıkarak onun ne kadar iyi bir piyanist olduğunu anlayan **Beethoven**'ın ilgisine mazhar olmuştu. Müziğe aşına olanlar, onun beste yapma yeteneğiyle donatılmış olduğunu da fark ediyorlardı. Bu yüzden devrin ünlü bestecisi **Antonio Salieri**, küçük Franz Liszt'e kompozisyon dersi vermişti. Beethoven'ın öğrencisi **Karl Czerny**'den de ders alan Franz Liszt, babasının ölümünden sonra Paris'e yerleşmiş ve müziğini bu büyü kentin hafızasına yavaş yavaş kazımaya başlamıştı.

Kitaplar hakkında konuşurken

Zengin bir banker ailesinden gelen, özgür yaradılışlı Marie d'Agoult, kendisinden altı yaş küçük piyanistle tanıştığında iki çocuk annesiydi. Ama ne kocası, ne çocukları, ne de toplumsal değer yargıları Marie

d'Agoult'nun aşkın rüzgârına kapılıp gitmesine engel olabildi. **Edebiyat, sonradan Daniel Stern takma adıyla kitaplar, makaleler yazacak ve hem bir yazar hem de eleştirmen olarak kendini kanıtlayacak olan Marie d'Agoult'yla Franz Liszt'in ortak ilgi alanlarından biriydi. Shakespeare, Goethe, Chateaubriand, Balzac, Nerval ve George Sand'ın kitapları hakkındaki konuşmaları, onları birbirine yaklaştırdı.** 1833 yılının büyük bir kısmı her ikisi için de bu yakınlaşma sürecinin kalp çarpıntılılarıyla dolu geçti. Marie d'Agoult'nun, ilkbaharda kocası ve çocuklarıyla birlikte Croissy'ye taşınmak zorunda kalması ise karşılıklı yazılan mektuplarla hafifletilmeye çalışılan ayrılık acısının derinden hissedildiği bir dönemin başlangıç noktasıydı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Opera sahnesindeki ölü Playboy kızı

Özlem Ertan 07.02.2011

Opera sahnesindeki ölü Playboy kızı Opera, uzun zaman önce kabarık tuvaletli konteslerin yaşadığı görkemli sarayların ikliminde dönüp durmaktan vazgeçti ve hayatın tüm gerçekliğiyle aktığı sokaklara, köylere, caddelere uzattı ellerini. O caddelerde, sokaklarda, köylerde gazetelerin üçüncü sayfalarında okumaya alıştığımız türde cinayetler, kavgalar ve mücadeleler yaşanıyordu. Hayatta kalmak için akla hayale gelmeyecek yollara başvurmak zorunda kalan insanların umutları, kireçtaşından mamul heykelcikler gibi ufalanıyordu. Siyah, yüksek ve sevimsiz binaların kalabalık bir ordu gibi kuşattığı kentlerin fakir mahallerinde bazı kadınlar bedenlerini satıyor, bazıları da striptiz yapıyordu.

Evet, opera sahnelerinde uzun zaman önce açılan ve kentlerin fakir mahallerini, köyleri, batakhaneleri, hapishaneleri gösteren pencereler var. Seyirciler bu pencerelere baktıklarında vahşet, cinayet, kan ve seksle de karşılaşılıyorlar; **Leoncavallo'nun I Pagliacci/Palyaçolar** operasında aldatılmanın acısıyla karısını öldüren palyaço, **Puccini'nin Tosca** operasında, kendisine tecavüz etmeye kalkan polis şefi **Scarpia'nın** kalbine hançer saplayan **Floria Tosca'yı**, **Richard Strauss'un Salome'sinde** ise âşık olduğu **Vaftizci Yahya'nın** kesik başıyla sevişen **Salome'yi** görüyor ve belki de bu kadim opera kahramanlarını anlamaya çalışıyorlar.

Cömertçe sergilediği bedeni, evlilikleri ve erkek dergilerinde yayımlanan seksi fotoğraflarıyla şöhret yolunun en tepesine tırmanan bir kadın, dört yıl önce aşırı dozda uyuşturucu ilaç aldığı için ölmüştü. Bu kadının adı **Anna Nicole Smith'ti. 39 yaşındayken pembe bir tabutun içinde toprağın altına inen Anna Nicole Smith'in ölümüne kimin neden olduğu hakkındaki tartışmalar hâlâ bitmedi. Ancak bu durum, Anna Nicole Smith'in bir opera kahramanı olmasının önünde engel değildi.** Evet yanlış duymadınız eski Playboy kızı, televizyon yıldızı ve skandallar kraliçesi Anna Nicole Smith, ölümünden sadece dört yıl sonra bir opera kahramanı haline geldi.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Her âşık bir Orpheus'tur bu evrende

Özlem Ertan 14.02.2011

 Her âşık bir Orpheus'tur bu evrende Orpheus, doğanın milyonlarca yıldan beri hiç susmayan seslerini ve Güneş'i geride bırakıp ölümlerin arasına karışmaya gidiyor. Belli ki hiç ürkütmüyor onu meyve yüklü dalların tepesine yuva yapmış kuşların sesini bir daha hiç duyamama ihtimali. Aşk bir gölge olmuş, tanrı, insan demeden herkesi enstrümanı lirden yayılan müzikle büyüleyen Orpheus'u yeraltına itiyor. Orpheus'un akli başında değil, canından çok sevdiği karısı Eurydice'yi karanlık bakışlı tanrı Hades'in hüküm sürdüğü Ölüler Ülkesi'nden alıp yeryüzüne geri getirmedikçe de ayrı kalacak akli başından.

Elinden hiç bırakmadığı lirden yayılan ezgilerle vahşi hayvanları, hatta nehirleri bile dize getiren Orpheus'u bu kadar çaresiz ve mutsuz görmek ne kadar acı. Kim bilir belki de insanlarla, birer kuklaymışlar gibi oynamayı seven kudretli Olympos tanrıları bile Orpheus'un halini görünce sadece insanların hissedebileceğini düşündükleri acılara temas ediyorlar. Ozan Orpheus, çiftbaşlı köpek Kerberos'u görünce yolculuğun sonuna geldiğini anlıyor ve bir an önce Ölüler Ülkesi'nin gizli köşelerine varmak için acele ediyor. Kararlı, ne pahasına olursa olsun kırlarda başıboş gezen bir yılanın sokup öldürdüğü genç ve güzel karısı Eurydice'yi bulacak ve çıkaracak Ölüler Ülkesi'nden. Eğer ölüm tanrılarını ikna edemezse kendisi de Ölüler Ülkesi'nde kalacak. Ozan Orpheus, Hades'de de bırakmıyor liri elinden; çünkü seslere hâkim olmakta hiç zorlanmayan bu duygulu ve âşık adam enstrümanının etkili bir silah olduğunu tecrübeleriyle biliyor. Lirden o kadar güzel sesler yayılıyor ki Hades'in cehennemindeki haykırışlar, işkenceler bile duruyor. Ölüler Ülkesi Hades'e adını veren tanrı Hades'in de kalbine ulaşıyor ve yumuşatıyor onu Orpheus'un ezgileri.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sırf Tanrı'ya değil ruhuma da bir Requiem

Özlem Ertan 21.02.2011

 Sırf Tanrı'ya değil ruhuma da bir Requiem Ne kadar güçlü olursa olsun tüm insanların kendilerini çaresiz hissettiği anlar vardır. Kuşkusuz en büyük çaresizliği ölüm karşısında yaşıyoruz. Ölümün iç karartıcı yüzüyle karşılaştığımızda ellerimizle yüzümüzü kapıyor ve peşinen onunla mücadele edemeyeceğimizi bildiğimizden bir an önce bizden uzaklaşmasını diliyoruz. Sevdiğimiz, hayatımızda yeri olan insanların ölüm tarafından esir alındığını kabullenmekte zorlansak da bir süre sonra bu gerçeğe alışıyoruz. Ancak bir zamanlar hayatımızda olup da ölümlle birlikte bilinmez bir diyara giden insanların ruhumuzda bıraktığı boşluklar, eski bir kumaşın üzerindeki delikler gibi baki kalıyor, iğne ve iplik o delikleri kapatmayı başaramıyor. Kumaş, bir süreliğine yama tutsa da en ufak bir zorlamada yeniden delik deşik oluyor.

Bilinmezliklerle dolu bir boşluğa sürüklenen ruhların ardından edilen dualar ve uzun boylu servilerle çevrelenmiş mezarlıklarda düzenlenen törenler ölüm karşısındaki çaresizliğimizin bir belirtisi belki de. Tanrı'ya ulaşması ümidiyle edilen dualar, okunan ilahiler, onları dinleyen insanların yüreklerine de sabah güneşinin göz kamaştırıcı ışıkları gibi sokuluyor. Müziğin ihtiva ettiği acı ve merhamet isteği insan ruhunda şiddetli sarsıntılar yaratıyor.

Riccardo Muti'nin yönetiminde

Yeryüzünden ayrılan ruhların kurtuluşu için okunan **Requiem** de dinleyenlerin ruhunda büyük depremler yaratabiliyor. Katoliklerin ölenlerin ruhu için okuduğu ilahinin ve ölünün anısı için yapılan merasimin adıdır

Requiem. Ancak Requiem'i sadece Katolikler için değil, hangi dinden olursa olsun tüm klasik müzik dinleyicileri için önemli kılan bir ayrıntı var: Wolfgang Amadeus Mozart, Johannes Brahms ve Giuseppe Verdi gibi bestecilerin dört solist, koro ve orkestra için yazdığı *Requiem* adlı eserler. Çünkü bu çoksesli eserler taşıdıkları sanatsal anlamla da çok önemliler.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Richard Strauss da kadın sesini severdi

Özlem Ertan 07.03.2011

 Richard Strauss da kadın sesini severdi. Ilık bir bahar sabahının huzur verici atmosferi canlanıyor gözlerimin önünde. Bakışlarımı ve tüm dikkatimi devasa bir mıknaş gibi kendine çeken görüntülerin gerçek olmadığını, zihnimin bana sürprizlerle dolu bir oyun oynadığını biliyorum. Çocukluk yıllarının erişilmez sıcaklığı gibi sarıp sarmalıyor beni, güzel, canlı ve kıvrak bir kadın sesiyle birlikte gelen o görüntüler.

“Güzel bir insan sesinin peşinden sürüklenip giden herkes, benim gibi, gerçek olamayacak kadar güzel görüntülerin arasında mı buluyor acaba kendini” sorusu aklımın orta yerine gümüş bir göktaşı gibi düşüyor. Ancak sonra o taşı düştüğü yerde bırakıp seslerle birlikte çıktığım yolculuğa kaldığım yerden devam etmeye karar veriyorum. Ilık bir bahar sabahının içinde kayboluyorum. Tül perdelerin örttüğü bir pencere canlanıyor gözlerimin önünde. Görünmez bir el o pencereyi açıyor ve çiçek kokan bahar havasının soluğuyla havalanıyor perdeler. Pencerenin ait olduğu odadan gelen kadın sesi, perdeleri havalandıran rüzgârla birleşip dalga dalga yayılıyor, güneş ışıklarının üzerinde resimler çizdiği nehirlerin, ulu ağaçların ve geniş ovaların üzerinde güzel bir masal kuşu gibi uçuyor.

Diana, Strauss'u seviyor

Alman besteci Richard Strauss da tıpkı benim gibi güzel kadın seslerini severdi. Bavyera Krallığı Saray Orkestrası'nın üyelerinden, korno virtüözü **Franz Strauss**'un oğlu olması onun müziğe yazgılı olmasının tek nedeni değildi. Sesler, kadife kaplı bir mücevher kutusunu dolduran değerli taşlar gibi parlıyordu 1 Haziran 1864'te Münih'te doğan Richard Strauss'un zihninde. **Doğumundan uzun yıllar sonra, onun güzel kadın seslerini düşleyerek bestelediği liedlerin yani şarkıların en güzelleri, Münih'te kaydedildi. Richard Strauss'un müziğinin derin ve iç içe geçmiş katmanlarına sesiyle sokulmayı çok seven bir kadın, Christian Thielemann yönetimindeki Münih Filarmoni Orkestrası'nın eşliğinde söyledi o liedleri. 1971'de Almanya'nın Günzburg kentinde doğan, kıvrak sesiyle olduğu kadar müzikalitesi ve tekniğiyle de opera dünyasında kendine önemli bir edinen bu kadının adı Diana Damrau.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kayıp flüt konçertosunu dinleyebilirsiniz

Özlem Ertan 14.03.2011

 Kayıp flüt konçertosunu dinleyebilirsiniz İçinden nehirler geçen kentte gondolla seyrüsefer ederken zamanın izlerini, kokularını, renklerini taşıyan binalara ve batmakta olan güneşin koyu mavi gökyüzünde çizdiği kırmızı kavislere bakıyor insanlar. Her ne kadar tüm insanların dünyaları birbirlerininkinden farklı olsa da suların sokaklarında dört bacaklı canlılar gibi yürüdüğü kentin hissettirdiği duygular ortak. Venedik denince aklınıza neler gelir desem nasıl bir cevap verirsiniz acaba? Sormadan bunu bilemem ama tahmin edebilirim: Gondollar, aşk, müzik, karnaval ve tabii bir de Antonio Vivaldi.

Benim için her şeyden önce “Konçertonun Babası” Vivaldi’nin memleketidir Venedik. Tarihi boyunca hep suyla ve aşkla içli dışlı olmuş bu kentte doğan ve yaşamının önemli bir kısmını burada geçiren Vivaldi, klasik müzik tarihinin en üretken bestecilerinden biri. 500 civarında konçertonun yanında operalar, sonatlar ve koral eserler de yazmış olduğunu düşünürsek onun üretkenliğine hayranlıkla bakmaktan alıkoyamayız kendimizi. **1678’de bir kemancının oğlu olarak doğan İtalyan besteci Antonio Vivaldi’nin en bilinen eseri Dört Mevsim’dir demek bile gereksiz aslında.** Çünkü *Dört Mevsim*’i dinleyen ve kemandan yayılan ezgilerde mevsim değişimlerini okuyanlar arasında klasik müzik dinleyicisi olmayan hatırı sayılır bir kitle de var.

Antonio Vivaldi İskoçya’da

Antonio Vivaldi, geçen ekim ayında dünyanın hemen hemen tüm önemli gazetelerinin manşetindeydi, duyduunuz mu? **Duymamış olabilirsiniz çünkü Türkiye’deki gazetelerde çok kısa bir haber olarak duyuruldu, Vivaldi’nin yüzlerce yıldır kayıp olan flüt konçertosu *Il Gran Mogol*’un İskoçya’daki Ulusal Arşiv’de bulunuşu.**

Müzikolog Andrew Woolley, İskoçya’daki Ulusal Arşiv’in koridorlarında dolaşır ve raflardaki elyazmalarına göz gezdirirken biraz sonra son yılların en önemli keşiflerinden birine imza atacağı aklının ucundan bile geçmiyordu muhtemelen. Ancak Antonio Vivaldi’nin imzasını taşıyan elyazması bir partiyonu eline aldığı anda olasılıkla hayatın sürprizlerle dolu olduğuna bir kez daha kanaat getirdi.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Odysseus elbet bir gün döner yurduna

Özlem Ertan 28.03.2011

 Odysseus elbet bir gün döner yurduna Hayal gücünün ve yaratmanın sınırı olmadığını mitolojik öyküler okurken fark ettim ben. Kanatlı atların, vücutlarıyla aslan, yüzleriyle insan olan varlıkların, tek gözlü devlerin, insanlarla yaramaz bir çocuğun bir kedi yavrusuyla oynaması gibi oynayan kudretli Olympos tanrılarının tekinsiz dünyasında bir uzaylı şaşkınlığıyla dolaşırken, binlerce yıl önce yaşayan insanların hayal gücüne hayranlık duydum. Bu hayranlık bir süre sonra sevgiye evrildi. **Olympos Dağı’nın bulutlarla kaplı doruklarında yaşayan tanrıları, yiğit oğlu Hektor’un savaş meydanında ölmesiyle yıkılan yaşlı Troya**

kralı Priamos'u, eşek kulaklarını bir başlığın içinde saklayan Frigya Kralı Midas'ı, onların dünyasında yaşayan biriymişim gibi sevdim.

Satır aralarında tarihin izlerini taşıyan mitolojik anlatılarda, binlerce yıl önce yaşayan insanların hayatı anlama çabası yatıyor. Belki de birçok insanın mitolojiyi eğlenceli olduğu kadar merak uyandırıcı bulmasının temelinde, eski insanların nasıl bir dünya tasavvuru olduğunu anlama isteği var.

Operada mitolojinin gölgesi

Peki, en eski opera bestecilerinin konularını Yunan mitolojisinden seçmesinin temelinde ne var? Kuşkusuz mitolojik anlatılar her anlamda çok renkli ve sahnede canlandırılmaya değer. Ancak ilk opera eserlerinin mitolojik öyküler anlatmasının tek nedeni bu değil: Opera sanatının temellerini, İtalya'nın **Floransa** kentinde yaşayan müzisyenler ve şairler atmıştı. Rönesans'ın önemli merkezlerinden biriydi Floransa. Buradaki aydınlar da Rönesans düşüncesine uygun olarak eski Yunan medeniyetinin zengin düşünce dünyasına yöneltmişlerdi bakışlarını. **Opera fikri, Rönesans aydınlarının eski Yunan tragediyalarına benzer müzikli oyunlar sahneleme isteğinden doğdu.** Yüzünü eski Yunan dünyasına dönen insanların karşısına ilk olarak mitoloji çıkıyor kuşkusuz. **İlk opera olarak bilinen, Jacopo Peri'nin 1594 yılında bestelediği Dafne ile yine aynı bestecinin yazdığı 1600 tarihli Euridice, mitolojik öyküler anlatıyordu.** Basit şarkılarla donatılmış bu en eski ve ilkel opera örneklerini Claudio Monteverdi'nin eserleri takip etti.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Rusya'nın karanlığı, ziller ve ölüm dansı

Özlem Ertan 04.04.2011

 Rusya'nın karanlığı, ziller ve ölüm dansı Bazen karanlık o kadar güçlenir ki, elleriyle boğazımızı sıkar ve kollarıyla olduğumuz yere mıhlar bizi. O gücünü kaybetmeden yerimizden kımıldayamayacağımızı biliriz. **Karanlık bulaşıcıdır. Dokunduğu insanlarda, seslerde, ağaçlarda, evlerde izler bırakır ve okyanuslar dolusu su bile kolay kolay yok edemez o izleri.** Karanlığın bulaştığı bir müziği onun içinden bir nehir gibi akan kara, zehirli sulara bata çıka dinlemek gelir bazen içimden. Kendime acı çektirmeyi sevdiğimden değil, içerdği karanlığa rağmen o müziğin vazgeçilemeyecek kadar güzel olmasındandır bu.

Soğuk bir Rusya sabahı

Sovyetler Birliği döneminde yaşayan ve 20. yüzyılın en önemli bestecilerinden biri olan Dmitriy Şostakoviç'in 1. *Keman Konçertosu*, derin ve karanlık bir gölün üzerinde yüzen bir ada gibi. **Dmitriy Şostakoviç, 24 Mart 1948'de tamamlamıştı, efsane kemancı David Oistrakh'a ithaf ettiği 1. Keman Konçertosu'nu. Ancak Dmitriy Şostakoviç'in ezgilerine bulaşan karanlığın kaynağı olan baskıcı Sovyet rejimi bu eserin halk önünde seslendirilmesine yıllarca engel oldu.** 1. *Keman Konçertosu*, 29 Ekim 1955'de, Leningrad Filarmoni Orkestrası ve David Oistrakh tarafından seslendirilebildi. Dmitriy Şostakoviç'in *La Minör Op. 99, 1. Keman Konçertosu*'nu ilk dinlediğinizde müzik size anlaşılmaz gelebilir. Özellikle konçertonun ilk bölümü olan *Nocturne'de* seslerin dilini çözmekte güçlük çekebilirsiniz. Ancak eğer Şostakoviç'in yaşadığı döneme ve ülkeye özgü görüntüleri zihninizde canlandırarak müziğin içinde yürümeye başlarsanız ezgilerin anlam

kazandığını görürsünüz: **Havanın umutsuzluk koktuğu bir zamandayız. Gecenin ileri ya da sabahın erken bir saati. Bir adam, şöminenin başında oturmuş soğğun hücrelerini dondurmasına engel olmaya çalışıyor ve içine sıkışıp kaldığı çıkmazdan nasıl kurtulacağını düşünüyor. Kim bilir belki de bu adam Dmitriy Şostakoviç'in ta kendisi.** Dört bölümden oluşan konçertonun ikinci bölümü olan *Scherzo* ise, korku filmlerindekinden bile daha ürkütücü bir sirkin çerçevesini çiziyor zihnimde. Sanki karanlık yüzlü bir adamın idare ettiği çarpışan arabalardan birinde, iradem dışında, darbeler ala ala ilerliyorum.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çocukluğumun berberi ve rehber görüntüler

Özlem Ertan 11.04.2011

 Çocukluğumun berberi ve rehber görüntüler Akıp giden zamanın tortularla doldurduğu hafıza tünelini temizlemek için belli belirsiz bir görüntünün yeterli olabildiğini görmek şaşırtıcı. Binlerce gün öncesine ait olan o görüntü, bir rehberdir aslında. Peşi sıra diğer görüntüleri de sürüklediğinde onun benzerlerine hafızanın tozlu tünellerinde yol gösteren bir rehber olduğuna kanaat getirirsiniz.

Her hatıranın bir rehber görüntüsü olduğunu düşünüyorum ben. Sanırım rehber görüntüler, bir hatıranın aklımıza ilk gelen ve bizi en çok etkileyen kısmı. Siz hayatın içinde düşe kalka, toza toprağa bulana bulana yürürken rehber bir görüntü hafızanızın karanlık kuyularından çıkıp gelir ve ait olduğu hatıranın diğer kısımlarını da beraberinde getirir. Saniyeler sonra bir de bakmışsınız ki önünüzde geniş bir ova gibi uzanan yapbozun tüm parçaları kendiliğinden tamamlanmış.

Yıllar önce Elhamra Operası'nda

Aklıma biraz önce düşen rehber görüntünün merkezinde pembe ve kabarık bir tuvalet var. O kabarık tuvaletin içindeki genç, balıketi kadının yüzü, tüm ayrıntılarıyla gözlerimin önünde. Ancak çocukluğumdan gelen bu rehber görüntünün ait olduğu hatıranın başlangıç noktasında, pembe ve kabarık tuvaleti içinde farklı bir devre ait gibi görünen o kadın yok, rüzgârlı bir İzmir akşamında annesiyle birlikte Konak Meydanı'nda yürüyen küçük, meraklı ve heyecanlı bir kız var. Küçük kızın bu kadar heyecanlı olmasının nedeni, birazdan yeni bir dünyayla tanışacak olduğunu bilmesi. Bu dünya hakkında az biraz bilgisi olsa da tam olarak nasıl bir şeyle karşılaşacağını kestiremiyor. Aslında bu konuda kafa yormayı da pek istemiyor. Sözü birazdan bir parçası olacağı müzikli ve danslı dünyaya bırakması gerektiğini düşünüyor belki de. Yüzünü yalayıp geçen rüzgârın şarkısını dinleye dinleye annesinin peşi sıra eski, küçük ama görkemli bir binanın kapısına geliyor küçük kız. O bina, İzmir'de uzun yıllar önce bir sinema salonu olarak inşa edilen Elhamra Operası. **Küçük kız, İzmir Konak'taki o küçük ama güzel salonun kapısından giriyor ve önündeki sahneyi kapayan koyu kırmızı kadife perdenin açılmasını bekliyor.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Shakespeare'in kalemiyle ölümsüzleşir aşk

Özlem Ertan 18.04.2011

Shakespeare'in kalemiyle ölümsüzleşir aşk Aşkın ne kadar güçlü bir duygu olduğunu ancak onu tanıyanlar bilebilir. **Yaşamınız boyunca, bir bakışla, gözlerinizin önünden hızla geçip giden bir beden varlığıyla kalp atışlarınızın hızlandığını hissetmediyseniz hiç, ömrünüz, sanatın en önemli malzemelerinden biri olan aşkın gücüne vâkıf olmadan geçip gidiyor demektir.** O zaman, aşkın farklı hallerini anlatan romanlar, öyküler, baleler, operalar, oyunlar, bir hayalin resmini çizen saydam eller gibi gelir size. Oysa aşk, hayaller âleminde çıkıp gelmiş saydam ve uçucu bir varlık değildir. Orta Çağ kalelerinin etrafını saran kalın surları yerle bir edebilecek kadar güçlüdür aşk.

Aslında aşk, âşıkların gerçek güçlerini keşfetmelerine de vesile oluyor. Siz de duymuşsunuzdur "Aşk bana hiçbir zaman yapamayacağımı düşündüğüm şeyleri yaptırdı" diyenleri. Belki siz de böyle söyleyenlerdensinizdir, kim bilir. Okuyanların, izleyenlerin, dinleyenlerin gönüllerinde gerçek hayata hiç benzemeyen farklı bir dünyaya bakan pencereler açan eserler, aşkı tanımış olanlar için daha da güzel ve etkileyicidir. Tam da bu yüzden, Leyla ile Mecnun'un, Romeo ile Juliet'in acıklı aşklarının öyküsü ateşten müteşekkil parmaklar gibi dokunur aşka yabancı olmayanların kalbine.

Keramet öyküde değil, onu yazanda

Romeo ile Juliet'in öyküsünü bilirsiniz, bu iki kahramanın yaratıcısı **William Shakespeare**'in hiçbir oyununu okumamış olsanız bile. Aslında tarih boyunca anlatılan birçok aşk hikâyesine benzer onların yaşadıkları. **İtalya'nın Verona kentinde yaşayan, birbirine düşman iki ailenin, Montague'ler ile Capuletlerin çocuklarıdır Romeo ile Juliet.** Ancak Montague'lerin oğlu Romeo ile Capuletlerin kızı Juliet, günün birinde karşılaşır ve birbirlerine âşık olurlar. Aşk, onların varlığına sızar ve bu iki gencin, kendilerini önlerine çıkan tüm engelleri yıkabilecek kadar güçlü hissetmelerini sağlar. Aslına bakacak olursanız gerçekten de yıkarlar karşılıklı bir duvar gibi dikilen tüm engelleri. **Romeo ile Juliet arasındaki sevginin Capulet ve Montague aileleri arasındaki husumeti ortadan kaldıracığını düşünen bir rahibin yardımıyla gizlice evlenirler ama yine de aile evlerini ağırlarıyla kuşatan nefret örümceğinin kılıklı ellerinden kurtulamazlar.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Soykırımlar, operalar, toplama kampı ve Requiem

Özlem Ertan 25.04.2011

Soykırımlar, operalar, toplama kampı ve Requiem Rüzgâr, acımasız bir komutanın yönetimindeki kalabalık bir ordu gibi saldırıyor eski ve bakımsız binalarla dolu gettoya. Ama o gettoya tıklmış insanların havanın taarruzundan çok daha önemli dertleri var. Her şeyden evvel, üzerinde buluştukları karanlık yaşam adasının sulara gömülmek üzere olduğunu biliyor onlar. Ancak, sadece Yahudi oldukları için Naziler tarafından kurulan bu toplama kampına gönderilenler içinde, yaşam devam ettiği sürece umutların canlı kalması gerektiğini düşünen birileri de var.

Aslında o birilerinin tek derdi umutlarını yaşatmak değil, Nazilerin zulmüne direnmek de istiyor onlar. Direniş sadece silahla olmaz bilirsiniz. Bazen, tüm hızıyla üzerine gelen rüzgârın karşısında kollarını açıp durarak da direniş gösterebilir insan. **Rafael Schächter'in öyküsü hakkında düşünmek, müziğin en etkili direnme yöntemlerinden biri olduğunu gösteriyor insana.**

Musevi besteci, orkestra şefi ve piyanist Rafael Schächter, 1905 yılında Romanya'da dünyaya gelmişti. **Avrupa semalarının Nazilerin yarattığı karanlık düşünce bulutlarıyla kaplı olduğu bir dönemde yaşadı ve öldü Rafael Schächter. Ama müzik denizinin üzerinde Musa Peygamber misali yürüdü, ölümle buluşmadan önce.** Şimdi Çek Cumhuriyeti'nin sınırları içinde kalan **Terezin** kentinde Naziler tarafından kurulan toplama kampına gönderilmeden önce Prag Konservatuari'nda piyano, kompozisyon ve orkestra şefliği çalışmıştı Rafael Schächter. Tam unutulmuş Barok dönem operalarını sahnelemek için bir oda orkestrası kurduğu sırada Nazilerin suretine bürünen karanlığın, aydınlığı boğmaya başladığını gördü. Karanlığın görüş alanına girmemek için müzik çalışmalarını, özel dersler ve ev konseriyle sınırlasa da, kaçamadı ondan. Rafael Schächter, 1941'in kasım ayında Terezin toplama kampına gönderildiğinde kuşaklar boyunca anlatılacak büyük bir direnişin tarihini yazmak üzere olduğunu biliyor muydu acaba?

Requiem okuyan Museviler

Bu müzikli direnişin gelecek kuşaklar üzerinde ne kadar derin bir iz bırakacağını düşünmemiş olsa da, Terezin toplama kampındaki amatör müzisyen ve şarkıcılardan bir opera kumpanyası yaratırken ne yapmak istediğini kesinlikle biliyordu Rafael Schächter.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bolşoy ve Çaykovski'nin beyaz geceleri

Özlem Ertan 02.05.2011

 Bolşoy ve Çaykovski'nin beyaz geceleri Orkestra yine konuşmaya başladı. Ben de her zaman olduğu gibi gözlerimi kapatıp onun sözlerine kulak verdim. Onlarca enstrümandan oluşan bu büyük ve uyumlu ailenin sözü kemana bıraktığı noktada ise ayağa kalkıp kollarımı açmak ve iri kar tanelerinin tenime değdiğini hissetmek istedim. **Çaykovski'nin Keman Konçertosu'nu** her dinlediğimde neden kendimi karlarla kaplı ağaçların altında kolları açık bir halde durur ve gökten düşen ışıklı kar tanelerini kucaklarken hayal ettiğimi bilmiyorum. Neden gözlerimden mütemadiyen akan yaşların o hayali kar tanelerini tuzlu sıcaklığıyla sarıp sarmaladığını ve sonunda onlarla birleştiğini de... Aslında Çaykovski'nin Keman Konçertosu'nu dinlerken her zaman aynı duyguların rüzgârıyla savrulmuyor hayallerim uzaklara... Ama duygularımın rengi değişse de mekân bâki kalıyor: Koyu yeşil varlığı karın beyaz örtüsü altında kaybolmuş ağaçların kuşattığı geniş bir alan, rüzgârın sağa sola savurduğu kar tanelerinin arasından güçlkle seçilen üzeri buz tabakasıyla kaplanmış bir göl ve küçük, ahşap bir kulübe. Kendimi, bana gerçeğinden daha gerçek gibi görünen kar tanelerinin kollarına bırakmayı ve Çaykovski'nin müziğini boşluğun içinden çekip çıkaran orkestra ile solo kemanın cümlelerini dikkatle dinlemeyi seviyorum. Hatta ruhumun o müzikle birleştiğini hissettiğimde yanaklarımdan süzülen yaşların yerdeki hayali kar tanelerine karışmasını da...

Altı yıl sonra yeniden Bolşoy

Çok da uzun olmayan bir süre önce bir film izledim. Bu filmin başrolünde Çaykovski'nin Keman Konçertosu vardı. **Sanırım bu filmin beni etkilemesinin, tüm görüntüleri, diyalogları ve sesleriyle belleğimin kuytu köşelerinden birine yerleşmesinin en önemli nedeni Çaykovski'nin Keman Konçertosu.** Ben o filmde hem beni karlı bir geceye sürükleyen müziği hem de o müziğin cümleleriyle birlikte zihnimde biçim kazanan hayalleri buldum. **Tam da hayallerimdekine benzer bir şekilde, lapa lapa yağan karın altında durup, zihninde hiç durmadan Çaykovski'nin Keman Konçertosu'nu çalan bir kadın vardı o filmde.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Operanın tüm kadınlarını Boğaz'da gördüm

Özlem Ertan 09.05.2011

 Operanın tüm kadınlarını Boğaz'da gördüm Tıpkı şimdiki gibi ılık bir mayıs sabahıydı... Ancak o zaman yazı masamın başında değildim, Boğaz kıyısında ağır adımlarla yürüyordum. Kentin, dalga dalga kıyıya vuran seslerinin içindeki tüm ayrıntıları tek tek algılamak ister gibi dikkatimi canlı tutarak yürüyor ve izliyordum yanıbaşımda akıp giden Boğaz'ı. O an yanımda benim düşündüklerimi düşünmeyen biri olsa ve Boğaz'a baksa muhtemelen her zamanki gibi olduğunu söyleyecekti bana suların, dalgaların, martıların, vapurların... Ancak dünya, ona bakan herkesin gözünde ayrı bir anlam ve biçim kazanıyor malûm. Zihninde kendisinin bile ne anlama geldiğini tam olarak bilemediği kelimelerin, seslerin, görüntülerin dolaştığı biri ise baktığı her şeyde farklı ve alışılmadık görüntülerle karşılaşabiliyor. O ılık mayıs sabahı, Boğaz kıyısındaki yürüyüşüme ara verdim ve birkaç metre gerideki banklardan birine oturup Güneş'ten ödünç aldığı boyalarla süslenen Boğaz'ın her an biraz daha renklenmiş yüzüne baktım.

Boğaz'ın mavi aynasında

Nehirlerde, denizlerde yaşayan periler ve deniz kızlarıyla ilgili efsaneleri bilir misiniz? Ayrıntılarıyla bilmeseniz de bunlarla ilgili bazı bilgiler çarpmıştır kulağınıza. **İşte o gün ben de Boğaz'ın devasa aynasında envai çeşit peri gördüm. Peri dediysem, mitolojik zamanların karanlık zindanından kurtulup kendini denize atan perilerden söz ettiğimi sanmayın. Farklı dönemlere özgü giysileri içinde Boğaz'ın aynasında arz-ı endam eden opera kahramanlarıydı onlar.** Âşık olduğu Mısırlı komutan Radames'le birlikte karanlık bir mezar odasına inen Habeşistan Prensesi Aida, İngiltere Kralı VIII. Henry'yle evlenip kraliçe olan ama Kral'ın emriyle başı vurulan Anna Bolena yani Anne Boleyn, karşılıksız bir aşka tutulduğu adamın idam emrini veren Kraliçe I. Elizabeth, köylü kızı Santuzza, pahalı fahişe Violetta ve daha niceleri Boğaz'ın mavi aynasını dakikalarca işgâl etti. **Operanın bu unutulmaz kahramanlarına hayat nefesi veren en önemli opera sanatçılarından biriydi, üç yıl önce bugün aramızdan ayrılan Leyla Gencer. Zaten bestecilerin ve libretistlerin sonsuz yaşam bağışladığı bu opera kahramanlarını Boğaz'ın mavi sularına getiren de oydu. Ne de olsa 9 Mayıs 2008'de İtalya'nın Milano kentindeki evinde vefat eden Leyla Gencer'in bedeni vasiyetine uygun olarak yakılmış ve külleri Boğaz'ın sularına serpilmişti. Biliyorum, operanın tüm kadınları bir köşesinde saklandıkları opera salonlarından çıkıp o küllerle birlikte İstanbul'a geldiler ve Boğaz'ın sularına karıştılar.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Max Bruch'un o eseri bestelediği yaştasın

Özlem Ertan 16.05.2011

Max Bruch'un o eseri bestelediği yaştasın Korkularımız gölgemiz olur bazen. Biz nereye gidersek gidelim peşimizden ayrılmayan ve kendi gücümüze inanmamızı engelleyen korkutucu bir gölge... İnsanın kendi gölgesinden kaçması ve onun sözlerine kulaklarını tıkaması zordur, direnmeyi ve güçlü olmayı gerektirir. **Başarılı bir esere imza atan ve bununla milyonlarca insanın sevgisini, saygısını, hayranlığını kazanan bazı sanatçıların bir daha bu kadar güzel bir yapıt ortaya koyamama korkusunu içlerinde taşıdıklarına inanıyorum ben.** Aslında bu korku son derece anlaşılır ve bir o kadar da insana özgü. Sonuçta hepimiz sevdiklerimizi, işimizi, hayatımızı ve bazen de yaratım gücümüzü kaybetmekten korkmuyor muyuz?

Bazı sanatçılar bu korkuya direnip üretmeye devam ederken bazıları da sayesinde başarının tadını aldıkları, çorak bir tarlanın ortasındaki ulu bir ağaca benzeyen o tek eserlerinin gölgesinde bir ömür boyu soluklanmayı tercih ediyor. Şimdi bu cümlelerin ardından benim aklıma hemen Harper Lee geliyor. Şu anda 85 yaşlarında olan Amerikalı kadın yazar Harper Lee, hayatı boyunca tek bir roman yazdı: 1930'ların Amerikası'na hâkim olan siyah-beyaz ayrımını iki çocuğun gözünden anlatan 1960 tarihli Bülbülü Öldürmek. Harper Lee'nin bu romanı o kadar çok sevildi ki yazarına Pulitzer Ödülü'nü kazandırmakla kalmadı, tüm dünyada milyonlarca okuyucunun evine girdi. Eminim ki şu anda dünyanın farklı yerlerinde, 1962'de sinemaya da uyarlanan bu romanın sayfaları arasında seyahat etmenin keyfini yaşayan birileri vardır. Peki, yazın dünyasına böyle başarılı ve klasikleşmiş bir romanla adım atan Harper Lee, neden ilk ve tek romanının ulu bir ağacın gibi uzun ve kucaklayıcı gölgesinde uzanmayı, kendini yeni bir eserin heyecanına kaptırmaya tercih etti. Büyük ihtimalle korkuyordu, ikinci bir roman yazarsa bunun Bülbülü Öldürmek'in gerisinde kalacağı düşüncesini taşıyordu içinde.

Max Bruch'un başarısı ve lanet

Hayatları boyunca yüzlerce eser yaratsalar da adları bunlardan biriyle anılan sanatçılar vardır bir de.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ortadoğu barışını dinler misiniz

Özlem Ertan 23.05.2011

Ortadoğu barışını dinler misiniz İnsanların yarattığı gürültüden, kirlilikten uzaklaşıp sakin bir yere gidebildiğim nadir ve değerli zamanlarda, doğanın en önemli sırrının üzerindeki örtüyü kaldırdığımı düşünüyorum. Gözlerimi kapatıp doğanın seslerini dinlemeye başladığımda yeryüzünün en önemli kâşifi gibi

hissetmekten alıkoyamıyorum kendimi. **Peki, nedir keşfettiğini düşündüğün o büyük sır dersiniz ben de size doğayla başbaşa kalmanın bana insanoğlunun barışı arama çabalarının ne kadar beyhude olduğunu gösterdiğini söyleyebilirim.**

Evet savaşlarla, kavgalarla, çatışmalarla birbirini tüketen insanoğlunun barışı arama çabaları boşuna. Çünkü barış zaten hayatın içinde. **Bir gün vakit bulursanız doğanın sesini hiçbir kesintiye uğramadan duyabileceğiniz bir yere gidin. Gözlerinizi kapatın ve rüzgârın bir keman yayı gibi dokunduğu yaprakların, birbirine değen ağaç dallarının, kuşların sesini dinleyin. İşte o zaman göreceksiniz barışın aranması gereken bir şey olmayıp hayatın bizzat kendisinde sonsuzca aktığını... Hayatın içinde armoni var dostlar, tıpkı müzikte olduğu gibi... Kavgalar, savaşlar, anlamsız çekişmeler, hiçbir yere varmayacağı belli tartışmalar, kalplerin vicdansızlığın beton zeminine düşüp parçalara ayrılırken çıkardığı sesler yok doğada. Tüm bunları biz ruhumuzun karanlık yanıyla yarattık ve bozduk doğanın armonisini, barışı kaybettik. Şimdi de pahalı takım elbiseler giymiş, kravat takmış koca koca adamların sözüm ona önderliğinde barışı aradığımızı sanıyoruz. Bilmiyoruz ki o aslında bize kalbimiz kadar yakın.**

Kendi sesiyle konuşur ama dinler

Müzik, doğadaki seslerin yansıması. Müziği bu düşünceyle dinlerseniz müzikte de aynı doğadaki gibi uyum ve barış olduğunu göreceksiniz. **Kemanlar, viyolalar, çellolar, kontrbaslar, üflemeli ve vurmali çalgılar kendi sesleriyle konuşur ama birbirlerini dinlerler. Eğer birlikte bir bütünlük yani orkestra oluşturdıkları kader arkadaşlarını dinlemezlerse armoninin kakofoniye dönüşeceğini bilirler. Hiç bir enstrüman, yanındaki arkadaşından sesini değiştirmesini istemez.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çağdaş zamanların kadın Farinellisi

Özlem Ertan 30.05.2011

 Çağdaş zamanların kadın Farinellisi Aradan bir hayli zaman geçti, ama onu ilk gördüğümde sıkıntılı bir günün tam ortasında olduğumu çok net hatırlıyorum. Uzun, sarı saçlarının çevrelediği oval yüzünü neşeli ve meraklı bir çocuğunkine benzettiğimi de... O yüzün ayrılmaz bir parçası olduğu izlenimi veren inanılmaz genişlikte ve sıcak gülümsemesine özlem dolu bir bakışla mukabele etmiştim. Evet, ben de onun gibi ağız dolusu, yürek dolusu gülebilmek istemişim o an. Sonra isminin bana İngilizcede neşe, sevinç anlamına gelen "joy" kelimesini hatırlatmasından mıdır bilinmez kaderimin adıma bağlı olduğu gibi iç karartıcı bir düşünce geçmişti aklımdan karanlık bakışlı bir kuş gibi. Onun adı Joyce'du, bana "joy"u anımsatıyor ve sürekli gülümsüyordu. Kendimi bildim bileli hep birilerine ya da bir şeylere özlem duyan ben de sinirlerimin lastik gibi gerilmesine engel olamıyordum.

Bir süre sonra Joyce'un ne kadar önemli biri olduğunu öğrendim. Olay şöyle gelişti: **Joyce, odamdaki minik televizyonun tam ortasına tüm görkemiyle gelip yerleşti ve ağzını kocaman açtı. Ben tam "Aaaa çok iyi bir mezzo-soprano" diye düşünürken bir de baktım ki muhabbet kuşları gibi şakıyor Joyce. İşte o an şahane bir koloratür mezzo-sopranoyla karşı karşıya olduğumu anladım. Her ne kadar günümüzde**

koloratür mezzo-soprano denince akıllara ilk olarak Cecilia Bartoli gelse de, Joyce'un inanılmaz genişlikteki ve anlatım gücü yüksek sesiyle Bartoli'den hiç de aşağı kalmadığını görmekte gecikmedim.

Kansaslı bir Yanki

Kimden söz ettiğimi anladınız değil mi: Tavrı ve konuşmasıyla insanda opera sanatçısından ziyade bir pop yıldızı izlenimi bırakan ama şarkı söylemeye başladığı anda dinleyicilerin hayranlığını devasa bir mıknatıs gibi üzerinde toplayan **Joyce DiDonato**'dan, nam-ı diğer **"Yanki Diva"**dan söz ediyorum. **Evet, "Yanki Diva", çünkü o bir Amerikalı üstelik de Kansas'ın bir köyünde doğmuş. Amerikalı oluşuna istinaden ona "Yanki Diva" diyenler, kuşkusuz onun şarkı söylerken kahkahalar atan bir kadın olduğunun da farkındalar.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Festival mevsimi yazla gelir İstanbul'a

Özlem Ertan 06.06.2011

 Festival mevsimi yazla gelir İstanbul'a Turist kalabalığının her daim hareket halinde olduğu tarihî Sultanahmet Meydanı'ndan Topkapı Sarayı'na doğru yürümeyi çok seviyorum. Hele hele güneşin battığı ya da batmak üzere olduğu anlarda daha da güzel geliyor bana eski kiliselerin, minarelerinden ezan sesleri yükselen camilerin, türlü çeşit restoranın arasından geçip yaşlı ve güngörmüş Topkapı Sarayı'na girmek. Saraylar, günümüzde bile öyle isteyen herkesin, istediği vakit elini kolunu sallayarak kapısından içeri girebileceği yerler değil. Güneş battıktan sonra Topkapı Sarayı'na girebilmek için bir nedeniniz olması lazım. Saray kompleksindeki binalardan birinde düzenlenecek bir konser ya da gösteri gibi...

Festival'de sipariş besteler

Akşam vakti o tarihî yolun yolcusu olmanın en güzel taraflarından biri de bu ya zaten: 1. Avlu'daki ya da Aya İrini Kilisesi'ndeki konserlerden birini, içinde bulunduğunuz mekân tarafından büyülenmiş bir halde dinlemek. **O yüzden İstanbul Müzik Festivali'nin açılış konserlerini hep sabırsızlıkla beklerim ben. Açılış günü yaklaştıkça heyecanlanır ve Bizans devrinden beri hafızasında kim bilir ne tür sesler, görüntüler biriktiren Aya İrini Kilisesi'nin tavanındaki büyük haçın altında oturup müzikle buluşacağım ânı hayal ederim.** Önceki akşam da bu hissiyatla geçtim Topkapı Sarayı'nın kapısından ve avludaki çiçeklerin kokusunu içime çekerek yürüdüm Aya İrini'nin etrafını kuşatan insan kalabalığına doğru. Sonra dalga dalga eski kiliseye akan kalabalığın içindeki su damlalarından biri oldum. Kilisenin tavanındaki büyük haçın altına oturmamdan kısa bir süre sonra ise 39. İstanbul Müzik Festivali'nin açılış töreni başladı. Tiyatro oyuncusu Tilbe Saran'ın sunduğu törende her zamanki gibi önce İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV) Yönetim Kurulu Başkanı'nın konuşmasını dinledik. **Bülent Eczacıbaşı'nın söyledikleri arasında en sevindirici olanı bu yıldan itibaren çağdaş müzik repertuarını zenginleştirmek için farklı bestecilere eser siparişi verilecek olmasıydı. Mesela bu yıl 90. yaşını kutlayan İlhan Usmanbaş ve onun öğrencisi Turgut Pöğün'e sipariş edilen eserlerin prömiyerleri, İstanbul Müzik Festivali kapsamında yapılacak. İlhan Usmanbaş'ın İKSV'nin siparişi üzerine bestelediği eseri, ilk kez 16 haziran perşembe akşamı Aya İrini'de dinleyecek müzikseverler.**

İzmir'den İskit diyarına

Festivalin ana sponsoru olan Borusan Holding'in yönetim kurulu başkanı Ahmet Kocabıyık ise bu yıl, İstanbul Müzik Festivali'nin yanında klasik müzik dünyasının en önemli etkinliklerinden **Salzburg Festivali**'ne de sponsorluk yapacaklarını paylaştı bizimle.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Antik tiyatrodaki güzel Çingene kızı

Özlem Ertan 14.06.2011

Antik tiyatrodaki güzel Çingene kızı Binlerce yıl önce inşa edilmiş mekânlarda zaman geçirmeyi seviyorum. **Varlıkları ve isimleri çoktan tarihin tozu toprağı içinde kaybolmuş isimsiz işçilerin biçimlendirdiği taşlara dokunduğumda onların yaşlı ve güngörmüş insanlara dönüşüp benimle konuşacakları duygusuna kapılıyorum.** Sanırım tarihî yapılar, içlerinde barındırdıkları yaşanmışlıkları ona dokunan herkese bulaştırıyorlar. Birçok insanın kendini antik tiyatrolarda, kalelerde, binlerce yıl önce terk edilmiş kentlerde yürürken bir zaman tünelineymiş gibi hissetmesinin nedeni de bu. **Geçmişin kendini tüm görkemiyle hissettirdiği mekânlarda sanatla iç içe olmak ise ayrı bir keyif.** Antik tiyatrolarda konser ya da opera dinlemek unutulmayacak bir sesler ve görüntüler toplamı bırakıyor insan hafızasında.

Carmen olmak kolay değil

Aspendos Uluslararası Opera ve Bale Festivali, tam 18 yıldır kimbilir kaç sanatseverin hafızasında böyle bir ses ve görüntü yumağı yarattı. Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen Aspendos Uluslararası Opera ve Bale Festivali'nin 9 haziran akşamı yapılan açılışına katılma şansı yakalayan binlerce insandan biri olarak benim de hafızamda çok renkli görüntüler var şimdi. Bu görüntülerin merkezinde ise güzel, asi ve aşka âşık Çingene kızı Carmen var. Evet, bu cümleden kolaylıkla anlaşılacağı gibi **18. Aspendos Opera ve Bale Festivali'nin açılışı, İstanbul Devlet Opera ve Balesi tarafından sahnelenen, Georges Bizet'nin Carmen operasıyla yapıldı.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siz de Rus masallarını sever misiniz

Özlem Ertan 20.06.2011

Siz de Rus masallarını sever misiniz Sınırların olmadığı bir dünya hayal edenlerin seslerini zaman zaman duyarız. Bazıları bu dileğe katılır bazılarıysa karşı çıkar. Ancak kaç kişi bir kitabın, müzik parçasının ya da filmin sınırları yerle yeksan etmeye muktedir olduğunun farkındadır acaba? Ülkeler, kültürler ve zamanlar arasındaki

duvarların kelime, ses ya da görüntü fırtınalarıyla kum tanelerine dönüşebildiğini gören ve bir zamanlar aşılmaz duvarlarla örülü olan sınır çizgilerinden geçip bir süreliğine de olsa farklı bir dünyanın parçası olabilen kaç kişi var bu yazıyı okuyunlar arasında?

Önceki akşam Mihail Glinka, Pyotr İlyiç Çaykovski ve Nikolay Rimsky-Korsakov'un eserleriyle Rusya sınırının yıkıldığını gördüm ben. Üstelik de İstanbul'da, Aya İrini kilisesinde gördüm bunu. Geniş bir düzlükten geçip karlarla kaplı bir meydana vardım ve gökten salına salına düşen kar tanelerinin saçlarımda, tenimde, göz kapaklarımda soğuk ama yakıcı izler bırakmasına izin verdim. Çok istememe rağmen bugüne kadar Rusya'ya gitme fırsatı bulamadım, ancak müziğin ya da kelimelerin peşisıra o kadar çok düştüm ki Rusya yollarına, orada bir süre yaşamış gibi hissediyorum kendimi. Ancak şimdiki zamanın değil, yüzlerce yıl öncesinde kalmış kayıp bir zamanın Rusya'sında... **Önceki akşam son yılların en iyi ve yetenekli kemancılarından Nicola Benedetti'yle Işın Metin yönetimindeki Bilkent Senfoni Orkestrası'nın 39. İstanbul Müzik Festivali kapsamında verdiği 'Doğu'dan Masallar' başlıklı konseri dinleyip de benimle birlikte Rusya sınırını geçen başka insanlar da olduğuna eminim. Etrafımdaki birçok yüzde farklı bir iklimde dolaşıyor olmanın getirdiği şaşkınlık ve mutluluk dolu ifadeyi gördüm çünkü.**

Rus Beşleri'nin ilham perisi

Bilkent Senfoni Orkestrası, Mihail Glinka'nın operası *Ruslan ve Ludmilla*'nın uvertürünü çalmaya başladığında, sahne ve Aya İrini renkli bir masal ülkesi oldu. Zamanlar ve mekânlar arasındaki sınırlar kalkmış ve hayat nehri geçmişe doğru akmaya başlamıştı. Glinka'nın klasik Rus çizgilerine sahip çehresi, Rus yazar Aleksandr Sergeyeviç Puşkin'in uzun şiiri *Ruslan ve Ludmilla*'nın öyküsünü anlatan müziğin üzerinde an be an belirgin hale geliyordu.

***Ruslan ve Ludmilla*, 9. yüzyılda, Rusya'da geçen güzel bir masal.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İstanbul'da temmuz opera ayıdır

Özlem Ertan 27.06.2011

 İstanbul'da temmuz opera ayıdır Çocukken sık sık oynardım bu oyunu. Canım sıkıldığında, karnım acıktığında, sokağa çıkıp arkadaşlarımla oynamak istediğimde opera sanatçılarını taklit eder ve şarkı söyleyerek iletirdim taleplerimi anneme. O dönemde **Kaynanalar** dizisi çok meşhurdur ve Türkiye'nin ilk opera sanatçılarından **Sevda Aydan**'ın bu dizide canlandığı, kocasını şan yaparak azarlayan Tijen karakterinin bendeki bu şarkı söyleyerek konuşma arzusunun oluşumunda önemli bir rolü vardı. **II. Uluslararası İstanbul Opera Festivali**'nin reklamlarını izlerken bu çocukluk anıları geliyor aklıma. Operanın İstanbul sokaklarında meraklı gezginler gibi dolaştığını anlatmak amacını taşıyan bu reklamlardan birinde klasik bir İstanbul mahallesindeki evinin önünden geçen simitçiye şan yaparak seslenip simit isteyen bir kadın görüyor ve İstanbul'da festival zamanının geldiğini anlıyorum.

İlki geçen yıl Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen Uluslararası İstanbul Opera Festivali'nin ikincisi 1-21 temmuz tarihleri arasında yapılacak. Topkapı Sarayı, Yıldız Sarayı,

Rumeli Hisarı, Aya İrini gibi tarihi mekânların ev sahipliği yapacağı festivalde Ankara, İstanbul, İzmir, Mersin, Antalya ve Samsun operalarının yanı sıra Almanya'dan Münih Gärtnerplatz Devlet Tiyatrosu ve Karlsruhe Baden Devlet Tiyatrosu da iddialı yapımlarıyla İstanbullulara seslenecek. Açılışı 1 temmuzda, Harbiye Açık hava Tiyatrosu'nda Rossini'nin *Maometto Secondo/Fatih Sultan Mehmet* operasıyla yapılacak olan festivalin en önemli sürprizlerinden biri Letonyalı mezzo-soprano Elina Garanča.

En iyi mezzo-sopranolardan biri

13 temmuz akşamı Aya İrini'de şef Karel Mark Chichon yönetimindeki İstanbul Devlet Opera ve Balesi Orkestrası eşliğinde vereceği konserde mezzo-soprano repertuarından seçkiler seslendirecek olan Elina Garanča, kuşkusuz opera dünyasının en parlak yıldızlarından biri. **Operaseverler Elina Garanča'yı 2000'li yılların başından beri Avrupa'nın önemli opera salonları ve festivallerde dinliyor ve onun tıpkı Cecilia Bartoli, Susan Graham ve Joyce DiDonato gibi sesiyle dünyalar yaratan yetenekli bir mezzo-soprano olduğunu biliyor.** Daha önce İstanbul Müzik Festivali'ne de konuk olan Elina Garanča, opera kariyeri boyunca o kadar çok kimliğe büründü ki onu belli bir opera kahramanıyla özdeşleştirmek doğru değil. **Ancak bunların en bilinenleri Georges Bizet'nin *Carmen* operasından Carmen, Rossini'nin *Il Barbiere di Siviglia/Sevil Berberi* adlı eserinden Rosina, ve Bellini'nin *Capuleti e i Montecchi/Kapuletler ve Montegüler* operasından Romeo.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Beethoven'ın operası ve İsviçre düşleri

Özlem Ertan 04.07.2011

 Beethoven'ın operası ve İsviçre düşleri Karanlık bir hücrenin en kuytu köşesinde iki büklüm duran, tüm vücudu kalın zincirlerle sarılmış adamın sesi gittikçe yükseliyor. Öyle ki aklıktan kaburgaları sayılacak hale gelmiş bir insandan nasıl bu kadar güçlü bir ses çıktığına hayret etmekten kendinizi alamıyorsunuz. **Ancak operaların dünyasında hiç de şaşılabacak bir şey değildir zayıf ve aklıktan ayağa kalkmaya bile mecali olmayan bir insandan duvarları titretecek kadar güçlü bir ses çıkması.** Ne de olsa opera sahnesindeki kahramanlar, sesleriyle anlatırlar yüreklerinden geçen kara bulutların neden bir türlü dağılmadığını.

Özgürlük elbet gelir

Haksız yere hapsedilmiş ve yıllarca Güneş'i görmeden acılarla kol kola yaşamış kahramanların yaşamını konu alan çok sayıda opera olsa da ben bugün size Ludwig van Beethoven'ın ilk ve tek operası *Fidelio*'dan söz edeceğim. *Fidelio*'nun iki başkahramanından biri olan Florestan, bir komplo sonucunda girdiği hapiste eşi Leonore'nin hayaline tutunarak hayatta kalmaya çalışırken sevdiği kadının erkek kılığına girerek hapishanede işe başladığını ve onu kurtarmak için bir yol bulmaya çalıştığını nasıl bilebilirdi? Kendisi hakkındaki karanlık gerçekleri bildiği için Florestan'ı haksız yere tutsak eden hapishane müdürü Don Pizarro, gerçeğin ortaya çıkacağını anlayıp Florestan'ı öldürmeye kalktığında, Leonore'nin erkek kılığına girip Fidelio adını alarak hapishanede işe başladığı ortaya çıktı. Çünkü Leonore yani Fidelio, Don Pizarro'nun önüne atıldı ve nicedir sakladığı tabancayı dayadı onun göğsüne. Operanın sonunda ise 18. yüzyılda bestelenen çok sayıda "kurtuluş operasında" olduğu gibi komplo kurbanı olup hapse düşen başkahraman özgürlüğüne kavuştu ve kötü adam cezasını buldu.

Aralarında 9'uncu, 7'nci ve 5'inci senfonilerinin de olduğu eserleriyle klasik dönemin en önemli bestecilerinden biri olan Beethoven, *Fidelio*'dan sonra opera besteledi. Bazıları bunu Beethoven'ın libretto seçimi konusundaki titizliğine bağlasa da bence asıl neden Beethoven'ın bu operayı her biri ayrı bir şaheser olan senfonileri kadar başarılı bulmamasıydı. *Fidelio* üzerinde uzun yıllar çalışması ve eseri birkaç kez değiştirmesi de bunun bir kanıtı bence.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Andrea Bocelli'nin karanlığında mucizeler var

Özlem Ertan 11.07.2011

Andrea Bocelli'nin karanlığında mucizeler var Güneş, bir anlık dokunuşuyla hayatın çehresini güzelleştirmek konusunda çok usta. Varlığının ayrılmaz bir parçası olan ışık demetlerini yüzlerce, binlerce zeytin ağacının üzerine gönderiyor ve bunlarla hayat bulan yeşil yaprakların, boşlukta renkli ışık şelaleleri yaratmasını keyifle izliyor. Doğrusu ya bu renkli ışık şelalelerini sadece Güneş görebiliyor olsaydı onların varlığının pek bir anlamı olmazdı. Oysa o ağaçların arasında mutlulukla koşturan çocuklar, evinin önündeki sallanan koltuğunda oturup önünde uzanan ışıklı ve yeşil manzaraya bakışlarıyla bir yüzücü gibi dalan yaşlı kadın ve odasının camından gökyüzüne bakıp hayal kuran genç erkek de hayatın mucizelerle dolu olduğuna kanaat getirerek izliyor Güneş'in doğaya dokunarak yarattığı güzel resimleri.

Toskana'daki zeytin ağaçları

İtalyan tenor Andrea Bocelli, Güneş'in dokunuşuyla ışıklanan zeytin ağaçlarının ve üzüm bağlarının çevrelediği bir çiftlikte doğması ve çocukluk yıllarını burada geçirmesi nedeniyle Güneş'in doğada yarattığı mucizelere âşinaydı. Doğuştan glakom hastası olması ve görme yeteneğinin diğer yaşlıtlarıninki kadar gelişmemesi engel değildi etrafında oyun oynayıp şarkılar söylediği zeytinliklerde saklanan mucizeleri görmesine. Küçük Andrea Bocelli, 12 yaşındayken bir kaza geçirdi ve zaten kısıtlı olan görme yeteneğini tamamen yitirdi. Küçük bir çocuğun, üstelik de İtalya'nın Toskana Bölgesi'ndeki bir çiftlikte, doğanın mucizevi güzellikleriyle yan yana yaşayan bir çocuğun bitimsiz bir karanlığın içinde el yordamıyla yürüdüğünü görmek çok acı verici olmalı. Muhtemelen Andrea Bocelli'nin ailesi ve yakınları da görünmez bir elin boğazlarını sıktığını düşünüyorlardı onu her gördüklerinde.

Andrea Bocelli'nin şu an albümleri 70 milyondan fazla satan, birçok insana operayı sevdiren, hem klasik hem de pop müzik dinleyicilerinin vazgeçemediği bir tenor olması, "Karanlıkta bizim göremediğimiz mucizeler mi var yoksa?" sorusunu sorduruyor insana. Evet, galiba var. Eğer karanlıkta bizim varlığından haberdar bile olmadığımız mucizeler saklı olmasaydı Andrea Bocelli şarkı söylerken, kapalı gözlerinin arkasında bizim sırlarına vâkıf olmadığımız bir dünyayı huşu içinde izliyormuş gibi görünmezdi. Geçen gün dikkatle baktım Andrea Bocelli'nin yüzüne.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Operanın ve kalplerin divası geliyor

Özlem Ertan 18.07.2011

 Operanın ve kalplerin divası geliyor Opera binasının uzun ve duvarları boydan boya değerli tablolarla kaplı koridorlarında yürürken gülümsüyordu soprano. Onun gülümseyen yüzünü gören herkes şaşırıyor ve dünyanın her tarafında tanınan bir sopranonun nasıl bu kadar sade, içten, güler yüzlü ve sakin olabildiğini soruyordu kendi kendine. Bir kere, bugüne kadar gördükleri neredeyse tüm primadonnalar huysuz, kaprisli ve sinirliydi. Kısa bir zaman sonra sahneye çıkacak olmanın heyecanından olsa gerek etrafa emirler yağdırıyor, kostümleri başta olmak üzere her şeyde kusur buluyor ve mütemadiyen söyleniyorlardı. Bu soprano da onlar gibi primadonnaydı ama bunun altını çizmiyor, kimseyi dilinden fıskıran kaynar sularla haşlamıyordu. O yüzden opera binasındaki herkes bu güzel sesli, çalışkan, başarılı ama aynı zamanda mütevazı sopranoyu çok sevdi. Sopranonun sesini canlı canlı dinledikten sonra ise ona karşı hissettikleri sevgiye hayranlık eklendi.

Aradan yıllar geçti ama meslek yaşamı boyunca kim bilir kaç kişiyi, diğer primadonnaların çoğunda rastlanmayan güler yüzü, aklından geçenleri rahatlıkla söylemesinde ifadesini bulan dürüstlüğü ve sadeliğiyle şaşırtan bu soprano hiç değişmedi. **Ancak bu kaprissiz primadonnanın bugün “Halkın Divası” adıyla anılmasının tek nedeni sadeliği ve dürüstlüğü değil, caz ve pop söyleyebilecek kadar çok yönlü ve açık fikirli olmasının da bunda etkisi var.**

Ülkesi Amerika Birleşik Devletleri’nin ve dünyanın en sevilen sanatçılarından biri olan **Renée Fleming**’den söz ettiğimi anladınız sanırım. **Zira bugüne kadar ondan başka hiçbir opera sanatçısına “Halkın Divası” denmedi. Şu sıralar Renée Fleming’in Türkiyeli dinleyicileri, dozu gittikçe yükselen heyecanlarını kontrol etmeye çalışıyor. Çünkü, çok değil birkaç gün sonra, “Halkın Divası” Renée Fleming Türkiye’ye geliyor. 22 temmuz cuma akşamı, Aya İrini’de, 39. İstanbul Müzik Festivali kapsamında bir konser verecek olan Renée Fleming’e, Sascha Goetzel yönetimindeki Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası (BİFO) eşlik edecek.**

Operadan önce caz vardı

14 Şubat 1959’da Indiana’da doğan Renée Fleming, ondaki müzik yeteneğini keşfedip bunu geliştirmesine yardımcı olabilecek bir aileye sahip olduğu için şanslıydı. İkisi de şan eğitmeni olan anne ve babasıyla yaptığı çalışmaları, Crane ve Eastman müzik okullarındaki eğitim süreci izledi.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kamelyalar gibi kısa ömürlü kadınlar

Özlem Ertan 25.07.2011

 Kamelyalar gibi kısa ömürlü kadınlar Hayatın vicdansız bir insana benzediğini düşündüğüm anlardan birini yaşıyor ve nemli gözlerle baktığım gökyüzünde karanlığımı bir nebze olsun dağıtacak bir ışık arıyordum. O sırada Ay, yarısı aydınlıkta kalan yüzüyle bana bakıyor ve “Aradığın ışık bende, görmüyor musun?” diyordu sanki. Ay’a ve onun etrafında durup bana şakacı çocuklar gibi göz kırpan yıldızlara uzun uzun baktığımda, aradığım ışığı gökyüzünde değil kalbimde bulabileceğimi anladım. Ancak karanlık bir mağaraya benzeyen

kalbimin neresinde bulacaktım o ışığı? Hele hele ömrü kamelyalarınkinden bile kısa kadınları düşünür ve karanlığıma karanlık katarken nasıl yapacaktım bunu?

Vazgeçtim aramaktan, annesinin sözünü dinleyen uysal bir çocuk gibi karanlığa teslim ettim kendimi ve düşündüm ömrü kamelyalarınkinden bile kısa kadınların kaderini. O kadınlardan biri olan Amy Winehouse'ın sesi dalga dalga kulaklarıma çarparken ölümün zamansızlığına ve acımasızlığına bir kez daha kanaat getirdim. Uyuşturucu, alkol gibi nedenlerin 27 yaşında yetenekli bir şarkıcıyı bu kadar karanlık bir sonla buluşturmasına isyan ettim.

İsyan etmek karanlığı derinleştiriyor ama sonucu değiştirmiyor. **Gerçek, zamanın ve isyanların dokunamadığı devasa bir heykel gibi yanı başımda duruyor ve Amy Winehouse'ın genç yaşta hayattan sürülen tek kadın olmadığını bana hatırlatıyor.** O kadınların birçoğuyla konuşmadım, seslerini duymadım, yüzlerini görmedim ama yazarların, bestecilerin ellerinde ölümsüzleşen yaşam öyküleri hiç sezdirmeden sızdı kalbime, belleğime.

23 yaşındaydı gittiğinde

Alexandre Dumas Fils'in Kamelyalı Kadın romanına ve oyununa konu olan Marie Duplessis o kadınlardan biri örneğin. Henüz 23 yaşındayken veremden ölen bu elit fahişenin yaşam süresiyle ters orantılı ününü borçlu olduğu insanlardan biri de opera bestecisi **Giuseppe Verdi. Alexandre Dumas Fils'in, Kamelyalı Kadın romanının ardından yazdığı aynı adlı oyunu Paris'te izleyen Giuseppe Verdi, bu oyundan çok etkilendi ve Kamelyalı Kadın'ın yaşam öyküsünü opera sahnesine taşımaya karar verdi.** Kim bilir belki de Giuseppe Verdi'nin bu öyküye ilgi duymasının temelinde o sırada **Giuseppina Strepponi** adlı bir kadınla evlilik dışı bir ilişki yaşaması vardı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir Musevi'nin Wagner'i sevmesi zordur

Özlem Ertan 01.08.2011

 Bir Musevi'nin Wagner'i sevmesi zordur Ortadoğu rüzgârı, ülkeler, iklimler ve kalpler arasında seyahat eder. Bazen kelimelerin, bazen de saçların ya da giysilerin arasında saklanıp kıtalar aşar kimseye fark ettirmeden. **Eğer soğuk bir Avrupa kentinde kumlu ve dokunduğu yerde ağıtlar bırakan bir esinti fark ederseniz bilin ki bir Ortadoğulu geçmiştir oradan rüzgârını savura savura.**

Çok değil bir kaç gün önce otuz dört Ortadoğulu, Avrupa'nın küçük ama sanatla dolu kentlerinden Bayreuth'ta yürüyordu. Onların saçları arasında saklanan Ortadoğu rüzgârı, Almanya'nın serinliğinde sıcak, kumlu gedikler açıyordu. Ortadoğu'nun savaşıla kardeş ülkelerinden İsrail'de doğan bu otuz dört müzisyenin adım seslerinde, tarihin karanlık bir noktasında doğan acı yüklü bir rüzgârın daha uğultusu duyuluyordu.

Bir Musevi için, özellikle de ataları II. Dünya Savaşı'nda katledilmiş bir Musevi için Bayreuth sokaklarında yürümek kolay olmasa gerek. O güzel ve opera tarihinde devrim yaratan müziği Naziler tarafından propaganda amacıyla kullanılan Richard Wagner'in kenti Bayreuth'ta her zaman kendisine acı verecek bir

ayrıntıyla karşılaşılabir bir Musevi. **Doğrusu ya Richard Wagner'in sadece müziği değil, çeşitli kitap ve makalelerinde ifade ettiği anti-semitik düşünceleri de Hitler'in en önemli ilham kaynaklarından biriydi.** *Tannhauser, Uçan Hollandalı, Parsifal, Tristan ve Isolde* gibi harika operalar yazan Richard Wagner, **Müzikte Yahudilik** adlı kitabında eserlerini "hafif", "hızlı", "neşeli" olarak tanımladığı Musevi bestecileri eleştirmiş ve insancıl bir kültür yaratabilmek için Musevilerin yok edilmesi gerektiğini savunabilmişti. Wagner'e göre Musevilerin para kazanma hırsı yüzünden Alman kültürü yozlaşıyordu ve bu duruma "dur" demek gerekliydi.

Müziği ve fikirleri yaşadı

Richard Wagner, 1883'te Venedik'te öldü ve Bayreuth'taki evi Villa Wahnfried'in bahçesine gömüldü. Ancak operalarının metinlerini de kendisi yazan bu opera tanrısının müziği gibi anti-semitik düşünceleri de ölüme boyun eğmedi, yaşadı ve kulaktan kulağa yayıldı. Bu düşüncelere kulak verenlerden biri de Adolf Hitler'di.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

El Sistema Tanrı'nın dilini öğretiyor

Özlem Ertan 08.08.2011

El Sistema Tanrı'nın dilini öğretiyor Yoksul mahallelerin çocukları sığ bir gölde can çekişen balıklar gibi umutsuzluk içinde debeleniyor ve varlıklarını kuşatan çemberin dışına nasıl çıkabileceklerini bilmiyorlardı. İçinde yaşamak zorunda oldukları su çok kirliydi. Berrak ve derin denizlerde doğan renkli balıklara benzeyen zengin, kaygısız yaşlılarına imrenerek bakıyor ve onların yerinde olmak istiyorlardı. Çoğunlukla Tanrı'ya isyan ediyorlardı hayat bu kadar adaletsiz ve acımasız olduğu için. O çocukların bir kısmı içinde yüzmeye mecbur oldukları kirli ve sığ gölden kurtulmak için suç dünyasına adım attılar ve hırsızlıkla, cinayetlerle dolu bu dünyayı kendilerini kurtuluşa götürecek tek yol olarak gördüler. Yanıldıklarını anladıklarında ise hayatı tanımaya başladıkları kirli ve sığ gölden çok daha kötü bir yerde, demir parmaklıkların ardında buldular kendilerini. Bu kısır döngü onlarca hatta yüzlerce yıl boyunca hiç durmadan devam etti. Sonra bir gün heybesinde umut dolu sesler taşıyan iyi kalpli bir büyücü geldi ve altın tozları gibi serpti müziği o durgun gölün sularına. **Müzik sadece büyülü değil Tanrısaldı aynı zamanda. Kötülük, karanlık, umutsuzluk yaşayamazdı müzikle yan yana. Müzik, tıpkı tüm masalların sonunda iyilerin galip gelmesi gibi içine düştüğü karanlığı aydınlığa dönüştürerek büyük bir zafer kazandı. Öyle ki gölün suları yükseldi ve kısa zamanda temizlendi.** Sular çoğaldıkça sınırları genişleyen göl, büyük bir denizle birleşip onun bir parçası oldu. Artık yoksul çocuklar da büyük ve berrak denizlerde doğan renkli balıklar gibi suyun içinde kuyruklarını sallaya sallaya mutlulukla ilerliyor ve hayatın armağanlarla dolu olduğunu biliyorlardı.

Tanrı'nın dilini çoğalttılar

İçinde debeledikleri kirli ve sığ gölün büyük bir denizle birleştiğini gören çocuklar kendilerini karanlık ve umutsuzluktan kurtaran iyi kalpli büyücüye ve müziğe hayatları boyunca minnet duydukları ve büyücüye olan borçlarını müziği başka insanlarla paylaşarak ödediler. Öyle ki müziğin büyüsü koca bir kıtanın her yanına yayıldı ve dokunduğu her yeri umut ateşiyle kutsadı. **Latin Amerika ülkesi Venezuela'nın sığ ve pis bir göle benzeyen yoksul mahallerini müziğin gücüyle dönüştüren iyi kalpli büyücünün adı José Antonio Abreu. Venezuelalı ekonomist, eğitmen, aktivist, piyanist José Antonio Abreu'yu ve yarattığı müzik mucizesi El**

Sistema'yı bugün tüm dünya tanıyor, biliyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

El Sistema mucizeler yaratıyor

Özlem Ertan 15.08.2011

 El Sistema mucizeler yaratıyor İlk yaz akşamını tam orta yerinden bölen bir esintinin peşine takılmış ilerliyorum İstanbul trafiğinde. Aklımda onlarca rengin biraraya gelerek yarattığı resimler ve birbirinin içine geçmiş düşünceler var. Önümde bir yılan gibi kıvrılan yola bakıyor ve gülümseyen çocuklar görüyorum o yolda. Yok hayır, gerçekte yolda arabalardan, otobüslerden ve sırtlarındaki ağır yükün etkisiyle puflaya puflaya ilerlemeye çalışan kamyonlardan başka bir şey yok. O gülümseyen çocuk yüzleri benim zihnimin bir ürünü. Zihnimin yarattığı resimlere bakmayı seviyorum. Gerçek dünyanın karmaşasını bir hayal darbesiyle beyaz bir tuvale dönüştürüyor sonra da istediğim resmi çiziyorum o tuvale.

Sarı kumların güneş ışıklarının altında altın tozları gibi parladığı bir kumsalda koşturan onlarca çocuk var benim tuvalimde. Sonra o kumlar biraz geriye çekiliyor ve okyanusun sularına yer açılıyor. Ne de olsa çocuklar en az altın rengi kumların üzerinde yalınayak koşmak kadar sever yüzmeyi ve dalgaların kumlarla birleştiği çizgide yoruluncaya kadar yürümeyi. Esmer yüzlü çocuklar mutlulukla yürüyor, sonra önlerine çıkan iskelenin üzerine çıkıp denizi izlemeye başlıyor. Tuvalimin üzerindeki resim o kadar güzel ki, ben de o resmin bir parçası olmak istiyorum, ancak tam o an tüm güzelliğine karşın resimde eksik bir şeyler olduğunu fark ediyorum. Tuvalimdeki çocuklardan biri sanki beni duymuş gibi elindeki küçük siyah kutuyu açıyor ve oradan çıkardığı kemanı çalmaya başlıyor. Ahşap iskelenin ucunda durup keman çalan uzun saçlı, esmer yüzlü kız çocuğuna bakıp gülümsüyor ve resmin tamamlandığını düşünerek tuvalin altına imzamı atıyorum. Önümde yılan gibi kıvrılan, arabalar, kamyonlar ve otobüslerle dolu yol beni Haliç Kongre Merkezi'ne götürünceye kadar bu tuval gözlerimin önünde asılı kalacak biliyorum.

Zihnimizdeki tuvaler

Geçen hafta Venezuelalı ekonomist, eğitmen, aktivist ve piyanist José Antonio Abreu'nun yarattığı müzik mucizesi El Sistema'dan uzun uzun söz etmiştim. Venezuelalı yoksul çocuklara müzik eğitimi vererek onlara enstrüman çalmayı öğretene ve akabinde bu çocukları bir orkestranın parçası haline getiren bu sistemin binlerce çocuğun hayatını kurtardığını basında konu hakkında çıkan yazı ve haberler sayesinde hemen hemen herkes biliyor artık. Herkes tarafından bilinen diğer bir gerçek ise El Sistema'da yetişmiş genç müzisyenlerden oluşan Simon Bolivar Senfoni Orkestrası'nın ne kadar başarılı olduğu. **Kendisi de El Sistema'da yetişmiş 1981 doğumlu orkestra şefi Gustavo Dudamel'in yönettiği Simon Bolivar Senfoni Orkestrası, 8 ve 9 ağustosta İstanbul'daki Haliç Kongre Merkezi'nde konser verdi.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bale Festivali'ne yeni bir sahne

Özlem Ertan 22.08.2011

 Bale Festivali'ne yeni bir sahne İllik Ege rüzgârıyla dans eden ağaçların ellerinde kelimeler var. Kelimeler, olgunlaşmış, sulu meyveler gibi sarkıyor ağaçların ellerinden. Onları yakalamak ister gibi ellerimi uzatıyorum ağaçların yeşil ellerine. Bazı ağaçlar meyvelerini paylaşıyor benimle, bazıları ise onları kendine saklamayı tercih ediyor. Tabii ki ağaçların bu tercihinin saygı duymaktan başka bir çarem olmadığını biliyor ve denizi izlemeye başlıyorum.

Ey Ege denizi, güneş senin varlığını ışıktandırmısaydı bu kadar güzel olur muydun acaba? Düşünüyorum, seni güneşsiz hayal ediyorum ve hiç hoşlanmıyorum hayalimdeki bu soğuk görüntüden. Sevgili Ege denizi, sen bu konu hakkında hiç düşündün mü bilemem, ama sanırım sen de karşı çıkmayacaksınız güneşle birbirinizi tamamladığınız yönündeki düşünceme.

Ege yollarında seyahat etmeyi seviyorum. Ağaçların bana armağan ettiği, sulu ve olgun meyveler kadar güzel kelimeleri seve seve kabul ediyorum. O kelimeler biraraya gelip cümle, cümleler ise öykü olduğunda yüzlerce kilometre geride kalmış olsalar da o ağaçları gözlerimin önünde canlandırıyor ve onlara gülümsüyorum. Biliyorum ki onlar da armağanlarını elimden geldiği kadar iyi değerlendirdiğim için benden hoşnutlar.

Bodrum'a yeni sahne

Geçen hafta yine Ege yollarındaydım. **Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü'nün düzenlediği 9. Bodrum Uluslararası Bale Festivali'nin açılışını izlemek için serin bir İstanbul sabahında uçağa binip Muğla'ya gittim ve Muğla'yla Bodrum arasındaki yolun keyfini çıkardım. Güneş ve denizle konuştum, ağaçlardan kelimeler topladım.** Kısacası Bodrum'a vardığımda keyfim yerindeydi. Gün boyunca Bodrum'un ılık dünyasının bir parçası olmanın keyfini çıkardım.

O sıcak ama huzur verici ağustos gününün akşama döndüğü anlarda dokuz yıldır Bodrum Bale Festivali'ne ev sahipliği yapan Bodrum Kalesi'nin önündeydik. Ancak temsil saati henüz gelmemişti. Biz de diğer konuklarla birlikte açılış vesilesiyle düzenlenen yat gezisine katıldık ve Bodrum semalarından yavaş yavaş çekilen güneşle, denizle, Bodrum'un gözlerimizin önünden film kareleri gibi geçen birbirinden güzel koylarıyla yarenlik ettik. Bu yat gezisinde Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürü Rengim Gökmen ve İstanbul Devlet Opera ve Balesi Genel Müdür ve Sanat Yönetmeni Suat Arıkan küçük birer konuşma yaptı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kleopatra söylüyor ben yazıyorum

Özlem Ertan 29.08.2011

 Kleopatra söylüyor ben yazıyorum Kurak topraklarda uzun, sarı bir yılan gibi kıvrıla kıvrıla ilerleyen Nil Nehri, firavunların, ölümün bile biçimini bozmadığı vücutlarına kol kanat geren piramitler ve siyah, sürmeli gözleriyle **Mısır Kraliçesi Kleopatra** geliyor aklıma. **Tarihin sararmış sayfalarına bir harf gibi konmak için zaman makinesine hacet yok. Hiyeroglifler, harabeler, hatta bazen müzik, yetiyor zamanın sınırlarını yerle yeksan etmeye.** Kleopatra'nın parlak, tiz ve yumuşak sesi kulaklarıma, dalgaların kumsala dokunduğu gibi dokunurken zamanın zincirlerini kırmayayım da ne yapayım ben? "Kleopatra'nın yumuşak, parlak, tiz bir

sesi olduğunu da nereden çıkardın?" dediğinizi duyar gibi oluyorum. Size, "Bu soruyu bana değil Georg Friedrich Händel'e sorun" demek isterdim ama onun ölümünün üzerinden de yüzyıllar geçti.

Handel'in güzel Kleopatra'sı

Ancak Roma imparatorları Jül Sezar ve Markus Antonius'la yaşadığı aşklar ve güzelliğiyle meşhur Mısır Kraliçesi Kleopatra'nın sesi konusunda Barok dönemin büyük bestecisi Georg Friedrich Händel'i referans almakta bir sakınca görmüyorum ben. **Ne de olsa Georg Friedrich Händel sayesinde bir opera kahramanı oldu Kleopatra.** Alman besteci Georg Friedrich Händel, hayatının önemli bir kısmını İngiltere'de geçirdi ve orada bir Opera Akademisi kurulmasına öncülük etti. **Daha ziyade operalar ve vokal eserler yazan Georg Friedrich Händel, Giulio Cesare In Egitto yani Jül Sezar operasını da İngiltere'de besteledi. Bu operanın en önemli karakteri ise güzel Mısır Kraliçesi Kleopatra'ydı.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Biliyorum, Cennet'te bir Tanrı var

Özlem Ertan 05.09.2011

 Biliyorum, Cennet'te bir Tanrı var Yüz binlerce yıl önceydi... Soğuktan korunmak için hayvan postlarına sarınan atalarımız, doğayı izliyor ve düşünüyorlardı. Henüz konuşamıyor ve birbirleriyle iletişim kurmak için tuhaf sesler çıkarıyorlardı ama doğanın bir düzeni olduğunun farkındaydılar. Her sabah hiç aksatmadan yüksek ve karlı dağların zirvesinde tüm ihtişamıyla kendini gösteren Güneş, geceleri onun yerini alan Ay ve yıldızlar mucizelerle doluydu onların gözünde. Fırtınalar ve vahşi hayvanlar ise korkutucuydu. Atalarımız, doğayı şaşkınlık, hayranlık ve biraz da korkuyla izler ve düşünürken, dünyayı yaratan ve onu yöneten büyük güçler olduğu sonucuna vardılar. İşte ilkel atalarımızın küçük ama gelişmeye açık beyinde ilk kez bu şekilde belirdi Tanrı düşüncesi. **"Evet", diye düşündüler, "Bir Tanrı var. Akşamları öldürdüğü Güneş'i her sabah yeniden diriltten bir Tanrı..."**

İnsanlık, o karanlık çağlardan sonra çok büyük adımlar attı. Doğayı yönetmeyi, onu kendi ihtiyaçları doğrultusunda kullanmayı öğrendi. Yüz binlerce yıl önce yaşayan atalarımız birbirleriyle tuhaf sesler yoluyla anlaşmaya çalışırken, biz bir düğmeye basarak dünyanın diğer ucuyla, anında iletişim kurabiliyoruz şimdi. İnsanlık bunca zaman içinde duygularını, düşüncelerini ifade edebilmek konusunda da çok ilerledi. Yazının keşfedilmesinden sonra çok etkileyici şiirler, destanlar, romanlar yazıldığına tanıklık etti insanlık şafağı. Yazıdan çok daha önce insan hayatında olan müzik ise çoksesliliğin ortaya çıkmasıyla birlikte eskisine göre çok daha etkili bir iletişim aracı haline geldi: Din ile çok yakın bir ilişkisi olmayan insanlara bile "Tanrı var" dedirtecek kadar etkili...

Yehudi Menuhin'i nasıl bilirsiniz

"Yehudi Menuhin'i nasıl bilirsiniz?" sorusunu atsam ortaya, eminim ki onu dinlemiş olan herkes "Çok iyi biliriz" diyecektir. **22 Nisan 1916'da, Rus Yahudisi bir ailenin oğlu olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde dünyaya gelen Yehudi Menuhin, sadece 20. yüzyılın en büyük kemancısı değildi.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Bach şimdi kasapta değil İstanbul'da

Özlem Ertan 12.09.2011

 Bach şimdi kasapta değil İstanbul'da Mum alevlerinin gölgeleri, Galatasaray'daki görkemli Saint Antuan Kilisesi'nin duvarlarına resimler çiziyordu. Ben ise Johann Sebastian Bach'ın en önemli eserlerinden *Aziz Matta Pasyonu*'nu dinlediğimi hayal ediyor ve mum alevlerinin titrek gölgelerine hangi dileklerin, itirafların karıştığını merak ediyordum.

9. İstanbul Bach Günleri'nin açılış konserini izlemek için geldiğim bu görkemli kilisede, İsa Peygamber'in Haç üzerinde ölümünü anlatan *Aziz Matta Pasyonu*'nu anımsamam şaşırtıcı değildi elbette. Sözleri Matta İncili'nden alınan bu eseri, 1727 tarihinde, Leipzig'de, orkestra, koro ve dört solist için bestelemiştii Johann Sebastian Bach.

Zihnimde yankılanan Tanrısal müzik ve mum alevlerinin titrek gölgeleri eşliğinde kilisede yürürken tesadüflerin bazen insan hayatında ne kadar önemli olabildiğini düşündüm. Ne de olsa bizim bugün Johann Sebastian Bach'ı ve *Aziz Matta Pasyonu*'nun da aralarında olduğu yüzlerce eseri tanımamız bir tesadüfün neticesi. **Eğer Alman besteci Felix Mendelssohn bir gün kasaba gitmese ve kasabın etleri sarmak için kullandığı nota kâğıtlarını görmeseydi muhtemelen bugün ne Johann Sebastian Bach'ı bu kadar yakından tanıyor ne de *Aziz Matta Pasyonu*'nu biliyor olacaktık.**

Ete sarılan nota kâğıtları

Yaşadığı dönemde çok ünlü ve sevilen bir besteciydi Johann Sebastian Bach. Ancak 1750'deki ölümünden kısa süre sonra, adı sanı zamanın tozu toprağı arasında yitip gitti. **Artık müzikle yakından ilgilenenler dışında, Barok dönemin dahi bestecisi Johann Sebastian Bach'ı hatırlayan kalmamıştı. Bu unutulmuşluk zincirini, 1829 yılında, et almak için gittiği kasapta *Aziz Matta Pasyonu*'nun Johann Sebastian Bach imzalı notalarını bulan Felix Mendelssohn kırdı.** Doğru zamanda doğru yerde bulunma becerisini gösteren Mendelssohn, bu eserin 1829'da, yani Bach yönetiminde ilk seslendirilişinden 100 yıl sonra yeniden dinleyiciyle buluşmasını sağladı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Operaya devrim lazımdı o da geldi

Özlem Ertan 19.09.2011

 Operaya devrim lazımdı o da geldi Bir otobüsün dar penceresinden yolu izler ve kentlerin, köylerin, kasabaların, iklimlerin arasında ilerlerken birdenbire bir ezgi gelip yerleşiverir dilinizin ucuna. En azından benim için bu hep böyle olmuştur. Kendisine uygun iklimi ve görüntüyü bulur bulmaz boşluğun içinden başını çıkaran o ezginin uzun zaman peşimi bırakmadığını şaşkınlıkla fark etmişimdir. Sanırım ezgiler seyahat etmekten, insanların kulaklarına dolanıp, dillerinin ucuna takılmaktan çok hoşlanıyor.

Opera da seyahat eder. Ben ne zaman Anadolu'ya gitsem, bir opera aryaasının zihnime kancasını taktığını hissederim. Hani operanın Anadolu'ya yabancı bir sanat olduğunu söylerler ya, ben hep tam tersini

düşünmüşümdür. Anadolu'nun görkemli ve kadim tarihiyle insan sesinin ve müzikal anlatımın sınırlarını zorlayan ve tam da bu yüzden her çeşit duyguyu anlatmaya muktedir olan operayı yanyana düşünmek hoşuma gitmiştir hep.

Opera kasabalara kadar gidecek

Geçen gün İstanbul'da, Boğaz'ı gören bir odada Devlet Opera ve Balesi Genel Müdür ve Sanat Yönetmeni Rengim Gökmen'le konuşurken aklıma geldi operayla Anadolu manzaralarını yanyana düşünmekten ne kadar hoşlandığımı. **Rengim Gökmen, Devlet Opera ve Balesi'nin bu yıl uygulamaya konacak yeni projelerinden söz ediyor, ben de dinliyordum.** Sonra laf dönüp dolaşıp Devlet Opera ve Balesi'nin, opera ve baleyi Türkiye'deki tüm kentlere hatta kasabalara ulaştırmayı hedefleyen yeni çalışmasına geldi. Doğal olarak benim de aklıma operanın ve seslerin seyahat etmekten ne kadar hoşlandığı düşüncesi gelip yerleşti. Rengim Gökmen, **"Bu yıl, ortalama 10 kişilik teknik ekip ve sanatçı kadrosuyla Türkiye'yi karış karış gezmeyi hedefliyoruz. Turne eserleriyle Türkiye'nin 81 iline ve ilçelere gideceğiz. Müzikli oyunlar vasıtasıyla operayı, baleyi Anadolu'nun her köşesine ulaştıracağız. 2011'in son aylarında bu turneler başlayacak. Bunun için özel bir repertuar hazırlanıyor, eser siparişleri verildi. Ancak yerleşik sahnelerde oynayan eserler de bu turnelerde sahnelenecek"** diyor ve ben operanın sadece benim gibi operaseverlerin zihninde değil kelimenin tam anlamıyla Anadolu yollarında seyahat edeceğini düşünüp mutlu oluyorum. Devlet Opera ve Balesi daha önce de Yozgat, Çorum, Van, Sinop, Trabzon ve Erzincan'ın da aralarında olduğu Anadolu kentlerine turneler düzenlemişti.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İstiladan kaçıp kiliseye sığındım

Özlem Ertan 26.09.2011

İstiladan kaçıp kiliseye sığındım Her yerinden savaş çıgıllıklarının yükseldiği, yıkılmış binalarla dolu bir kentte yaşayan mutsuz insanlardan biri gibiyim. Bazen kalabalık bir asker grubunun beton zeminde yankılanan ayak seslerini duyduğumu sanıyor ve korkuyla etrafıma bakıp sığınacak bir yer arıyorum. Böyle zamanlarda bombardımanın birazdan başlayacağını haber veren siren seslerini duyup panik halinde sığınaklara koşturan insanlarla dolu film kareleri geliyor aklıma.

Hayat bir savaş meydanı

Hayat, üzerlerine yağın umutsuzluk, yoksulluk, karmaşa, sevgisizlik ve kötülük oklarının ruhlarında açtığı yaraları tedavi edebilmek için barış umuduna sığınan insanlarla dolu bir savaş meydanı. Peki, barış umudunu ne verir insana? Bazen bir tutam sevgi sözcüğü, bazen sıcak bir kucaklama, bazen de birkaç dakikalık bir müzik parçası... **Köşe başlarında yoksulluğun, tekinsizliğin, ölümün kol gezdiği bir dünyanın çocukları için az şey değildir birkaç saatliğine de olsa barış, huzur ve sevginin nöbet tuttuğu güvenli bir mekânda soluklanmak.**

Geçen akşam, bana savaş meydanı gibi görünen kalabalık bir caddede yürüyordum. Devasa bir yılan gibi kıvrıla kıvrıla ilerleyen kalabalığın içinden kelimeler, fısıltılar, kahkahalar yükseliyordu. İster istemez ben de o kalabalığın bir parçası oldum ve yürüdüm huzursuz kelimelerle yan yana. Sonra giriş kapısı konser afişleriyle kaplı Saint Antuan Kilisesi'nin önünde buldum kendimi. Savaş meydanında, bana siren sesleri gibi gelen gürültülü kelimeler arasında uzun zaman yürüdükten sonra nihayet bir sığınağa ulaşmış olmanın huzuruyla kilisenin bahçesine girdim. Loş kiliseye adım attığımda ise yoksulluğun, savaşın, karmaşanın, sevgisizliğin istilasındaki kenti geride bıraktığım duygusuna kapıldım. Bir süre sonra kilisedeki klavsenin önüne konan tabureye klavsen ustası Gustav Leonhardt oturdu ve aralarında J.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Arpların tellerine türküler konar

Özlem Ertan 03.10.2011

 Arpların tellerine türküler konar Kadim bir büyücünün gizemli sözlerle doldurduğu büyük, kırmızı ve sihirli bir küreye benziyordu güneş. Akşam çökerken kırmızı ışıklarıyla hiç durmadan denizi okşuyor ve her an biraz daha yaklaşıyordu ona. Sonunda güneş ve deniz aynı çizgide birleşti. Öyle ki, güneş bir adım daha atsaydı kırmızı ışıkları ve gizemli sözleriyle birlikte suya gömülecekti.

Hem el hem de gönül işi

Küçük bir sahil kasabasındaki deniz gören evinde, pencerenin kenarına oturmuş örgü ören kız, gözlerini elindeki işten gökyüzüne çevirmiş denizle güneşin uzun bir ayrılıktan önceki son buluşmasını izliyordu. Kız, para kazanmak için büyük bir gemiye binip uzak diyarlara giden nişanlısına kavuşacağı ânı düşünüyordu güneşin kırmızı ışıkları denizin yüzüne kırmızı kalplerle dolu renkli resimler çizerken. **Güneş, denize dokuna dokuna gözden kaybolduğunda odanın lambasını yaktı ve kaldığı yerden devam etti nişanlısı için kazak örmeye.** İplikler bir çift şişin bedeninde biçim kazanırken el işi gönül işine dönüşüyor ve kızın sevdiği adama duyduğu özlem baklava desenlerinin arasında sim taşıyan bir rüzgâr gibi dolaşıyordu.

Bu topraklarda el işi gönül işiydi aynı zamanda. Sevginin, duyguların ve hayat esintilerinin kalplerde bıraktığı hoşluğun somutlaşmış haliydi. Tıpkı bir arp sanatçısının enstrümanının tellerine dokunarak yarattığı ezgiler gibi duygu ve yaşanmışlık yüklüydü elişi kazaklar ve dantel örtüler...

Arp sanatçısı Şirin Pancaroğlu'nun, öğrencisi Meriç Dönük ile birlikte hazırladığı Elişi isimli albümü dinlerken onlarca öykü yanıma geldi ve oyun oynamak isteyen yaramaz çocuklar gibi ellerimden, kollarımdan tutup çekti beni. Arp sanatçıları Şirin Pancaroğlu'yla Meriç Dönük'ün, vurmali çalgılarda Jarrod Cagwin'in desteğiyle hazırladığı Elişi, Anadolu türkülerini arpın telleriyle buluşturan bir albüm olduğundan yanıma gelip ellerime dokunan öykülerin içinde hep Anadolu vardı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Gürcü prenesten romantik aryalar

Özlem Ertan 10.10.2011

 Gürcü prenesten romantik aryalar Bazen hayatın yeryüzündeki milyarlarca insanın geleceğini ayrı ayrı tasarlamadaki becerisine hayran olmaktan kendimi alamıyorum. Evet, hayatın hepimiz için bir tasarısı var. Üstelik hayat bizim için neler tasarladığını biz daha çocukken anlatmaya başlıyor bize. Gözünüzün önüne küçük, sevimli bir kız çocuğu getirin. Küçük kızın henüz hayata dair hiçbir kaygısı yok. En büyük keyfi evlerinin bahçesindeki ıslak çimenlerin üzerine uzanmak ve yattığı yerden gökyüzünü izleyip şarkı söylemek. Küçük kız şarkı söylemekten çok keyif alıyor, çünkü seslerle oynamak hoşuna gidiyor. Üstelik sesinin çok güzel olduğunun da farkında. Tabii ailesinin ve arkadaşlarının şarkılarını baştan sona dinlemesi ve ona “ne kadar güzel sesin var” demesi onun bu işten daha da çok keyif almasını sağlıyor. Evet, küçük kız hayatın kendisi için ne tasarladığının farkında, bu yüzden tüm hayallerinde şarkılar ve sahne var. **Kız, tüm oyuncak bebeklerini evlerindeki kanepenin üzerine diziıyor ve bütün gün bıkıp usanmadan onlara şarkılar söylüyor.** Derken zaman hızla geçip gidiyor ve kanepedeki oyuncak izleyicilerin yerini gerçek izleyiciler alıyor.

Kaderi Salzburg’da değişti

Çocukken oyuncak bebeklerine şarkı söyleyen o kız şimdi opera dünyasının genç yıldızlarından biri. Adı ise Nino Machaidze. **1983 doğumlu Gürcü soprano Nino Machaidze’nin kısa süre önce Sony Classical tarafından yayınlanan *Romantic Arias* albümünü dinler ve onun bel canto repertuarını yorumlamadaki başarısına hayranlık duyarken oyuncak bebeklerine şarkı söyleyen küçük Nino Machaidze’nin görüntüsü beliriyor gözlerimin önünde.** Nino Machaidze, Michele Mariotti yönetimindeki Bologna Comunale Tiyatrosu’nun orkestra ve korusu eşliğinde kaydettiği ilk solo albümünde meslek yaşamı boyunca üzerinde çalıştığı bel canto repertuarını ve Gounod, Massenet gibi Fransız bestecilerin eserlerini seslendiriyor. **Bel canto denince ilk akla gelen besteciler olan Donizetti, Bellini ve Rossini’nin lirik koloratur ses için yazdığı birbirinden güzel aryaları bulabilirsiniz bu albümde.** Donizetti’nin *Lucia di Lammermoor* operasından *Regnava Nel Silenzio*, Rossini’nin *Il Turco in Italia* operasından *Caro Padre*, Bellini’nin *La Sonnambula*’sından *Ah! Se una volta sola rivederlo io potessi*.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Jacqueline’in elleri ve hüznün resmi

Özlem Ertan 17.10.2011

Gün, gece kadar karanlık. Bulutların savaşçı tanrılar gibi birbirine girdiği gökyüzünde bir damla ışık bile yok artık. Savaşçı tanrılar, ter ve toza bulanmış vücutlarıyla dövüşmeye devam ettikçe yaprakların, çimenlerin, insanların ve tek mil hayvanların yüzünden yağmur damlaları gibi dökülüyor hüznün. **Hüznü, kuraklığın acımasızca kamçılacağı bir toprak parçası gibi kana kana içen bir çello, derdini anlatacak birilerini**

bulmak umuduyla ağır ağır yürüyor amansız bir savaşın karanlık gölgeler gibi dolaştığı yeryüzünde.

Biliyor kendi kendine konuşana pek iyi gözle bakılmaz bu âlemde. Hem dinleyecek birileri olmadıktan sonra ne anlamı var ki savaş gölgelerinin tekinsizliğe mahkûm ettiği bir dünyanın hüznü meydanlarında bir heykel gibi dikilip mütemadiyen konuşmanın?

Acı çeken bir ruh gibi

Karanlık suların üzerindeki köprülerden, dev kaktüslerden başka hiçbir canlının yaşayamadığı çöllerden, nehirlerin ölüm taşıdığı vadilerden, insan ve hayvan çığlıklarını varlığına hapseden mağaraların önünden geçiyor ve hüznü katıyor hüznüne çello. Ağlamak geliyor içinden ama tutuyor kendini. İstiyor ki onu teselli edebilecek, hüznü bir mıknaş gibi çeken bedeninden çıkan sesleri havada yakalayıp okşayabilecek birileri olsun yanında, ağlarken. Yürüyor, yürüyor ve geniş bir meydana varıyor sonunda. O kadar yorulmuş ki güçlkle durabiliyor ayakta. Derken, ne olduğunu bile fark etmeden konuşmaya başlıyor çello. **Ahşap bedeninden çıkan seslerden hüznün en saf hâli dökülüyor.** Toprak o sesleri içiyor, kuşlar kanatlarını onun çekici ama can yakan hüznüne değdiriyor, rüzgârın taşıdığı yapraklar seslerin bir parçası olmak için yalvarıyor, en vahşi ve savaşçı hayvanlar bile susup bir kenara çekiliyor. **Sonra insanlar geliyor ve toplanıyor meydana karınca sürüsü gibi. Çellonun hüznü o kadar etkileyici bir büyü ki, onun ahşap bedeninden çıkan sesleri dinlemekten gayri hiçbir şey yapamıyor insanlar.** Konuşamıyorlar, mırıldanamıyorlar... Hüznün saf damlaları dökülüyor bazılarının gözlerinden. **“Dünyanın başlangıcından beri acı çeken, binlerce kez insanoğlunun birbirini öldürdüğünü gören bir ruh girmiş bu çellonun içine” diye düşünüyor bazıları.** Çello, dakikalar boyunca konuşuyor, mırıldanıyor, haykırıyor, ağlıyor ve seslerini kum taneleri gibi serpiyor meydana.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Para, etkili bir aşk iksiridir

Özlem Ertan 24.10.2011

Para, etkili bir aşk iksiridir. Düşlerde ve sahnede her şey mümkündür. Zamanı ileriye ya da geriye taşıyabilir, dünyanın hatta evrenin istediğiniz noktasına bir masal kuşu gibi konabilirsiniz. Kısacası ne hayal gücünün ne de zamanın sınırları vardır sahnede ve düşlerde. Şimdi, Akdeniz’de düşlerin rüzgârıyla ilerleyen bir yelkenlinin güvertesine çıkıp gökyüzünü izleme zamanı.

Bu hafta Süreyya Operası’nda...

Çizmeli ayağını Akdeniz’e uzatan İtalya’ya yaklaştığında, yelkenliden iniyor ve güneş ışıklarının, zeytin ağaçlarının yapraklarındaki yeşili damla damla toprağa akıttığı **Toskana**’ya gidiyoruz. Hangi yılda olduğumuzu tam olarak bilmiyorum ama 19. yüzyılın ortalarında olduğumuz kesin. Zeytin ağaçlarının yapraklarından ışık ışık süzülen yeşile bata çıka ilerliyor ve bir çiftliğe varıyoruz. Renkli giysiler içindeki Toskanalı çiftçiler harıl harıl çalışıyorlar, belli ki güneş gökyüzünün tek hâkimi olup çiftliği sığa boğmadan önce işlerini bitirmek istiyorlar.

Çiftçiler arasındaki genç bir adam, çiftlik sahibesi Adina'nın yaşadığı evin önünde durmuş aşkla bakıyor evin duvarlarına, panjurlu pencerelerine ve deliler gibi âşık olduğu Adina'nın ayaklarının değdiği basamaklara. Ancak Adina, yanında çalışan genç Nemorino'nun aşkına karşılık vermekten imtina ediyor. Ne de olsa Nemorino parasız bir çiftçi. Oysa Adina'nın etrafında para ve statü sahibi başka erkekler de var. Mesela yakışıklı çavuş Belcore, Adina'nın gözünde Nemorino'dan çok daha iyi bir sevgili adayı. **Nemorino Adina'nın sevgisini nasıl kazanacağını düşünürken, kendini doktor olarak tanıtan Dulcamara adlı bir şarlatan geliyor çiftliğe. Bizim saf âşık Nemorino da tüm parasını Dulcamara'ya verip aşk iksiri satın alıyor ondan.** Dulcamara'nın "iksir bir gün sonra etkisini gösterecek ve sevdiğin kadın sana âşık olacak" demesine aldanıp aşk iksiri sandığı bordo şarabını lıkr lıkr içiyor. Sonra, aşk iksirinin değil ama Nemorino'ya amcasından kalan mirasın etkisiyle Adina'nın kalbi Nemorino için çarpmaya başlıyor. **Bu durumda bize de "asıl aşk iksiri paraymış sevgili dostlar" demek kalıyor.**

Sahnelediği operalara getirdiği özgün yorumlarla sadece Türkiye'de değil dünyanın birçok ülkesinde tanınan opera rejisörü **Yekta Kara**'nın aklına da aşk iksirinin aslında para olduğu düşüncesi düşmüş olacak ki yukarıda konusundan kısaca söz ettiğim, Gaetano Donizetti'nin komik operası **L'elisir d'amore/ Aşk İksiri**'ni sahneye koyarken bu fikre vurgu yapmaktan alamamış kendini.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Güneş Yeni Zelanda'dan yükselir

Özlem Ertan 31.10.2011

 Güneş Yeni Zelanda'dan yükselir 2000 yılının ilk şafağına karşı şarkı söylerken muhtemelen aklının ucundan bile geçmiyordu güneşe teşekkür etmek. O, sadece şarkılarını mümkün olduğu kadar güzel söyleyip sahnedan inmek ve sıcak yatağına kavuşmak istiyordu. **Ancak televizyonlarının karşısına geçip, 2000 yılının ilk sabahını atalarının şarkılarıyla karşılayan Yeni Zelandalı soprano Kiri Te Kanawa'yı izleyen binlerce insanın aklından kim bilir ne kadar romantik düşünceler birbiri ardına geçip gidiyordu.** Güneş, milyonlarca yıldır karanlıkların içinden çıkıp ilk olarak onun doğduğu topraklara geliyor, Yeni Zelanda'nın yerli halkı Maorileri selamladıktan sonra dünyanın geri kalanına ışık saçmak için batıya çeviriyordu yüzünü.

Maori şarkılarından operaya

Kendisi de bir Maori olan Kiri Te Kanawa, doğup büyüdüğü Gisborne kentinde 2000 yılının ilk şafağına karşı Maori şarkıları söyledikten sonra sıcak yatağına uzanıp gözlerini kapadı. Ancak onun 11 yıl önce, yeni milenyumun ilk şafağında verdiği bu konser, hâlâ hafızalardaki tazeliğini koruyor.

Artık sahneye nadiren çıkan 1944 doğumlu lirik soprano Kiri Te Kanawa'nın kasım ayında EMI Türkiye etiketiyle yayınlanacak olan 15 aryadan müteşekkil A Portrait albümünü dinlerken, düşüncelerim 2000 yılının ilk sabahından 1950'li yılların güneşli günlerine uzanıyor. Zihnimin kara tahtasına, dünyanın en güzel seslerinden birine sahip olan bu sopranonun hayatı hakkındaki bilgilerime dayanarak çizdiğim resimler, eski ama unutulmaz bir filmin kareleri gibi birbirini kovalıyor. Kiri Te Kanawa'nın çocuk haline bakıyor ve

gölümsüyorum. Küçük Kiri Te Kanawa, Gisborne sahilinde minik adımlarla yürürken Maori şarkıları söylüyor ve güneş ışıklarının, sonsuza kadar uzanıyormuş gibi görünen uçsuz bucaksız denizin yüzünde çizdiği resimlere bakıyor.

Kiri Te Kanawa, çağımızın en önemli lirik sopranelarından biri ve 17. yüzyılda yazılmış Barok operalardan, 20.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bale adımlarıyla İrlanda'dan Anadolu'ya

Özlem Ertan 07.11.2011

 Bale adımlarıyla İrlanda'dan Anadolu'ya Adımlarıyla dünyalar ve zamanlar arasında gidip gelirken kimbilir kaç uçurumun kıyısından geçti. Uçurumlar derindi ama korkutucu değildi. Adımlarına güvenen bir bale dansçısının gözünde büyür mü hiç uçurumlar? Ne zaman sahneye çıksa kalbinin ayaklarında attığını hissedirdi. Kimbilir belki de gerçekten ayaklarında atıyordu kalbi.

Müzik, yukarılardan mavi ve sevgi ışıkları saçan gözleriyle ona bakan Tanrı'nın bir hediyesiydi. Adımları ise onu dünyanın neresine giderse gitsin yalnız bırakmayan ilahi bir rehber. **Kemanların, gaydaların hiç susmadığı, Kuzey Denizi'nde doğan rüzgârların yaramaz çocuklar gibi yaz, kış koşturup durduğu bir ülkede doğdu o.** Belki de küçük bir kızken ülkesi İrlanda'nın gayda ve keman nameleriyle dolu müziğiyle dans etti.

Dans eden herkes bilir, adımlar sihirlidir. Kendine özgü bir ruhu, zekâsı, anıları vardır adımların. **1898'de, bir İrlanda yazında doğan, ailesinin Edris Stannus adını verdiği kız bebek, yürümeye başladıktan hemen sonra adımlarına, zekâsına ve içgüdülerine güvenerek neler yapabileceğini anladı.** Bale adımlarıyla İrlanda'nın yeşil ve uzun çimenlerle kaplı dağlarından Londra'ya gitti ve balenin üzeri buz tutmuş sihirli gölünden hayatı parmaklarının ucunda yaşayan nice karakter çıkardı. Artık herkes onun adımlarını takip ederek balenin sihirli dünyasında dolaşıyor ve bu İrlandalı genç kadına hayranlıkla bakıyordu. Ünlü bir bale dansçısı olduktan sonra **Ninette de Valois** adını alan bu İrlandalı kadın en önemli bale karakterlerinin kimliğine bürünmekle, onları ruhundaki derin gölden bir bir çekip çıkarmakla yetinmedi. Yetkin bir koreograf olarak nice müziğe hareket kattı ve sonra yarattığı o hareketleri başka dansçıların bedenlerinde gördü. Zaman, tıpkı Ninette de Valois gibi bale adımlarıyla yürüdü ve İngiliz Kraliyet Balesi'nin kuruluş âni gelip çattı. **Dünyanın en önemli bale topluluklarından biri olan Kraliyet Balesi'ni İrlandalı Edris Stannus, bilinen adıyla Ninette de Valois kurdu.**

İrlanda ruhu ve Türk Balesi

Artık Ninette de Valois'nın ününün de tıpkı adımları gibi kendine özgü bir zekâsı, ruhu vardı. Sonunda o büyük ve ferahlatıcı İrlanda ruhu Anadolu'ya kadar ulaştı ve kendi ulusal balelerini kurmak isteyen Türk yetkililerin kulaklarında dolaştı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Benim olmayan erkeği keserim ben'

Özlem Ertan 14.11.2011

 'Benim olmayan erkeği keserim ben' Özlem çok sıkıntılıydı. Bilgisayar ekranındaki beyaz sayfaya bakıyor ve "Ben bu derin boşluğu hangi kelimelerle dolduracağım" diye soruyordu kendine. Uykusuzluktan şişmiş gözleri kapanmak üzereydi ve hain uykuyu kimin ya da neyin yardımıyla kovacağı belli değildi. Böyle anlarda en koyu kahvenin bile işe yaramadığını biliyor ama uyku denen hain kurda direnmeden teslim olmayı da kendine yediremiyordu.

Başı masaya düşüyor ama o, kararlı bir hamleyle kelimelerin cenk ettiği geniş bir savaş meydanına benzeyen başını kaldırıp karşıdaki beyaz sayfaya dikiyordu gözlerini.

Derken mucizevî bir olay zuhur etti. Kurmalı oyuncak bebeklerinki gibi bir inip bir kalkan başının Allah bilir neresindeki boşluktan çıkan eciş bücüş yaratıklar masayı işgal etti. **Siz belki bilirsiniz belki bilmezsiniz, ne idüğü belirsiz yaratıklara pabuç bırakmayacak kadar cesurdur Özlem.** Şöyle bir doğrulup cüssesini gösterdi mi tüm yaratıklar kaçacak delik arar. Yaratıklardan birini yakalayıp hesap sordu, bunu yaparken kaşlarını çatmayı da ihmal etmedi tabii ki, "Sen de kimsin küçük ve sevimsiz şey? Ne insana ne de hayvana benziyorsun. Kendini korkutucu sanıyorsan yanılıyorsun. Senin o koca gözlerin, kazma gibi dişlerin, sivri kulakların korkutur mu hiç beni?" Gelin görün ki Özlem'in karşıdaki yaratık pek bir kibardı, üstelik zavallının tek derdi işini yapıp Özlem'in başındaki yuvasına bir an önce geri dönmek ve sonra da horultulu uykusuna kaldığı yerden devam etmekte. **"Aman Özlem Hanım neden kızdınız anlamadım. Biz sadece haberciyiz. Prenses Salome, Kral Herod, Kraliçe Herodias, Vaftizci Yahya ve adını bilmediğim bazı eski zaman kaçkınları birazdan sizi ziyaret edecekler. Niyetleri, iki bin küsur yıl öncesinde kalan kanlı ve tutku dolu bir öyküyü size şarkılar ve danslarla anlatmakmış.** Yoksa biz de hiç meraklı değiliz sıcak ve huzurlu yuvamızdan çıkıp sizin karanlık odanızda haberci borusu öttürmeye. Şu Salome denen kadın bizi tehdit etmeseydi yerimizden bile kımıldamazdık."

Oscar Wilde sayesinde

Salome'den söz açıldı ya, deminden beri üzerine üzerine gelen uykuyu bir tekmeyle yere serip gözlerini kocaman açtı bizim Özlem.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir Maria var bende benden içeri

Özlem Ertan 21.11.2011

 Bir Maria var bende benden içeri Geniş, şık ve ışıklı odada uzun, kahverengi saçlı güzel bir kadın var. Odanın en uzun duvarına dayalı aynanın karşısında durmuş saçlarını tarıyor ve kendini izliyor. Birazdan ellerinde kameralar taşıyan insanlar güzel kadının ışıklı odasına teklifsizce girecek ve onun tüm hareketlerini, kelimelerini makinelerinin hafızasına kaydedecek. 'Yıllardır sahneye ve kameraların karşına çıkıyorum, yine de sakın olamıyorum böyle anlarda' diye düşünüyor kadın. **'Acaba Maria Callas da, hata avcısı gözler üzerine çevrildiğinde heyecanlanır mıydı?'**

Biliyor, birazdan odasına girecek olan gazeteciler mikrofonlarını, ses kayıt cihazlarını çıkarıp ona uzatacak ve ilk olarak Maria Callas'ı soracaklar. Aynanın köşesine önceden iliştirdiği Maria Callas fotoğrafına takılıyor kadının gözleri. **'Ben seni hiç tanımadım Maria. Sen öldüğünde, 12 yaşında küçük bir kızdım. O sırada, Romanya'nın küçük bir kentindeki evimizde şarkılar söylüyor ve ışıklı sahneleri hayal ediyordum. Seni çok sonra tanıdım ve şaşkınlıkla dinledim acı çeken, ağlayan, seven, âşık olan, kıskanan, alay eden sesini. Senin sesin yaşıyor Maria.'**

Güzel kadın, aklından geçen bu cümleleri beğenmişti. Bunlardan birkaçını, birazdan kendisini soru yağmuruna tutacak gazetecilere de söylemenin uygun olacağını düşündü. Onları beklerken Maria'nın sesini özlediğini fark etti ve her zaman yanında taşıdığı Maria Callas albümlerinden birini müzik setine yerleştirip 'play' düğmesine bastı. **Önce viyolonselın insanın içine işleyen sesi doldurdu odayı sonra da "La Mamma Morta" ("Öldürdüler annemi") diyen Maria Callas'ın sesi.** Umberto Giordano'nun bestelediği *Andrea Chenier* operasının en güzel arylarından biri olan *La Mamma Morta*'yı Maria Callas'tan dinlemeyi çok severdi uzun, kahverengi saçlı güzel kadın. **1977'de ölen Maria Callas'ın kendisini hâlâ bu kadar çok etkilemesine şaşırmıyordu.** Callas'ın sesinin bedeninden bağımsız olarak yaşadığını, acı çektiğini, ağladığını, deliler gibi âşık olduğunu uzun zaman önce öğrenmişti. Onun Amerika Birleşik Devletleri'nde başlayan, bir kısmı atalarının ülkesi Yunanistan'da geçen, sonra da dünyanın en önemli opera ve konser salonlarına uzanan yaşamını tüm ayrıntılarıyla biliyor ve birçok insan gibi Maria Callas'ı eski Yunan tanrıçalarına benzetiyordu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünyanın soğuk bir sabahında...

Özlem Ertan 28.11.2011

 Dünyanın soğuk bir sabahında... Bulutlu ve soğukluğuyla içimi üşüten bir sabahtı. Evin her köşesini eline geçirip beni yatağıma geri dönmeye zorlayan soğukla başa çıkmanın yolunu ararken bir fincan kahve ve sıcak ezgilerden yardım istemek geldi aklıma. Kahvenin dumanı yüzümü, hoparlörden yayılan çello sesi kalbimi ısıtırken internete girip günün haberlerine bakmaya karar verdim. "Bugün dünyada ne oluyor acaba" sorusunun cevabını arama çabalarım **Montserrat Figueras'**ın ölüm haberini okuduktan sonra ara verdim. **Ortaçağ, Rönesans ve Barok dönem müziğiyle özdeşleşmiş, hatta bütünleşmiş bir soprano olan Montserrat Figueras'ın, viola da gamba üstadı eşi Jordi Savall ve Hesperion XXI grubuyla birlikte hazırladığı CD'lerden birini müzik setine yerleştirip erken dönemin basit, etkili ve kalbe dokunan ezgileriyle saatler geçirdim.** Sonra, geçen yıl konser vermek için İstanbul'a geldiğinde röportaj yapma şansı bulduğum Jordi Savall'ın mütevazılığı, gülümseyen yüzü, samimiyeti, nezaketi geldi aklıma, hüznlendim. Dünyaya buz tutmuş soluğunu üfleyen sabah etkisini yitirmiş ve güneş gökyüzündeki yerini almıştı ama ben hâlâ üşüyordum.

Arianna ve Ferran Savall

Ölümün bir son olduğunu düşünenlerden değilim. Bu yüzden giden değil geride kalan için üzülürüm.

Yumuşak sesiyle ömrümün kimbilir kaç soğuk sabahını, gecesini ısıtan Montserrat Figueras'ın artık yaşamadığını duyduğumdan beri Jordi Savall'ın yüzü aklımdan çıkmıyor bu yüzden. 16., 17. yüzyılın, zamanın tozu toprağı arasında yitip gitmiş, unutulmuş ezgilerini arşivlerden çekip çıkarır ve viola da gamba'sıyla yeniden doğururken Montserrat Figueras da yanındaydı Jordi Savall'ın. 1967'de tanışmışlar ve o zamandan beri hayatlarını, müziği paylaşmışlardı. Jordi Savall'ın 1974'te kurduğu, 2000 yılında Hesperion XXI adını alacak olan Hesperion XX grubuyla birlikte Ortaçağ saraylarının müziğini günümüz insanının dünyasına yeniden sokmuşlardı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çellonun hüznü ve ölümün yüzü

Özlem Ertan 05.12.2011

 Çellonun hüznü ve ölümün yüzü Ölüm, karşısına çıkan tüm görüntüleri, kelimeleri, yüzleri silip onlardan boşalan yerleri derin, karanlık kuyularla doldurmak isteyen acımasız bir tanrı. Onun hakkında konuşmayı, yazmayı sevmiyorum. Bir gün kaçınılmaz olarak beni ve sevdiklerimi de hayattan silip geride dipsiz bir boşluk bırakacak olması değil ondan bahsetmek istemememin nedeni. Hayatı bir silleye darmadağın, acılı bir çile yumağına çevirebildiğini bilmem, görmem...

Ölümün o kadar büyük ve lanetli bir gücü var ki hiç istemesek de sık sık onun adını alıyoruz ağzımıza. Çünkü, hayata bir köşesinden tutunma gayreti içinde olduğumuz zamanlarda uyanıp karanlık ama görünmez peleriniyle dev bir yarasa gibi uçmaya başlıyor gökyüzünde. Görmediğimiz için uzun zaman onun varlığından haberdar olamıyoruz. Ancak şeffaf ayaklarıyla bir faninin göğsüne konup onun hayatını eline geçirdiğinde fark ediyoruz ölümü. Sonra da siyah pelerinli, acımasız ölümün arkasına esir bir kuş gibi takılıp giden hayatın ardından ağıtlar yakıyor, gözyaşları döküyoruz.

Hayat sesimi duymadı

Acımız biraz olsun soğuduğunda ise ölüme direnemeyecek hatta yanı başımıza gelinceye kadar varlığını bile fark edemeyecek kadar aciz ve güçsüz varlıklar olduğumuz gerçeğiyle yüzleşiyoruz. Geçen hafta, çok sevdiğim soprano Montserrat Figueras'ın ölümünün ardından bir yazı yazmış ve uzun bir süre, içinde ölüm kelimesi geçen bir metin kaleme almamayı dilemiştim. Ancak hayat benim sesimi duymadı. **Haberlerden ve internette uzak geçirdiğim bir izin gününün ardından gazeteye geldiğimde çellist Benyamin Sönmez'in kalp krizi geçirip aramızdan ayrıldığını öğrendim.** Ölümle karşılaştığımız anda onun gerçekliğine inanmakta güçlük çekiyoruz. Aradan biraz zaman geçip "... hayatını kaybetti"yle biten sevimsiz

ölüm haberleri bir gerçek olarak karşımıza çıktığında acı, yaşayan bir varlığa dönüşüp fısıldıyor kulaklarınıza yüzleşmekten pek de hoşlanmadığımız gerçekleri.

Benyamin Sönmez'i, İstanbul'da verdiği birkaç konserinde dinledim hatta 2008'de, o zaman günlük olan *Taraf Kültür-Sanat* eki için bir röportaj yaptım onunla.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İstanbul sonunda AKM'ye kavuşuyor

Özlem Ertan 09.01.2012

 İstanbul sonunda AKM'ye kavuşuyor Atatürk Kültür Merkezi (AKM), İstanbul'un orta yerinde hayalet bir yapı olarak duruyordu yıllardır. AKM, zamanın, sessizliğin ve müziksizliğin tozlarıyla kaplanırken orada konserler, opera, bale ve tiyatro gösterileri izlemiş olan herkesin canı acıyordu. **Evet, –du diyorum çünkü AKM, en geç 29 Ekim 2013'te yeniden kapılarını açacak. Konuşma fırsatı bulduğum Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay, AKM için yargı engeline takılmayacak bir onarım projesi hazırladıklarını, bunun için kaynak ayırdıklarını ve onarım çalışmalarına kısa sürede başlayacaklarını söyledi.**

Kültür-Sanat Sendikası, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı'nın yenileme projesini, AKM'nin dokusunu bozacağı gerekçesiyle yargıya götürmüştü. AKM, 2007 yılında Koruma Kurulu kararıyla 1. Derece Kültür Varlığı olarak tescil edildiği için de yargı, projenin durdurulması yönünde karar vermiş ve kapatıldığı 2009'dan beri tek bir çivi bile çakılamamıştı AKM'ye. Yıllardır AK Parti'yle muhalifleri arasındaki çekişme yüzünden kapalı kalan AKM'nin yeniden İstanbul'un kültür-sanat merkezi haline geleceğini öğrenmek kuşkusuz çok güzel.

"İstanbul 2010 Ajansı'nın hazırladığı proje Kültür-Sanat Sendikası tarafından yargıya götürülüp de iptal edilmeseydi son derece estetik, modern bir yapıya kavuşacaktık. Ancak olmadı, proje yargıya takıldı" diyen Ertuğrul Günay, kısa zaman süre içinde çalışmalarına başlayacakları onarım projesi tamamlandıktan sonra teknik ve elektronik sistemleri yenilenen AKM'nin eskisinden daha güzel bir yapı haline geleceğini anlatıyor.

En geç 29 Ekim 2013'te

Kültür Bakanlığı, AKM'nin onarımı için kaynak ayırmış ve sponsor desteğiyle bu kaynağı çoğaltmayı planlıyor. Her ne kadar, AKM'nin açılmasıyla ilgili verdiği son tarih 29 Ekim 2013 olsa da, projenin daha önce tamamlanması umudunu taşıdığını söylüyor Ertuğrul Günay. "En geç 29 Ekim 2013'te AKM açılmış olacak ama ben bu tarihten önce çalışmaları tamamlamak istiyorum" diyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gustav Mahler'in değiştirdiği dünyada...

Özlem Ertan 16.01.2012

Gustav Mahler'in değiştirdiği dünyada... Telaşlı insanlar yürüyordu yanımda, Boğaz'ın her daim aç martıları yiyecek bir şeyler bulmak umuduyla iskelenin etrafında tur atıyordu, ama ben hiç birini görmüyordum. Seslerini duyuyor ve varlıklarından bu şekilde haberdar oluyordum. Yorgunluğumu, bıkkınlığımı lanetli bir gölge gibi peşimde sürüklerken, çevremde akan hayatın içindeki güzellikleri bulup çıkarmaya çalışmıyordum. Sonunda beni canımdan bezdirmek istermiş gibi peşimden bir an olsun ayrılmayan yorgunluğumla beraber vapura binip deniz gören bir yere oturdum. Soğuk ama güneşli bir gündü. Denizin güneş ışıklarıyla parlayan suları vapurun demir gövdesine çarparak şarkılar söylüyordu. Vapurun peşinden kanat çırpan martılar, tiz sesleriyle eşlik ediyordu denizin müziğine: "viyaaaaaaaah, viyaaaaaaaah, viyaaaaaaaah, yaaaaaaaah, yaaaaaaaah..."

Gözlerimi kapattım, yanımda oturup hüznölü ve biraz da korkutucu gözlerle bana bakan

yorgunluğumun varlığını unuttum. Vapur kıyıya yanaşıncaya kadar doğanın müziğini dinledim. Karaya yeniden ayak bastığımda ise doğanın sesleri, bana hiç de yabancı olmayan birtakım melodilere bıraktı yerini: Beethoven'ın 9. *Senfonisi*'nden ve *Fidelio* operasından, Mahler'in 1. *Senfonisi*'nden, Wagner'in *Tannhauser* operasından bölümler takıldı dilime. Kalabalık caddede yan yana geldiğim insanların şaşkınlıkla perdelenmiş bakışlarına hiç ama hiç aldırmadan çok sevdiğim ezgilerle birlikte yürüdüm bir süre. Beni devasa bir gölge gibi takip eden yorgunluğumu vapurda bırakmış, onun ağırlığı altında ezilmekten –en azından şimdilik– kurtulmuştum. Doğanın ve müziğin sağaltıcı bir etkisi olduğuna kimbilir kaçınıcı kez kanaat getirerek uzun, kasvetli ve pencerelerinde soğuk rüzgârların uğuldadığı binaların önünden geçip işyerine vardım.

Mahler'le Beyonce yan yana gelince

Yerime oturup gölgeye dönüşmüş yorgunluğumla yeniden yüz yüze gelmemek için müzik dinlemeye başladım. **İşiltılı bir konser salonunun sahneye yakın bir yerinde oturduğumu hayal edip gözlerimle haberler arasında mekik dokurken beni gülümseten bir yazıda durakladım. Bir düzine müzik kitabına imza atan yazar Norman Lebrecht'in Faber&Faber Yayınevi'nden çıkan *Why Mahler- How one man and ten symphonies changed the world* (Neden Mahler- Bir adam ve on senfoni dünyayı nasıl değiştirdi) adlı kitabından söz eden bir yazıydı bu.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Klavsensesi kilisede yankılanıyor hâlâ

Özlem Ertan 23.01.2012

Klavsensesi kilisede yankılanıyor hâlâ İstanbul'daki Saint Antuan Kilisesi'nin tahta sıralarında oturan insanların fısıldaşmaları uzun bir ömrün sonuna yaklaştığı belli olan müzisyenin görünmesiyle birlikte sanki hiç var olmamış gibi kesildi. Salonun en görünür yerindeki klavsene doğru ilerleyen yaşını başını almış müzisyenin adım sesleri aldı kulaktan kulağa yolculuk eden kelimelerin yerini. Klavsenin önündeki arkalıklı sandalyeye oturan o usta müzisyenin, **Gustav Leonhardt**'ın, ne kadar önemli biri olduğunu bilen herkes heyecanlıydı. Ne de olsa birazdan Leonhardt'ın yaşlı ama maharetli parmakları klavsensin gövdesinde kimbilir ne kadar zamandır

uyuyan sesleri uyandıracaktı.

Piyanonun 1750’li yıllardaki keşfinden önce müzik yapılan hemen hemen her yerde görülmesi mümkün olan klavseni yaşayan en büyük yorumcusundan dinleyecek olmanın heyecanı, Leonhardt’ın tuşlara ilk dokunuşuyla birlikte yerini zamanın, mekânın dışına çıkabilmenin rahatlatıcı hissine bırakarak uçup gitti. Barok Çağ’ın günümüze kadar sokulmasını sağlayan Johann Sebastian Bach’ın ezgileri, zamanın kapısını açan bir anahtar gibiydi. O akşam, Saint Antuan Kilisesi’nde olan herkes müziğin kendisine uzattığı anahtarı minnetle aldı ve zamanın kapısındaki kilidi zorlanmadan açtı. Kimi, 16 ya da 17. yüzyıl saraylarının gösterişli salonlarında oturmuş müzik dinleyen ve beyaz peruğunun yerinde durup durmadığını kontrol eden bir aristokrat ya da kabarık tuvaletinin eteklerini tutarak yürüyen güzel bir kadın olarak hayal etti kendini, kimi de bir prensin sipariş ettiği eserini çalmak için klavseninin önündeki tabureye oturmaya hazırlanan heyecanlı bir müzisyen... Gustav Leonhardt’ın müziği kilisenin duvarlarında yankılandığı müddetçe zamanın kapısı açık kaldı ve oradan geçip Barok Çağ’a gitmeyen dinleyiciler bile eski zaman rüzgârlarının dokunuşunu tenlerinde hissedip ürperdiler.

Konser bitip de Gustav Leonhardt, 83 yıllık bir ömrün yorgunluğuyla ağırlaşmış adımlarıyla sahneden indiğinde dakikalar boyunca susmayan alkışlar başladı. Yaşlı ve usta müzisyen birkaç kez geri dönüp dinleyicilerini selamla ve İstanbul’da bu kadar seviliyor ve tanınıyor olmaktan duyduğu mutluluğu gülümseyen gözleriyle anlatsa da, yeniden dönmedi sahneye. Belli ki çok yorgundu ve müziğin bir müzisyen için zorluklarla dolu yollarında bir kez daha yürüyecek enerjisi yoktu.

İstanbul’daki son konseriydi

Son büyük klavsenci Gustav Leonhardt’ı dinleyerek 16.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Noel Baba geldi, yılbaşı da geçmişti

Özlem Ertan 30.01.2012

 Noel Baba geldi, yılbaşı da geçmişti Kolunun uzanamadığı yer yok değil mi gece? Ben, dağınık odamda düşüncelerle yan yana oturup sessizliğin sesini dinlerken atlıyorsun huzurlu dünyanın orta yerine. Bunu yapmandan hiç hoşlanmadığımı defalarca söyledim sana, ama dinlemedin bile. Geçen akşam yine her zamanki umursamazlığın ve saygısızlığınla sessiz dünyamı işgal ettin. Çok sinirlendim, duramadım yerimde. Karanlığa boğduğun gökyüzünde çok şükür ki ferahlatıcı rüzgârlar dolaşıyordu. Gidip pencereyi açtım ve dışarıda uğuldayan rüzgârları odama davet ettim.

Soğuk ama temiz havayı içime çekerken sokak lambalarının ışığında parlayan kar tanelerinin döne döne asfalta düşüşünü izledim. **Kar taneleri, hayal dünyamda yaşayan kadim büyücünün ağzından çıkan sihirli sözcüklerin etkisinde kalmış olsa gerek ki, şekilden şekle giriyordu.** Derken, havada dans ede ede alçalan kar taneleri birleşip bir kızak oldu. O kadar hızlı şekil değiştirdi ki kar taneleri, şaşırarak vaktim bile olmadı. Tam zavallı ben şaşırma arifesindeyken, beyaz sakallı bir adam peyda olmasın mı kızığın üzerinde. “Allah allah bu

da ne şimdi böyle?" dedim içimden haliyle. Sanırım tombul ve beyaz sakallı adam beni duydu. Kızağını bana çevirdi ve gülümsedi. Eee ben de güldüm gayrı ihtiyari. Soğuktan buz kesmiş yüzüme yerleşen gülüş kızaktaki adamın attığı kahkahayı duymamla birlikte ne yapacağını bilemeyen bir insanın kararsız ifadesine bıraktı yerini. "Ho ho ho.." diye gülüyordu kızaktaki adam, tıpkı Noel Baba gibi. **Aa tabii ya, Noel Baba'ydı karşımdaki. "Noel Babaa.." dedim, "hiç beklemiyordum seni. Geyiklerin nerede? Kendi kendine mi gidiyor bu kızak? Hem sen tarihleri karıştırdın galiba yılbaşı geçeli çok oluyor. Seni 31 aralıkta beklemiştim ama gelmedin. Ben de umudumu kestim."**

Bu Noel Baba da tuhaf adamdı doğrusu, bana cevap verme zahmetinde bulunmadı ve o bilindik kahkahasıyla doldurdu geceyi: "Ho ho ho.." **Tam sinirlenmeye başlıyordum ki, elini cebine atıp bir paket çıkardı ve bana attı. Süslü paketi havada yakaladım. Açtığımda bir de ne göreyim, gecikmiş yılbaşı hediyesi olarak bir CD getirmişti bana Noel Baba.** Teşekkür etmek için ona döndüğümde kar tanelerinden müteşekkil kızağın, üzerindeki Noel Baba'yla birlikte havaya karışıp yok olduğunu gördüm. "Acelen olmalı ki teşekkür etmemi bile beklemeden çekip gittin Noel Baba. Ee ne diyeyim acele etmekte haklısın.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tıpkı Anton Çehov'un oyunlarındaki gibi

Özlem Ertan 06.02.2012

Tıpkı Anton Çehov'un oyunlarındaki gibi Taşra yaşamından bunalan, aradığını bulamamış, mutsuz ama yine de gelecek denen bilinmezlikler yumağının kendisine güzel günler getireceğini umut etmeden duramayan insanlarla dolu bir evdeyim. Pencerenin önünde durup devasa bir tablo gibi görünen uçsuz bucaksız yeşilliği izliyorum. Tarladan dönen, renkli giysiler içindeki Rus köylüleri geçiyor tuvalin bir yerinden. Köylüler yaklaştıkça yüzlerindeki yorgunluk, bıkkınlık, umutsuzluk büyüyor. "Tanrım, hayat ne kadar sıkıcı" demekten kendimi alıkoyamıyorum. İçeriden, çay içip havadan sudan konuşan ev ahalisinin sesleri geliyor. **Zaman, yaralı bir kuşun ağır adımlarıyla acı çekerek yürüyor sanki. Her şey tıpkı Anton Çehov'un oyunlarındaki gibi...**

Şimdi, evdeki diğer mutsuz insanlarla birlikte Çehov'un oyunlarındaki karakterlerden biriyim. **Sergei Rahmaninov'un** müziği susuncaya kadar da öyle kalacağım. Rahmaninov, piyano konçertoları ve senfonilerin yanında şarkılar da bestelemişti. Bu şarkıların sözleri zamanın en iyi şairlerine aitti. **Eğer şimdi, Çehov oyunlarının dünyasıdaysam Sergei Rachmaninov ve onun şarkılarını söyleyen Rus bariton Dmitri Hvorostovsky'dir bunun nedeni. Tabii bir de Çehov.**

Rachmaninov, Anton Çehov'un **Vanya Dayı** oyununun sonundaki tiradı okurken kelimelerin sesini duydu. Sonra da bunları aklında birleştirip nota kâğıdına döktü. Şimdi, Dmitri Hvorostovsky'nin sesi o notaları canlandırıyor ve Rusya'daki sıkıcı bir çiftlikte Vanya Dayı'sıyla birlikte yaşayan, varlığını kuşatan hayal kırıklıklarına rağmen, "Ne yapalım yaşamak zorundayız. Yaşayacağız Vanya Dayı. Önümüzde ne uzun günler, ne uzun geceler var daha. Kaderin bize layık gördüğü tüm güçlüklerle sabırla göğüs gereceğiz" diyen Sonya'nın gölgesi, mutsuz insanlarla dolu evin her köşesini kaplıyor. Hüzün, sevgi ve şefkat karışımı bir duyguyla izliyorum ezgilerle birlikte hareket eden gölgeyi.

Dmitri Hvorostovsky, insanı kendine tutsak eden büyük, duygulu sesiyle ne kadar güzel söylüyor Sonya'nın tiradından bestelenen We Shall Rest'i. Eğer sözlerinin Vanya Dayı'dan alındığını bilmeden

dinleseydim yine de kendimi 19.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeraz'ın* rüyası, sopranonun Viyana'sı

Özlem Ertan 13.02.2012

Yeraz'ın* rüyası, sopranonun Viyana'sı Kardeşim Yeraz beni çok korkutuyor. Geceleri uykusunda sürekli birileriyle konuşuyor, hem de yüksek sesle... İlk başlarda çok fazla aldırmadım Yeraz'ın rüyasında konuşmasına, çığlıklar atmasına, yatağında sağa sola dönüp sonunda kan ter içinde uyanmasına. Ancak sonra endişeler, kara yağmur bulutları gibi dolaşmaya başladı başımın üzerinde. Dedim ki kendi kendime "Bu kız deliriyor mu ne?" Dün gece odalarımızı birbirinden ayıran kapıyı açıp onun yatak odasına gittim. Niyetim Yeraz'ı uyandırıp rüyasında neler gördüğünü sormaktı. Sessizce yatağının başında dikildim. Ancak onu geceleri yaşadığı ve benim hiç tanımadığım dünyasından koparmaya bir türlü cesaret edemedim. **Belli ki şu an çok heyecanlıydı, birilerine benim anlamadığım ama Almanca olduğunu sandığım bir dilde hararetle bir şeyler anlatıyordu.** Bazen susuyor ve akabinde kahkaha atıyordu. O şaşkınlık içinde hemen anlamadım şahit olduğum olayın rüyalarda yaşamayı da aşan garipliğini. **Yeraz, Almanca bilmiyordu ki...**

Sakinleşmem gerekiyordu. Yatağın hemen yanındaki sandalyeye oturdum ve sessizce kardeşimin uyanmasını beklemeye başladım. Gözlerini açar açmaz ondan geceleri yaşadığı dünyanın neye benzediğini bana anlatmasını istemekte kararlıydım. Yarın annemle, "Yeraz'ı bir psikologa götürmemiz lazım" cümlesiyle başlayan bir konuşma yapmam gerektiği konusunda da en ufak bir şüphem yoktu. Bedenimi, ruhumu uyuşturan uykusuzluk dumanlarını uzaklaştırmak için koyu bir kahvenin kokusundan medet ummayı düşündüm ama ayağa kalkarsam Yeraz'ın uyanmasına neden olurum düşüncesiyle vazgeçtim bundan. Kardeşim o sırada uyanırsa, varlığının bir parçasının şu an içinde yaşadığı rüyalar dünyasında kalacağı yönünde akıl ve mantık dışı bir düşünce takılmıştı nedense zihnimin çengeline. Yeraz, sanki yürürmüş gibi yorganın altındaki ayaklarını hareket ettiriyor ve ben gerilim filmi izleyen korkak ve naif bir insanın hissedebileceği duygular içinde debelenip duruyordum. **Saatler boyunca Yeraz'ı izledim. Pencereleeri örten tül perde, yavaş yavaş yükselen güneşin sarı ışıklarının yakıcı etkisini azaltan koruyucu bir pelerine dönüştüğünde Yeraz'ın sesi de kesildi.**

Viyana düş mü gerçek mi?

Bir süre onun gece boyunca yaşadığı dünyadan ayrıldığından emin olmak için bekledim. Yeraz, sakinleşmişti. Bacaklarını karnına çekmiş ve uyku haline geçmişti. Artık onu uyandırmanın tehlike teşkil etmeyeceğine ikna olarak yavaşça omzuna dokundum.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eşek kulaklı Midas'a 'ucube' heykel

Özlem Ertan 20.02.2012

 Eşek kulaklı Midas'a 'ucube' heykel Frigyalılar, başkentleri Gordion'un meydanında toplanmışlar. Söyleyecek sözleri, anlatacak hikâyeleri var. Sözlerine kulak kabartınca, maceraları Yunan mitolojisinin vazgeçilmez kaynaklarından biri olan efsanevi kralları Midas'tan bahsettiklerini anlıyor ve koltuğuma güzelce yaslanıp tüm dikkatimi binlerce yıl öncesinden çıkıp gelmiş Frigyalıların anlattıklarına veriyorum. Milat'tan yüzlerce yıl önce Anadolu'nun ortasında büyük bir uygarlık yaratmış olan Frigyalıların önünde kırların tanrısı Pan gibi giyinmiş dansçılar, coşkulu ezgiler ve hareketli ritimler eşliğinde dans ediyorlar. **"Ah neler geldi başına" dedikleri kralları Midas'ın aslında çok iyi bildiğim öyküsünü dinliyorum Frigyalılar korosundan.**

Günlerden bir gün müziğin, güzel sanatların ve kehanetin tanrısı Apollon'la kırların hareketli, kabına sığmaz tanrısı Pan müzik yarışmasına tutuşmaya karar verdi. Bu yarışmanın karar vericisi ise başkent Gordion'daki sarayında yaşayan Frigya kralı Midas'tı. Midas, Apollon'un lirle çaldığı güzel ezgileri çok sevdi, Pan'ın kavalından yayılan melodiler ise pek hoşuna gitmedi. Gelin görün ki, iki tanrı hakkında yargıda bulunma hakkına sahip olmanın getirdiği kendini beğenmişlikle büyük Yunan tanrısı Apollon'a bir ders vermek içinden. "Pan'ın müziğini beğendim ben" dedi aslında öyle düşünmemesine rağmen. **Kudretli tanrı Apollon çok sinirlendi Midas'a ve dedi ki, "Sana en güzel ezgilerimi çaldım. Bunları duyamayan birine ancak eşek kulakları yakışır."** Tanrı Apollon bunları der demez eşek kulakları oldu Midas'ın. Utandı, halkının içine çıkamadı, kulaklarını kırmızı bir külahın altında irinli bir yara gibi sakladı.

Yücel Erten'in yönetiminde

Frigyalılar korosunun, kralları hakkındaki müzikli ve danslı girizgâhından sonra Midas'la eşek kulaklarının öyküsünü baştan sona izledim geçen akşam. Rüyalarımda ya da hayallerimde değil, İstanbul Kadıköy'deki **Süreyya Operası'nda... Ferit Tüzün'ün, Güngör Dilmen'in oyunu üzerine bestelediği Midas'ın Kulakları operasında Frigya Kralı'nın öyküsünün yanında güzel müzikler, Türkiye'nin en önemli tiyatro yönetmenlerinden Yücel Erten'in hazırladığı, günümüze göndermeler içeren başarılı bir rejî, opera sahnesinde çok sık görmediğimiz başarılı oyunculuklar ve iyi sesler de vardı.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Flüt oldum Ortadoğu'yu gezerim

Özlem Ertan 27.02.2012

 Flüt oldum Ortadoğu'yu gezerim Soğuk hava, Kuzey Kutbu'nda yaşayan bir büyücünün dondurucu nefesi gibi içime işlerken **Ortadoğu'nun**, tarihin en eski yağmurlarıyla ıslanmış topraklarını hayal ettim ben. "Şimdi sıcaktır **Kudüs**'ün nice acıya tanıklık eden dar sokakları" dedim. Zihnimin Kudüs'e yakıştırdığı sesler, kokular, rüzgârlar etrafımda bir hayal nehri gibi akarken, Dicle'nin, Fırat'ın sularıyla beslenen Mezopotamya'nın binlerce yıl önceki halini canlandırmaya çalıştım gözlerimin önünde...

Urukuların efsanevi kralı **Gilgamiş**'in maceralarını anımsadım önce. Gilgamiş'la birlikte Sedir ormanlarındaki **Huvava**'yla savaştık, sonra da kutsal kitaplardaki **Nuh**'un Babil mitolojisindeki karşılığı **Utnapiştim**'den ölümsüzlüğün sırrını alabilmek için tehlikelerle dolu bir yolculuğa çıktık. Hayallerde de akıyordu zaman, hem de hiç durmadan. Gilgamiş'ı tarihin ait olduğu noktada bırakıp yoluma devam ettim. **Musa** ve kavmiyle birlikte Mısır çöllerinden geçtim, firavunun peşimizden gelen ordusunu merakla karışık bir korkuyla izledim. **Yehuda Krallığı** Babilliler tarafından ele geçirilip Yahudiler Babil'e sürüldüğünde de oradaydım. Babil'de onlarla birlikte kaldım ve tüm kadim efsaneleri okudum kil tabletlerde.

Ortadoğu'nun şimdiki zamanı yıpratıcı, acılı hayatlarla çepeçevre sarılı. Hayallerde bile olsa, silahların ucunda yaşayan insanlarla uzun zaman birlikte kalmak istemiyor insan. "Ortadoğu'da geçmişte de yok muydu kan kokusu" sorusunun cevabı "evet" olsa da kadim hikâyelerin çekiciliği ölümü katlanılır kılıyor, kan kokusu ise çöl rüzgârlarına karışıp etkisini yitiriyor. Ortadoğu'da zaman, günümüze yaklaşırken "artık seyahati sonlandırmak zamanı geldi" dedim içimden. Beni Ortadoğu'ya götüren, zamanın binlerce yıllık tepelerini birlikte aştığımız **flüt**, dileğimi duydu ve sustu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dört yılda bir Rossini, unutmadık seni

Özlem Ertan 05.03.2012

Dört yılda bir Rossini, unutmadık seni Kimbilir kaç yıl önce ve hangi oyunda izlediğim bir görüntü, naftalin kokulu anılar sandığımın içinden çıkıp kendini gösterdi, "hatırladın mı beni, hatırladın mı?" dedi. Bugünün sularına dalmış gözlerim görüntünün sesiyle kocaman açılıp karşısındaki, önünden gondollar geçen eve baktı. Gözlerim de aynı benim gibi nerede görse tanır Venedik'in içinden nehirler geçen sokaklarını. Düşünüyorum ama bir türlü üzerindeki anılar yığınının sıyrılıp karşımda beliren Venedik dekorunu hangi oyunda gördüğümü hatırlamıyorum. Muhtemelen bir opera ya da operetin dekoruydu. Zihnimiz, bazen bizden habersiz sesler, görüntüler ve insanlar arasında bağlantılar kuruyor. Venedik görüntülerinin zihnimdeki tozlu sandıklardan çıkıp, bugünün güneşini görmesinin temelinde de zihnimin benden bağımsız olarak kurduğu bir bağlantı var.

Geçen gün, dört yılda bir gelen 29 şubatta, bilgisayarımın başına oturunca bir de baktım ki Google'ın sayfasında yemek ve beste yapmayı çok seven üstelik ikisinde de çok başarılı olduğu konusunda kimsenin şüphe duymadığı **Gioacchino Rossini**'nin resmi duruyor. **Çünkü 29 şubat, opera tarihinin en önemli bestecilerinden Gioacchino Rossini'nin doğum günü.** Google da sağolsun, Rossini'nin yaş gününü unutmamış, tüm dünyaya hatırlatıyor. Yemek ve müzik tutkumuzun ortak olmasından mıdır nedir, kendimi çok yakın hissettiğim Gioacchino Rossini'nin, efsane soprano **Isabella Colbran** için yazdığı ariyallardan biri olan *Una Voce Poco Fa*, dilime takıldı Google'ın hatırlatma görevini itinayla yerine getirmesi sayesinde. Sonra da kaynağı belirsiz Venedik dekorunun gölgesi düştü üzerime. Rossini'nin en sevdiğim operalarını, *Sevil Berberi*'ni, *II. Mehmet*'i, *Elisabetta Regina d'Inghilterra*'yı, *La Cenerentola*'yı gözümün önünden geçirdim. Hiç birinin Venedik'te geçmediğine eminim. Ama benim başına buyruk zihnim Venedik'le Rossini'yi yakıştırmış birbirine. Neşeli, her notasından yaşam sevinci damlayan, akılda kalıcı, opera tarihinde çığır açan müziği ve buram buram zeytinyağı kokan mutfağında yaptığı lezzetli yemeklerle tanınan tombul ve sevimli İtalyan Gioacchino Rossini'yle İtalya'nın en güzel kentlerinden Venedik çok da uzak olmasa birbirine, öyle değil mi?

Dört yılda bir kutlama var

Gioacchino Rossini, 29 Şubat 1792'de Adriyatik kıyısındaki Pesaro'da dünyaya geldiğinde, doğum gününü dört yılda bir kutlamaya mahkûm şanssızlardan biri olduğu da belli olmuştu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Müziğin barbarlığı ya da barbarlığın müziği

Özlem Ertan 12.03.2012

 Müziğin barbarlığı ya da barbarlığın müziği Gözlerinin gerçek rengini yitirip, dünyaya savaşın karasıyla bakan bestecilerin derin sancılar çekerek doğurduğu eserleri dinleyenler, yıllar önce gırtlakları yırtarcasına bedenden çıkıp gök kubbeye yükselen çığlıkların unutulmuşluğun tozuna, toprağına bulanmadığını bilir. Savaş meydanının orta yerine dünyadan habersiz bir göktaşı gibi düşen hiç kimse karanlığa bürünmeden geri dönemez hayatına. Yaşayan herkesin anılarında kara bir delik açar çığlıklar, acılar ve ölüm kasırgalarıyla dolu savaş. **Harpleri ve onları hazırlayan koşulları tarih kitaplarından öğreniriz, peki ya onların ruhlarda açtığı kara deliklerin içinde dönüp duran lanetli kelimeleri kim anlatabilir bize?** Bana kalırsa bu soruya verilebilecek cevabın içinde tarihçiler ve araştırmacılar yok; romancılar, sinemacılar, besteciler var. Özellikle de, kendini, anlattığı karanlık çağların içinde oraya konan bir toz zerresi gibi hisseden besteci, romancı ve sinemacılar...

Şimdi, Avrupa'nın en iyi senfonik orkestralarından Borusan Filarmoni Orkestrası'nın ikinci ve son albümü *Music From The Machine Age*'i dinliyorum. Burada "dinliyorum" fiili lafın gelişi. **Aslında patlayan bombaların, savaşın barbarlıkla dolu meydanlarını yıkan tiz çığlıkların arasında yürüyorum.** Müzik, her zaman huzur vermez insana Sevgili Okuyucu. Notalar hangi duyguların, yaşanmışlıkların, iklimin havasını soluyorsa onunla dokunur dinleyicinin kulak zarına. Acının siyah tüllere bürünmüş yaralı yüzü gizliyse notaların aynasında, huzur içinde çıkamazsın caddelerinde yürüdüğün müzik ülkesinden. Sascha Goetzel yönetimindeki Borusan Filarmoni Orkestrası, son albümü *Music From The Machine Age*'de dinleyiciye huzurlu saatler geçirtmek derdinde değil zaten. Öyle olsaydı iki dünya savaşının karanlık bulutlarla dolu göğünde asılı duran çığlıkları notalara döken bestecilere yer vermezdi Onyx tarafından hem Türkiye'de hem de dünyada yayınlanan son albümünde.

Borusan Filarmoni Orkestrası'nın Avusturyalı şefi Sascha Goetzel'in *BBC Music Magazine*'de yayımlanan bir söyleşisini okudum geçenlerde.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hürrem Sultan balesine hoşgeldiniz hünkârım

Özlem Ertan 19.03.2012

 Hürrem Sultan balesine hoşgeldiniz hünkârım Osmanlıların yüzlerce yıl boyunca eşliğinde seferlere çıktıkları, dillerini bilmedikleri insanların yaşadığı diyarları birlikte ele geçirdikleri mehter ritimlerinin kulaklarımızda yankılanmaya başlamasından az sonra parmak uçlarında sahneye çıkıyor **Kanuni Sultan Süleyman, Valide Sultan, Mahidevran ve Hürrem Sultan**. Oysaki günümüz insanı, yüzlerce yıldır zamanın tozlarıyla kaplı mezarlarında derin uykularda olan bu karakterleri televizyon ekranında izlemeye alışkın. Tam da bu yüzden, yüzlerce kişinin merak ve hevesle, bale adımlarıyla dans eden Kanuni'yi ve Hürrem Sultan'ı görmek için İstanbul'daki Süreyya Operası'nın seyirci koltuklarını doldurduğunu düşünüyorum. Sahneye bakan gözlerinin önünden beyaz ve tül kadar ince yaz bulutlarına benzeyen aşinalık duygusunun geçtiğini gördüğümde fark ediyorum bunu.

46 yıllık iktidarında hiç eksilmeyen bir güçle sınırları her yıl biraz daha genişleyen bir imparatorluğa hükmetmişti Kanuni Sultan Süleyman. Onun tek eşi, altı çocuğunun annesi Hürrem Sultan ise Osmanlı sarayının gördüğü en güçlü, zeki ve entrikacı kadındı. Kanuni'nin, ilk eşi Gülbahar'dan nam-ı diğer Mahidevran'dan olan oğlu Şehzade Mustafa'yı öldürtmesine neden olacak entrikalar çeviren Hürrem Sultan, sırf bu yönüyle değil esaretten Haseki Sultanlığa uzanan yaşam öyküsüyle de Doğu'da ve Batı'da nice yazara, ressama, müzisyene ilham verdi. Türk balesinin, 2001'de kaybettiğimiz ilk ve en önemli koreograflarından **Oytun Turfanda** da Kanuni Sultan Süleyman ve Hürrem Sultan'ın, insan hayatının dar odalarına sığdırmanın zor olduğu yaşam öykülerinden etkilenen sanatçılardan biriydi. İyi ki de öyleydi. Çünkü Anadolu'ya özgü dans adımlarını ve müzikleri klasik bale geleneğiyle birleştiren, aralarında **Bebek, Yoz Döngü** ve **Güzelleme**'nin de olduğu hâlâ sahnelenen ve severek izlenen balelere imza atan Oytun Turfanda, eğer öykülerinden etkilenmeseydi Hürrem Sultan'la Kanuni Sultan Süleyman'ı bale sahnesine taşımaya karar vermezdi.

Fuayedeki sergilerden geçmek

Oytun Turfanda'nın, 2009'da kaybettiğimiz **Nevit Kodallı**'nın müziği üzerine koreografisini yaptığı *Hurrem Sultan* balesi, tam 33 yıl sonra yeniden İstanbul Devlet Opera ve Balesi tarafından sahneleniyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Müzikte ve odalarda seyahat

Özlem Ertan 26.03.2012

 Müzikte ve odalarda seyahat İlık yaz esintisinin açık pencerelerden teklifsizce içeri girdiği bir odada arp çalarken hayal ettim kendimi. Beyaz tül perdelerin dalga dalga büyüyen varlıklarına, çektiğim hayalî filmi oluşturan karelerin yansıdığını hatta o karelerde yaşayan karakterlerden biri olduğumu düşündüm. Ne zaman kendimi tek başıma ve herhangi bir enstrümanın tellerine dokunurken görsem ilkbahar sıcaklığının beni sarıp sarmaladığını hissediyorum nedense. Kışın gölgesi bile düşmüyor zihnime.

Askerlik yaptığı dönemde kırk iki gün boyunca ev hapsinde tutulan ve kapalı kaldığı odadaki eşyalar, görüntüler arasında yaptığı yolculukları Türkçeye de çevrilen **Odamda Seyahat** ve **Odamda Gece Seferi** adlı iki otobiyografik kitabında anlatan Fransız yazar **Xavier de Maistre**'yle aynı adı taşıyan günümüzün en önemli arpistlerinden birinin kısa bir süre önce yayınlanan son albümü **Notte Veneziana**'yı dinlerken bu kadim enstrümanın tellerine dokunan ellerin benimkiler olduğunu hayal etmek hoşuma gitti. İlık bahar esintilerinin haylaz çocuklar gibi koşturduğu bir odada saçlarımın aynı perdeler gibi dalga dalga büyüdüğünü ve arpın

tellerinde dans eden parmaklarımı okşadığını canlandırdım gözümde. **Arpist Xavier de Maistre de aynı 1763'te dünyaya gelen vatandaşı ve adaşı gibi seyahatlerini anlattı bana. Ama yazar Xavier de Maistre'den farklı olarak kapalı odaların eşyalar, düşünce ve özlemlerin yuvarlandığı uçurumlarla dolu dört duvarla çevrilmiş bedeninde değil müziğin ses bulutlarıyla kaplı dünyasında seyahat ediyor o.** 1973 doğumlu genç arpist Xavier de Maistre'nin yolculuk yapmaktan hoşlandığı müzik dünyasında her bestecinin ayrı bir ülkesi var. Sınırları olmayan ülkelerden oluşan, ezgilerin birbirlerine dokunduğu, birbirlerinin öykülerine temas ettiği, büyük ve barışın hüküm sürdüğü bir müzik dünyasında keşfe çıkmak da en az yeryüzünün kuytu köşelerinde meraklı bakışlarla yürümek kadar heyecan verici. Arpist Xavier de Maistre, son albümü **Notte Veneziana**'da çoğunlukla Venedik'in müzik dünyasındaki seyahatlerini anlatıyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu yıl neden sinemada opera yok

Özlem Ertan 09.04.2012

 Bu yıl neden sinemada opera yok Bir yıl önceydi. Sabah heyecanla evden çıkmış ve ılık nisan rüzgârının dokunuşuyla ürpererek yürümüştüm İstanbul sokaklarında. Güneşin yavaş yavaş yükselmesiyle birlikte artan sıcaklığın ve İstanbul Film Festivali'nin başlamasının da etkisiyle Beyoğlu hareketliydi. Sinema salonlarının önünde seansın başlamasını bekleyenlerin bir kısmı sigara içiyor, bir kısmı da telefonla konuşuyordu. Ben de bahar sabahını dışarıda bırakıp sinema salonuna girmek üzereydim. Ancak gideceğim salon Beyoğlu'nda değil Maçka'ydı. Üstelik film değil, üçboyutlu bir opera izleyecektim. Kısa bir taksi yolculuğunun ardından Maçka Cinebonus'a vardım ve Britanya'daki **Royal Opera House**'da sahnelenen, **Georg Bizet**'nin **Carmen** operasını, sahnede oyuncularla birlikteymişim duygusu içinde izledim. Özgürlüğü için hayatını bile vermeye hazır güzel Çingene kızı Carmen'in sesi kulaklarımın dibindeydi, yüzü ise tüm ayrıntılarıyla gözlerimin önünde. Üç saate yakın süren bu **üçboyutlu opera** gösterisi, **Mars Entertainment**'in Türkiye'ye getirdiği **"Sinemada Opera"** keyfinin doruk noktasıydı bana göre. İki yıl önce "Sinemada Opera" Türkiye'ye ilk geldiğinde ise bir nisan akşamı Kadıköy Nautilus'taki Cinebonus'tan **Milano**'ya, **La Scala** operasına teknoloji yardımıyla geçmiştim. Ne de olsa başrolde çağımızın en iyi tenorlarından **Placido Domingo**'nun oynadığı **Giuseppe Verdi**'nin **Simon Boccanegra** operası, **La Scala**'daki temsille aynı anda canlı olarak gösterilmişti sinemada.

Sinema perdeleri, dünyanın pek çok ülkesinde Metropolitan , La Scala ve Royal Opera House'daki yıldız opera sanatçılarının oynadığı operaları aynı anda on binlerce insana gösteren sihirli bir ayna gibi. Ancak nedendir bilinmez, Türkiye'de bu yıl "Sinemada Opera" izleyebileceğimize dair hiçbir bilgi yok.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mitolojinin hüznü, komedinin şen sesi

Özlem Ertan 16.04.2012

 Mitolojinin hüznü, komedinin şen sesi Hayatın durdurulamaz akışını bir fanusun içinden izlediğiniz duygusuna kapıldınız mı hiç? Kuşlar başınızın üzerinde sürüler halinde uçar, denizin köpüklü dalgaları yosunlu

kayalara tokat gibi çarpar, insanlar bir yerlere yetişme telaşı içinde oradan oraya koşarken bu hengâmenin dışında olmanın tuhaf ve biraz da korkutucu yalnızlığıyla yüzleştiniz mi? **Herkesin kendini fanusta hissettiği zamanlar vardır bence. Zaten insanın en büyük trajedisiz yalnızlığa yazgılı olması değil mi?**

Yunan mitolojisinin en trajik kahramanlarından **Ariadne** de hayatı fanustan izleyenlerden biriydi. Güçlü Girit Kralı **Minos**'un kızı **Ariadne**, Atina'dan gelip halkını boğa ve insan karışımı yaratık **Minotauros**'un zulmünden kurtaran **Theseus**'a âşık oldu ve onunla birlikte ayrıldı zeytin ağaçlarının yeşil gölgesinin **Olimpos** tanrılarının hediye ettiği ilahi bir şemsiye gibi her daim üzerinde asılı durduğu adasından. Sevgilisiyle **Atina**'ya giderken uğradıkları çorak bir adada güven içinde uykuya daldı, ertesi sabah uyandığında ise yalnızdı. **Ariadne**, vahşi ve çorak adanın her köşesinde aradı sevgilisi **Theseus**'u ama bulamadı. Sevdigi adam onu **Naxos** denen adada bırakıp gitmişti. Terk edildiğini anladığında kalbindeki büyük, çıkmaz fanusa girdi **Ariadne** ve gökyüzünde kanat çırpan kuşları, kayaların arasından başını çıkarıp endişe ve merakla kendisine bakan perileri, güneşin hiç eskimeyen arabasıyla göğü boydan boya dolaşırken takip ettiği yolu o fanusun içinden izledi. İçine karışmayı reddettiği hayata baktı ama yalnızlığıyla hüznünden başka bir şey görmedi orada.

İnsanın kaçınılmaz yalnızlığı

Ariadne, birçok mitoloji kahramanı gibi nice modern sanat eserine ilham verdi. Kimi sanatçılar onun yalnızlığını insanlığın kaçınılmaz yalnızlığıyla bir tuttu. **Avusturyalı büyük romancı, şair, oyun, deneme ve libretto yazarı Hugo von Hofmannsthal ile Alman besteci Richard Strauss'un ortak yarattığı Ariadne auf Naxos/Ariadne Naxos'ta da bu mitoloji kahramanından ve onun terk edilmenin getirdiği derin yalnızlığından ilham alan eserlerden biri. Hugo von Hofmannsthal**, Ariadne'nin trajedisizle komedinin vurdumduymaz, eğlenceli ve biraz da yüzeysel dünyasını bir araya getiren bir libretto yazdı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Piyanonun altın çağı, 19 yaşın dehası

Özlem Ertan 23.04.2012

Piyanonun altın çağı, 19 yaşın dehası Hayat, içinde sayısız öykü barındıran devasa bir kitap gibi. Bazı insanlar sadece kendi öykülerini yaşar bazıları ise herkesinkini... Milyonlarca yıldan beri, kaynağını tanrılar diyarından alan bir nehir gibi şarkılar söyleyerek akan hayatın yüzünde aşkı, neşeyi, acıyı, hüznü, ayrılığı gören yaratıcıların binlerce insanın anılarına, kalplerine vâkıf olmadıklarını kim iddia edebilir? O yüzden yaşamımızın sınırlarını aşip farklı dünyaların kapısından geçiyoruz roman okurken, müzik dinlerken, film izlerken... Bize o farklı dünyaların kapılarını gösteren ve aynı zamanda piyanist olan üç bestecinin; **Frédéric Chopin'in, Franz Liszt'in ve Maurice Ravel'in** eserlerini dinliyorum şimdi.

Piyanonun ahşap gövdesinde insan kulağının algılayabildiği tüm sesler, hayatın ritmini duyan, rengini gören bir yaratıcının kendilerinden bir yaşam kesiti yaratmasını bekler. Hem Franz Liszt ile Frédéric Chopin, hem de onlardan sonra dünyaya gelen Maurice Ravel bu çağrıya cevap veren bestecilerdendi. **Aynı zamanda piyanist oldukları için çok iyi anlıyorlardı bu enstrümanın dilinden.** Chopin'in sade, duygulu, naif hikâyeler taşıyan

müziği, Liszt'in piyanonun tüm imkânlarını zorlayan melodileri, Ravel'in şaşırtıcı armonileri yüzlerce yıldır kalbimizde gezdirmiyor mu ellerini?

Bestecinin dehasını nota kâğıtlarına bakarak anlayabilen insan sayısı pek fazla değil. **İyi ve hevesli bir anlatıcıya gereksinim duymadan, salt notalara bakarak onların içinde akan hayatı görebilmek ancak müziğin dilini çok iyi bilenlerin sahip olabileceği bir ayrıcalık.** O yüzden yorumcular var ya zaten.

Bestecinin dünyasını kendi duygularının, tecrübelerinin ve bakış açılarının yardımıyla yeniden kurmak ve bunu sayısız dinleyiciyle paylaşmak için... Her müzisyenin yorumladığı esere kendi varlığından bir parça kattığını aynı yapıtı farklı icracılardan dinlerken çok daha iyi anlıyoruz. Müzik, bestecisi, yorumcusu ve dinleyicisiyle var o yüzden. Bunlardan biri eksik olduğunda müzik de tamamlanamıyor, ait olduğu yeri bulamıyor.

19 yaşın derinliği

Bazen çocukluktan gençliğe henüz adım atmış ya da hâlâ çocukluğun dünyasında yaşayan bazı yorumculardaki müzikal derinliği görüyor ve hayretler içinde kalıyorum. İster istemez doğanın bazı insanlara çok cömert davrandığını düşünüyorum.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Endülüs'te tesadüf ve güzel Carmen

Özlem Ertan 30.04.2012

 Endülüs'te tesadüf ve güzel Carmen Bazen biraraya gelen **tesadüfler**, Tanrı'nın ıssız bir yolun kenarında unuttuğu bir kayanın üzerine oturup kendilerini küçümseyen insanlara nanik yapmanın yollarını aramaya başlar. Bu toplantıların başarıya ulaştığı anlar hiç de az değildir. Eğer siz de bir an durup düşünürseniz büyük ve görkemli tepelere giden yolların çoğunlukla **tesadüflerin işbirliğiyle** inşa edildiğini göreceksiniz. Mesela **Georges Bizet**'nin efsane operası **Carmen**... Eğer günün birinde Fransız yazar, araştırmacı, arkeolog, tarihçi ve çevirmen **Prosper Mérimée**, Endülüs'e gidip de kıskanç sevgilisi tarafından öldürülen güzel Çingene'nin öyküsünü dinlemeseydi, *Carmen* romanını yazmayacaktı. Fransız besteci **Georges Bizet** de, bu romanı okumamış olsaydı, güzel ve gökyüzünde oradan oraya koşturan rüzgârlar kadar özgür Çingene kızı **Carmen**'i operasının başkahramanı yapmayı düşünmeyecekti. Uzun lafın kısası opera tarihinin en popüler eseri *Carmen*'in doğuşunu birkaç tesadüfün buluşup hazırladığı zekice bir plana borçluyuz. Tarihte ve insan hayatında bu kadar büyük izler bırakma gücüne sahip olan tesadüfleri küçümsemek lazım. Şimdi **Prosper Mérimée**'nin Endülüs yolculuğunu ve *Carmen*'i düşünürken daha iyi anlıyorum bunu.

Yazıya, en sık sahnelenen operalardan biri olan **Carmen**'le başlamamın bir nedeni var elbet: 26 nisan perşembe akşamı **Sascha Goetzel** yönetimindeki **Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası (BİFO)**, 2008'de kaybettiğimiz soprano **Leyla Gencer** anısına **Carmen**'in konser versiyonunu seslendirdi. **Carmen**'i kimbilir kaç kez farklı icracılardan dinleyen ben de Lütfi Kırdar Konser Salonu'nu dolduran yüzlerce kişi gibi müziğin kanatlarında İspanya'ya gidip hızlı ritimlerin zihnimde güzel anılar bırakmasına izin verdim. Konser versiyonu deyince aklınıza solistlerin tek tek sahneye çıkıp aryalarını söyledikleri bir gösteri gelmesin. Çünkü solistler sadece orkestra eşliğinde şarkı söylemediler; hareketleriyle, mimikleriyle, bakışlarıyla oynadılar **Carmen**'i. Bana kalırsa bu konser versiyonunun opera gösterisinden tek farkı sahnede dekor olmamasıydı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mozart'a inanmayan başpiskopos ve Apollon

Özlem Ertan 07.05.2012

Mozart'a inanmayan başpiskopos ve Apollon Evrendeki tüm sesler, onu asla terk etmeyeceklerine söz verdiler. O henüz dünyaya gelmeden önce, güneş ışıklarından müteşekkil sütunlarla çevrelenmiş bir salonda tek tek yemin ettiler. Hayat yolculuğu kaç yıl sürerse sürsün asla yanından ayrılmayacak, emekleye emekleye annesinin peşinden giden bebekler gibi her yerde onu takip edeceklerdi. Sonra o, dünyaya geldi. Bedeni annesinin sıcak ve güvenli varlığından ayrılırken o kadar çok korktu ki hem sesleri, hem de kendisine güneş ışıklarından sütunların ortasında verilen sözleri unuttu. Ama sesler, ne anılarını ne de yeminlerini akıllarından çıkardılar. İri gözlerinden yaşlar döke döke biraz önce kimbilir hangi eller tarafından çekip alındığı güvenli, karanlık dünyaya dönmenin yollarını arayan küçük bebeğin başının etrafında dizilip ilahi bir çelenk oluşturdular. O, bebek gözleriyle sesleri gördü ve gülümsedi. Uzun, çok uzun zaman önce tanıştığı dostlarıyla birlikte olduğunu söyledi ona hisleri.

Küçük bir çocuktan, sesini bulmuştu

Derken, seslerle henüz dünyaya gelmeden tanışan o bebek büyüdü. Peşinden bir an olsun ayrılmayan ezgileri nasıl yöneteceğini ona öğretmekle mükellef ailesinin verdiği isimle, **Wolfgang Amadeus Mozart** oldu. Beş yaşındaki küçük Mozart, o dönemin birçok yetişkin bestecisinin ulaşamayacağı güzellikte eserler besteliyordu. Mozart'ın başındaki ses çelenginin her bir parçası, bu besteleri dinlerken ağızları bir karış açık kalanlara bakıp bakıp gülüyordu. Sesler de, aynı Mozart gibi çocuksu ve neşeliydi. Ne de olsa hepsi onun emrindeydi ve benzeriydi. Evrenin tüm seslerinin, oğlunun önünde diz çöktüğünü fark etmekte gecikmeyen **Leopold Mozart**, aylar süren turnelerle neredeyse tüm Avrupa kentlerine götürdü ailesini. Küçük oğlu kralları, prensleri, dukeleri besteleriyle büyülerken kendisi de bir müzisyen olan Leopold Mozart, gururla izliyordu oğlunun çevresinde yaramaz çocuklar gibi koşturan sesleri.

Münih'te, Viyana'da, Mannheim'da, Paris'te, Londra'da ve kimbilir başka nerede bir yandan eserlerini çaldı, bir yandan da zamanın diğer bestecilerinin yapıtlarını dinledi küçük Mozart. Her biri farklı bir dünya olan bu yapıtlar başının üzerindeki ses çelengini genişletti.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Beethoven'in bir çift kulağa ihtiyacı yoktu

Özlem Ertan 21.05.2012

Beethoven'in bir çift kulağa ihtiyacı yoktu Kulaklarıyla olmasa da kalbiyle duyan bir bestecinin en önemli senfonilerinden birini dinlerken envaiçeşit düşünce gelip geçiyor aklımdan. Düşüncelerimin akışı o kadar hızlı

ki bazılarını kaçıyorum, ama hepsinin bende tıpkı kulaklarıma dolan ve dinlemekten asla bıkmayacağım bu müzik gibi iz bırakacağını biliyorum. Belki zamanın fırtınaları o izlerin üzerini kumla dolduracak ve ben bir süreliğine varlıklarını unutacağım, ama sonra vakti geldiğinde binlerce yılın tozunu, toprağını üzerinde taşıyan harabeleri yeniden gün ışığına kavuşturur gibi aklımdaki izleri, varlıklarını gizleyen kum yığınlarından arındıracağım.

Müzik tarihinin gelmiş geçmiş en büyük bestecilerinden **Ludwig van Beethoven**, kulaklarıyla değil kalbiyle duyuyordu evet. **Eskiden sağır bir adamın bu kadar anıtsal ve hatta tanrısal besteler yapabilmesi şaşırtıcı gelirdi bana. Ancak sonra, yaşımla ilerleyip de her dinleyişte müziğinin derinliklerinde farklı renkler keşfettiğimde Beethoven'ın tüm varlığının seslerle dolu olduğunu ve onları farklı şekillerde biraraya getirip yeni ve ölümsüz eserler yaratmak için bir çift kulağa ihtiyaç duymadığını idrak ettim.**

Beethoven'le seslerin arasına hiçbir şey giremedi ve 30'lu yaşlarında duyma güçlüğü çekmeye başlayan besteci, tamamen sağır olduğunda bile müzikseverlerin her dinleyişte içinde farklı duygular, renkler keşfettiği eserler bestelemeye devam etti.

Onun 9. *Senfonisi*'ni defalarca dinledim. **Ama hâlâ hiç ummadığı bir anda fırtınalı bir tepede binlerce yıl önce inşa edilmiş eşsiz bir tapınak keşfeden arkeologlarınkine benzer bir heyecanla yürüyorum 9. *Senfoni*'nin notaları arasında.** Müzikle birlikte gelen düşüncelerin aklımda bıraktığı izleri takip ederek sadece benim bildiğim dünyalarda dolaşıyor ve daldığım rüyadan uyanmak istemiyorum.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mezopotamya, Fazıl Say ve savaş

Özlem Ertan 04.06.2012

 Mezopotamya, Fazıl Say ve savaş Bu sıcak yaz gününde, normal insanlar gibi sahildeki bir çay bahçesinde denizi izleyerek kahvaltı etmek ya da sevdiğim insanlarla tatilin keyfini çıkarmak isterdim. Ancak hayat her zaman bizim istediğimiz istikamette ilerlemiyor. Evet, bugün pazar ama ben tatilde değilim, üstelik o kadar hastayım ki belli bir düşünceye odaklanmakta zorlanıyorum. Ne yapalım bugün de böyle olsun. Düşünceler arasında koşturup duralım ve yorgunluktan nefes nefese kaldığımızda onlardan birinin üzerine oturup soluklanalım.

Geçen perşembe, henüz bu grip denen illet bana musallat olmamışken, **40. İstanbul Müzik Festivali'nin açılış konserini** dinlemek için yollara düşmüş İstanbullu bir müzikseverdim ben. Haliç Kongre Merkezi'ne konser saatinden yarım saat önce vardığı için sahilde yürüme ve uzun zamandır görmediği arkadaşlarıyla havanın, suyun, hayatın, müziğin güzelliklerinden konuşma şansı bulan bir müziksever... Akşamın karanlık habercileri Haliç'in maviliğini yavaş yavaş örterken salona girdik ve iki saatten fazla kaldık orada. Müzik festivalinin 40 yıllık tarihini anlatan kısa filmin gösterilmesinden sonra piyanist ve besteci **Hüseyin Sermet'e Nejat Eczacıbaşı** tarafından onur ödülü verildi.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aya İrini’de ölümler nehri ve dünya prömiyeri

Özlem Ertan 11.06.2012

Aya İrini’de ölümler nehri ve dünya prömiyeri Üzerinden yüzyıllar önce inşa edilmiş taş köprülerin geçtiği nehirler, sivri kubbeli manastırlar ve kiliselerle dolu bir Kafkas ülkesinin geçmişini, hüznünü, tekmil yaşanmışlıklarını varlığında toplayan bestecinin sesleri ve sessizliği birbirine karışıyor. Sessizliğin de bir sesi olduğunu anlamanın en iyi yollarından biri o bestecinin müziğini dinlemek. Ülkesi Gürcistan’ın kadim folklorundan beslenen ama kendi sesini, sessizliğini yaratan o bestecinin adı **Giya Kancheli**. **Bu yazının gazetede yayımlandığı günün akşamı İstanbul’daki Aya İrini kilisesinde, 40. İstanbul Müzik Festivali’nin Yaşam Boyu Başarı Ödülü’nü alacak ve festival komitesinin siparişi üzerine bestelediği son eseri *Lingering*’in dünya prömiyerini yapacak Giya Kancheli.**

Bu akşam, Marmara Denizi’nden esen akşam rüzgârının asfaltın gün boyu doya doya içtiği sıcaklığın hükümdarlığına son verdiği saatlerde, **Topkapı Sarayı’nın kimbilir kaç padişahın, vezirin, sadrazamın kudretli gölgesini hafızasında değerli bir anı olarak saklayan kapısından geçip Aya İrini’ye doğru yürüyeceğiz**. Giya Kancheli’nin bestelerindeki uzun sesleri, onların ardından gelen sessizliği, yatağında durgun bir nehir gibi akarken fırtınalarla cenge girip coşan müziğini eski Bizans kilisesi Aya İrini’nin taş duvarları arasında dinlerken, zaman sarayın bahçesindeki ulu ağaçlardan birinin dallarında asılı kalacak. **Giya Kancheli’nin tıpkı hayat gibi karışıklıklar, bazen düz bir çizgi üzerinde ilerleyen, bazen de bulutların çarpışmasından sonra duyulan gök gürültüsüne benzeyen seslerle dolu müziğinde de zamanın bir ağacın dalında asılı kaldığı anlar hiç de az değil**. “Artık yorulduğum, yürümek istemiyorum” dercesine duran zaman, uzayıp giden, sonra aniden patlayan sesler, onların ardından gelen sessizlikler onun müziğinin kimlik kartındaki en önemli bilgiler.

Benyamin Sönmez’in anısına

Bu akşam sadece Giya Kancheli’nin İstanbul Müzik Festivali’nin siparişi üzerine orkestra için bestelediği *Lingering*’i dinlemeyeceğiz.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bale adımlarıyla İstanbul’dan geçtiler

Özlem Ertan 02.07.2012

Bale adımlarıyla İstanbul’dan geçtiler **Cemal Reşit Rey Konser Salonu’nda** renkli bir kalabalık toplanmıştı. Fiziklerinden ve yürüyüşlerinden bale eğitimi aldığı belli olan genç kız ve erkekler, İstanbul’daki kültür-sanat etkinliklerinde görmeye alışık olduğumuz yüzler, müziğe ve dansa duydukları ilgiyi köşe yazılarında dile getiren gazeteciler sahnenin önündeki perdenin açılmasını bekliyorlardı. Derken ışıklar söndü, dinleyicilerin fısıltıları kesildi, perde açıldı ve iki dansçı tango adımlarıyla sahnede yürümeye başladı. Ankara Devlet Opera ve

Balesi'nin solist dansçıları **Arzu Kıran**'la **Bahri Gürcan**'ın adımlarını yönlendiren müzik, **tango** denince akla ilk gelen besteci olma ünvanını kimselere bırakmayan **Astor Piazzola**'nındı.

İşte 3. İstanbul Uluslararası Bale Yarışması'nın gala gecesi böyle başladı. Türkiye'nin en önemli bale dansçılarından **Nilay Yeşiltepe Güngör**'ün sanat yönetmenliğinde iki yılda bir düzenlenen yarışmanın galasında ilk olarak Türkiye'nin farklı kentlerindeki opera-bale kurumlarında dans eden baletlerin, balerinlerin ve 1. İstanbul Uluslararası Bale Yarışması'nda Grand Prix ödülünü kazanan Kadir Okurer'in gösterilerini izledik. Koreografisini, **Astor Piazzola**'yla **Jacobo Gade**'in müziği üzerine **Young Soon Hue-Simon**'un yaptığı **Business Man**'de dans eden **Kadir Okurer**'in adımlarının ve bedeninin aynasında tüm hayatı iş olan bir adamı gördük, sonra da **Arif Melikov**'un müziği ve **Nukzar Magalashvili**'nin koreografisiyle **Binbir Gece Masalları**'nı izledik. Samsun Devlet Opera ve Balesi'nden **İlgaz Erdağ**'la Mersin Devlet Opera ve Balesi'nden **Burak Serkan Cebeci**, Binbir Gece Masalları'nın büyümlü kelimelerini adımlarıyla sahneye taşıdılar.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Don Giovanni'nin listesinde Zeynep de var

Özlem Ertan 09.07.2012

Don Giovanni'nin listesinde Zeynep de var Zihnimin kuytu köşelerine sokulmuş binlerce görüntünün içinden çıkıp gözlerimin önüne geldi yine o sahne. Delilik kulesinin basamaklarını tırmanıyormuş gibi görünen, üzerine yılların ve hayal kırıklıklarıyla dolu anıların gölgesi düşmüş bir adam kendisini ziyaret eden rahiple konuşuyor. Rahip, bir zamanlar ünlü bir besteci olduğunu söyleyen yaşlı adamın piyanoda çaldığı ezgiyi hemen hatırlıyor. Belli ki daha önce birçok kez duymuş bu müziği. Heyecanla, "Bunu siz mi bestelemiştiniz ?" diyor yaşlı besteciye. **Derisi sarkmış yüzünü çevreleyen dağınık ve beyazlamış saçlarını şöyle bir savuran yaşlı adam, "Hayır" diyor, "Mozart besteledi."** Rahip, yaşlı adama bakıyor ve hem kıskançlık hem de isyan görüyor onun kırışıklıklarla dolu yüzünde.

Bilmem ki bu sahne size tanıdık geldi mi? Eğer Miloš Forman'ın unutulmaz filmi Amadeus'u izlediyseniz tanıdık gelmiş olması kuvvetle muhtemel. Mozart'ın hayatını anlatan *Amadeus*, bu sahneye başlıyordu. Rahiple konuşan yaşlı adam ise hayatı boyunca Mozart'ın inanılmaz dehasıyla yarattığı eserleri gıptayla dinleyen saray bestecisi Antonio Salieri'ydı. **Aslında hiç de fena bir besteci olmayan Antonio Salieri'nin en büyük talihsizliği Wolfgang Amadeus Mozart gibi bir dahiyle aynı çağda yaşıyor ve beste yapıyor olmaktı.** Ne de olsa henüz küçücük bir çocukken operalar besteleyen ve kendine özgü bir tarz yaratan Mozart'ın müziğinin altında görünmez oluyordu Salieri'nin ezgileri.

Mozart'ın en büyük operalarından Don Giovanni ilk sahnelendiğinde Salieri merakla tiyatro salonuna gidip bu eseri izledi. Adını, maceraları kuşaklar boyu anlatılan ünlü çapkın Don Giovanni'den alan esere hayran oldu. Kıskançlık, sarmaşık gibi tüm varlığını kapladığında hayata isyan etti. **Derler ki, librettosunu Lorenzo da Ponte'nin kaleme aldığı Don Giovanni'nin o dönemde sadece beş kez sahnelenmesinin müsebbibi Mozart'ı deliler gibi kıskanan Antonio Salieri'dir.**

7 temmuz akşamı 3. İstanbul Uluslararası Opera Festivali'nin açılışına giderken bunları düşünüyordum. **Ne de olsa festival, prömiyeri geçen kış Ankara Devlet Opera ve Balesi'nde yapılan, Yekta Kara'nın sahneye koyduğu Don Giovanni operasıyla başlıyordu.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bayezid'in operasını bilir misiniz

Özlem Ertan 23.07.2012

 Bayezid'in operasını bilir misiniz Yüzlerce yıl öncesinin Avrupalıları, Osmanlı ülkesinde gizem bulutlarının altına saklanmış birbirinden ilginç öyküler olduğunu biliyorlardı. Beyaz ve görkemli kavuklar, altın rengi işlemelerle süslenmiş kaftanlar giyen uzun sakallı padişahların yönettiği bu ülkeden gelen her habere kulak kabartıyor ve duyduklarını hayal dünyalarının sosuna bulayıp başkalarına anlatıyorlardı. Yıllar boyunca kulaktan kulağa yolculuk eden bu haber, dedikodu, anı ve öyküler bazen bir ressamın, bestecinin ya da yazarın önüne çıkıyor ve onun yaratıcılığıyla farklı bir biçime bürünüp çağlar aşan bir esere dönüşüyordu.

1402'deki **Ankara Savaşı**'nın sonunda **Timur**'a esir düşen Osmanlı padişahı **Yıldırım Bayezid**'in öyküsü de İtalyan Barok dönem bestecisi **Antonio Vivaldi**'nin karşısına çıktı ve onun müziğiyle zamanın engellerini hiç zorlanmadan aşan zarif ama güçlü bir operaya dönüştü. Aslında Antonio Vivaldi'nin yaşadığı dönemde Ankara Savaşı'nın üzerinden yüzyıllar geçmişti. Timur'un ve Yıldırım Bayezid'in suretleri dünyadan silinmiş, geriye adları ve birbirleriyle giriştikleri mücadelenin öyküsü kalmıştı. Bir de Timur'un esiriyken acılar içinde ölen Yıldırım Bayezid'in kederi...

Bir Türkiye prömiyeri

Dört Mevsim konçertosunun yaratıcısı **Antonio Vivaldi**, 1735 yılında besteledi **Bajazet** operasını. **Agostino Piovene'nin librettosunu bol ajiliteli aryalar ve akılda kalıcı, zarif müziğiyle süsledi.**

Ancak konusunu ve adını Osmanlı hükümdarı Yıldırım Bayezid'den alan bu güzel Barok dönem operası Türkiye'de neredeyse hiç bilinmiyor. Geçen yıl **Fabio Bionti** yönetimindeki **Europa Galante** topluluğu tarafından yapılan bir kaydını dinlemeden önce benim de çok iyi bildiğim bir opera değildi **Bajazet**. Başta **Sposa Son Disprezzata** olmak üzere bazı ariyalarını biliyor ama eserin tamamını tanıımıyordum.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bayreuth'un gamalı haça tahammülü yok

Özlem Ertan 30.07.2012

 Bayreuth'un gamalı haça tahammülü yok Yeşilin, kırmızının, sarının her tonunda yapraklarla bezenmiş ağaçların çevrelediği yolda şık giysiler içindeki insanların yürüdüğünü görür gibiyim. **Almanya'nın güneyinde bir akşam vakti. Mevsim yaz, hatta temmuzun ortası.** Akşam serinliğinin taze nefesi tıpkı opera izlemek için

bu küçük Alman kentine, **Bayreuth**'a gelen insanlar gibi ağaçların arasında yürüdüğünden olsa gerek, kimse sıcaktan şikâyet etmiyor. Herkesin aklında biraz sonra, **Richard Wagner** operalarının sahnelenmesi için 19. yüzyılın sonunda inşa edilen **Festspielhaus**'da (Festival evi) izleyeceği eserle ilgili sorular, cümleler, fikirler var: "Acaba solistler nasıl söyleyecek bu akşam?", "Hmm ben başroldeki sopranoyu biliyorum, çok iyi sesi var", "Zaten **Bayreuth Festivali** yönetimi sanatçı seçimine büyük özen gösterir", "*Uçan Hollandalı* operasını sahneye koyan yönetmenin yenilikçi bir bakışı olduğunu duydum, acaba çok değişik bir yorum mu izleyeceğiz?", "Birazdan göreceğiz nasıl olsa, acele edelim geç kalmayalım. Altı yıldır bu festivale bilet bulmak için uğraşıyorum."

25 temmuzda başladı

Evet, Wagner'in ***Uçan Hollandalı/Der Fliegende Holländer*** operasının sahnelendiği **2012 Bayreuth Festivali**'nin açılış akşamında, 25 temmuzda, ağaçlı yolda yürüyen şık giyimli insanların başının üzerinde buna benzer cümleler dönüp duruyordu muhtemelen. Aslına bakacak olursanız ağustos ayının sonuna kadar hemen hemen her akşam aklından yukarıda sıraladıklarıma benzer düşünceler geçen binlerce insan yürüyecek Festspielhaus'a açılan, dallarından aklınıza gelebilecek her renkte yaprakların sarktığı yaşlı ama dinç ağaçlarla çevrelenmiş yolda. Sadece Wagner'in, **Bavyera Kralı II. Ludwig**'in kendisine tahsis ettiği parayla inşa ettirdiği opera binasına giden o ağaçlı yolda değil, Bayreuth'un bir zamanlar ünlü bestecilerin, yazarların dolaştığı diğer sokaklarında da huzurlu tatil ikliminin tadını çıkararak yürüyecek kimbilir kaç bin kişi.

Bayreuth'a birkaç yıl önce gitmiş, geçen yüzyılda inşa edilmiş güzel evler ve yeşil saçlarının arasına sarı, kırmızı gölgeler atılmış ağaçlarla dolu yollarında dolaşmışım. Orada çok fazla insan yaşadığını sanmıyorum. **Hava kararınca hayatın müstakil evlere çekildiği bir kent Bayreuth.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erken giden bir harika çocuğu

Özlem Ertan 06.08.2012

 Erken giden bir harika çocuğu Bazı insanlar hayatın darbelerine karşı korunmasızdır. Öfke, nefret ve yalnızlık, tıpkı atmosferi olmayan bir gök cisminin üzerine düşen meteorlar gibi tüm gücüyle saldırır onların üzerine. Kendilerini uzay boşluğunda dönüp duran ve etraflarını saracak bir atmosferin koruyuculuğundan yoksun, kırılgan bir gezegen gibi hisseden bu insanların çoğu hayatlarında neyin ya da nelerin eksik olduğunu fark edemez. Sadece yaşamlarında bir eksiklik olduğunu bilir ve bu yüzden öfkelenirler. Oysa kendilerini darbelerden koruyup nefes almalarına yardımcı olacak bir atmosferin koruyuculuğuna sığınmaları o kadar da zor değildir. Sevmek ve hayatın, ne kadar sürerse sürsün, yaşamaya değecek kadar güzel olduğunu bilmek yeterlidir bunun için.

Peki, hayatın güzel olduğunu ne anlatır bize? Bu sorunun o kadar çok cevabı var ki... Mesela papatyaların çimenlerin arasından boy gösterdiği bir ilkbahar günü doğanın aralarına çiçek renkleri serpiştirilmiş yeşil örtüsüne uzanıp kuşların sürüler hâlinde uçuşunu izlemek, denizi yara yara ilerleyen bir vapurun gövdesine çarpan dalgaların sesini dinlemek, hüznün bulutlarla birlikte kentin üzerine çöktüğü vakitlerde bir piyanonun

tuşlarından yayılan seslerin başınızı okşamasına izin vermek... **Evet, hayatı anlamlı kılacak bir şeylerin koruyuculuğunda olduğunuz sürece tüm zorluklarına rağmen yaşamak güzeldir.** Hüzün kapınızı çalmaya bile gerek duymadan apansız odanızın başköşesine kurulduğunda güzel bir müziğin kulaklarınızın üzerinde ılık bir rüzgâr gibi esmeye başlaması ne kadar teselli edicidir mesela. İster **Frédéric Chopin**'in duygu, coşkunluk ve aşk dolu müziği, isterse Romen halk danslarından esinlenerek bestelenmiş piyano eserleri olsun hiç fark etmez, yeter ki hayatın aslında güzel ve yaşamaya değer olduğunu anımsatan ezgiler gelsin ve etrafınızda yıldız tozları gibi dizensin.

Tüm bunları düşününce birçok insana hayatın güçlükler kadar güzelliklerle de dolu olduğunu anımsatan sanatçılardan birini, üstelik de çok genç yaşta kaybetmenin üzüntüsünü derinden hissetmemek mümkün değil. Geçen perşembe Viyana'daki evinde beyin kanamasından hayatını kaybeden 33 yaşındaki Romanyalı piyanist Mihaela Ursuleasa'dan söz ediyorum.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erkek erkeğe aşk ve müzik

Özlem Ertan 13.08.2012

 Erkek erkeğe aşk ve müzik Biri doğanın seslerini biraraya getirip kendi müzik cümlelerini kuruyor, diğeri ise onları yorumluyordu. Birbirlerini çok seven iki erkekti onlar. Müziğin, ortak duyguların ve aşkın çevresinde huşu içinde dönüp duran yetenekli ve üretken iki erkek... Britanya topraklarında doğan gelmiş geçmiş en iyi bestecilerden biri olan **Benjamin Britten** ile sevgilisi tenor **Peter Pears**'ten söz ediyorum. 20. yüzyıl ve klasik müzik denince ilk akla gelen birkaç isimden biri olan Benjamin Britten, birçok operasını ve şarkısını hayatını paylaştığı Peter Pears için besteledi. Sevddiği adama konserlerinde piyano ile eşlik etme ayrıcalığını da kimseye bırakmadı.

Avrupa'da 2. Dünya Savaşı'nın ayak seslerinin duyulmaya başladığı günlerden birinde, 1937'de tanıştı Benjamin Britten ile Peter Pears. 1913 doğumlu Benjamin Britten, o tarihte çoktan adını duyurmuş, bestecilik konusundaki yetkinliğini ortaya koymuştu. Çoğunlukla enstrümanların başrolde olduğu eserler yazıyor, şef ve piyanist olarak kendini geliştirmekten de geri durmuyordu. Tam da Peter Pears ile tanıştığı tarihte, 1937'de tamamladığı **Variations on a Theme of Frank Bridge** yaylı sazlar için bestelediği en güzel eserlerden biriydi.

Aşk hayatı değiştirir

Hayatı güzelleştirir, zenginleştirir ve değiştirir aşk. Benjamin Britten için de böyle oldu. **Peter Pears ile tanışıp aşkın iki kişilik evreninde yaşamaya başladıktan sonra insan sesine daha çok değer vermeye başladı.** Ne de olsa sabahları uyandığında güzel bir tenor sesinin eşliğinde güne "merhaba" diyordu. En güzel aşk cümlelerini yine o tenor ses Benjamin Britten'in kulaklarına fısıldıyordu.

O dönemde bu konuların tabu olmasından mıdır bilinmez, yaşadığı dönemde Benjamin Britten'in eşcinselliği hakkında çok fazla konuşulmazdı. Bestecinin 2. Dünya Harbi'nde savaşımayı reddetmesi cinsel tercihlerinden daha çok tartışılmış ve eleştirilmişti mesela. **Avrupa'nın üzerinde lanetli bir bulut gibi gezinen savaşın bir**

parçası olmamayı kafasına koyan Benjamin Britten, 1939'da sevgilisi Peter Pears ile birlikte Amerika Birleşik Devletleri'nin yolunu tuttu. Yeni Dünya'da farklı insanlarla tanışmak, âşına olmadığı sesler duymaktı amacı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İrlanda'nın sesi ve rüzgârlı tepeler

Özlem Ertan 03.09.2012

İrlanda'nın sesi ve rüzgârlı tepeler İrlandalıların ilk başta kulağa kuzey rüzgârı gibi sert gelen dilini, kelimelerini **Anúna**'nın şarkılarını dinleyerek sevdim ben. Nedendir bilmem, ne zaman Anúna'yı dinlesem ya da şarkılarından birini mırıldansam doğanın uçsuz bucaksız ve mis kokulu yeşil halısıyla kaplı yüksek bir tepenin üzerinden denizi izleyen bir kadının görüntüsü gelip yerleşir zihnime. Kadının kabarık eteklerinin rüzgârla dolduğunu, uzun ve sarı saçlarının bulutlu İrlanda göğüne doğru yükseldiğini görürüm. **Sonra o kadın ben olurum, kollarımı iki yana açar ve İrlanda'nın sesini kucaklarım.**

Bugün İstanbul semaları da bulutlu. Beyaz ve kabarık uzuvlarının arasından kayıp gitmenin yolunu bulan ışıkların denizin üzerinde bıraktığı izlerin peşisıra ilerliyor bulutlar gökyüzünde. Pencerenin kenarına oturup İrlanda'nın sesi Anúna'yı dinlemenin ve İstanbul'un kalabalık bir yağmur habercileri ordusuyla kaplı göğüne bakıp İrlanda hayalleri görmenin tam sırası olduğunu düşünüyor ve 1987 yılında Dublin'de kurulan bu çoksesli koronun şarkılarına kimbilir kaçınıcı kez kulaklarımın ve kalbimin kapılarını açıyorum. İşte Anúna'nın en eski üyelerinden **John McGlynn, Fionnghuala**'yı söylüyor, korodaki diğer şarkıcılar da eşlik ediyor ona. Keltlerin sert kelimeleri ve kadim müzikleri birleşip hayaller çiziyor bulutlara. Sonra yüzlerce yıl önce doğmuş folk şarkıları *Greenleeves* ve *Scarborough Fair*, İrlandalı kadınların ve erkeklerin sesleriyle yeniden doğuyor ve kadim Kelt rahiplerinin büyülü sözleri gibi doğaya karışıyor.

Anúna, yirmi beş yaşında

Anúna, yirmi beş yıldır kadim sözleri, sesleri, kurucuları ve yönetmenleri Michael McGlynn ile birlikte uyudukları karanlık kuyulardan çıkarıp İrlanda'nın tepelerine bırakıyor, rüzgâr onları alıp dünyanın her tarafına taşısın diye. Rüzgâr, Anúna'nın isteklerini reddetmeyi asla beceremeyen sadık bir sevgili gibi kanatlarına takıyor ve doğdukları topraklardan yüzlerce kilometre öteye taşıyor sesleri, sözleri...

Kurucusu Michael McGlynn'in besteleri, eski şarkılara yaptığı yeni düzenlemeler, yaptığı işi hayatının ayrılmaz bir parçası olarak görmesi ve koristlerin Kelt ruhunu içinde taşıyan parlak sesleri sayesinde yirmi beş yıldır yaşıyor Anúna.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aldatılan bestecinin kanlı cinayetleri

Özlem Ertan 10.09.2012

Aldatılan bestecinin kanlı cinayetleri Muhtemelen aldatılmaktan ziyade bunun hemen hemen herkes tarafından bilinmesi uyandırmıştı Carlo Gesualdo'nun ruhundaki çılgın atları. İnsanların önünde el pençe divan durduğu **Venosa Prensi Carlo Gesualdo**, henüz karısına bile hükmedemediğini düşündükçe çılgınlık uçurumuna yuvarlanan değersiz bir taş gibi hissediyordu kendini. Oradan buradan duyduğuna göre sevgili karısı, iki çocuğunun annesi Maria, iki yıldan uzun zamandır Andria Dükü Fabrizio Carafa ile gizli bir aşk yaşıyordu. **Carlo Gesualdo'nun başına gelen bu felaketin en sinir bozucu tarafı ise birçok insanın, saygıdeğer Donna Maria d'Avalos ile Fabrizio Carafa'nın ilişkisi hakkındaki müstehcen ayrıntıları sohbetlerini renklendiren bir çeşni olarak görmesiydi.** Herhalde bu müstehcen ayrıntıların etrafa saçılmasının başta gelen müsebbibi hizmetkârlardı.

Carlo Gesualdo'nun ruhundaki çılgın atlar şaha kalktı. Ve saygıdeğer Venosa Prensi Gesualdo, atlarını huzura kavuşturmanın tek yolunun onları kanla kutsamak olduğuna kendini inandırdı. Sonunda karısı Maria'ya uzun bir av gezisine çıkacağını söyledi, pılsını pırtısını topladı ve kaleden ayrılıp gecenin karanlığına karıştı. Maria ise uğruna bunca riske girdiği sevgilisine haber gönderdi hemen. Ayrı kaldığı her an acı çektiği sevgilisiyle ilk kez bu kadar uzun süre birarada olma şansı bulacağı için mutluydu Maria. **İki sevgili, yatak odasının loş sessizliğinde birbirine sarıldığında asilzade Carlo Gesualdo, ruhundaki şaha kalkmış çılgın atlarla birlikte içeri girdi ve kılıcıyla hem karısı Maria'yı hem de Andria Dükü'nü delik deşik etti.** Sonra da herkesin onurunu temizlediğini görmesi için olsa gerek, kanla kaplanmış iki bedeni dışarıya, şato kapısının önüne bıraktı. Yüzlerce yılı aşırp da günümüze kadar ulaşan bazı söylentilere bakılacak olursa Carlo Gesualdo, kendisinden olduğunu düşünmediği ikinci oğlunu da öldürdü o gece.

Carlo Gesualdo, 1500'lü yılların sonunda, Napoli Krallığı'ndaki Venosa'nın prensiydi ve cinayet işledikleri kesin olsa da o dönemde asilzadeler hakkında soruşturma açılması mümkün değildi.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Esinti ve Tanrıça Maria'nın son günü

Özlem Ertan 17.09.2012

Esinti ve Tanrıça Maria'nın son günü Tıpkı şimdiki gibi bir sonbahar günüydü. Varlığını iyiden iyiye hissettiren serin rüzgârlar, Paris sokaklarında koşar adım ilerliyor ve açık buldukları pencerelerden hayatın mahrem anlarına süzülüyorlardı.

Uzun kuzey seyahatinden dönen yorgun bir esinti, yaşlı bir ağacın sararmaya yüz tutmuş yapraklarla dolu dallarına uzanıp dinlenmeye çekildi. Esinti, tam uykuya dalmak üzereydi ki, Maria'nın sesini duydu. Maria, hiç var olmamış bir kadının aşk acısını anlatan aryalardan birini söylüyordu. Aryayı dinlerken tanıdık bir hüznün çöktü esintinin içine. Maria'nın sesiyle hayallere dalan esinti, ağır ağır doğrulup sesi takip etti. Doğrusu bu ya, sesin kaynağına ulaşmak için uzun süren araştırmalar yapması gerekmedi. Ağacın birkaç metre gerisinden, başka esintilerle havalanan beyaz tül perdelerin ardındaki açık bir pencereden geliyordu Maria'nın sesi. Esinti, perdeleri havalandıran diğer esintilerden müsaade isteyip eve girdi ve Maria'yı gördü. Saçlarını sımsıkı toplamış, iri ve siyah gözlerini hüznün bürümüş Maria dudaklarını oynatıyordu ama şarkı söylemiyordu. Ses, Maria'nın oturduğu koltuğunun yanındaki pikaptan yükseliyordu.

Evet, sesi tarafından uzun zaman önce terk edilen Maria, yıllar evvel, herkesin hayranlıkla kendisini dinlediği zamanlarda kaydettiği plaklardan birini dinliyor ve dudaklarını oynatıyordu. **Kuzeyden gelen yorgun esinti nihayet bu 50 yaşlarındaki, iri gözlü, hüznü kadını nereden tanıdığını anımsadı. O, Avrupa kafelerinin güzel ve düzenli sokaklara dizilmiş masalarındaki gazetelerde, dergilerde pek çok kez fotoğraflarını gördüğü Maria Callas'tı. Bir zamanlar, hayranlarının görkemli opera binalarının kapılarında karşılayıp sesleri kısılcaya kadar "La Divina" (Tanrıça) diye seslendiği Maria Callas.** Evinde tek başına oturup eski görkemli günlerini anımsarken hiç de tanrıça gibi görünmüyordu Maria Callas. Göz çukurlarından boşalan yaşlar yanaklarından süzülürken yıllar evvel canlandırdığı trajik opera kahramanlarından birine benziyordu.

Esinti, yorgunluğunu unutup Maria'nın kalbine sızmak için karşı konulmaz bir istek duydu. Tanrıça Maria'yı balta darbeleriyle yere serilen ulu bir çınar ağacına benzeten kaderi merak ediyordu.

"Seni özledim aşkım"

Esintinin bilmediği bir şey vardı: Maria yalnızlığa aşınaydı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başlangıçta sadece hayal vardı

Özlem Ertan 24.09.2012

Başlangıçta sadece hayal vardı Müzik dünyasını iyi tanıyan, dinleyicilerin kalbini nasıl fethedeceğini bilen menajer ve televizyoncu Simon Cowell'ın hayalleri vardı. Hayaller kurmasına bakıp da Cowell'ın ayakları yere sağlam basmayan biri olduğunu düşünmeyin sakın. Düşlerini gerçek dünyaya nasıl taşıyacağını çok iyi biliyor o. Öyle iyi biliyor ki, tohumları onun düşleriyle atılan pop-opera topluluğu **Il Divo**, kurulduğu 2004 yılından beri milyonlarca müzikseverin vazgeçilmezlerinden biri.

Eğer siz de farklı ülkelerden, kültürlerden gelen dört erkek şarkıcıdan oluşan ve opera ile popüler müziğin kesişim noktasında duran **Il Divo'nun dinleyicilerinden biriyseniz, Simon Cowell'ın düşlerinden doğan bu topluluğun 27 eylülde, İstanbul'daki Turkcell Kuruçeşme Arena'da konser vereceğini duymuşsunuzdur muhtemelen.** Hele hele İstanbul'da yaşayan bir Il Divo dinleyicisiyseniz çoktan konser biletinizi cebinize koymuş günlerin hızla geçmesini bekliyor olmanız mümkün. Yürümekten asla yorulmayan bir şey varsa o da zaman. Nasıl olsa saatler ve günler doğacak, yaşayacak sonra da geçmiş denen derin uçuruma atlayıp tarihin bir parçası olacak. Sonunda, beklenen an geldiğinde sonbaharın kendini iyiden iyiye hissettirdiği bir İstanbul öğleden sonrasında yola çıkan müzikseverler, Il Divo dördlüsünü sahnede kanlı canlı görüp huzura kavuşacak. Duygulu ve unutulmaz eserlere klasik şarkı söyleme tekniğiyle yeni bir kimlik, ruh kazandıran Il Divo dördlüsüyle İstanbul'da geçen saatlerde herhalde grubun 2011'de yayınlanan son albümü **Wicked Game** önemli bir rol oynayacak.

Boğaz'da görsel şölen

Adını ünlü Chris Isaak şarkısı Wicked Game 'den alan bu albümü ilk dinlediğimde hiç yabancılık çekmediğimi hatırlıyorum. Vakti zamanında birlikte güzel günler geçirilen dostlarla yeniden karşılaşmak ve "Çok iyi gördüm seni" demek gibiydi Wicked Game 'i dinlemek. Time to Say Goodbye, Don't Cry For Me Argentina gibi anılarda yer eden şarkıları Il Divo'nun yorumuyla gençleşmiş, yenilenmiş olarak karşımda gördüğümü düşünecek olursak böyle hissetmem çok şaşırtıcı değil. Orkestra ve düzenlemelerle de güzel bir albüm olan Wicked Game 'i 27 eylülde, Boğaz'a karşı canlı canlı dinleyecek olanlar çok şanslı. **Çünkü Il Divo'nun güzel sesli erkekleri yaratıcı yönetmen Brian Burke tarafından tasarlanan bir turne kapsamında geliyor İstanbul'a.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hem film gibisin hem de sim

Özlem Ertan 08.10.2012

 Hem film gibisin hem de sim Düşünüyorum, sana **gümüş** demelerinin nedenini bulmaya çalışıyorum. Aklıma hep **Ay** geliyor seninle gümüşü yan yana düşündüğümde. Derin bir karanlığın ortasında tüm görkemiyle bir başına durup yeryüzünü izleyen Ay... Bir de onun gümüş rengi ışıklarıyla güzelleşen, başkalaşan, âşık bir kadının gözleri gibi ışığa boğulan nehirler, göller...

Ay'ın da tıpkı senin gibi anlatacak öyküleri var. Şu fani dünyada nefes alıp veren tek mil canlılardan çok daha uzun zamandır yeryüzünü izliyor o. Düşünsene Ay'ın ne kadar çok hayata tanıklık ettiğini. **Eğer bir zamanlar Mezopotamya'da, Anadolu'da ve başka kadim coğrafyalarda insanların tanrıça mertebesine yükseltip önünde secdeye durduğu Ay'ın dili olsaydı kimbilir ne kadar şaşırtıcı kelimeler dökülürdü o kıraç varlığını tam ortasından bölen dudaklarından.** Muhtemelen tıpkı seni dinlerken olduğu gibi, açık bir gardrobun önünde durup da eline geçirdiği tüm elbiseleri deneyen birine benzer ve envai çeşit duyguyu giyerdim onun sözleri kulaklarımdayken.

Yolda ve Ay'la

İkinizin de içinde ve ayrılmaz parçaları olduğu bir anım var biliyor musun? Günün akşama döndüğü saatlerden birinde İzmir'den İstanbul'a hareket eden bir otobüsün dar penceresinden Ay'ı izlemiştim saatlerce. Kulaklarımda bana aşk dolu kelimeler fısıldayan müziğin sesi... Eski zaman tanrıçası, gümüş rengi Ay'ın gülümseyen yüzüne uzun uzun bakmış ve beni duymasını umarak iç sesimle konuşmuştum onunla. **Sonra senin sesini duydum. Hüzünlü, acı yüklü ve tanıdık bir ezgiyi doğuran zarif ama güçlü bir enstrüman olarak selamladım seni. Tıpkı şimdi olduğu gibi...** Ay, gümüş rengi ışıklarıyla otobüs camında pırıltılı izlerini bırakırken ben senin sesinde film kareleri gördüm. **Steven Spielberg**'ün o hüzünlü ama tarih kadar gerçek filmi **Schindler's List/Schindler'in Listesi**'nden yürek burkan kareler, peş peşe senin doğurduğun o hüzünlü melodinin üstüne üşüştüler.

Ey keman, gümüş rengi ışıklarını yeryüzüne gönderen Ay'a öykünerek katıksız acının, hüznün sesini küçük gövdenden çıkarıp kulaklarıma serptiğinde ağlatmıştın beni biliyor musun? Film karelerindeki toplama kampları, bir deri bir kemik kalmış Musevi çocukları ve John Williams'ın sen farklı

kemancıların marifetiyle yine, yeniden minik gövdenden ezgi ezgi çıkarasın diye bestelediği o tema.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mozart'ın ve müziğin en masum hâli

Özlem Ertan 15.10.2012

Mozart'ın ve müziğin en masum hâli Çocukluk yıllarını çoktan geride bırakmıştı piyanonun başında oturan beyaz peruklu, ufak tefek besteci. Fakat biliyordu ki çocukluğu, vatanından sürgün edilen ve bir daha asla doğup büyüdüğü topraklara gidemeyeceğini bilen bir adamın içindeki hüznü anılar yumağı gibi kalbinde yaşamaya devam edecekti. İyi ki edecekti ve etti. **Eğer çocukluğunu hayatının sonuna kadar yanında taşımamış olsaydı Wolfgang Amadeus Mozart'ın müziği belki de bu kadar saf ve çocukluk yıllarına özgü katıksız bir masumiyetle dolu olmayacaktı.**

Mozart, 1785 yılında yirmili yaşlarının sonuna gelmiş, genç ama görmüş geçirmiş bir adamken en hüznü eserlerinden birini besteledi. Zamanın aristokrat erkeklerinin olmazsa olmazlarından beyaz peruğunu takıp piyanosunun başına geçti ve dinleyicilerinin ondan duymaya alışık olmadığı kadar dramatik ve hüznü sesleri yan yana getirip sonsuza dek kulaktan kulağa yayılacak bir öykü yazdı: **20 Numaralı Re Minör Piyano Konçertosu'nu.**

Sonra da soğuk bir Viyana akşamında, 11 Şubat 1785'te Mehlgrube Casino'nun sahnesine çıktı ve hüznü seslerini, Eros'un etkisi yıllar boyunca ruhlardan, bedenlerden silinmeyen okları gibi dinleyicilerinin üzerine yağdırdı. Dinleyen herkesin Mozart'ın 20 Numaralı Re Minör Piyano Konçertosu'nu çok beğendiğini o dönemin yazışmalarından biliyoruz. Mesela, bestecinin babası Leopold Mozart'ın, kızı Nannerl'e yazdığı mektuptan: "Wolfgang'ın yeni ve harika piyano konçertosunu dinledim. Biz oradayken kopistler hâlâ üzerinde çalışıyordu."

Mozart, çalışmadan duramıyordu belli ki. Aklında yan yana getirilmeyi bekleyen binlerce ses, birinin kendilerini anlatması için sıraya girmiş envai çeşit hikâye varken nasıl durabilirdi ki? Bazen aklıma Mozart ile ilgili tuhaf olup olmadığını bilemediğim bir düşünce geliyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Verdi yılı onun sesiyle erken başladı

Özlem Ertan 22.10.2012

Verdi yılı onun sesiyle erken başladı Bekliyordum; "Çabuk geçsin şu kararsız sonbahar. Kış rüzgârı gelsin de uzaklara götürsün ağaçlardan dökülen sarı yaprakları" diyordum. Kış gelince yeni yılın adım sesleri de hızlanıyor çünkü. Hayır, yılbaşı eğlenceleri, tombala, takıp takıştırmış çam ağaçları değil özlediğim. Yeni seslerin büyüyle ayaklanmış eski ezgileri bekliyorum ben. **Ne de olsa 2013'te opera tarihinin iki önemli bestecisinin, Giuseppe Verdi ile Richard Wagner'in 200. doğum yıldönümü kutlanacak müzik dinlenen**

her yerde. Aynı yıl doğan bu iki bestecinin müziği konser salonlarının kapısını aşıp sokaklara taşacak, operanın hemen hemen tüm yıldızları onlardan birinin adını taşıyan bir albüm kaydedecek.

Sonra baktım ki yeni yılı sabırsızlıkla beklemeye lüzum yok. Zira bazı sanatçılar şimdiden Verdi yılı için hazırladıkları albümlerinin kaydını bitirmiş bile. **Mesela günümüzün en sevilen tenorlarından Rolando Villazón'un Giannandrea Nosedà yönetimindeki Teatro Regio Torino Orkestrası'yla birlikte kaydettiği yeni Verdi albümü kasımda dinleyicilerinin eline geçmiş olacak; tıpkı erken gelen bir yılbaşı hediyesi gibi.** Verdi'nin 200. doğum yıldönümünü onun eserleriyle kutlayacak olan diğer sanatçıların bir adım önüne geçen ve benim de aralarında olduğum dinleyicileri 2013'ü beklemek zahmetinden kurtaran Rolando Villazón, Verdi'nin yıllar içinde gelişen, değişen, kimlik kazanan besteciliğinin her döneminden en az bir yaprak koymuş albümüne. **Bestecinin 1838 tarihli ilk yapıtı Oberto 'dan başlayıp Rigoletto, La Traviata, Falstaff gibi tanınmış operalarına ve az bilinen eserlerine kadar uzanan bir yol izlemiştir.** Verdi'nin tenorlar için yazdığı birbirinden güzel arialara lirik ve güçlü sesiyle yeni anlamlar eklemiştir.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Prokofyev'in yolculuğu ve öyküler

-Özlem Ertan 29.10.2012

 Prokofyev'in yolculuğu ve öyküler Soğuk bir sonbahar günüydü. Karlı tepelerden yola çıkıp kalabalık bir ordu gibi Avrupa düzlüklerine yayılan rüzgârların uğultusu tüm sesleri bastırmıştı. Ancak besteci **Sergey Prokofyev**, keskin silahlar kuşanmış kış ordusunun çığlıklarını değil aklındaki müziği duyuyordu. **Prokofyev, uzun zamandır kemancı dostu Robert Soetens ile birlikte turnedeydi ve trenlerin dar pencerelerinden izlediği Avrupa görüntülerinin içinde kendi seslerini arıyordu.** Sesler, bazen hareketli, enerji dolu bir çocuk gibi ağaçların kalın gövdeleri arasından sıyrılıp koşu koşu yanına geliyor, bazen de bir köşeye saklanıp bestecinin ısrarlı çağrılarına kayıtsız kalıyordu.

Sergey Prokofyev, başını önündeki kâğıt tomarından kaldırıp trenin penceresinden hayatı izlemeye başladı. İçi rahattı; ne de olsa kemancı Robert Soetens için bestelediği **Sol Minör 2. Keman Konçertosu'**nu tamamlamak üzereydi. Son düzeltmeleri de yaptıktan sonra eseri çalınmaya ve dinlenmeye hazır hâle gelecekti. Partisyona şöyle bir göz gezdirip de müziği aklından geçirince yüzüne sıcaklık ve gülümseme yayıldı, sonra da sesleri kovalayarak geçirdiği günlerin yorgunluğunu unutup uykuya daldı.

Madrid Senfoni Orkestrası

1935'in soğuk bir kış akşamıydı. Madrid Senfoni Orkestrası, sahnedeki yerini almış şef ile solisti bekliyordu. Birazdan Sovyet besteci Sergey Prokofyev'in, kısa süre önce turnedeyken tamamladığı **Sol Minör 2. Keman Konçertosu'**nu ilk kez çalacaklardı. Orkestra müzisyenleri, provalar esnasında, Prokofyev'in neden bu duygu dolu konçertoyu Robert Soetens'e ithaf ettiğini anlamışlardı. **Soetens, bestecinin duygularını yakalayıp kemanına hapseden, sonra da onları en güzel seslerle destana dönüştüren bir büyücüydü sanki.** Ayrıca Prokofyev'in, iki keman için bestelediği sonatını ne kadar iyi yorumladığını görüp Soetens için bu konçertoyu bestelediğini Madrid Senfoni Orkestrası'nın üyeleri de biliyordu.

Soetens, sahneye çıkıp da kemanyla eserin ilk melodisini çalmaya başladığında, dinleyici sıralarında oturan Sergey Prokofyev'in aklına birkaç ay önceki tren yolculuğu geldi. Prokofyev, raylarda ilerleyen trenin bazen iniltiye dönüşen sesleri arasında doğan keman konçertosunun Fransız kemancı Soetens'in ellerinde her geçen gün biraz daha büyüyeceğini ve geleceğe kalacağını biliyordu.

Moskova'ya dönüş ve karanlık

1938 yılının yağmurlu bir Moskova sabahında Sergey Prokofyev, piyanosunun başına oturdu ve saatlerdir aklını tahtakurtları gibi kemiren hüznünlü melodiyi çalmaya başladı. Sanki derin ve karanlık bir kuyunun dibinde günışığını hayal ederek acı çekiyordu. Acı öyle derindi ki, melodinin sonunu getiremedi. Piyanonun kapağını kapattı ve o güne dek yazdığı en kasvetli melodiyi, dolayısıyla *1. Keman Sonatı*'nı tamamlamayı başka bir zamana bıraktı. Uzun yıllar ayrı kaldığı ve özlemini çektiği ülkesine dönmüş ama aradığını bulamamıştı. **Moskova sokakları karanlık ve insansızdı. Havada korkunun kesif kokusu vardı. İnsanlar düşündüklerini söylemekten, hatta gülmekten bile çekiniyordu.** Prokofyev, 20 yıl öncesini anımsadı. **1918'de ülkesinden ayrılmış ve dokuz yıl boyunca Batı'da yaşamıştı. Böylece deneysel çalışmalar yapmak, müziği üzerinde yoğunlaşmak için rahat bir ortam bulmuşsa da yurt hasretine dayanamayıp yine Moskova'ya dönmüştü.** Her ne kadar evi Moskova'da olsa da birkaç yıl öncesine kadar zamanının büyük bölümünü turnelerde geçirmişti Prokofyev. Ancak bu uzun turnelerde ülkesini çok özlemişti ve bir daha uzaklara gitmeye niyeti yoktu.

Prokofyev, içini kemiren kasvetli melodiyle hesaplaşacak gücü kendinde yeniden bulduğunda piyanosunun yanına döndü ve başını *1. Keman Sonatı*'nın karanlığına gömdü.

Janine Jansen, Prokofyev çalışıyor

Sergey Prokofyev'in *Sol Minör 2. Keman Konçertosu*, *İki Keman İçin Sonat* ve *1. Keman Sonatı*'nı bestelemesinden yıllar sonra, 2012'nin serin bir ekim akşamı renkli gözlü, ince yüzlü, güzel bir kadın Avrupa'nın önemli konser salonlarından birinin kapısından girdi. **Bu güzel, genç kadının adı Janine Jansen idi.** Çok değil, birkaç gün önce Prokofyev'in eserlerinin kaydından oluşan albümü yayınlanmıştı Hollandalı kemancı Janine Jansen'in. Şimdi de sıra, yıllardır birlikte çalıştığı DECCA'dan yayınlanan albümündeki eserleri, Prokofyev'in *Sol Minör 2. Keman Konçertosu*'nu, *İki Keman İçin Sonatı*'nı ve *1. Keman Sonatı*'nı konser salonlarında seslendirmeye gelmişti.

Kuliste kendisi için ayrılan odaya girdiğinde, önce ellerini Kuzey Avrupa'nın soğüğünden korumak için giydiği eldivenleri, sonra da mantosunu çıkardı ve dışarıdan aldığı gazetelere göz gezdirmeye başladı. **Gazetelerde birazdan vereceği konser ve Vladimir Jurovsky yönetimindeki Londra Filarmoni Orkestrası'yla birlikte kaydettiği Prokofyev albümü hakkında yazılar vardı.** Belli ki müzik yazarları, hem Janine Jansen'in hem de ona *İki Keman İçin Sonat*'ta eşlik eden **Boris Brovtsyn** ile *1. Keman Sonatı*'na piyanosuyla katkıda bulunan **Itamar Golan**'ın Sergey Prokofyev'in bu eserleri üzerinde ne kadar çok düşündüğünü, melodilerin altında yatan duyguları yakalayabilmek için uğraş verdiğini anlamıştı. Janine Jansen'in *2. Keman Konçertosu*'nun özellikle ağır tempodaki ikinci bölümünde eserin duygusunu, lirizmini yansıtmakta çok başarılı olduğunu, orkestranın da bu konuda ona yardımcı olduğunu söylüyordu tüm eleştirmenler. Itamar Golan ve Boris Brovtsyn ile uyumunu da ayrıca takdir ediyorlardı.

Janine Jansen, çok sevdiği Prokofyev'in eserlerini layıkıyla icra etmiş olmanın iç huzuruyla arkasına

yaslandı. Birkaç dakika sonra üzerini değiştirip sahneye çıkacak ve konserden önce orkestrayla kısa bir prova yapacaktı.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Rusya'dan ve yol ayrımından sevgiler

-Özlem Ertan 05.11.2012

 Rusya'dan ve yol ayrımından sevgiler Yol ayrımında olmanın ne anlama geldiğini çok iyi biliyor kemancı **Viktoria Mullova**. Yıllar evvel, akşamın karanlığında iki dünyayı ayıran sınırın tam üzerindeydi; korkuyordu, heyecanlıydı. Hepsinden önemlisi kararlıydı. Her ne pahasına olursa olsun hayatını kısıtlayan, kollarını her daim sıkıp duran zincirlerden kurtulacak, ona nasıl yaşaması gerektiğini dikte eden sesleri geride bırakacaktı. Kuş gibi kanatlarını açıp özgürlüğe uçmak için annesini, babasını, doğup büyüdüğü Moskova yakınlarındaki kasabayı bir daha asla görmemeyi göze alacaktı.

Yıl 1983'tü. Karanlık, soğuk bir Helsinki akşamı. O zamanlar adı Sovyetler Birliği olan ülkesinden konser vermek için Finlandiya'ya gelen Viktoria Mullova, elinde Stradivarius kemani, aklında ise peşini bir an bile bırakmayan KGB ajanından nasıl kurtulabileceğine dair onlarca planla sahneden inip otel odasına döndü. O zamanlar 20'li yaşlarının ortalarında genç bir kızdı. Ancak, baskıcı bir rejimin etrafında ördüğü korku ağlarını aşip özgürlüğe koşmak için gerekli inancı vardı. Çok şükür ki yalnız da değildi Finlandiya'nın soğuk konser salonlarında ve sessiz otel odalarında. **Onun gibi müzisyen olan sevgilisi Vakhtang Jordania da demir perdenin gerisinden devasa gözleriyle kendisini izleyen soğuk ve etrafı korku ağlarıyla sarılmış ülkesinden kaçıp kurtulmak istiyordu.**

İkisi oturup kafa kafaya verdiler ve kendilerini özgürlüğe götürecek en iyi planı yaptılar. Sonra da içlerindeki korku çığlıklarını bir güzel susturup düşündüklerini adım adım uyguladılar. Vakhtang Jordania, turnede kendilerini izleyen Sovyet görevliyi buldu hemen. Dedi ki, "Viktoria, konserden sonra verilen partide biraz fazla kaçırmış içkiyi. Hiç iyi hissetmiyor kendini. Odasına çekilip uyuyacak hemen. Yoksa eminim ki çok daha kötü olur durumu." Bizim görevli, "tamam öyleyse" deyip kendi hallerine bıraktı Viktoria Mullova ile Vakhtang Jordania'yı.

İşte, yol ayrımı denen noktanın tam da kalbindeydi ikisi de. Yeniden fısıldamaya başlayan korkularını şöyle korkutucu bir bakışla susturabilirlerse planlarının sonraki aşamalarını hayata geçirip özgür dünya yolunun yolcusu olabilirlerdi. Artık bu noktadan sonra vazgeçmek de olmazdı zaten. Özellikle de kendilerine kaçışta yardımcı olabilecek Finlandiyalı gazeteci de yanlarındayken. **Viktoria Mullova, giyindi. O güne kadar kendisine erken başarılar getiren, ülkesinden Helsinki'ye taşıdığı Stradivarius kemani odasında bıraktı ve sevgilisiyle birlikte Finlandiyalı gazetecinin kiraladığı otomobile bindi.** Niyetleri İsveç'e gidip sığınma hakkı istemektir. Otomobil, gecenin karanlığını yara yara ilerliyor ve onlar hayallerine her an daha fazla yaklaşıyorlardı. Sonunda tıpkı önceden ayarlandığı gibi sınırı geçip küçük İsveç kasabalarından birine geldiklerinde yol ayrımını geride bırakmış olmanın getirdiği korku, özgür dünyaya varmanın sevinciyle karışıp kaynaşmış haldeydi.

İsveç polisi için yoktu genç müzisyenlerin farkı, o dönemde Doğu Bloku'ndan gelip de iltica talebinde bulunan nicelerinden. Diğer sığınmacılara nasıl davranıyorlarsa onlar için de aynısını yaptılar. Stockholm'de bir otele yerleştirdikleri Mullova ile sevgilisine, "Hafta sonu kapalıdır Amerikan Büyükelçiliği . Siz ikiniz kalın burada, kimseye pek görünmeyin" dediler. **Ne de olsa bir gazeteci eşliğinde çıktıkları kaçış yolculuğu çoktan gazetelere düşmüş, fotoğrafları elden ele dolaşmaya başlamıştı.** Mullova'nın hayatının o en unutulmaz hafta sonu, kapalı otel odasının karanlık yalnızlığında geçti. Kimbilir belki de akşamları pencereden yıldızları izledi ve "bir daha göremem dünya gözüyle" dediği ailesini düşünüp gözyaşlarını bıraktı İsveç gecelerine. Kaçış zamanı geldiğinde eline tutuşturulan peruğu uysallıkla takip başına, kendisine hiç benzemeyen sarışın bir kadın olarak zırhlı elçilik aracına bindi. Çok şükür ki yalnız değildi. Kendisiyle aynı kaderi paylaşan arkadaşı vardı yanında. O araçla Batı'ya her an daha Batı'ya gitti. Sonra da ver elini Washington uçağı. Gökyüzünde dünyalar aşip da Amerika'nın başkentine ayak bastığında ülkesinin karlı kentleri gökyüzündeki yıldızlardan bile daha uzaktı. **Zaman geçti, Viktoria Mullova nice konserler verdi, kayıtlar yaptı. En çok sevdiği besteci Johann Sebastian Bach'ın keman için yazdığı kaç eser varsa hepsini defalarca çaldı. Cazı da çok sevdi. Ne de olsa caz da tıpkı onun gibi cesur ve özgürlük tutkunuydu.** Miles Davis'in, Duke Ellington'ın şarkılarına kendi sesini, yayının dokunuşunu armağan etti.

İstanbul'da Şostakoviç ile

O soğuk Finlandiya akşamından yıllar sonra Eva Maria Chapman, Viktoria Mullova'nın macera filmlerini aratmayacak kadar heyecanlı yaşam öyküsünü yazdı. **Geçen ay Birleşik Krallık'ta yayımlanan biyografi kitabının adını ise *From Russia to Love* (Rusya'dan Aşka) koydu.**

Mullova, Türkiye'ye ye gelip "Rusya'dan sevgiler" adlı konserde çalacak, her ne kadar çok uzun zamandır Rusya'da yaşamasa da... Çok değil birkaç gün sonra, 8 kasım akşamı İstanbul'daki Lütfi Kırdar Konser Salonu'nda Sascha Goetzel yönetimindeki Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası'yla (BİFO) birlikte vatandaşı Dmitriy Şostakoviç'in 1. Keman Konçertosu'nu yorumlayacak. O Şostakoviç ki, az çekmemişti baskıcı rejimin dırdırını, öyle rejim karşıtı falan olmamasına rağmen. O da aynı Viktoria Mullova gibi özgürdü çünkü ve açtı yaratıcılığının kapıları dış etkilere. Tam da bu yüzden bazı besteleri "çok batılı" ve "burjuvalara özgü" bulunmuştu Şostakoviç'in. Bu ağır eleştirilerin tokadını yiyen eserler arasındaydı Viktoria Mullova'nın İstanbul'da çalacağı 1. Keman Konçertosu da, her ne kadar daha sonra değeri herkes tarafından anlaşılacak olsa da...

Viktoria Mullova, BİFO, müzik ve Şostakoviç birleşip de "Rusya'dan sevgiler" dediğinde orada olun siz de. Cesur kemancı Mullova'nın kaçış öyküsünü düşünürken Şostakoviç dinlemenin keyfine varın.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yolun ortasında maratonu terk etmek

-Özlem Ertan 12.11.2012

Yolun ortasında maratonu terk etmek İstanbul'un en çok kullanılan caddelerinin kapalı olacağı bir günün sabahında gideceğim yere varmanın tek yolu gibi görünen tren istasyonundaydım. Maraton yüzünden kapanan yollarda kalıp da son çare olarak istasyona sığınan kalabalıkla birlikte treni beklemeye başladım.

Rayları çevreleyen ağaçlı yolun arkasında Marmara Denizi ve maraton ile halk koşusuna katılmış binlerce kişinin yorgun adımlarının altında inim inim inlediğini hayal ettiğim asfalt uzanıyordu...

Soğuk bir pazar sabahında üzerine şortlarını, tişörtlerini geçirmiş koşan kalabalığı izledim. Renkli bir geçitti. Bir ara caddenin diğer ucundan koşa koşa gelip sporcuların arasına karışan siyahlı beyazlı küçük köpeğe takıldı gözlerim. Köpek, sporcuların eğlenceli bir oyun oynadığını düşünmüş olacak ki onlarla birlikte koşmaya başladı. Dili dışarıda minik bir köpekle altı yedi sporcunun koşusunu onlar gözden yitip gidinceye kadar izledim. Gökyüzünde devasa, yırtıcı kuşlar gibi homurdana homurdana uçan helikoptere ve caddede ağır ağır ilerleyen ambulansa bakacak vaktim de oldu.

Sonra tren geldi ve yolcularıyla birlikte tıpkı hayat gibi uzun, ince bir yola koyuldu. Varacağım noktaya birkaç istasyon kalmış olması hasebiyle benim için çok uzun bir yol değildi ama incedi. Trende geçirdiğim dakikalar boyunca bir gece önce dinlediğim bir klasik müzik albümü ve hayatı gözleriyle olmasa da kalbiyle gören halk ozanı **Âşık Veysel**'in sözleri hakkında düşündüm: **“Uzun, ince bir yoldayım. Gidiyorum gündüz gece...”** Hayatı **“uzun, ince bir yol”** olarak görüyordu **Âşık Veysel**. Ama hayat kimileri için çok da uzun bir yol değil. Bazı insanlar annelerinin karnındaki sıcak, karanlık sığınaklarından bebek çıgıllıklarıyla çıktıkları yaşam yolunda birkaç adım atmaya ancak fırsat buluyor ve sonra yaşayan hiç kimsenin aşinası olmadığı sonsuz karanlığa gidiyor. Bazıları ise yorgunluktan iki büklüm oluncaya, yüzleri hayat rüzgârlarının sert darbeleriyle kırışmaya kadar yürüyor. Bir de o yolu yeşil yapraklı ağaçlarla süsleyecek kadar yaşayıp da, değil sonuna, ortasına bile gelmeden maratonu bırakanlar var. Hayat koşusundayken, kendisinden sonra gelecek olanları güneşin kızgın bakışlarından korusun diye uzun, ince yolun kenarına ağaçlar diken o insanların maratonu erkenden bırakıp gitmesi etkisi yıllar boyunca silinmeyecek acılar yaratıyor. Öyle ki bazen onların bize bıraktığı ulu ağaçların gölgesinde geçirdiğimiz saatler bile o acıyı unutturamıyor.

Benyamin Sönmez'in kayıtları

Geçen yıl, henüz 28 yaşındayken kaybettiğimiz **çellist Benyamin Sönmez** de bu insanlardandı. Hayat yolunda geçirdiği o kısa zamanda bile geride kalanların gölgesinde oturup dinlenebileceği ağaçlar yarattı. Hani biraz önce dedim ya, trendeki kısa yolculuğum boyunca **Âşık Veysel**'in sözleri ve geçen gece dinlediğim bir klasik müzik albümü hakkında düşündüm diye. **İşte o albüm, Benyamin Sönmez'in albümüydü. Kısa süre önce Çağsav Müzik tarafından yayınlanan ve Benyamin Sönmez'in konser kayıtlarından oluşan iki CD'lik bir albüm...** Almanya'nın Bremen kentinde 1983'te başlayan yaşamının üçüncü yılında, göçmenliğe son vermeye karar veren ailesinin kucağında Türkiye'ye dönen, Konya'nın Akşehir ilçesinde geçen çocukluğunda ev bütçesine katkıda bulunmak için sokakta su ve simit satan Benyamin Sönmez'in ileride bir çello dâhisi olacağını hiç kimse öngörememişti o yıllarda. Tıpkı **Mstislav Rostropoviç** gibi bir çello tanrısının bile hayranlığını kazanan 28 yaşında bir müzisyenin bir kış günü kalp krizi geçirip hayat maratonundan çekileceğini kimsenin tahmin edememesi gibi... **Birinci ölüm yıldönümüne sayılı günler kalmışken Benyamin Sönmez'in konser kayıtlarını yayınlayan Çağsav Müzik'ten Şefik Kahramankaptan da albüm kapağındaki kısa yazısında bu erken ölümün tahmin edilemezliğine değinmiş ister istemez.** Gazeteci, sanat yazarı ve libretist Kahramankaptan, bakın neler demiş ve Benyamin Sönmez'in konser kayıtlarını albümde toplama fikri nasıl çıkmış ortaya: *“Ankara Devlet Konservatuvarı'ndan sevgili Benyamin Sönmez'in naaşını gözyaşlarımızı tutamadığımız bir duygusallık içinde, toprağa verilmek üzere Fethiye'ye doğru uğurlarken, hâmi ve sevgili dost Yüksel Erimtam'la birlikteydik. Erimtam, 'Ne bilelim böyle erkence gideceğini? Sağlığında yapamadık, şimdi Benyamin için bir CD hazırlayalım' dedi. Kolları hemen sıvadım, umduğumdan daha zorlu bir süreç yaşayarak, Benyamin'in kimi amatör kamerayla çekilmiş video, kimi*

ses olmak üzere canlı kayıtlarını toplamaya başladım. İcracı ve orkestra şeflerinin onaylarını, yoğun bir iletişimle kendilerine değişik ülke ve kentlerde ulaşarak aldım. Bunları tek tek izleyip dinleyerek, parça, sonatlar ve konçertolardan oluşan bu iki CD'yi yayına hazır hale getirdim. Benyamin'in anısını yaşatmak için ilk 'kalıcı' iş, bu elinizde tuttuğunuz albümdür. Bu albümün satışından elde edilecek kâr, O'nun anısını yaşatmak üzere çeşitli etkinlikler düzenlenmesi için ailesi tarafından Fethiye'de oluşturulan fona aktarılacaktır."

Hem güzel hem de acı verici

Geçen gece uzun, ince ve yorucu hayat yolunda mola verip Benyamin Sönmez'in icralarını saatler boyu dinledim. Onun hayat yoluna diktiği ağaçların altında oturmak hem güzel, hem de acı vericiydi. Benyamin Sönmez'in farklı konser salonlarında, en iyi orkestralarla birlikte çaldığı oda müziği eserleri, konçertolar birbirinin üzerine devrildi; tıpkı yeşil yapraklı ağaçların hareket hâlindeki trenin penceresinden hızla geçip gitmesi gibi... Sıra **Edward Elgar**'ın çello konçertosuna geldiğinde içim üşüdü. Ağaçların altından çekildim ve uzaktan baktım onların narin gövdelerine. O an içimden sadece şunu söylemek geçti: "İyi ki gelmişsin şu dünyaya Benyamin Sönmez. Keşke biraz daha kalabilseydin."

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Farinelli'nin hayaleti söylüyor sanki

-Özlem Ertan 19.11.2012

 Farinelli'nin hayaleti söylüyor sanki Eski zamanlarda, 16. ve 17. yüzyılda bestelenen birçok opera ariasının geçmişinde zarif, beyaz tenli, ince yüzlü, narin erkek şarkıcıların gölgeleri gizli. O şarkıcılar, günümüzde çoğunlukla kadın seslerinden dinlediğimiz Barok dönem ariyalarının varoluş sebebi. **Antonio Vivaldi, Georg Friedrich Händel, Antonio Caldara, Nicola Porpora** ve daha nice besteci; bu kadın sesli erkekler Avrupa'nın görkemli sahnelerinde, saraylarında söylesin diye ariyalar, şarkılar besteledi.

Çocukluklarının tiz ve kadınsı sesi ergenlikle birlikte yok olup gitmesin diye hadım edilen melek sesli şarkıcılar yaşamıyor artık. Seslerinin kalınlaşmaması için hayatlarından, erkekliklerinden vazgeçmek zorunda kaldıkları düşünülecek olursa iyi ki yaşamıyor. Ancak **kastrat** denen bu şarkıcılarla ilgili anılar, şarkı söyleme yetenekleriyle ilgili efsaneler, hayatlarının trajik ayrıntıları kitap sayfalarından, film karelerinden çıkıp aramıza karışıyor zaman zaman. Mesela adını taşıyan 1994 tarihli filmle müzikseverlerin ilgi alanının sınırlarını aşıp ölümünden yüzlerce yıl sonra yeniden popüler olan **efsane kastrat Farinelli. Gérard Corbiau**'nun yönettiği *Farinelli* filminde onun güzel sesli bir oğlan çocuğundan ünü Avrupa kentlerinin her köşesine yayılan bir kastrata dönüştüğünü görmüştük. Kadınların çılgınlar gibi alkışladığı, hayranlık duyduğu biri olmasına rağmen normal bir yaşam sürememenin acısını nasıl taşıdığı hakkında düşünmüştük.

Barok dönem bestecilerinin kastratlar için bestelediği ariyalar, anılardan bile daha etkileyici. Mesela **Nicola Porpora**'nın Farinelli için bestelediği **Alto Giove**, **George Friedrich Händel**'in *Serse* operasından **Ombra Mai Fu**, Gluck'un *Orfeo ve Euridice*'sinden **Che Faro Senza Euridice** ve daha nicesi... Kastratlar artık sadece müzik tarihinin trajik ve ilgi çekici bir parçası ama onlar için yazılan ariyalar tüm gerçeklikleriyle kanlı, canlı... Yaşiyor, söyleniyor, dinleniyor, alkışlanıyor.

Kastratların şarkılarını söylüyorlar

Güzel sesli oğlanların kastrat olarak yetiştirilmek üzere hadım edilmesinin yasaklandığı 1903'ten beri o kadın sesli erkek şarkıcılar için yazılan aryaları mezzo-sopranolar ve kontrtenorlar söylüyor.

Kontrtenorlar, yetişkin ve normal erkekler oldukları hâlde soprano gibi şarkı söyleyebilen etkileyici şarkıcılar... Seslerine çok da âşına olmayan birinin "Acaba kadın mı, erkek mi bu şarkıcı" sorusunu sormasına vesile olan kontrtenorlar, yıllar süren bir eğitim sürecinden geçerek yüzlerce yıl öncesinin kastratlarına ithaf edilen şarkıları söyleyebilecek yetkinliğe ulaşıyorlar.

Mesela melekler kadar güzel sesini Türkiye'de de canlı canlı dinleyebildiğimiz **Fransız kontrtenor Philippe Jaroussky**... Çok değil birkaç hafta önce Virgin Classics'ten bir best of albümü yayınlandı 34 yaşındaki Philippe Jaroussky'nin. İlk başta bu kadar genç bir şarkıcının best of albümü çıkarması çok gerekli görünmeyebilir, ama Jaroussky'nin o genç yaşında Barok dönemde bestelenip yıllar içinde unutulmuş kaç eseri yeniden hayata döndürdüğü düşünülecek olursa o kadar da anlamsız değil. Bu iki CD'lik albüme girecek aryaları Philippe Jaroussky, özene bezene seçmiş. Tabii ki bunların arasına birkaç yeni kayıt eklemeyi de ihmal etmemiş. **The Voice** adını verdiği albümünün ilk şarkısı **Alto Giove**'yi yeni kaydetmiş örneğin. Biraz önce besteci Nicola Porpora'nın Farinelli için bestelediği bir ayardan söz etmişim ya. İşte o aya **Alto Giove**. **Luigi Rossi**'nin *L'Orfeo* operasından **Lasciate Averno**, **Händel**'in *Serse*'sinden **Ombra Mai Fu** ve *Rinaldo*'sundan **Venti Turbini**, **Henry Purcell**'dan **Music for a While** ve **Claudio Monteverdi**'den **Laudate Dominum** iki CD'lik albümdeki diğer yeni kayıtlar. Daha önce Philippe Jaroussky albümlerinde dinlediğimiz eski kayıtlar da sanki ilk kez duyuyormuşuz gibi keyif verici. Europa Galante, Concerto Köln gibi Barok dönem müziği üzerine uzmanlaşmış toplulukların eşliğinde söylediği şarkılarla saf güzelliğin resmini çiziyor Philippe Jaroussky. 17. yüzyılın kastratları için yazılmış şarkıları pırıl pırıl sesiyle dantel gibi işlerken araya çağdaş dönemden bir eser sığdırmayı da başarıyor: **Astor Piazzola**'dan **Los Pajaros Perdidos**.

Philippe Jaroussky'nin güzel sesi bana kastratları ve onların başarı, sevgi, hayranlık, trajedi dolu yaşamlarını anımsatıyor ister istemez. O kastratlardan bazıları Farinelli gibi şanslı değildi üstelik. Ün, başarı ve şöhret sahibi olamayan ve hayatını kilise korosunda ilahi söyleyerek geçiren binlerce kastrat geçti şu dünyadan. Kastrat olarak yaşamının zorluğunu lanet gibi peşinde sürükleyen binlerce kastrat...

Şarkı söylemeye karar verdi

Philippe Jaroussky, 18 yaşında karar verdi şarkı söylemeye ve eski kastratların hayaletini yaşama döndürmeye. Kontrtenor olarak yetişmek üzere eğitim almaya başlamadan önce keman ve piyano çalıyordu. Gittiği bir Barok müzik konserinde soprano gibi şarkı söyleyebilen **Fabrice di Falco**'yu gördü. Erkeksi bir yüzü ama kadınlarınkı kadar tiz, parlak bir sesi olan Fabrice di Falco'yu dinlerken hayatının amacını bulduğunu düşündü Philippe Jaroussky. Şarkı söyleyecekti. Hiç vakit kaybetmeden Fabrice di Falco'nun ses hocası **Nicole Fallien**'e gitti ve onunla birlikte çalışmaya başladı. İlk başlarda küçük olan sesi büyüdü, repertuarı genişledi. Sahneye çıkmaya hazır olduğunda herkes bu güzel yüzlü, yakışıklı, ince sesli erkeği hayranlıkla dinledi. Hâlâ da dinliyor. O ise şarkı söylemekle yetinmeyip kendi topluluğu **Artaserse Ensemble** ile birlikte Barok dönemin az bilinen eserlerini ortaya çıkarıyor.

Soyadını Bolşevik Devrimi'nden sonra Rusya'dan kaçan büyükbabasından alan Fransız kontrtenor Philippe Jaroussky, yıllardır durmadan, dinlenmeden şarkı söylüyor. O söyledikçe geçmiş ve kadınların sahneye çıkmasının yasak olduğu uzun yıllar boyunca opera sahnelerinde arz-ı endam eden kastratların hayaletleri

canlanıyor.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Opera bestecileri bizi de görecek mi

-Özlem Ertan 26.11.2012

Opera bestecileri bizi de görecek mi Zaman geçiyor ama bazı ayrıntılar hiç değişmiyor. Çamurlu yolların kenarına hastalıktan beli bükülmüş yaşlı adamlar gibi dizilen eğri büğrü evlerde yüzlerce yıl önce de yoksul insanlar yaşıyordu. Kış sabahları soğuktan titreye titreye “Bugün nasıl doyuracağım karnımı” diye düşünen hayat yorgunu insanlar... Kimse onları görmüyordu. Onlar zaten uzun zaman önce birilerinin kendilerini görüp de yardım etmesinden umutlarını kesmişlerdi. Umutları dudaklarının arasından kırık dökük kelimeler hâlinde çıkan dualarda gizliydi. Tıpkı çamurların içine gömülmüş evleri gibi yoksul görünümlü olan kiliselerinde ettikleri dualar yerine ulaşsın diye bekliyorlardı.

Bazıları beklemekten vazgeçip süslü binalar, kabarık etekli kadınlar ve beyaz peruklu erkeklerin yaşadığı kentlerde hırsızlık yaparak karnını doyurmaya çalıştı. Kimi uzun yıllar sürdürdü bunu, kimi de yakalanıp hayatının geri kalanını kedi büyüklüğündeki farelerle birlikte hapisane hücresinde geçirdi. Gıdasızlıktan dişleri dökülmüş kadınları, hayatın yorgunluğunu bir nebze olsun üzerinden atmak için güneşin kavurduğu tarlaların kenarındaki ağaçların altına uzanıp hayal kuran genç adamları, sokaklarda yalınayak oynayan çelimsiz çocukları uzun zaman hiç kimse görmedi. Hele opera bestecileri hiç görmedi.

Kraliçeler de acı çeker, kızar

Opera, 1500’lü yılların sonunda Floransa’da doğdu ve opera bestecileri, 19. yüzyılın sonlarına kadar kralların, kraliçelerin, düklerin, konteslerin, eski Yunan tanrılarının, tanrıçalarının öykülerini anlattı.

Arada sırada **Figaro** gibi akıllı uşaklar sahnede kendine yer bulsa da, asıl olan aristokratların yaşamını süslü müzikler eşliğinde aktarmaktı. Ne zamanki edebiyattaki gerçekçilik akımı operayı da etkisi altına aldı; işte o zaman yoksulları, suçluları, hayatı çamurlu sokaklarda, köy meydanlarında geçen insanları sahnede görmeye başladı opera izleyicileri. İlk başta hayatın “sevimsiz” olduğunu düşündükleri bu yüzünü süslü sahnelere yakıştıramadılar. Alt tabakadan insanları opera sahnesine layık bulmadılar ama sonra alıştılar onların seslerini duymaya, hayat kadar gerçek öykülerini izlemeye...

Evet, opera bestecileri, özellikle de 16., 17. yüzyıllarda yaşayanlar, hayatın yoksul yüzünü görmeyi reddetti ama onların anlattığı öyküler de gerçek duygularla, yaşanmışlıklarla bezeliydi. Yoksul olmamalarına, görkemli saraylarda yaşamalarına rağmen hayatın acılarından paylarına düşeni alan kraliçelerin öyküleri de yoksullarınki kadar gerçek ve etkileyiciydi.

Günümüzün en iyi mezzo-sopranolarından Amerikalı **Joyce DiDonato**’nun son albümü **Drama Queens**’i dinlerken opera tarihinin ne kadar çok kraliçenin, prensesin trajik öyküsünü barındırdığını bir kez daha fark ettim. Mısır Kraliçesi Kleopatra, babası tarafından Yunan tanrılarına kurban edilmekten son anda kurtulan Iphigenia, kocası VIII. Henry’nin idama mahkûm ettiği Anne Boleyn, Kraliçe I. Elizabeth ve daha niceleri... Hepsi de opera sahnelerinin asla eskimeyen yüzleri.

Gösterişli ama acıklı hayatlar

Kansas doğumlu ve Amerikalı olması hasebiyle hayranlarının “**Yankee Diva**” dediği Joyce DiDonato, *Drama Queens*’de Barok dönem operalarındaki kraliçe karakterlerinin arylarını seslendiriyor. Dolayısıyla bir önceki albümü **Diva Diva** ile Grammy Ödülü kazanan DiDonato’nun yeni albümünde öyküleri Barok dönemden çok sonra opera sahnesine taşınan Anne Boleyn’in ya da Kraliçe Elizabeth’in aryları yok ama Kleopatra ile Iphigenia’ninkiler var.

Giuseppe Maria Orlandini, George Frideric Handel, Giovanni Porta, Claudio Monteverdi gibi Barok dönem bestecilerinin müzikleriyle yaşama döndürdüğü 13 kraliçe, Joyce DiDonato’nun sesiyle ölümsüz olduklarını, aradan geçen yüzlerce yılın onları unutulmuşlar adasına sürüklemeye yetmediğini ilan ediyorlar işte.

Yeni albümünün repertuarını belirlemek için aylarca kütüphanelerde Barok dönem operalarını araştırdı Joyce DiDonato. Kendi kraliçelerini seçtikten sonra **Drama Queens**’in kaydı için stüdyoya girdi. Barok dönem müziğini çok iyi bilen bir topluluğun, **Il Complesso Barocco**’nun eşliğinde, hayat denizinde envai çeşit duygunun rüzgârıyla sarsıla sarsıla ilerleyen 13 kraliçeye sesini verdi.

Joyce DiDonato’nun sesi kraliçelerin öykülerini anlatırken bazen ılık bir esinti gibi yumuşak, bazen neşeli bir kadının kahkahaları kadar kıvrak, bazen de öfkeli bakışlar misali vurucu. Süslü ve görkemli olmasına rağmen insana özgü tüm acıları varlığında taşıyan hayatları onun sesinden dinlemek güzel.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hayatlar, savaşlar, ölümler arasında

-Özlem Ertan 03.12.2012

 Hayatlar, savaşlar, ölümler arasında Savaş, karanlık gölgelere benzeyen anıları geride bırakarak gitmişti. Acıyla yüz yüze gelen, yüreği nasırlaşmamış tüm insanlar gibi besteci **Edward Elgar** da geride kalan anılarla, öykülerle haşır neşirdi. Onları görmezden gelip hayatına kaldığı yerden devam edemiyordu belli ki. **Birinci Dünya Savaşı** yıllarında şahit olduklarının ve duyduklarının ruhunda bıraktığı izleri takip edip kimbilir hangi diyarlara gidiyordu uykularında.

Karanlığın tek iyi tarafı yaratıcı insanların içinde tetikte bekleyen anlatma isteğini uyandırması değil mi? Edward Elgar için de geçerliydi bu. Britanyalı Edward Elgar, ülkesinin yeşil ağaçlarla dolu bahçelerine bakarken bile hüznle yan yanaydı. Uykularında gittiği diyarlarda duyduğu sesler, doğanın şarkılarını susturuyordu sanki. Biliyordu, ruhunun kapılarından hayalet gibi süzülen sesleri biraraya getirip uzun bir öykü yazmazsa hayat o an olduğundan çok daha çekilmez bir hâl alacaktı.

1919 yazıydı. Edward Elgar’ın ister istemez içinde topladığı hüznü sesler, biraraya gelince hayata direnme gücü bulacağını bilen yorgun, acılı insanlar gibi tek vücut oldu; sonra da ağır ağır çıktı bestecinin ruhundan, havaya karıştı. Elgar, hüznü seslerin birleşerek yarattığı o büyük varlığın resmini nota defterine çizmişti bir kere, hiç kimse o bütünlüğü bozamazdı artık; savaş bile... **Aradan kaç yıl geçerse geçsin duyan kulaklar için**

Edward Elgar'ın *Mi Minör Çello Konçertosu* hep hüznün en güzel resmi olarak kalacaktı. Onu çalan cellistler ise hüznü yansıtan aynalar olacaktı.

Aynaların en unutulmazı

Sarışın, güzel bir kadındı. Çello çalarken daha da güzelleşiyordu. Enstrümanının narin, kıvrımlı bedenini bacaklarıyla kavıyor ve hem yayıyla hem de uzun parmaklarıyla dokunuyordu ona. Çello ise sevgi arsız bir kedi yavrusu gibi o dokundukça güzel sesler, mırıltılar yayıyordu etrafa. **Edward Elgar'ın *Mi Minör Çello Konçertosu*'nu en güzel o sarışın kadın çaldı.** Sanki besteci Edward Elgar, I. Dünya Savaşı'nın hüznünlü gölgeleriyle birlikte yürürken o da yanlarındaydı. **Adı Jacqueline du Pré'ydı o kadının. Edward Elgar'ın hüznünü yansıtan en güzel ayna...** Jacqueline du Pré'nin 1965 yılında yaptığı kayıt, Elgar'ın konçertosunun en unutulmaz yorumuysa hâlâ, en güzel ayna denmez de ne denir ona.

Daniel Barenboim, büyük piyanist ve orkestra şefi... Elgar'ın varlığında toplanan hüznünlü sesleri çellosunun tellerinde yeniden yaratırken o da ilk eşi Jacqueline du Pré'yle birlikteydi. O yönetti, Jacqueline du Pré çaldı. Onların konserlerde çekilen siyah-beyaz görüntüleri ise müziğin gücünü gösteren bir büyü gibi baki kaldı.

MS hastalığına yakalanıp da ellerinin, parmaklarının kontrolünü kaybettikten sonra çok zor zamanlar geçirdi Jacqueline du Pré. Kısa hayatının son yıllarında çellosuna söz geçiremedi. Onun ölümünden sonra Daniel Barenboim, uzun hem de çok uzun bir süre Edward Elgar'ın *Mi Minör Çello Konçertosu*'nu yönetmedi.

Çelloların Japon bahçesi

Yaşam yolculuğunun çok uzun sürdüğünü kim inkâr edebilir. Her ânı müzikle dolu olan 103 yıl... Herkesin anlayıp sevebileceği kadar akılda kalıcı melodiler yaratmadı o. Öyle bir amacı da yoktu zaten. Aklından geçen, yüreğinin vadilerinde nehir gibi akan sesleri, "insanlar sever mi" demeden biraraya getirdi. **Çok değil, birkaç gün önce 5 kısımda kaybettik onu. Adı Elliott Carter'dı.** Hayatının son gününe kadar müzikle ilgilenmekten vazgeçmeyen Amerikalı besteci Elliott Carter. 90 yaşlarında görmüş geçirmiş bir adamken çello için bir konçerto besteledi. Japon bahçelerinde akan nehirlerin sesini dinleyerek geçirdiği günlerin anılarını da ekledi çello konçertosunun ezgilerine.

Barenboim onun için yönetti

Eğer Musevi ataları, Adolf Hitler'in idaresi altına girmeden önce Avusturya'yı terk edip Amerika Birleşik Devletleri'ne gitmemiş olsaydı, büyük ihtimalle bugün **Alisa Weilerstein** diye biri yaşamayacaktı. **1982'de New York'ta doğmayacak, dört yaşında çello çalmaya başlamayacak ve bugün en başarılı genç cellistlerden biri olarak Edward Elgar ile Elliott Carter'ın konçertolarını yorumlamıyor olacaktı.**

2010'da Daniel Barenboim ile birlikte verdikleri konserlerin görüntülerini izlemiştim. Alisa Weilerstein Edward Elgar'ın *Mi Minör Çello Konçertosu*'nu çalıyor, Daniel Barenboim ise yönetiyordu. İlk eşi Jacqueline du Pré'den sonra yıllarca bu eserden uzak duran Barenboim, genç cellist Weilerstein ile birlikte Edward Elgar'ın hüznünlü notalarına tutulan dev bir ayna gibi duruyordu yine orkestranın önünde.

Bu konserlerden iki yıl, Elliott Carter'ın 103 yıllık ömrünün bitmesinden ise birkaç gün sonra, DECCA'dan bir albümü yayınlandı Alisa Weilerstein'in. Elgar'ın I. Dünya Savaşı'ndan sonra yıkımın gölgelerini düşünerek bestelediği *Mi Minör Çello Konçertosu*'yla Elliott Carter'ın 2001'de bestelediği konçertoyu içeren bir albüm...

Orkestranın başında yine şef Daniel Barenboim var. Jacqueline du Pré'den ne kadar çok etkilendiğini her fırsatta söyleyen Alisa Weilerstein, kendi yorumuyla Elgar'ın hüznüne tutulan yeni bir ayna şimdi.

Alisa Weilerstein'ın çellosu, onun aracılığıyla anlatılan tüm acıları yaşamış ve içinde biriktirmiş bilge bir ozan gibi konuşuyor, şiirler okuyor, mırıldanıyor. Zaman geçiyor, icracılar değişiyor ama Elgar'ın konçertosuyla çizdiği resmin hüznü hiç değişmiyor.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yetenekli erkeklerin ilham perisi

-Özlem Ertan 10.12.2012

 Yetenekli erkeklerin ilham perisi Rüzgârın nefes gücüyle sürükleyip biraraya getirdiği, aralarından ışık sızmayan bulutlara bakıp düşünüyorum. Kulaklarımda **Gustav Mahler**'in müziği, aklımda yaşamadığım bir zamana ait görüntüler. Valsleri ve görkemli binalarından yayılan müzik sesleriyle ünlü bir kentin kayıp zamanlarının peşinde sürükleniyorum. Bulutların "beyazperde"sinde izliyorum dans eden, gülen, edebiyattan, müzikten, resimden konuşan insanları.

Zaman makinesi işlevine sahip olduğundan hiçbir zaman kuşku duymadığım düşüncelerin, hayallerin beni 1800'lü yılların sonuna, Viyana'ya getirdiğini görmekten mutluyum. Kendi karanlık zamanıma dönmeden önce hayallerin yeniden biçimlendirdiği geçmişin tadını çıkarmaya kararlıyım. Mozart'ın, Beethoven'ın, Mahler'in ve daha nice bestecinin yaşamına tanıklık eden sokaklarda yürüyorum. Birazdan güzel bir evin şık insanlarla dolu salonuna, görünmezlik pelerinine sahip bir büyücü gibi girecek ve uzun zamandır görmek istediğim kızla karşılaşacağım.

Erkeklerle ve sevmeye tutkun

Evet, işte buldum onu. Tam da hayal ettiğim gibi, etrafındaki tüm erkeklerin hayranlıkla kendisine baktığını fark etmenin özgüveniyle dolu, güzel bir kız. Çok az insanın sahip olabileceği kadar ışıklı bir yüzü, varlığı var. **Adı Alma. Ressam Emil Jakob Schindler'in güzel, zeki, yetenekli kızı Alma Schindler. Edebiyatı, tiyatroyu seven, güzel liedler besteleyen, çok iyi piyano çalan Alma, besteci ve Viyana Saray Operası'nın şefi Gustav Mahler ile evlendikten sonra Alma Mahler olacak.** Ama henüz buna zaman var.

Doğanın yetenek ve zekâ armağan ettiği insanları mıknaş gibi kendine çeken Viyana'da sanatın başrolde olduğu sohbetlerle dolu güzel bir çocukluk ve gençlik geçirdi Alma. 13 yaşındayken babasını kaybettiğinde çektiği acıyı saymazsak evli bir kadın oluncaya kadar hayatın karanlık bakışlarıyla çok sık karşılaştığını söyleyemeyiz. Tıpkı benim kalabalığına karıştığım evde olduğu gibi müzisyenlerle, yazarlarla büyüdü; bir gün aynı onlar gibi önemli bir sanatçı olacağını düşünerek.

Müzikli, sohbetli davet bitti, herkes evlerine çekildi. Ben ise Alma'nın ve zamanın peşinde sürüklüyorum kendimi. Alma, piyanosunun başına geçip çalışıyor, bir ressamın fırça marifetiyle renkleri birbirine karıştırması gibi sesleri yan yana getirip müzikler yaratıyor. Notalarla dolu kâğıtlar üst üste yığıldıkça mutlu oluyor. Yarattığı müziklerin bir gün konser salonlarında çalınacağını ve herkesin güzel Alma Schindler'in dehasına hayranlık

duyacağını hayal ediyor belki de.

Ama Alma'nın tek arzusu müzik değildi. Erkeklerle ve sevmeye de tutkundu o. Ancak tutkun olduğu, hayatlarını paylaştığı erkeklerin hiçbiri sıradan değildi; hepsi de çok yetenekli, zamanlarının önünde yürüyen sanatçılardı. **Çünkü Alma gücü sevdi, yetenekli erkeklerin ilham perisi olmaktan, onları güzelliğiyle, zekâsıyla beslemekten zevk aldı. Ressam Gustav Klimt'in Alma'nın öptüğü ilk erkek olduğu söylenir.** Klimt'in, güzel ve çekici Alma'nın etrafında uydu gibi dönüp de onu öpebilen ilk erkek olmaktan gurur duyması kuvvetle muhtemel. **Ancak gün geldi bu aşk da bitti ve Alma, birlikte müzik çalıştığı besteci Alexander von Zemlinsky'yi sevdi.** Müzik, dokunuşlar, gülüşmeler, havada aşk kokusu almanın keyfi... Gustav Mahler ile tanışmaya kadar Alma'nın günleri böyle geçti. Gustav Mahler ise Alma'nın yanından olmaktan hoşlanacağı bir dahiydi. Evet, öyle pek yakışıklı, çekici bir adam değildi ama güçlüydü. Yahudi kökenli olmasına rağmen Viyana Saray Operası'nın şefi olabilecek kadar büyük bir dehası vardı. Hoş, eğer din değiştirip Hristiyan olmasaydı ne kadar yetenekli ve birikimli olursa olsun o kurumun şefi olamazdı Gustav Mahler.

Alma Schindler Mahler

Gustav Mahler'in peşine takılmak istiyorum şimdi. Alma'ya deliler gibi âşık olan, onunla evlenmeyi hayal eden Mahler ile birlikte Viyana sokaklarında yürümek, opera binasından dönüp de Alma'ya mektup yazarken onu izlemek istiyorum. Ama en çok sevdiği kadın onunla evlenmeyi kabul ettiğinde yüzünün aldığı ifadeyi görmeyi arzu ediyorum.

Alma, 20'li yaşlarının başında genç bir kızdı Mahler ile evlendiğinde. **Mahler, olasılıkla sevdiği kadının ileride iyi bir besteci olabileceğinin farkındaydı. Ancak bu konuda destek olmadı ona. Tam tersi müzikle ilgili hayallerini geçmişin dipsiz kuyusuna atıp evinin kadını, çocuklarının annesi olmasını istedi ondan.** Alma, tam da kocasının istediği gibi bir kadın oldu. İki kız çocuğu annesi, kocasının yardımcısı, evinin sorumluluklarını üstlenen örnek bir eş. Ama mutsuz ve belki de içten içe hayatını adamaya zorlandığı adamdan nefret eden bir eş. Viyana akşamlarında zamanın önemli sanatçılarıyla sohbet eder ve tüm bakışların üzerinde toplandığını gülümseyerek fark ederken mutlu oluyordu Alma. Ne de olsa hâlâ erkeklerin hayranlıkla baktığı güzel bir kadındı. Yaşlanıp da saçlarına aklar düşünceye kadar da öyle kalacaktı. Mahler, en güzel eserlerinden biri olan 5. *Senfoni*'sini güzel karısından aldığı ilhamla besteledi.

Ancak Mahler'in aşkı ve deha ürünü senfonileri, güzel karısı tarafından aldatılmasına engel olamadı. **Büyük mimar Walter Gropius, Alma'nın yeni aşkıydı.** Aldatıldığını öğrendiğinde Mahler'in yanında olup bu çok sevdiğim bestecinin acısına tanıklık etmek istemezdim. O yüzden düşünmek bile istemiyorum bu ânı.

Alma'nın diğer yaratıcıları

Bir süreliğine Alma'yı terk ediyorum. Ne zamanki Mahler, bu dünyadan göçüp gidiyor geri dönüyorum onun yanına. **Mahler'in dul eşiyken ressam Oskar Kokoschka ve Walter Gropius'un aşkı arasında gidip gelen ve sonunda Gropius ile evlenen Alma'yla kayıp zamanların havasını soluyorum. Kokoschka'nın Alma'yı ve kendisini tasvir ettiği ünlü tablosu *Die Windsbraut*'u (Rüzgârın Nişanlısı) anımsıyorum.**

Alma, yeteneğe ve güce âşık bir kadındı. O yüzden son kocasını da yetenekli adamlar arasından seçti: **O şanslı adam, yazar Franz Werfel idi.** Naziler Avusturya'ya girdiğinde birlikte Amerika'ya kaçtığı Yahudi kocası Franz Werfel'in de en büyük desteği ve ilham perisiydi Alma.

Zaman yolculuğumun son durağında, 11 Aralık 1964'te, Amerika'dayım. Alma, 90'ına merdiven dayamış yaşlı bir kadın olarak hayata son kez bakıyor. O son anlarında, hayatını beste yaparak, kendi becerilerini besleyerek geçirmedeği için pişman mı, yoksa yetenekli erkeklerin ilham perisi olarak anılmanın gururunu mu hissediyor merak ediyorum. Alma gidiyor. Ben ise kendi karanlık zamanıma geri dönüyorum. Aralarından ışık sızmayan bulutlara bakarken Alma'nın liedlerinden birini dinliyorum ve "keşke" diyorum "keşke daha çok beste yapsaydın".

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kızgın ve dazlak rahibin şarkıları

-Özlem Ertan 17.12.2012

 Kızgın ve dazlak rahibin şarkıları Dazlak kafalı bir rahip kızgınlıktan kocaman açılmış gözleriyle bana bakıyor. Elindeki devasa haçla Ortaçağ'ın karanlık ve gizemli dünyasında geçen bir filmin karakteri gibi görünüyor. Ama hayır, o ne bir film karakteri, ne de rahip. Her ne kadar ilk bakışta tanımak güç olsa da, yaşayan en önemli opera solistlerinden biriyle, **mezzo-soprano Cecilia Bartoli**'yle karşı karşıyayım.

Aslında güzel bir kadındır Cecilia Bartoli. Dinlemeye doyulamayacak kadar harika bir sesi, omuzlarından aşağıya dalga dalga dökülen kumral saçları ve insanın içini ısıtan kocaman bir gülüşü vardır. Şimdi haklı olarak sorabilirsiniz, "Neden bu güzel kadın, dazlak bir rahip kılığına girip fotoğraf çekirmiş" diyebilirsiniz. **Çünkü Cecilia Bartoli, kısa süre Türkiye'de de yayınlanan son albümü Mission'da İtalyan Barok dönem bestecisi Agostino Steffani'nin eserlerini yorumluyor. Agostino Steffani çok yönlü, renkli bir adam.**

Müziyenliğinin yanında din adamı ve diplomat. İtalya'da doğuyor ama yaşamının önemli bir kısmını Almanya'da geçiriyor. Hayatını örten gizem perdesini araladığınızda bu ilginç bestecinin tam bir misyon adamı olduğunu görüyorsunuz. Belli ki hem rahip ve diplomat hem de besteci olarak misyonunu layıkıyla yerine getiriyor Agostino Steffani. Ama ölümünün ardından unutuluyor bu 17. yüzyıl bestecisi. Yazdığı görkemli, kıvrak seslerle örülmüş arylar, dinî müzikler zamanın mermer lahitlerinde uykuya yatıyor. Ama şükürler olsun ki bu misyon adamının bestelediği eserlerin uykusu sonsuza dek sürmüyor. Aradan 284 yıl geçtikten sonra Cecilia Bartoli, kendini işine adanmış bir arkeolog gibi yavaş ama kararlı hareketlerle kaldırıyor müziğin uyuduğu lahdin kapağını. Agostino Steffani'nin ezgileri tek tek çıkıyor zamanın sığınağından; Cecilia Bartoli'nin sesiyle havaya karışıyor.

Müziğin Indiana Jones'u

Mission'ı dinler ve Agostino Steffani'nin müziğiyle tanışmanın keyfini sürerken Cecilia Bartoli'yle yapılmış bir röportajı okuyordum. **"Ben, klasik müziğin Indiana Jones'uyum" diyordu Cecilia Bartoli; onunla konuşan gazetecinin aktardığına göre, gülerek...** Herhalde kendisini bundan daha iyi tanımlayamazdı Cecilia Bartoli. Müzik tarihi ve Barok dönem repertuarı üzerinde bir arkeolog titizliğiyle çalıştığını anlatmak için Indiana Jones'tan daha iyi bir benzetme bulamazdı.

Hakkındaki kısıtlı bilgilerden yola çıkarak Agostino Steffani'nin bir misyon adamı olduğunu söylemiştim biraz önce. **Cecilia Bartoli de bir misyon kadını bence.** Gerçi unutulmuş bestecilerin, zamanın karanlığına hapsolmuş eserlerini yeniden hayata döndürmek için çaba göstermemiş olsaydı da büyük bir ses olarak dünya

çapında tanınırdı Bartoli. Şimdiki kadar yoğun müzik araştırmaları yapmadan önce de tüm müzikseverlerin tanıdığı bir sestî zaten. Şahsen ben onun kıvrak, su gibi akıcı, peslerden tizlere koşarak giden sesini dinlerken “keşke benim de bu kadar güzel bir sesim olsaydı” derdim. Hâlâ da diyorum. Ama o, tam bir sanatçı gibi davrandı ve herkesin bildiği, sevdiği aryaları seslendirmekle yetinmedi. Gözlerini unutulmuş, karanlık vadilere çevirdi. Zamanın içinde yitip gidenler yeniden hayata dönsün ve Barok dönemde yazılmış güzel eserleri herkes tanısın istedi. **İtalyan koloratur mezzo-soprano Cecilia Bartoli’nin Barok müzik konusunda uzmanlaşmış şef Diego Fasolis yönetimindeki I Barocchisti topluluğunun eşliğinde kaydettiği Mission da böyle bir anlayışın ürünü.**

Şarkıların ruhu ve albüm kapakları

Düşünüyorum da Cecilia Bartoli diye biri olmasaydı ne kadar büyük bir mahrumiyet içinde kalırdık müzikseverler olarak. Sadece onunki kadar kıvrak, geniş ve ifade gücü yüksek seslerin çok nadir bulunmasından kaynaklı bir mahrumiyet değil bu. Onun unutulmuş eserleri hayata döndürme azmi ve müzikal anlayışını da çok az insanda görebiliyoruz. **Cecilia Bartoli’nin 1999 tarihli Vivaldi albümünü alalım.** Elbette Vivaldi, tanınan bir besteci. Hatta *Dört Mevsim* ile Barok dönemin en iyi bilinen birkaç bestecisinden biri. Fakat bu demek değil ki Antonio Vivaldi’nin tüm eserleri çok iyi biliniyor, tanınıyor. **Cecilia Bartoli, Vivaldi albümünde bu bestecinin hiç bilinmeyen eserlerini seslendirmişti. O albümden sonra ise Bartoli’nin araştırmacılığıyla şarkıcılığı yan yana yürüdü. Herhalde, “Vivaldi gibi bir bestecinin bile birçok eseri unutulmuşsa kimbilir daha keşfedilmeyi bekleyen neler vardır” diye düşündü. Haklıydı.**

Elbette tüm kadınlar güzel görünmek ister. Hele de sahne insanları... **Cecilia Bartoli ise söylediği şarkıların ruhunu güzel görünmekten daha çok önemsiyor. O yüzden Agostino Steffani’nin aryalarını seslendirdiği albümün fotoğraf çekimlerine güzel giysilerle değil, dazlak bir rahip kılığında gitti.** Agostino Steffani’nin ve onun eserlerinin ruhuna sadık kalmak istedi. Kastratlar için bestelenmiş aryaları seslendirdiği bir önceki albümü *Sacrificium*’un kapağında da penisi olmayan bir erkek heykeli olarak görmüştük Bartoli’yi. Çocukluktaki soprano sesini muhafaza etmesi amacıyla ergenliğe varmadan hadım edilen şarkıcılar için yazılmış aryaları içeren bir albümün kapağı için son derece anlamlı bir fotoğraftı bu.

Cecilia Bartoli’nin *Mission*’daki aryaları ne kadar güzel söylediğini belirtmeye bilmem gerek var mı? **Albümdeki 25 eserin tümünde sesine hâkim, abartılı süslemelerden kaçınan ama şarkılardaki kıvrak geçişlerde harika bir Cecilia Bartoli var. Agostino Steffani’nin 200 yıldan fazla süren uykudan yeni kalkan müziği ise görkemli, neşeli, duygulu ve zarif.**

Bu yazıyı bitirmeden önce son bir noktaya değinmek istiyorum. **Mission tam bir keşif çalışması. Çünkü Bartoli’nin yakın arkadaşı olan polisiye roman yazarı Donna Leon’un, Agostino Steffani’nin etrafında gelişen gizemli olaylarla ilgili romanı The Jewels of Paradise (Cennetin Mücevherleri), albümle eşzamanlı yayımlandı.** Kimbilir belki bir gün Türkçeye de çevrilir ve Steffani sadece müziğiyle değil, gizemli bulutlar altında saklanan yaşamıyla da hayatımıza giriverir.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mozart’ın Viyana’sında bir kadın besteci

Mozart'ın Viyana'sında bir kadın besteci Beyaz perukalı, zarif bir kız Viyana'daki Habsburg Sarayı'nın geniş odalarından birinde klavsen çalıyordu. Akşamın, batmakta olan güneşin kızıla boyadığı gökyüzünde siyah ayak izlerini bırakarak yürüdüğü saatlerdi... Müzisyen kız şarkı söylemeye başladığında hayranlık dolu fısıltılar yayıldı geniş odaya. "Ne kadar maharetli parmakları var. Üstelik sesi de büyüleyici. Gerçekten de söyledikleri kadar varmış" diyen saray ahalisinin sözleri müziğin içinde eriyip gitti ama gözlerdeki hayranlık kıvılcımları gece boyunca sönmedi. Kumral saçlarını beyaz perukasının altında gizleyen kız ise beğenilmekten memnundu. Sesinin kıvraklığını, genişliğini ve güzelliğini göstermek amacıyla bestelediği ariaları minik konserinin sonuna saklamıştı. Çocukluğundan beri dinleyicilerin karşısına çıktığı için finalin önemli olduğunun farkındaydı. Besteci kız, arialarını söyleyip sesinin hazinelerini gözler önüne serdikten sonra kendisini coşkuyla alkışlayan ellerin önünde saygıyla eğildi. Âdet olduğu üzere asil dinleyicileriyle bir müddet konuştuktan ve onların teşekkürlerini kabul ettikten sonra bahçede kendisini bekleyen atlı arabaya binip ayrıldı görkemli Habsburg Sarayı'ndan.

O zarif, güzel sesli genç besteci ve müzisyenin adı Marianna Martines idi. İsmi sizi yanıltmasın Viyana doğumlu bir Avusturyalı idi Marianna Martines. **Bir İspanyol askeri olan büyükbabasından miras aldığı soyadını 18. yüzyıl Viyana'sının müzikli davetlerinde ve konser salonlarında gururla taşıyan yetenekli bir kadın besteci**ydi.

1812'deki ölümünün ardından adı yavaş yavaş unutulmuş ve 20. yüzyılda yeniden keşfedilen besteci Marianna Martines'in eserlerini yorumlayan **La Floridiana** topluluğunun albümü **Il Primo Amore**'yi dinlerken hayallerim geçmişe çağırdı ve 18. Yüzyıl Viyana'sına doğru yolculuğa çıktım. Kalemimi düşlerin mürekkebine batırıp 1744'te Viyana'da doğan Marianna Martines'in yaşam öyküsünü yeniden yazdım.

1744 mayısında...

Çiçeklerin toprağın nemli bağrını delip gün ışığına kavuştuğu zamanlarda, 1744'ün mayıs ayında Viyana'daki güzel bir binada doğdu Marianna Martines. Viyana'da Papalık elçisi olan babası Nicola'nın ve onun yakın arkadaşı şair ve libretto yazarı Pietro Metastasio'nun kollarında tanıdı doğduğu kentin sokaklarını. Sonra büyüdü ve müziğin çağrısına uyup minik parmaklarıyla klavsenin tuşlarına dokunmaya başladı. **Saray şairi, libretist ve oyun yazarı Metastasio'nun yakınında olduğu için şanslıydı. Metastasio, yeteneğini fark ettiği küçük Marianna'yı o zamanlar genç ve tanınmamış bir besteci olan Franz Joseph Haydn'a götürdü.** Şans bu ya, Haydn o dönemde Martines ailesinin yaşadığı apartmanın çatı katında ikâmet ediyor; soğuk havalarda uğuldayan rüzgârı ve tavandan peş peşe düşen yağmur damlalarının tahta döşemelere çarparken çıkardığı sesleri dinleyerek beste yapıyordu. Aslında küçük Marianna Martines'in şansı Haydn ile aynı binayı paylaşmasıyla sınırlı değildi. Devrin efsane şan hocası ve besteci Nicola Porpora da Viyana'daki o güzel apartmanda yaşıyordu.

Marianna Martines, Haydn'dan klavsen, Porpora'dan ses dersleri aldı ve aile dostları Metastasio'nun yardımıyla hemen hemen her konuda bilgi edindi. Günler, aylar, mevsimler, yıllar geçti. Anlaşıldı ki, Marianna bestecilik konusunda da çok yetenekli. Dönemin Viyana'sında moda olduğu üzere İtalyan stilinde arialar besteliyor; sonra da önemli insanların davetli olduğu konserlerde güzel sesiyle bunları yorumluyordu. Metastasio, bestecilik konusunda da teşvik etti Marianna'yı. Özel kompozisyon dersleri almasını sağladı. Kumral saçlarını beyaz perukasının altında gizleyen Marianna, ünlü şair ve libretisti hayal kırıklığına uğratmadı ve peş peşe birbirinden güzel kantatlar, motetler, oratoryolar, hatta bir de senfoni besteledi. **Genç bir kadın besteci olarak kendini hem Viyana'da hem de diğer Avrupa kentlerinde kabul ettirdi. Üstelik de Haydn**

ve Mozart gibi bestecilerin yaşadığı bir devirde.

Mozart'la piyano çalmak

Derler ki Mozart da çok severmiş Marianna Martines'i. Kadın bestecinin Viyana'daki görkemli aile evinde haftada bir düzenlediği müzikli gecelere katılır ve piyano çalarmış. Öyle ki bu mini konserlerde Marianna Martines ile birlikte çalmak amacıyla dört el için piyano sonatı bile bestelemiş. Marianna, sadece Viyana'daki Habsburg Sarayı'nda değil, Avrupa'nın en görkemli saraylarında konser vermiş. Suretini günümüze kadar taşıyan tabloları bakılacak olursa sadece yetenekli ve çalışkan değil, güzel de bir kadınmış. Ama hayatı boyunca hiç evlenmemiş. Kimbilir belki çalışmaktan vakit bulamadı aile kurmaya; belki de kimseye evlenmek isteyecek kadar tutkuyla bağlanmadı.

Marianna, çalıştı, klavsen çaldı, şarkı söyledi. Adları ve ünleri büyük erkek bestecilerin çağında kendini hem besteci ve müzisyen, hem de şarkıcı olarak kabul ettirdi. Almanca, İtalyanca, Fransızca ve İngilizce bilen bu yetenekli kadın, öğretmenlik konusunda da yetkin olsa gerek ki, bir dönem davet üzerine Bologna Akademisi'nde ders verdi.

Müzikle, görkemli saraylarda verilen konserlerle dolu geçen yılların sonunda, 1812'nin soğuk bir kış günü doğduğu kent Viyana'dan ve bu dünyadan ayrıldı Marianna Martines. Ilık bir bahar günü geldiği dünyaya soğuk bir kış akşamında veda etti. Acaba hayatının son anlarında bestelerinin yüzlerce yıl sonra da çalınıp söyleneceğini düşünmüş müydü? Biliyorum cevabı yok bu sorunun ama yine de merak ediyorum.

Şimdi, klavsenci Nicholetta Paraschivescu'nun yönetimindeki La Floridiana topluluğunun Marianna Martines bestelerinden müteşekkil albümü *Il Primo Amore*'yi dinliyorum. Katalan soprano Nuria Rial'in parlak, yumuşak, lirik soprano sesinde yeniden doğuyor Mozart'ın Viyana'sında yaşayan, üreten, sevilen ve takdir edilen bu kadın bestecinin güzel ezgileri. Ben onu Viyana'da, Habsburg Sarayı'nda klavsen çalar ve şarkı söylerken hayal ediyorum. 18. yüzyıl Viyana'sını ve Marianna'nın suretini zihnimin aynasında görüyorum.

Adalet Ağaoğlu'nun nezaketi ve Alma

Geçen gün, tam da zor zamanların ortasında "gönderen" kısmında **Adalet Ağaoğlu** yazan bir zarf aldım. Adalet Hanım, 10 aralıkta bu köşede yayımlanan Alma Mahler hakkındaki yazımı okumuş ve bana çok zarif bir notla birlikte ***Romantik Bir Viyana Yazı*** isimli romanını yollamış. Ne kadar mutlu olduğumu anlatamam. Viyana'da, Londra'da, Venedik'te, Anadolu'nun taşra kentlerinde geçen, tarih öğretmeni Kamil Kaya'nın Viyana ve Alma Mahler tutkusuna dair bu romanı yıllar evvel okumuştum. İzin günümde hayatın tüm gürültüsünü susturup yeniden ve keyifle okudum *Romantik Bir Viyana Yazı*'ni. Venedik'te, Viyana'da Kamil Kaya'yla birlikte Alma Mahler'in izini sürdüm. Çok sevdiğim, kitaplarını hayranlıkla okuduğum Adalet Hanım'dan gelen o imzalı roman benim için hayatım boyunca saklayacağım çok kıymetli bir hediye.

operatik@gmail.com

Fazıl Say'ın İstanbul'u ve hayalleri

-Özlem Ertan 31.12.2012

 Fazıl Say'ın İstanbul'u ve hayalleri Şehr-i İstanbul'un mışıl mışıl uyuduğu saatler... Besteci, dalga dalga kıyıya vuran denizin sesini dinleyip hayallere dalıyor. İstanbul'un şimdikinden çok daha güzel olduğu günleri düşlerinde yeniden yaratıyor. **Davetsiz bir misafir gibi Orhan Veli'nin, Yahya Kemal'in mısralarında kalan eski İstanbul'a gidiyor.**

Düşlerde ne zamanın ne de mekânın sınırları var. **Besteci, 20. yüzyıl başlarının havasını soluduktan sonra zamanın sandalına atlayıp 1453 yılında, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u ele geçirmek için savaştığı günlerde alıyor soluğu.** Surların önünde ölesiye dövüşen askerlerin, patlayan topların ve dağı taşı inleterek yürüyen orduların seslerini duyuyor. Savaşın gürültüsüyle yorgun düştüğünde ise kentin sakin zamanlarına dönüyor. Ne de olsa düşler istasyonundan kalkan trenler, yolcuları zamanın hangi durağında olmak isterse oraya gidiyor.

Sükûnet içindeki bestecinin aklına tekkelerde yapılan zikir ayinlerinin ritimleri düşüyor. Kendinden geçmiş müritlerin seslerini duyuyor, onların hareketlerini hayal ediyor. **Karşılaştığı görüntüleri ürkütücü bulduğundan olsa gerek, tekkeden hızla uzaklaşıp tarihî yarımada, Sultanahmet Camii'ne gidiyor.** Kimbilir kaç bin çift elin Tanrı'ya ulaşmak amacıyla açıldığı güzeller güzeli camiyi düşünürken ney sesi geliyor bestecinin kulağına. Gözlerini kapatıp kudüm ritimleriyle birlikte yükselen nağmeleri dinliyor. Ney sesinin gökyüzünün mavi perdesini yırtıp yıldızların görkemli varlığını gözler önüne seren etkili bir büyüye benzediğini düşünüyor.

İstanbul, kadim Ortadoğu kentlerindeki baharat kokulu çarşılar gibi... Her rengi, sesi, ritmi, duyguyu barındırıyor içinde. Geçmişte de böyleydi, günümüzde de... **Besteci, Prens Adaları'nın ve uzun vapur yolculuklarının İstanbul'dan ayrı düşünülemeyeceğini anımsıyor.** Akabinde de ada vapurunda denizi izleyen, birbiriyle şakalaşan genç kızları düşlüyor. Kızların vapur düdüğüyle bölünen sohbetlerine, onları izleyen genç erkeğin şakaları katılıyor. Delikanlının sesinde, kanun nağmeleri yakalıyor besteci.

Peki, ya Haydarpaşa Garı. Yıllar yılı İstanbul'la Anadolu arasında gidip gelen trenlere kapılarını açan bu güzel, görkemli bina ayrı düşünülebilir mi İstanbul'dan? Besteci, Haydarpaşa Garı'nın hâlâ yolcularla, trenlerle dolu olduğu eski zamanları hatırlıyor. Hikâyelerine temas etmek için, ellerinde valizleriyle tren düdüklelerinin yankılandığı garda yürüyen insanların yüzlerine bakıyor. Onların seslerini keşfediyor ve aklının bir köşesine kaydediyor.

İstanbul eğlenceleri çok meşhurdur eskiden beri. Kumkapı, Samatya ve Asmalımescit meyhaneleri, Çiçek Pasajı ve diğer mekânlar kendilerini Roman müzisyenlerin kemanlarından, klarnetlerinden yayılan ezgilerin akışına, dertlerini ise nadasa bırakan nice insan gördü bugüne kadar. **Besteci de biliyor tüm bunları ve İstanbul eğlencelerini düşlüyor.** Eski bir İstanbul şarkısının ezgileri aklına takılıyor. Kanun, kudüm ve klarnet sesleri bestecinin hayal evreninde martı kanatlarıyla uçmaya başlıyor.

Her yolculuk gibi düşler sandalıyla yapılan seyahatlerin de bir sonu var. **Zaman kendi gerçekliğine, İstanbul'un şimdiki gürültücü kalabalığına dönüyor sonunda.** Yan yana dizilmiş sevimsiz binaların, yolları işgal eden arabaların, mutsuz insanların zamanına... Hayal kırıklığını seslere döküyor besteci. Biraz evvel

döndüğü hayal yolculuğunun seslerine sarılıyor ve zamanı unutuyor. Sonunda İstanbul hayallerine Marmara Denizi'nin kıyılara dalga dalga çarparken çıkardığı sesleri dinleyerek nokta koyuyor.

İstanbul'da düşlerinin sandalyıyla seyahat eden ve kentin seslerini toplayan o besteci Fazıl Say. Onun İstanbul düşlerinden doğan eserinin adı ise *İstanbul Senfonisi*.

Yedi bölümlü senfoni

Dünya prömiyeri 13 Mart 2010'da Almanya Dortmund'daki Konzerthaus'da yapılmıştı yedi bölümlü *İstanbul Senfonisi*'nin. Say'ın bu eseri bestelerken izlediği güzergâh ise tam da biraz önce anlatmaya çalıştığım gibiydi. Dalga sesleriyle geçmişe giden besteci, sırasıyla İstanbul'un fethini, tarikatları, Sultanahmet Camii'ni, ada vapurunu, Haydarpaşa Garı'nı ve İstanbul eğlencelerini anlatıyor, final bölümünde ise günümüz İstanbul'unun karmaşasından çıkıp dalga seslerine dönüyordu. **Bu eser, 25 Aralık 2010'da İstanbul'daki Lütfi Kırdar Konser Salonu'nda Gürer Aykal yönetimindeki Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası tarafından seslendirilmişti. Konserde neyi Burcu Karadağ, kanunu Hakan Güngör, kudüm, bendir ve darbukayı ise Aykut Köseleli çalmıştı. Bu konserin ve Fazıl Say'ın *Hezarfen Ney Konçertosu*'nun 6 Mart 2012'de Almanya Mannheim'daki Rosengarten'de yapılan ilk seslendirilişinin kaydı geçtiğimiz günlerde AK Müzik tarafından yayınlandı. Üstelik de *İstanbul Senfonisi*'nin seslendirildiği konserin görüntülü kaydından ve her iki eser hakkındaki belgesellerden oluşan DVD ile birlikte.**

Ney ve Hezarfen'in uçuşu

Gözlerimi kapattım ve Fazıl Say'ın yolculuğuna ortak oldum ben de. *İstanbul Senfonisi*'nin hicaz makamındaki temasıyla başlayan ve dalga sesleriyle sona eren seyahat boyunca kâh neyin insanı göğün en yüksek katına taşıyan sesini dinleyerek Sultanahmet Camii'ni hayal ettim, kâh ada vapurunda martıları izledim. Eser bittiğinde Fazıl Say'ın müzikle öykü anlatma gücüne hayran olmaktan alamadım kendimi.

Sonra sıra ney konçertosu *Hezarfen*'e geldi. Fazıl Say, 1632 yılında kanat takıp Galata Kulesi'nden Üsküdar'a kadar uçan Hezarfen Ahmet Çelebi'nin öyküsünü anlatıyor *Hezarfen*'de. Hikâyenin başkahramanı ise ney. **Eserde neyzen Burcu Karadağ'a kudümde Aykut Köseleli ve Dan Ettinger yönetimindeki Mannheim Ulusal Tiyatrosu Orkestrası eşlik ediyor.** Dört bölümlü konçertonun saba makamındaki ilk kısmında Hezarfen'in uçuştan bir gece önceki huzursuzluğu ve hayalleri, ikinci bölümde ise Galata Kulesi'nin önünde onunla alay eden, kendi aralarında fısıldaşan insanlar var. Üçüncü bölümde kanatlarını açıp kendini boşluğa bırakan Hezarfen Ahmet Çelebi, finalde padişah tarafından sürgün edildiği Cezayir'de ölümle buluşuyor.

Evet, Fazıl Say çok güzel hikâyeler yazıyor. Ayrıntıları seslerle işliyor. Hezarfen'in uçuşunu tasvir ettiği üçüncü bölümde **"oscar", "ufo" ve "waterphone"** gibi yeni enstrümanları kullanarak martı seslerini ve hava akımlarını, anlattığı öykünün bir parçası hâline getiriyor. Fazıl Say'ın İstanbul öyküleri bu kadim kentin tarihine yapılan bir düş yolculuğunun ürünü. Doğu'yla Batı'nın kesişme noktasından çıkan seslerin dans ettiği büyülü bir âlemin görüntüsü...

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mozart'ın mektupları ve yolculukları

-Özlem Ertan 07.01.2013

Mozart'ın mektupları ve yolculukları Posta arabası, 18. yüzyıl Avrupa'sının taşlı yollarında sarsıla sarsıla ilerliyordu. İki yaşlı ve yorgun atın adımlarıyla yol alan arabanın içindeki orta yaşlı adam, pencerenin kadife perdesini aralayıp etrafına bakındı ve nerede olduklarını tahmin etmeye çalıştı. **Karısı ve iki küçük çocuğuyla birlikte birkaç hafta önce Salzburg'daki evinden yola çıkan bu iyi giyimli beyefendinin adı Leopold Mozart'tı.** Ailesi ve enstrümanlarının yanı sıra müziğe dair hayallerini de yanında taşıyan Leopold Mozart, çevreyi tanıma çabasına ara verip yanında uyuklayan beş yaşlarındaki oğlu **Wolfgang'a** ve ondan birkaç yaş büyük kızı **Nannerl'e** baktı.

Biraz önce, Salzburg'daki yakın dostlarından birinden aldığı mektubu okumuş ve kentteki son dedikoduları öğrenmişti. Onun da ahabına anlatmak istediği birçok yeni gelişme vardı. Ancak son günlerde yaşadıklarını kâğıtlara kelime kelime aktarmak için konaklayacakları hana varması, sıcak bir odaya ve masaya kavuşması gerekiyordu.

Daha iki gün önce Mannheim'daki sarayda yetenekli çocuklarıyla birlikte konser vermişti Leopold Mozart. Sanata çok önem verdiğini bildiği Mannheimlı soyluların, oğlunun piyano çalışı karşısında duydukları hayranlığa bizzat şahit olmuş ve beş yaşındaki dâhinin dünyaya gelmesine vesile olduğu için gurur duymuştu. Ailecek çıktıkları yolculuğun her durağında insanların içten ilgisi ve sevgisiyle karşılandıklarını gören **Bay Mozart'ın kısa süre içinde Salzburg'a dönmeye niyeti yoktu. Kızı Nannerl'i ve daha şimdiden yetişkin kompozitörlerinkini aratmayacak besteler yapan, duyduğu tüm eserleri ânında ve hatasız çalan oğlu Wolfgang'ı tüm Avrupa saraylarına tanıtmaya kararlıydı.**

Roma-Cermen İmparatorluğu'nun başkenti Viyana'ya gidip hükümdarın çocuklarını dinlemesini sağlayacaktı. Eğer imkânlarının elvereceğinden emin olursa kıta Avrupa'sının dışına çıkıp Londra'ya da ulaşmayı planlıyordu. Nasıl olsa karısı Anna Maria da yanlarındaydı ve çocuklarının sağlığı yerindeydi. Leopold Mozart, yol boyunca Salzburg'daki dostlarından aldığı mektupları şöyle bir karıştırdı ve kendisini mutlu eden havadislerle dolu olanları tekrar okudu. Biliyordu ki, 20 yaşından beri yaşadığı Salzburg'daki ahabaları da ondan gelecek haberleri heyecanla bekliyordu.

İyi ki mektuplar var

Leopold Mozart'ın küçük çocuklarıyla birlikte çıktığı yolculuklarda yaşadıkları, dâhi Wolfgang'ın verdiği konserlerin ayrıntıları unutulmadı. Sayfalar dolusu mektuplar, 18. yüzyıl Avrupa'sının görkemli kentlerinde yaşananları ölümsüz kıldı. **Beş yaşında küçük bir çocukken babası, annesi ve ablasıyla birlikte konser turnesi için yollara düşen Wolfgang Amadeus Mozart'ın yaşamı hakkında ayrıntılı bilgilere sahipsek, mektuplardır bunun nedeni.**

Geçen gün **Aydın Büke'nin**, ikinci baskısı Can Yayınları'ndan çıkan kitabı **Mozart: Bir Yaşam Öyküsü'nü** okuyordum. İlk olarak 2006'da yayımlanan kitabın genişletilmiş ve yeniden gözden geçirilmiş baskısını elime aldığım anda Mozart ailesiyle birlikte yeni yolculuklara çıktım. 35 yaşında, ardında 600'ün üzerinde eser bırakarak bu dünyadan giden dâhinin umutları, hayal kırıklıkları, müziği, aşkları arasında kayboldum. *Bach Yaşamı ve Eserleri, Romantizmin Işığı Clara, Müziği Yaratanlar: Klasik Batı Müziğinde Dönemler ve Besteciler "Barok Dönem" ve Chopin* kitaplarının yazarı Aydın Büke'nin çizdiği rotayı takip ederek 18. yüzyıl Avrupa'sını, odalarından müzik seslerinin eksik olmadığı sarayları, Mozart'ın çocuksuluğunu, neşeli mizacını zamanın

ötesine taşıyan müzikleri hayranlıkla dinleyen asilleri gözümün önünde canlandırdım. Tabii bir de Aydın Büke'nin tüm bu kitapları yazarak ne kadar değerli bir iş yaptığını bir kez daha anladım. **Klasik müzik ve besteciler konusunda Türkçe kaynak bulmanın ne ölçüde zor olduğu düşünülecek olursa Aydın Büke'nin yaptığı çalışmaların ne kadar önemli olduğunun ayırımına varmak çok zor olmasa gerek, değil mi?**

Aydın Büke, kitabının yeni baskısı için Mozart ailesinin kaleminden çıkmış tüm mektupları içeren ve 2006'da genişletilmiş baskıyla sekiz cilt hâlinde yayımlanan **Mozart Briefe und Aufzeichnungen**'i yeniden gözden geçirmiş. Kitabına yeni mektuplar eklemiş ve diğerlerini de orijinalleriyle karşılaştırmış. Yeni baskının önemli taraflarından biri de Wolfgang Amadeus Mozart'ın, kısa yaşamının son yıllarında dostu **Michael Puchberg**'e yazdığı mektuplar ile Leopold Mozart'ın 21 Eylül 1768'de İmparator II. Joseph'e gönderdiği "Şikâyet Mektubu"nu da içermesi. Bu mektuplar ilk kez, Aydın Büke'nin *Mozart* kitabının yeni baskısı için Türkçeye çevrildi.

Onun oğluydu, şanslıydı

Küçük Mozart'ın, ailesiyle birlikte Avrupa'nın taşlı yollarında sarsıla sarsıla ilerleyen posta arabalarıyla seyahat ettiği, müziğini sarayların görkemli salonlarında icra ettiği günlerin üzerinden yüzlerce yıl geçti. Kentler, saraylar, insanlar değişti. Ama onun müziği ne unutuldu ne de değerini yitirdi. Evet, iyi bir müzisyen ve çocuklarını çok seven bir babanın, Leopold Mozart'ın oğlu olduğu için şanslıydı. Bu sayede konuşmayı bile doğru düzgün öğrenmeden önce müzik eğitimine başladı. Ancak Wolfgang Amadeus Mozart, bir müzisyenin oğlu olmasaydı da müzik tarihinin en büyük dâhilerinden biri olarak anılacaktı.

Tıpkı şimdiki gibi o zaman da operaları, senfonileri, konçertoları ve hayatı bir eski zaman masalı gibi kulaktan kulağa aktarılacaktı. Çok büyük bir olasılıkla Aydın Büke, yine bu dâhi bestecinin ve ailesinin yazışmalarını, karısı **Konstanze**'nin ikinci eşi tarafından yazılan biyografisini ve diğer yazılı kaynakları inceleyip roman tadında bir Mozart kitabı yazacaktı.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Zaman Lordu'yla 50 yıl

-Özlem Ertan 09.01.2013

 Zaman Lordu'yla 50 yıl Doktor Who, savaşın harap ettiği uzak bir gezegenden geldi. Onu Dünya'ya taşıyan araç, bilimkurgu filmlerinde görmeye alışık olduğumuz, karmaşık cihazlarla dolu uzay gemilerine hiç benzemiyordu. Her ne kadar içine girildiğinde son derece gelişkin olduğu görülse de dış görünüş itibarıyla eski telefon kulübelerini andırıyordu.

Doktor Who, özel biri. Bir kere "Tardis" dediği aracıyla zamanlar ve dünyalar arasında seyahat ediyor. Hayatta kalmayı başarabilen tek Zaman Lordu olması da onu özel kılan nedenlerin başında geliyor. İnsanlarla iyi anlaşılan, onlarla maceralar yaşamaktan kaçınmayan Doktor Who, değişimi seviyor. Zaten bundan hoşlanmaktan başka çaresi de yok. Ne de olsa zamanı geldiğinde, hücrelerini yenileyip farklı bir surete bürünmezse ölüme yenileceğini biliyor.

Tüm hayatlarında kendine dünyalı bir yoldaş seçen, onunla birlikte tuhaf yaratıklar ve uzaylılarla dolu âlemlerde seyahat eden Doktor Who'yu tanımayan, bilmeyen azdır herhalde.

Adını başkahramanından alan Doctor Who/Doktor Who dizisi, 1963'te girmişti izleyicilerin hayatına. Konu itibariyle ilginçti, şaşırtıcıydı, renkliydi... Herkes, Dalekler denen halkla Zaman Lordları arasındaki savaştan sağ çıkan Doktor karakterini çok sevdi; onun maceralarını merakla bekledi. Aradan 50 yıl geçti ve dizi hâlâ dünyanın her tarafında binlerce izleyiciyi ekran başına çekmeye devam ediyor.

Şu an takipçileri, BBC yapımı Doctor Who 'nun 7. sezon bölümlerini izliyor. Türkiye'de ise bu televizyon serisinin 6. sezonu geçen pazar akşamı CNBC-e'de yayınlanmaya başlandı. 50. yılını kutlayan yapımı internet yerine televizyondan takip edenler önümüzdeki pazar akşamı saat 21:00 itibariyle 6. sezonun "Day of the Moon" başlıklı bölümünü izleyecekler.

11. Doktor Who olan Matt Smith'i başrol oyuncusu olarak izlediğimiz 6. sezonda ABD'ye, Utah Çölü'ne gideceğiz. Bu gizemli, hatta büyümlü ortamda yapılan çekimler, dizinin 50 yıllık tarihindeki, ABD'den yansıyan ilk görüntüler olması hasebiyle önem taşıyor.

Neil Gaiman yazdı

Zaman Lordu'ndan gelen davetle kendilerini Utah Çölü'nde bulan 6. sezon karakterleri Amy, Rory ve River, sezonun birinci bölümünde büyük bir şok yaşıyor. Akabinde ise Doktor'la birlikte 1969 yılının Amerika'sına gidip zamanın ABD Başkanı'yla tanışıyor. Önemli bir konuda Başkan'a yardım eden kahramanların başı bu kez de beladan kurtulmuyor. Önce çölde aniden ortaya çıkan bir astronot, sonra da Edvard Much'un Çılgık tablosundan esinlenilerek yaratılan uzaylılar gerek Doktor Who'nun, gerekse arkadaşlarının başına dert açıyor. 6. sezonun çok iyi bir yazar kadrosu olduğunu ve "The Doctor's Wife" adlı bölümün senaryosunu çizgi romanları, kısa öyküleri ve romanlarıyla tanınan usta yazar Neil Gaiman'ın kaleme aldığını belirterek bitirelim bu yazıyı.

DİZİDE KİM KİMDİR

Matt Smith: Doktor Who

Karen Gillan: Amy Pond

Arthur Darvill: Rory

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

1813 ve yaşanmış yıllar mezarlığı

-Özlem Ertan 14.01.2013

 1813 ve yaşanmış yıllar mezarlığı Yaşanmış yıllar mezarlığında zaman geçmek bilmiyordu. Buradaki senelerden her biri, kendi hükümdarlık döneminde olup bitenlerin hayaliyle avunarak karanlık mezar odasına kapatılmanın acısını bir nebze olsun hafifletmeye çalışıyordu. Nemli ve korkutucu gömütlükte artık birer ölü olduklarını düşünerek acı içinde inleyen yılların çözümsüz dertlerinden biri de, hapsoldukları karanlıkta her sene biraz daha nefessiz kalmalarıydı. Tüm yılların kaderi aynıydı: İnsanların yeni doğan bebek görünümünde tasvir ettikleri umut dolu varlıklar olarak dünyaya geliyor ve 12 aylık ömürleri boyunca hayatın tüm yüzleriyle karşılaşıyorlardı: Acımasız cinayetler, katliamlar, göçler, depremler, kendini bilmez diktatörlerin elinde oyuncak olup yaşamlarından umudunu kesen insanların acıyla damgalanmış yüzleri... Tanık oldukları, yılların erken olgunlaşmasına neden oluyordu. Şükürler olsun ki bazen güzel günler de görüyorlardı: Birbirini seven insanların kavuşmaları, bebeklerin ağlayarak geldikleri dünyaya meraklı gözlerle bakmaları, insanlık tarihinde çığır açan kitapların yayımlanması, güzel tiyatro oyunlarının, operaların yazılması... Sonra da ölüyor ve gömütlüğün ıslak duvarları arasında üst üste yığılıyorlardı. Bu ölüm kokan kalabalıkta nefes almak zor, hatta neredeyse imkânsızdı.

Yaşanmış yıllar mezarlığındaki binlerce senenin hepsi de tüm kötülük ve acımasızlığına rağmen hayatın güzel olduğunu düşünüyordu. Ebedî ikametgâhlarına şöyle bir göz atar atmaz hepsinin kırıksıklarla dolu yaşlı yüzünde umutsuz bir ifade beliriyor ve sonsuza kadar akıllarını kaçırmadan gömütlükte nasıl kalacaklarını düşünmeye başlıyorlardı. Kendilerini toparladıktan sonra mezarlığın eskilerine danışıyor ve onların da yardımıyla dipsiz gecede çıldırmadan ayakta kalmanın bir yolunu buluyorlardı. Ancak ölü ölmez yorgun ruhlarına mızrak gibi saplanan acıdan hiçbir zaman yakalarını kurtaramıyorlardı.

Yaşanmış yıllar mezarlığının sakinleri, bitimsiz gecelerde birbirleriyle sohbet eder ve anılarını çağırırlardı. Birbirlerine ömürlerini aydınlatan güzel günleri anlatır, doğumlarına tanıklık ettikleri dâhilerin ilk gülümsemelerini ölü kelimeleriyle öykülemeye çalışırlardı. Ömrü biten her yıl onlar için dünyada neler olup bittiğini öğrenmelerini sağlayan bir bilgi kaynağıydı. Soğuk bir aralık akşamında karanlık dünyalarına gelen yeni arkadaşlarını önce teselli eder sonra da ondan hayatla ilgili yeni havadisler alırlardı. Ne zaman ki yeni ölünün anlatacakları biter, işte o zaman eskilerin geçmişe dair envaiçeşit ayrıntıyla dolu bitimsiz sohbetleri başlardı. Yattıkları yerden, altlarındaki ve üstlerindeki yılları rahatsız etmemeye çalışarak hafifçe doğrulur ve birbirlerinin fersiz gözlerine bakarlardı. Sonra da toprak kokan kelimelerini gömütlüğün karanlığına bırakırlardı.

“Onlar doğalı 200 yıl oldu”

Toplu mezarın yüzlerce yıllık sakinlerinden 1813, yerinden şöyle bir doğruldu. Üzerindeki ağırlıkla ezilmiş, kemikleri eğrilmiş bir zavallıya benziyordu. Altında uzanan eski yılların kollarına sarılmış beyaz, uzun saçlarını kurtarmaya çalıştı ama başaramadı. Üst komşusu 1814, ondaki hareketlenmeyi hissetmiş olacak ki sordu: “Uyanık mısın 1813? Canın sıkıldı yine değil mi? Haklısın. Ama sana ne diyeceğim biliyor musun? Sen güçlüsün. 200 yıldır bu karanlık mahzende üzerindeki kemik yığınlarının ağırlığı altında ezilip de hâlâ aklını kaçırmadığın düşünülecek olursa güçlüsün. Tabii ben de, ben de güçlüyüm. Baksana, konuşma isteğimizi kaybetmedik henüz. Anılarımızı karanlığa çağırabilme yeteneğimizi de...”

1813’ün toza toprağa bulanmış yüzüne küçük bir ışık damlası düştü: “Güçlüyüz, değil mi 1814? Evet, öyle. Bak sana ne anlatacağım.” 1814 heyecanlandı, varlığı arkadaşıyla sevdiği kız hakkında konuşan yeni yetme bir delikanlının enerjisiyle, yaşam gücüyle kaplandı. “Ben, şanslı bir yıldım; çok güzel günler gördüm. Bunun farkına, karanlığını aşip de neye benzediğini bile göremediğimiz bu gömütlükte farkına varmam acı. Buraya yeni gelen yıllarla sohbetlerimde fark ettim ki, benim hükümdarlık dönemimde iki müzik dâhisi doğmuş, hem de birkaç ay arayla. Binlerce bebeğin doğumuna, bir o kadarının da ölümüne tanıklık ettim ama hangi bebeğin

büyüyünce kim olacağını bilemezdim. **Benden sonrakiler dedi ki, 'Sen yaşarken Almanya'nın kuzeyinde, Leipzig'de doğan Richard Wagner ile İtalya'nın kuzeyinde, La Roncole Köyü'nde doğan Giuseppe Verdi, çok büyük besteciler oldular.'** Her gelen yıl, onların başarılarından söz etti. Anlattıklarıyla beni mutlu etti. Bu karanlık âlemde bana onlar hakkında anlatılanları unutmak üzereydim 1814. Ne de olsa iki müzik dâhisinin ölümü üzerinden yıllar geçmiş ve artık bana onlardan söz eden kimse kalmamıştı. Biraz evvel, yerimde dönüp dururken, aklıma 200 yıldır ölü olduğum geldi. Biliyorsun, 2012'nin aramıza katılmasının üzerinden fazla zaman geçmedi. **Şu an dışarıda 2013 hüküm sürüyor. Bu da demek oluyor ki, Verdi ve Wagner doğalı tam 200 yıl oldu."**

1814'in gözleri, uzun zamandır üzerinde düşündüğü bir sorunu birdenbire çözen birinin gözleri gibi sevinç ve merakla parladı. Sonra, **"Ben de hatırlıyorum onları"** dedi. **"Wagner, bir polis memurunun oğlu olarak doğmuştu. Ben onun bebekliğini biliyorum ama bizden genç yılların onun hakkında anlattıklarını anımsıyorum. Tam bir opera dâhisiydi değil mi? Hani, şu müziğiyle cehennemi, atların dörtnele giderken çıkardıkları sesleri, intikamcı tanrıların duygularını tüm ayrıntılarıyla resmeden uzak görünüşlü Alman."**

"Evet" dedi 1813. "Müziğiyle hayatın her ânını resmedebilirmiş. Ben dinleyemedim tabii ki onun operalarını. Bizden sonraki yıllar çok şanslı. Mesela şu 2013. **Kimbilir benim dönemimde doğan Wagner'in, Verdi'nin 200. doğum yıldönümünü kutlamak için insanlar neler yapıyorlardır.** Yazık ki bunlardan haberdar olmak için 2013'ün aramıza katılmasını beklemek zorundayız." 1813'ün kelimelerinin peşinden gelen sessizlik 1814 için taleplerini dillendirmenin bahanesi oldu. "Ben senin kucağına doğan şu dâhiler hakkında anlatılanları pek hatırlamıyorum 1813. Karanlık aklıma yedi. Hadi biraz söz etsen şunlardan da zaman geçsin."

Nerede Verdi, nerede Wagner

"Çok büyük adamlar olmuş onlar 1814. Öyle ki, 'Wagner, operada devrim yapmış' diyorlar. Müziği ve dramı birleştirmiş. Çok büyük ve uzun operalar yazmış, her biri dört-beş saat süren. Reçitativleri kaldırmış. Eserlerinde sık sık yinelenen temalar varmış. Mesela diyelim ki opera karakterlerinden biriyle özdeşleşen bir müzik cümlesi var. O karakter, sahnede her görüldüğünde bu cümle tekrarlanıyormuş. Irkçı, Yahudi düşmanı, biraz da megaloman olduğunu söylediler Wagner'in. Bir de Almanya'nın güneyindeki Bayreuth'da sırf kendi operalarının sahnelendiği bir opera binası yaptırdığını. Verdi de çok büyük operalar bestelemiş. Akılda kalıcı ezgilerle dolu renkli operalar. Bir de İtalya'nın birleşmesi, bağımsızlığını kazanması için çok mücadele etmiş..."

1813, anlattı da anlattı. Konuştukça unuttuğunu sandığı birçok ayrıntı aklının dehlizlerinden çıkıp dilinin ucuna yürüdü. 1813 anlatmaktan; 1814 de dinlemekten mutlu oldu. Her iki yıl da, 12 ay sonra gömütlüğe geldiğinde 2013'e Verdi'nin ve Wagner'in doğum yıldönümünde neler olup bittiğini uzun uzun anlattırmaya karar vererek uykuya daldı.

1813 ve 1814'ün tahminleri doğruydı. Hemen hemen tüm ülkelerdeki operalarda Wagner'le Verdi'nin 200. doğum yıldönümü kutlanıyor, bu iki bestecinin eserleri sahneleniyor, haklarında konferanslar düzenleniyordu. Ama nedense altı kentinde opera olan Türkiye bu ülkeler arasında değildi. Sadece birkaç sahnede *Rigoletto*, *La Traviata* gibi yıllardır sahnelenip duran Verdi operaları bekliyordu dinleyicileri. Ne konferanslar, ne Türkiye'de az bilinen Verdi operaları, ne de Wagner eserleri vardı Türkiye'de. 2013, yaşanmış yıllar mezarlığına vardığında muhtemelen bu sevimsiz ayrıntıyı 1813'e

anlatacak ve 200 yıldır ölü olan bu yorgun yılın sırtındaki yük biraz daha ağırlaşacak.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gomidas'ın bakışları ve kayısı ağaçları

-Özlem Ertan 21.01.2013

 Gomidas'ın bakışları ve kayısı ağaçları Sanki tepeleri karlarla örtülü dağları, kuşların tiz ve yaşam dolu sesleriyle dallarında şarkılar söylediği kayısı ağaçlarını, durgun gölleri izliyor. Bakışları sabah güneşi gibi içini ısıtıyor insanın. Siyah- beyaz fotoğrafında gözlerinin ışıklar saçtığı düşünülecek olursa rahip elbisesiyle objektifin karşısına geçtiğinde henüz deliliğin karanlık limanında değildi **Gomidas**. Muhtemelen onu hayattan, müzikten uzağa düşürüp, Paris'teki bir akıl hastanesinin duvarları arasına hapseden 1915 kasırgasının insanları cılız ağaçlar gibi topraklarından söküp atmasına zaman vardı.

Rahip Gomidas'ın ya da Ermenistan Ermenilerinin söylediği hâliyle Komitas'ın yüzü sık sık aklıma düşer.

O anlarda efsaneler çağına tanıklık eden kadim göllerin, kayısı ağaçlarıyla dolu bahçelerin, ulu dağların görüntüsü gözlerimin önünde canlanır. Eski, ama renkleri hâlâ canlı bir tabloyu andıran hayal manzarasının içinde kaybolurum. Aklımda, hatta dilimde Gomidas'ın köy köy dolaşarak derlediği halk şarkıları...

Hrant Dink'in ölüm yıldönümünde daha sık ziyaret ediyor beni Gomidas'ın hayali... Onların ikisi de bu topraklarda doğmuş, hayatı umut dolu bir şarkı gibi yaşamış ve kirli eller tarafından ölümün karanlık derinliklerine çekilmişti ne de olsa. Hatırlıyorum ve hüznün, yıllar evvel çekilen fotoğraflardan yayılan sıcaklığın üzerine damla damla düştüğünü görüyorum.

Acılardan doğan karanlığı tedavi etmenin en etkili yolu müzik galiba. Gomidas'ın ve onun gibi nicelerinin acılı hayatı hakkında düşündüğümde yakama yapışan dipsiz karanlığı kimbilir kaç kez seslerin yardımıyla dağıttım. Gomidas'ın bestelediği çoksesli eserleri ve özellikle de Anadolu ve Kafkasya köylerinde derlediği halk şarkılarını dinleyerek, mırıldanarak... İstedim ki, bugün Gomidas'ın müziğinden ve en verimli çağında, etrafını çepeçevre saran acılardan kurtulmanın yolunu deliliğin ışsız limanına sığınmakta bulmasaydı ardında daha neler bırakabileceğinden söz edeyim.

Kütahya'da sonbahar

1869 yılında, yaz sıcaklarının yerini yavaş yavaş sonbahar rüzgârlarına bıraktığı bir eylül günü Kütahya'da doğmuştu Rahip Gomidas, ebeveyninin ona verdiği isimle Soğomon Soğomonyan. Daha Ermeni Kilisesi'nin merkezi Eçmiadzin'e gidip rahip olmasına ve bu vesileyle Gomidas adını almasına çok vardı. Annesini, henüz bir yaşındayken kaybetti. Bursa'daki akrabalarının yanında ilkokula başladığı ilk yıl yitirdiği babasının yüzü ise yıllar geçtikçe zaman bulutları arasında görünmez oldu. Doğduğu kente dönüp de onu yapayalnız bırakan hayatın sırtına yüklediği acılara inat güzel sesiyle şarkılar söyledi sabah güneşinin aydınlattığı Anadolu ovalarında ve de ilahiler okudu kilisenin kutsal duvarları arasında. Bu mahzun, güzel sesli, aydınlık yüzlü çocuğun hayattaki sonraki durağı **Eçmiadzin** oldu. Tek kelime Ermenice bilmeden gidip rahiplik

ve müzik eğitimi aldığı Eçmiadzin’de karar verdi hangi yolu izleyeceğine. **Ermeni halk şarkıları, kilise müziği, oksesli Batı geleneği üzerinde çalışarak geçti yıllar.** Sonra hayat nehrinde izlediği yol onu Berlin’e çıkardı. Batı’yı, oksesli müziği bu Alman kentinde daha iyi tanıdı. Birbirinden güzel besteler yaparken bir yandan da Anadolu ve Kafkasya köylerinde derlediği Ermenice, Kürtçe, Türkçe halk şarkıları üzerinde çalışıyor ve onları okseslilikle yoğuruyordu.

Tumanyan ve Anuş

Gomidas, Ermeni müziğine özellikle okseslilik açısından yenilikler getirdi, şu an Ermeni kiliselerinde okunan ve “Badarak” tabir edilen oksesli ayin müziklerinden birini besteledi. Eğer koşullar elverseydi ünlü şair Hovhannes Tumanyan’ın uzun şiiri Anuş’u opera olarak yeniden yaratacaktı. Ermeni müziği hakkında bilgisi olanlar, “Bu operayı **Armen Tigranyan** bestelemişti. Librettosunu da Tumanyan’ın uzun şiirinden yola çıkarak yine Tigranyan yazmıştı” diyebilirler. **Evet, Ermeni müziğinin renklerini taşıyan ilk opera olan Anuş’u Tiflisli besteci Tigranyan besteledi. Ama 1903’te, Tigranyan’dan çok önce Tumanyan’ın şiiri üzerinde çalışmaya başlayan Gomidas, eğer bazı aksiliklerle yolu kesilmeseydi bu operanın yaratıcısı olarak anılacaktı.** Derler ki, Rahip Gomidas, şair Tumanyan’dan Anuş’un metninde bazı değişiklikler yapmasını istemiş ama o sırada çok meşgul olan şair bir türlü bestecinin istediği düzeltmeleri yapacak vakit bulamamış. Gerçi Gomidas yine de bu uzun şiir üzerinde çalışmış. Ancak zaman, acılar ve Gomidas’ın 1915’te aklını yitirmesi yüzünden bu çalışmaların büyük bir kısmı kayboldu. Rahibin bu opera üzerindeki çalışmalarından birkaç şarkı kaldı geriye.

“Mziğinizin önünde diz kyorum”

Claude Debussy’nin, “Sizin mziğinizin önünde diz kyorum” dediği Gomidas, İstanbul’a geldiğinde 1910 yılını gösteriyordu takvimler. Kentte herkes o güleryüzlü, mütevazı rahibi tanıyor, onun müziğini hayranlıkla dinliyordu. Sadece Ermeniler değil, Türkler de onun dehasının önünde saygıyla eğiliyordu. **İstanbul’da büyük bir koro kurdu Gomidas, yetiştirdiği koristlerle birlikte müziği farklı kentlere, ülkelere götürdü...** 1915’in karanlık günleri yaklaştığında Gomidas kötülüğün kokusunu alıyor ama onun direkt kendisini hedef alacağını muhtemelen tahmin etmiyordu. **Ermeni soykırımının başlangıcı olarak kabul edilen 24 Nisan 1915’te tutuklanıp sonu ölümle bitecek bir yolculuğa çıkmaya zorlanan Ermeni aydınları arasında Gomidas da vardı.** Her ne kadar **Halide Edip**’in de dahil olduğu bazı Türk entelektüellerin çabaları sonucu serbest bırakılsa da, o karanlık yolculukta gördükleri yüzünden yıkıldı Gomidas. **Ruhuna hücum eden acılardan kaçmanın yolunu deliliğe sığınmakta buldu. 1915’ten sonra beste yapmadı, şarkı söylemedi, koro ynetmedi. 1935’te, Paris’teki bir akıl hastanesinde son kez baktı dünyaya.**

şimdi onun derleyerek yok olmaktan kurtardığı Ermenice halk şarkılarını dinliyorum. Rahip Gomidas’ı karlı dağların arasındaki bahçelerde, bir kayısı ağacının altında oturmuş şarkı söylerken hayal ediyorum. Acılarını ardında bırakmış, glmsyor...

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni dünyanın keşifler atlasında

-Özlem Ertan 28.01.2013

Yeni dünyanın keşifler atlasında Kızıl saçlı, ufak tefek bir kadın şarkı söylüyor. Onun güzel sesinin aynasına yansıyan ezgiler bahar günlerinin, durgun denizlerin, sıcak kumsalların nefesini taşıyor. Fransız koloratur soprano **Patricia Petibon**'dan söz ediyorum. Sesinde müziğin envaiçeşit rengini, duygusunu taşıyan kadından...

Patricia Petibon'un Deutsche Grammophon'dan çıkan son albümü **Nouveau Monde**, yeni dünyalara yol alan bir gemi sanki. Akdeniz limanlarına uğrayan ve sonra Cebelitarık Boğazı'nı geçip okyanusa açılan, beyaz yelkeni rüzgârın büyümlü nefesiyle şişen bir gemi... Yolcuğun rotasını belirleyen ise on yedinci yüzyılın İspanya'sında, Fransa'sında, Latin Amerika'sında doğan ezgiler. Güverteye adınızı atıyor ve vurmali çalgıların, gitarların, coşkulu ritimlerin peşi sıra Barok dönemin renkli diyarlarına yol alıyorsunuz.

Barok'un farklı yüzü

Patricia Petibon'un, **Andrea Marcon** yönetimindeki **La Cetra Barok Orkestrası**'nın eşliğinde kaydettiği yeni albümüne **Nouveau Monde**, yani "**Yeni Dünya**" adını vermesinin bir anlamı var. Sanatçının bu albümde seslendirdiği, keşifler çağından pek de uzun olmayan bir süre sonra bestelenen şarkılar ve arylar, Barok Çağ'ın Avrupalı bestecilerinin yeni diyarlardan gelen seslere, ritimlere ne kadar çok ilgi duyduğunun göstergesi. Kâşiflerin "eski dünya"ya tanıttığı Güney Amerika ritimleri ve halk şarkıları on yedinci yüzyıl bestecilerinin yaratıcı gücünü beslemiş belli ki. Petibon'un yeni çalışmasındaki anonim şarkılar Meksikalılarla dolu bir pazaryerinde yürüyormuş duygusu veriyor insana. **Henri de Bailly**'nin **Yo Soy La Locura**'sı ise tam bir yolculuk müziği. Öyle ki dertlerimi, kaygılarımı zihnimin karanlık mahzenlerine kilitleyip tatile çıktığım duygusuna kapıldım ben bu şarkıyı dinlerken.

Sadece, Barok Dönem Avrupalılarının keşfettiği Latin dünyası yok Patricia Petibon'un yeni repertuarında. İspanyol ve Fransız bestecilerin etnik renklerin canlılığını taşıyan şarkıları, **José de Nebra**'nın "zarzuela"ları, coşkulu gitarların tellerinde doğan halk şarkıları, vurmali çalgıların dansa çağırın ritimleri de var. Nasıl? Patricia Petibon'un son CD'si Barok Dönem dendiğinde akıllara gelen gösterişli saray müziklerine benzemiyor değil mi? Zaten, hangi çağda müziğin tek bir yüzü olmuş ki? Her diyarda farklı maskelerle karşımıza çıkar ve şaşırtıcı öyküler anlatır müzik.

Doğal ve olağanüstü

Patricia Petibon, **Greesleeves**, **Henry Purcell**'dan **When I am Laid in Earth** ve **Fairest Isle** gibi dingin Barok Dönem arya ve şarkılarına da yer vermiş **Nouveau Monde**'de. Soprano, sanki çok kolay bir iş yapıyormuş gibi doğallıkla söylüyor şarkılarını, her zamanki gibi... Oysa bir şarkıcının kendini Petibon'un yaptığı gibi sesinin doğal akışına bırakması ve ezgilerin üzerinde coşkuyla dans etmesi hiç de kolay değil. Ne diyelim bu da Patricia Petibon farkı. Fransız koloratur sopranonun özelliklerinden biri de atmosfer yaratma gücü. Şarkı söylemeye başladığı anda yeni bir dünya var ediyor ve dinleyicilerini de oraya çekiyor. Sesi, tekniği, coşkusu, ufak tefek bedeninden, kızıl saçlarından yayılan enerji ise fark edilmeyecek gibi değil.

Yaşam coşkusu aşıyor

Patricia Petibon denince Barok müzik ve Mozart gelir benim aklıma. On altıncı, on yedinci yüzyıl aryalarını ve Mozart'ın kolaratur soprano için bestelediği parçaları çok güzel söyler 1970 yılında Fransa'da dünyaya gelen Petibon. Kıvrak sesiyle kayar gibi geçip gider notaların üstünden. Üstüne üstlük araştırmacıdır; arşivlerden çekip çıkardığı fazla bilinmeyen Barok şarkıları, özgün yorumuyla yeniden dünyaya getirir ve müzik sahnesinde önemli roller verir onlara.

Sanatçının **Charpentier, Handel, Rameau, Purcell** gibi bestecilerin ritmik aya ve şarkılarına yer verdiği *Nouveau Monde* adlı albümü de Barok Çağ'ın keşiflerle dolu dünyasına ayna tutması hasebiyle dinleyicileri hem müziğin farklı bir yüzüyle tanıştırtıyor hem de onlara yaşam coşkusu aşıyor.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Opera Osmanlıları çok severdi

-Özlem Ertan 04.02.2013

Opera Osmanlıları çok severdi Rüzgârın kendini sıcak evin kuytu köşelerinden birine atmak istermiş gibi pencereleri zorladığı gecelerden birinde **Antonio Vivaldi'nin Bajazet/ Beyazıt operasını** dinliyordum. Bu İtalyan Barok dönem bestecisinin mehter ritimlerini çağrıştıran müziğine baş hareketleriyle eşlik ederken operanın Osmanlılarla ne kadar çok ilgilendiğini düşündüm. İşlemeli kaftanları ve devasa sarıklarıyla görkemli saraylarında oturup o dönemin bilinen dünyasının hiç de azımsanmayacak bir kısmını yöneten sultanların bestecilerin ilgisine mazhar olması şaşırtıcı değil tabii ki.

Ne de olsa bilmedikleri, egzotik bir dünyanın kudretli hükümdarlarıyla ilgili öyküler Batılılar üzerinde mıknaş etkisi yapıyordu. Sağdan soldan duydukları mehter müzikleri de onlar için ilginç ve işlenmeye değerdi. Osmanlıların başrolde olduğu öyküleri opera sahnesine taşıyan bestecilerin büyük bir kısmı Doğu'daki yaşamı bilmezdi. İçlerinde İstanbul'a gelmiş olan pek azdı. Korkulu bir telaşla anlatılanları dinlemek onların gözlerini Doğu saraylarının gizemli salonlarına, bahçelerine çevirmesine yetiyordu.

Hafızamı kurcaladığımda Osmanlıları konu alan pek çok opera geldi aklıma. Bunların bir kısmı kendine repertuarın başköşesinde yer bulmuş çok önemli eserler. **Mesela Wolfgang Amadeus Mozart'ın yarım kalan operası Zaide ve tabii ki Saraydan Kız Kaçırma.** Eğlenceli, sıcak müziği ve yemeğe düşkünlüğüyle tanınan İtalyan besteci Gioacchino Rossini'nin *Maometto Secondo/ II. Mehmet* ile *Il Turco in Italia/ İtalya'da Bir Türk operalarını* da unutmamalı.

Tutsak Beyazıt'ın sesi

Besteciler, 1700'lü yıllarda yani opera sanatının olgunlaştığı dönemde Osmanlılarla ilgilenmeye başladı. Vivaldi'nin Verona'daki karnaval sezonu için bestelediği, Yıldırım Beyazıt'ın esaret öyküsü hakkındaki **Bajazet** bu ilginin sonucuydu. **1402'deki Ankara Savaşı'nın sonunda Timur'a esir düşen I. Beyazıt'ın trajik öyküsü sahneye taşınmaya değerdi.** Vivaldi, o dönemde kulaktan kulağa aktarılan bu öyküyü bir tiyatro oyununda keşfetti ve yeni operası için uygun bir konu bulduğuna kanaat getirip kolları sıvadı. 1735 yılında mehter müziğinden etkiler taşıyan uvertürü ve kıvrak pasajlarla dolu aryalarıyla **Bajazet** hazır. Timur'un sarayında geçen bu opera sırf en güzel Barok aryalardan **Sposa Son Disprezzata** için bile dinlemeye değer.

Mozart ve Sultan Süleyman

Wolfgang Amadeus Mozart

'ın 600 eserden müteşekkil repertuarında Osmanlıları konu edinen operalara da yer vardı. Mesela, adını başkahrmanınından alan **Zaide. Sultan Süleyman'ın zamanında Topkapı Sarayı'nın haremde yaşayan cariyelerden biriydi Zaide.** Bir gün saraydaki Hristiyan kölelerden birine âşık oldu ve hayatı değişti. Aklına koydu, sevgiliyle birlikte saraydan kaçacaklardı. Mozart, *Ruhe sanft, mein holdes Leben* adlı aryasıyla unutulmaz olan bu operayı tamamlamadığı için Sultan Süleyman'ın kaçarken yakalanan âşıkları serbest bırakıp bırakmadığını kimse bilmiyor.

Selim Paşa'nın sarayında...

Osmanlılar ve opera denince ilk akla gelen eser tabii ki Türkiye'de de her fırsatta sahnelenen **Die Entführung aus dem Serail/Saraydan Kız Kaçırma.** Esir alınıp Selim Paşa'nın sarayına satılan Constanze ve onu kurtarmak için isim değiştirerek İstanbul'a gelen Belmonde'nin birbirinden güzel aryalarla süslü kaçış öyküsü, ne kadar güzeldir. Kendisine âşık olan Selim Paşa'yı reddeden Constanze'nin koloratur aryalari, sarayın kâhyası Osman'ın eğlenceli şarkıları, hele hele sevdiği kadını kaçarken yakalayan ama sonunda onu affedip sevgiliyle gitmesine izin veren Selim Paşa'ya teşekkür eden koronun final şarkısı...

Derler ki Mozart, Viyana'ya gelen Osmanlı elçileri vasıtasıyla duymuş mehter müziğini. Sonra da aklının bir köşesinde yer eden bu ritimleri Osmanlıları konu alan eserlerinde kullanmış. Bu etkinin doğumlarına vesile olduğu eserlere bakıp da "İyi ki böyle olmuş" dememek mümkün değil.

Rossini'nin Osmanlıları

II. Mehmet ile Sultan Süleyman'ın Doğu'nun ve Batı'nın en ünlü Osmanlıları olduğuna kuşku yok. **II. Mehmet, nam-ı diğer Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u ele geçirip Bizans İmparatorluğu'nu tarihin mezarına gömdüğünde ismi alıp yürümüştü Avrupa kentlerinde.** İnsanlar korkuyla karışık bir merakla söz ediyordu bu genç sultandan. Aradan yıllar geçti ama İstanbul fatihinin ünü posta güvercinleri misali Batı göğünde uçmaya devam etti. Derken İtalyan besteci **Gioacchino Rossini, o güvercini bacağından yakaladı ve 1820 yılında Maometto Secondo/ II. Mehmet operasını yarattı.** Bu güzel opera, II. Mehmet'e onun kim olduğunu bilmeden âşık olan Venedikli bir prenses hakkındaydı. Aşk ile yurt sevgisi arasında gidip gelen bir kadının içinde debelenip durduğu çelişkiler yumağı opera sahnelerinde çözülüyor hâlâ.

Eskiden hareminde yaşadığı Selim'i unutamayan Zaida'nın ona kavuşmak için yaşadığı maceraları anlatan **II Turco in Italia/ İtalya'da Bir Türk**'ü de Rossini yarattı.

Osmanlılar operayı sevdi mi tartışılır ama operanın Osmanlıları sevdiği kesin. Özellikle de opera tarihinde Türk sultanlarını ve yaşamlarını konu alan daha az tanınmış başka eserler de olduğu düşünülecek olursa...

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hayatta, aşkta ve savaşta Verdi

-Özlem Ertan 11.02.2013

 Hayatta, aşkta ve savaşta Verdi Mutsuzluk, kiralık katil gibiydi. **Silahını çekmek için, arkasına düştüğü besteci Giuseppe Verdi'nin boş bir ânını kolluyordu sanki.** Evinde oturup da birkaç yıl önce acımasız bir hastalığa kurban giden karısıyla çocuklarını düşündüğünde mutsuzluğun nefesini ensesinde hissediyordu Verdi. Yaşamaktan o kadar çok bezmişti ki uzun zamandır beste yapmayarak dehasına ihanet ettiğinin farkında bile değildi. Ölümünden başka bir şey düşünmüyordu. Hâlbuki ailesi yitip gitmeden evvel hevesle çalışıyor, opera besteciliğinde ilerlemek için çaba gösteriyordu.

Aslında besteci disiplinli biriydi. **Eşini ve çocuklarını kaybettikten kısa süre sonra, önceden söz verdiği için ilk komik operası Bir Günlük Kral'ı bestelemişti.** Yalnızlığın karanlık cehenneminde başıboş gezerken komik opera bestelemek zorunda kalmak ne kadar trajikti. Bu eser Milano'daki **La Scala** operasında sahnelenip de beğenilmeyince içindeki son heves kırıntılarına da kaybeden Verdi, memleketi **Busetto**'ya dönmüş ve kendini eve kapatmıştı. Bir daha beste yapmayı aklından bile geçirmiyordu. Tek isteği mutsuzluğunun gerçek bir katile dönüşüp onun canını almasıydı.

Dönüşü muhteşem oldu

Şükürler olsun ki Verdi'den ve dehasından umudunu kesmeyen birileri vardı. Bunlardan biri de libretto yazarı Temistocle Solera'ydı.

Yahudilerin Babil sürgününü konu alan bir metin yazmıştı ve bunu mutlaka Verdi'nin bestelemesi gerektiğini düşünüyordu. **Bir gün, kolunun altında librettosuyla bestecinin kapısını çaldı ve "Lütfen üstad" dedi. "Siz bestelemelisiniz bu operayı. Harika olacak."** Verdi, ilk başlarda hevesizdi. Mutsuzluğunun çalışmasına, opera bestelemesine izin vermeyeceğini düşünüyordu. Ancak arkadaşı Solera'nın ısrarlarına dayanamadı ve metni okumaya karar verdi. Öyküyü o kadar çok sevdi ki denemeye hatta başarmaya karar verdi. Besteci, hayatta mutsuzluğun gölgesinde yaşamanın ya da ölmenin dışında başka seçenekler de olduğunu anlayacak gücü kendinde bulmuştu ve artık hiçbir şey onu işinden alıkoyamazdı. **Verdi, mutsuzluğunu müziğiyle boğdu ve sıkı bir çalışmanın sonunda Nabucco operası doğdu.**

Aşk Nabucco'yla geldi

Verdi'nin *Nabucco*'yu bitirmesinden bir yıl sonra, 1842'de provalar başladı. Besteci, operada rol alacak şancılarla tanışmak ve provaları izlemek için yıllar sonra yeniden Milano'daki La Scala sahnesinin kapısından girerken umutluydu. Bu kez başarının kuş gibi havalanıp omzuna konacağını hissediyordu. **Salona girdi ve *Nabucco*'nun başkarakterlerinden Abigaille'i oynayacak ünlü soprano Giuseppina Streponi'yi gördü. "Tanrım, ne kadar güzel bir kadın" diye düşündü. "Teni, gülümsemesi ışıklar saçıyor."** Karısını kaybettikten sonra ilk defa kalbi bu kadar hızlı çarpıyordu bestecinin. O gün sopranoyla sohbet etti. Yıllar sonra ilk kez gülümseyerek... Sonra da her prova gününde koşa koşa gitti La Scala'ya. Belli ki Giuseppina da besteciyle konuşmaktan hoşlanıyor, o güne dek büyük acılar yaşamış bu adamın dehasına hayranlık duyuyordu. Kalp çarpıntıları ve müzik sesleriyle dolu günlerin sonunda *Nabucco*, seyircilerin karşısına çıktı. Verdi'nin bu eser için bestelediği meşhur koro parçası nam-ı diğer **"Esirler Korosu"** ve Abigaille'nin ariaları La Scala'nın koltuklarına, akıllarında "Acaba nasıl bir şeyle karşılaşacağım" sorusuyla oturan herkesi şaşırttı. Seyircilerden çoğu, bu kadar büyük bir eserle karşılaşacağını beklemiyordu. **Alkış sesleri salonda yankılanırken Verdi gülümsedi. *Nabucco* ona hem ilk büyük başarısını hem de Giuseppina'yı yani aşkı getirmişti.**

Uzun zaman evlenemedi

Giuseppe Verdi'yle soprano, aşkın çatısı altında buluştular. Ama aşkı yaşamak da, müzikte başarıya ulaşmak kadar zordu. **Giuseppina Streponi, hemen hemen herkesin sanatına hayranlık duyduğu bir soprano oldu ama toplum nezdinde pek de makbul biri değildi. Verdi'ye âşık olmadan evvel tenor Napoleone Moriani ve La Scala'nın müdürü Bartolomeo Merelli'yle evlilik dışı ilişkiler yaşamış ve ikisinden de birer çocuğu olmuştu.**

Besteci, âşıktı. Sevdiği kadın hakkında söylenenler ve insanların ilişkilerini onaylayıp onaylamaması umurunda bile değildi. Tek arzusu Giuseppina'yla evlenmek ve tüm iğneleyici laflardan, bakışlardan uzakta sakin bir hayat sürmekti. Ne kılıç kadar keskin cümlelerden ne de imalardan kaçabildi Verdi ve sevgilisi. Ancak ikisi de aşklarını korumayı ve yaşatmayı bildi.

Aile ve önyargılarla savaşıarak geçen yılların sonunda aşk galibiyetini ilan etti. Giuseppe Verdi ve Giuseppina Streponi, tanıştıktan ve aşkın çatısı altında buluştuktan tamı tamına 17 yıl sonra, 1859'da resmen evlendi. Verdi biliyordu, aşkı yanında olduğu müddetçe yaşama sevincini koruyacak ve bir daha asla mutsuzluğun pençesine düşmeyecekti.

Gerçekten de öyle oldu. **Verdi, sevgili eşiyle 55 yıl boyunca aşkı, hayatı ve müziği paylaştı. Giuseppina'nın 1897'deki ölümünden sonra kendisini yeniden ziyaret eden mutsuzluğuyla birkaç yıl geçirdi ve 1901'in soğuk bir kış akşamı o da aşkının yanına gitti.**

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Suyla birlikte akardı müzik

-Özlem Ertan 18.02.2013

 Suyla birlikte akardı müzik Yaylı ve üflemeli çalgılardan yayılan müzik, Londra'daki **Thames Nehri**'ni dolduran süslü tekneleri takip ediyordu. Ezgiler hayat dolu, mutluluk verici ve canlıydı. Su üzerinde ağır ağır

ilerleyen teknelerde oturan insanlar, kentin görkemli binalarını izleyip kendi aralarında sohbet ediyor ve başlarını müziğin ritmine göre hareket ettiriyorlardı. Zaman zaman müzisyenleri taşıyan mavnaya takılıyordu gözleri.

Thames Nehri'nde kalabalık bir kuğu ailesi gibi ilerleyen kortejin önünde kralın da içinde bulunduğu süslü ve görkemli tekne vardı. Etrafına "Bu ülkenin, üzerinde yürüdüğünüz toprakların, kalbinizi ferahlatan nehrin sahibi benim" dercesine tepeden bakan hükümdarın yanı başında ise iriyarı, beyaz perukalı orta yaşlı bir adam duruyordu. Çevresine kendine güvenli ve açık sözlü biri olduğu izlenimi veren bu uzun boylu adamın adı **Georg Friedrich Händel**'di. Yaklaşık 50 kişilik müzisyen topluluğunun çaldığı, ılık bir ilkbahar sabahı çıkılan yolculuklar kadar ferahlatıcı **Su Müziği** 'nin Alman bestecisi Händel...

Tekne gezisinden yadigâr

1685'in soğuk bir şubat günü Alman topraklarında, Saksonya'daki Halle kentinde doğan Händel, meşhur Su Müziği 'ni Thames Nehri'nde saatler sürecektir bir tekne gezintisine çıkmayı planlayan Kral I. George için bestelemişti. Aslına bakılacak olursa 17. ve 18. yüzyıllarda Londra'da soyluların katıldığı açık hava konserleri çok modaydı. İnsanlar en şık kıyafetlerini giyer, perukalarını başlarına geçirir ve yüce krallarının peşi sıra müziğin ve eğlencenin kollarına atılırdı. **Hayatının önemli bir kısmını İngiltere'de geçiren Georg Friedrich Händel'in Su Müziği de böyle bir açık hava konserinden, Thames Nehri'nde çıkılan tekne gezintisinden yadigâr kaldı.** Kral, Händel'in üç süittten oluşan bu enstrümantal eserini o kadar çok beğenmiş ki, üç kez üst üste çalınmasını emretmiş. Üstüne üstlük bestecinin maaşını da iki katına çıkarmış.

Händel, ilk kez 1717 yılının sıcak bir temmuz günü Thames Nehri'nin üzerinde süzüle süzüle ilerleyen bir mavnada çalınan Su Müziği 'nin yüzlerce yıl boyunca Barok dönem repertuarının en sevilen ve sık yorumlanan eserlerinden biri olacağını tahmin edebilmiş miydi bilmiyorum. **Aralarında Rinaldo, Jul Sezar, Serse ve Alcina 'nın da yer aldığı operaları ile Messiah, Saul, Il Trionfo dei tempo e del disinganno ve Solomon gibi oratoryolarının zamanın yüksek çitlerinden atlayıp 2000'li yıllara ulaşabileceğini öngörebilmiş miydi ondan da emin değilim.** Muhtemelen müziğinin ömrü üzerinde pek fazla düşünmemişti Georg Friedrich Händel. Sesleri meşrebince yan yana getirip güzel eserler yaratmış ve onları zamanın görkemli teknesine emanet etmişti. O tekne, Alman bestecinin onlarca eserini taşıyor hâlâ. Müzik, hayatın içinde su gibi akıyor...

328 yıl önce Halle'de

Händel'in 328. doğum yıldönümüne az zaman kaldı. Onun Barok müziğin zerafetini, kıvraklığını taşıyan eserlerini peş peşe dinlemenin ve Thames Nehri'nde yüzlerce yıl önce yapılan görkemli tekne gezintisini hayal etmenin tam vakti şimdi.

23 Şubat 1685'te Halle'de doğmuştu Händel. Birçok besteciden farklı olarak müziği çok iyi bilen, seven bir aileye sahip değildi. Babası, önem sıralamasında müziğe en arkada yer veren bir saray berberiydi ve küçük oğlunun sanatla haşır neşir olmasından hiç hoşnut değildi. Ama geleceğin büyük bestecisi inatçıydı. Geceleri evdeki herkes uykuya çekildiğinde tavanarasında kaderine terk edilmiş eski orgun yanına gider ve onun tuşlarına dokunurdu. Bir gün babasına yakalandığında gizli müzik çalışmalarına bir müddet ara vermek

zorunda kalsa da, kentin soylularından birinin desteği ve telkiniyle müzik eğitimi almaya başladı Händel. Ne de olsa emir, babanın görmezden gelemeyeceği kadar büyük bir yerdendi... Zaman geçti, Händel büyüdü...

Babasının isteği üzerine başladığı Hukuk Okulu'nu yarım bırakıp Hamburg'da orkestra müzisyeni oldu. Sonra operanın anavatanı İtalya'ya gidip vokal eserler yazdı. Operalar, oratoryolar peş peşe geldi. Händel, Alman topraklarına geri dönüp bir süre saray müzisyeni olarak çalıştı çalışmasına ama İtalya'nın sıcaklığından ve hareketliliğinden sonra saraydaki görevi çok sıkıcı geldi ona. Denizleri aşır yeni diyarlara gitmeli farklı sesler ve insanlarla haşır neşir olmalıydı. **İngiltere'ye yerleşme fikri tam da yenilik arayışı içinde olduğu bu dönemde geldi aklına.**

Londra'da yaşam ve ölüm

Aklı fikri müzikle dolu olan bu iriyarı Alman, 1712'de gittiği İngiltere'de sürdürdü geri kalan yaşamını. Londra'da operaları sahnelendi, oratoryoları, oda müziği eserleri seslendirildi; besteci hem kral ve kraliçelerin hem de halkın gözünde büyük ve önemli biriydi. Zaten Londralılar değerinin farkında olmasaydı Händel, Kraliyet Müzik Akademisi'nin yöneticisi olabilir miydi?

Her insan gibi umutlar, hayal kırıklıkları, ayakta kalma çabasıyla geçen hayatının son yedi yılında dünya karanlık, dipsiz bir kuyuydu Händel için. Geçirdiği göz ameliyatının sonunda tamamen kör olmuş ama ne müziği ne de çalışmayı bırakmıştı. Kimbilir belki de hayatının son ve karanlık yıllarında, bir zamanlar Su Müziği'nin seslendirilişine tanıklık eden Thames Nehri'nin kıyısında yürüyüşe çıkıyor ve anılarını zihninin tuvaline hayalleriyle çiziyordu.

23 şubat, müziğini sonsuzluğa taşıyan Händel'in doğum yıldönümü. Şu sıralar Händel dinlemek, onu anımsamak gerek.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Keman tanrısı ilkbaharda geliyor

-Özlem Ertan 25.02.2013

Keman tanrısı ilkbaharda geliyor Hiçbir zaman ayakta keman çalamadı o. Sahneye koltuk değnekleriyle çıktı; dinleyicileri hayranlık ve saygıyla kendisini izlerken ağır ağır ve zorlanarak yürüdü spot lambalarının altında. Attığı her adım canını acıtsa da yüzü kararmadı hiç. Kendisi için ayrılmış sandalyeye geldiğinde koltuk değneklerini yavaşça yere bıraktı, oturdu ve sonra tekrar eğilip kemanını eline aldı. Artık hünerli parmaklarıyla müziğin kapılarını zorlamaya hazırды.

Sıcak bir temmuz günü Ortadoğu'nun kadim kentlerinden birinde, Tel Aviv'de doğan Musevi asıllı Amerikalı kemancı **Itzhak Perlman**, hayatı boyunca böyle çıktı sahneye. Ağır adımlarla ve can acısıyla... Dört yaşındayken geçirdiği çocuk felcinden kalan lanetli bir miras gibi taşıdı bacaklarını.

Film müziklerine, **Şostakoviç**'in, **Prokofyev**'in, **Vivaldi**'nin ve daha nice bestecinin eserine enstrümanıyla

kattığı duygu öyle etkili ve unutulmaz ki, **keman denince Itzhak Perlman geliyor herkesin aklına. Bir de azim... Kemancının, fiziksel engelleri ortadan kaldırıp zirveye çıkmanın ve orada yıllar boyunca dimdik durmanın mümkün olduğunu kanıtlayan azmi...**

Mayısın sonu unutulmaz

Şimdi tekml müzikseverleri mutlu edecek bir haber vermeye geldi sıra: **Itzhak Perlman, ilkbaharın son günlerinde Türkiye'ye gelecek ve 28 Mayıs 2013'te İstanbul Kongre Merkezi'nde konser verecek.** Dendiğine göre, yakında Biletix'ten satın alınabilecekmiş Itzhak Perlman konserinin biletleri. Müzikseverler, konuyla ilgili ayrıntıları takip etmeye hazırlanırken ben de istedim ki bu hafta Itzhak Perlman'dan söz edeyim. Oscar'lı **Schindler's List/ Schindler'in Listesi**'nin **John Williams** imzalı müziklerine kemaniyla ruh veren müzisyenin yaşamından bazı ayrıntılar aktarayım...

Polonya'dan geldiler

Yıllar önce, henüz Ortadoğu'da İsrail diye bir ülke yokken iki Musevi aile, doğup büyüdükları Polonya'yı terk edip Tel Aviv'e geldi. Arapların, Musevilerin ve Filistinlilerin yaşadığı Tel Aviv'in Birleşik Krallık yönetiminde olduğu zamanlardı... Birbirinden habersiz iki ailenin çocukları, günün birinde bu kadim kentin kimbilir neresinde karşılaştı. Shoshana genç bir kız, Chaim ise delikanlıydı. Eğer onlar tanışıp evlenmeye karar vermeseydi **"kemanın tanrısı"** Itzhak Perlman'ı hiç tanımayacaktık. Düşünüyorum da eğer hayat bu iki Polonya Yahudisini biraraya getirmeseydi envai çeşit duygudan, güzellikten mahrum kalacaktık. **Elgar'ın Keman Konçertosu 'nu, Schindler'in Listesi 'nin temasını, Paganini'nin "şeytani bir virtüözlük" gerektiren eserlerini** ondan dinleyememenin ne kadar büyük bir kayıp olacağını ancak müzikseverler tahmin edebilir.

Ancak hayat bize bu kötülüğü yapmadı ve 1945'in sıcak bir temmuz günü Tel Aviv'de ailesinin Itzhak adını verdiği bebek dünyaya geldi. Hayatının ilk birkaç yılında diğer bebekler gibiydi. Oynamayı seviyor, etrafına gülücükler saçıyor ve bol bol ağlıyordu. Sonra tesadüfen radyoda bir klasik müzik programı dinledi ve o andan sonra ezgiler onun mutluluk kaynağı oldu. Mütemadiyen oyuncak kemaniyla oynuyor, duyduğu her melodiyi mırıldanıyordu. Ailesi daha yürümeyi doğru düzgün öğrenmeden keman çalmaya başlayan üstün yetenekli çocuklarıyla gurur duyuyor ve onun günün birinde çok önemli biri olacağını hissediyordu. **Geleceğin "keman tanrısı", dört yaşındayken çocuk felcine yakalanıp yatağa mahkûm oldu. Ancak o zamanlar da azimliydı. Çaba gösterip koltuk değnekleriyle yürümeyi öğrendi.** 10 yaşında ilk resitalini vermek için sahneye çıktığında dinleyicilerinin gözleri önünde ağır ağır yürüdü; bacaklarının acısıyla eğilip bükülmedi, güçlüydü.

Amerika ve başarı

Ailesiyle birlikte yerleştiği Amerika, başarı ve müzik getirdi Itzhak Perlman'a... **Juilliard Müzik Okulu'nda** keman pedagogu **Ivan Galamian** ve onun asistanı **Dorothy DeLay**'den mesleğin inceliklerini öğrendi, doğal yeteneğini çalışma ve sevgiyle işledi. Konserlerde, televizyon programlarında, film müziklerinde, Beyaz Ev'deki önemli davet ve toplantılarda Itzhak Perlman'ın azimli varlığı oldu hep. Bu arada müzisyenin defalarca **Grammy Ödülü** aldığını ve caz kayıtlarında da çaldığını unutmamak gerek.

Opera da söyledi

Tabii bir de opera var. Güzel bir bas sesi olan **Perlman'ın Puccini'nin Tosca** operasının 1981 tarihli kaydında zindancı rolünü seslendirdiğini biliyor muydunuz? Peki, EMI'den yayınlanan bu albümde başkarakterleri **Renata Scotto, Placido Domingo** ve **Renata Bruson**'un seslendirdiğini?

Eşi ve beş çocuğuyla birlikte New York'ta yaşayan "kemanın tanrısı", "azmin vücut bulmuş hâli" **Itzhak Perlman, 28 mayısta İstanbul'da olacak.** Müzisyen, sahneye belki koltuk değnekleriyle belki de elektrik gücüyle hareket eden sandalyesiyle çıkacak; kesin olan şu ki, 1714 yapımı Stradivarius kemanını eline aldığı anda binlerce İstanbullunun kalbine unutulmaz bir ânin tohumunu atacak.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gezgin ozan Tannhäuser ve resim

-Özlem Ertan 04.03.2013

Gezgin ozan Tannhäuser ve resim Saçlarını topuz yapmış beyaz elbiseli kızın uzun parmakları piyanonun üzerinde... Başını eğmiş, önünde siyah-beyaz tuşlar hâlinde uzanan müzikli yola bakıyor. Ezgilerle birlikte kalbinin derin dehlizlerinde yürüyor belli ki. Renkli duvar kâğıdıyla kaplı odanın arkasındaki kırmızı kanepede ise dikiş diken bir kadın oturuyor. Elindeki kumaş parçasını keskin iğne darbeleriyle delik deşik eden bir kadın... O sırada aklından neler geçtiğini kim bilebilir. Kızın annesi olması muhtemel orta yaşlı kadının siyah bir şalın koruyuculuğuna sığındığına bakılacak olursa mevsimlerden sonbahar ya da kış... Avrupa kentlerinden birinin soğuk, zamanın ağır aksak yürüdüğü öğleden sonralarından biri...

Birkaç dakikadır bu manzaraya bakıyor ve soruyorum kendi kendime: "Ünlü ressam Paul Cézanne, bu tabloya neden Richard Wagner'in en sevilen operalarından *Tannhäuser*'in adını verdi?", "Wagner'in, kaynağını Cermen efsanelerinden alan bu operasının konusuyla biri piyano çalan, diğeri de dikiş diken iki kadının ne alakası var?"

İki yaratıcı beyin

Cézanne'ın fırça darbeleriyle ***Tannhäuser Uvertürü***'nü yaratırken neler düşündüğü, Wagner'in müziğinden nasıl soğuk bir öğleden sonra manzarası çıkardığı hakkında yorum yapılabilir ancak. Yaratıcı bir insanın başka bir yaratıcının eserini beyninin kıvrımlarında süzerken nasıl bir yol izlediğini hiç kimse bilemez ne de olsa.

Bütün sanat dallarını yaratıcı varlığıyla kucaklayarak "müzikli dramı" yaratan Alman besteci Richard Wagner'in 200. doğum yıldönümünü kutladığımız şu günlerde eminim ki Cézanne'ın 1860'lı yılların sonunda yarattığı *Tannhäuser Uvertürü*'yle Wagner'in 1845'te bestelediği üç perdelik *Tannhäuser* operası arasındaki bağlantının niteliğini sorgulayan başka insanlar da vardır. Wagner'in, üzerinde birkaç

kez büyük değişiklikler yaparak son hâlini verdiği bu operanın birbirinden güzel müzikal temalarını hayranlıkla dinlerken Cézanne'ın tablosuna dalıp giden birçok sanatsever bulunduğunu ve 2013'te bunların sayısının arttığını da tahmin ediyorum.

Efsaneler ilham verir

Wagner, ilham alan ve ilham veren bir besteciydi. Zaten bütün sanatçılar böyle değil mi? Nasıl Cézanne, onun operasından aldığı esinle güzel bir tablo yarattıysa Wagner de Cermen ve Kuzey Avrupa efsanelerini hayal gücünün ve yeteneğinin yardımıyla özgün eserlere dönüştürdü. **Bestecinin, gezgin ozan Tannhäuser'in aşkın arındırıcı gücü ve iyilik ile kötülük arasındaki bitmez tükenmez savaş hakkındaki öyküsünü anlattığı operası da efsaneler denizinden fıskıran bir kaynak gibi.** Gezgin şarkıcıların Ortaçağ Almanyası'nın en önemli figürlerinden olduğu düşünülecek olursa bu ozanlar hakkında onlarca efsane üretilmiş olmasına şaşmamak gerek. Tabii, **Heinrich Heine**'nin de aralarında olduğu şairlerin bu söylenceleri şiirlerine taşımasına da...

Tüm operalarının metinlerini kendisi yazan Wagner, hem efsanelerden ve **Heinrich Heine**'nin bir şiirinden, hem de **E.T.A. Hoffmann**'ın öyküsünden yararlandı *Tannhäuser*'in librettosunu kaleme alırken. Sonunda da Aşk Tanrıçası Venüs'ün büyüü ve güzel perilerle dolu mağarasında bir yıl kaldıktan sonra yeryüzüne dönüp sevgilisi Elisabeth'le yeniden biraraya gelen Tannhäuser'in öyküsü doğdu.

Tanrıça'dan kurtulmak kolay mı

Bu ozanın, efsanelerin bağrından çıkan hikâyesine kulak verelim şimdi: Venüs'ün kaçırdığı Tannhäuser, bir yıldır Aşk Tanrıçası'nın büyüü mağarasındaydı. Etrafının birbirinden güzel perilerle çevrili olduğu düşünülecek olursa keyfi yerindeydi. Ancak büyülerin etkisi sonsuza kadar devam etmiyor. Bir gün sevgilisi, gerçek aşkı Elisabeth'in özlemi düştü ozanın yüreğine ve çıkıp ilahenin karşısına "Geri dönmek istiyorum yeryüzüne" dedi, "burada daha fazla kalırsam Meryem Ana ve azizler affetmez beni". Tanrıça, küplere bindi ve "git" dedi şarkıcıya, "ama bulamayacaksın aradığın mutluluğu hiçbir yerde".

Bu tanrısal kızgınlık nöbetinin ardından kendini gezgin şarkıcılar arasındaki yarışmaların düzenlendiği **Wartburg Şatosu**'nun önünde buldu ozan. Roma'ya giden **Hacılar Korosu**'nun ve küçük bir çobanın şarkılarını dinledi; huzur doldu kalbine. Hele bir de karşısında sevgilisi Elisabeth'i görünce ruhu ışıklarla yıkandı. Şatoda yaşayan derebeyi Hermann'ın yeğeni olan Elisabeth'ten, kısa süre sonra Wartburg'da yeni bir gezgin şarkıcılar yarışması düzenleneceğini öğrendi Tannhäuser. Müsabakaya katılmak için şatoya gittiğinde çok mutluydu. Üstüne bir de Hermann, müsabakayı kazanan ozanı Elisabeth'le evlendireceğini söyleyince kanatlanıp havalara uçtu. Ama Venüs gizlice şatoya geldi ve Tannhäuser'i etkiledi. Gezgin şarkıcı, başladı mı Aşk Tanrıçası'nı öven bir şarkı söylemeye... Bu putperest övgü, çok kızdırdı halkı. Tanrı ve toplum tarafından affedilmek için Roma'ya gidip hacı olması gerekiyordu Tannhäuser'in. Ozan, gitti. Uzun günler, haftalar geçti aradan. Gücü tükenen Elisabeth, Roma'dan dönen hacı kfilesinde sevgilisini göremeyince umutsuzluğun maskesini yüzüne takıp şatoya gitti. Tannhäuser, nihayet memleketine döndüğünde, kalbi çektiği acıya dayanamayan Elisabeth'in artık yaşamadığını öğrendi ve o da aşkının peşinden ölümler diyarına gitti.

Tannhäuser, romantik konusu ve Wagner'in unutulmaz müziğiyle Cézanne'a ve daha nice sanatçıya ilham verdi. Kimbilir belki siz de müzikseverlerin büyük besteciye "iyi ki doğmuşsun" dediği bu günlerde bu operanın

birbirinden güzel arılarını, uvertürünü ve koro parçalarını dinlemek istersiniz.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Anuş'un öyküsü ve ulu dağlar

-Özlem Ertan 11.03.2013

 Anuş'un öyküsü ve ulu dağlar Şair, akşamın sessizliğinde kendini dinliyordu. Hayal dünyasının geniş düzlüklerinde haşarı çocuklar gibi koşturan kelimeleri, duyguları, görüntüleri takip etmekten yorulduğunda kimbilir kaç saattir oturduğu sandalyeden kalktı ve pencerenin önüne gidip dışarıyı izlemeye başladı. Güneş batmış ve hayatın ritmi yavaşlamıştı. Başboş gezen köpeklerden başka kimse yoktu etrafta. Şairin gözleri, tam karşısında acıyla kaskatı kesilmiş bir kadın gibi dimdik duran tepesi karla kaplı dağa takıldı. O güne kadar belki de milyonlarca kez baktığı dağ her zamanki gibiydi ama nedense bugün farklı görünmüştü gözüne. Durdu ve dakikalarca izledi sert rüzgârların yıprattığı kayaları. Sonra da apansız bastıran yaz yağmuru misali görüntüler, öyküler üşüştü şairin zihnine...

Şair, tıpkı karşısındaki gibi ulu bir dağ ve onun yamacında uzanan bir köy hayal etti. Gökyüzünün masmavi ve bulutsuz, ağaç dallarının da sulu meyvelerle dolu olduğuna bakılacak olursa mevsimlerden yazdı. Renkli giysiler içindeki köylüler tarlalarında çalışırken şarkılar söylüyordu. Siyah ve uzun saçları örgülü kızlar ise köy meydanındaki çeşmenin başında oturmuş konuşuyordu. Yüzünde gördüklerinden hoşnut olduğunu gösteren bir gülümsemeyle masasına döndü ve çalışmaya başladı şair. Öyküsünü bitirinceye kadar hayalinde canlanan köyde yaşadı. O köyün en güzel kızlarından Anuş'un acıklı aşk öyküsünü anlatırken hüznlendi.

Düğün ve cenaze

Aslında konu itibarıyla pek ilginç değildi şairin öyküsü ama güzeldi, sıcaktı, acıklıydı... Anuş, köyün çobanı Saro'ya âşık ve abisi Mosi dâhil herkes biliyordu bunu. Kimse de bu aşka karşı çıkmayı aklının ucundan bile geçirmiyordu. Ne de olsa yiğit, köyde sevilen bir delikanlıydı Saro. Bir gün köy halkı meydandaki düğün için toplandı. Herkes dans etti, eğlendi. Anuş ve Saro muhtemelen kendi düğünlerini hayal etti gelin ile damadı tebrik ederken. Sonra bu tür eğlencelerde âdet olduğu üzere köyün delikanlıları güreşe tutuştu. Mosi ile Saro, en son çıktı meydana. Aslında amaç yenmek değil eğlenmekti ama sevdiği kıza kendini beğendirme arzusuna yenilen Saro, bir hamleyle yere serdi rakibini. Mosi, kinlendi. Bedeniyle birlikte onurunun da yere düştüğünü hissetti. Sonunda da silahını çekti ve vurdu kız kardeşinin sevgilisini. Saro ölümün, Anuş ise deliliğin karanlık kuyusuna yuvarlandı. Sonunda da köylerinin yakınındaki dağın tepesinden boşluğa bıraktı kendini güzel köylü kızı.

Anuş'un hüznü öyküsünü 1892'de yazmıştı Ermeni şair **Hovhannes Tumanyan**. Kelimeleri kâğıtların üzerine tek tek düşerken ulu dağların, yeşil ağaçlarla dolu köylerin görüntüsü silinmemişti gözlerinin önünden.

Tumanyan'dan Tigranyan'a

Şairin bu hüznü aşk öyküsünü yaratmasından yıllar sonraydı... Ünlü besteci Armen Tigranyan, *Anuş*'u okudu ve hayal dünyasının derin denizlerinde bir hareketlenme olduğunu hissetti. "*Anuş*'u besteleyebilim aslında neden olmasın" diye düşündü kendi kendine. **Kendisinden önce kompozitör ve rahip Gomidas'ın bu öykü üzerinde çalıştığını ancak Tumanyan'ın bir türlü onun istediği düzeltmeleri yapacak vakit bulamaması yüzünden operanın yarıda kaldığını biliyordu.** Şimdi *Anuş* onun ellerindeydi ve müzikle buluşup yeniden hayata gelmeyi bekliyordu. **Tigranyan, bir Ermeni köyünde geçen öyküyü Ermeni geleneksel müziğinin ezgileriyle bezedi ve ölümsüz bir opera yarattı.** Eserin uvertürü, koro parçaları ve final aryası muhteşemdi. Ermeni folkloru çoksesliliğin de desteğiyle şahlanmış ve dünya sahnelerinde dötrnala koşmaya başlamıştı.

İstanbul'da "Anuş Olmak"

Tigranyan'ın bestelemesinden 101 yıl sonra, önceki akşam İstanbul'daki **Şişli Kent Kültür Merkezi**'nde sahnelendi *Anuş*. Ancak bu kez opera değil dans tiyatrosu olarak. İstanbul'daki en etkin Ermeni derneklerinden biri olan **Pangaltı Lisesi'nden Yetişenler Derneği**'nin (PLYD) prodüksiyonuyla ve **Levon Taberyan**'ın koreografisiyle... 24 dansçı *Anuş*'un acıklı öyküsünü operanın banttı yayınlanan müziği eşliğinde anlattı. Taberyan'ın koreografisinde iki *Anuş* vardı. Karakterin kendisi ve onu gittiği her yerde takip edip kötü geleceğini gösteren yansıması. *Anuş*'u **Klodin Sarıboyacıyan**, yansımasını **Karolin Sarıboyacıyan Mamigonyan**, Saro'yu **Aras Rüstemoğlu**, Mosi'yi ise **Sayat Didonyan** canlandırdı. Koreograf Levon Taberyan'ın *Anuş Olmak* adını verdiği bu güzel dans gösterisi 9, 13 ve 19 martta da sahnelenecek. Kimbilir belki yüzlerce yıl önce şair Hovhannes Tumanyan'ın hayal dünyasında doğan, Tigranyan'ın müziğiyle büyüyen bu hüznü öyküyü izlemek ister ve bir akşam yolunuzu Şişli Kent Kültür Merkezi'ne düşürürsünüz.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Vikinglerin efsaneler çağı

-Özlem Ertan 13.03.2013

 Vikinglerin efsaneler çağı Filmlerde, dizilerde boynuzlu başlık tıkan ve mütemadiyen savaşıan bir halk olarak gösterilir Vikingler. Onları dalgalı denizlerde kendilerine özgü gemileriyle seyahat eder ya da ölümün kol gezdığı savaş meydanlarında ellerinde baltalarla kurbanlarının peşinde koşarken hayal etmek hiç de güç değil bu yüzden. Geçmişte İskandinavya'nın soğuk ve puslu ikliminde yaşayan bu halkın efsanelerle iç içe geçmiş öyküleri hâlâ ilgi çekiyor. Ne de olsa sinema ve televizyon izleyicilerinin büyük bir kısmı fantastik ve tarihî yapımlara ilgi gösteriyor.

Tarih hakkında birbirinden güzel belgeseller yayınlayan History Channel, zaman zaman televizyon serilerine de imza atıyor. Kanalın kısa süre önce yayınlamaya başladığı Vikings / Vikingler de bunlardan biri. The Tudors ve Camelot gibi sevilen tarihî dizilerin arkasındaki isim olan Michael Hirst'ün yarattığı Vikings, tarih ile efsaneleri buluşturan ilginç bir yapım.

Cesur savaşçı

RagnarDizinin başkarakteri Ragnar Lothbrok, cesur bir Viking savaşçısı. Kuzey Avrupa kökenli destan ve efsanelerde adından ve maceralarından sıklıkla söz edildiğine bakılacak olursa tarihte derin bir iz bırakmış. Michael Hirst, ABD’de yayına girer girmez izleyicilerin ilgisine mazhar olan dizinin senaryosunu kaleme alırken bu epik metinlerden de yararlanmış. Görsel efektleri, oyuncularını ve fantastikle gerçeği birleştiren anlatımıyla 2013’ün sevilen yapımları arasına girmesi kuvvetle muhtemel Vikings’in konusundan söz edelim biraz da...

Savaş Tanrısı Odin

Ragnar Lothbrok, güzel karısı ve iki çocuğuyla birlikte deniz kıyısında kurulmuş bir köyde yaşıyordu. Yılın belli dönemlerinde liderleri Earl ve diğer savaşçılarla buluşup Baltık kıyılarına gidiyor ve ganimet topluyordu. Yiğit ama savaş söz konusu olduğunda acımasız biriydi Ragnar. İstila etmek amacıyla ayak bastığı topraklarda karşısına çıkan hiç kimseye acıymıyor ve tüm kurbanlarını balta darbeleriyle ortadan kaldırıyor. Bir gün, kardeşi Rollo ile birlikte savaş meydanındayken savaş ve bilgelik tanrısı Odin’i gördü Ragnar. Kısa süre içinde birkaç doğaüstü olayla daha karşılaşınca Odin’in kendisine mesaj vermeye çalıştığından emin oldu. O güne kadar hiçbir Viking, gemiyle Batı’ya açılmamıştı. Kimbilir orada ne zengin kentler vardı. Savaşçı düşündü ve Odin’in mesajının da bununla ilgili olduğuna karar verdi.

Ancak köydeki tüm gemileri elinde bulunduran Earl, Batı’ya açılma fikrine karşıydı. Üstüne üstlük emirlerine karşı gelinmesinden hiç hoşlanmayan, zorba ve acımasız bir liderdi Earl. Tam da bu yüzden Ragnar’ın önerisini tehditkâr bir dille reddetti. Ancak efsanevi savaşçı, kafasına koyduğunu yapmaya kararlıydı.

Buralara daha gelmedi

Türkiye’de henüz bir kanalda yayınlanmayan Vikings’in görsel yönetimi ve oyuncuları çok başarılı. Üstelik temposu da yüksek. Dizide Ragnar’ı canlandıran Travis Fimmel ile onun sinsi kardeşi Rollo olarak gördüğümüz Clive Standen rollerine çok yakışmış. Ragnar’ın savaşçı ve güzeller güzeli karısı Lagertha’yı oynayan Katheryn Winnick’in performansı da etkileyici. İskandinavya’nın savaşçı halkını, onlar hakkındaki birçok yapımdan farklı olarak “boynuzlu başlık takan savaşçı” klişesine bağlı kalmadan anlatan dizi, TV dünyasının kalıcı yapımlarından biri olmaya aday.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Narin ama güçlüdür aşk

Narin ama güçlüdür aşk Çiçekler kadar narin ve eski zaman kalelerini çepeçevre saran surlar kadar güçlüdür aşk. Fırtınalar, en korkutucu silahlarını kuşanmış savaşçılardan müteşekkil ordular gelse de üzerine dayanır, yıkılmaz kolay kolay. Ancak özlem ateşinin kısa süreli bir dokunuşu onu yabani bitkilerle kaplı bir harabe hâline getirebilir. İşte bu yüzden çok hassastır.

Aşkın o gizli gücünü anlatan kimbilir kaç roman okudum, film izledim bugüne kadar. Cümleler gözlerimin önünde resmigeçit yaparken envaiçeşit duygunun yeşil yapraklı ağaçlar gibi çevrelediği hayal ormanlarında koştum dilimin ucunda kelimeler ve ezgilerle... Geçenlerde, ilkbaharın İstanbul'a şöyle bir dokunup geçtiği günlerden birinde ölümsüzlük katındaki tahtına yüzlerce yıl evvel kurulmuş en güzel aşk öykülerinden birini anlatan **Kuşu Gölü** balesinin izleyicisiydim. Rus besteci **Pyotr İlyiç Çaykovski**'nin insan kalbinin hissedebileceği en derin duyguları ihtiva eden müziği eşliğinde dans eden kuğuların zarafetiyle büyüledim.

Bahçeşehir yollarında...

Aşkın derin göllerinde yüzmek için uygun bir gündü. Güneş, gökyüzünün bulutsuz tuvalini tüm haşmetiyle kaplamış, kuşlar ağaç dallarına oturup şarkı söylemeye başlamıştı. Pencerenin önüne gidip çayımı yudumladım ve doğanın canlanışını izledim doya doya. Ne de olsa bale gösterisine vakit vardı daha. **Ancak Atatürk Kültür Merkezi'nin kapalı olması yüzünden yıllardır göçebe hayatı yaşayan İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nin Kuşu Gölü'nü İstanbul sınırları dışında, Bahçeşehir'deki kültür merkezinde sahneleyecek olmasını gözönüne alarak evden vakitlice çıkmakta fayda vardı.** Hoş, İstanbul Operası'nda memur olarak çalışan arkadaşım **Songül Sarıpınar**, arabası olan bir tanıdığını bale izlemeye ikna etmeseydi ve beni arayıp "Haydi Özlem gidiyoruz" demeseydi evden ne kadar erken çıkarsam çıkayım Bahçeşehir'e gitmem hiç de kolay olmayacaktı. Songül sayesinde ve onun renkli arkadaş grubuyla birlikte bahar kokusunun İstanbul sokaklarını sardığı 14 mart günü yola çıktım. Çevreyoluna zar zor sığan araçların arasından sıyrılıp birkaç saat içinde Bahçeşehir'e vardık. Bu iki katlı müstakil evler ve villalarla dolu yeşil semtte şöyle bir dolaştıktan sonra Bahçeşehir Kültür Merkezi'nin büyük salonunda aldık soluğu.

Eski kuğuları görmek

Yaklaşık bin kişi kapasiteli olduğunu tahmin ettiğim salonda boş koltuk olmaması dikkatimi çekti. *Kuşu Gölü* balesindeki danslarıyla hem arşivlerde hem de sanatseverlerin hafızasında yer eden **Meriç Sümen** ve **Hülya Aksular**'ı seyircilerin arasında görmek ise mutlu etti beni. Tıpkı yıllardır hasret kalınan eski dostlarla karşılaşmışım gibi sevindim. Derken Çaykovski'nin duygularımı dalgalandıran müziği başladı ve gerçek dünyadan firar edip *Kuşu Gölü*'nün fantastik âlemine sığındım. **Prens Siegfried'in beyazlar giymiş güzel Odette ile dansı**, sonraki birkaç saatin ne kadar güzel geçeceğini müjdeliyordu; **ah bir de dansçıların esnek bedenlerini harekete geçiren müzik banttın yayınlanmıyor olsaydı... İnsan ister istemez böyle önemli bir dans gösterisini izlerken orkestra şefinin bagetini de karşısında görmek istiyor.**

Dans, müzik, *Kuşu Gölü*'nün aşkın gücünü anlatan fantastik öyküsü etkili bir büyü gibiydi... **Mehmet Balkan'ın Marius Petipa ile Lev Ivanov'unkinden yola çıkarak yaptığı koreografi de...**

Bu kez hayatta kavuştular

Bilenler bilirler, **aşk dolu ama hüzünlü bir öyküsü vardır Kuğu Gölü'nün**. Kötü bir büyücünün lanetli dokunuşuyla kuğuya çevirdiği güzel Odette ile Prens Siegfried'in arasındaki aşk baki kalır ama sevgililer için ölüm kaçınılmazdır. Ancak **Çaykovski'nin 1875 yılında bestelediği, farklı koreografların marifetiyle birkaç kez dünyaya gelen Kuğu Gölü, İstanbul Operası'nın bu yeni yorumunda mutlu sonla bitti**. Nasıl mı?

Büyücü Rothbart aklına koymuştu, ne yapıp edecek Prens'i kendi kızı Odile ile evlendirecekti. Bu yüzden Siegfried'in zevcesi olabilecek tüm güzel kızları büyüyle kuğuya çevirdi. Tabii Odette'i de... Kızlar, gündüzleri kuğu suretinde çevredeki gölün kıyılarında dolaşıp kötü kaderlerine ağlıyor, güneş battıktan sonra ise eski görünümlerine kavuşuyorlardı. Prens, gözlerinin önünde kuğuya dönüşen sevgilisine sadık kalacağına yemin etti ve geceleri gizli gizli buluştu onunla. Ancak büyücü zekiydi. Düşünüp âşık delikanlıyı yemininden vazgeçirmenin yolunu buldu. Bir akşam kendi kızı Odile'i Odette'in kılığına soktu ve kandırdı Prensi. Siegfried gerçeği gördüğünde çoktan "kuğular kraliçesi" sevgilisine ettiği yemini bozmuştu. Pişmanlıkla sarayından çıkıp koşa koşa göle gitti ve saldırdı kötü kalpli büyücüye. Bu savaşın sonunda ise kuğuya çevirdiği kızlar elbirliğiyle öldürdü Rothbart'ı. Büyü bozuldu ve sevenler kavuştu.

Narin aşkın tüm kötülükleri yenebilecek kadar güçlü olduğunu anlatan **Kuğu Gölü'nde Odette'i Ankara Balesi sanatçısı Özge Başaran, "siyah kuğu" Odile'i Müge Celiloğlu, Siegfried'i Erhan Güzel oynadı**. Tüm dansçılar iyiydi iyi olmasına ama **Erhan Güzel'in o ufak tefek bedeniyle sahnede harikalar yaratma gücüne** hayran oldum ben.

Netice itibarıyla baharın dokunuşuyla canlanan İstanbul'un uzak bir köşesinde arkadaşlarımla birlikte fantastik dünyalarda dolaşıp güzel bir aşk öyküsünün izleyicisi olmak, **Çaykovski'nin müziğinin önünde bir kez daha diz çökmek güzeldi**. Eğer siz de **Kuğu Gölü'nü izlemeye niyetlendiyseniz önümüzdeki sonbahara kadar beklemeniz gerek**. Ama sayılı günler çabuk geçer ve sonbaharın serinliği hâkim olur yine İstanbul'a.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Arayan elbet bulur kendini

-Özlem Ertan 25.03.2013

 Arayan elbet bulur kendini Yaratma yeteneği doğuştan gelse de zamanla büyür, gelişir. Arıların envaiçeşit çiçekten topladıklarıyla bal yapması gibi sanatçılar da aşkların, acıların, sözlerin, ezgilerin üzerinde yürür ve hayatın özünü içinde biriktirir. Aslında isteyerek, planlayarak yapmazlar bunu. İçgüdüsel olarak, hayatı ve kendilerinden önce yaşamış insanların ürünlerini tanıyarak yaratıcılıklarını geliştirebileceklerini bilirler. Öğrendikleri, duydukları, gördükleri daha açık bir ifadeyle hayattan topladıkları, çağlayan gibi dökülür yaratıcının kalbine ve zamanı geldiğinde o birikintide daha evvel hiç kimsenin görmediği, bilmediği yeni bir çiçek açar. Tam da bu yüzden meslek hayatının ilk dönemlerinde ürettiği eserlere, kendisinden evvel yaşamış meslektaşlarının gölgesinin düştüğünü hisseden birçok sanatçı zaman içinde kendi sesini, rengini, ifadesini bulur.

Tekmil yazarlar, şairler, müzisyenler için geçerlidir bu kaide. Bazıları kendi sesini erkenden yakalar bazıları ise bunu yapmakta biraz geç kalır. Ne de olsa varlığının özüne inmek için insanın emek harcaması gerekir. Mesela **Ludwig van Beethoven...** Evet, eserleriyle ölümsüzleşen bu besteci dâhiydi ama onun da kendini tanıması zaman almıştı. Gençlik döneminde bestelediği eserlerin pek çoğunda **Wolfgang Amadeus Mozart**'ın ve

Franz Joseph Haydn’ın etkisi vardı.

Beethoven’ın bu bestecilerden izler taşıyan eserleri de güzeldi ve kişisel bir renk taşıyordu aslında. **Ayıışığı Sonatı** ’nın ya da **Patetik Sonat** ’ın kötü ya da sıradan olduğunu hangi aklı başında, yüreği göğüs kafesinde duran insan inkâr edebilir ki... **Hâlâ milyonlarca müzikseverin aklına 9. Senfoni ile birlikte Ayıışığı Sonatı gelmiyor mu Beethoven denince?**

Besteci gençti, 20’li yaşlarındaydı **Patetik Sonat** ’ı bestelemek için piyanosunun başına geçtiğinde. Duyguları dalgalı bir deniz gibi kalbinin kıyılarına vuruyor, sesler periler misali etrafında kanat çırpıyordu. Beethoven sustu, sesleri ve yüreğinin sahillerini okşayan duyguları dinledi. **Patetik Sonat**, yavaşça geldi, sırtında hüznü anıların ağırlığını taşıyan yaşlı bir adam gibi... **Ayıışığı Sonatı** ’nı ise 32 yaşındayken varlığının dolambaçlı labirentlerinden çıkarmıştı Beethoven. Yüzyıllardır insanlar bu sonatın duygulu ezgilerini dinliyor ve “Ah ne büyük besteciymiş Beethoven” diyor. Belki de bazı dinleyiciler, dâhi müzisyenin bu sonatı öğrencisi **Kontes Giuletta Guicciardi**’ye ithaf ettiği bilgisine ulaşıyor ve hayalinde güzel bir aşk öyküsünün çerçevesini çiziyor.

Yundi Li’dir buna sebep

İnsanın kendi sesini bulma çabasının ve Beethoven’ın gençlik dönemi eserlerinin aklımda cevapsız sorular gibi kamp kurmasının sebebi genç piyanist **Yundi Li**. Çinli müzisyenin Beethoven’ın piyano sonatlarından oluşan yeni albümünün çıktığını öğrendim geçenlerde. İnternette bulabildiğim kadarıyla dinledim Yundi Li’nin yorumladığı **Ayıışığı Sonatı** ’nı ve **Patetik Sonat** ’ı. Aklım düşüncelerin, kulaklarım da müziğin rengine boyandı. “Ah Yundi Li” dedim içimden, geçen yaz İstanbul Müzik Festivali’nde kanlı canlı karşımızda görme imkânı bulduğumuz çekik gözlü piyaniste, “Zordur yaratıcı insanın kendi sesini bulması. Ama sen zaten bulmuşsun. Aslında ben uzun zamandır farkındaydım bunun ama şimdi Beethoven’i senden dinleyince hiç şüphem kalmadı.”

Nasıl besteciler özgün seslerine zahmetli bir arayışın sonunda ulaşıyorsa müzisyenlerin, oyuncuların yorum güçleri de zorluklarla dolu bir yolculuğun ardından çıkıyor ortaya. Arayış devam ettiği sürece sanatın ve hayatın keşifler atlasındaki yolculuk nihayete ermiyor.

2000 yılında, henüz 18 yaşındayken Uluslararası Frédéric Chopin Piyano Yarışması’nı kazanan 1982 doğumlu Yundi Li, özgün sesine kavuşmuş kavuşmuş olmasına ama daha önünde uzun bir ömür var. Kimbilir hayat yolculuğunda başka hangi duraklarda inecek, hangi sahillerde yürüyecek...

Romantizm ve coşku

Beethoven’ın **Ayıışığı Sonatı** ’nı yüz binlerce kez dinlemişimdir herhalde. Yundi Li’nin yorumundaki nüansı yakalayabilecek kadar âşinayım bu müziğe. Onun birçok yorumcudan farklı olarak yavaş hızda yorumladığı eserde Beethoven’ın kırılganlığını gördüğüm, müziğin zamansızlığını... **Patetik Sonat** ’ta ise romantizmin ve güçlü bir tekniğin yan yana gittiğini...

Sonatlar bestecinin aynasıydı Yundi Li’nin çalışı ise aynadan yansıyan renkli bir manzara.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Poe'nun öykülerindeki gibi

Özlem Ertan- 27.03.2013

 Poe'nun öykülerindeki gibi Edgar Allan Poe'nun öyküleri ve şiirleri Profesör Joe Carroll'ın aklından hiç çıkmıyordu. Üniversitedeki öğrencilerine onun gerilim, korku ve heyecan dolu hikâyelerinden söz ederken mutluluktan gözleri parlıyordu. Çevresindeki tüm kadınların hayranlığını, saygısını kazanan başarılı edebiyatçı Carroll'ın aslında acımasız bir katil olduğu ve cinayetlerini planlarken en sevdiği yazarın öykülerinden ilham aldığı kimsenin aklına gelmiyordu. Fakat zamanı gelince başarılı akademisyenle ilgili karanlık gerçekleri örten perde aralandı. İşinin ehli bir dedektif onu son kurbanını öldürmek üzereyken yakaladı. Cinayetlerini itinayla planlayan Carroll artık demir parmaklıkların arkasındaydı.

Fakat Carroll inatçıydı. Hapishanede öylece oturup idam edileceği günü beklemeye niyeti yoktu. Küçük hücresinin duvarları arasındayken de düşünmeye ve öldürmenin yollarını aramaya devam etti. Çünkü onun için güzel bir cinayet başarılı bir öykü gibiydi: Etkileyici ve ilham verici... Hapishane kütüphanesindeki bilgisayarın güvenlik duvarını bir virüs marifetiyle aştı ve insanlar üzerindeki etkileme gücünü de kullanarak sanal âlemde müritler buldu kendine. Sonra da etkisi altına aldığı bir gardiyanın yardımıyla hapishaneden kaçtı. Çünkü dışarıda yapılacak işler ve öldürülecek kurbanlar vardı.

Dizi burada başlıyor

ABD'deki yayınından yalnızca iki gün sonra çarşamba akşamları Dizimax Vice ekranına gelen The Following, Profesör Joe Carroll'ın hapishaneden kaçış sahnesiyle başlıyor. Poe tutkunu akademisyen ardında kan gölünün ortasında yatan polis cesetleri bırakarak ortadan kayboluyor. Akabinde de yıllar evvel onu yakalayan eski dedektif Ryan Hardy, FBI'ın çağrısıyla katili kurbanlarına yenilerini katmadan önce bulup demir parmaklıkların ardına göndermekle görevlendiriliyor. Katil yakalanıyor yakalanmasına ama onun emriyle cinayet işlemeye hazır onlarca müridi dışarıda elini kolunu sallaya sallaya dolaşmaya devam ediyor. Tabii başta Ryan Hardy olmak üzere dedektifler, Edgar Allan Poe'nun öyküleri ve ipuçları üzerinde çalışarak bu seri katilleri yakalamaya çalışıyor...

Seri katillerin dünyası

Seri katil temasına Edgar Allan Poe faktörünü ekleyen The Following, sürükleyici ve izleyicide tiryakilik yaratan bir dizi. Peki, The Vampire Diaries serisinden aşına olduğumuz Kevin Williamson'ın yönettiği dizinin oyuncu kadrosuna ne demeli...

Sinema dünyasının önemli isimlerinden Altın Küre ödüllü aktör Kevin Bacon, dedektif Ryan Hardy rolüyle The

Following 'in yıldızı. Dizide şanına yaraşır bir oyunculuk becerisi gösteren Bacon'ın karşısında ise Rome'da Mark Anthony olarak izlediğimiz James Purefoy var. Öldürme tutkunu akademisyeni müthiş bir performansla canlandırıyor Purefoy.

Takıntılı seri katillerin ruh dünyasını geriye dönüşlerle anlatan ve polisiye-gerilim tutkunlarına hitap eden The Following, Edgar Allan Poe okurlarına da tavsiye edilir. Ne de olsa her bölümde yazarın öykü ve şiirlerine sayısız gönderme var.

Dizimax Vice / 22:00

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yüz yıl önceki gibi vahşi

-Özlem Ertan 01.04.2013

Yüz yıl önceki gibi vahşi Sahnenin altını boydan boya kaplayan orkestra çukurunun izleyicilerin gözlerinden uzak dünyasında hummalı bir hazırlık vardı. Müzisyenler, enstrümanlarını alıp kendileri için ayrılan sandalyelere yerleşmişler ve orkestra şefinin gelip kendilerine başlama işareti vermesini beklemeye başlamışlardı.

Müzisyenlerin aklında envaiçeşit düşüncenin rüzgârı esiyordu. Hepsi de biraz sonra çalmaya başlayacakları alışılmadık eserin insanlar üzerinde nasıl bir etki yaratacağını merak ediyordu. **Rus besteci Igor Stravinsky'nin 33 dakikalık bale müziği Le Sacre du Printemps / Bahar Ayini, gerçekten de sıradışıydı. Çaykovski'nin, Rahmaninov'un romantizm yüklü melodilerini yorumlamaya alışkın sanatkarlar, Stravinsky'nin kendilerine yoz, ilkel ve vahşi gelen bu eseri üzerinde çalışırken rahatsızlık duymuşlar ve kulaklarının yaralandığını hissetmişlerdi. Emin olamamaları da müziğin başlamasından birkaç dakika sonra Paris'teki Champs- Élysées Tiyatrosu'nu dolduran şık giyimli hanımefendi ve beyefendilerin Rus kompozitörün "tuhaf" müziğini şaşkınlıkla karşılayacaklarını; ilk şoku üzerlerinden attıktan sonra da salonu terk edeceklerini tahmin ediyorlardı. Orkestra şefinin adım seslerini duyan müzisyenler, zamanın geldiğini anladılar ve düşüncelerini susturup neler olacağını beklemeye başladılar.**

Bir pagan ayini

Şefin işaretiyle birlikte fagot, eski çağlarda yaşayan ve doğanın gizli güçlerine inanan ilkel insanların şarkılarını anımsatan bir melodi çalmaya, diğer enstrümanlar da ona eşlik etmeye başladı. Salonu dolduran müzik, klasik armoni anlayışından uzaktı. Dinleyicilerin yüzlerine yerleşen şaşkın bakışlar, orkestra çukurunda meraklı bir bekleyiş içindeki müzisyenlerin haklı olduğunu gösteriyordu. **Klasik müzik denince akıllarına duygulu melodiler ve bunları uyum içinde çalan bir orkestra gelen izleyiciler, ne düşüneceklerini bilmez bir vaziyette birbirlerine bakıyorlardı.**

Dansçılar, tuhaf köylü giysileri içinde sahneye çıkıp zıplamaya başlayınca seyircilerin yüzündeki şaşkınlık büyüdü. Igor Stravinsky'nin *Bahar Ayini*'nde önemli bir rol verdiği vurmali çalgıların sesi salon duvarlarına

vuruyor, dansçılar ise adımlarıyla sahneyi dövüyordu. **Evet, Stravinsky'nin bu eseri gerçekten de vahşi, şaşırtıcı ve devrimciydi.**

Besteci, çekip gitti

Yeniliklere açık bazı izleyiciler, eski çağların pagan ayinlerini anlatan eseri sevdi. Ama bunların sayısı pek fazla değildi. Baharı, doğanın uyanışını kutlayan eski zaman köylülerinin vahşi dansını seyredenler arasında zamanın ünlü bestekârları da vardı. Bunlardan biri olan **Camille Saint-Saëns**, *Bahar Ayini*'ne sadece birkaç dakika tahammül edebildi. Fransız besteci Saëns'ın homurdana homurdana yerinden kalkıp çıkış kapısına yönelmesinden cesaret alan bazı izleyiciler, rahatsızlıklarını yüksek sesle belirtmekte beis görmedi. Bir müddet sonra **"yuh"** sesleri Stravinsky'nin müziğinin yarattığı ilkel fonda delikler açtı. Ancak orkestra susmadı; yaylı, vurmali ve üflelemeli çalgılar bir genç kızın kurban edilmesiyle sonuçlanacak olan pagan ayinini müzikle canlandırmaya devam etti. Dansçılar da sahnenin ahşap zeminini adımlarıyla dövmeye...

Bir asır önce...

Igor Stravinsky'nin iki bölümden müteşekkil *Bahar Ayini* adlı bale müziğinin ilk kez çalındığı 29 Mayıs 1913 akşamı unutulmazdı.

Eseri beğenenler ile ondan nefret edenler arasındaki kavgalar, ağız dalaşları, izleyicilerin yüzlerine yerleşen şaşkınlık ifadesi **"Stravinsky devrimi"**ni müjdeliyor ve sanat tarihinde yeni bir dönemin başladığını gösteriyordu.

Bahar Ayini'nin ılık bir mayıs akşamı Paris'te sahnelenmesinin üzerinden tamı tamına bir asır geçti. Alışkanlıklar, değer yargıları değişti. Artık dinleyiciler **"tuhaf"** değil hayranlık verici buluyorlar devrimci Rus bestecinin pagan ayinini. Fagot sesiyle başlayıp yaylı ve vurmaliyle devam eden vahşi kurban törenini izlemeyi ve Stravinsky'nin yarattığı sesler dünyasında seyahat etmeyi seviyorlar.

***Bahar Ayini*'nin nasıl ortaya çıktığını sorduklarında "Bir gün akluma ölümüne dans eden bir kadının öyküsü geldi; sonra da melodiler" demişti Stravinsky.** Bestecinin zihnine ince bir ışık gibi sızan o küçük hikâye onun hayal dünyasında büyümüş ve ortaya çıkan bale eserinin müzik tarihinde bıraktığı izleri silmeye kimsenin gücü yetmemişti. *Bahar Ayini*'nde kadim zaman köylüleri doğanın uyanışını kutlamak için dans ediyor sonra da genç bir kızı kurban etmeye karar veriyorlardı. Seçilen bakire, ölünceye kadar çılgınca dans ediyordu.

Bolşoy'da ayinli günler

Tam da, "*Bahar Ayini*"nin ilk kez sahnelenmesinin 100. yılında dans dünyasının suskunluğa gömülmesi beklenemez" dediğim günlerden birinde Moskova'daki Bolşoy Tiyatrosu'nun Stravinsky'nin bu eseri bestelemesinin yüzüncü yılını kutlamak için festival düzenlediğini öğrendim. 21 nisana kadar sürecek festivalde *Bahar Ayini*'nin Pina Bausch Dans Tiyatrosu, Lozan Bejart Balesi ve Fin Ulusal Balesi tarafından

Moskova'da yorumlanacağı hakkındaki haberi okurken 29 Mayıs 1913'te Paris'te yaşananlar geldi aklıma. Sonra da Stravinsky'nin devrimci ezgileri... O melodiler ki hâlâ bestelendiği günkü kadar etkileyici, şaşırtıcı, devrimci ve vahşi...

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eski Mısır, aşk ve opera

-Özlem Ertan 08.04.2013

Eski Mısır, aşk ve opera Etrafında sarı, sıcak çöl kumlarının uçuştığı **eski Mısır** kentlerinden birinde geçen acıklı bir aşk öyküsünden söz etmek geldi bugün içimden. Bu aralar, sık sık aklıma düşüyor bu hikâye. Nil Nehri'nin palmye ağaçlarıyla bezeli kıyılarında ve görkemli tapınakların sütunlu avlularında yürüyen kadınların siyah, kaküllü saçlarının görüntüsünü aklımdan silemiyorum. Düşünüyorum ve mütemadiyen ezgiler mırıldanıyorum.

Antikçağ görüntülerinin, sisler arasında aniden beliriveren hayalet bir gemi gibi aklımın kıyılarına demir atmasında 2013'ün İtalyan opera bestecisi **Giuseppe Verdi**'nin 200. doğum yıldönümü olmasının da etkisi var muhtemelen. Sebep her ne olursa olsun Verdi ve onun unutulmaz eseri **Aida** benimle. Binlerce yıl evvel savaş arabalarıyla Habeşlerin üzerine yürüyen beyaz giysili Mısır askerleri, mağrur komutanlar, galiplerden yana olduğunu göstermek istermiş gibi kamçı darbelerinin altında güçlkle yürüyen esirlerin üzerine ateş kusan Afrika güneşi de...

Esir Habeşistan prensesi

Verdi'nin aynı adlı operasının başkahramanı **Habeşistan prensesi Aida**'yı anımsadınız mı bilmem. Libretist **Antonio Ghislanzoni** kaleme almıştı, Verdi de bestelemişti onun hikâyesini. Eski zaman savaşlarından birinin kurbanıydı Aida. Asil olarak geldiği dünyada esaretin acısını çekmiş kara derili bir prenesti. Bir gün, Mısırlılara esir düşmüş ve firavunun sarayına getirilmişti. Rahiplerin, komutanların, zamanlarının büyük bölümünü savaş planları yaparak geçirdiği sarayda firavunun gururlu kızı **Amneris**'in hizmetine girmiş, üzülmüş, aşağılanmış ve âşık olmuştu. Hem de Mısır'ın genç ve başarılı kumandanlarından biri olan **Radames**'e... Güneşin altında kavru lan ülkesini harabeler kentine çeviren askerlerden birine duyduğu aşk için kalbinde bir mezar kazmayı denediyse de duygularının karşılıklı olduğunu fark etmesi engel olmuştu buna.

Sevdiği adam, şaşaalı bir törenle Habeşistan üzerine yollanırken Aida'nın kalbi, kırmızı bir elma gibi ikiye bölünmüştü. Bir yanıla onun saraya başında zafer tacıyla dönmesini dilerken, diğer yanıla da ülkesinin kötü kaderine ağlıyordu. Radames, **"Zaferle dön"** seslenişleri eşliğinde gittiği savaştan binlerce esirle döndüğünde kalbi yine araftaydı Aida'nın. Hem mutluydu, hem de üzgün. Firavunun kızı Amneris ile aynı erkeği sevdiklerini bilmenin acısını da hissediyordu üstelik.

Yüzünde şaşkınlığın maskesi

Birçok öyküde şaşırtıcı olaylara, tesadüflere yer vardır. Aida'nın kinde neden bunlardan bulunmasın ki? Prenses, esirler arasında Habeşistan Kralı babası **Amonasro**'yu gördüğünde şaşkınlık maskesini geçirdi yüzüne. Onunla konuşmanın sevincini yaşayamadan yeniden bölündü kalbi iki aşk arasında. Babası, **“Sevgilin Radames'ten savaş planlarını öğren”** diyordu. Radames ise onu sevdiğini söylüyordu. Prenses duygularını tarttı ve o an babasına duyduğu sevgi galip geldi. Planları öğrenmek için komutan ile tapınakta buluştu. Amonasro ise sütunlardan birinin ardına saklandı. Tam da Habeş Kralı istediği bilgileri alıp sakladığı yerden çıktığında, sevgilisi tarafından aldatıldığından şüphelenen Amneris, babasıyla beraber gelmesin mi tapınağa?

Radames, **“ülkesine ihanet”** ten yargılandı. “Eğer bana dönersen affedilmeni sağlarım” diyen Amneris'in sesine kulaklarını kapadığı için de karanlık bir yeraltı mezarına hapsedildi. Orada ölümü beklemeye hazırlanırken bir de baktı Aida yanında. Ölümü sevgilisiyle paylaşmak için mezar odasına saklanmış. İki sevgili mezarın karanlığında birbirine sokuldu ve unuttu ölüm tanrılarını bile.

Mısır Hidivi'nin arzusu

Giuseppe Verdi, 1871 yılında, **Kahire**'deki opera salonunun açılışında sahnelenmesi için Mısır Hidivi **İsmail Paşa**'nın isteği üzerine bestelemiştir *Aida* operasını. Eserin oryantal temalar da taşıyan müziği güzeldi, görkemliydi. Bestecinin orkestra için yazdığı güçlü müzik öyküyü ve ayaları destekliyor, besliyordu. Her ne kadar esaret, vatan sevgisi gibi yan unsurlar zaman zaman dâhil olsa da öyküye, aslolan aşktı. Diğer duygu ve çelişkiler sanki Aida ile Radames'in sevgisini beslemek için vardı.

Şimdi aklımda yankılanıyor, Radames'i savaşa uğurlarken **“ritorna vincitor”** yani **“zaferle dön”** diyen prensesin sesi. Siyah derili esirler, eski Mısır'ın görkemli caddelerinde acı içinde yürüyor ve iki kalp, ölümler ülkesinin kapısından geçiyor.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Benden kaç tane var...

Özlem Ertan- 10.04.2013

Benden kaç tane var... Sonradan adının Sarah olduğunu öğreneceğimiz genç kadın, raylar üzerinde kayarcasına ilerleyen trenin penceresinden hayatı izliyordu. Etraf karanlıktı; güneş çoktan batmış, karanlık yolları tutmuştu. Tren durdu ve genç kadın, ışıklı, تنها bir istasyonda inip gördüğü ilk ankesörlü telefona sarıldı. Konuşmalarından anlaşıldığı kadarıyla küçük bir kızı vardı ve uzun zamandır ondan uzaktı. Ahizenin diğer ucundaki her kimse ona, “Kızımı hemen görmek istiyorum” diyordu. Kısa süren konuşmanın ardından Sarah'nın telefonu sinirle kapatmasına ve akabinde tumturaklı bir küfür savurmasına bakılacak olursa karşı taraftan gelen cevap olumsuzdu.

Tam da ne yapacağını bilmez bir hâldeyken istasyondaki şık giyimli kadını fark etti Sarah. Ağlayan kadının yanına gidip gitmemek arasında kararsızdı. Sonrasında olay çok hızlı gelişti. Saçlarını topuz yapmış, giysilerinden maddi durumunun yerinde olduğu anlaşılan kadın çantasını yere bıraktı, topuklu ayakkabılarını ve ceketini çıkardı. Sonra da istasyona giren trenin önüne attı kendini. Ancak Sarah, son anda kadının yüzünü görmüş ve onun tıpatıp kendisine benzediğini şaşkınlıkla fark etmişti. Güvenlik görevlilerinin çığlıkları, sirenler,

telaşla koşturan insanların ayak sesleri etrafta yankılanırken intihar eden kadının çantasını aldı ve kimseye görünmeden oradan uzaklaştı...

Trajik bir başlangıç

İnsanın, kendisine tıpa tıp benzeyen bir kadının intiharına tanıklık etmesi yeterince sarsıcı olsa da bunun sadece başlangıç olduğunu görüyoruz bir süre sonra. Paraya ve kalacak bir yere ihtiyacı olan kahramanımız, yetimhanede beraber büyüdüğü arkadaşının da yardımıyla ölen kadının yerine geçti. Onun hayatını yaşamaya başladıktan sonra öyle tuhaf ve inanılması güç olaylarla karşı karşıya geldi ki tekrar kendisi olabilmeyi özledi. Ancak artık bunları düşünmek için çok geçti: Arkadaşı çoktan intihar eden kadının morgdaki cesedini teşhis edip onun Sarah olduğu yönünde ifade vermişti.

Yeni kimliğine mahkûm

Polis olduğunu öğrendiği kadının kimliğiyle yaşamaya mahkûm olan Sarah, öncelikle kendisine tıpa tıp benzeyen başka kadınların varlığını keşfetti. Sonra da birilerinin hem onları hem de kendisini öldürmeye çalıştığını. Tüm bunları yaşarken bir yandan kızını görmek ve yeni hayatına alışmak için mücadele ediyordu...

ABD’de iki bölümü yayınlandı

BBC America’nın gizem, bilimkurgu ve dram temalı yeni dizisi Orphan Black ‘ten söz ediyorum. ABD’de henüz iki bölümü yayınlanan diziyi izlemeye niyetlenenlerin heveslerini kursaklarında bırakmak istemediğim için de öykünün devamından ve detaylarından söz etmiyorum. Zira ilk dakikalarından itibaren sürprizlerle dolu ve merakla izlenen bir yapım bu. John Fawcett ile Graeme Manson’ın yarattığı dizide ana karakter Sarah’yı ve ona benzeyen kadınları genç oyuncu Tatiana Maslany canlandırıyor. Kimlik ve yaşam değiştirme sürecinde ona yardım eden arkadaşı Felix rolünde ise Jordan Gavaris’i izliyoruz. Diğer önemli karakterleri Dylan Bruce ve Kevin Hanchard’ın canlandığı dizide, The Tudors’da Aragonlu Katherine’i oynayan Maria Doyle Kennedy de var.

Temposu, ilginç konusu ve sürprizli senaryosuyla gizem meraklılarını tatmin edecek bir dizi Orphan Black. Sarah ile ona benzeyen diğer kadınların arasındaki ilişkinin izini sürerken ekranın karşısında çakılıp kalacaksınız. Sarah’yı “Benden kaç tane var” diye düşünürken hayal etmeniz de kuvvetle muhtemel...

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İtrî’nin ve Bach’ın ortak dünyası

-Özlem Ertan 15.04.2013

 İtrî'nin ve Bach'ın ortak dünyası Uzay boşluğundaki yörüngelerinde hiç durmadan dönen, birbirinden uzak iki gezegen gibiydi onlar. Hayatları boyunca hiç karşılaşmadılar, belki de ismen bile tanımadılar birbirlerini. Farklı enstrümanların telleri, tuşları vasıtasıyla insanlığa duyurdular kalplerinde doğan melodileri. Birinin yaşamı görkemli katedrallerin, kiliselerin; diğerinki ise minarelerin gölgesinde geçti. Her ne kadar aynı çağın insanı sayılmaları mümkün olsa da aralarında epey yaş farkı vardı. Biri annesinin karnındaki karanlıktan çıkıp ışığa kavuştuğunda, diğeri 40'lı yaşlarını süren orta yaşlı bir adamdı.

Kim derdi ki değişik dünyaların müziğini temsil eden bu iki önemli bestekârın insanlığa armağan ve emanet ettiği ezgiler günün birinde yan yana akan iki nehir olacak ve üzerinde güneş ışıklarının dans ettiği sonsuz müzik denizinde buluşacak.

Hayatın ve müziğin işi

Eğer 17. yüzyıla dönüp **Johann Sebastian Bach** ile **İtrî**'ye "Üç yüz küsur yıl sonra sizin besteleriniz peş peşe ve aynı enstrümanlarla icra edilecek" deseydik yüzümüze şaşkınlıkla bakar ve gülümserlerdi herhâlde. Ama hayatın ve müziğin işine akıl sır ermez. **Gün gelir, birileri "olmaz" deneni oldurur; 1640 yılında İstanbul'da dünyaya gelen İtrî ile ondan 45 yıl sonra, o dönemde küçük prensliklerin hüküm sürdüğü Almanya'da, Eisenach'ta doğan Johann Sebastian Bach'ın müziğini buluşturur.**

Belki de Kalan Müzik'ten çıkan, **İtrî & Bach** adlı albümü şimdiye kadar çoktan dinlemiş ve "ayrı" denen dünyaların uyumlu bir bütünlük meydana getirebilme gücüne sahip olduğunu hayranlıkla fark etmişsinizdir. İtrî'nin bestelediği *Segâh Bayram Tekbiri*'nin, *Salât-ı Ümmiye*'nin, *"Tûtî-i mûcize –gûyem ne desem lâf değil"* dizesiyle başlayan o unutulmaz şarkının ezgilerinde çello, duduk ve tambur sesinin aynı amacı paylaşan üç insan misali birbirine destek olduğunu görmüşsünüzdür. Johann Sebastian Bach'ın sütlerine, menuetlerine tambur sesinin ne kadar çok yakıştığını da...

İtrî yılının ardından...

İtrî & Bach

albümü, ilk başlarda birkaç kişinin aklındaki olgunlaşmamış bir fikirdi. UNESCO'nun 2012'yi İtrî yılı ilan etmesinden sonra doğan bir düşünce... Sonra hayatı hakkında pek fazla bilgi sahibi olmadığımız bu Osmanlı bestecisiyle Bach'ın müziğini ortak bir havuzda birleştirmek için çalışmalar başladı. Klasik müzik dinleyicilerinin Borusan Quartet ve Çellistanbul topluluğundan tanıdığı viyolonsel sanatçısı **Çağ Erçağ**, Ermeni halk müziğinin karakteristik çalgısı duduğun Türkiye'deki en önemli yorumcusu **Ertan Tekin** ve tambur sanatçısı **Murat Aydemir**, üç yüz küsur yıl evvel yeryüzünün ve müziğin farklı köşelerinde nefes alıp vermiş bu iki bestecinin dünyalarını birleştirmek için buluştu. Akabinde "jut", "manjut" ve tavjut" adını verdiği üç yaylı çalgının yaratıcısı olan Ermenistanlı müzisyen **Manuk Harutyunyan**'ı da aldılar aralarına ve müzisyenlerin başarılı, uyumlu icralarından yola çıkarak "zevкли" olduğunu tahmin ettiğimiz uzun bir çalışma sürecinin sonunda **İtrî & Bach** albümü doğdu. İtrî'nin ve Johann Sebastian Bach'ın eserlerine **Salih Kartal**'ın yaptığı düzenlemeler, yaklaşık bir buçuk ay evvel dinleyicisiyle buluşan albümün başarısındaki en önemli unsurdu.

Dönüşen enstrümanlar

Evet, İtrî ve Bach birbirine hiç benzemeyen dünyaların insanlarıydı. İnançları, düşünceleri, müzikleri, yaşam öyküleri, sevdikleri, sevmedikleri ayrıydı. Ama tüm bu farklılıkların üzerini ipek bir kumaş gibi örtmeye meyyal ortak bir noktaları vardı onların: Müzik. Birbirlerinin ezgilerini, yüzlerini, dünyalarını bilmeden yaşamış ve yüzlerce yıl evvel hayattan ayrılmış bu iki sanatkârı birleştiren de paylaştıkları bu ortak tutku oldu.

Besteci Salih Kartal, İtrî ile Bach'ın, birbirini tamamlayacağına inandığı yapıtlarını seçip bir repertuar oluşturdu. Sonra da çello, tambur, duduk üçlüsünün icrasına uygun düzenlemeler yaptı bu eserler için. Fikir, eserler, icralar güzeldi. Müzik, dinleyiciye aynı pınardan çıkıyormuş izlenimi verecek kadar uyumluydu ve tamamlıyordu birbirini. **Doğrusu İtrî & Bach albümünü dinlemeden evvel duduk ve tamburla çalınan Bach eserlerinin kulağımda ve zihnimde böylesine yumuşak bir dokunuş bırakacağını hayal bile edemezdim.** Asırlardır, Müslümanların dilinde olan, İtrî'nin bestelediği *Segâh Bayram Tekbiri*'ne viyolonsel sesinin fark ettirmeden sızabileceğini de... Zira enstrümanlar, müzikle o kadar bütünleşmiş ki, Bach ezgisini çalan enstrümanın tambur olduğunu bilmeseniz, onun aslında lavta olduğunu düşünebilirsiniz. Varlık sebebi Ermenistan coğrafyasının hüzünlü ezgilerine ses vermek olan duduk da obua ya da klarnet zannetmeniz olasıdır. Müzik, icralar ve enstrümanlar böylesine uyumlu **İtrî & Bach** albümünde... Ancak, eserlerin kimliklerini ve kendilerini var eden özellikleri muhafaza ederek ulaştığı bir uyum bu.

Müziğin mucizeleri

Çağ Erçağ, Ertan Tekin ve Murat Aydemir'in on üç eser yorumladığı albümde Ermenistanlı müzisyen Manuk Harutyunyan ise kendi yarattığı olan "manjut" isimli yaylı enstrümanla Bach'ın **Sol Minör Menuet**'sini icra ediyor. Ezgiler, ayrı noktalarda doğan iki nehir gibi akıyor ve müziğin sonsuz denizine dökülüyor. Biri Almanya'da, diğeri Osmanlı coğrafyasında doğan iki insanın duyguları ve sesleri bütünleşiyor, iç içe geçiyor. Birbirine hiç benzemeyen sesleri uyumlu bir bütünün parçaları hâline getirmek müziğin mucizelerinden biri değil mi zaten?

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Da Vinci ve onun şeytanları

Özlem Ertan- 17.04.2013

Da Vinci ve onun şeytanları Nargile dumanının kuşatması altındaki odada karşılıklı oturuyorlardı. Biri, Rönesans dönemi Floransı'na Doğu'nun gizemli dünyasından gelmiş bir Türk; diğeri ise insanlık var oldukça hatırlanacağından o sıralarda haberdar olmayan sanatçı, mucit ve bilim insanı Leonardo Da Vinci idi. Yüzünde gizemli gölgelerin dans ettiği esmer Osmanlı, belli ki Floransa ahalisinin sivri dili ve dehasıyla tanıdığı genç adam hakkında epey bilgiye sahipti. Her nefesinde odadaki duman kütlesinin biraz daha yoğunlaşmasına neden oluyor ve sanatkâra gücünü nasıl kullanacağıyla ilgili gizemli bilgiler veriyordu. Nargileden üst üste birkaç nefes çeken gençlik çağındaki Leonardo Da Vinci'nin kararan gözlerinin önünde ise tuhaf, ürkütücü görüntüler belirliyordu. Küçük odadaki heykeller büyüyor ve kızgın pagan Tanrıların suretine dönüşüyordu.

Sonra oda gözden kayboldu ve 20'li yaşlarını süren Leonardo Da Vinci'nin hayatından, kimi aydınlık, kimi karanlık kareler peş peşe geldi.

ABD'den 24 saat sonra

Günümüze kadar ulaşabilmiş portrelerinde yaşlı, uzun sakallı bir adam olarak gördüğümüz, *Mona Lisa* ve *Son Akşam Yemeği* başta olmak üzere tablolarına hayranlıkla bakmaktan kendimizi alamadığımız Leonardo Da Vinci'nin bilinmeyen gençliğine yelken açmak, onun peşi sıra Floransa'nın dar sokaklarında yürümek, âşık olmak, küçük ve mütevazı odasında icatları üzerinde çalışırken çektiği sancıları onunla paylaşmak ister misiniz? Peki, Al – Rahim adlı gizemli Türk ile sanatçının sohbetine ortak olmak ilginizi çeker mi? Eğer, cevabınız evet ise geçen cuma ABD'de, ondan bir gün sonra ise Türkiye'de, FX kanalında birinci bölümü yayınlanan *Da Vinci's Demons / Da Vinci'nin Şeytanları* adlı televizyon serisini izlemelisiniz.

Zira dizi, Bear McCreary'nin imzasını taşıyan, Rönesans müziği etkili jeneriğinden itibaren izleyiciyi kendine çekmeyi başarıyor. Ezgiler ve gizemli görüntüler birbirini besliyor. Öykü başladığında ise bu yazının girişinde anlatmaya çalıştığım nargile dumanıyla dolu odada buluyorsunuz kendinizi. 20'li yaşlarındaki Leonardo, gizemli Türk ile derin bir sohbetin orta yerinde... Tam esmer Osmanlı'nın sözlerinin arkasında yatan gerçekler hakkında kafa yorarken zamanda geriye gidiyor ve Da Vinci'nin yaratma sancısıyla, isyanla dolu günlerinin izleyicisi oluyorsunuz. Tabii bu arada Floransa ile İtalyanca konuşan diğer kentler arasındaki iktidar ve güç savaşlarına da tanıklık ediyorsunuz.

Yaratıcısını tanıyoruz

Batman Begins, *The Dark Knight* ve *Blade* gibi yapımlarda imzası olan David S. Goyer'in yaratıcısı olduğu *Da Vinci's Demons*'in görsel ve sanat yönetimi çok başarılı. Platoda yaratılan Rönesans döneminin Floransası, gerçeğini aratmıyor. Yaratıcı ekip, müziği ve görselliği kullanarak gizemli, gerilimli bir atmosfer yaratmayı başarıyor. Tabii buna konunun ilginçliği de eklenince izlenmesi elzem bir iş çıkıyor ortaya. Leonardo Da Vinci'yi Tom Riley'nin, onun sevgilisi Lucrezia Donati'yi Laura Haddock'un, Al –Rahim adlı Türk'ü ise Alexander Siddig'in oynadığı, *Da Vinci's Demons*, cumartesi günleri 00:00'dan itibaren FX'te ekrana geliyor. "Demedi" demeyin; 2013'ün en sevilen dizileri arasına kesinlikle girecek bir yapım bu.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tanrılar, efsaneler ve ölümsüzler

-Özlem Ertan 22.04.2013

 Tanrılar, efsaneler ve ölümsüzler Efsanelerin ve masalların, sırrına hiç kimsenin vâkıf olamadığı gizli bir gücü var. Onlar, tıpkı binlerce yıl önce yaşamış insanların meraklı sorularla dolu akıl evrenlerinde doğan tanrılar, tanrıçalar gibi ölümsüzler. Kimse kâğıt tomarlarının, yüksek duvarların, kil tabletlerin üzerine kaydetmese de

varlıklarını sürdürebiliyor söylenceler. Yeter ki tarihin karanlıkta kalmış köşelerinde biri onlardan söz etmiş olsun. Sonrası kendiliğinden geliyor zaten. Dilden dile aktarılıyor, dinleniyor efsaneler. Onların ölümden azade yaşamasının nedenlerinden biri de rahatlıkla biçim değiştirmeleri; farklı öykülerin, zamanların, hatta müziklerin içinde barınabilmeleri...

Tıpkı, kimbilir kaç bin yıl evvel Kuzey Avrupalıların zihinlerinden kanatlı bir tanrıça gibi fışkıran güç yüzüğüne ilişkin efsane gibi... Takanın sonsuz bir güce kavuşacağı yüzükle ilgili söylenceye âşına olmayan yok gibidir. İskandinav ve Germen efsanelerinde olmasa da ilhamını ondan alan kitaplarda okumuş, operalarda izlemiştir bu öyküyü ve ona benzer nicelerini...

Richard Wagner, *Nibelungen Yüzüğü* tabir edilen, dört operadan müteşekkil meşhur dram serisini yazar ve bestelerken Kuzey Avrupa mitlerinden esinlenmişti. Tıpkı J.R.R. Tolkien'in *Yüzüklerin Efendisi* üçlemesini yazarken yaptığı gibi...

Tuvali sonsuzluktu

En sevdiğim tenorlardan **Jonas Kaufmann**'ın Decca'dan yayınlanan *Wagner* albümünü dinlerken bunları düşündüm ister istemez. Ne de olsa Alman tenor, Richard Wagner'in *Nibelungen* serisinin ikinci kısmı ***Die Walküre*** ile üçüncü bölümü ***Siegfried***'den parçalar da seslendiriyor kısa süre yayınlanan albümünde.

Wagner eserlerinden oluşan CD'lerin hepsini heyecanla karşıyorum, doğrudur. Onun müziğinden vazgeçemediğim ve her biri ayrı bir başyapıt olan operalarının belli başlı temalarını mırıldanmadan geçen tek bir günüm dahi olmadığı da... Bana kalırsa usta bir ressamdı Richard Wagner. Ancak fırçasını renklere değil seslere batıran bir ressam. Tuvali ise hayatın ve zamanın sonsuz boşluğuuydu. Önce bestelemek istediği öyküyü yazardı. Efsaneler ile masallar, beyaz bulutlar gibi başının üzerinden salına salına geçerken kâğıdı, kalemi eline alır ve kelimeleri yan yana dizmeye başladır. Sonra da seslerle donatır tümceleri. Kelimelerle ve seslerle öyküler anlatırdı o. Tam da bu yüzden onun müzik cümlelerinde dörtlüyle koşturan atların, ağır ağır akan nehirlerin, Tanrıların, Tanrıçaların, savaşların, cehennemin sesini duyabilirsiniz. Tekrarlanan müzikal temalar vasıtasıyla hangi karakterin ya da mekânın öyküye dâhil olduğunu, görmeden fark edebilirsiniz.

Müziğinin üzerini örtemedi

Wagner, yazdığı librettoları bestelerken şarkıcılara ses gösterisi yapma imkânı vermeyi düşünmezdi. Müzik, kelimeler, orkestra, şarkıcılar, koro öykü anlatmak için gerekli ve birbirinden ayrı düşünülemez unsurlardı. Önemli olan müzik, dram ve ikisinin birbirini desteklemesiydi. **Evet, ırkçıydı, antisemitikti, megalomandı, biraz tuhaftı; ama sanatıyla büyük ve devrimciydi Wagner. Ölümünden yıllar sonra Nazilerin onu baştaçı etmesine neden olan ürkütücü fikirlerinin, müziğinin bıraktığı derin izlerin üzerini örtememesinin nedeni de buydu.**

Jonas Kaufmann'ın, Donald Runnicles yönetimindeki Deutschen Oper Berlin Orkestrası eşliğinde kaydettiği Wagner albümünü dinlerken bunları düşündüm işte. Besteciye, Bayreuth'taki evinde beste yaparken hayal ettim. Bir de Jonas Kaufmann'ın bölümler seslendirdiği ***Rienzi*, *Tannhäuser*, *Lohengrin*, *Nürnbergli Usta Şarkıcılar*, *Die Walküre*, *Siegfried*** operalarının öykülerini anımsadım. Bir kısmı kökeni antik

çağlara dayanan efsanelerden, geri kalanları da Ortaçağ'da insanların birbirine anlattığı öykülerden alınan ilhamla kaleme alınan ve bestelenen operaların sahneleri tek tek aklımda belirdi.

Adı, özellikle birkaç senedir New York'taki Metropolitan Sahnesi'nde oynadığı Wagner operaları sayesinde bu besteciyle birlikte anılan Jonas Kaufmann, güçlü bir sese sahiptir, seslendirdiği eserlere hâkimdir. Sadece Wagner'in değil; Mozart'ın, Verdi'nin, Puccini'nin, Strauss'un yapıtlarını da iyi yorumlar. Tenorun 2013'te Wagner eserlerinden müteşekkil bir albüm yayınlamasının iki sebebi var: İçinde bulunduğumuz senenin Richard Wagner'in 200. doğum yıldönümü olması ve Metropolitan'daki projelerden dolayı Kaufmann'ın şu sıralar bestecinin müziğiyle yoğun bir ilişki içinde bulunması.

Nedenler ne olursa olsun, sonuç başarılı. Wagner'in efsanelerle yoğrulmuş güçlü müziği ve onu yorumlayan güzel bir ses birçokları gibi benim için de vazgeçilmez.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Savaşçılar ve âşık kadınlar

-Özlem Ertan 29.04.2013

Kanatlı atlarına binip kanla sulanan savaş meydanlarına giden genç kadınlar... Üstlerinde hiçbir silahın kolay kolay delemeyeceği kadar kalın zırhları, ellerinde kalkanları var. Uzun, dalgalı saçları, rüzgârın nefesiyle genişleyen renkli ve yoğun bir duman kütesi; tiz sesleri ise ürkütücü bir çığlık sanki. Onlar, savaşarak ölmenin, kahramanlığın şimdikinden çok daha kutsal kabul edildiği dönemlerden kalma destanların kahramanları. Kuzey Avrupa'nın soğuk, karlı ikliminde uzun zaman önce yaşamış ve adları çoktan unutulmuş insanların aklından fişkıran birer görüntü...

O görüntüler, hayal gücünün, düşüncelerin etkisiyle netlik kazandı ve kanatlı atlarıyla birlikte savaş meydanlarının üzerinde ölümü kollayan kadınlar hakkında birbirinden ilginç öyküler, destanlar yazıldı. Onlar, destanlarda geçen isimleriyle **Valküreler**, sadece dövüşen erkekleri izlemek için dönüp durmuyorlardı harp alanlarının üzerinde. Bir görevleri vardı: Savaşarak ölen kahraman erkekleri düştükleri kan gölünden alıp **Valhalla**'ya götürmek. Büyük tanrı **Wotan**'ın hükmettiği Valhalla, ölen savaşçıların cennetiydi ve eski efsanelere göre, diğer insanların yaşamlarını kaybettikten sonra gittiği soğuk ve ürkütücü âlemden çok daha güzeldi. Kahramanların ruhları, her gün kızarmış domuz yer ve bal likörü içerdi burada. Şükürler olsun ki onları savaş meydanlarından alıp kanatlı atlarının sırtında cennetlerine götüren kadın savaşçılar vardı.

Aşk efsaneleri

Eski efsanelerde aşk da var. Sevdikleri için yaşamlarından bile kolaylıkla vazgeçebilen kadınların ve erkeklerin öyküleri, nehir gibi kat eder destanlar dünyasının kadim topraklarını. **O hikâyelerden biri, savaşçı Tristan ile altın saçlı Prenses Isolde'nin aşkına dair.**

Güçlü bir kralla siyasi bir evlilik yapmak üzereydi güzel Isolde. Müstakbel kocasını tanıımıyordu, onun neye benzediği hakkında ufak bir fikir kırıntısı bile yoktu aklında. Tek isteği nasıl biri olursa olsun gelecekteki eşinin ona âşık olmasıydı. Bunu sağlamak için sihirli bir iksir yaptırdı. Nereden bilebilirdi evleneceği kralın yanına

giderken kendisine refakat eden savaşı Tristan'ın "aşk iksiri"ni şarap sanacağını. Tristan, bu sıvıyı Isolde'ye ikram etti. "Aşk şarabını" lıkır lıkır içtikten sonra Prensesin gözü, Tristan'dan başka kimseyi görmedi.

Wagner besteledi, o söyledi

Hem Valkürelerin hem de Tristan ile Isolde'nin öyküleri, birçok insanın aklında korunaklı bir alan buldu kendine. Ne de olsa bu hikâyeler destanlarda kalmadı, müziğin, edebiyatın, sinemanın dünyasına da sızdı. Gün geçtikçe daha fazla insana ulaştı. **Hele Richard Wagner'in onları operalarına konu etmesinden sonra; aşklar, savaşlar, Valküreler, Valhalla'nın ölü kahramanları kimbilir kaç sanatçının suretine bürünüp tekrar tekrar geldi dünyaya.** Bu sanatkârlardan biri de geçen hafta "En İyi Kadın Şarkıcı" dalında *Opera Magazine*'in verdiği Uluslararası Opera Ödülü'nü kazanan **İsveçli soprano Nina Stemme**. Kuzey Avrupa'da doğan öykülerin sarışın, beyaz tenli, boylu poslu kadın kahramanlarını canlandırmaya müsait görüntüsü ve hepsinden önemlisi harika bir sesi olan Nina Stemme hakkında yazmak istiyordum uzun zamandır. Ödül haberi bunun için vesile oldu.

Mozart ile başladı

Yazıya Valküreler ile Tristan ve Isolde'nin öyküleriyle başlamam boşuna değil. Güçlü, dramatik ve notalarla şifrelenmiş duyguları ayna gibi yansıtan sesiyle hem Isolde'yi hem de Wagner'in operalarına konu olmuş Valkürelerden Brünnhilde'yi en iyi yorumlayan opera şarkıcılarından biridir Nina Stemme. Milano'daki La Scala'da, şef **Daniel Barenboim** yönetimindeki orkestrayla icra edilen Wagner'in **Die Walküre** operasında canlandığı **Brünnhilde** rolüyle Nina Stemme'nin ne kadar olumlu eleştiriler aldığını müzik haberlerinin takipçileri iyi bilirler. Hele Isolde'nin aşk dolu o güzel aryasını ne kadar güzel söyler... Sesinin gücüyle sersemlettiği dinleyiciyi ağır ağır, duygulardan müteşekkil derin bir göle çeker. Uzun lafın kisası geçen hafta aldığı ödülü ve evini süsleyen nicelerini sesinin gücü ve sihriyle kazanmıştır **Nina Stemme**.

Evet, çok iyi bir Wagner sopranosudur; **Uçan Hollandalı**'da Senta'yı, **Lohengrin**'de Elsa'yı, **Nürnbergli Usta Şarkıcılar**'da Eva'yı, **Tannhäuser**'de Elisabeth'i defalarca, pek çok önemli sahnede canlandırmıştır. Ancak, **"Nina Stemme'nin repertuarı Wagner operalarıyla mı sınırlı"** sorunun yanıtı tabii ki **"Hayır"**dır.

İsveçli şarkıcının opera sahnesinde canlandığı ilk rol Mozart'ın **Figaro'nun Düğünü** operasından Cherubino'dur mesela.

Verdi, Puccini ve niceleri

Puccini'nin *La Boheme*, *Tosca*, *Madam Butterfly*, *Turandot*; Verdi'nin *Aida*, *Macbeth*; Mozart'ın *Figaro'nun Düğünü* operaları, Nina Stemme denince ilk akla gelen eserler.

O, omzunda sihirli bir heybeyle dünyalar arasında seyahat eden bir büyücü sanki. Çantasından bazen Mozart'ın çocuksu duygusallığı ile lirizmini, bazen Wagner'in dramatik seslerini, bazen de Puccini'nin aşk dolu melodilerini çıkarıyor. Onları bir giysi gibi kuşanıp sahneye çıkıyor, dinleyicilerini kahramanlarından biri olduğu öykünün içine almayı başarıyor.

Ama ben en çok Wagner'in operalarını seslendirirken seviyorum onu. Nina Stemme'nin sesinin aynasında kanatlı atlarının sırtına binip savaş meydanlarında uçan Valkürelerin yüzünü görmeyi seviyorum.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yamyam Hannibal hâlâ yiyor

Özlem Ertan- 01.05.2013

 Yamyam Hannibal hâlâ yiyor Yaklaşık otuz iki yıl önce, Amerikalı yazar Thomas Harris'in The Red Dragon / Kızıl Ejder adlı romanı yayınlandı. Bu kitabın başkahramanı yamyamdı ve adı Hannibal Lecter'di. Saygın bir psikiyatr idi Lecter; kurbanlarından başka hiç kimse onun insan eti yemekten çok hoşlanan hastalıklı bir adam olduğunu anlayamazdı. Ve ne çare ki ölümler konuşamıyordu. Okuyucular, kanlı öyküsünü ilginç bulduğundan olsa gerek, kısa sürede tarihin görüp göreceği en popüler yamyam oldu Hannibal.

Macera devam ediyor

Thomas Harris, ünlü karakterinin maceralarını 1988'de yayınlanan The Silence of the Lambs / Kuzuların Sessizliği 'nde de anlattı. Sonrasında ise 1999 tarihli Hannibal ve 2006'da Hannibal Rising geldi.

Beyazperdenin etki alanının kitaplarınkinden çok daha geniş olduğu malum. Başta 1991'de gösterime giren, yönetmen koltuğunda Jonathan Demme'nin oturduğu bol ödüllü Kuzuların Sessizliği olmak üzere Thomas Harris'in kitap serisinden uyarlanan filmler sinema izleyicisinin yoğun ilgisini çekti. Bu filmlerde yamyam seri katili canlandıran usta aktör Anthony Hopkins müthiş oyun gücüyle, aradan uzun yıllar geçse de unutulmayacak bir portre çizmişti.

Birkaç hafta önce Hannibal Lecter ile yeniden karşı karşıya geldik. Ancak bu kez beyazperdede ya da kitaplarda değil televizyon ekranında... NBC kanalında en son beşinci bölümü yayınlanan ve başkahramanıyla aynı adı taşıyan Hannibal, izleyiciyi ilk andan itibaren kendine bağlamayı başarıyor. Unutulmaz yamyamı Mads Mikkelsen'in, özel ajan Will Graham karakterini ise Hugh Dancy'nin canlandığı televizyon serisinin ilk bölümü bir cinayet sahnesiyle başlıyor: Özel ajan Will Graham, geniş bir kan birikintisinin ortasında yatan kadına bakar. Sonra zaman geriye doğru akar. Ne de olsa Graham, diğer insanlarda bulunmayan yeteneği sayesinde herkesle hatta katillerle bile empati kurup geçmiş onların gözüyle görebilir. Ancak bu kesinlikle çok sinir bozucu ve onu diğer insanlardan izole yaşamaya mecbur bırakan bir kabiliyettir. Fakat suçluları yakalamak, cinayet vakalarını çözmek konusunda üstüne yoktur Will Graham'ın.

Aynı yaş, boy ve kilodaki yedi kız üst üste kaçınılınca özel ajan devreye girer. Bir süre sonra anlaşılır ki kızların katilleri aslında bir yamyamdır. Onların vücut parçalarını pişirip ziyafet çekmektedir kendine. Will, çok uğraşır ama yamyamın karmaşık zihnine sızmayı bir türlü başaramaz. Tam da bu noktada psikiyatr Hannibal Lecter'dan yardım almaya ve cinayetler konusunda onun uzmanlığından yararlanmaya başlar. Seyirciler doktorun da bir yamyam olduğunu bilmektedir bilmesine ama Will'in gerçeği öğrenmesine daha zaman vardır.

Mikkelsen'e çok yakışmış

Yapımcılığını ve senaristliğini Bryan Fuller'ın üstlendiği Hannibal, gerilim unsurlarını iyi kullanan bir dizi. Öykü su gibi akarken zaman zaman görüntüler, efektler, sesler, müzikler devreye giriyor ve izleyicinin kalp atışları aniden hızlanıyor. Televizyon serisinde öykü iyi işlenmiş ve senaryoya bazı yeni unsurlar da eklenmiş. Oyunculuklar da oldukça başarılı. Öncelikle Mads Mikkelsen, tabiri caizse Hannibal rolüne "cuk oturmuş." Mimikleri, durgun ifadesinin ardında saklanan karanlık fırtınaları anlatan bakışları, gülüşüyle yamyam Hannibal rolü için çok iyi bir seçim Mikkelsen. Özel dedektif Will Graham'ı oynayan Hugh Dancy de hiç fena değil. Uzun lafın kısısı, işçiliği, görsel yönetimi ve oyuncularıyla son zamanlarda yayına giren en iyi yabancı dizilerden biri olan Hannibal, özellikle gerilim ve polisiye tutkunlarına tavsiye edilir.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ah o cadılar yok mu, hepsi onların suçu

-Özlem Ertan 06.05.2013

 Ah o cadılar yok mu, hepsi onların suçu. Karanlık, sisli bir akşam vakti, hepsi de birbirinden sevimsiz üç cadı çıkmasaydı İskoçyalı muzaffer komutanların karşısına; belki de başka türlü olurdu bu hikâyenin sonu. Ah o kadın mı, erkek mi oldukları belirsiz sakallı cadılar yok mu? Olan biten her ne varsa onların suçu. Bu lanetli yaratıklarla karşılaşmadan önce kötülük, efsunlu sözlerle korunan bir hazine gibi saklanıyordu **Glamis Beyi Macbeth**'in kalbinde. Muhtemelen kendisi bile ruhundaki karanlık delikten haberdar değildi. Ne zaman ki, arkadaşı **Banquo** ile birlikte zafer sarhoşluğu içinde savaştan eve dönerken cadılarla karşılaştı, işte o zaman Macbeth'in içinde uyuyan kötülük uyandı. Üç tuhaf varlık, **"Önce Cawdor Beyi sonra da kral olacaksın"** dediler Macbeth'e. Komutan güldü, **"Hadi oradan"** dedi ihtiyar kadınlara; **"Kral sağ, sağlığı yerindeyken nasıl olacak bu?"**. Tam o dakika, cadılar toza toprağa karışıp yok oldular ve iki asker çıktı karanlıktan... Bu kanlı canlı, gerçek savaşçılar, **"Vatana ihanet eden Cawdor Beyi azledildi ve Kral onun unvanını size verdi"** dediler Macbeth'e.

Madem ilk kehanet birkaç dakika içinde gerçekleşmişti, o zaman kim onun tacı ele geçirmesine engel olabilirdi? İktidara sahip olmak için gerekirse iyi yürekli İskoçya Kralı Duncan'ı öldürdü Macbeth. Cadıların kehaneti, Glamis ve Cawdor Beyi'nin varlığındaki kötülüğü ayaklandırmıştı ne de olsa, katil olacak cesareti ise hırslı karısı **Lady Macbeth** verecekti ona. Üstelik sadece hükümdarı öldürmekle de bitmeyecekti bu kanlı oyun. Macbeth, madem iktidarı ele geçirmişti, üstelik de hukuksuzca; artık onu korumak için peş peşe cinayetler işlemek, tüm potansiyel düşman adaylarını ortadan kaldırmak zorundaydı.

Siyah Kuğu'dan Lady Macbeth'e

Şimdi, **William Shakespeare**'in yüzlerce yıl evvel kaleme aldığı, Macbeth'in iktidara kavuşmak arzusuyla işlediği cinayetleri anlatan öykünün nereden aklıma geldiğini sorabilirsiniz. Anlatayım efendim: Geçen gün sakın sakın evde oturmuş haberlere göz atıyordum. Sıranın sanat haberlerine geldiğini meşhur aktris **Natalie**

Portman'ı ve onun geniş gülümsemesini karşımda görünce anladım. **Black Swan/ Siyah Kuğu'daki rolüyle "En İyi Kadın Oyuncu" Oscar'ını alan aktrisin haber bültenlerine girmesinin nedeni Macbeth'in yeni sinema uyarlamasında Lady Macbeth'i canlandıracak olmasıydı.** Portman'ı Lady Macbeth'in suretine bürünmüş kocasını cinayet işlemeye teşvik ederken canlandırdım gözlerimin önünde. Bu sırada aklımda da, "Benim hayalimdeki sahne gerçeğiyle ne kadar örtüşecek acaba" sorusu...

Yetenekli oyuncu Portman'ın başarılı bir Lady Macbeth olacağına şüphe yok. Herhalde onun karşısında Macbeth'i oynayacak olan **Michael Fassbender** de fena yorumlamayacak rolünü. Yönetmen koltuğunda **Justin Kurzel**'in oturacağı, senaryosunu ise Shakespeare'in oyununu temel alarak **Tod Louiso** ile **Jacob Koskoff**'un kaleme alacağı filmi izlememize çok var. Ne de olsa henüz çekimleri başlamadı. Ancak bu, *Macbeth* hakkında konuşmaya, yazmaya engel değil.

Tiyatrodan, operaya...

Bugüne kadar kimbilir kaç kez dünyanın en büyük tiyatro sahnelerinde kendine yer buldu cadılarla karşılaştıktan sonra kötülüğün çağrısına uyup cinayet üstüne cinayet işleyen İskoçyalı komutan Macbeth'in öyküsü. Tabii bir de opera sahneleri var. Şu sıralar 200. doğum yıldönümünü kutladığımız **İtalyan besteci Giuseppe Verdi**, Shakespeare'in 1600'lü yılların başlarında yazdığı *Macbeth*'i 1847 tarihinde bestelemişti. Macbeth ile Lady Macbeth'in ölümcül hırslarına, iktidar tutkularına, cadıların kötülüğü ayaklandıran gizemli sözlerine müziğin gücünü katmıştı. Operanın librettosunu yazan **Francesco Maria Piave** de Shakespeare'in metninde çok fazla değişiklik yapmamıştı.

Bir tarihçinin notları

Macbeth'in kanlı öyküsünün William Shakespeare'in hayal dünyasında doğduğunu sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Shakespeare, İngiltere, İskoçya ve İrlanda'da 1500'lü yıllarda yaşanan ilginç olayları kaydeden tarihçi **Holinshead**'in notlarını karıştırırken opera ve sinemaya da uyarlanan meşhur oyununa kaynaklık edecek bir hikâyeye karşılaştı. Sonra da onu hayal gücüyle ve kelimeleriyle unutulmaz kıldı. Verdi'nin de aynısını müziğiyle yaptığına kuşku yok.

Aradan yüzlerce yıl geçti ama Macbeth'in, kontrolsüz hırsın insanı ne hâle getirebileceğini anlatan öyküsü unutulmadı. Belki de savaştan sonra o uğursuz yaratıklarla karşılaşmasaydı Macbeth'in anlatılacak kanlı bir öyküsü olmayacaktı. Ah, o cadılar yok mu? Olan biten her ne varsa onların suçu.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hitchcock'un "Sapık"ı döndü

Özlem Ertan- 07.05.2013

 Hitchcock'un "Sapık"ı döndü Norman Bates'in ileride sapık olacağı belliydi. İnsan, o yaşta bunca tuhaf olayla karşılaşp normal kalabilir mi? Önce babasını kaybetti. Bir gün, kötü bir rüyadan uyanır gibi hızla

odasından çıkıp evde dolaşırken onun yerde yattığını gördü. Ne konuşuyor, ne hareket ediyor, ne de nefes alıyordu. Aslında o an anladı babasının artık yaşamadığını, ama bu gerçeği idrak edebilmek için annesinin onayına ihtiyacı vardı. Sonunda 17 yaşındaki Norman'ın olup bitenleri kabullenebilmek için beklediği onay geldi ve anne ile oğulun gözyaşları dakikalarca dinmedi. Madem yaşam devam ediyordu, güçlü olmak ve yeni bir hayata başlamak lazımdı. İkisi de, kötü yaşanmışlıkları hafıza evinin tabanını kaplayan eski halının altına süpürmenin yolunu bulmalıydı.

Norman'ın annesi Norma, güçlü bir kadındı. Tek başına zorlu savaşırlara girmekten çekinmeyecek kadar hem de... Elinde kalan parayla deniz gören, güzel bir motel satın aldı. Oğluyla birlikte bu binayı elden geçirip çekici bir hâle getirecekler ve odalarını kiralayıp bol bol para kazanacaklardı. Norma'nın oğlunun üzerinde kurduğu müthiş baskıyı saymazsak ilk başta işler fena gitmiyordu. Ama sonra gerilim dolu anlar, anne ile oğulun arasında sır olarak kalması gereken olaylar peş peşe geldi. Tüm bunlara, Norman Bates'in, sınımsız bağlarla bağlı olduğu annesinin baskıcı kişiliği altında dümdüz olan varlığını da eklersek kesinlikle onun sapık olmasına şaşmamak gerek.

Hitchcock'un öncesi

Eğer, kısa süre önce ABD'de yayına giren Bates Motel dizisini izlerseniz olasılıkla bana hak vereceksiniz. Alfred Hitchcock'un 1960 yılı yapımı kült filmi Psycho / Sapık'ın başkarakteri Norman Bates'in çocukluktan gençliğe yeni yeni geçtiği dönemleri konu alan dizi, gerilim ve Hitchcock izleyicileri için de oldukça çekici. Psycho'yu seyredenler muhtemelen sormuşlardır kendilerine "Norman Bates nasıl sapık oldu?", "Annesiyle arasında nasıl bir ilişki vardı" diye. İşte, Anthony Cipriano'nun yarattığı 2013 yapımı televizyon serisi Bates Motel, tam da bu cevapları hayatının bir döneminde de olsa aramış olanlara göre.

Modern zamanda...

Doğrusunu söylemek gerekirse Bates Motel dizisinin atmosferi Psycho filmininkine oldukça benziyor. Ancak bu kez konu insanların cep telefonları yoluyla birbirleriyle iletişim kurduğu günümüzde geçiyor. Zamandaki değişimin diziye olumsuz bir etkisi yok. Zira son zamanlarda televizyon dünyasında sık sık görmeye alıştığımız klasik film uyarlamalarından biri olan Bates Motel, gerçekten çok başarılı bir dizi. Her şeyden önce konusu iyi işlenmiş, karakterler iyi çizilmiş, öykü için gerekli atmosfer ustalıkla yaratılmış. Oyuncu seçimleri de isabetli. Alfred Hitchcock'un 1960 yapımı Psycho'sunda Anthony Perkins'in oynadığı Norman Bates karakterinin ilk gençliğini Freddie Highmore, kelimenin tam anlamıyla harika oynuyor. Mimikleri, yüz ifadesi, annesine duyduğu aşırı sevginin göstergesi olan duygu patlamalarıyla tam bir Norman Bates duruyor karşımızda. Norma Bates'i canlandıran Vera Farmiga da oğlunun üzerinde etkili, baskın anne rolünde oldukça başarılı.

İkinci sezon onayını aldı

İlk sezonu on bölüm olarak planlanan Bates Motel, o kadar çok sevildi ki kısa sürede ikinci sezon onayını almayı başardı. Son zamanlarda çekilen en iyi dizilerden biri olan Bates Motel henüz Türkiye'de yayınlanmıyor ama internet kullanıcıları bu televizyon serisinin altı yazılı hâlini bulup izlemekte zorluk çekmeyecekler. Karakterlere ve duruma odaklanan bu başarılı diziyi özellikle gerilim izleyicilerine tavsiye ederim.

DİZİDE KİM KİMDİR

Vera Farmiga: Norma Bates

Freddie Highmore: Norman Bates

Max Thieriot: Dylan Massett

Nestor Carbonell: Şerif Alex Romero

Olivia Cooke: Emma Decody

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bazı oyunlar tehlikelidir

Özlem Ertan- 16.05.2013

 Bazı oyunlar tehlikelidir Bu nasıl bir oyun böyle? Evinde oturmuş yemeğini yer ya da bilgisayarının başında yazı yazarken kapının çalındığını duyuyorsun. Adımlarını, o sırada aklından geçen "Bu da kim şimdi" cümlesinin ritmine uydurup koridordan geçiyorsun. Bu esnada zil çalmaya devam ediyor. Kapıyı açtığında bir de bakıyorsun ki çevrede kimse yok. Eşiğe çıkıp gözlerinle sağı solu tarasan da nafile, etrafta in cin top atıyor işte.

Tam içeri girecekken yerde duran tuhaf kutuyu fark ediyorsun. Demek ki zili çalan her kimse bu nesneyi bırakıp gitmiş. Eğilip onu eline alıyor, sonra da açıyorsun. Bir silah ve bir de fotoğraf görüyorsun. Şaşkınlık ve telaşla yere bırakıyorsun elindeki. Tam bu sırada silah sesi duyuyor ve başının üzerinden roket hızıyla geçen mermilerin duvara ve kapıya saplandığını görüyorsun. Düşüncelerin suskun, kafan bozuk bir saat gibi çalışmayı durdurmuş. İçgüdülerinin yönlendirmesiyle sana bırakılan silahı sıkıca kavrayıp yerde sürüne sürüne içeri girip kapıyı kapatıyor ve eve dolu taneleri gibi yağın mermilerden korunmak için arkadaki odalardan birine sığınıyorsun.

Polis de bir tuhaf

Ne düşüneceğini bilmez bir hâlde, korkunun pençesinde kıvranarak geçen dakikaların sonunda silah sesi kesiliyor. Sen de böyle tuhaf bir durumla yüz yüze gelen her insanın ilk yapması gerekeni yapıyor ve polisi arıyorsun. Üniformalılar, gürültülü sirenlerin eşliğinde seni ziyaret ediyor ve anlattıklarını dinliyorlar. Ama seninle ilgilenen dedektif bir garip. Evinin önüne bırakılan kutunun içindeki fotoğrafı eline alıyor ve o siyah-beyaz karedeki adamın adını, adresini söylüyor sana. Sonra da "İhtiyacın olursa ara" deyip kartvizitini eline tutuşturuyor ve silahı evde bırakıp gidiyor.

Arkasından sesleniyor, "Tabancayı neden bıraktınız burada, almanız gerekmiyor mu?" diyorsun. Ama o, seni dinlemiyor bile. Normal hayatına devam etmeye çalışıyorsun ama korku bırakmıyor yakını. Birileriyle konuşmaya ve neler olup bittiğini anlamaya ihtiyacın var. Gidip fotoğraftaki adamı buluyorsun ama o senden kaçıyor. Derken telefonun çalıyor, açıyorsun. Karşında tanımadığın biri, fotoğraftaki adamın adını söylüyor ve

“Öldür onu” diyor. İşte o zaman anlıyorsun onun senden neden kaçtığını. Senin gibi birilerini öldürmesi için seçilen insanların varlığından haberdar olmakta da gecikmiyorsun. Evet ama neden? Kim, hangi örgüt onca insanı zorla ve tehditle cinayet işlemeye zorlar ki; üstelik de günümüzde, modern bir kentin orta yerinde nasıl yapabilir bunu?

Bizim kanallarda yok

Nasıl, ilginç bir konu değil mi... Hele iyi işlenirse, başarılı bir ekibe emanet edilirse bu temadan çok izlenen bir dizi çıkabilir ortaya. Eğer siz de aynı düşüncedeyseniz 2013 yapımı mini dizi Chosen’a mutlaka göz atın. Ve bir gün evinin önünde esrarengiz bir kutu bulan avukat Ian Mitchell’in bir anda değişen hayatının öyküsünü izleyin. Başrolünü, izleyicilerin Heroes ’dan tanıdığı Milo Ventimiglia’nın üstlendiği Chosen; konu itibariyle Michael Douglas’ın rol aldığı The Game / Oyun filmini anımsatabilir size; ya da Cameron Diaz’lı The Box / Kutu’yu. Eğer onları sevdiyseniz muhtemelen bu diziyi de beğeneceksiniz. Heyecanlı bir sahneyle başlayan Chosen’ı merak duygusunu hiç yitirmeden izliyorsunuz. Konu ilginç, oyuncular iyi, senaryo titizlikle işlenmiş. Henüz Türkiye’de yayınlanmasa da merak edenler Chosen’ı internet üzerinden takip edebilirler.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yaşlanmayan bir yazarın kaleminden

Özlem Ertan 20.05.2013

 Yaşlanmayan bir yazarın kaleminden Güneşli bir tatil günüydü. Arka bahçedeki ağaçların dallarını mesken tutmuş kuşlar, cıvıltılı sesleriyle hiç durmadan konuşuyorlar ve kimbilir birbirlerine neler anlatıyorlardı. Onları dinler ve bahar sıcaklığının tüm varlığını sarıp sarmaladığını hissederken elimdeki kitabın kapağına takıldı gözlerim. Kızıl saçlarını topuz yapmış, derin düşünceler içindeki bir kadın, sarışın bir kız çocuğu ve bir de köpek vardı o karede. Üçü de mavi, kıpırtısız denizin üzerinde ilerleyen bir geminin güvertesinde durmuş bana bakıyor ve kitabın kapağını bir an önce kaldırıp sayfalar arasında hayatı unutmaya çağırıyordu beni. Onları dinledim... Kuşların, o esnada bana en sevdiğim senfonilerden, operalardan bile daha güzel gelen şarkıları eşliğinde **Irène Némirovsky**’nin 15 öyküsünü içeren **Pazar Günleri** adlı kitabının içinde eski zaman seyyahları gibi keşfe çıktım. Uzun yıllar evvel, 39 yaşında genç bir kadıken ardında onlarca roman ve öykü bırakarak hayatı terk eden Irène Némirovsky’nin kahramanları hayal dünyanın orta yerinde, tıpkı arka bahçedeki ağaçlar gibi tüm canlılıklarıyla kendilerini gösteriyorlar ve “Biraz daha kal burada. Biliyoruz sen de sevdin bizim dünyamızı” diyorlardı.

Keskin bir gözlem gücü

Kitaptaki ilk öykünün adı “**Pazar**”dı. Bir tatil gününde kendi kişisel dünyaları ile aile hayatı arasında yelkenli gibi gidip gelen insanları anlatan bir hikâye... Âşık olduğu erkekle buluşmak için bir an önce evden çıkmanın yollarını arayan 20 yaşında genç bir kız, onun, evlilik yaşamında aldatılmanın acısını defalarca yaşayan annesi,

sevgilisiyle buluşma planları yapan babası ve beş yaşındaki kardeşi... **Hayata ve insanlara dair, öyle herkesin kolay kolay göremediği ayrıntıları tek tek bulup ortaya çıkaran bir yazar Irène Némirovsky.** Onun roman ve öykülerinin hâlâ varlığını sürdürmesinin nedenlerinden biri de bu değil mi? İnsan hayatını katmanlarına ayırıp sayfalara döken keskin bir gözlem gücü... Tabii bir de güzel, akıcı, sanatlı bir dil...

1942’de, Polonya’daki Auschwitz toplama kampında tifüsten ölen yazar, tanıdığı dünyaları, insanları anlatmıştı kitaplarında. *Pazar Günleri*’ndeki öyküler de Némirovsky’nin kısa ama verimli yaşamı süresince uğradığı duraklardan izler taşıyor.

Paris’te, Finlandiya’da...

1903’te Ukrayna’da zengin bir Musevi ailesinin çocuğu olarak doğmuş ve 1917 Ekim Devrimi’nin ayak seslerinin Rusya steplerinde yankılanmaya başladığı günlerde ailesiyle birlikte önce Finlandiya’ya sonra da Paris’e gitmişti yazar. **Hayatının önemli bir bölümünü geçirdiği Paris, onun birçok kahramanının yaşam alanı aynı zamanda.** Tıpkı *Pazar Günleri*’ndeki bazı öykülerin okuyucunun aklında kendine yer bulan kimi karakterleri gibi... Yazarın, kısa bir dönem kaldığı Finlandiya’nın uzun ve karanlık kışlarında geçen hikâyeler de var bu kitapta. Parisliler, savaş zamanlarının fırtınalarında kendilerine sığınacak bir yer arayan insanlar, Museviler... Yolları, Fransa’daki bir tren istasyonunda kesişen, biri zengin diğeri ise fakir iki Musevi’nin karşılaşmalarına dair **“Kardeşlik”** de kitaptaki etkileyici öykülerden biri. Kısa süreli sohbetlerinde aynı soyadını taşıdıklarını fark eden iki Yahudi’den zengin olanının, “Ben bu fakir adamla aynı değilim. Kültürlüyüm, farklıyım” a benzer cümleleri aklından geçirmesine tanıklık eder ve hatta bu iki karakteri hayal gücünün fırçasıyla aklında yeniden resmederken bir kez daha teslim ettim onları yaratan kalemin hakkını. Paris’te geçen **“Mutlu Sahiller”**i okurken orta yaşlı ve umutsuz bir kadının hayal kırıklıkları bana da bulaştı, hüzünlendim. Ne zamanki arka bahçedeki kuşların cıvıltılı seslenişlerine kulak verdim yine yerine geldi keyfim. Sonra **“Mösyö Rose”** ve **“Seyirci”** nin karakterleriyle tanıştım ve şöyle dedim kendi kendime: “Savaşın peşisıra sürüklediği büyük yıkım karşısında zengin ya da fakir olmanın ne anlamı var ki? Acımasızlık, kim olduğuna, nasıl bir yaşam sürdürdüğüne bakmadan yakaladığı herkesi karanlığa sürüklüyor.”

Yarım kalan roman

İkinci Dünya Savaşı ve Nazilerin zulmü onlarca roman ile öykünün yazarı Irène Némirovsky’yi de gri bir ölüm iklimine sürüklemişti ve bu yüzden yarım kalmıştı en sevilen romanı Fransız Süiti. Irkçılığın, Yahudi düşmanlığının, dokunduğu her yeri harabeye çevirdiği günlerde Avrupa’da yaşamaktı onun kaderi. Evet, ünlü bir yazardı. Edebiyat çevrelerinin saygı duyduğu yetenekli ve çalışkan bir kadındı ama dünyaya Musevi olarak gelmişti. **Fransa vatandaşı olmak için yaptığı başvuru reddedilince eşi ve çocuklarıyla birlikte Hristiyan olması da kurtaramadı onu karanlıktan, ölümden, vatansız bir Musevi olarak Auschwitz toplama kampına sürülmekten.** Ne Nazi işgali altındaki Paris’ten kaçıp bir köye sığındığında ne de ölüme gönderildiğinde yazmayı bıraktı. Belki de sadece karakterlerinin ve yarattığı dünyaların ortasında kalem oynatırken hayatını çepeçevre kuşatan karanlığa gözlerini kapatabiliyordu. Ruhunun duyarlı bir yerinde ölüme yaklaştığını bilip son romanı *Fransız Süiti*’ni bir an önce tamamlamak istemesi de olasılıklardan biri. Hiç yaşanmayacak yazarın o sıralarda aklından neler geçtiğini kim bilebilir ki?

Tamamlayamadığı romanında da tanıdığı, bildiği insanları, Nazi işgalinden kaçan Parislileri yine gözlem yeteneği ve akıcı diliyle anlatmıştı yazar. Auschwitz’e giderken bir sandığın içine koyup kızına emanet ettiği

Fransız Süiti'nin ölümünden yıllar sonra meşhur olacağını, milyonlarca okurun sevgisini kazanacağını keşke bilebileseydi.

Yıllarca sandıkta uyudu

Kızı, sandıktaki defterlerde yarım kalmış bir roman olduğunu bilmiyordu. Ahşabın içine gizlenen kâğıtlarda annesinin anılarının, günlüklerinin kayıtlı olduğunu düşündü ve acısını katmerlendirmekten kaçtığı için yıllarca eline almadı o defterleri. *Fransız Süiti*, ahşap yatağında, seneler boyu birinin kendisini uyandırmasını bekleyerek uyudu. Ta ki yazarın kızı **Denise Epstein**'in 1990'lı yıllarda annesinin defterlerini Fransız Arşivi'ne bağışlama kararı almasına kadar... 60 yıl sonunda kendisini hayata döndürecek birileriyle karşılaşmanın mutluluğuyla ahşap yatağından kalkan *Fransız Süiti*, 2004'te yayımlandığında günümüz okuru, Auschwitz'de genç yaşta hayatını kaybeden Irène Némirovsky'yi yeniden keşfetti. Onun, tıpkı yaşamı gibi yarım kalan romanını çok sevdi.

Okurun ilgisinin tek nedeni sanatçının trajik ölümü değil onun gözlem ve karakter yaratma yeteneğinin ürünü olan eserleriydi... **Némirovsky'nin 1934 - 1942 yılları arasında kaleme aldığı, *Pazar Günleri* başlığıyla yayımlanan 15 öyküyü keyifle okuyacağınızdan şüphem yok.** Kimbilir belki siz de baharın yaşam sevinciyle doldurduğu kuşların neşeli sesleri eşliğinde başladığınız kitabı, gün akşama dönünceye kadar bırakamazsınız elinizden.

(*Pazar Günleri*, Irène Némirovsky, Can Yayınları, Çev. Ebru Erbaş)

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeraltında, ölmek ile öldürmek arasında

Özlem Ertan 27.05.2013

 Yeraltında, ölmek ile öldürmek arasında Tek isteği bir an önce hayatına son verip dünyaya hâkim olan kokuşmuş düzenin elinden kurtulmaktı. Onun gözünde hayat, uçsuz bucaksız bir bataklık gibiydi ve yeryüzünün pis kokulu yapışkan karanlığından kaçmanın tek yolu ölmektir. Muhtelif intihar yöntemlerini tek tek aklından geçirip kendisi için en uygununu bulmaya çalıştı. **Aklına ilk gelen, bir kutu dolusu ilacı mideye indirmek sonra da dertli kafasına bir naylon poşet geçirip suyla dolu küvetin içine girmektir.** Nasıl, ilk başta acısız ve kolay bir ölüm yöntemi gibi görünüyor değil mi? Ama ya aldığı hapların da etkisiyle midesinde ne varsa dışarı çıkarır ve kendi kusmuğunun içinde boğulursa? Ne de olsa o esnada başındaki poşeti çıkarmaya ya da onda delikler açmaya yetecek gücü kendinde bulamayabilir. Acaba, kendini sıcak su dolu küvetin içine bırakıp usturayla el ve ayak bileklerini kesse nasıl olur? Ufff, ama bu çok acı verici. Ya bileklerinden birini kestikten sonra usturayı küvete düşürür ve çoktan kana bulanmış suyun içinde bulamazsa onu? Elini boydan boya kesip acıdan oracıkta bayılması işten bile değil. Belki sonra onu ölmek üzereyken bulup hastaneye kaldırır ve böylece yaşamdan kurtulma planları iskambil kâğıtlarından müteşekkil bir kule gibi yerle bir olur. Tabii işin ucunda haftalar boyunca kokuşmuş düzenin kokuşmuş hastane odalarında hareketsiz yatmak da var.

Yok, en temizi gidip bir silah almak ve tabancanın namlusunu ağzına sokup tetiği çekmek. Risksiz bir yöntem, üstelik de ölüm garantili.

Tam ölecekti ki...

Sonunda hayattan nasıl kurtulacağı konusunda karar veren adam, kendinden emin adımlarla silah satan dükkânlardan birine yöneldi. Satıcıyla konuşup kendisi için uygun bir tabanca seçti. Ancak öyle manavdan domates satın alır gibi alamazsın bu mereti. Dükkân sahibinin alıcının kimlik bilgilerini bilgisayara kaydedip polise bildirmesi gerekli. Tabii ki intihara kararlı umutsuz adam da biliyor tüm bunları. Sabıkası olmadığı için rahat. Ama lanet olasıca şansı son anda yine oyuna getiriyor onu. Bilgisayar bozuluyor. Müşterisinin kimlik bilgilerini kaydedemeyen satıcı, **“Üzülme ahbap. Sadece birkaç gün sürer bu aksaklık. Sen silahı alıncaya kadar evine hırsız falan girerse bedava vereceğim sana bunu”** minvalinde bir iki kelam ediyor. Yapacak bir şey yok. Ölme girişimi bürokrasi tarafından engellenen umutsuz, evine gidiyor ve beklerken bir yandan da düşünüyor. **“Aslında”** diyor, **“Ölmesi gereken ben değilim. Hayatımızın içine edenler. Mesela, Gaziler Vakfı’nın başındaki şu Barnard denen adam. Biz, sosyal haklarımızdan yararlanamayalım diye elinde geleni yapıyor. Kimbilir kaç kişinin hayatını mahvetti.”**

Kendi kendine konuşmasına tanıklık ettiğimiz adam, sonunda kararını veriyor; Barnard’ı öldürecek. Hem de öyle zekice yapacak ki bunu herkes Barnard’ın besin zehirlenmesi sonucu öldüğünü sanacak. Ama hayattan silinmesi birçoklarını memnun edecek o kadar çok insan var ki; ortadan kaldırmakla bitmez...

Selby’nin “Bekleme Dönemi”nden...

Hikâyesinin küçük bir bölümü aktardığım, ölmekle öldürmek arasında gidip gelen adam, **Yeraltı Edebiyatı** tabir edilen yazın türünün ustalarından **Hubert Selby Jr.’ın** Türkiye’de yayımlanan son romanı **Bekleme Dönemi**’nin kahramanı. Adını bilmiyoruz, ama gözlerimiz kitabın sayfaları arasında gidip gelirken iyi tanıyoruz onu. Kendi kendine konuşurken bilinçaltının derin boşluğunu dolduran her ne varsa ortaya çıkıyor ne de olsa. Hubert Selby Jr.’ın, bilgisayar mühendisi ve gazi olduğunu öğrendiğimiz karakterinin etrafı ağır işleyen bürokrasi, ayrımcılık, haksızlık ve tüketim nesneleriyle çepeçevre sarılmış. Orta hâlli biri olduğu anlaşılan adamımız, hayatın çıkmaz sokaklarında dolaşıp durmaktan sıkılmış. Tam da bu yüzden bir yol arıyor, kendisini içinde dönüp durduğu labirentten kurtaracak bir ışık...

Rahatınızı bozar

Hubert Selby Jr.’ın kaleminin rehberliğinde karakterin dünyasına balıklama atlıyoruz. Yazarın yalın, süsün “s”sine bulanmamış anlatımıyla çizdiği ayrıntılı resme hayranlıkla bakıyoruz. Kahramanın konuşmalarına ara sıra farklı bir ses sızıyor. Bu ses, birinci tekil şahsın anlattığı yoğun ve sarsıcı öyküye farklı bir göz olarak giriyor. Böylece arada sırada, okuyucu olarak kahramana dışarıdan bakabiliyoruz. *Bekleme Dönemi*, sayfa sayısı olarak çok hacimli bir roman değil; ama okuyucuyu sarsan, rahatını bozan bir anlatı. Zaten Yeraltı Edebiyatı’nın özelliklerinden biri de okuyucunun “güvenli” dünyasına çomak sokması değil midir?

Bekleme Dönemi, tıpkı Hubert Selby Jr.'ın aralarında **Hücre**, **Brooklyn'e Son Çıkış** ve **Bir Rüya İçin Ağıt**'ın da olduğu diğer kitapları gibi "yeraltının" sesleriyle dolu. Küfürler, toplumun ötelenmiş katmanlarıyla özdeşleştirilen kelimeler, yalın bir dil... Malûm karakter de ölmekle öldürmek arasında gidip gelen biri.

Sinemadan da tanırırsınız

1928, New York doğumlu Hubert Selby Jr.'ı sinemadan da tanırırsınız. **Darren Aronofsky**'nin 2000 tarihli şu meşhur filmi **Bir Rüya İçin Ağıt**'ın, yazarın en sevilen kitaplarından birinden uyarlandığını anımsarsınız. Hani uyuşturucu kullanan üç genç ile onlardan birinin annesinin insanda mutlak bir "**rahatsızlık**" duygusu uyandıran sarsıcı hikâyesini...

Yazarın, İkinci Dünya Savaşı sonrası yıllarda Brooklyn'de yaşayan fahişelerin, dilencilerin, uyuşturucu satıcılarının yaşamlarını onların diliyle anlattığı kitabı **Brooklyn'e Son Çıkış** da beyazperdede boy göstermişti. Uli Edel yönetmişti 1980 yapımı bu filmi.

Sinemanın da katkısıyla azımsanmayacak bir üne kavuşan yazar, aslında anlattığı insanlarınkine benzer deneyimler yaşamıştı. Zaten başarısının sırlarından biri de tanıdığı, bildiği dünyalar hakkında kalem oynatmasıydı. "**Yeraltı sesleri**"nin havaya karıştığı Brooklyn'de başlayan yaşamında her tür insanla karşılaştı. 15 yaşında okulu bırakıp yük gemilerinde çalışmaya başladı. Sonra tüberküloz denen illet yatağa çiviledi onu. Bol vakti, anlatacak öyküleri vardı. Yazdı, hiç durmadan yazdı... Kimbilir belki de kullandığı ağıri kesici ve uyuşturucuların yarattığı bağımlılıkla savaşıacak gücü kendinde bulmasında üretken bir insan olduğunu bilmesinin de etkisi vardı.

Evet, 2004'te hayatını kaybeden Hubert Selby Jr., "yeraltının sesleri"ni duyan ve onları lafı dolandırmadan anlatan biriydi. **Bekleme Dönemi** de onun sarsıcı ürünlerinden biri.

(**Bekleme Dönemi**, Hubert Selby Jr., **Ayrıntı Yayınları**, Çev. Ahmet Ergenç)

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tanrı daha önce neredeydi

Özlem Ertan- 28.05.2013

 Tanrı daha önce neredeydi Beth, hayatta görüp görebileceğiniz en huysuz ve kavgacı insanlardan biriydi. Eski dostları ve arkadaşları, onunla sağlıklı bir iletişim kurmanın mümkün olmadığına uzun zaman önce kanaat getirmişti. Yakışıklı kocası Tom ve ergenlik bunalımları arasında gidip gelen kızı Emily de bu sorunlu ev kadınıyla mümkün olduğu kadar az vakit geçirmeye çalışıyordu. Aldatıldığını öğrendiğinde çıldıran Beth, gecenin geç saatlerine kadar kafayı çekti; sonra da Tom'u öldürmek düşüncesiyle eve geldi. Sert bir cisimle, o sırada yatağında mışıl mışıl uyuyan kocasının kafasına vuracak ve onu ortadan kaldıracaktı. Sarhoş kadın, kararsızlık içinde yatak odasında yalpalaya yalpalaya yürürken öyle komik görünüyordu ki...

Denedi ama yapamadı. Belli ki cinayet işleyebilecek kadar kaybetmemişti kendini. Merdivenleri tek tek inip mutfağa gitti ve buzdolabında bulduğu sandviçi yemeye başladı. Hızlı hızlı yuttuğu lokmalardan biri boğazına takıldı. Ne yaptıysa nefes alamadı. Yere yığıldı. Olduğu yerde debelenirken “Bu şekilde ölmemeliyim” düşüncesi geçti zihninden. Sonrası kapanan gözler ve karanlık...

Hikâyemiz böyle bitmiyor

Hayır, hikâyemiz böyle bitmiyor. Beth, ölmüyor; sabah mutfakta uyanıp sevecen, anlayışlı, ailesi ve arkadaşlarına düşkün bir insan oluyor. Kocas ve kızı şaşıyorlar tabii. Ancak ona “O eski hâinden eser yok şimdi” demek için bir süre bekleyip Beth’teki değişimin kalıcı olup olmadığından emin olmak istiyorlar. Eskinin huysuz ev hanımının gerçekten farklı biri olduğuna bir süre sonra sadece ailesi değil etraftaki herkes inanıyor. Bu arada unutmadan söyleyeyim: Ölümünden döndükten sonra Tanrı ile konuşmaya da başlıyor Beth.

Eğlenceli bir komedi

Yukarıda kısaca söz etmeye çalıştığım öykünün layıkıyla işlendiği taktirde iyi bir komedi malzemesi olabileceğini hiç kimse inkâr etmez herhalde. Kısa süre önce ABD’de yayına giren ve henüz iki bölümü izleyiciyle buluşan Save Me dizisi, en azından şimdilik, işlediği hikâyenin hakkını verecek gibi görünüyor. John Scott Shepherd’ın yarattığı, yönetmen koltuğunda ise Scott Winant’ın oturduğu dizi, her şeyden evvel çok eğlenceli. Tabii bunda, oyuncuların, özellikle de Beth rolünü oynayan Anne Heche’in etkisi büyük. Hung dizisinden tanıdığımız Heche, komik, sevimli bir karakter çiziyor. Dizinin temposu da yüksek. Henüz Türkiye televizyonlarında yayınlanmayan Save Me, komediden hoşlanan ve ekran karşısında iyi vakit geçirmek isteyenler için uygun bir yapım.

DİZİDE KİM KİMDİR

Beth Harper: Anne Heche

Tom Harper: Michael Landes

Emily Harper: Madison Davenport

Carly McKenna: Alexandra Breckenridge

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yavuz Sultan Selim’in yerini Mimar Sinan’ın aldığı gün...

Özlem Ertan 03.06.2013

 Yavuz Sultan Selim’in yerini Mimar Sinan’ın aldığı gün... Geçen akşam, **Mimar Sinan**’ın yüzlerce yıl önce Üsküdar’da inşa ettiği **Mihrimah Sultan Camii**’nin önünden geçtim ve insanlık tarihinin gördüğü en büyük

dehalardan birinin imzasını taşıyan bu mabedin görkemine, güzelliğine bir kez daha hayran olmaktan kendimi alamadım. Sonra Mimar Sinan'ın diğer eserlerinin görüntüsü tek tek gözlerimin önünde belirdi. **Süleymaniye ile Selimiye camileri, Haseki Külliyesi ve daha niceleri...** Yıkıcılık konusunda, güçlü silahlara sahip barbar ordularını bile geride bırakan zamanın karşısında dimdik duran yapılar... Bir yandan da aklımda gün boyu okuduğum, dinlediğim Üçüncü Boğaz Köprüsü'nün Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ve Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün de katılımıyla yapılan temel atma töreni. **İşte tam da o sırada takıldı zihnime, "Neden onbinlerce Alevi'nin katledilmesi emrini veren Yavuz Sultan Selim yerine Mimar Sinan'ın adını vermeyi düşünmezler Üçüncü Boğaz Köprüsü'ne" sorusu.**

Nice köprü yapmıştı hâlbuki

Kanuni Sultan Süleyman ve II. Selim dönemlerinde Osmanlı Devleti'ne başmimar olarak hizmet etmiş olan **Sinan**, Anadolu'da, Balkanlarda bir kısmı günümüze kadar gelen ne kadar güzel köprüler inşa etmişti hâlbuki. Ancak ne yazık ki yöneticilerin aklına Üçüncü Köprü için onun ya da Anadolu kültürüne katkıda bulunmuş sanatkârların, ozanların değil **Yavuz Sultan Selim'in** adı geliyordu. **Muhtemelen onların gözünde hilafeti Memluklar'dan devralıp ilk Osmanlı halifesi olmak; deha ürünü camiler, külliyeler, imaretler, köprüler, türbeler inşa etmekten çok daha önemli.** O yüzden sadece adıyla bile Türkiye Alevilerinin tüylerini diken diken eden Yavuz Sultan Selim'in adını veriyorlar Boğaz'ın yeni köprüsüne. Bıraktık halk kararının önemsendiği, demokrasiyi içselleştirmiş ülkelerdeki gibi bu tür kararlar almadan evvel toplumun fikrini sormanızı; en azından birleştirici, Türkiye'de yaşayan hiç kimseyi rahatsız etmeyecek birinin ismiyle onurlandıramaz mıydınız yeni köprüyü?

Devirler, isimler...

Aslında Türkiye'de yöneticilerin düşünceleri ve hâkim ideoloji yer ve mekân isimleri konusunda her daim belirleyici oldu. 1980 darbesinden sonra yüzlerce okula, caddeye, sokağa **Kenan Evren** isminin verilmesi bunun bir örneği. **Peki, ya İstanbul'da Ermenilerin yoğun olarak yaşadığı Kurtuluş semtindeki bir okula geçen yüzyılın başında milyonlarca Ermeni'nin ölüm emrini veren Talat Paşa'nın adının verilmesine ne demeli? Aynı semtteki Bozkurt ve Ergenekon caddelerini de unutmadan geçmemeli.** Bir yanda milliyetçi, Kemalist düşüncenin, bir yanda da Osmanlı ve hilafet sevgisinin göstergeleri... Yavuz Sultan Selim, Talat Paşa ve diğerleri...

Şimdi, **"Beklentilerin çok da gerçekçi değil. Kentine, parkına, ağaçlarına sahip çıkan insanları gaza ve şiddete boğan; 'Ne istersem yaparım kimseye sormam' diyen bir zihniyetten isimler konusunda hassasiyet beklemenin ne kadar tuhaf olduğunu görmüyor musun?"** diyenler çıkacaktır. Doğrudur, şu ortamda taleplerim çok da gerçekçi değil. Aslında sorun tam da burada. Sanat, kültür, hümanizm, insan sevgisi; savaşıklık, milliyetçilik ve fetihçiliğin yerini aldığında bu tür beklentiler içinde olmamıza gerek kalmayacak. Çünkü o zaman yöneticiler, toplumun kullanımına açık alanlarda değişiklik yapmadan önce halkın onayını alma ve şehirde yapılması planlanan yeni köprüye isim seçerken ayırıştırıcı değil birleştirici olma olgunluğuna erişmiş olacak. İşte o zaman milliyetçilik ve hilafet sevgisi caddelerin, sokakların, köprülerin, okulların yakasından düşecek. Biz görebilir miyiz o günleri? Biliyorum önümüzde yürümemiz gereken uzun bir yol var ama ben umutluyum.

Carmen ve Georges Bizet'nin ölümü

Her türlü baskıya, dayatmaya kulaklarını tıkayıp kalbinin ve arzularının sesini dinleyen güzel Çingene Carmen'i bu kadar iyi tanırıyorsak **Fransız besteci Georges Bizet**'dir bunun nedeni. Eğer sanatçı, **Prosper Mérimée**'nin aynı adlı romanından etkilenip bu kitabın başkahramanı Carmen'i opera sahnesine taşımaya karar vermeseydi bugün nice güzel aryadan, ezgiden mahrum olacaktık. Şehvetli ve başına buyruk Çingene'nin şarkıları, dansları aklımıza geldiğinde yüzümüze sıcak bir gülümseme yayılmayacaktı. Aslında Prosper Mérimée, Endülüs'e yaptığı bir gezi esnasında duyduğu yaşanmış bir öyküden esinlenerek yazmıştı **Carmen** romanını. Sonra bir gün Georges Bizet, bu kitabı okumuş ve envaiçeşit ezginin aklına üşüştüğünü heyecanlanarak fark etmişti.

Bugün, Carmen operasını ve aralarında *İnci Avcıları* ile *Perth'li Güzel Kızı*'nda olduğu nicelerini yaratan Georges Bizet'nin ölüm yıldönümü.

Carmen, orkestra ve koro eserleri de besteleyen Fransız bestecinin en çok bilinenler eseri. Bu yönüyle onu ölümsüzlüğe taşıdığı söylenebilir. **Aynı eserin sanatçının erken yaşta ölümüne neden olmasına ise bilmem ki "kaderin cilvesi" mi denir?**

Aşkın peşinde koşan, toplumsal ahlak kurallarını hiçe sayan Carmen'in öyküsü dönemin opera izleyicisini çok rahatsız etmişti. O güne kadar sahnede aristokratların, kralların yaşamını izlemeye alışık olanlar **"Bu adam Çingene gruplarının hırsızlık ve 'ahlaksızlık'la yoğrulmuş hayatlarını bize göstermeye nasıl cesaret edebilir?"** deyip acımasızca eleştirdiler Bizet'yi. Suçlamalar, eserinden çok umutlu olan sanatçıyı yıktı. Uzun zamandır kronik boğaz enfeksiyonunda mustarip olan Bizet, Carmen'in 31. temsil gününe tekabül eden 3 Haziran 1875'te kalp krizi sonucu veda etti hayata. Geride İspanyol ezgileriyle süslenmiş Carmen'in de dâhil olduğu onlarca eser bıraktı...

operatik@gmail.com

twitter: @ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ben bir ağacım Gezi Parkı'nda

Özlem Ertan 10.06.2013

 Ben bir ağacım Gezi Parkı'nda Çok yaşlıyım ben. 100 yıldan uzun zamandır bu parkta dikilip duruyorum. Bugüne kadar pek çok insanla, köpekle, kediyle, kuşla yüz yüze geldim. Hiçbiriyle ciddi bir sorun yaşamadım. Köpeklere, gövdemi tuvalet olarak kullandıklarında bile sinirlenmedim. Kızmanın işe yaramayacağını çok iyi biliyorum çünkü. Ne de olsa öfkesini eyleme dönüştürebilen canlılardan değilim. O yüzden tutuyorum kendimi, başıma her ne gelirse gelsin sükûnetimi koruyorum. Yoksa hastalanıyorum, yapraklarım, dallarım tir tir titremeye başlıyor.

Ancak çok şükür ki diğer canlılar, mesela insanlar benim gibi boğazlarına kadar gelen seslerini yutmak, öfkelerini tehlikeli bir silahmış gibi derin çukurlara gömmek zorunda değiller. Yoksa ben ve benzerlerim için sonuç hiç iyi olmazdı. Ben bir ağacım, öyle karmaşık işlere aklım ermez. Hava kararıp el ayak çekildiğinde

“Hadi arkadaşlar gelin dünya meseleleri hakkında konuşalım; felsefe yapalım” diyen bir ağaca hiç rastlamadım; dolayısıyla bu tür sohbetlerin öznesi de olmadım.

Kısa süre öncesine kadar sıradan bir hayatım vardı. Akşam hava kararınca herkes gibi dünyaya gözlerimi kapatır, rüyalar âlemine daldardım. Benim için uyku demek köklerimin beni bağladığı toprak parçasının sınırlarını aşıp diğer canlılar gibi hareket hâlinde olabilmek demektir.

Tuhaf bir makine

Bir gece, ertesi gün başıma neler geleceğini bilmeden her zamanki gibi gözlerimi kapadım. Uykuya dalıncaya kadar geçen sürede rüzgârın dallarımda ve yapraklarımda bıraktığı serinlik hissinin keyfini çıkardım. Rüyamda yeşil yaprakların ağırlaştırdığı dallarımı sallaya sallaya koştum, hem de hiç yorulmadan... Uyandığımda olağandışı bir şeyler olduğunu fark ettim. Kendimi toplayıp etrafa dikkatle baktığımda tuhaf sesler çıkaran bir makinenin ilerideki birkaç ağaca saldırmak üzere olduğunu gördüm. Bu arada kadınlı erkekli bir topluluk bu aracın önüne, sağına, soluna geçmiş bas bas bağıırıyordu. Yaşadığım şaşkınlığı tahmin etmek zor olmasa gerek. Neredeyse köklerimle toprağa bağlı olduğumu unutup koşmaya yeltenecektim. Başka ağaçlara soran gözlerle baktım, belki içlerinden biri neler olup bittiğini bana anlatabilirdi. Ama hiçbirinden ses çıkmadı. Sanırım onlar da benim gibi şok geçiriyordu.

Bu esnada makine ilerideki ağaçlara biraz daha yaklaştı. Eğer parkı öfkeli sesleriyle dolduran insanlar önlerine geçmeseydi zavallıların sonu gelecekti. Birkaç ağacın kimsenin duymadığı çığlıklar atarak yerlerinden söküldüğünü ise çok sonra, korkuyla öğrendim.

O tuhaf makinenin geldiği gün hayatımız değişti. Önce, amaçlarının bizi korumak olduğunu sonradan öğrendiğim kadınlı erkekli kalabalık makineyi kovaladı. Sonra da eşyalarını, çadırlarını getirip parka yerleştirdi. Hatta içlerinden biri gelip benim yaşlı gövdeme çıktı, tıpkı ilkbaharda beni barınak olarak kullanan kuşlar gibi...

Gün geçtikçe kalabalık arttı

İlk gün çok tuhaftı. Üst üste garip olaylar yaşadık. Dallarına yerleşen uzun saçlı oğlana ilk başta canımı biraz acıttığı için kızmıştım ancak sonra sevdim onu, sıcaklığına alıştım. Hele bir de onun beni korumak için yere inmekten imtina ettiğini fark ettiğimde... Ağaçlarla konuşmak, onların da fikrini almak istedim ama etrafta o kadar çok insan ve ses vardı ki birbirimizi anlayamadık. Çevredeki insanların çoğu gençti, bir kısmı köpeklerini de alıp gelmişti. Onların, etrafımı saran neşeli, telaşlı seslerine kısa sürede alıştım ve bunca insanın neden parka taşındığını sormaktan vazgeçtim. Ta ki ertesi sabah, duman kokusu ve çığlıklarla uyanıncaya kadar. Gözlerimi açtım ama ilk başlarda kalın bir duman tabakasından başka hiçbir şey göremedim. Sanki gökyüzündeki bulutlar, mavi boşlukta süzüle süzüle ilerlemekten sıkılmış ve yeryüzüne inmişlerdi. Üstelik bu duman farklı ve çok sinsiydi. İnsanların, ağaçların, köpeklerin yüzlerini, bedenlerini yakıyor, onlara acı çektiriyordu. İnsanlar hızla parktan uzaklaşıyordu, dallarıma yerleşen uzun saçlı oğlan bile kendini yere atıp koşmaya başladı. Uzun zaman sonra ilk defa sinirlerime hâkim olamadığımı hissettim; dallarım, yapraklarım öfkemin şiddetiyle titremeye başladı. Çadırların bulunduğu alandan yükselen alevleri gördüğümde ise **“Tamam”** dedim **“Her şey bitti. Hepimiz yanacağız.”** Ancak etraf içine kapanıp dertlenmeye müsait değildi. Kılık kıyafetlerinden polis olduğunu zannettiğim birileri etraftaki gençlere içinden o can acıtan gazın fışkırdığı kapsüller fırlatıyordu. **“Herhalde savaş çıktı memlekette”** diye düşündüm **“Başka bir açıklaması olamaz bu hengâmenin. İyi de kimler arasında yaşanıyor bu savaş?”**

Onlar konuştu, ben dinledim

Aradan kaç gün, kaç gece geçti bilmiyorum, zira o her yanı kaplayan duman yüzünden kendimi kaybettim, düşünemez oldum. Sonra, aklım başına geldiğinde polisler gitmiş, her ne kadar kokusu üzerime sinmiş olsa da duman dağılmıştı. Üstelik park insan kaynıyordu. Ben yüz küsur yıllık hayatımda böyle bir kalabalık görmedim. Herhalde binlerce insan vardı etrafta. Bunların yaklaşık altı yedisi gövdeme dayanmış sohbet ediyordu. O uzun saçlı oğlan da yine dallarıma tırmanmıştı üstelik. Biraz ileride başka bir grup gitar çalıp şarkı söylüyor, bir diğeri ise dans ediyordu. Hava karardı, yıldızlar gökyüzündeki yerlerini aldı ama müzik susmadı. Ben **“İnsanlar birazdan gider”** diye düşünürken park daha da kalabalıklaştı. Birbirlerine yiyecek içecek ikram eden gençleri görünce ne yalan söyleyeyim hayret ettim. Belli ki ilk defa karşılaşıyorlardı ama sanki kırk yıllık dostmuşlar gibi yardım ediyorlardı birbirlerine. Birkaç kişi, yaralı bir kızın çevresini sarmış bacağına pansuman yapıyordu. Bu manzarayı görünce içime sevinç dalgası yayıldı. Akabinde kulağıma gövdeme yaslanmış gençlerin konuşmaları takıldı. **“Mesele, buradaki ağaçlar değil sadece”** diyordu, sarı saçlı bir kız. **“Bunlar bizim hayatımızı kısıtlamaya çalışıyorlar. Sesimizi çıkarmak zorundayız. Başbakan’ın söylediklerine baksana. İçki içmemize karışıyor, sevgilimize sarılmamıza karışıyor. Buradaki ağaçları kesip Topçu Kışlası yapmayı kafaya koymuş. Sanki koca İstanbul’da yeteri kadar bina yok. Türkiye’nin her yerinde onbinlerce insan sokaklara dökülmüş etmiş, hiç umurunda değil. Yapacağım diyor, başka bir şey demiyor. Valla sizi bilmem ama ben sonuna kadar buradayım, buradaki ağaçları kesemezler, bizim içki içmemize karışamazlar. Sırf ağaç meselesi de değil bu. Bu baskıcı anlayışa boyun eğmemek gerek.”**

“Bunu kullanmasınlar”

Evet, tüm bu hengâmenin nedenini anlamıştım sonunda. Bu insanlar, bizi ve yaşamlarını savunmaya çalışıyordu. Çok fazla düşünmedim, gençleri dinlemeye devam ettim. Köpeğiyle oynayan genç bir oğlan kıza hak verdiğini söyledi. **“Tabii ki gitmeyeceğiz arkadaşlar. Bunca insanın gitmeye niyeti yok. Herkes özgürlüğünü savunuyor burada”** dedi. **“Ama şöyle de bir şey var. Bir sürü parti bu eylemi kullanmaya çalışıyor. Baksanıza ulusalcılar, sol örgütler ellerinde bayraklarla sokağa döküldü. Tamam onlar da dökülsün bir itirazım yok ama, bizim haklı protestomuzu kendi amaçları için kullanmalarına izin vermemeliyiz. Kimsenin beni bu şekilde kullanmasını istemiyorum. En azından onları uyarmalıyız, aramıza almamalıyız.”** Diğerleri de, arkadaşlarına hak verdiklerini söyledi. Bir başkası **“Ya duydunuz mu?”** dedi. **“Belediye Başkanı açıklama yapmış yine, Topçu Kışlası’nı yapacağız diyor. Ama AVM olmayacak orası müze olarak açacağız diye konuşuyor. Bu ne inattır kardeşim.”**

Yorulдум, uykum geldi. Daha fazla dinleyemedim söylenenleri. Korkuyorum, bunca insanın tepkisine rağmen buraya o binayı dikmeye kararlıysa Başbakan, benim de sonum gelmiş olabilir.

operatik@gmail.com

twitter: @ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mesele tabii ki sadece Gezi Parkı değil

 Mesele tabii ki sadece Gezi Parkı değil Cumartesi akşamı, yorgunluğun ağır ağır üzerime çöktüğü saatlerde gazeteden çıkmak üzereyken televizyondan gelen ses beni durdurdu. Elimde çantam ve kafamda iç içe geçmiş düşüncelerle olduğum yerde kaldım. Ekrandan yayılan ses, **“Polis, Gezi Parkı’na girdi. Biber gazıyla müdahale etti. Yaralılar var”** diyordu.

Bu haberin gelmesinden yaklaşık iki saat önce, Recep Tayyip Erdoğan’ın Ankara Sincan’daki mitingde söylediklerini dehşetle dinlemiştim. **Pazar gününü kastederek “Yarın İstanbul’da mitingimiz var. Gezi Parkı’nı boşalttınız boşalttınız. Yoksa güvenlik güçleri orayı boşaltmayı bilir”** demişti Başbakan. Üstelik aynı tehditkâr ifadeyi oyuncu Memet Ali Alabora için de kullanmış ve **“O sanatçıdan hesap soracağız” diye bağırıyordu**. Tabii ki Erdoğan’ın üslubuna, uzlaşmaz tavrına ve tehditkâr cümlelerine hemen hemen herkes gibi ben de âşinayım. Ama yine de dehşete düşmekten kendimi alamadım. Kısa süre önce **Yeni Şafak** gazetesinin, **Mi Minör** adlı oyunda Gezi Parkı eylemlerinin provasını yapmakla itham edip hedef gösterdiği **Memet Ali Alabora**, bu haberin yayımlanmasından kısa süre sonra yaptığı açıklamada tehdit edildiğini ve can güvenliğinin olmadığını söylemişti. **Ancak Başbakan Erdoğan, “Hayatım tehlike altında” diyen Alabora için “Eğer bu ülkede hukuk varsa bunun hesabını soracağız” ifadelerini kullanabiliyordu. Zaten tehdit altında olan birini Sincan’da topladığı kalabalığın ve mitingi evlerinde izleyen milyonlarca kişinin karşısında hedef tahtasına oturtmakta sakınca görmüyordu.** Ne de olsa son 20 gündür sokaklarda olan onbinlerce kişi gibi suçu büyüktü Alabora’nın. Gezi Parkı eylemlerine destek vermiş ve **Twitter’a “Mesele sadece Gezi Parkı değil arkadaş sen hâlâ anlamadın mı”** yazmıştı. Başbakan da bu cümleyi anlamak istediği gibi anlamış **“Bakın gördünüz mü ağızlarıyla söylüyorlar meselenin Gezi Parkı’ndaki ağaçlar olmadığını. Bunlar dış mihrakların oyunu. Amaç iktidarı düşürmek”** anlamına gelen sözleri üzerimize boca etmişti.

Bardağı taşıran damla

Belli ki Başbakan ve bakanlar, meseleyi anlamıyor daha doğrusu anlamazlıktan geliyordu. Memet Ali Alabora’nın dediği gibi burada sözkonusu olan sadece Gezi Parkı değildi. **Taksim’deki ağaçların kesilmesi ve Topçu Kışlası, hükümetin yaşam tarzına müdahalesinin endişeye sürüklediği geniş bir kitle için bardağı taşıran son damlaydı.**

Başbakan, önce kendi zevkine uygun bulmadığı sanat eserlerini hedef aldı. 2011 yılında görüp de **“ucube”** olduğuna karar verdiği, **Mehmet Aksoy**’un Kars’taki **İnsanlık Anıtı** heykeli kısa süre sonra parça parça söküldü. Bundan yaklaşık bir yıl sonra **“operaya mescit”** konusunu attı ortaya. **Başbakan’a göre, Türkiye’deki opera salonlarında mescit bulunmaması büyük bir eksiklikti ve bir an önce kolları sıvayıp bu sorunu çözmek gerekiyordu.** Tiyatrocuları ayağa kaldıran **Şehir Tiyatroları**’ndaki düzenlemeler ve Başbakan’ın hâlâ sürdürdüğü **“AKM’yi yıkacağım”** inadını da unutmamak gerekir tabii ki.

Çocuktan, ekmeğe kadar...

Halka her fırsatta **“Üç çocuk yapın”** çağrısında bulunan Erdoğan’ın kürtajı zorlaştıran düzenlemelere kapı aralaması, yaşam tarzına müdahale endişelerinin doruk noktalarından biriydi. **Geçen yaz, kadın örgütlerinin, insan hakları savunucularının bu yüzden ellerinde “Bedenimiz bize aittir” pankartlarıyla haklı olarak nasıl sokaklara döküldüğü herkesin malumu.**

Çok geçmeden halkın televizyonda ne izleyeceğine de karışmaya başlayan Başbakan, **Kanuni Sultan Süleyman** hakkındaki **Muhteşem Yüzyıl** dizisini eleştiri bombardımanına tuttu. Ona göre, bu televizyon serisinde padişah sürekli haremde gösteriliyordu. AKP lideri, kızgınlığını **“Kanuni’nin 30 yılı at üstünde geçmiştir. Ben o dizinin yönetmenlerini de televizyon sahiplerini de kınıyorum”** sözleriyle haykırıyordu.

Erdoğan, sadece halkın ne izleyeceğine değil, yiyeceği yemeğe de karıştı. Ocak ayında **“Sofralarımızdan beyaz ekmeği kaldıralım”** dedi. Ardından alkol kullanımına ve satışına kısıtlamalar getiren yasa Meclis’ten geçti, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün onaylamasından sonra da *Resmî Gazete’de* yayımlanıp yürürlüğe girdi.

Yavuz Sultan Selim meselesi

Bununla neredeyse eşzamanlı olarak, temeli atılan Üçüncü Boğaz Köprüsü’ne sanki başka isim yokmuş gibi onbinlerce Alevi’yi katleden Yavuz Sultan Selim’in adı verildi. Derken Ankara Metrosu’ndaki **“Birbirinize sarılmayın”** anonsunu **“Bakın devletin kuralları vardır. Metroda yapılan anons da tabiidir. Hangi anne baba, kızının birinin kucağına oturmasını ister”** diyerek destekledi.

Tüm bunlar yüzünden Taksim’deki ağaçlar onbinlerce insanı sokaklara döktü işte. Sabaha karşı polisin parkta uyuyanlara biber gazıyla saldırıp çadırlarını yıkması ise AKP hükümetine duyulan öfkeyi ve eylemcilerin sayısını arttırdı. Devlet sertleştikçe protestocular çoğaldı. O yüzden de mesele sadece Gezi Parkı değil.

“Kalanlar teröristtir”

Bu yazıyı yazdığım sıralarda Taksim civarında polisle göstericiler arasındaki çatışmalar devam ediyor ve AKP’den peş peşe Gezi Parkı eylemcilerini **“terörist”**, eylemleri ise **“modern bir darbe”** olarak tanımlayan açıklamalar geliyordu. AB Bakanı **Egemen Bağış’ın “Şu saatten sonra orada bulunan her kişiyi devlet maalesef terör örgütünün mensubu olarak değerlendirmek zorunda kalacaktır”**, AKP Grup Başkanvekili **Mustafa Elitaş’ın** ise Gezi Parkı eylemleri için **“Bu, modern bir darbedir”** dediğini duyduğumda irkildim. **“Binlerce insanı ‘terörist’likle itham etmenin tekabül ettiği tehlikeli ayrımcılık nereye götürecektir bizi”** diye düşünmeden edemedim.

Cumartesi akşamki polis müdahalesinden kalan fotoğraflara bakıyorum. Divan Otel’ine sığınmış, ağlayan, annesini bulamayan küçücük çocuklar ve TOMA’ların sıktığı, içinde ne olduğu belirsiz suyun vücutlarda bıraktığı kırmızılıklar yaşananların dehşetini gösteren devasa bir tablo gibi. Oysa Çevik Kuvvet’in girdiği Gezi Parkı’na girdiği saatlerde insanlar çocuklarıyla birlikte sakin sakin çimlerde oturuyordu. **Taksim Platformu** süreç konusunda toplantı yapıyordu. Sonra birdenbire gaz ve çığlıklar her yeri kapladı.

Aklıma, birkaç yıl önce militarizmle mücadele ettiği, AB ve demokratikleşme yolunda ilerlediği için AKP’ye ne kadar çok insanın destek verdiği geldi. Keşke Başbakan, **“Her şey benim istediğim gibi olacak”** düşüncesine kapılmak yerine halkının sesini dinleseydi. O zaman ne bunca ölüm ve yaralanma görürdük, ne de dünya, iç savaşları andıran İstanbul görüntülerini izlerken ürperirdi.

Artık 'muhteşem' değil

Özlem Ertan 21.06.2013

 Artık 'muhteşem' değil Eğer bugün binlerce insan **Pargalı İbrahim'i**, **Rüstem Paşa'yı** tanıyor ve Osmanlı Devleti'nin görkemli devirlerinde inşa edilmiş sarayların, türbelerin, camilerin kapısını aşındırıyorsa *Muhteşem Yüzyıl* dizisidir bunun nedeni. Aslına bakacak olursanız popüler tarih kitap ve dergilerinin kitapçı raflarının başköşesine kurulmasında da bu televizyon serisinin azımsanmayacak bir etkisi var. Zaten tarihî dizilerin en önemli getirisi, geçmişte neler olup bittiğini merak edip bunu öğrenme çabası gösteren bir izleyici kitlesi yaratması değil mi?

Muhteşem Yüzyıl, yayına girdiği günden beri "En çok izlenen yerli dizi"ler arasındaki yerini korudu. Üstüne üstlük Ortadoğu, Balkanlar ve Yunanistan'ın da dahil olduğu geniş bir coğrafyada binlerce izleyiciyi ekran başına çekti. Ancak herkesin malûmu olduğu üzere, dizide bir süredir ciddi bir kriz yaşanıyor. Bunun nedeni ise **Hürrem Sultan** karakterini canlandıran oyuncu **Meryem Uzerli**'nin "**tükenmişlik sendromu**"na tutulup Almanya'ya gitmesi, sonrasında da yapım şirketinin oyuncuyla yollarını ayırdığını açıklaması.

Başkarakter değişirse

Tam da o yüzden üç bölümdür *Muhteşem Yüzyıl*'ın tadı tuzu yoktu. Dizinin en önemli iki karakterinden birinin aniden ekrandan çekilmesi tüm izleyicilerin keyfini kaçırdı. Çarşamba akşamı yayınlanan final bölümünde yeni Hürrem Sultan **Vahide Gördüm** ile tanışan izleyicilerin büyük bir bölümü Meryem Uzerli'yi aradı. Kısa süre ekranda görünen Vahide Gördüm, **tiyatro kökenli çok iyi bir oyuncu** ama izleyicinin onu "Hürrem Sultan" olarak kabul etmesi kolay olmayacak. Ne de olsa insanlar yıllardır bu karakteri başka birinden izlemeye alıştı. Meryem Uzerli'nin bozuk Türkçesini, kahkahalarını, yürüyüşünü, gülüşünü benimsedi. Birçok insan için **Hürrem Sultan = Meryem Uzerli**. Hâl böyleyken Vahide Gördüm'ün işi çok ama çok zor gerçekten.

Final bölümünün yayınlanmasından sonra gelen tepkiler de bunu kanıtlıyor zaten. Üç bölüm önce kaybolduğunda aksanlı konuşan Hürrem Sultan, çarşamba akşamı Türkçeyi son derece düzgün kullanan bir kadın olarak diziye geri döndüğünde herkesin "**Keşke Meryem Uzerli geri dönse**" diye düşündüğüne kuşum yok.

Ne de olsa yıllardır devam eden bir dizinin en önemli karakterini canlandıran oyuncuyu değiştirmek büyük bir risk. Eskişinin yerini alan aktris çok başarılı olsa da izleyici alıştığı yüzü arayacaktır.

Vahide Gördüm'ün Hürrem Sultan rolünü kabul ederek cesaretli davrandığını ve büyük bir riske girdiğini düşünüyorum ben. Oyunculuk başarısıyla milyonlarca izleyicinin aklındaki "Hürrem Sultan - Meryem Uzerli" eşleşmesini kırabilir mi? Sanmıyorum.

Neler oldu neler

Kan kaybına uğrayan *Muhteşem Yüzyıl*, geçen sezon nice önemli olayı ekranlara taşımış ve izleyicilerini heyecanlandırmıştı halbuki. Hürrem Sultan'ın zekâ ürünü entrikaları, onunla bıkıp usanmadan mücadele eden **Hatice**, **Şah** ve **Mahidevran** sultanların planları. Sonunda Mihrimah Sultan'la evlenip muradına eren Rüstem Paşa'nın hırsı. Devşirmelikten sadrazamlığa yükselen ve hem dizginleyemediği hırsı hem de Hürrem Sultan'ın oyunlarıyla bir gece Kanuni'nin emriyle boğdurulan Pargalı İbrahim Paşa'nın ölümü, geçen sezonun unutulmazları arasında.

Kimbilir kaç kişinin Osmanlı tarihine merak duymasına vesile olan *Muhteşem Yüzyıl*, bakalım önümüzdeki eylül ayında başlayacak yeni sezonunda Meryem Uzerli'nin gidişinin yarattığı boşluğu bir nebze de olsa doldurmanın bir yolunu bulabilecek mi? Hep birlikte izleyip göreceğiz.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İspanyolca aşk, caz ve Buika

Özlem Ertan 24.06.2013

İspanyolca aşk, caz ve Buika **Buika**, 41 yıl önce Akdeniz'deki **Mayorka Adası**'nda dünyaya geldi. Müzik yeteneği doğanın ona sunduğu bir hediye idi. Yürüyebilecek kadar büyüdüğünde, sesleri takip ederken buldu kendini. **Doğduğu sıcak adanın sokaklarında flamenkonun ve İspanyolca aşk şarkılarının izini sürdü.** Pencerelerinden müzik sesi yayılan her evin önünde bir süre durdu. Kalbinin ve kulaklarının kapılarını tüm şarkılara açık tuttu.

Şimdi milyonlarca insanın hayranlıkla dinlediği **Buika**, Mayorka'da geçen çocukluğunda günün birinde dünyaca ünlü bir şarkıcı olmayı hayal etmiş miydi acaba? **Copla** tabir edilen İspanyolca aşk şarkılarını çocuk sesiyle Akdeniz göğüne savururken bir gün milyonlarca kişinin onun yorumuyla hüzünleneceğini, hayaller kuracağını, coşkuyla dans edeceğini düşünmüş müydü?

Çocukluk fotoğrafı

Altıncı albümü **La Noche Más Larga**'yı dinlemeye doyamadığım Buika'nın CD kitapçığındaki çocukluk fotoğrafına bakarken bu sorular geldi aklıma. Onun İspanyolca, İngilizce, Fransızca şarkılarını, her notanın keyfini çıkararak dinlerken çocuk yüzünün ortasındaki kocaman gözlerine baktım. Sonunda şarkıcının, flamenko ile cazın birlikteliğinden doğan müziğinin kanatlarına tutunup soluğu yıllar öncesinde aldım.

Cazla da Mayorka'da tanıştı

Kıvrık saçlarını tokayla tutturmuş esmer çocuk, Akdeniz güneşinin ısıttığı, deniz kokan sokaklarda koşuyordu. Bir yerden müzik sesi geldiğini fark ettiğinde olduğu yerde duruyor ve ezgileri dikkatle dinliyordu. Duyduğu her melodiyi mıknaş gibi çeken kulaklarının yardımıyla kimbilir kaç şarkı biriktirdi hafızasında küçük Buika?

Cazla da o yıllarda tanıştı aslında. Annesi bu müzik türünü çok severdi. Ne kadar yetenekli olduğunu gördüğü küçük kızını da cazın engin dünyasına davet etti. Birlikte zamanın en iyi şarkılarını, şarkıcılarını dinlediler. Vakit ezgilerle, hayallerle geçti. Buika, çok istemesine rağmen akademik müzik eğitimi alamadı ama kendini yetiştirmeyi bildi. **Bir komşu çocuğunun yardımıyla piyano, gitar, çello çalmayı öğrendi.** Hem şarkı söylüyor hem de enstrüman çalıp beste yapıyordu. Artık genç bir kız olmuştı ama tıpkı çocukluğundaki gibi Mayorka sokaklarından ezgiler toplamaya devam ediyordu. **“Benim hayatım müzik”** diyordu. **“Başka bir iş yaparken düşünemiyorum kendimi. Hayatım boyunca şarkı söylemeliyim. Caza, İspanyolca aşk şarkılarına ruh üflemeliyim.”**

Adadan çıkış

Mayorka’daki gece kulüplerinde, kalabalıkların karşısında şarkı söylemeye alıştı. Yıllar geçince bu küçük kulüpler ona yetmez oldu. Sınırları yıkmak, sesini dünyaya duyurmak istiyordu. Sonunda para biriktirdi, cesaretini topladı ve Amerika’nın, Las Vegas’ın yolunu tuttu. **Amerikalılar, uzak bir adadan gelen ufak tefek, kıvrırcık saçlı kadının sesini, şarkı söyleme tarzını sevdi.** Onun yorumunda kelimelerle anlatılması kolay olmayan bir güç, etkileyicilik vardı ve onlar da bunun farkına varmıştı. Pürüzlü ama bir o kadar duygu yüklü sesi.

Las Vegas’tan sonra Madrid’e gitti Buika. Amacı, İspanya’nın başkentinde güzel bir albüm hazırlamaktı. Stüdyoda geçen aylar boyunca **flamenkoyu caz ve elektronik müzikle buluşturabilmenin keyfini, heyecanını yaşadı. Sanatçının ilk albümü Concha Buika bittiğinde yıllardan 2005’ti.** İlk CD’si sevilince mutluluktan havalara uçtu. Kimbilir belki de Mayorka’da geçen çocukluğunu, İspanyol aşk şarkılarıyla ve cazla nasıl tanıştığını anımsadı. Heyecanlıydı, sonraki albümünün çok iyi olmasını istiyor ve bunun için hemen çalışmaya başlaması gerektiğini biliyordu. Şarkılar, kayıtlar, provalarla dolu günlerin sonunda ortaya çıkan **Mi Niña Lola** o kadar güzeldi ki “En İyi Prodüksiyon” ve “En İyi Albüm” dallarında İspanyol müzik ödüllerini aldı. Üstelik bu CD’ye adını veren şarkı, unutulmazlar arasına girmeyi başardı. Sonra **Niña de Fuego ve Buika’ya Latin Grammy kazandıran El Último Trago** peş peşe geldi.

Artık ünlü biriydi

Yeni Gine göçmeni bir ailenin kızı olarak Mayorka’da doğan ve müzikle büyüyen Buika artık ünlü biriydi. Önemli konser salonlarında şarkı söylüyor, kendini müziğin ritmine kaptırıp coşkuyla dans ediyor, dünyaca ünlü sanatçılarla birlikte ortak projeler yapıyordu. Türkiye’nin de dâhil olduğu ülkelerde turnelere çıkıyor, beste yapıyordu.

Çok değil bir yıl önce, iki CD’den oluşan ve en güzel şarkılarıyla birkaç yeni eseri biraraya getiren *En Mi Piel* adlı albümü yayınlandı Buika’nın. Sonra da İspanyol yönetmen **Pedro Almodovar**’ın filmi **İçinde Yaşadığım Deri**’de şarkı söyledi. **Antonio Banderas**’ın başrolde oynadığı bu filme buğulu sesini kattı.

Şimdi "La Noche Más Larga" zamanı

Şimdilerde Buika'nın kısa süre önce çıkan son albümü **La Noche Más Larga**'yı doya doya dinliyorum. Onun caz altyapısı üzerine flamenko yorumuyla seslendirdiği şarkılarda her dinleyişte ayrı bir renk, duygu, nüans keşfediyorum. Şarkıcı, bu albümünde kendi şarkılarının yanında **Siboney**, **Ne Me Quite Pas**, **Don't Explain** ve **Throw It Away** gibi klasikleşmiş eserleri de seslendiriyor. **Don't Explain**'i caz ve **Billie Holliday** dinleyicileri hatırlar. Holliday'ın meşhur ettiği şarkıya flamenkonun hareketli ritimlerini armağan eden Buika, **Jacques Brel**'in kült şarkısı **Ne me Quitte pas**'nın yaydığı o derin hüzne gitarlar, Latin rengi ve İspanyol gırtlığını katıyor.

Bu albümde Buika'ya eşlik eden müzisyenlerin çok başarılı olduğunu anlamak için müziğe yatkın bir kulağa sahip olmak yetiyor. Buika'nın ve basların, gitarların, vurmalarının sesi birbirini tamamlıyor. Amerikalı meşhur caz gitaristi ve besteci **Pat Metheny** ise **No Lo Se**'de sanatçıya eşlik ediyor. Albüm, caz ile flamenkonun birleştiği noktada duruyor.

Türkiye, Buika'yı sever

Akdenizliler birbirlerinin duygularını anlar ve yakın bulur, öyle değil mi? Türkiyeli müzikseverlerin Buika'yı çok sevmesinde bu Akdenizlilik hissiyatının da etkili olması kuvvetle muhtemel. Ancak bunun asıl sebebi, sanatçının kendine özgü buğulu, boğuk sesi, etkili yorumu ve güzel şarkıları. O da Türkleri seviyor olsa gerek ki **La Noche Más Larga**'nın Avrupa Turnesi'ne İstanbul'un yanı sıra Ankara ve İzmir'i de eklemiş ve geçen mayıs ayının sonunda dinleyicilerine flamenkonun coşkusunu, hüznünü, cazın anlatım gücünü armağan etmişti.

Buika'nın sesi kulaklarımda, gözlerim ise onun çocukluk fotoğrafında. Hikâyenin başına gidiyorum. Küçük Buika'nın Mayorka'da müziğin peşinden nasıl koştuğunu görüyorum...

operatik@gmail.com

twitter@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Doksanlı yıllara dönüş

Özlem Ertan 28.06.2013

 Doksanlı yıllara dönüş Türkiye'de pop müziğin patladığı, Sezen Aksu ve Nilüfer gibi yıldızların yanı sıra aralarında Aşkın Nur Yengi ile Harun Kolçak'ın da olduğu nice yeni şarkıcının televizyon ekranlarında bolca görüldüğü yıllardı... Henüz ne internet vardı ortada ne de iPhone'lar. Cep telefonlarının yaygınlaşması ise daha epey vakit alacaktı. 1980 darbesi döneminde doğmuş, sürecin baskıcı ortamına uygun olarak siyasete, toplumsal sorunlara ilgi duymayan gençlerin, okuldan kaçıp gittikleri kafelerde sevgilileriyle buluştuğu, sayıları gün geçtikçe artan popçuların şarkıları eşliğinde dans ettiği günlerdi. Sizin de kolaylıkla tahmin edeceğiniz gibi 1990'lı yıllardan söz ediyorum. 20 küsur yıl öncesinden...

Televizyonda nostalji

Zaman zaman büyük kentlerdeki kulüplerde 80'li, 90'lı yıllarda meşhur olan şarkıların çalındığı partiler düzenlenir. Bu etkinliklere giden insanlar, hafızalarında yer etmiş nice eski şarkıyı yeniden keşfeder ve geçmişin karanlık koridorlarında sıkışıp kalmış günleri anımsar. Bir süredir dizi yapımcıları ve televizyon kanalları da 1980'li, 1990'lı yılları anlatan projelere imza atıyor. Birol Güven'in *TRT 1*'de yayınlanan *Seksenler* dizisi, bu tür yapımlar arasında öne çıkıyor. Önceki akşam *atv*'de ilk bölümü yayınlanan *Doksanlar*, yakın geçmişe duyulan ilgilinin son ürünü olarak tanımlanabilir. Yine Birol Güven'in imzasını taşıyan ve oyuncu kadrosunda Arif Erkin, Renan Bilek, Sinem Yener Ekşioğlu, Esra Dermancioğlu, Deniz Oral, Ümit Erdim, Zeynep Anıl, Derya Şensoy, Erkan Köse, Atılay Uluişik, Açelya Akkoyun, Beste Bereket, Gamze Gözalan ile Pelin Öztekin'in yer aldığı *Doksanlar* dizisi, hem izleyiciye birçok sevilen yapımın tatile girdiği yaz aylarında ekran karşısında eğlenceli vakit geçirmek için iyi bir alternatif sunmayı hem de onları geçmişe götürmeyi hedefliyor.

İlk bölümü beğenildi

Doksanlar'ın önceki akşam yayınlanan ilk bölümü, kendi kuşağında en çok izlenen program oldu. *Twitter* kullanıcıları da diziye çok ilgi gösterdi. Uzun lafın kısıası dizi iyi bir başlangıç yaptı.

Doksanlar, televizyon seyircisini 1990'lı yılların havasını yansıtan sevimli bir sokağa götürüyor. Mahalledeki çocukların okul çıkışı top oynadığı, lise öğrencilerinin heyecanlı aşklar yaşadığı bir sokak burası. Yoldan geçen arabaların pencerelerinden Hakan Peker'in o dönemde çok meşhur olan *Bir Efsane* isimli şarkısı yayılıyor. Sokağın gençlerinin en önemli sorunu aşk. Yetişkinlerin problemleri ise yaşam tarzları, yaşları ve aile ilişkilerine göre farklılık gösteriyor.

Mahallede Bekir ve Nuri adlarında orta yaşlarını süren iki kardeş var. Kısa zaman önce birbirlerine küsmüşler ve evleri yan yana olmasına rağmen birbirleriyle konuşmuyorlar. İki kardeşin neden görüşmediği, selamlaşmadığı ise tüm mahalle sakinlerinin aklını kurcalıyor. Ahali, Nuri'nin büyük oğlu Mustafa'nın nişan töreninin Bekir ile Nuri'nin barışması için iyi bir fırsat olacağını düşünüyor. Fakat Bekir'in, bu önemli gününde yeğeninin yanında olup olmayacağı bilinmiyor.

Başarılı dönem atmosferi

Doksanlar, geçtiği dönemin atmosferini yansıtmak konusunda başarılı bir dizi. Çekimlerin yapıldığı sokak, müzikler, karakterlerin giyim tarzları ve evlerde kullanılan objeler 90'lı yıllardan fırlamış izlenimi veriyor. Sıcak öyküsü de *Doksanlar*'ın sezonun sevilen yapımlarından biri olabileceğini düşündürüyor insana. Samimi mahalle ortamını ve 20 yıl öncesini ekranlara taşıyan *Doksanlar*, bu kısır yayın döneminde izlenmeye değer yapımlar arasında.

Kahramandılar ve bir erkeğe âşıktılar

Özlem Ertan 01.07.2013

Kahramandılar ve bir erkeğe âşıktılar Yunan kahramanları **Akhilleus** ile **Patroklos**'un öyküsünü mitolojinin renkli dünyasında çiçekten çiçeğe konan bir arı misali dolaşırken keşfetmiş ve birlikte büyüyen bu iki yiğidin birbirlerini ne kadar çok sevdiklerini anlamakta gecikmemiştim. Sonra, çocukluktan gençliğe yeni yeni adım attığım günlerden birinde **Homer**'in *İlyada* destanını okumuştum. Tanrıça **Thetis**'ten doğma büyük kahraman **Akhilleus**'un, **Patroklos**'un ölümünden sonra gövdesine sert balta darbeleri alan yılanmış bir ağaç gibi yere serilmesi beni hüzünlendirmişti.

Evet, onların öyküsüyle tanışalı çok oldu ama ben o günden bu yana ne Akhilleus'u ne de Patroklos'u aklımdan çıkarabildim. Uykusuz gecelerde Yunan mitolojisiyle ilgili kitapların sayfalarını karıştırıp onların ve daha nice kahramanın hikâyesinde yeni ayrıntılar keşfetmenin keyfini yaşadım. **Zaman geçtikçe Troya önlerinde savaşan bu iki erkeğin kahramanlıklarından ziyade yaşadıkları eşcinsel aşk ilgimi çekmeye başladı.** Her ne kadar Yunan mitlerinde açık açık ifade edilmese de **Akhilleus ve Patroklos, sadece iki dost değil aynı zamanda sevgiliydi.** Bir an bile ayrı kalamayan, en zor anlarda birbirlerinden güç alan iki erkekti onlar... **Tıpkı insanlık tarihinin ilk edebî metni olan *Gılgamış Destanı*'nin kahramanları Enkidu ile Uruk Kralı Gılgamış gibi...**

"Akhilleus'un Şarkısı"

Geçen gün okuduğum bir roman, mitolojinin erkek erkeğe aşk yaşayan bu kahramanları üzerinde yeniden düşünmeme neden oldu. Yazarı **Madeline Miller**'a 2012 yılında Orange Ödülü kazandıran ve Türkiye'de kısa süre önce **Everest Yayınları** tarafından yayımlanan *The Song of Achilles/ Akhilleus'un Şarkısı*'ndan söz ediyorum. Akhilleus ile Patroklos'un aşkını mitolojik metinleri ve *İlyada* destanını temel alarak aktaran romandan...

1978 doğumlu Amerikalı yazar Madeline Miller, *Akhilleus'un Şarkısı*'nı yazmadan önce birçok antik metni hatmetmiş. 10 yıl boyunca üzerinde çalıştığı romanı için eski Yunanca ve Latince dersleri almış. **Yeniden yarattığı mitolojik kahramanların yaşadığı dünyayı ve onların hayata bakışlarını tüm gerçekliğiyle ortaya koyabilmek için bol bol okumuş, araştırmış. Sonunda da mitolojinin rengini, çekiciliğini yansıtan şiirsel bir roman kaleme almış.**

Ben, *Akhilleus'un Şarkısı*'nı sevdim. Bu beğenin tek nedeni Eski Çağ'dan kalan öykülere duyduğum ilgi değil. Madeline Miller'ın anlatımı, akıcı dili ve şiirsel üslubu da romanı sevmemde etkili oldu.

Patroklos anlatıyor

Âşık olunanı en iyi âşık tanır. Tam da bu yüzden Madeline Miller, öyküsünü Patroklos’un ağzından anlatmakla doğru bir tercih yapmış. Patroklos, hem sevdiği erkeğin hem de kendisinin hikâyesini aktarıyor ve okuyucu, Yunan mitolojisinden tanıdığı nice kahramanla karşı karşıya geliyor. Anlatıcı, önce umutsuz çocukluğundan, sonra da kazayla cinayet işleyip Akhilleus’un babası Peleus’un sarayına sürülmesinden bahsediyor. Kısa boylu ve çelimsiz bir çocuk olarak kendini nasıl çaresiz hissettiğini de söylüyor tüm içtenliğiyle. Patroklos’un sözlerini okurken anlıyoruz ki aşk iki erkeğin çocukluğunda doğmuş aslında. Kalplerinde hangi duyguların yeşerdiğini bilmeden kalabalıklar içinde birbirlerini aramışlar.

Akhilleus, o yaşlarda tanımlayamadığı yoğun ve karşı konulması zor duygunun etkisiyle Patroklos’u yardımcısı, can yoldaşı olarak seçmişti. Saraydaki diğer çocuklar ise istemeden de olsa cinayet işleyen birinin prensin sevgisini kazanmasını kıskançlık ve hayretle karşılamıştı.

Sevgiyi keşfettiler

O yıllarda gelenek olduğu üzere Akhilleus, yardımcısı Patroklos ile hayatını, yemeğini, sırlarını paylaştı. Aynı odadaki iki farklı dөşekte hayallere daldılar. Prens, sabaha karşı annesi deniz tanrıçası Thetis ile buluşmaya gider ve saatler sonra saçlarında tuz kokusuyla dönerdi. Sevdiği adam odadan çıkıp gittiğinde Patroklos’un uykuları bölünürdü.

Sonra birlikte nice maceralar yaşadılar. Birbirlerine âşık olduklarını keşfettiler. Anadolu kıyılarındaki Troya’ya birlikte gittiler. Patroklos, Troya Prensi Hektor’un eliyle Hades’e yani Ölüler Ülkesi’ne gittiğinde Akhilleus acıların en büyüğüyle karşılaştı. Sırf sevdiği adamın intikamını almak için Hektor’un canına kıydı. Mitolojinin ve Madeline Miller’ın da anlattığı gibi onlarınki ölümsüz bir aşktı.

Gilgamiş ve Enkidu

Mezopotamya mitolojisinin en önemli karakterleri Gilgamiş ve Enkidu’nun sevgileri de öyleydi. **Gilgamiş destanı, adını aldığı yarı Tanrı, yarı insan Gilgamiş’in maceralarını, ölümsüzlüğü arayışını ve can yoldaşı Enkidu’ya duyduğu aşkı anlatır. Onları yazıya dökülmüş en eski ve erkek erkeğe yaşanmış aşktır.** Dostunu kaybetmekten duyduğu acının etkisiyle kutsal kitaplara “Nuh Tufanı” olarak geçen felaketten kurtulan Utnapiştim’i bulmak ve ondan ölümsüzlüğün sırrını öğrenmek için tuzaklarla dolu yollara düşen Gilgamiş, ne aşkına kavuşabilir ne de ölümsüzlüğe.

Binlerce yıl öncesinden kalan kil tabletlere kaydedilmiş öyküsünün hâlâ hafızalardaki yerini koruduğunu dikkate alacak olursak “Gilgamiş ölümü farkında olmadan yendi” diyebiliriz aslında.

operatik@gmail.com

twitter@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Farklı dünyaların polisleri

Özlem Ertan 04.07.2013

 Farklı dünyaların polisleri Tepkileri, hayata bakışları, düşünceleri birbirine taban tabana zıt iki insanın birlikte çalışmak zorunda olduğunu düşünün. Bu mecburi işbirliğinin her iki taraf için de gerilimli, sıkıntılı ve sürprizlerle dolu zamanların başlangıcı olacağına kuşku yok. İlk bölümü geçen pazartesi akşamı *Kanal D*'de ekrana gelen polisiye dizi *Güzel Çirkin*'de tam da böyle bir ikili var.

Cinayet masası dedektifi Komiser Murat, tipik bir Türk erkeği: İyi niyetli ve kadınlara karşı nazik olmakla birlikte maço. Polisliğin erkek işi olduğunu ve kadın meslektaşlarının masabaşında çalışması gerektiğini düşünüyor. Arkadaşı Şenol ile birlikte cinayet vakaları üzerinde çalışıyor. Akşamları ise erkek arkadaşlarıyla birlikte türkü barda alıyor soluğu. Bir an önce evlenmek isteyen bir nişanlısı, onu başgöz etmek isteyen bir annesi ve kız kardeşi var Komiser Murat'ın. Bekârlığa veda etmeye, hayatında bu derece köklü değişiklikler yapmaya korkuyor.

Ve bir gün Nazlı gelir...

Murat'ın bu minvalde ilerleyen hayatı Komiser Nazlı ile birlikte çalışmak zorunda kalmasından sonra değişiyor. Nazlı, bir gün çat kapı geliyor karakola. Mini elbisesi ve topuklu ayakkabılarıyla kendinden emin görünüyor. Murat'a kendini tanıyor ve "Ben yeni ortağınızım" diyor. Bitirim komiser, ilk başlarda bu güzel kadına inanmıyor. Arkadaşlarının kendisine şaka yaptığını düşünüyor. Ancak sonra bakıyor ki, mini etekli komiserin söyledikleri gerçek. Amerika'da yüksek lisans yapmış, klasik Türk polisinin düşünce yapısına uzak Nazlı ile ortak olmamak için direniyor direnmesine ama hedefine ulaşamıyor. Cinayet vakalarını yeni ortağıyla birlikte çözmekten başka seçeneği olmadığını anladığında da çaresiz kaderine teslim oluyor. Doğrusunu söylemek gerekirse Nazlı için de "maço" ve "sabit fikirli" bulunduğu Murat ile birlikte çalışmak kolay değil. Ama yapacak bir şey olmayınca başa gelen çekiliyor.

Yaz polisiyesi

Komiser Murat'ı Ali Sunal'ın, Komiser Nazlı'yı ise Naz Elmas'ın oynadığı *Güzel Çirkin*, kış sezonunda ekranlarda boy gösteren televizyon serilerinin tatile girmesinden sonra peş peşe yayına giren yaz dizilerinden biri. Kolaylıkla tahmin edileceği gibi *Güzel Çirkin*'e birbirine taban taban zıt iki karakterin çatışmalarından ve işbirliğinden doğan olaylar yön veriyor. Başkarakterler, dizinin her bölümünde farklı bir cinayet vakasını çözmeye gayret ediyor.

Güzel Çirkin'in 1 temmuzda yayınlanan ilk bölümünde Murat ve Nazlı, liseli bir kızın katilini bulmak için çalıştı. Murat, tecrübelerine güvenen ve "eski kafalı" bir polis olarak olayın "töre cinayeti" olduğuna hemen kanaat getirmekle birlikte Nazlı, konuya daha geniş bir perspektiften bakma taraftarıydı.

Zaman gösterecek

Nazlı ile Murat'ın dizinin ilerleyen bölümlerinde nelerle karşılaşacağını zaman gösterecek; yapımcılığını İlker İnanoğlu, yönetmenliğini Kemal Uzun'un üstlendiği serinin ekran yolculuğunun uzun olup olmayacağını da... *Güzel Çirkin*, konu itibarıyla özgün olmamakla birlikte kendini izleten bir dizi. İki farklı karakterin çatışmaları ve cinayetlerin gizemi izleyiciyi ekran başında tutuyor. Ali Sunal da bitirim komiser Murat rolünde başarılı.

operatik@gmail.com

twitter: @ozlemertan

Dağa çıkmak, dağdan inmek gibi kolay

Özlem Ertan 06.07.2013

 Dağa çıkmak, dağdan inmek gibi kolay Ahmet Güneştekin, Anadolu ve Mezopotamya kültüründen, efsanelerinden yola çıkarak ürettiği eserleriyle dünya çapında tanınan bir ressam. Türkiye tarihindeki karanlık olaylara ilişkin politik çalışmalara da imza atan sanatçının, bienal ile eşzamanlı olarak Venedik'te açılan ve 25 ağustosa kadar ziyaret edilebilecek olan Momentum of Memory adlı sergisinde Kürtçe yasağı ile ilgili bir video da bulunuyor. Bu eserde karatahta üzerine yazılı olan Kürtçenin yasaklı harfleri W, Q ve X kırbaçlanıyor. "Bellek" isimli videosunda ise Türkiye tarihinin karanlık olaylarını, soykırımları, katliamları, darbeleri anlatan Güneştekin ile hem Kürtçenin yasaklanması ve Kürtlere uygulanan zulüm hem de sanat hakkında konuştuk.

Kürtçe yasağının acısını çocukluğundan beri çektiğini söyleyen sanatçı, Başbakan Erdoğan'ın âkil insanlarla Dolmabahçe'de yaptığı toplantıda "Programımızda anadilde eğitim yok" demesini de değerlendirdi. Erdoğan'ın sözlerine karşılık "Anadil programımızda yok" diyen bir iktidar süreci tıkar. Bu kadar bedel öndendikten sonra insanlar haklarından vazgeçmezler. Dağa çıkmak da dağdan inmek kadar kolaydır" ifadelerini kullanan Güneştekin'den sanatının ana malzemesi olan efsaneler ile çok iyi bir masal anlatıcısı olan Ermeni ninesi sayesinde tanıştığını da öğrendik.

Venedik'te, bienalle eşzamanlı açılan serginizde yer alan W, Q ve X harflerinin kırbaçlanmasıyla ilgili video çalışmanız çok ilgi çekti. Özel olarak dil meselesine bu kadar eğilmenizin nedeni nedir?

Venedik'teki sergiyi tamamen dil üzerine kurdum. Video ve enstalasyonlarla yasaklanmış bir dile gönderme yaptım. Çünkü o yasaklı coğrafyada doğmuş, büyümüş biriyim. Bunun travmasını bizzat yaşadım. Bu konuyu eleştirel bir bakış açısıyla ele almam kaçınılmazdı. Düşünün, çocuksunuz, anneniz ve babanız Kürtçe dışında bir dil bilmiyor. Ancak baskıdan dolayı evin içinde bile fısıldayarak konuşuyorlar. İlkokuldayken kazara kendi dilimizde konuştuğumuzda Kürt olan arkadaşımız Kürt olan öğretmene şikâyet ederdi bizi. Öğretmen de ceza olarak cetvelle ellerimize vururdu. Baskı insanları hainleştiriyor. 12 Eylül Darbesi de silindir gibi geçti Kürt kültürünün üzerinden. Sonunda böyle bir dilin, kültürün, coğrafyanın varlığını unuttur hâle geliyorsun. İlkokulda başlıyorsun "Türküm, doğruyum" demeye. Bugün Kürtçe hâlâ özgür değil. Devletin resmî kanallarında W, X, Q hâlâ yasaklı. 12 Eylül darbesi maalesef W'yu sadece tuvalet kapılarında serbest bıraktı. Bunun altında da hakaret, ötekileştirme var.

Buna bağlı olarak şunu sormak isterim: Şu anda bir çözüm süreci yaşıyoruz. Ancak Başbakan, âkil insanlarla yaptığı toplantıda "anadilde eğitimle ilgili bir düzenleme yapmayacağız" dedi. Bunu nasıl yorumluyorsunuz?

"Anadil programımızda yok" diyen bir iktidar süreci tıkar. Siz insanların demokratik haklarını vereceksiniz. Anadilde eğitim istiyorsa vereceksiniz. Aksi taktirde samimiyetiniz sorgulanır. Bu kadar bedel öndendikten sonra insanlar haklarından vazgeçmezler. Bugün "Ben bunu yapmayacağım" dediğiniz zaman insanlar sizin inandırıcılığınızı sorgulamaya başlar. Dağa çıkmak da dağdan inmek kadar kolaydır. Çıkarlar insanlar dağa.

Dil ile ilgili işlerinizde Bulgaristan'da yaşayan Türklerin geçmişte gördüğü baskılar da var.

O bir empatiydi. Devlet, Kürtlerin dilini yasakladı, onları ötekileştirdi, bir millet olarak kabul etmedi, "Dağ Türkleri" dedi. Benzer baskıları Bulgaristan'daki Türkler de yaşadı. Türkiye ise "Burada bir soykırım var, yasak var" diye dünyaya haykırdı. Ama bu sırada Kürtlere neler yaptığını görmüyordu. 100 yıldır onlara Bulgaristan'daki Türklerin yaşadıklarından çok daha büyük acılar yaşattığını kabul etmiyordu.

Siz, Türkçeyi ilkokulda öğrendiniz, değil mi?

Türkçeyi ilkokulda, Kürtçeyi ise İstanbul'da öğrendim.

Nasıl yani? Çocukluğunuzda, Batman'da öğrenmediniz mi?

Şimdi şöyle: Çocukluğunuz bir dilin içinde geçiyor ve sonra yasak başlıyor. Yasaklar, dilin kaybolmasına neden olur. Yani kökü durur ama dil asimile olur. Bizim dilimiz Türkçeleşti. Ne Kürtçeyi ne de Türkçeyi öğrenebildik. İstanbul'a geldiğimde birçok kelimenin Türkçeleşmesinden dolayı Kürtçenin devşirme bir dil olarak algılandığını gördüm. Çünkü yasak bazı kelimeleri yok ediyor, Türkçeleştiriyor. Hatta bazı Türk arkadaşlar bu yüzden "Kürtçe gerçekten de devşirme bir dil" diyorlar. Sonra her kavramın Kürtçede bir karşılığı olduğunu kavradım. Son 10 yılda Kürdolog arkadaşlarımdan ve bu dili çok iyi bilen dostlarımdan benimle Kürtçe konuşmalarını istedim. Bu, ilk başta milliyetçilik gibi gelebilir insana ama değil. İnsanın kendi kimliğini anadilini araması, temel bir haktır. Ben bu hakkı son 10 yılda elde ettim. Kendi dilimde okumayı, yazmayı öğrendim. Öğrendiğimde gördüm ki Kürtçe çok zengin. 160 bin kelimesi olan bir edebiyat dili. Geniş lehçelere sahip olduğu için ömür boyu çalışsam da tam olarak öğrenemeyeceğim bir dil. Benim dilim devşirme bir dil değil, kadim bir dil.

1909'da Adana'da Ermenilerin katledilmesinden, Roboski (Uludere) Katliamı'na kadar Türkiye tarihindeki karanlık olayları yansıtan Bellek adlı videonuz da Venedik'te sergileniyor. Bu video yeni katliamlar ve olaylarla sürekli güncelleniyor, değil mi?

Evet. Ben yaşadığım müddetçe bu eser sürekli güncellenecek. 2012'de Antrepo'da açılan sergiye Roboski dahil edilmişti. 2013'teki Reyhanlı ve Gezi olayları da benim belleğimde iz bıraktı.

Tüm eserlerinizde Anadolu ve Mezopotamya kültürü ile mitolojisinden yola çıkıyor, sözlü gelenekten besleniyorsunuz. Batman'da geçen çocukluğunuzda mı sözlü kültür ve mitolojiyle tanıştınız? Yoksa zaman içinde, kendi kültürünüzü ararken mi keşfettiniz bunları?

1915'te aileleri katledilen Ermeni kızların ikinci eş olarak alınması bizim oralarda çok yaygındı. Dedemin ikinci eşi olan nenem çok iyi bir masal anlatıcısıydı. Farklı kültürlerden öğrendiği masalları anlatan, Kürt coğrafyasında doğmuş ama Ermeni ve dünya kültürüne de hâkim olan çok bilge bir kadındı Ermeni ninem. O, benim ilk hocam oldu. Anlattığı hikâyeler, destanlar belleğimde yer etti. Sonraki yıllarda bu masal ve efsanelerin geçtiği coğrafyaları keşfetme merakı başladı bende. Böylece tüm bu efsaneler benim sanatımın temelini oluşturmaya başladı. Sadece Kürt mitolojisini değil; Anadolu, Mezopotamya ve Yunan efsanelerini de sanatımla harmanladım. Sonra Mezopotamya mitolojisiindeki öyküler, kahramanlar farklı isimlerle Yunan ve Anadolu mitolojisinde de karşıma çıktı. Böylece kültürlerin her coğrafyada nasıl farklı bir kimliğe büründüğünü

gördüm. Sözlü kültür, sanatımın ana referansı oldu.

Sonraki sergisi New York'ta

Kısa zaman sonra New York'ta bir serginiz açılacak, değil mi?

Evet, dünyanın sayılı birkaç galerisinden biri olan Marlborough Gallery ile sözleşme imzaladım. Bunun Türkiye tarihindeki en önemli sanat olaylarından biri olduğunu söyleyebilirim. Önümüzdeki üç yılın planlaması, sergi programı yapıldı. İlk sergi 26 kasımda New York'ta, Marlborough'nun merkezinde açılıyor. Ardından dünyanın önemli sanat fuarları ve Marlborough'nun farklı ülkelerdeki altı galerisinde sergilerimiz açılacak. Marlborough Galerisi'nin Türkiyeli bir sanatçıyı temsil edecek olması büyük bir olaydır. Ancak bu konuda beni en çok heyecanlandıran ayrıntı sanat eleştirmeni Donal Kuspit ile ilgili. 26 kasım günü New York'taki Marlborough Galerisi'nde açılacak sergimin kitapçığını, dünyanın en önemli sanat eleştirmenlerinden Donal Kuspit kaleme alıyor. Biliyorsunuz, kendisi Türkiye'de de sanat ve felsefeyle ilgilenenlerin başucu kitabı Sanatın Sonu ile tanınıyor. Bu, benim için inanılmaz derecede gurur verici.

Venedik Bienali'ne resmen katılacak

Bu yıl Venedik'te bienalle eşzamanlı bir sergi açtınız. Bir sonraki Venedik Bienali'ne resmî olarak katılmak gibi bir planınız, girişiminiz var mı?

Bağlı olduğum galeriyle birlikte bir sonraki Venedik Bienali'nde resmî olarak yer alacağım. Bu yıl resmî olarak katılmadım ama sergim oradaki sanat otoriteleri tarafından Venedik'te gezilmesi gereken 10 etkinlik arasında sayıldı. İtalya'nın önemli gazetelerinden Il Manifesto, sergiye tam sayfa yer ayırdı. Basının ilgisi yaptığımız işin yerini bulduğunu gösteriyor. Evet, bu yıl resmî katılımcı değildim ama dünyanın önemli galerilerinden, sanat fuarlarından teklifler aldım. Neticede yaptığınız iş evrensel ve kendi diline sahipse mutlaka yerini buluyor.

"Türkiye'de bilimsel sanat eleştirisi yok"

Batılı eleştirmenler yapıtlarınız hakkında çok olumlu eleştiriler yapıyor. Siz de yaptığınız işlerin değerinin Batı'da anlaşıldığını düşünüyorsunuz. Peki, Türkiye'deki sanat eleştirisi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Dışarıyı gördükten sonra Türkiye'de o mekanizmanın çok doğru işlemediğini anladım. Bu ülkede sanat eleştirmeni denen insanlar objektif olamıyorlar. Çünkü ya bir kuruma bağlılar ya da bir lobinin içindeler. İnsanları aşağılayacak şekilde yazılar yazıyorlar. Ama bilimsel eleştiri yok. Sanatçıları iyi ya da kötü diye nitelendiriyorlar; ama neden iyi ya da kötü olduğuna dair mantıklı bir argüman sunamıyorlar. Öte yandan Türkiye'de Beral Madra, Yalçın Sadak, Hasan Bülent Kahraman gibi çok saygın, objektif sanat eleştirmenleri de olduğunu eklemek lazım.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tanrı, Mısır'a ilk ne zaman gitti

Özlem Ertan 08.07.2013

 Tanrı, Mısır'a ilk ne zaman gitti Beyaz giysili rahipler eski Mısır tapınaklarının uzun koridorlarında ağır ağır yürür ve bu kadim ülkenin güçlü tanrılarına hizmet ederlerdi. İbadethaneleri aydınlatan soluk ışıklar, din adamlarının saçsız başlarında dans ederdi. Binlerce yıl önce yüzlerce tanrı ve tanrıça ile gücünü onlardan, özellikle de büyük Tanrı Amon'dan alan firavunlar Mısır'a hükmederdi. **Bu, Akhenaton isminde bir firavunun, Mısır'ın büyük tanrılarına karşı darbe yapmasına kadar böyle devam etti.** Amon'un da dâhil olduğu tüm ilah ve ilaheleri tahtlarından indirip onların yerine Aton'u geçiren **Akhenaton, insanlık tarihindeki ilk tek tanrılı dinin yani Aton Kültü'nün yaratıcısıydı.** Ancak Mısır halkı ve tabii ki rahipler sınıfı, Tanrı Aton'a bağlı değildi. Firavun korkusuyla ona inanıyormuş gibi davranıyor ve Mısır'ın eski tanrılarını arıyorlardı. Ne de olsa alışkanlıklar ve inançlar kolay kolay unutulmuyor, etkisini yitirmiyor. Toplumdaki saygınlıklarını çoktanrılı Mısır dinine borçlu olan Amon rahipleri ise içten içe Akhenaton'a lanetler yağıdırıyor ve hem onun hem de güzeller güzeli karısı **Nefertiti'nin** bir an önce yeryüzünden silinip gitmesini istiyorlardı.

Amon rahiplerine karşı

Aslında çoktanrılı Mısır dinine bağlı olan herkesi kızdıran Akhenaton da firavun olmadan önce halkın geri kalanı gibiydi. Akhenaton ismini Aton'u tek tanrı olarak benimsedikten sonra alan firavunun eski adı ise "**Amon hoşnuttur**" anlamına gelen **Amenhotep** idi. Antik Mısır tarihinin aykırı hükümdarı, "**Aton'un hizmetkârı**" manasındaki yeni adıyla 17 yıl hüküm sürdü. Babası III. Amenhotep'in ölümünden sonra tahta geçtiğinde öncelikle tek tanrılı yeni dini halkına benimsetmenin ve Mısır'ın eski ilahlarını insanların hafızasından silmenin yollarını aradı. Bu arada zaman ilerliyor, Kuzey Afrika'nın yakıcı güneşi, Nil Nehri'nin yaşam verdiği Mısır ülkesinin başında kanatlı bir ateş topu gibi dönmeye devam ediyordu.

O sırada adlı hâlâ IV. Amenhotep olan Akhenaton, krallığının altıncı yılında artık radikal bir adım atması gerektiğine karar verdi. Öncelikle başkenti Teb'den Amarna'ya taşıyacak ve eski tanrıların hem isimlerini hem de suretlerini tapınak duvarlarından sildirecekti. **Firavun, güçlü ve kararlıydı. Üstüne üstlük hizmet ettikleri tanrıdan kaynaklı büyük bir güce sahip olan Amon rahiplerinin defterini dürmeye kararlıydı.**

Yeni başkent Amarna

Firavun önce adını değiştirdi sonra da eski Mısır tanrılarının ve çoktanrılı dinin yasaklanmasına ilişkin bir kanun çıkardı. Başkentini Amarna'ya taşıdı ve kadim tanrıların adlarını her yerden sildi. Artık onlara inanmak, isimlerini anmak yasaktı ve buna uymayanları çok ağır cezalar bekliyordu. Bu radikal değişiklik, ülkenin firavundan sonraki en saygın şahsiyetleri olan Amon rahiplerini ne kadar kızdırmıştır kimbilir. **Amon rahipleri, Akhenaton'dan önce öyle güçlüydü ki tüm firavunlar önemli kararlar almadan önce onlara danışmak, kehanetlerine uygun davranmak zorundaydı.** Saçsız başları ve beyaz giysileriyle salonlarında, koridorlarında mağrur adımlarla yürüdükleri Karnak tapınağının kapatılmasından ve tanrıların Mısır ülkesinden

kovulmasından sonra Amon rahiplerinin hiç hükmü kalmadı. Artık onlar zavallı, topluma hiçbir yararı dokunmayan insanlardı. Ellerinden bir şey gelmediği için sustular, kaderin darbelerinden korunmak için gözlerden uzak yerlerde saklanmaya başladılar.

Bu sırada Akhenaton'un yeni başkenti Amarna büyüyor, gelişiyor ve güzelleşiyordu.

Altın, güneş diskleri

Milattan Önce 14. Yüzyılın ortalarında Amarna, güneş rengine bürünmüştü. Akhenaton, yeni ve yegâne tanrısı Aton için yeni tapınaklar inşa ettiriyor ve onun adını, suretini taşlara kazıtıyordu. Firavun, Aton'u güneş olarak düşünüyordu; yeryüzünü ısıtan ve aydınlatan devasa bir güneş diski... Kraliyet sanatkârlarına, kendisini Aton'un güneşiyle birlikte tasvir etmelerini emrediyordu. **Hükümdarın bu arzuları hem anafikir hem de stil olarak farklı bir sanat anlayışının doğmasına vesile oldu.** Sanatçılar, muhtemelen öyle istediği için gereğinden fazla uzun yüzlü ve boyunlu, büyük gözlü tasvir ediyorlardı firavunu. Sadece kendisini değil ailesini de Aton'un kanatları altında gösteren yapıtlar hazırlattı Akhenaton. Onlardan birinde güzel karısı, efsane kraliçe Nefertiti ve çocuklarıyla birlikte kanatlı güneş diskinin altında oturuyordu. Ne de olsa o Aton'un yeryüzündeki gölgesi ve hizmetkârıydı.

Tek tanrının ömrü 17 yıl

Akhenaton, firavun olarak geçirdiği 17 yılın sonunda yeryüzünden ayrılıp tanrısı Aton'un yanına giderken tek tanrılı dininin de ölmek üzere olduğunu biliyor muydu acaba? Oğlu Tutankaton'un o sırada sadece 10 yaşında olduğu düşünülecek olursa devrimci firavunun bu dünyadan giderken gözünün arkada kalmış olması büyük olasılık.

Babasının yerine geçen çocuk firavunun, onun inancını paylaşmadığı kesin. Hükümdar olur olmaz adını Tutankamon olarak değiştirip çoktanrılı inanca geri dönmesinden anlıyoruz bunu. Neticede dünyadaki ilk tanrılı dinin ömrü 17 yıllı sınırlı olmuş ve Akhenaton'un adını arkeolojik çalışmalar neticesinde yeniden keşfedileceği 19. Yüzyıla kadar kimse anmamıştı. Ancak onun ölümünden çok da uzun olmayan bir zaman sonra Musevilik doğacak ve dünya tek tanrılı dinlerin egemenliğine girecekti.

operatik@gmail.com

twitter: @ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çekiciydi, güzeldi ve Mısır'ın son firavunuydu

Özlem Ertan 15.07.2013

Çekiciydi, güzeldi ve Mısır'ın son firavunuydu Düz, siyah saçlı kız, eski Mısır tanrılarının devasa heykellerinin gölgesi altında yürüyor ve düşünüyordu. Henüz çok gençti ama hayatın kendisine envai çeşit tehlikeyle dolu zor günler getireceğini biliyordu. Fırtınaların karşısında güçlü olmak ve onlardan kurtulmanın bir yolunu bulmak zorunda olduğunu da...

Babası, Mısır hükümdarı **XII. Ptolemaios** kısa süre önce eceliyle ölmüş ve siyah saçlı kıza Roma'nın egemenliğindeki kargaşayla dolu bir dünyanın ortasında fırtınaya tutulmuş gemi gibi yalpalayan zengin bir ülke bırakmıştı. Evet, Nil Nehri'nin bol keseden bereket dağıttığı Mısır zengin bir ülkeydi. Bu memleketin halkı ise binlerce yıllık kadim bir kültürle beslenen görmüş geçirmiş insanlardan müteşekkildi. Ancak tüm bunlar Mısır'ın büyük bir tehlike altında olduğu gerçeğini değiştirmiyordu. **Sezar** yönetimindeki Roma devletinin gün geçtikçe güçlenmesi Kuzey Afrika'daki bu sıcak ülke için tehlike çanlarının çalmaya başladığını gösteriyordu.

Tanrıların korkutucu tasvirlerinin altında yürüyen 18 yaşındaki Mısır kraliçesi, kalabalık Roma ordusuyla karşı karşıya gelmekten korkuyor ve Mısır tahtını paylaşmak zorunda kaldığı erkek kardeşi **XIII. Ptolemaios**'tan çekiniyordu. Ne de olsa suikastların, cinayetlerin sıradan olaylar olarak görüldüğü Mısır sarayında yaşamak hiç de kolay değildi. Özellikle de hanedan üyelerinin, iktidarın tek sahibi olmak gayesiyle birbirlerini öldürdüğü düşünülecek olursa.

Büyük İskender'in komutanlarından

Genç kraliçe, çakal başlı tanrı **Anubis**'in heykeline baktı ve aklına babasının eceliyle ölen nadir Mısır hükümdarlarından biri olduğu geldi. Makedonyalı **Büyük İskender**'in öldüğü günden beri bu ülkede çiçeği burnunda kraliçenin ataları hüküm sürmüş ve hanedan kavgaları dur durak bilmemişti.

Aklında, kaderin kendisine neler getirmek üzere olduğu sorusuyla tanrı heykellerinin altında yürüyen Mısır hükümdarı, gözlerini kapadı ve tütsü kokulu havayı içine çekti. Başına her ne gelirse gelsin güçlü olmaya ve hayatla mücadele etmeye o an karar verdi. **Makedonyalı Büyük İskender'in komutanlarından Ptolemaios'un soyundan gelen bu Yunan kökenli Mısır kraliçesinin adı Kleopatra idi.** Fırtınalarla dolu hayatı, Roma'nın muzaffer hükümdarları **Sezar** ve **Marcus Antonious** ile yaşadığı aşklar ve trajik ölümüyle birçok yazara, ressama, besteciye, film yönetmenine ilham veren çekici ve güzel Kleopatra...

Almanya'da Kleopatra sergisi

Geçenlerde gördüm, Almanya'da büyük bir Kleopatra sergisi açılmış. 39 yıllık kısa hayatına onlarca macera sığdıran, zekâsıyla imparatorlara hükmeden Mısır kraliçesinin heykelleri, üzerinde onun resmini taşıyan sikkeler, ünlü ressamlarının tabloları, oyuncu **Liz Taylor**'ın **Kleopatra** filminde giydiği kostümler ve daha neler neler... Haberlerde geçtiği kadarıyla 6 ekime kadar açık kalacak olan sergi çok ilgi görüyormuş. İki bin küsur yıl önce ölen Kleopatra'nın tarihin en unutulmaz kadınlarından biri olduğu gözönüne alındığında bunun aksi düşünülebilir mi zaten?

Eskiçağ tarihçileri ve arkeologlar, **Ptolemaios Hanedanı**'nın son temsilcisi **VII. Kleopatra** hakkında hâlâ araştırma yapıyor, biliyor musunuz? Hakkındaki onlarca efsanenin, söylencenin içinden gerçek Kleopatra'yı bulup çıkarmaya çalışıyor. Uzmanlar, akıllarında "**Kleopatra gerçekte nasıl bir kadındı**", "**Anlatıldığı kadar güzel miydi**", "**Sezar ve Marcus Antonious gibi zeki ve güçlü iki Romalıyı kendine âşık etmeyi nasıl başarmıştı**" gibi sorularla antik metinlerin ve tasvirlerin üzerinde çalışırken, tarih meraklıları araştırmacıların ağzından çıkan, kaleminden dökülen kelimelerin rehberliğinde gerçek Kleopatra'yı bulmaya çalışıyor.

İyi eğitimli ve zeki

Kleopatra, Milattan Önce 69 yılında Mısır'da dünyaya gelmişti ve uzun zamandır Mısır'a hükmeden Yunan kökenli bir hanedanın üyesiydi. Soylarının İskender'in komutanlarından Ptolemaios'a dayandığını henüz küçük bir çocukken öğrenmişti. İskender'in ölümünden sonra onun fethettiği toprakların, komutanları tarafından paylaşıldığını ve hanedanlarının kurucusu **I. Ptolemaios'a** Mısır'ın düştüğünü de...

Kleopatra iyi bir eğitim aldı. Yunancayı, eski Mısır dilini, Aramice ve Latinceyi öğrendi. Çocukluğu kadim Mısır tanrılarının heykelleriyle süslü tapınaklarda ve görkemli saraylarda geçti. Evet, kökeni Makedonya'ya dayanıyordu ama o bir Mısırlıydı. Güneşin üzerinden eksik olmadığı bu sıcak Kuzey Afrika ülkesini yöneten kadim bir hanedanın ferdiydi.

Hayat, bu zeki kadına gençliğini kaygısız geçirme fırsatı vermedi. 18 yaşındayken babasını kaybeden Kleopatra eğer ayakta ve hatta hayatta kalmak istiyorsa uyanık olmak ve çıkarlarına uygun hareket etmek zorundaydı.

Ülkeyi birlikte yönettiği erkek kardeşi XIII. Ptolemaios'un emriyle saraydan kovulduğunda kimbilir neler hissetti? Korktu mu, yoksa **"Ben bu işten galip ayrılmanın yolunu bulurum"** mu dedi? Pes etmediğini, iki kardeş arasındaki kavgayı sonlandırmak bahanesiyle ordusuyla birlikte Mısır'a gelen Sezar'ı kendi tarafına çekmesinden anlıyoruz.

Sezar ve Marcus Antonius

Derler ki, **Kleopatra Sezar ile tanışmak için bir halının içine saklanıp saraya girmiş; rulo hâlindeki halı açılıp da içinden güzeller güzeli Kleopatra çıktığında Romalı komutanın gözleri şaşkınlıktan yuvalarından fırlamış.** Halıyla ilgili hikâye doğru mudur bilinmez ama Sezar'ın, zekâsından, kültüründen, güçlü kişiliğinden çok etkilendiği Mısır kraliçesine sırlı sıklam âşık olduğuna şüphe yok. Kraliçeyi o kadar çok sevdi ki, kardeşi ile arasındaki savaşta kraliçeden yana taraf oldu ve XIII. Ptolemaios'un ölümünden sonra Mısır tahtını Kleopatra'ya kendi elleriyle teslim etti. Güzel kraliçenin artık içi rahattı. Ne de olsa arkasında Sezar gibi bir adam olduktan sonra hiç kimse onun canını yakamazdı. Bu güven duygusunu Sezar'ın bir suikasta kurban gittiği 44 yılına kadar hissetti Kleopatra. Sezar'ın ölümünün kendisi için son olmadığını Marcus Antonius'u da kendine âşık etmeyi başardığında anlayacaktı. Sezar'ın varisi **Octavianus'a** karşı Marcus Antonius ile birlikte savaştı, pes etmedi. Ta ki Actium Savaşı'nda Octavianus'a yenilen Marcus Antonius yaşamına son verinceye kadar...

Artık yapacak bir şey yoktu. **Galip Octavianus, ordusuyla birlikte Mısır'ı ele geçirecek ve nefret ettiği Kleopatra'yı esir alacaktı. Mağrur Mısır kraliçesi tutsak olmaktansa ölmeyi yeğledi. Kendini zehirli bir yılanla sokturarak Marcus Antonius'un izinden gitti.**

O günden beri ne adı ne de hayatı unutuldu Kraliçe Kleopatra'nın. Kimi onu kadim Mısır tapınaklarındaki tanrı heykellerinin altında dimdik dururken hayal etti, kimi de Sezar'a sarılırken...

operatik@gmail.com

twitter@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Meksika sınırında ölüm

Özlem Ertan 17.07.2013

 Meksika sınırında ölüm Kameralarla gözlenen uzun köprünün bir ucunda Amerika Birleşik Devletleri, diğer tarafında ise Meksika var. Onlarca polis, iki ülkeyi birbirine bağlayan köprünün görüntülerini an be an bilgisayar ekranından izliyor. Ne de olsa yolun diğer ucunda, mafyanın ve uyuşturucu çetelerinin cirit attığı, insanların gündüz vakti sokak ortasında öldürüldüğü tehlikeli Meksika kenti Juarez var.

Ve kameralar kapanır...

Bir gece, tam da Meksika sınırından giren bir araç köprünün üzerinde hızla ilerlerken köprünün ışıkları sönüyor, kameralar kapanıyor. Kontrol odasındaki polisler kararan bilgisayar monitörlerinin karşısında ne yapacaklarını bilmez hâlde kalakalıyor. Hemen telefonlarına sarılıp sorunu çözebilecek birimlerle irtibat kuruyorlar. Bu arada dakikalar jet hızıyla geçip gidiyor. O "karanlık" anlarda neler olup bittiği ise elektriğin gelmesinden ve bilgisayarların çalışmaya başlamasından sonra ortaya çıkıyor. Polisler, bir de bakıyorlar ki köprünün ortasında bir kadın bedeni... Yüzü beyaza kesmiş sarışın kadın, çoktan ölmüş... Onu bırakıp giden araba ise köprüden uzaklaşmış. İki ülke arasındaki sınırın az ilerisine bir kadın cesedi bırakıldığından haberdar olan cinayet masası dedektifi Sonya, gecikmeden olay yerine geliyor. Onun suç mahalline ulaşmasından az sonra köprü araç ve yaya trafiğine kapatılıyor. Ne de olsa delillere zarar gelmemesi ve titiz bir araştırma yapılması lazım.

Sonya, işini iyi bilen titiz bir kadın ama insanlarla iletişim kurmak ve empati yapmak konusunda çok başarılı olduğu söylenemez. Tam da bu yüzden cesedi köprüye bırakan aracın Meksika'dan gelmesi yüzünden cinayet soruşturmasına dâhil olan Juarez'li meslektaş Marco'ya da pek kibar davranmıyor. Esmer, bitirim, görmüş geçirmiş Meksikalı ise çok şükür anlayışlı biri.

İki dedektif, cinayet soruşturması ve kurbanın tanınmış bir yargıç olmasının anlamı konusunda tartışırken köprüye bir ambulans yaklaşıyor. Ambulanstan inen genç bir kadın, nöbet tutan polis memurlarına bir an önce sınırı geçmesi gerektiğini anlatmaya çalışıyor ama nafiye. Bu arada köprü girişinde bir olay olduğunu fark eden Sonya, koşar adım yanına gittiği kadının derdinin ne olduğunu öğreniyor. "Kocam, kalp krizi geçirdi" diyor kadın "Lütfen bana yardım edin. Sınırı geçmem lazım." Sonya ise kurallara, prosedürlere bağlı bir polis olarak ambulansın hareket etmesine kesinlikle izin vermiyor. Meksikalı meslektaşının kendisine sormadan aracın köprüden geçmesine onay vermesi ise hâliyle sarışın dedektifi çıldırtıyor. Kısa bir ağız dalaşından sonra kurbanın Amerikalı bir yargıç olması hasebiyle cinayet soruşturmasına ABD'li yetkililerin bakması hususunda fikir birliğine varan dedektifler el sıkışıp ayrılıyor.

Mecburi ortaklık

O sırada ikisi de kurbanın vücudunun alt bölümünün aslında Meksika'da olduğunu farkında değil. Nedendir bilinmez, yargıcın bedenini ortadan ikiye bölen katil, kurbanın bacaklarının olması gereken yere Meksikalı genç bir kadının vücudunun alt kısmını yerleştirmiş. Bu gerçeğin otopsi masasında ortaya çıkmasından sonra iki dedektif, mecburen birlikte çalışmak zorunda kalıyor. Kısa süre içinde ikisi de yargıcın ölümünün, uyuşturucu kaçakçılığı ve ölümün kol gezdiği Meksika ile bağlantılı uzun bir cinayetler silsilesinin parçası olduğunu öğreniyor.

Gelecek vaat ediyor

Kısa süre önce ABD’de yayına giren The Bridge / Köprü adlı diziden söz ediyorum. Dedektif Sonya rolünü Alman aktris ve eski model Diane Kruger’ın canlandığı dizide Meksikalı polis Marco’yu ise Demián Bichir oynuyor. A Better Life filmindeki rolüyle geçen yıl “en iyi erkek oyuncu” dalında Oscar’a aday gösterilen Demián Bichir, yeni dizi The Bridge’de oldukça başarılı. The X Files, Pretty Little Liars, The West Wing, Mystic Pizza gibi televizyon serilerinden tanıdığımız Annabeth Gish’in de oyuncu kadrosunda yer aldığı The Bridge, gelecek vaat eden bir dizi. Üstelik de sadece tanınmış isimlerden oluşan kadrosu ile değil, ilerleyen bölümlerde dallanıp budaklanacağı belli olan öyküsüyle de...

Bizim kanallarda yok

Sırlarla dolu cinayetler, uyuşturucu satıcıları, suçluların yaptıklarını görmezden gelen Meksika polisi ve tüm bunların ortasında işlerini yapmaya çalışan iki dedektif... Türkiye kanallarında henüz yayınlanmayan The Bridge, polisyelerden hoşlananların mutlaka göz atması gereken bir yapım.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gizemli adanın Kate’i kitap da yazar

Özlem Ertan 22.07.2013

 Gizemli adanın Kate’i kitap da yazar Uçsuz bucaksız okyanusun ortasında ıssız bir ada vardı. Adanın içlerinde ise koyu yeşil yaprakları yağmurda ıslanmış ağaçlardan müteşekkil sık bir orman uzanıyordu. Orman, özellikle de akşam saatlerinde çok ürkütücüydü. Öyle ki, en cesur ve mantıklı insan bile oradan geçerken kalp atışlarının hızını kontrol edemezdi. Burası büyük bir ada mıydı, yoksa küçük mü bilmiyorum. Ancak bu kara parçasının, gölleri, şelaleleri, ormanları ve kucak açtığı tuhaf yaratıklarla dünyanın en gizemli yerlerinden biri olduğuna kuşku yoktu.

Yolcularla dolu bir uçağın adaya düşmesiyle birlikte sükûnet bozuldu. Henüz ne kadar tuhaf bir yerde bulunduklarının farkında olmayan yolcular, parçalanmış uçağın etrafında kurtarılmayı bekliyorlardı. Kimi sessiz ve sakindi, kimi de panik hâlinde kaybettiği yakınlarını bulmaya çalışıyordu. Kazazedeler arasında her çeşit insan vardı: Rock müzisyeni, doktor, Koreli bir çift, kısa süre sonra doğum yapacak olan bekâr bir anne ve daha niceleri...

Onu Kate olarak tanıdık

Onu ilk olarak birkaç parçaya bölünmüş o uçağın yanında gördük. Güzel, genç bir kadındı. Akıllı, yardımsever ve lider ruhlu. Düşen uçaktan sağ kurtulan Doktor **Jack**’e yaralıların tedavisinde destek

oluyordu. Kazanın üzerinden zaman geçip de yolcuların adanın içlerindeki mağaralara sığındığı günlerden birinde, onun sırlarla dolu yaşamının üzerindeki bulut kümelerinin yavaş yavaş dağılmasına tanıklık ettik. O uzun boylu, kumral, açık renk gözlü kızın aslında bir katil olduğunu öğrendik. Ama Pasifik Okyanusu'nun kimbilir neresindeki ıssız ve isimsiz adada hiç kimsenin onun geçmişine odaklanmaya niyeti yoktu. İnsanlar, ayakta ve hatta hayatta kalmanın yolları üzerinde kafa yormakla meşguldü. Geçmişe dair her şey adanın gizemlerle dolu evreninde önemsizdi.

Lost fenomeni

Eminim ki hemen hemen herkes televizyon tarihinin unutulmaz dizisi *Lost*'tan ve onun başkarakterlerinden biri olan Kate'e hayat veren Kanadalı aktris Evangeline Lilly'den söz ettiğimi anlamıştır. Altı yıl boyunca dünyanın her tarafında milyonlarca izleyiciyi ekran başında toplayan *Lost*'un bitmesinin üzerinden üç yıl geçti. Ancak *Lost*, gizemlerle dolu öyküsü ve gerek dinî gerekse felsefi göndermeleriyle hâlâ hafızalarda. Tabii ki dizinin oyuncularını da... Onlarla ilgili haberler ve rol aldıkları yeni projeler hayranları tarafından dikkatle takip ediliyor. Ben de geçen gün Britanya'da yayımlanan gazetelerden birinde **Evangeline Lilly** ile ilgili bir habere rastladım. Oyuncu, meğerse edebiyatla da ilgilymiş ve bir çocuk kitabı kaleme almış. İki yaşındaki oğlundan aldığı ilhamla küçük bir kızın öyküsünü yazmaya başlayan Lilly, ***The Squickerwonkers*** adını verdiği kitabını Amerika'nın San Diego kentindeki çizgi roman fuarı Comic Con'da tanıtmış.

Lost'tan sonra aralarında **Kathryn Bigelow**'un yönettiği ***The Hurt Lucker***'ın da olduğu filmlerde oynayan, çeşitli televizyon dizilerinde görünen Evangeline Lilly, yazarlıkta da oyunculukta olduğu kadar muvaffak olur mu bilinmez. Ancak aktris, bundan sonra dâhil olacağı projelerde büyük başarılar kazansa bile birçok insan için *Lost*'un Kate'i olarak kalacak.

Kate olarak hatırlayacaklar

Ne de olsa **J.J. Abrams**'ın yarattığı dizi, kelimenin tam anlamıyla bir fenomen. **Zaten J.J. Abrams'ın tarzı bu: Gizemli, sırlarla dolu ilginç öykülerle izleyiciyi kendine bağlıyor.** Seyirciler sır bulutları dağıldığında ortaya nasıl bir manzara çıkacağını görmek arzusuyla ekranın karşısından kalkamıyor.

Zaman geçecek, Evangeline Lilly ve diğer *Lost* oyuncularını farklı kimliklerle yeniden karşımıza gelecek. Ancak biz ne okyanusun ortasındaki ıssız ve isimsiz adayı, ne de onun gizemlerini aklımızdan çıkarabileceğiz. İnsanları kovalayan siyah dumanı, kutup ayısını ve diğer tuhaflıkları hafızamızdan kolay kolay silemeyeceğiz.

Onu "Hobbit" serisinde orman elfi olarak izleyeceğiz

J.R.R Tolkien'i seviyoruz. Zira onun yarattığı dünyalar birbirinden ilginç canlılar, ülkeler ve olaylarla dolu. Britanyalı yazarın, yönetmen **Peter Jackson**'ın filmleri sayesinde edebiyatseverler dışındaki geniş bir kitle tarafından tanındığına kuşku yok. **Tolkien'in *The Lord of The Rings/ Yüzüklerin Efendisi* üçlemesini sinemaya uyarlayan Jackson, daha sonra *Hobbit*'e de el attı malûm.** Tolkien, *The Hobbit/ Hobbit*'i çocukları için yazmıştı. *Yüzüklerin Efendisi*'nin öncesini anlatan masalsi öyküsüyle yıllardır okunan, sevilen kitap üç film hâlinde sinemaseverlerin karşısına çıkmaya başladı. Filmin ilk kısmını geçen yıl sinemalarda izledik. **İkinci**

bölüm ise 13 Aralık 2013'te vizyona girecek ve kültür- sanat haberlerini yakından takip edenlerin çoktan duyduğu üzere bu yapımda *Lost*'un yıldızı Evangeline Lilly de oynuyor. Lilly'yi *Hobbit* üçlemesinin son iki filminde orman elfi Tauriel olarak göreceğiz. Okuyanlar, kitapta böyle bir karakter olmadığını bilirler. Ama insan yaklaşık 350 sayfalık bir romandan üç film çıkarmayı kafasına koymuşsa mecburen öyküye yeni unsurlar ve karakterler de katıyor. İşte Lilly'nin oynayacağı Tauriel, yönetmen Peter Jackson'ın yarattığı bu karakterlerden biri.

Tauriel, "Kuytuormanın Kızı" anlamına gelen ismiyle *Hobbit* üçlemesinin 2014'te vizyona girecek üçüncü ve son bölümünde de karşımıza çıkacak. **Bu da demek oluyor ki çok yakında *Lost*'un Kate'i Evangeline Lilly'yi, uzun saçları ve sivri elf kulaklarıyla karanlık ve tehlikelerle dolu ormanlarda koşarken göreceğiz.**

operatik@gmail.com

twitter@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kraliçenin büyü, aşk ve taht

Özlem Ertan 26.07.2013

 Kraliçenin büyü, aşk ve taht Orman, karanlık ve ürkütücüydü. Her yanı kaplayan ağaçlar o kadar görkemliydi ki güneş ışığı onların devasa dallarını aşip toprağa ulaşamıyordu. Rüzgârın, uçan süpürgesinin üzerindeki bir cadı gibi çılgınlık atarak turladığı ormanda aniden bir adam belirdi. Zavallının koşmaktan yorgun düştüğü her hâinden belliydi. Üzerindeki giysilerden asil biri olduğu anlaşılan genç adam, bir ağaç gölgesinin altında durup soluk aldı.

Sonra da gömleğini sıyrıp kanla kaplı kollarına dehşetle baktı. Yüzü, gördüğü manzaranın ve çektiği bedensel acının etkisiyle çarpılmıştı. Biçare, acaba savaşta mıydı, yoksa tehlikeli bir düşmandan mı kaçıyordu?

Onu kovalayan atlıların sesi gittikçe yaklaşıyordu ama adamın bir adım daha atacak hâli yoktu. Birdenbire maskeli bir süvari çıktı adamın karşısına. Yaralı, ağaçlardan birinin gövdesine yaslandı. Atlı ise kılıcını çekti. Gözlerini kapayan ve süvarinin keskin kılıcıyla öleceği anı beklemeye başlayan yaralı adam, aniden sarı saçlı güzel bir kadına dönüştü.

Her şey bir rüyaydı

Bu tuhaf hikâye aslında bir rüyaydı. Kocasını 1400'lü yıllarda İngiltere topraklarında yaşanan iç savaşta kaybeden Elizabeth'in rüyası... Düşünde, karanlık ve ürkütücü ormanda peşindeki atlılardan kaçan yaralının izlerini süren sarışın kadın daha sonra o yaralıya dönüştüğünü dehşetle görmüş ve tam o sırada rüya bitmişti. Gece onu ziyaret eden görüntülerin gelecekte karşı karşıya geleceği savaşların, komploların habercisi olduğunu o sırada bilmeyen Elizabeth, yanında mışıl mışıl uyuyan iki küçük oğlunu uyandırdı ve onlara giyinip hazırlanmalarını söyledi. Sonra da çocuklarıyla birlikte evlerinin yakınından geçecek olan İngiltere'nin genç ve yakışıklı kralı IV. Edward'ı yakalayabilmek için yaşadığı kasabanın yollarında koşar adım ilerlemeye başladı. Edward, uzun süren taht kavgasının sonunda eski kral Henry'yi yenilgiye uğratıp İngiltere hükümdarı olmuştu.

Elizabeth'in ailesi ise iki hanedan arasındaki mücadeleye eski kralı desteklemişti. Bu taht kavgasında eşini kaybeden Elizabeth'in toprakları da elinden alınmıştı. Şimdi sarışın, güzel kadın, oğullarının geleceği için yeni kralla konuşup ondan topraklarını istemeye mecburdu.

İlk bakışta aşk

Kral Edward, bir sabah vakti karşısına çıkan Elizabeth'i gördü ve âşık oldu ona. Tam da bu yüzden elinden alınan topraklarının derhal genç dula iade edilmesi talimatı verdi. Günler geçti, ama Elizabeth'in görüntüsü kralın aklından silinmedi. Yaşanan acıların ardından iki sevgili kasabanın kilisesinde gizlice evlendi. Tabii ki kralın halktan üstelik de geçmişte düşman hanedanı destekleyen ailelerden birine mensup çocuklu bir kadınla evlendiğini kısa zaman içinde herkes öğrenecekti.

Sarayda savaş bitmez

Kraliçe Elizabeth'in saraydaki yaşamı ise envai çeşit komlodan müteşekkil bir çemberle çevrelenmişti. Sarışın, güzel kraliçe tıpkı kralla tanışmadan önce gördüğü rüyadaki gibi sürekli takip edilecek ve onlarca düşmanla mücadele etmek zorunda kalacaktı.

Fantastik bir tarafı da var

Philippa Gregory'nin The Cousin's War adlı roman serisinin ilk kitabı The White Queen'den uyarlanan aynı adlı televizyon dizisinden söz ediyorum. BBC yapımı tarihî bir dizi olan The White Queen, İngiltere tarihinde "Güller Savaşı" adıyla anılan 1455-1485 arası dönemde yaşamış Kral IV. Edward'ın eşi Kraliçe Elizabeth Woodville üzerine kurulu. Başrollerini İsveçli oyuncu Rebecca Ferguson ile Max Irons'ın canlandığı The White Queen, tarihî gerçeklerle birebir örtüşen bir yapım değil. Elizabeth'in, öngörü yeteneği olan bir büyücü olarak gösterdiği dizinin fantastik bir tarafı da var. Konusunu tarihten alan fantastik ve görkemli yapımlardan hoşlananların ilgisini çekebilecek olan The White Queen 'de oyuncu seçimi çok başarılı. Rebecca Ferguson, Elizabeth'in masumiyetini, hırsını, sevgisini ve kendi içinde yaşadığı gelgitleri yansıtmak konusunda çok başarılı. Max Irons da IV. Edward rolünün hakkını veriyor.

Yüksek bütçeli, görsel anlamda başarılı ve tempolu bir dizi olan The White Queen, henüz Türkiye'de gösterilmiyor ama siz bu televizyon serisini internet üzerinden izleyebilirsiniz.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hiç unutmuyuz seni Amy

Özlem Ertan 29.07.2013

 Hiç unuttur muyuz seni Amy Ufak tefek bedeniyle uyumsuz kocaman bir sesi vardı. O şarkı söylemeye başladığında herkes susar; geri kalan tüm sesler, fısıltılar uykuya daldı. Yorumuyla çoğu dinleyiciye 1950'li yılların unutulmaz caz şarkıcılarını anımsatan o zayıf, kısa boylu, kabarık saçlı kızın adı **Amy Winehouse**'du. 27 yıllık yaşamına hepsi de şimdiden unutulmazlar arasına girmiş şarkılar, gazete sayfalarında hatırı sayılır bir yer kaplamış onlarca skandal sığdıran şarkıcıyı iki yıl önce bir temmuz günü kaybettik.

Uyuşturucu ve alkol bağımlısı olduğunu, özel yaşamında mutluluğu yakalayamadığını herkes biliyordu ama kimse onun bu kadar vakitsiz aramızdan ayrılmasını beklemiyordu. Önce duyduğumuz habere inanamadık, gerçekleri kabul etmeye hazır olduğumuzda ise hüznüldük, isyan ettik. **"Bu kadar özel bir ses böyle yok olup gitmemeliydi", "Eğer yaşasaydı şimdikilerden çok daha güzel şarkılar yazardı"** gibi cümleleri o sıralar kimbilir kaç kişi aklından geçirdi? Ancak şu bir gerçek ki kısacık hayatında yaptıkları onu unutulmaz kılmaya yetti. Öylesine özel bir sesi vardı onun. **Hani Antik Yunan mitolojisinde sesleriyle gemicileri büyüleyen "Sirenler" vardır ya tıpkı onlar gibi şarkılarının kulaklarına değdiği herkesi kendine esir ederdi Amy Winehouse.**

Bu aralar onun şarkılarını çok sık dinliyorum. Babasının, uyuşturucu alışkanlığından kurtarmak istediği Amy Winehouse'u rehabilitasyon merkezine gitmeye ikna etme çabası hakkındaki **Rehab** çalarken dans ediyorum. **Back to Black'i, Stronger Than Me'yi** dinlerken onun ne kadar özel bir sesi, yeteneği olduğunu bir kez daha teslim ediyorum.

İki yıl sonra iki kitap

Şimdi, zamanımızın en önemli soul ve R&B şarkıcılarından biri olan Amy Winehouse'un ikinci ölüm yıldönümünde Türkiye'de de yayımlanan iki kitaptan söz etmek istiyorum. Biri, ozan ve şarkıcının babası **Mitch Winehouse**'un yazdığı, Türkiye'de kısa süre önce Pegasus Yayınları tarafından yayımlanan **Kızım Amy**. Diğeri ise **Mick O'shea**'nin kaleme aldığı Nar Kitap etiketiyle raflardaki yerini alan **Amy Winehouse - Hükmen Mağlup**. O'shea'nin kitabında Winehouse'un yaşam öyküsünü onun özel ve birçoğunu ilk kez göreceğiniz fotoğrafları eşliğinde okuyabilirsiniz. Mitch Winehouse'un kitabı ise şarkıcıya dair çok daha özel ve detaylı anlatımlar barındırıyor. Baba Winehouse, kızının çocukluğunu, sahneye ilk ne zaman çıktığını, hayal kırıklıklarını, sevilen şarkısı **Rehab**'i nasıl bestelediğini tarihe not düşüyor. Yıllardan 2006... Amy, ünlü yapımcı **Mark Ronson** ile tanışmak için New York'a gidiyor ve ona **"Biliyorsun ailem beni rehabilitasyona göndermek için çok çabaladı. Onlara bunun olamayacağını söyledim"** diyor. Ronson'un buna karşılık olarak söylediği cümle ise **"Bu rehabilitasyon meselesini bir şarkıyla anlat"** oluyor. Sonrasında Amy'nin en sevilen şarkılarından **Rehab** çıkıyor ortaya.

Önce caz vardı...

Kitaplar da gösteriyor ki Amy'nin hayatında önce caz vardı. Bu müzik türüyle tanıştığında küçük bir kızdı. Uzun, siyah, dalgalı saçları olan zayıf, dans etmeyi ve şarkı söylemeyi çok seven bir kız... Babasının müzik arşivindeki caz plakları en büyük tutkusuydu. Henüz pikabı nasıl çalıştıracağını bile bilmediği yıllarda en sevimli hâlini takınıp çok sevdiği babasının yanına gider ve ona şöyle derdi: **"Plakları dinlemek istiyorum baba. Lütfen onları pikaba yerleştirmeme yardım eder misin?"**

Tam bir caz tutkunu olan baba, bu konuda kendisine benzediğinden şüphe duymadığı küçük kızını kırmazdı. 1950'li, 60'lı yılların en büyük şarkıcılarının **Sarah Vaughan**'ın, **Dinah Washington**'ın, **Lauryn Hill**'in, **Dusty Springfield**'in albümlerini peş peşe çalar ve hem kendisini hem de çocuğunu mutlu ederdi. Küçük kızın umutları vardı. Günün birinde o da dinlerken hayallere daldığı büyük şarkıcılar gibi olacak ve herkesi sesinin,

söyleyişinin güzelliğiyle büyüleyecekti. Geceleri yatağına uzanıp müzikle dolu düşler görür ve bir an önce büyümeyi dilerdi.

10 yaşındayken sahneye çıktı

Zaman hızla ilerledi. Küçük kız evdeki pikabı tek başına çalıştırabilecek hâle geldi. Artık sesini evin sınırları dışında da duyurmaya hazırdı. 10 yaşındaydı ve harika şarkı söylediğinin farkındaydı. Sesler, onun ağzından çıkarken güzelleşiyordu. Sahneye ilk kez 10 yaşındayken bir şarkı yarışmasının katılımcısı olarak çıktı. Sonrası çorap söküğü gibi geldi. Amy, her fırsatta şarkı söyledi. Kendisi gibi güzel sesli olan babası, **Frank Sinatra** şarkıları mırıldandığında onu dikkatle dinlerdi. Hiçbir zaman başarılı bir öğrenci olmadı Amy. Hep okulu kırıp dans etmek, şarkı söylemek istedi. **İlk albümü Frank 2003'te yayınlandığında artık yetenekli ama isimsiz bir şarkıcı değil ödüller, övgüler, hayranlıklar yağmurunda gülümseyerek yürüyen genç bir kadındı.**

Evet, sonu hüsrarla biten aşklar yaşadı, defalarca uyuşturucu krizine girdi ama sahneye çıktığında dertlerini unuttu. Kendi sesinden hoşnuttu. 2006'da **Back to Black** albümü yayınlanıp ününe ün kattığında kimbilir ne kadar mutlu olmuştu Amy. Uzun lafın kisası 27 yıl süren ama verimli bir hayattı onunki.

27'ler kulübünün üyesi

Şarkılarında caz, soul ve hip-hop'ı buluşturan Amy Winehouse, 27 yaşında terk-i diyar eden ilk ünlü şarkıcı değildi. Janis Joplin, Kurt Cobain, Jimi Hendrix ve Jim Morrison da onunla aynı yaşta ayrıldılar aramızdan. Ancak ünleri ve onlara duyulan sevgi, bu dünyada geçirdikleri zamanla uyumlu değil. Amy için de böyle olacağından hiç kuşum yok. Onun kendine özgü olağanüstü sesi, müthiş caz gırtlığı ve büyük bir kısmı kadın - erkek ilişkileri hakkındaki şarkıları yaşamaya devam edecek.

Amy Winehouse ise **"27'ler kulübü"**nün en özel ve yetenekli üyelerinden biri olarak daha uzun yıllar bize şarkılar söyleyecek. 23 Temmuz 2011'de kaybettiğimiz o ufak tefek, esmer, zayıf kızı hiç unutmayacağız.

operatik@gmail.com

twitter@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Duygularını seslerinde taşıyan kadınlar

Özlem Ertan 05.08.2013

 Duygularını seslerinde taşıyan kadınlar İlık bir bahar gecesi... Sıkıntılarını, kaygılarını bir geceliğine de olsa unutma kararı almış iyi giyimli kadınlar ve erkekler, Paris'in merkezindeki şık bir evin salonunda sohbet ediyor. Kemanların, çelloların sesleri konukların neşeli fısıltılarına şöyle bir değip geçiyor. **İnsanların kıyafetlerine bakılacak olursa 18. yüzyılın başlarında ya da ortalarında olmalıyız.**

Erkeklerin hepsi sağlıklı ve iyi görünümlü; belli ki hepsinin hâli vakti yerinde. Kadınların ise hemen hemen hepsi çok genç ve güzel. **Gece, ağır ağır akıyor. Gökyüzünü parlak ışıklarla aydınlatan dolunay, mavi yatağına**

uzanmış Paris'i izliyor. Tam hanımlar ile beylerin son Paris dedikodularından söz ettiği esnada ev sahibesi, durgun bir gölde süzüle süzüle ilerleyen bir kuğu gibi yavaş yavaş giriyor salona. Bu zarif, güzel kadının adı Violetta. Muhtemelen henüz 20'li yaşlarının başında. Ama hayatta o kadar çok insanla yüz yüze gelmiş ve bunların çoğunun yüzünde öyle riyakâr bakışlarla karşılaşmış ki erkenden büyümüş, olgunlaşmış. Tüm misafirler yapmacık bir sevinç gösterisiyle Violetta'nın etrafını kuşatıyor. Erkekler, onun elini tutmak, ince belini kavramak için yarış hâlinde. Kadınlar, yüzlerindeki kıskançlık gölgesini gülümsemelerle dağıtmaya uğraşıyor ama nafiye.

Violetta, toplumun ikiyüzlülüğünden fazlasıyla nasibini almış biri aynı zamanda. Yaşadığı zengin hayatı, birlikte zaman geçirdiği paralı erkekler sağlıyor ona. Ancak onun güzelliğinin etrafında pervane olan o zengin adamlardan müteşekkil cemiyet, Violetta ve onunla aynı durumdaki kadınları asla kendilerinden biri gibi görmüyor. Violetta, tabii ki her şeyin farkında ama sokakta yürürken üzerinde toplanan ayıplayan bakışlara aldırmamayı öğreneli uzun zaman olmuş.

Violetta'nın gözleri takılıyor

Güzel evsahibinin gözleri, hayranlıkla kendisine bakan genç erkeğe takılıyor. Göz göze geldiği delikanlının, çevresindeki diğer erkeklerden farklı olarak kendisine sevgiyle karışık bir hayranlıkla baktığını hemen anlıyor. Sonradan tanışıp adının Alfredo olduğunu öğreneceği genci o da ilgiyle süzüyor. Zaman akıyor; gece yarılanıyor... Salonda Alfredo'dan başka kimse kalmıyor. Genç, tüm cesaretini sözlerinde toplayıp **"Sana âşık oldum"** diyor Violetta'ya. Kadın, şaşkın ne yapacağını bilemiyor. İçten içe karşısındaki adamın söylediklerinde samimi olduğunu biliyor. Ancak, böyle bir birlikteliğin yürümeyeceğinden emin ve Alfredo'yu yanından uzaklaştırmaya çalışıyor. Delikanlı sonunda kadının arzusuna boyun eğip evden ayrılıyor ve ıssız sokakta durup aşkını geceye haykırmaya devam ediyor. Violetta'nın gözleri doluyor ve müzik ağır ağır ama zorlanmadan çıkıyor dudaklarının arasından. Güzel kadın, dakikalarca devam eden güzel şarkısıyla Alfredo'yu unutması gerektiğini anlatıyor.

Adı "Sempre Libera"

O şarkının adı **Sempre Libera**. İtalyan besteci Giuseppe Verdi'nin, konusunu Alexander Dumas Fills'in *Kamelyalı Kadın* romanından alan operası *La Traviata*'nın en sevilen ariyalarından biri... Nice sopranoyu üne kavuşturan ve hem yorum gücü hem de ses ustalığı gerektiren bu parça, zengin hayatının halısı altında nice acılar gizleyen Violetta'nın öyküsünün kısa hem de çok kısa bir bölümünü anlatıyor...

Hamlet'in Ophelia'sı

Çocukluktan gençliğe yeni adım atmış bir kız, nilüferlerle kaplı derin bir gölün önünde duruyor. Beyaz elbisesi rüzgârın önünde bayrak gibi dalgalanıyor. **Bakışları susuz kalmış kuyular gibi boş, yüzü karla kaplı dağlar kadar beyaz olan bu kızın adı Ophelia.** Hiç durmadan mırıldanıyor. Etrafında toplanmış onlarca insan acıklı gözlerle bakıyor ona ve söylediklerinden anlam çıkarmaya çalışıyor. **Belli ki zavallı Ophelia'nın akli kuş gibi havalanıp terk etmiş başını.** Konuşmalarından anlıyoruz ki Danimarka Prensi Hamlet'e duyduğu aşk onu mahvetmiş. Ophelia, dünyanın ortasında yalnız, kederli, duygularıyla, çaresizliğiyle baş başa duruyor. Hamlet'in onu deliliğin kuyusuna iten sözleri yankılanıyor kulaklarında. Şarkı söylüyor, mırıldanıyor, sonra yine şarkı söylüyor. Ne zamanki anlatacakları bitiyor yüksek bir tepeden boşluğa kanat açan bir kuş gibi göle atlıyor. Geriye onun kuş cıvıltılarını anımsatan güzel sesi kalıyor.

William Shakespeare'in *Hamlet* oyununun kahramanı güzel Ophelia, opera karakteri olduğundan beri daha çok şarkı söylüyor. **Ambroise Thomas**'ın *Hamlet* operasını bestelediği günden bu yana *Mais quelle est cette belle* ariasını söyleyerek ölüme atlıyor.

Nino Machaidze söylüyor

Gürcistanlı soprano **Nino Machaidze** son albümü *Arias & Scenes*'de hem Violetta oluyor hem de Ophelia. 1983 doğumlu sopranonun Sony Classical'dan çıkan yeni CD'sinde kimliğine büründüğü kadınlar bu ikisiyle de sınırlı değil: **Fransız besteci Jules Massenet**'nin *Manon* operasından **Manon**, yine aynı bestecinin, eseriyle aynı ismi taşıyan kahramanı **Thais**, Giacomo Puccini'nin *La Boheme* operasından **Musetta** ve daha niceleri...

Machaidze, İtalyan ve Fransız opera repertuarının duyguları seslerinde atan kadın kahramanlarını kıvrak ama aynı zamanda duygulu sesiyle yeniden yaratıyor. **Orkestra şefi Daniele Gatti** yönetimindeki Fransız Ulusal Orkestrası **çalıyor, Machaidze söylüyor**. Tenor **Atalla Ayan**, Violetta'nın ariası *Sempre Libera*'da ve **Jules Massenet**'nin *Manon*'unda ona eşlik ediyor.

Gürcistan'da Tiflis Konservatuari'nı bitirdikten sonra operanın mabedine, İtalya'daki **La Scala akademisine** gitmişti Machaidze. Burada önemli sayılabilecek başarılar kazanmış, oyunlarda rol almış, konserler vermişti. Sopranoya, sesini duyurması için ihtiyaç duyduğu şans Avusturya'da düzenlenen Salzburg Festivali'nden geldi. Yıllardan 2008'di. **Charles Gounod**'nun *Roméo et Juliette* (*Romeo ve Juliet*) operasında başrol oynayacak ünlü soprano **Anna Netrebko**'nun hamile olduğu anlaşılınca festival yöneticileri, onun yerine yeni bir solist bulma telaşına düştü. En uygun aday, 2006 yılında İstanbul'da yapılan **Leyla Gencer Şan Yarışması**'nda birinci olan Nino Machaidze'ydi. Soprano, bir ayda hazırlandığı Juliet rolünü o kadar iyi yorumladı ki, Salzburg Festivali onun hayatında bir dönüm noktası oldu.

Machaidze, şimdi konserler veriyor. Violetta'nın, Ophelia'nın, Manon'un, Musetta'nın öykülerini sesiyle yazıyor. Kelimelerin, müziğin içinde gizlenen nüansları arayıp buluyor. Son zamanlarda verdiği söyleşilere bakılacak olursa *Arias & Scenes*'de öykülerinin sadece bir bölümünü anlattığı kahramanları sahnede canlandırmaya hazırlanıyor. Operanın kadın karakterleri ise Avrupa kentlerinin renkli ışıklarla aydınlatılmış görkemli sahnelerinde, ünlü aktris **Angelina Jolie**'ye benzetilen Nino Machaidze'nin sesiyle yeniden doğmayı bekliyor.

operatik@gmail.com

twitter@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Onun şarkıları, bizim şarkılarımız

Özlem Ertan 12.08.2013

 Onun şarkıları, bizim şarkılarımız Enstrümanların akort sesleri duyuluyor önce. Buzukinin, bağlamanın, klavyenin, gitarın tellerinden yayılan nağmeler boşlukta birbirine karışıyor. Büyük ihtimalle bir an önce

sevdikleri şarkıcının sahneye çıkmasını bekleyen binlerce sabırsız dinleyici var etrafta. Kayıt cihazına yakalanmış fısıltıları, kelimeleri, dinleyicilerin heyecanını ele veriyor. Derken, şimşek gibi patlıyor alkışlar. Belli ki beklenen sanatçı sahneye çıktı, enstrümanların önündeki yerini ve mikrofonu eline aldı. Bundan sonrası saatlerce süren unutulmaz bir konser, binlerce kişinin hafızasına ve kayıt cihazının içinde dönüp duran bantlara bir daha silinmemek üzere kazınan şarkılar, müzikler, alkışlar, gülüşmeler, iç çekişler... Şarkılarını binlerce kişilik dinleyici korosunun eşliğinde zamanın çitlerinden aşırıp sonsuzluğa taşıyan bir şarkıcının müziğin sustuğu o kısa anlarda yaptığı kısa teşekkür konuşmaları...

Onun söylediği şarkıların hepsi ayrı bir âlem. **Anadolu'dan çıktıkları zorunlu yolculuğun sonunda kendilerini Yunanistan'ın "dışlanmışlar semti" Pire'de bulan** Rembetlerin **ezgileri de var içinde**, Apostolos Kaldaras'ın **popüler şarkıları da...** Üstelik bu konser kaydında, doğdukları toprakların müziğini evrenselliğin tahtına çıkaran besteciler **Mikis Theodorakis'in, Manos Loizos'un** eserleri de eksik değil.

SANKİ KONSER SALONUNDAYIM

Sanki, uzun yıllar önce, 1980'lerde yapılan konser kayıtlarından müteşekkil bir albüm dinlemiyorum da, büyük bir açık hava tiyatrosunda canlı canlı dinliyorum onu. O kadar gerçek ve canlı etrafta dönüp duran tüm o sesler... Şarkıların hepsi tanıdık; öyle ki ezgiler anıları, görüntüleri, duyguları peşisıra sürüklüyor. **Vangelis Papazoğlu'nun** şarkısı **Pende Hronia Dikasmenos**, bağlamanın tellerinden yayılan melodilerle başlıyor. Hani, **Yeni Türkü grubu** Türkçe sözlerle seslendirip **Yedikule** adını vermişti ya, işte o şarkı... Sonra **Yorgo Zabetas'ın** bestesi **To Gramma**, **Manos Loizos'un** duygulu şarkısı *Helidoni Mou*, **Mikis Theodorakis'ten Agapi** ve daha niceleri...

Kelimeler, paragraflar boyunca adını anmadım ama siz **Yorgo (George) Dalaras'tan** söz ettiğimi anladınız değil mi? En güzel Yunanca şarkılara yılların yoramadığı sesini veren Dalaras'tan ve onun konser albümünden. O konser albümü ki, Yunanistan'da 1983'te dinleyicilerin karşısına çıkmıştı. Aradan neredeyse 30 yıl geçtikten sonra AJS Müzik, Dalaras'ın alkışlar, enstrümanların akort sesleri ve dinleyicilerin sabırsız fısıltılarıyla dolu kayıtlarını Türkiyeli dinleyiciler için **Benim Şarkılarım** adıyla yayınladı. Yunanistan'da ilk yayınlandığında da **Ta Tragoudia Mou** yani *Benim Şarkılarım* demişti Yorgo Dalaras, bu canlı konser albümüne. Sonra da şu notu düşmüştü dinleyicilerine: "*Orpheus'un arka sahnesinden Alexandroupolisli Lefterakis gelir ve şöyle der: 'Hey Yorgo, ne yapacağız? Şehre dönünce dinlemek için konseri yine kayıt çalara mı kaydedeceğiz? Artık canlı performanslarından oluşan bir albüm çıkar'. Daha sonra, Pire'den başka arkadaşlar da geldi ve bana yine aynı şeyleri söylediler. Ve de bazı eşsiz anlar var, dinleyicilerle kurulan gerçek iletişim dakikaları... Albüm kayıtlarına sıkıştırılamayan ama dinledikçe hatırladıklarımız... Manos Hacıdakıs'in bana bir zamanlar söylediği gibi bu işe yıllarını vermiş bir şarkıcının gerçek bir sanatçıya dönüştüğü anlardır bunlar."*

İZMİR GÖÇMENİ BİR ANNE

Evet, İzmir göçmeni bir anneyle Rembetiko bestecisi, müzisyeni bir babanın oğlu olarak müziğin içine doğan Yorgo Dalaras'ın gerçek bir sanatçı olduğunu kanıtladığı anlar gizli *Benim Şarkılarım'da*. Müziğini binlerce kişilik dinleyici korolarıyla birlikte kanatlandırdığı anlar... Dinleyicileri tıpkı şimdi olduğu gibi o zaman da ezbere biliyordu onun şarkılarını. Çünkü onlar hem Yorgo Dalaras'ın hem de dinleyicilerinin şarkıları.

Şimdi de Kavafis Projesi'yle geliyor

Yıllar önce Mısır'ın İskenderiye kentinde doğan Yunan dilinin büyük şairi **Konstantin Kavafis**'in dizeleri geçiyor aklımdan. **Şehir** isimli unutulmaz şiirinde, *"Yeni bir ülke bulamazsın, başka bir deniz bulamazsın./ Bu şehir arkandan gelecektir./ Sen gene aynı sokaklarda dolaşacaksın./ aynı mahallede kocayacaksın./ aynı evlerde kır düşecek saçlarına./ Dönüp dolaşıp bu şehre geleceksin sonunda./ Başka bir şey umma./ Ömrünü nasıl tükettiysen burada, bu köşecikte./ öyle tükettin demektir bütün yeryüzünde de"* diyen şairin yüzü gözlerimin önüne geliyor.

Kulaklarımda, senfonik bir orkestranın çaldığı müziği tamamlayan koronun sesi. Bekliyorum, birazdan Yorgo Dalaras, Kavafis'in dizelerini sesinin rüzgârıyla kanatlandıracak. Ezgiler kuş olup şehirler, ülkeler, iklimler boyunca uçacak ve geçtiği her yerde iz bırakacak. Evet, doğru anladınız. **Dalaras, şu sıralar Konstantin Kavafis'in şiirleriyle ilgili bir proje üzerinde harıl harıl çalışıyor. Yunan besteci Alexandros Karozas'ın bestelediği dizeleri sesi ve yorum gücüyle müzikseverlerin hayatına katmaya hazırlanıyor.** Ben de bekliyorum. Kavafis Projesi'nin tadımlık tanıtım videolarının vaat ettiği müzik ve şiir dünyasının görkemli kapisından bir an önce geçmeyi umuyorum.

Kavafis Projesi'nin prömiyeri 30 Kasım 2013'te Viyana'da yapılacak. Dalaras, büyük bir orkestra ve çoksesli koronun eşliğinde büyük Yunan şairin şiirlerine ses verecek. Sonrasında yayınlanacak albüm ise 1933 yılında kaybettiğimiz Kavafis'in kelimelerini dünyanın her köşesine götürecektir. Karozas'ın müziği, Kavafis'in dizeleri ve Dalaras'ın sesi... Nasıl, heyecanla beklemeye değer değil mi?

operatik@gmail.com

twitter@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Rock'n Roll kralı, her daim kraldır

Özlem Ertan 19.08.2013

Rock'n Roll kralı, her daim kraldır Farklıydı ve tam da bu yüzden herkesin ilgisini çekiyordu. Yeni yetmelerin hıncahınç doldurduğu konser salonlarında şarkı söylüyor, dans ediyor, gitar çalıyordu. Ne zaman süslü giysileri ve gitarıyla sahnede görünse seyirci sıralarından yükselen çığlıklar kasırga olup salonun kapılarını zorluyordu. **O, kraldı. Rock'n Roll'un ölümsüz ve yeri doldurulmaz kralı.** Henüz ilk plağını kaydettiğinde müzik âleminin zirvesindeki tahtına oturdu ve bugüne kadar hiç kimse onu yerinden edemedi.

Onun adı Elvis Presley. Ölümünün üzerinden 36 yıl geçmesine rağmen **Rock'n Roll** denince akla ilk gelen isim...

Geçen cuma günü yani 16 Ağustos 2013'te dünyanın hemen hemen her köşesinde kimbilir kaç müzik tutkunu gazetelerde, internet sitelerinde, dergilerde onunla ilgili yazılar, haberler okudu. Bilenler bilmeyenlere Elvis Presley'in Rock'n Roll'a ve müziğe yön veren önemli biri olduğunu anlattı. **O olmasaydı Rock'n Roll**

muhtemelen farklı bir çizgide ilerleyecekti. Bu gerçeğin Elvis Presley'in müziğinden, tarzından beslenen onlarca şarkıcı ve grup için de geçerli olduğunu kim inkâr edebilir?

EN ÇOK O TAKLİT EDİLDİ

Hafızalarda iz bırakan, sanata yön veren ve bu yüzden de **"unutulmazlar kulübü"**nün daimi üyesi olan sanatçıların taklitlerinin türemesi kaçınılmaz. Elvis Presley, en çok taklit edilen ünlüler arasında. 2010'lu yıllarda bile onun tarzında giyinen, Elvis gibi dans etmeye, şarkı söylemeye çalışan birçok insan sahnelerde arz-ı endam ediyor. Onları izleyenler ise **"gerçek kralı görebilseydik, sesini canlı canlı dinleyebilseydik keşke"** demeden edemiyor.

Bu derece önemli ve vazgeçilmez olmasını sağlayan birçok özelliği vardı Elvis Presley'in. Her şeyden önce doğaldı. Şarkı söylemek, dans etmek içinden geliyordu. Sahneye çıkmak onun için su içmek, yemek yemek, yürümek kadar doğal ve gerekliydi.

YOKSUL AMA MÜZİKLE DOLU

Müzik yeteneği genellikle küçük yaşlarda kendini belli eder, bilirsiniz. Rock'n Roll'un Kralı için de böyle olmuştu. 8 Ocak 1935'te Mississippi'de doğan Elvis Presley, yoksul ama müzikle dolu bir çevrede büyümüşü. Adı İsveççe'de **"çok akıllı"** anlamına gelen **"Kral"**, biraz büyüüp tek başına sokakta yürüyebilecek hâle geldiğinde, kalabalık ailesinin peşine takılıp pazar sabahları kilisede almaya başladı soluğu. **Kilisenin duvarlarına çarptıkça büyüyen ilahiler küçük Elvis'i büyülüyordu. Kulakları, müziğin nüanslarını tıpkı usta bir avcı yakalıyordu.** Sonra da duyduğu ezgileri güzel sesiyle söylüyordu. Elvis, müzikten vazgeçemeyeceğini daha o zaman anladı. **Hiç durmadan şarkı söyledi, zamanının en önemli Blues şarkıcılarını dinledi.** B.B. King, Howlin Wolf ve Arthur Crudup onun favorisiydi.

TENNESSEE'YE DOĞRU

Yıllardan 1948'di. Elvis'in ailesi, eşyalarını eski bir kamyonun kasasına yükleyip Tennessee'ye doğru yola çıktı. Kimbilir belki orada kendilerine yeni ve daha rahat bir hayat kurarlardı. Ne de olsa müzik tutkunu Elvis'in ebeveyni düzenli olarak para kazanamıyordu. Babası, her ne iş olursa yapıyor ve ailesini geçindirmeye gayret ediyordu. Elvis'in ilk gençliği bu kentte Blues şarkıcılarının iç yakan şarkılarını dinleyerek geçti. Okuldan döner dönmez siyahî yorumculardan öğrendiği ezgileri söylemeye başlıyor ve gitar çalıyordu. Liseyi bitirdiğinde, artık para kazanması ve kendi kendine yetmesi gerektiğini biliyordu. **Yakışıklılığıyla daha o zaman çevresindeki genç kızların kalp atışlarının hızlanmasına neden olan Elvis, müzik tutkunu bir kamyon şoförü oldu sonunda.** 1950'li yılların Amerika'sını arşınlarken şarkı söyleyen ve günün birinde sesini herkese duyurma hayalleri kuran bir şoför...

Onun en önemli meziyetlerinden biri de düşlerinin peşinde koşmaktan hiç vazgeçmemesiydi. Eğer, güzel sesli ve kıt kanaat geçinen bir adam olarak yaşamayı kabullenseydi nasıl Rock'n Roll'un kralı olabilirdi ki?

SİYAHLAR GİBİ ŞARKI SÖYLÜYOR

Elvis Presley, 1954 yılının sıcak bir temmuz günü cesaretini toplayıp Sun Plak Şirketi'nin kapısını çaldı. **Yorumunun ve müzik tarzının farklı olduğunu, bir şans verildiği takdirde sesini Amerika'nın hatta**

dünyanın her köşesine duyurabileceğini biliyordu. Kayıt firmasının önünde beklerken şarkılar, sesler hızla aklından geçiyordu. Şirketin sahibine "**Annem için bir plak doldurmak istiyorum**" dedi. Yüzü, inancının ve kendine duyduğu güvenin ışıyla pırıl pırıl parlayan bu genç adam, kapıdan geri çevrilmeyeceğini biliyordu. Stüdyoya girdi, şarkılarını söyledi. **Sesi, siyahî Blues şarkıcılarınıninki gibiydi. Plak firmasının sahibi siyahlar gibi şarkı söyleyen bu beyaz adamın adını aklının kara tahtasına beyaz harflerle yazdı.** Sonra da şöyle seslendi Elvis Presley'e "**Adresini ve telefonunu sekreterime bırak. Seni arayacağız**".

Güzel sesli genç adam, söyleneni yaptı ve sonra da sıradan hayatına döndü. Amerika'nın alev alev yanan asfalt yollarında direksiyon salladı. Tam aradan geçen zamanın plak kaydetme umutlarını zayıflattığı günlerden birinde telefonu çaldı. Plak şirketinden aranıyordu...

BAŞARI İLK KAYITLA GELDİ

Firma, sonunda siyahî sesli beyaz gençle ilgilenmeye karar vermişti. Elvis'in **That's Alright Mama** şarkısı karşı konulmaz bir büyü gibi dinleyen herkesi etkisi altına aldığında plak şirketinin sahibi ne kadar isabetli bir tercihte bulunduğunu gördü. Artık herkes, özellikle de gençler benzersiz bir tarzı olan yakışıklı Elvis'i dinliyor, kızlar onu dans ederken gördüğünde kendinden geçiyordu. Yıllardan 1955'ti ve henüz 20 yaşındaki Elvis, "**kral**" olmuştu bile. Sonrası çok hızlı gelişti. Zamanın en önemli plak şirketi RCA ile sözleşme imzalamasının ardından **Heartbreak Hotel, Don't be Cruel, Love Me Tender** gibi hit şarkılar peş peşe geldi. Elvis, durmadan şarkı söyleyip dans ederken Rock'n Roll tarihinin en güzel sayfalarını yazıyordu. **Hollywood stüdyolarındaki film çekimlerinde geçirdiği zamanları saymazsak müzikten hiç kopmadı Elvis.**

SOKAĞA ÇIKAMAMAK

Zaman geçtikçe sokaklarda keyfince yürüyemeyeceği, artık dinleyicilerine yeni ve farklı şarkılar hediye edemeyeceği düşüncesi onu yıprattı. Kilo aldı, zaten zayıf olan bünyesi iyice güçsüz düştüğünde ilaç kutularını kurtarıcı olarak görmeye başladı. İlerleyen zaman, orijinal şarkılar üretememe korkusu ve kapana kısılmışlık hissi kralı yavaş yavaş tüketti. **16 Ağustos 1977'de evinde tek başına hayata veda etti.** Kralın cansız bedeninin etrafında ilaç kutuları bulundu.

Aradan 36 yıl geçti ama kral hâlâ müzik ülkesinin en yüksek dağındaki tahtında oturuyor. Kendine özgü tarzı, dansları, kıyafetleri ve doğallığıyla Rock'n Roll tarihinin seyrini değiştirdiğini bilmenin verdiği mutlulukla sonsuzca gülümsüyor.

operatik@gmail.com

twitter@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bodrum'da güneşi batıracak

Özlem Ertan 22.08.2013

 Bodrum'da güneşi batırarak Soprano **Angela Gheorghiu**, Bodrum'da gün batarken sahneye çıkacak. Kan kırmızısı yaz güneşinin uykuya çekilmeye hazırlandığı dakikalarda kalabalık orkestranın önünde durup heyecanlı bir bekleyiş içindeki dinleyici topluluğuna şöyle bir bakacak. Belki de bu esnada beyaz badanalı, mor salkımlı Bodrum evleriyle çevrelenmiş sokaklardan çıkıp denize doğru koşan rüzgârı yüzünde hissedip mutlu olacak. Sonra, orkestra şefinin işaretiyle birlikte aklındaki düşünceleri uzaklaştırıp tüm dikkatini müziğe verecek.

Evet, çok değil iki gün sonra dünyaca ünlü **Rumen soprano Angela Gheorghiu**, bu yıl dokuzuncusu düzenlenen D-Marin Turgutreis Uluslararası Klasik Müzik Festivali'nin açılışını yapacak.

VERDİ ESERLERİ SÖYLEYECEK

Klasik müzik dinleyicileri bilirler, D-Marin Turgutreis, yaz aylarında Türkiye'de düzenlenen önemli festivallerden biri. Büyük şehirlerin karmaşasını, kirli havasını ardında bırakıp kendini güneyin sakin sokaklarına, altın renkli kumsallarına atanların akşam vakti sığındığı görkemli bir müzik koyu da diyebiliriz bu etkinlik için. **24, 25, 27, 28 Ağustos akşamları Bodrumlu sanatseverleri bir araya toplayacak olan festival, Angela Gheorghiu vasıtasıyla büyük İtalyan opera bestecisi Giuseppe Verdi'ye de selam gönderecek.** Malum 2013, hem **Giuseppe Verdi**'nin hem de Alman besteci **Richard Wagner**'in 200. doğum yıldönümü. Dünyanın hemen hemen her köşesindeki konser ve opera salonlarında bu iki kompozitörün eserleri seslendiriliyor. Hâl böyleyken Turgutreis Klasik Müzik Festivali'nin açılış konserinin Verdi'nin müziğiyle taçlandırılması şaşırtıcı değil.

Angela Gheorghiu, koyu renkli lirik soprano sesiyle Giuseppe Verdi ariyalarını ne kadar güzel söyler değil mi? Sahnede görünür görünmez önce güzelliğiyle sonra da sesiyle etkisi altına alır dinleyicilerini.

ONUNLA ÜNE KAVUŞTU

Bu bestecinin Angela Gheorghiu için özel bir önemi de var. **Soprano, 1994 senesinde Verdi'nin La Traviata operasında başrol Violetta'yı seslendirdikten sonra üne kavuşmuştu.** Şarkı söyledikçe renkli bir yelpaze gibi açılan sesiyle toplumun "hafifmeşrep" olarak tanıdığı Violetta'nın yaşadığı umutsuz aşkın öyküsünü anlatmıştı. Soprano, aynı bestecinin La Forza Del Destino / Kaderin Gücü, Aida, Il Trovatore, Simon Boccanegra, I Vespri Siciliani gibi operalarını da seslendirdi. Hatta 2000 senesinde **Verdi Heroines / Verdi Kahramanları** isimli bir albüm hazırladı.

İTALYAN OPERALARI

Pürüzsüz, geniş, koyu renkli ve kıvrak bir sesi vardır Gheorghiu'nun. Üstüne üstlük çalışkandır, hırslıdır. **Sadece Verdi repertuarının değil tekmi İtalyan operalarının yıldızıdır. Puccini'nin, Donizetti'nin, Bellini'nin** eserlerindeki yorumuyla her daim sevenlerinin hafızalarında. Tabii ki sanatçının Fransız operalarındaki icrasını da unutmamak lazım. Zaman zaman koyu sesli sopranolar, mezzosoprano ses için bestelenen ariyaları da seslendirirler. Angela Gheorghiu, Georges Bizet'nin Carmen'ini yorumlayarak uzun zaman önce bu sopranolar arasındaki yerini almıştı.

ROMANYA'DAN İNGİLTERE'YE

O, şimdi dünyanın en tanınmış opera solistlerinden biri. Gazetelerde, dergilerde boy boy fotoğrafları yayımlanıyor. İnsanlar onun konserlerine güçlükle bilet bulabiliyor.

Gheorgiu'nun ışıltı giysilerine, kendine güvenli duruşuna, yorumuna hayranlık duyan o kadar çok insan var ki... Romanya'da 1965'te dünyaya gelen sopranonun, şimdiki durumuna gelmesinde çalışkanlığının, azminin ve kendine duyduğu inancın yanında şansın da etkisi var kuşkusuz.

Tren makinisti bir babayla terzi bir annenin çocuğu olarak Romanya'nın Burlacu kentinde dünyaya gelen Gheorghiu'nun müziğe meraklı bir ailesi yoktu ama yeteneği vardı. Altı yaşında Burlacu Kültür Merkezi'nde sahneye çıkıp Brahms'ın ninnilerini söyleyen soprano, müzikten hiç vazgeçmedi. Ülkesinde konservatuar eğitimi aldıktan sonra İngiltere'ye gitti ve üst üste önemli başarılar kazandı. **1994'te La Traviata ile elde ettiği başarı, onun için dönüm noktasıydı.** O zamandan beri opera dünyasının zirvesinden inmeyen soprano, şimdi Türkiye'ye gelecek. Bodrum'da güneş batarken, tenor Teodor Ilincai ile birlikte sahneye çıkacak ve Ramon Tebar yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın eşliğinde Verdi ariaları söyleyecek.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Fazıl Say'ın evreninde neler var

Özlem Ertan 26.08.2013

 Fazıl Say'ın evreninde neler var Milyarlarca yıl önceydi... Etrafta ne canlı bir varlık ne de herhangi bir nesne vardı. Derin, karanlık ve sessiz bilinmezliğin hüküm sürdüğü zamanlardı... Derken büyük bir patlama oldu. Sonrasında da evren doğdu. Evren, ilk başlarda yalnız, suskun adımlarla hiç durmadan yürüyen büyük bir boşluktu. Yerinde duramıyor ve aynı kalamıyordu. Hiç durmadan büyüyor, genişliyordu. Sadece kendisinin duyabileceği çığlıklar atarak yalnızlığının kalın perdesinde delikler açmaya çalışan kâinat, gün geldi doğurdu. **Siyah ve geniş bedeninden yıldızlar, gezegenler, asteroidler, kuyruklu yıldızlar ve envaiçeşit gök cismi çıkardı.** Artık kimsesiz değildi. Varlığını aydınlatan güneşleri vardı. Kendisini izliyor ve siyah bedeninde değerli taşlar gibi duran yıldızlara gururla bakıyordu.

ÇOCUKLARI ÖLÜYORDU

Kâinat, doğurganlığını keşfettikten yıllar sonra çocuklarının ölümlü olduğunu fark etti. Evet, evlatlarının hepsi uzun ömürlüydü ama ölümsüz değildi. Yıldızlar vakti zamanı geldiğinde patlıyor, kararıyor ve boşluğa karışıp yok oluyordu. Üstelik ölümlükten çevrelerindeki gezegenleri ve onların uydularını da yanlarında götürüyorlardı. Evren, her yok oluşta üzüldü, üst üste gelen acılarını kadim hafızasına kaydetti. Ancak elinden gelen bir şey yoktu. Zaman kendi yolunda ilerliyordu.

Evren, çocuklarının da doğurgan olduğunu anlamakta gecikmedi. Kâinatın sonsuz bedeninde kendi eksenlerinde dönüp duran gezegenlerin bazılarında hayat vardı. Hareket eden, düşünen, hatta konuşan varlıklar bu seyyarelerdeki düzlüklerde, dağlarda yaşıyorlardı. Evren, hem hayatın merkezi hem de en büyük

yaratıcısıydı ve yaşadığı müddetçe mütemadiyen genişleyeceğini, bedeninde tomurcuklanan yaşamları izlemeye devam edeceğini biliyordu.

KÂİNATIN ÖYKÜLERİ

Evrenin tüm öykülerin kaynağı olduğunu düşündünüz mü hiç? O olmasaydı ne yıldızlar ile gezegenler olurdu ne yaşam, ne de duygular. Hayat, dünyaya kaynağı belirsiz bir su damlası gibi düştü ve sonra tıpkı evren gibi hiç durmadan genişledi, yayıldı. Sonra öyküler, yaşamın sonsuz düzlüklerini orman gibi kapladı. Binlerce yıldan beri yaratıcı insanların romanlarında, resimlerinde, senfonilerinde, operalarında anlattığı envaiçeşit hikâye evrenin sonsuz, karanlık boşluğunda doğdu.

Piyanist ve besteci **Fazıl Say**, öykülerini müzikle anlatan bir sanatçı. Onun senfonilerinde her ses bir kelime işlevi görüyor. Notaların birlikteliğinden öyküler doğuyor. Bestecinin kısa süre önce İmaj Müzik'ten yayınlanan son albümünde yer alan **Mezopotamya** ve **Universe (Evren) senfonileri** için de bu durum geçerli. Bestecinin, **Mozarteumorchester Salzburg** ve **Franfurt Radyosu Senfoni Orkestrası**'nın siparişi üzerine bestelediği üçüncü senfonisi *Universe*, ilk olarak 7 Ekim 2012'de, Mozart'ın doğum yeri Salzburg'da seslendirilmişti. Avusturyalı müzikseverlerin hıncahınç doldurduğu konser salonunda evren doğmuş, genişlemiş, Venüs'e meteor yağmış, Jüpiter'de fırtına çıkmış, Dünya'ya benzeyen bir gezegen keşfedilmiş, yıldızlar patlamış ve evrenin oluşumunu sağlayan karanlık maddenin sesi duyulmuştu.

EVRENİ ANLATTI

Evet, Fazıl Say bu "**bilim senfonisi**"nde hayatın başlangıç noktasını yani **evreni** anlatıyor. **Universe**'in ilk bölümü olan "**Evrenin Genişlemesi**", adı üzerinde kâinatın mütemadiyen büyümesi hakkında. Sesleri takip ediyor ve öykünün tüm ayrıntılarına vâkıf oluyorsunuz. Nadiren kullanılan **theremin** adlı enstrümandan yayılan sesin uzay boşluğunda umutsuzca yankılanan bir çığlığı anımsattığını düşünmeden edemiyorsunuz.

İkinci bölüm "**Venüs**" ün bilimkurgu filmlerinin senaryolarını aratmayan ilginç bir öyküsü var. Buna göre, bir zamanlar Venüs'te yaşam varmış. Ancak şiddetli bir meteor yağmurunun sonunda ıssız, ölü bir gezegen olmuş Venüs. Besteci bu bölümde trompetlerin sert vuruşlarıyla göktaşı yağmurunu resmediyor. Ölümün kaçınılmaz olduğunu anlayan Venüslülerin korkusunu ise tıpkı **theremin** gibi nadiren kullanılan bir enstrüman olan **waterphone** temsil ediyor. "**Jüpiter'de Fırtına**"da Güneş Sistemi'ndeki en büyük gezegende uğuldayan rüzgârların sesini duyuyorsunuz sanki.

Uzun lafın kisası Fazıl Say'ın Universe Senfonisi, evrene dair bilimkurgu öykülerinden müteşekkil güzel bir öykü kitabı gibi.

Mezopotamya'nın, savaşın sesi

Uygarlığın doğum yeri... Köylerin, kentlerin, yazının, edebiyatın, sanatın doğumuna tanıklık eden kadim **Mezopotamya**... Fazıl Say, İstanbul Müzik Festivali'nin siparişi üzerine besteleyip **Mezopotamya** adını verdiği ikinci senfonisinde kadim Ortadoğu topraklarının hüzünlü öyküsünü tarih ve antropoloji kitaplarından çok daha iyi anlatıyor. Hepsinden önemlisi müziğiyle dinleyicilerin kalbine dokunuyor.

İki çocuk var bu eserde. Bir de Mezopotamya'yı koruyan, Dicle ve Fırat nehirlerinin arasında uzanan bu bereketli topraklarda yaşanan acıları kalbinde hissedenden bir melek. **Say'ın, dünya prömiyeri 23 Haziran 2012'de Haliç Kongre Merkezi'nde yapılan eserinin "başkahramanları" olan çocukları** Bülent Evcil'in **çaldığı bas flüt ile** Çağatay Akyol'un **nefesiyle hayat verdiği bas blok flüt simgeliyor. Theremini ise** Carolina Eyck **çalıyor.**

İmaj Müzik'ten çıkan albümdeki kayıt prömiyer akşamı yapılmış. **Eserde solistlere** Gürer Aykal **yönetimindeki Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası (BİFO) eşlik ediyor.** Bestecinin, "**Savaş ve ölüm kültürüne karşı bir barış çağrısıdır**" dediği eseri Kürtçe bir Urfa türküsünün temasıyla başlıyor. Bas flüt ile bas blok flütün etnik enstrümanlarinkini andıran tınısı, anlatılanın katıksız bir doğu öyküsü olduğunu ortaya koyuyor.

Besteci, bu eserinde doğayı bir ressam gibi tasvir ediyor. Öyle ki, dağlar arasında ağır ağır akan Dicle'nin, yatağına sığmayıp coşan Fırat'ın, delici ışıklarını toprağa saplayan Güneş'in, ürkütücü bir hayalet gibi karanlıkta yükselen Ay'ın sesini duyabiliyorsunuz.

Eserin anlatıcısı iki çocuktan birini simgeleyen bas flüt, "**Kurşun**" adlı yedinci bölümde vurulup ölüyor ve bas blok flütün canlandığı ikinci çocuk yoluna tek başına devam ediyor. Tıpkı, Kuzey Mezopotamya'daki, resmî adıyla Güneydoğu Anadolu'daki bitmek tükenmek bilmez savaşta çocuğunu, arkadaşını, kardeşini, annesini, babasını kaybeden acılı insanlar gibi derdini, tasasını peşinde sürüklüyor.

Say, tıpkı *Universe*'de olduğu gibi *Mezopotamya*'da da ne kadar iyi bir öykü anlatıcısı olduğunu ortaya koyuyor.

operatik@gmail.com

twitter@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Vikingleri böyle bilmezdik

Özlem Ertan 01.09.2013

 Vikingleri böyle bilmezdik Zamanda yolculuk yapmayı arzuladığınız oldu mu hiç? Adları ve yüzleri çoktan unutulmuş eski çağ insanlarıyla birlikte güneşin ısıttığı tapınak avlularında akşamı karşılamamanın ne kadar ilginç olabileceğini düşündünüz mü? Peki, firavunlar zamanının Mısır'ında asilzade olmak ister miydiniz? Belki de tercihinizi sekiz ile on birinci yüzyıllar arasında İskandinavya'nın soğuk, karanlık ama çekici ikliminde yaşayan Vikinglerin arasına karışmaktan yana kullanırsınız. Bu sarışın, iri yapılı insanlarla birlikte yağma seferlerine çıkmak, kanla sulanan savaş meydanlarında dolaşmak korkutucu mu geldi yoksa? Durun hemen ürkmeyin. Evet, Vikingler savaşçı bir halktı ama yaşamları dövüşmekten ibaret değildi. Kıyısında yaşadıkları soğuk denizlerde büyük gemileriyle dolaşırlar ve maceralar yaşamayı severlerdi.

Birçoğumuzun sandığı gibi boynuzlu başlık da takmazlardı Vikingler. "Zamanda yolculuk yapmak imkânsız.

Vikinglerin, eski Mısırlıların ya da Romalıların yaşamına nasıl tanıklık edebiliriz” dediğinizi duyar gibiyim. Evet, zamanda geriye gidemeyiz ama geçmiş deneyimlemenin birçok yolu var. Tarihî romanlar okumak ya da filmler, diziler izlemek gibi...

HISTORY CHANNEL SUNAR

Eğer, “Vikinglerin yaşamına tanıklık etmek isterim, üstelik macerayı çok severim” dersanız Vikings / Vikingler adlı televizyon serisini izlemenizi öneririm. Tarih hakkında birbirinden güzel belgeseller yayınlayan History Channel, zaman zaman dizilere de imza atıyor. Bu kanalda birkaç ay önce yayınlanmaya başlayan ve kısa sürede sevilen yapımlar arasındaki yerini alan Vikings, nihayet bizim kanallardan birinin de programına girdi. Dizinin ilk bölümünü bu akşam 22:00’da CNBC-e’de izleyebilirsiniz. The Tudors ve Camelot gibi sevilen tarihî dramaların arkasındaki isim olan Michael Hirst’ün yarattığı Vikings, ikinci sezon onayını da aldı.

Şimdi biraz da başrollerini Travis Fimmel, Clive Standen ve Katheryn Winnick’in paylaştığı dizinin konusundan söz edelim.

BATI’YA AÇILMAK GEREK

Ragnar Lothbrok, güzel karısı ve iki çocuğuyla birlikte deniz kıyısındaki köyünde yaşayan bir savaşçıydı. Yılın belli dönemlerinde liderleri Earl ve diğer savaşçılarla buluşup Baltık kıyılarına gidiyor ve ganimet topluyordu. Yiğit ama savaş söz konusu olduğunda acımasız biriydi Ragnar. İstila etmek amacıyla ayak bastığı topraklarda karşısına çıkan hiç kimseye acımıyor ve tüm kurbanlarını balta darbeleriyle ortadan kaldırıyor. Bir gün, kardeşi Rollo ile birlikte savaş meydanındayken savaş ve bilgelik tanrısı Odin’i gördü. Kısa süre içinde birkaç doğaüstü olayla daha karşılaşınca Odin’in kendisine mesaj vermeye çalıştığından emin oldu. O güne kadar hiçbir Viking, gemiyle Batı’ya açılmamıştı. Kim bilir orada ne zengin kentler vardı. Savaşçı düşündü ve Odin’in mesajının da bununla ilgili olduğuna karar verdi. Ancak köydeki tüm gemileri elinde bulunduran Earl, Batı’ya açılma fikrine karşıydı; üstüne üstlük emirlerine karşı gelinmesinden hiç hoşlanmayan, zorba ve acımasız bir liderdi. Tam da bu yüzden Ragnar’ın önerisini tehditkâr bir dille reddetti. Ancak efsanevi savaşçı, kafasına koyduğunu yapmaya kararlıydı.

GERÇEK BİR SAVAŞÇI

Dizinin başkarakteri Ragnar Lothbrok’un adı Kuzey Avrupa kökenli destan ve efsanelerde sık sık geçiyor. Dizinin yaratıcısı Michael Hirst, senaryoyu kaleme alırken bu metinlerden de yararlanmış ve ortaya tarih meraklılarının ilgisini çekebilecek bir yapım çıkmış. Görsel yönetimi, oyuncular, senaryosu ve müziğiyle başarılı bir dizi olan Vikings, izlenmeye değer. **CNBC-e / 22:00**

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kösem Sultan acımasızdı ama...

 Kösem Sultan acımasızdı ama... İktidarı ve dokunulmaz olmayı seviyordu. Etrafındaki herkesin kendisine tâbi olması onun için çok önemli ve gerekliydi. Süslü giysileri ve gösterişli takılarıyla **Topkapı Sarayı'nın harem dairesinde** görüldüğünde tüm cariyeler başlarını önlerine eğip ve korkudan ellerinin titremesine engel olamazlardı. Herkes ürkerdi ondan. Sadece kadınlar değil, erkekler de... Yeri geldiğinde ne kadar acımasız olabileceğini bilmeyen yoktu. Ne de olsa öz oğlu **Padişah I. İbrahim** öldürülürken sesini çıkarmadığı hatta bunu onayladığı sadece saray ahalisinin değil halkın da malûmuydu.

Onun adı Mahpeyker Kösem Sultan'dı. Osmanlı tarihinin en güçlü kadını, tam beş padişah görmüş ve hepsinin de hükümdarlık döneminde devlet yönetiminde etkili olmanın yollarını aramış, demir gibi güçlü ve eğilip bükülmez bir sultan...

Mahpeyker Kösem Sultan, tamı tamına 362 sene evvel, 2 Eylül 1651'de Topkapı Sarayı'nın harem dairesinde zülüflü baltacı Kuşçu Mehmet tarafından boğularak öldürülmüştü. Çok sevdiği iktidara ve saraya bir daha dönmek üzere veda ettiğinde 61 yaşındaydı. Aralarında hanedan mensuplarının da olduğu birçok kişi, onun yaşamı boyunca iktidarını daim kılmak için yaptıklarının bedelini ölererek ödediğini düşündü. Ancak halk içinde, onun sarayda kararlı adımlarla yürüyen ölümden kaçmak amacıyla saklandığı dolapta bulunup katledilmesinden acı duyanların sayısı da az değildi. **Evet, gerekli olduğunu düşündüğü zamanlarda acımasızdı ama aynı zamanda fakirlere, düşkünlere yardım etmeyi seven biriydi Mahpeyker Kösem Sultan.**

KİM BİLİR NERELİYDİ

Osmanlı tarihinin güçlü kadın karakterlerinin ortak özelliklerinden biri değil mi acımasızlık? Bu yüzden onları yargılamak mümkün ama anlamak da lazım galiba. Ne de olsa iktidarı ve gücü elinde tutanların hayatta kalabildiği bir dünyadan söz ediyoruz.

Mahpeyker Kösem Sultan'ın genç yaşta sahip olduğu ayrıcalıkları kısa süreliğine de olsa yitirdiği zamanlar oldu. Kimbilir kaç zekâ ürünü saray entrikasıyla karşılaştı ve hepsinin üstesinden gelmeyi başardı. Sonunda Saray'ın geniş ve dipsiz bir kuyu kadar derin odalarında yok olup gitmemenin yolunu acımasızlığın yağlı ipine asılmakta buldu.

Hürrem Sultan ile Mahpeyker Kösem Sultan'ın da dâhil olduğu birçok padişah annesinin cariyeler olarak Topkapı Sarayı'nın haremine girmeden evvel nasıl bir hayat sürdüğü, nerede doğduğu tartışmalı. Onlar, ailelerinden koparılıp Osmanlı Devleti'nin görkemli başkentine götürüldüler. Zekâları, çalışkanlıkları ve güzellikleriyle kaderlerine yön vermeleri ise en önemli ortak noktalarıydı.

Kösem Sultan'ın Bosnalı ya da Yunan olduğu söylenir. Bu iki ihtimalden hangisinin gerçek olduğunu kim bilir?

Kimilerine göre tıpkı Hürrem Sultan gibi bir papazın kızı olan Kösem Sultan'ın hayatı, padişah I. Ahmed'in haremi olmasından sonra değişti. Artık Saray'daydı, herkesin gözü üzerindeydi ve sadece 13 yaşındaydı.

Tarihçilerin, vakayinâmelere dayanarak aktardıklarına göre, Sultan'ın ilk başlarda huzurlu bir hayatı vardı. Tasavvufa meraklı olan I. Ahmed ile birlikte dergâhlara gider ve çocuklarıyla ilgilenirdi. Hayat, ısıltılı bir nehir

gibi ağır ağır akarken umulmadık bir anda gök gürüldedi, şimşekler patladı. **I. Ahmed ölmüş ve Kösem Sultan 27 yaşında dul kalmıştı.**

ESKİ SARAY YILLARI

Belki de “**Şimdi başıma ne gelecek**” endişesi yüzünden sevdiği adamı kaybetmenin acısını bile yaşayamadı Kösem Sultan. I. Ahmed’in kardeşi **I. Mustafa** hükümdar olduğunda korkularında haksız olmadığını gördü. **Genç ve dul Sultan, belki serin bir sabah belki de karanlık bir akşam vakti güçlü atların çektiği bir arabanın içinde Beyazıt’taki Eski Saray’a giderken buldu kendini.** Beklenmedik bir anda iktidarın merkezinden kovulmuş ve gözden düşen sultanlar arasındaki yerini almıştı. Mutsuzluğun, başının üzerinde kara bulutlar gibi dolaşıp durduğu seneler geçiren Kösem Sultan, I. Mustafa tahttan indirilip I. Ahmed’in başka bir kadından olan oğlu **II. Osman**’ın (**Genç Osman**) devletin başı olduğu günlerde de karanlığın ortasındaydı. Ancak gün geldi devran döndü ve hayat Mahpeyker’e bir şans daha verdi. Yenilikçi bir hükümdar olan Genç Osman, bir Yeniçeri isyanında boğularak öldürüldü. Akabinde onun yerine yeniden I. Mustafa tahta geçti ama konumunu korumayı başaramadı. Zamanın şeyhülislamı ile devlet erkânının isteğiyle Kösem Sultan’ın oğlu **IV. Murad** hükümdar ve halife olduğunda Osmanlı tarihinin en güçlü kadını da iktidarına kavuştu.

İKTİDARA DÖNÜŞ

Mahpeyker Kösem Sultan’ın, yıllar sonra Topkapı Sarayı’nın kapısından girerken “**Bir daha ne pahasına olursa olsun gücünü yitirmemeye, bunun için gerekirse cinayet bile işlemeye**” karar vermiş olması kuvvetle muhtemel.

IV. Murad döneminde iktidara ortak olmak için elinden geleni yapan, askerlerle ve bürokrasiyle arasını iyi tutan Kösem Sultan için, acımasızlığı ve içkiye düşkünlüğüyle bilinen oğlunun ölümünden sonra yine tehlike çanları çalmaya başladı. Tahta diğer oğlu I. İbrahim geçmişti ama artık hayatın Valide Sultan için çok kolay olmayacağı belliydi. **Zamanının büyük bir bölümünü haremde geçiren Sultan İbrahim, annesinin yönetim işlerine karışmasını istemiyor ve onu yeniden Eski Saray’a göndermenin yollarını arıyordu.** Tabii ki Kösem Sultan’ın iktidarı terk etmeye niyeti yoktu. Tam da bu yüzden I. İbrahim’in öldürülmesini engellemek için kılını bile kıpırdatmadı. Hatta öz oğlunun yok edilmesine onay verdi.

UZUN BİR YOLDU

Mahpeyker Kösem Sultan uzun iktidar yolunun son durağındayken torunu, çocuk padişah IV. Mehmet Osmanlı tahtındaydı. Ancak Valide Sultan ile gelini, padişahın annesi **Hatice Turhan Sultan**’ın arası iyi değildi. İki defa **IV. Mehmet**’i öldürmeye çalıştılar. Hemen hemen herkes bu suikast girişimlerinin arkasında Kösem Sultan’ın olduğuna inanıyordu. Ne de olsa onun iktidarını başkasına kaptırmamak için elinden gelen her şeyi yapabilecek biri olduğunu bilmeyen yoktu.

Mahpeyker Kösem Sultan, bir sonbahar akşamı Saray’da boğularak öldü. Ancak ne adı ne de yaşadıkları unutuldu. Gücün, hırsın, iktidar tutkusunun başrolde olduğu öyküsüyle hâlâ romancılara, sinemacılara ilham veriyor.

Edebiyatta ve popüler kültürde Kösem Sultan

Mahpeyker Kösem Sultan'ın romanlara konu olacak bir hayat sürdüğüne kuşku yok. Böyle düşünen yazarlar da bulunduğunu bu güçlü sultanla ilgili kurgu eserlerin varlığından anlıyoruz. Mesela tarihî romanlarıyla tanınan **Reşad Ekrem Koçu**'nun **Kösem Sultan** adlı iki ciltten müteşekkil eseri... Tabii bu arada **Turan Oflazoğlu**'nun, başkarakteriyle aynı adı taşıyan **Kösem Sultan** oyununu ve genç yazar **Aslı Eke**'nin 2011'de yayımlanan romanını da unutmamalı. **Jean Bell** de **Kösem Sultan / Topkapı'da Bir Gelin** adlı romanıyla Osmanlı tarihinin bu güçlü kadını anlatan yazarlar arasındaki yerini almıştı.

Tabii bir de filmler ve diziler var: 2010'da gösterime giren **Mahpeyker** filminde Kösem Sultan'ı ünlü oyuncu **Selda Alkor** canlandırmıştı. 1996 yapımı **İstanbul Kanatlarımın Altında**'da ise bu rolü **Zuhal Olcay** yorumlamıştı.

1980 yapımı **IV. Murad** dizisinde Kösem Sultan'ı **Ayten Gökçer**'in oynadığını, **Okan Demiriş**'in **IV. Murad** operasındaki önemli karakterlerden birinin de Kösem Sultan olduğunu anımsatarak bitirelim bu yazıyı.

operatik@gmail.com

twitter@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir de bu Hannibal'ı görün

Özlem Ertan 08.09.2013

 Bir de bu Hannibal'ı görün Yıllar önceydi... Özenle kesip parçaladığı kurbanlarının iç organlarını afiyetle yiyen yamyam Hannibal, onlarca cinayet işledikten sonra yakalanmış ve özel güvenli bir cezaevine kapatılmıştı. Tecrübeli seri katil Hannibal Lecter keskin, delici bakışlarının ve soğukkanlı duruşunun da yardımıyla genç ajan Claire Starling'i parmağında oynatıyordu. Eğer 1991'de gösterime giren The Silence of the Lambs / Kuzuların Sessizliği 'ni izlediyseniz bu sahnenin size tanıdık gelmiş olması kuvvetle muhtemel. Ne de olsa başrollerini Anthony Hopkins ile Jodie Foster'ın paylaştığı film, sinema tarihinin unutulmazları arasındaki yerini almakla kalmamış; en iyi film, yönetmen, erkek oyuncu, kadın oyuncu ve uyarlama senaryo dallarında Oscar almıştı.

MÜTHİŞ BİR HANNIBAL'DI

Anthony Hopkins'ın, yamyam Hannibal Lecter rolünde harika bir performans sergilediğine kuşku yok. Onun vahşi, yırtıcı bakışlarını unutmanın kolay olmadığına da... Amerikalı yazar Thomas Harris'in Hannibal karakterinin başrolde olduğu roman serisinin, bu filmin vizyona girmesinden sonra çok geniş bir okuyucu kitlesinin dikkatini çektiği de bir gerçek.

YAMYAMIN MACERALARI

Hannibal'ın sinema macerası bir filmle sınırlı kalmadı. 2001 yılında Hannibal, 2002'de Red Dragon / Kızıl Ejder, 2007'de ise Hannibal Rising / Hannibal Doğuyor izleyicilerle buluştu. Hannibal Rising dışındaki filmlerin başrolünde hep Anthony Hopkins'i izledik.

Hopkins'in meşhur ettiği yamyam Hannibal, şimdi de televizyon ekranında. İlk bölümü bu akşam CNBC-e'de yayınlanacak olan dizide Hannibal'ı Danimarkalı aktör Mads Mikkelsen, özel ajan Will Graham karakterini ise Hugh Dancy canlandırıyor. Dizi, Thomas Harris'in Red Dragon romanında anlattığı olayların öncesine götürüyor izleyicileri. Hannibal Lecter'ın henüz demir parmaklıklar ardında olmadığı ve ajan Claire Starling ile tanışmadığı yıllara...

CİNAYETLE BAŞLIYOR

Hannibal 'ın ilk bölümü bir cinayet sahnesiyle başlıyor: Özel ajan Will Graham, geniş bir kan birikintisinin ortasında yatan kadına bakar. Sonra zaman geriye doğru akar. Ne de olsa Graham, diğer insanlarda bulunmayan yeteneği sayesinde herkesle hatta katillerle bile empati kurup geçmişî onların gözüyle görebilir. Ancak bu kesinlikle çok sinir bozucu ve onu diğer insanlardan izole yaşamaya mecbur bırakan bir kabiliyettir. Fakat suçluları yakalamak, cinayet vakalarını çözmek konusunda üstüne yoktur Will Graham'ın.

Aynı yaş, boy ve kilodaki yedi kız üst üste kaçırılınca özel ajan devreye girer. Bir süre sonra anlaşılır ki kızların katilleri aslında bir yamyamdır. Onların vücut parçalarını pişirip ziyafet çekmektedir kendine. Will, çok uğraşır ama yamyamın karmaşık zihnine sızmayı bir türlü başaramaz. Tam da bu noktada psikiyatr Hannibal Lecter'dan yardım almaya ve cinayetler konusunda onun uzmanlığından yararlanmaya başlar. Seyirciler doktorun da bir yamyam olduğunu bilmektedir bilmesine ama Will'in gerçeği öğrenmesine daha epey zaman vardır.

DAHA SOĞUK VE MESAFELİ

Yapımcılığını ve senaristliğini Bryan Fuller'ın üstlendiği Hannibal, gerilim unsurlarını iyi kullanan bir dizi. Oyunculuklar da oldukça başarılı. Özellikle de dedektif Will Graham'ı oynayan Hugh Dancy. Mads Mikkelsen ise Anthony Hopkins'inkinden daha soğuk, mesafeli bir Hannibal yaratmış. Görsel yönetimiyle de etkileyici bir dizi olan Hannibal, özellikle gerilim ve polisiye tutkunlarına tavsiye edilir. CNBC-e / 23:00

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kadın ruhunun karanlık tarafı

Özlem Ertan 09.09.2013

 Kadın ruhunun karanlık tarafı. Karanlık, kasvetli şatonun geniş odasında bir kadın... Saçları Ay'ın bulutlar arkasına saklandığı kış geceleri kadar siyah, gözleri alev alev... Kadın, gecelik giysisinin uzun eteklerini savura savura yürüyor. Sınırları belli bir salonda değil de uçsuz bucaksız bir savaş meydanındaymış gibi büyük ve

kararlı adımlar atıyor.

Yürümekten yorulduğunda durup elindeki mektuba bakıyor. Belli ki gözlerinin önünden tren vagonları gibi geçip giden kelimeler onu sinirlendiriyor. Sonunda yorulmuş olmalı ki odadaki görkemli, tahtı andıran sandalyelerden birine oturuyor. Kafasını toplamak ve tüm dikkatini yapmak üzere olduğu işe vermek istemişcesine derin derin nefes alıyor. Ardından da zihnini esir alan mektubu yüksek sesle okumaya başlıyor. Kim bilir belki de aklına bıçak gibi saplanan kelimeleri etrafa saçarsa bir nebze olsun rahatlayacağını düşünüyor. Boğucu, karanlık sesi şatonun taş duvarlarına çarpa çarpa büyürken anlıyoruz ki mektup kadının kocası **Macbeth**'ten gelmiş. Meğerse kanlı bir savaştan zaferle ayrılan **İskoçyalı komutan Macbeth**, yolda hepsi de birbirinden çirkin ve sevimsiz üç cadıyla karşılaşmış ve onların kendisi hakkındaki kehanetlerine kulak vermiş. **“Kral olacaksın,”** demişler cadılar tecrübeli askere, **“ama sonraki krallar senin soyundan gelmeyecek”**. Komutanın aklı karışmış. Nafile yere düşünüp durmuş, **“Kral hayatta ve sapasağlamken ben tahta nasıl geçeceğim”** diye.

Şatonun soğuk, karanlık odasında delici bakışlarıyla ateşler yakan **Lady Macbeth**, kocasının kendisine safça gelen kelimelerini gözleriyle tararken sinirden elleri titriyor. **“Ah salak”** diye düşünüyor. **“Kralın sağ ve sağlığının yerinde olması engel mi senin için. Bir gece misafir edersin hükümdarı. Gecenin en karanlık saatlerinde muhafızları içirip sarhoş edersin. Sonra da saptırsın hançerini kralın göğsüne. O sırada mışıl mışıl uyuyan muhafızların üzerine kan bulaştırıp suçu onların üzerine attın mı olur biter. Yaşlı hükümdarın ölümünden sonra hâlâ hedefine ulaşmanı engelleyebilecek birileri kalırsa etrafta onların da alırsın canını. Ha bir kişi ölmüş, ha iki ya da daha fazla. Ne fark eder?”**

DELİLİĞİN ŞARKISI

Lady Macbeth'in mektup okuyup hain planlar yaptığı gecenin üzerinden günler geçer. **Macbeth**, karısının ölüm ve cinayetle ilgili tüm planlarını uygular ve kral olur. Ancak tahtta kalmak onu ele geçirmekten zordur. Sürekli cinayet işlemek gerekir. Artık bir kraliçe olan Lady Macbeth ise acımasızlığın tohumunu ektiği soğuk odayı aklının bir köşesinde muhafaza eder. Sonunda, günahları taşıyamayacağı kadar ağırlaştığında, deliliğin karanlık gölgelerle dolu limanına sığınır. Geceleri yatağının başucundaki şamdanı eline alıp şatonun odalarını dolaşır. Cadıların uğursuz kehanetlerini anımsar, kanla kaplı olduğunu zannettiği ellerini durmadan ovar. Sonunda da çılgınlığın limanından ölümün karanlık sularına açılır.

SESİNİN KARANLIK YANI

William Shakespeare, Macbeth ile Lady Macbeth'in öyküsünü yüzlerce yıl evvel kaleme almıştı. Bugüne kadar kim bilir kaç oyuncu bu karakterleri ruhundaki durgun denizden çekip çıkardı? Seneler geçti ama **Macbeth** oyunu eskimedi. **Ne de olsa insan ruhu Shakespeare zamanında nasılsa hâlâ öyle: Dipsiz, karanlık, içinde nelerin gizlendiği belirsiz bir kuyu.**

200 yıl evvel dünyaya gelen İtalyan besteci **Giuseppe Verdi**, William Shakespeare'in oyunu **Macbeth**'i bestelediğinde ölüme, sınırsız ihtirasa, acımasızlığa ve deliliğe ses verdi. Verdi'nin müziğiyle tanıştıklarından beri Macbeth'ler şarkı söyleyerek karanlık planlar yapıyor, etrafa kötülük saçıyor ve ölüyorlar.

Verdi, Lady Macbeth'i opera sahnesinde canlandıracak sanatkârın puslu, boğuk bir sesle şarkı söylemesi gerektiğini düşünmüştü. Kısacası, onun kimliğine bürünmeye niyetlenen soprano, sesinin derin, karanlık

taraflarında keşif gezisine çıkmalı ve bu seyahatten eli boş dönmemeliydi. Verdi eserlerinden oluşan son CD'sini kısa süre önce yayınlatan **Rus soprano Anna Netrebko** da aynı böyle yapıyor. **Bestecinin Lady Macbeth için yazdığı ariaları söylerken sesinin, dinleyicilerin bugüne dek bilmediği karanlık, koyu ve derin yanlarını ortaya koyuyor.**

Operaseverler bilirler, Netrebko, bugüne kadar dramatik soprano repertuarıyla pek fazla haşır neşir olmamış ve parlak, lirik soprano sesiyle daha ziyade masum genç kadın karakterlerine ses vermişti. Şimdilerde 40'lı yaşlarını süren sanatçı, Verdi'nin 200'üncü doğum yıldönümü için hazırladığı, Deutsche Grammophone'dan çıkan albümünde ses ve yorum anlamında olgunlaşmış olarak karşımıza çıkıyor. **Çoğunlukla dramatik ve spinto lirik sopranoların seslendirdiği Lady Macbeth'te dinleyicilerin kulağını dolduran bir yorum ortaya koymayı başarıyor.**

DON CARLOS'TAN IL TROVATORE'YE

Ününü sesi ve yorumu kadar güzelliğine de borçlu olan opera sanatçısı, Lady Macbeth'in mektup sahnesiyle başlayan albümünde diğer Verdi karakterlerine de ses veriyor. **Don Carlo** operasından, siyasi hesaplar yüzünden sevdiği adamın babasıyla evlenmek zorunda kalan Elisabeth'in, Katolik azize **Jan Dark**'ın, **Il Trovatore** 'den **Leonora**'nın ve **I Vespri Siciliani** 'den **Elena**'nın arialarını söylüyor. Uzun lafın kısıası, hayranlarının İtalyancada güzel anlamına gelen **"La Bellissima"** dediği soprano, şimdilerde Verdi'nin dramatik kadın karakterlerini gösteren bir ayna. Tıpkı yeni adım attığı şehri tanımaya çalışan biri gibi sesinin şimdiye dek gizli kalan derinlerinde kâşif heyecanıyla dolaşıyor.

Sanatçı, Verdi albümünü aynı zamanda yakın dostu olan orkestra şefi **Gianandrea Nosedà** yönetimindeki **Teatro Regio Torino Orkestrası**'nın eşliğinde kaydetti. Bu yıl Bavyera Devlet Operası'nda Lady Macbeth rolünü canlandıracağını hesaba katacak olursak, son albümünün sanatçının önümüzdeki sezonlarda hangi kimliklere bürüneceği konusunda kanıtlar barındırdığını da düşünebiliriz.

200. doğum yıldönümünü kutladığımız şu günlerde Verdi'nin unutulmaz müziğini Anna Netrebko'nun sesinden dinlemenin sizce de tam zamanı değil mi?

operatik@gmail.com

twitter@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hannibal ile ilk buluşma

Özlem Ertan 13.09.2013

 Hannibal ile ilk buluşma Genç kadın, ürkütücü bir hapisanenin dar koridorlarında ağır ağır yürüyor. Tedirgin ama kararlı görünüyor. Etrafta bıkkınlıkları yüzlerinden okunan polisler var. Bir de cezaevinin farklı bölümlerindeki kameralardan aktarılan görüntüleri yansıtan ekranlar... Biliyoruz, FBI ajanı olmak üzere eğitim alan kadın birazdan ABD tarihinin en acımasız seri katillerinden biriyle, yamyam psikiyatr Hannibal Lecter ile görüşecek. Bunun kendisi için önemli bir deneyim olacağını düşünüyor. Bir yandan da yapacağı görüşmeden,

akademideki hocasının istediği rapora yazacak ilginç ayrıntılar çıkmasını umut ediyor. Öğretmeninin ve cezaevi polislerinin uyarı cümleleri ise genç dedektifin aklında kelebekler misali uçuşuyor: "Çok dikkatli ol. Sakın hücrenin önündeki cama yaslanma. Hannibal, yıllar evvel 'hastayım' dediği için revire götürülmüştü. Muayene etmek için üzerine eğilen hemşirenin dilini yedi. Böyle bir durumda bile nabızı 85'in üzerine çıkmadı. O, tam bir canavar!"

Clarice Starling, cezaevi koridorlarında yaptığı yürüyüşün sonunda Hannibal'ın hücresine ulaşıyor. Mahkûmun bakışları üzerine çevrildiğinde az da olsa ürküyor. Adamın çok zeki olduğu bakışlarından belli. Clarice'e, ruhunun derinliklerini görmek istermişçesine büyük bir dikkatle bakıyor. Kim bilir belki de gerçekten orada neler gizli olduğunu o an fark ediyor. Hannibal, kısa konuşmaları boyunca ipleri elinden bırakmıyor. Genç ajan adayı karşısındaki deneyimli psikiyatrist ve katille başa çıkmakta zorlanıyor. Yamyam doktor, onun gizli yanlarını keşfetmeye çalışıyor. Sonunda konuşma bittiğinde Clarice, tıpkı geldiği gibi ağır adımlarla hapishane koridorlarında yürüyüp dışarıya çıkıyor. Muhtemelen o esnada Hannibal ile yeniden görüşecekleri aklının ucundan bile geçmiyor.

FBI'A HANNIBAL DESTEĞİ

Clarice, çok geçmeden Hannibal ile neden görüşmeye gittiğini öğrenecek... Genç kadınları kaçırıp üç gün aç bıraktıktan sonra öldüren, sonra da derilerini yüzen azılı katil "Buffalo Bill" in kimliğini ve saklandığı yeri açığa çıkarabilmek için FBI'ın Hannibal'a ihtiyaç duyduğunu birileri ona söyleyecek. Akabinde de yamyam doktorla bir araya gelmek için sık sık onun kapalı tutulduğu özel güvenli cezaevinin yolunu tutacak...

Yönetmen koltuğunda Jonathan Demme'nin oturduğu The Silence of the Lambs / Kuzuların Sessizliği 'nde genç ve başarılı ajan adayı Clarice Starling'i Jodie Foster canlandırmıştı. 1991 tarihli filmde yamyam psikiyatrist Hannibal Lecter rolünde ise usta aktör Anthony Hopkins'i izlemiştik. Thomas Harris'in 1988 tarihli aynı adlı romanından uyarlanan Kuzuların Sessizliği 'nin sinema tarihinin kült filmlerinden biri olduğuna kuşku yok.

VAHŞİ VE NEZAKETLİ

Psikolojik gerilim türünün unutulmaz örneklerinden biri olan film, her şeyden önce başrol oyuncularının olağanüstü performansı ile aklara kazınmıştı. Anthony Hopkins vahşi, acımasızlıkla parlayan delici bakışları ve bunlarla uyumsuz nezaketiyle Hannibal karakterinin deyim yerindeyse ete kemiğe bürünmesini sağlamıştı. Özellikle de deneyimsiz ama zeki ajan adayı Clarice ile diyaloglarında rolünü bir elbise gibi üzerine geçirmişti. Kuzuların Sessizliği, filmin çekildiği esnada genç bir oyuncu olan Jodie Foster'ın kariyerinde bir dönüm noktası olmuştu. Foster, bakışları, mimikleri ve beden diliyle o kadar inandırıcı bir Clarice olmuştu ki "en iyi kadın oyuncu" dalında Oscar'ı kucalamakta hiç zorlanmadı.

Öyküsü, gerilim unsurunun sürekli canlı tutulması ve kurgusuyla da izlenmeye değer bir film olan Kuzuların Sessizliği, "kadın oyuncu" heykelciğinin yanı sıra "en iyi film", "yönetmen", "erkek oyuncu" ve "uyarlama senaryo" dallarında da Akademi Ödülü'ne değer bulunmuştu.

CNBC-e / 22:00

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yaşar Kemal, Anadolu ve korku

Özlem Ertan 16.09.2013

 Yaşar Kemal, Anadolu ve korku Tren, kuş uçmaz kervan geçmez Anadolu bozkırlarını ortasından bölen rayların üzerinde sarsıla sarsıla ilerliyor. Yolcuların her biri ayrı bir dünya. Dertleri birike birike dağ olmuş gariban köylüler mi ararsınız, etrafı yabancı gözlerle süzen kentliler mi... İçlerinde iki kişi var ki, neredeyse tüm hayatları kasabalar arasında mekik dokuyarak geçmiş. **Posta Müdürü Remzi Bey, Ankara'dan tayin emri geldi mi karısı Melek Hanım ile birlikte eşyalarını toplayıp yola çıkar, devlet onun hangi kasabada görev yapmasını uygun görürse ortaya gider.** Şimdi de hakkında adından gayri bilgi sahibi olmadıkları **Yokuşlu Kasabası**'na doğru yol alıyorlar.

Üç gün süren yorucu seyahatin ardından sabah vakti trenden iniyor ve kendilerini tüm seslerin elini ayağını çektiği bir istasyonda buluyorlar. Posta Müdürü, bir an evvel yeni görev yeri Yokuşlu'ya ulaşmak arzusu içinde. Tabii ki ayak kokusunun sardığı sıkış tepiş kompartımanda günler geçiren Melek Hanım da... Ancak yeni evlerine nasıl gidebileceklerine dair malumat edinebilecekleri hiç kimse yok etrafta. Ne bir görevli, ne de yolcu... Çevrede hayvan bile olmaması ikisinin de dikkatini çekiyor ve kasvet çöküyor içlerine. Saatler sonra istasyon şefini gördüklerinde çok mutlu oluyor ve kısa bir konuşmadan sonra ona Yokuşlu'ya nasıl ulaşabileceklerini soruyorlar. Issız istasyonda tek başına kalan Laz memur, kasabanın adını duyar duymaz irkiliyor. "Gidemezsiniz oraya" diyor. "Akşam tren geçecek buradan ona binip Ankara'ya gidin. Elbet devlet başka bir kasabaya tayin eder sizi." Remzi Bey şaşkınlıkla "Neden" diyecek olduğunda, **"Fazla bir şey bilmiyorum ama Yokuşlu'ya birşey olmuş. Dağ çökmüş altında mı kalmış, geçende birisi anlatıyordu. Bir şey olmuş işte"** cümleleri dökülüyor istasyon şefinin dudakları arasından. Fakat Remzi Bey, tayin edildiği ilçeyi, her ne hâlde olursa olsun, gözüyle görmeden Ankara yollarına düşmemekte kararlı.

KORKU BULAŞICIDIR

Melek Hanım ile birlikte güç bela buldukları bir otobüse binip kasabaya doğru yola çıkıyor. Ancak şoförün yüzü, tıpkı Laz istasyon görevlisininki gibi ilçenin ismini duyduğu anda değişiyor. Kasabaya asla gitmeyeceğini, onları yakınında bırakabileceğini söylüyor. Sonra da ekliyor, "Zaten bir aydır kimse gitmedi oraya". Soru işaretleri, iki yabancıнын aklında geniş kanatlı kuşlar gibi kanat çırpıyor. **Sonunda Yokuşlu'yu tepeden gören bir kavşakta iniyor ve dağ eteğinde boylu boyunca uzanan kasabaya bakıyorlar. Etrafta ne bir ses, ne de nefes...** Valizlerini, tıkabasa dolu sandıklarını yol kenarındaki bir ağacın altına taşıyıp bekliyorlar. Yanlarında bu kadar çok eşya olmasa Remzi Bey, yürüyüp kasabaya gidecek, orada neler olup bittiğini gözleriyle görecekti. Ama yok gidemiyor, bir iki kez bu konuda girişimde bulunduğu da karısının engellemesiyle karşılaşılıyor. Hakkında duyduğu onca şeyden sonra belli ki Melek Hanım da oradan korkuyor. Ne de olsa korku tıpkı hastalık gibi bulaşıcı.

Diğer Yolcular

Bir müddet sonra başka bir otobüsten inen dört kişi katılıyor karı kocaya. Onlar da kasabaya gitmek istiyor. **Şoför ise “Yokuşlu’ya gitmem”** diyor başka bir şey demiyor. Akşam çöktüğünde hepsi de aklında **“Neler oluyor orada”** sorusuyla tek bir ışığın bile yanmadığı terk edilmiş ilçeyi izliyor.

Belki de içlerinden biri daha fazla dayanamayıp yürüye yürüye kasabaya gidecek ve kim bilir orada neler görecektir...

1960’LARIN SONUNDA YAZMIŞTI

Remzi Bey, Melek Hanım, Laz istasyon şefi, “Alamancı” Zeliha ve diğer yolcular, Yaşar Kemal’in geçen hafta okuruyla buluşan kısa romanı Tek Kanatlı Bir Kuş’un kahramanları. Onlar, dalga dalga yayılan bir korkunun kıyısında ne yapacaklarını bilmez bir hâlde duruyor ve sıkışıp kaldıkları karanlıktan çıkmanın yolunu arıyorlar. **Yaşar Kemal, 1960’lı yılların sonlarında kaleme aldığı Tek Kanatlı Bir Kuş ’ta yine Anadolu insanını anlatıyor.** Bu 72 sayfalık kısa romanında hem 1960’lı yılların Türkiye’sinin hem de o dönem insanının ayrıntılı bir resmini çiziyor. Tabii bir de korkuyu, kaynağı ve nedeni tartışmalı olsa da gün geçtikçe büyüyen ve anlatıldıkça derinleşen bir korkuyu işliyor.

Siz ne düşünürsünüz bilmem ama ben okuyup bitirdiğimde romanın yarım kalmış olduğu hissiyatına kapıldım. **Sanki büyük usta Yaşar Kemal, bu metin üzerinde daha sonra çalışmayı planlamış ama bu arzusunu gerçekleştirme vakti bulamamış...** Bu hissiyat, kısa ama uzun sayfalar boyunca işlenebilecek bir öykü malzemesine sahip olan kitabı keyifle okumamı engellemedi. Ne de olsa dili, anlatımı, gerçekçi tasvirleriyle **Yaşar Kemal** var karşımızda.

“SENELER SENESİ YAZMAK İSTEDİM”

Biraz önce, yazarın, yeni romanı **Tek Kanatlı Bir Kuş** ’u okurla buluşturan Yapı Kredi Yayınları’na verdiği kısa mülakatı okudum. Ve öğrendim ki askerliğini yaptığı Kayseri’deki kasaba ona bu kitabın ilhamını vermiş. **“Ben hep korkudan korktum”** diyor Yaşar Kemal ve başlıyor anlatmaya: “Korkudan çok korktum. Roman yazdığım zaman içimde bir korku istemezdim. O yüzden bu kitapta da korkuyu anlattım. Kayseri’de askerlik yaptığım kasabanın üzerinde büyük bir taş vardı ve bütün kasaba bu taşın üzerlerine düşeceğinden korkuyor, düşmesin diye taşı demir zincirlerle bağlıyorlardı. Madem korkuyorsunuz o zaman çekin gidin derdim. Seneler senesi bu korkuyu yazmak istedim.”

Yaşar Kemal, telefonun ve internetin olmadığı 1960’lı yılların Anadolu’sunda posta müdürlerinin ne kadar önemli olduğundan da söz ediyor. **“O dönemde Anadolu’da postacıdan daha önemli bir kişi yoktu. Özellikle benim için postacı çok önemliydi. (...) Bazen makale yazar gazeteye göndermek isterdim. Bu makaleler bazen gider, bazen de gitmezdi”** diyor.

Tek Kanatlı Bir Kuş, tıpkı diğer Yaşar Kemal kitapları gibi **Anadolu’nun kokusunu, rengini, manzaralarını, insanların gösteren bir tablo.** Bu tablonun Türk dilinin en güzel anlatımından ve yazarın destansı dilinden müteşekkil olduğunu bilmem ki söylemeye gerek var mı?

(Tek Kanatlı Bir Kuş, Yaşar Kemal, Yapı Kredi Yayınları)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni Hürrem, son yüzyıl

Özlem Ertan 20.09.2013

Yeni Hürrem, son yüzyıl Önceki akşam milyonlarca televizyon izleyicisi heyecanla ekran başına geçerek **Muhteşem Yüzyıl** 'ın dördüncü ve son sezonunun ilk bölümünü izledi. Ne de olsa geçen sezon dizinin başrol oyuncusu **Meryem Uzerli** olaylı bir şekilde kadrodan ayrılmış ve böylece gazete sayfalarında günlerce süren Muhteşem Yüzyıl tartışmaları başlamıştı. Tabii ki sosyal medyada da... İzleyicinin Hürrem Sultan olarak sevip benimsediği Uzerli'nin yerini alan tiyatro kökenli tecrübeli oyuncu **Vahide Perçin**, üçüncü sezonun son bölümünde şöyle bir görünmüş ve seyirci bu değişimden pek de memnun kalmamıştı. Bu memnuniyetsizliğin Vahide Perçin'in oyunculuğuyla değil, alışkanlıklarla ilgili olduğuna kuşku yok. **İnsanlar, dizi ve film karakterlerini onu canlandıran oyuncuyla özdeşleştirir ve bu tür değişimlerden hoşlanmazlar**. Tam da bu yüzden Vahide Perçin'in bu popüler televizyon serisinde rol almayı kabul etmesi büyük cesaretti.

BU, FİNAL SEZONU

Yıllardır izlenme oranları düşmeyen, yayınlandığı çarşamba akşamları televizyon izleyicilerinin en çok ilgi gösterdiği yapım olmayı başaran Muhteşem Yüzyıl, bu sezon bitiyor. Şimdilerde "son yüzyılı" yaşıyoruz. Vahide Perçin'li bir asra ilk adımımızı önceki akşam attık. İtiraf ediyorum, oyuncuyu geçen sezon ilk kez Hürrem Sultan rolünde gördüğümde çok yadırgamıştım. Çünkü ben de diğer seyirciler gibi bu karakteri başka bir aktristen izlemeye alışkındım. Çarşamba akşamı böyle hissetmedim. Hatta Osmanlı tarihinin en güçlü kadınlarından Hürrem'in olgunluk dönemini canlandıran Vahide Perçin'in Valide Sultan'lık mevkiine yakışan ağırlığını, asaletini ve düzgün Türkçesini yerinde buldum. Meryem Uzerli'yi özleyeceğimiz muhakkak ama **Vahide Perçin'li Muhteşem Yüzyıl** 'a da alışacağız. Onun, canlandığı karakterin olgunluğunu, önemini, gücünü yansıtan oyunculuğuna da...

YEPYENİ OYUNCULAR

Zaman geçti, Kanuni Sultan Süleyman ve Hürrem Sultan'ın yaşı kemale erdi. Buna bağlı olarak dizideki karakterler de değişti. **Birçok yeni oyuncu eklendi kadroya**. Geçen sezon henüz çocuk olan şehzadeler Selim ve Bayezid artık genç birer veliht adayı. Babasının ölümünden sonra tahta geçecek olan Selim'i **Engin Öztürk**, yiğit şehzade Bayezid'i **Aras Bulut İynemli**, Şehzade Cihangir'i **Tolga Saritaş**, bu sezon ekranda bol bol göreceğimize kuşku duymadığımız Nurbanu'yu ise **Merve Boluğur** canlandırıyor.

Dizinin yeni oyuncularını bu üç isimle sınırlı değil. **Berrak Tüzünataç** ve **Meltem Cumbul** da kadroya dâhil oldu.

Sizi bilmem ama ben diziyi izlediğimde Selim ve Bayezid karakterleri için uygun oyuncular seçildiğine kanaat getirdim. Tarihle az biraz ilgisi olanların bu şehzadelerin yaşamı ve karakteri hakkında bazı fikirleri vardır. "Sarı Selim" olarak da anılan II. Selim'in zevke, sefaya düşkün olduğu söylenir. "Bayezid ise onun aksine yiğit, kabına

sıgmaz bir şehzadeydi” denir. İlk bölümden edindiğim izlenim Engin Öztürk ile Aras Bulut İynemli’nin rollerinin hakkını vereceği yönünde.

PARGALI GERİ DÖNDÜ!

Önceki gün yayınlanan bölümde **Kanuni Sultan Süleyman, zor bir kararın arifesindeydi. Taht sancağı Manisa’ya kimin gideceğine karar verecek ve böylece veliahtını belirleyecekti.** Saray ahali, yeniçerilerin gözbebeği Mustafa’nın ya da Bayezid’in seçileceğini düşünüyordu. **Ancak Sultan Süleyman, bölümün sonunda herkesi şaşırtarak Selim’i veliaht ilan etti.** Önümüzdeki bölüm muhtemelen çok heyecanlı geçecek. Sultanlar, askerler, harem ağaları ve cariyeler, hünkârın seçiminden duydukları şaşkınlığı kimbilir hangi yollarla ifade edecek.

Muhteşem Yüzyıl ‘ın en büyük sürprizini sona sakladım: **Kanuni’nin emriyle öldürülen Sadrazam Pargalı İbrahim Paşa geri döndü. Ancak varlığıyla değil sesiyle.** Dizide üç sezon boyunca bu karakteri canlandıran Okan Yalabık, “anlatıcı” olarak dizinin bazı kısımlarında devreye girdi ve kendisini özleyen izleyicileri sevindirdi. Muhtemelen sonraki bölümlerde de Pargalı’nın sesini duyacağız.

Uzun lafın kisası Muhteşem Yüzyıl ‘ın son perdesi yeni oyuncular ve birbirinden heyecanlı olaylarla açıldı. Perdenin karşısına geçip geçmemek ise size kalmış.

operatik@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Paris ve Heinrich Heine’nin kehaneti

Özlem Ertan 23.09.2013

Paris ve Heinrich Heine’nin kehaneti Paris’te ılık bir bahar akşamı... Kentin zengin semtleri şık giyimli kadınlar ve erkeklerle dolu. Uğultulu kalabalıklar, konser ve opera salonlarının önünde son günlerin en sevilen eserleri, sanatçıları hakkında konuşuyor. **33 yaşındaki İtalyan besteci Vincenzo Bellini**, şehrin gözde mekânlarından birine gitmek üzere evinden çıktığında gösterişli giysiler içindeki hanımların, beylerin hayranlık dolu bakışlarıyla karşılaşılıyor. Onlara belli belirsiz gülümseyip yoluna devam ediyor. Ilık bahar akşamının içinde hızlı adımlarla yürüyor da yürüyor... Ta ki gideceği yere varıncaya kadar...

Kalabalık salonda kimler yok ki... Ressamlar, şairler, yazarlar, besteciler, gazeteciler, güzel kadınlar... **Akşam, ışıltılı bir nehir gibi akarken Bellini, meşhur Alman şair Heinrich Heine ile yüz yüze geliyor.** Şairin zor günler geçirdiği yüzünden belli. Çatık kaşları ve asık yüzüyle salonun orta yerinde bronz bir heykel gibi kaskatı duruyor. Heine, ülkesinden ayrılmak zorunda kaldığında beri böyleydi zaten. Tıpkı, 1835 senesinin o ılık ilkbahar akşamında olduğu gibi üzgün, gergin... Alman şair, o sıralarda tüm Parislilerin hayranlık duyduğu **Bellini’nin yanına gidiyor ve “Sen bir dahisin”** diyor ona. Genç ve yakışıklı besteci tam teşekkür etmeye hazırlanırken karşı taraftan, hiç ummadığı bir anda büyük bir darbe geliyor. Heine’nin sözleri, kısa süre önce **I Puritani** operasıyla kazandığı başarının keyfini süren bestecinin yüzüne kırbaç gibi iniyor: **“Fakat sana verilen**

büyük yeteneğin bedelini erken ölerek ödeyeceksin. Tüm büyük dahiler erken ölmüştür. Tıpkı Mozart ve Raphael gibi."

BİR EYLÜL AKŞAMI

Bellini'nin bu sözlerin etkisinden uzun süre kurtulamamış olması kuvvetle muhtemel. Kimbilir belki de insan ruhunun gizemli kuytularını müziğiyle tasvir eden bu özel adam, akşamları kâbuslarından uyandığında şairin uğursuz kehanetini anımsıyor ve titriyordu. **Heine'nin öngörüsü gerçekleşip de Bellini, bir arkadaşının Paris eteklerindeki villasında dizanteriden öldüğünde takvimler 23 Eylül 1835'i gösteriyordu.** Heine, haberi alınca ne hissetti acaba? Üzüldü mü, dehşete mi düştü yoksa kendisine mi kızdı? Zaman geçti ve insanlığın görüp gördüğü en romantik operaların **La Sonnambula'nın, I Puritani'nin, Norma'nın** bestecisi **Vincenzo Bellini'nin** görüntüsü Heinrich Heine'nin hafızasında her daim canlı kaldı. Şair, yıllar sonra İtalyan besteciye tarif etti. **"Cansız bir görünümü vardı. Topuklu ayakkabıları ve ipek çoraplarıyla tıpkı iç çekiş gibiydi"** dedi. Yayıncı **Léon Escudier** ise Bellini hakkında **"Melekler kadar tatlı, şafak vakti kadar genç ve günbatımı kadar melankolik"** demişti.

EN GÜZEL MELODİLER

Bellini'nin Romantik İtalyan Operası'nın en önemli temsilcilerinden biri olduğunu kim inkâr edebilir. Sanatçı, o kadar güzel, etkili ezgiler yarattı ki heyecanlanmadan onları dinlemek mümkün değil. **Norma** operasının meşhur **Casta Diva** ariasını iyi bir sopranodan dinleyip de sevmeyen biri olabileceğini tasavvur edemiyorum. **Mesela Maria Callas'tan, Leyla Gencer'den, Joan Sutherland'dan, Anna Netrebko'dan.** Peki ya **La Sonnambula'nın, I Puritani'nin** güzel soprano aryaalarına ne demeli?

Bellini, kuşkusuz büyük bir yetenektir. Onun eserleri, güzel insan seslerinin tüm renklerini gösteren devasa bir aynadır. Duyguyla, coşkuyla, anlatım gücüyle doludur onun müziği.

Onun, **Rossini** ve **Donizetti** ile birlikte İtalyacada **"güzel şarkı söylemek"** anlamına gelen **"Bel Canto"** stiline en büyük temsilcilerinden biri olduğunu da söylemeden geçmemek gerek.

HARİKA BİR ÇOCUKTU

Heinrich Heine'nin kehanetinden aylar sonra ardında birbirinden güzel eserler bırakarak bu dünyadan ayrılan Bellini, kelimenin tam manasıyla **"harika çocuk"**tu.

1801 senesinin 2 ya da 3 Kasım günü Sicilya'nın doğusundaki Catania'da, müzisyen bir ailenin oğlu olarak doğdu. Ne kadar doğrudur bilinmez ama bestecinin **18 aylıkken arya söylediğine, altı yaşındayken piyano çaldığına** dair rivayetler var.

Gün geldi güzel besteler yapan genç büyüdü. Aristokratların maddi desteğiyle Napoli'ye gidip konservatuarda okudu. Sonra da peş peşe operalar besteledi. Besteci **Gaetano Donizetti** ile La Scala'nın müdürü **Domenico Barbaia** da onun hayranıydı.

İLHAM VEREN SOPRANO

Bellini'nin, **La Sonnambula** ve **Norma** operalarını bestelerken soprano **Giuditta Pasta**'dan ilham aldığı söylenir. İkisnin arasında duygusal bir yakınlık vardı ama ilişkileri hep platonik olarak kaldı.

Bellini'nin duygusal yaşamının üzerindeki örtü kalktığına altından İtalyan müzik tarihçisi, müzikolog ve besteci Francesco Florimo çıkıyor. Bellini'nin ünlü bir besteci olduğu dönemde Florimo, Napoli Konservatuari'nda öğrenciydi. Bellini, 1825 senesinde Francesco Florimo'ya "**Senin varlığın benim için gerekli**" diye yazmıştı. **Bu iki erkeğin fiziksel bir ilişki yaşayıp yaşamadığını hiçbir zaman bilemeyeceğiz ama o günden bu yana varlığını koruyan yazışmalar aralarındaki derin, duygusal bağın varlığını kanıtlıyor.**

Bellini, özel biriydi. Tam da bu yüzden müziğindeki derinlik ve duygusallık hâlâ insanları etkiliyor. Kimbilir belki de ben bu yazıyı yazarken birileri **Norma** operasından **Casta Diva**'yı dinliyor ve gözyaşlarının yanaklarından süzülmesine engel olamıyor.

operatik@gmail.com

twitter@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ay tanrıçası ve yeni Norma

Özlem Ertan 30.09.2013

 Ay tanrıçası ve yeni Norma Her akşam gökyüzündeki tahtına kurulup yeryüzünü izleyen Ay, geçmişe özlem duyuyor musun? Seni tanrıçaları olarak benimseyen insanların çoktan toprağa karıştığı aklına geldikçe üzülüyor musun? Eskiden kendini daha önemli ve değerli hissediyordun değil mi? Uzun giysili kadınlar ve erkekler saygıyla önünde eğilip sana dua ettiğinde erişilmez olduğunu düşünüyordun. Artık onlar yok. Dualarını, yakarışlarını geride bırakıp kimbilir nereye gittiler. Bazı akşamlar sana sevgiyle bakan gözler görüp umutlanıyorsun. "**Bana Tanrıça diyen insanlar geri dönmüş olabilir mi**" sorusu aklına takılıyor. Ancak sonra o gözlerin mehtabı izleyip hayaller kuran romantiklere ait olduğunu anlıyorsun ve umutların paramparça oluyor. Bundan sonra önünde kimsenin eğilmeyeceğini kabul etmen gerekiyor.

Bu konuşmalarım senin üzdüğümün farkındayım. Ama gerçekler çoğu kez can acıtıyor. Bu, hepimiz için böyle. Asma suratını Ay. Yüzünü, derin kuyular kadar karanlık bulutlarla kapatmaya çalışma. Biliyor musun birazdan sana bir armağan vereceğim. Sana geçmiş güzel günlerini anımsatacak bir hediye... Ne olduğunu merak ediyorsun değil mi? Dur sabırsızlanma anlatacağım. Biraz önce sana tapınan insanların çoktan terk-i diyar ettiğini ve bir daha dönmeyeceklerini söylemiştim. Evet, onlar gitti ama bu dünyada hâlâ seni mutlu edecek sesler, sözler, yüzler var...

Tanrıça olarak kabul gördüğün dönemleri bugünün insanları unutmadılar. Aralarında, o günlerin anısından aldıkları ilhamla romanlar yazan, şarkılar besteleyen sanatçılar bile var. Opera bestecisi **Vincenzo Bellini** de bunlardan biri. Sicilya doğumlu Bellini, **Norma** adında bir opera besteledi ve bu eser ilk kez 1831'de sahnelendi. Ne Norma'dan ne de Bellini'den haberdarsın değil mi? Tabii ki bu konuda bilgi sahibi olmak zorunda değilsin. Ayrıca şu kalın bulut kümesinin arkasına saklanmaktan vazgeçip beni dinlersen birazdan her şeyi öğreneceksin.

BULUTLAR GEÇİP GİTSİN

Evet, aynen böyle. Bırak, bulutlar arkandan geçip gitsin. Sen dünyayı izle ve anlatacaklarımı dinle. **Vincenzo Bellini, çok ünlü bir opera bestecisi. Dünyanın görüp gördüğü en iyi güzel melodilerin yaratıcısı.** İşte bu sanatkar, günün birinde Norma'nın öyküsü üzerinde çalışmaya başladı. Aslında Norma diye biri yoktu, bu karakteri Fransız yazar, şair **Alexandre Soumet** yarattı. İtalyan şair **Felice Romani** ise, Soumet'in **Norma, ossia L'infanticidio (Norma veya Evlat Katili)** adlı bu eserinden yararlanarak bir opera metni kaleme aldı. Bellini'nin bunu bestelemesinden sonra dünyada müzikle haşır neşir olup da Norma'nın adını duymayan kimse kalmadı. Norma, insanların seni Tanrıça olarak görüp saygı duyduğu dönemlerde yaşayan bir Kelt rahibesiydi. Güzeldi, duyguluydu, güçlüydü ve âşikti. Nice soprano Norma'nın şarkılarını söyleyerek ün ve halkın sevgisini kazandı.

"Benim Norma'nın öyküsüyle ne ilgim var. Neden anlatıyorsun bana tüm bunları" der gibi bakma yüzüme Ay. Bu hikâyenin seninle alakası var. Biraz önce dedim ya, Bellini'nin bestelediği öykü, senin Tanrıça olduğun dönemlerde geçiyor. Bundan da önemlisi, **Norma** operasının en güzel ariası senin adını taşıyor. Kelt rahibesi Norma, Bel Canto repertuarının ayrılmaz bir parçası olan **Casta Diva** ariasında sana yani Ay Tanrıçası'na dua ediyor. Senden halkı için barış diliyor.

TANRIÇALIK GÜNLERİ

Şimdi bu ariayı sana da dinleteceğim. Eminim sen de onu çok seveceksin. Eski günleri düşünüp mutlu olacak ve müzikle büyüleneceksin. Bu arada Norma'nın çok hüznü bir öyküsü olduğunu söylemeden geçemeyeceğim. Bu güzel rahibe, ülkelerini işgal eden Romalılardan birine âşık oldu. Onu gördüğü zaman akı kuş gibi havalanıyor ve hayaller dünyasında uçuyordu. Aşka direnemedi, kalbinin peşi sıra sürüklendi. Bakirelik yeminini bozdu ve iki çocuk verdi o Romalıya. Günün birinde, sevdiği adamın kendisini terk edip başka bir Kelt rahibesine âşık olduğunu öğrendiğinde çocuklarını öldürmeyi bile düşündü. Çaresiz, mutsuz, umutsuzdu...

SENİN İÇİN SÖYLEDİ

Opera tarihinin en önemli kadın karakterlerinden biri olan Norma, senin için bir ariya söyledi. **Casta Diva yani "Ay Tanrıçası" sözleriyle başlayan bir ariya...** İşte şimdi müzik başladı. Notalar gökyüzündeki tahtına doğru yola çıktı. Ne kadar güzel, etkileyici melodiler değil mi? Norma'nın kalbini dolduran aşk, hayalkırıklığı, umutsuzluk ve yakarış müzik olmuş akıyor. Ezgiler, kulaklardan kalplere iniyor. Sen de duygulandın değil mi? Görüyorum gözlerin doldu. Mutlu olmalısın aslında. Artık sana tapan kimse kalmamış olsa da dünyanın en güzel kadın sesleri, ünlü sopranolar, opera salonlarında hâlâ senin adını haykırıyorlar. Tanrıça olduğun günler unutulmadı Ay. Dünya ve müzik var oldukça eski görkemli zamanların anımsanacak.

SADECE SOPRANOLAR DA DEĞİL

Müziği sevdin değil mi? İstersen bundan sonra başka eserler de dinletirim sana. Bu arada yakın zaman önce dinlediğim yeni bir *Norma* yorumundan da bahsetmek istiyorum. Hani biraz önce dünyanın en iyi sopranolarının acılı Kelt rahibesinin kimliğine büründüğünden söz etmiştim ya. Yeni dinlediğim bir kayıta mezzo-soprano **Cecilia Bartoli**, Norma olmuş sana sesleniyor. "**Casta Diva**" diyen sesiyle kimbilir kaç kişinin kalbine dokunuyor. Bellini'nin bu karakterini bugüne kadar çoğunlukla lirik sopranolar yorumladı. **Mesela**

Maria Callas, Leyla Gencer, Joan Sutherland, Anna Netrebko... Ancak şimdi Barok operalar, süslü Rossini ariaları ve mezzo-soprano repertuarı konusunda uzman olan Cecilia Bartoli de *Norma* söylüyor.

Aslında Bellini, bu rolü tiz seslere de çıkabilen bir mezzo-soprano olan Giuditta Pasta için bestelemiştir. Dolayısıyla 1830'lu yılların orkestraları *Norma* operasını daha alt bir perdeden çalıyordu. Norma'yı da mezzo-sopranolar seslendiriyordu. Operanın önemli kadın karakterlerinden biri olan Adalgisa ise günümüz dinleyicisinin alışık olduğundan farklı olarak mezzo-sopranolar değil sopranolar tarafından yorumlanıyordu. Dolayısıyla hem çok iyi bir şarkıcı hem de araştırmacı olan Cecilia Bartoli sayesinde Norma özüne döndü. Birazdan Casta Diva'yı onun sesinden dinleteceğim sana. Bartoli'nin gösterişsiz, sade yorumuyla yarattığı büyüün etkisi altına gireceğinden kuşum yok. Merak ettiysen Decca firmasının yayınladığı bu kayıta Cecilia Bartoli'ye çoğunlukla Barok ve Klasik dönem eserlerini yorumlayan **La Scintilla Orkestrası**'nın eşlik ettiğini söyleyeyim. **Orkestra dolu dolu çalışıyor. Solistler Cecilia Bartoli, soprano Sumi Jo ve tenor John Osborn her notanın hakkını veriyor.**

Uzun lafın kısıası birazdan seslerin ve duyguların rehberliğinde güzel bir seyahate çıkacağız Ay. Bu yolculuğun senin de hoşuna gideceğinden şüphem yok. Hazır mısın?

operatik@gmail.com

twitter@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çalığışu'nun uzun yolculuğu

Özlem Ertan 07.10.2013

 Çalığışu'nun uzun yolculuğu Kış, eski zaman kentlerinin surlarını yıkıp geçen güçlü bir ordu gibi aniden bastırmıştı. En iyisi evin sıcaklığına sığınıp televizyon izlemek ya da kitap okumaktı. Ben, ilkin tercih ettim: Reşat Nuri Güntekin'in ölümsüz romanından uyarlanan yeni **Çalığışu** dizisini izledim. Önce tanıdık ezgiler geldi kulağıma. Bana çocukluğumu, tek kanallı televizyon günlerini ve tasasız zamanları anımsatan ezgiler... **Bu müziği Esin Engin'in** 1986'da çekilen, başrollerini **Aydan Şener** ile **Kenan Kalav**'ın paylaştığı *Çalığışu* dizisi için bestelediğini anımsıyorum. Müzik aynı olsa da bu kez başrollerde **Fahriye Evcen ile Burat Özçivit var.** Yönetmen koltuğunda ise **Doğan Ümit Karaca** ile *Babam ve Oğlum*, *Dedemin İnsanları*, *Issız Adam* gibi filmleriyle Türk sinemasında kendine özgü bir yer eden **Çağan Irmak** oturuyor.

ÇAĞAN IRMAK'IN VARLIĞI

Yarın üçüncü bölümü yayınlanacak olan yeni *Çalığışu*'nu sevdim ben. Sıcak, samimi, yapmacıksız bir havası var. **Çekimlerde kullanılan mekânlar, kostümler hem Osmanlı devletinin son dönemlerinde geçen öyküyle uyumlu hem de izleyicide sıcaklık hissi uyandırıyor.** Dizinin başkahramanı Feride'nin Beyrut'ta geçen çocukluğunu anlatan sahneler, teyzesinin İstanbul'daki yalısı, gönderildiği Fransız mektebinin bahçesindeki ağacın tepesine tıpkı bir "**çalığışu**" gibi tırmanıp yıldızlarda annesini aradığı geceler... **Uzun lafın kısıası** **Çalığışu'nun sanat yönetimi başarılı ve dizinin varlığını sımsıkı sararak sizi kış gecelerinin taarruzundan koruyan sıcaklığı Çağan Irmak'ın kamera arkasındaki varlığının kanıtı.**

Oyuncular da başarılı ve rollerine uygun. **Fahriye Evcen**, hınzırlığı, gözlerini siyah bulutlar gibi çevreleyen hüznü, erkek çocuklarınınkini andıran doğal tavrıyla tam bir Çalıkuşu. Reşat Nuri Güntekin, Feride'nin teyzesinin oğlu ve aşkı Kâmrân'ı "**Kız gibi nazik, sarışın**" bir erkek olarak tasvir eder. Romanın yeni uyarlamasında Kâmrân'ı oynayan **Burat Özçivit**, bu tanıma pek uygun düşmüyor. Aslına bakılacak olursa uygun düşmesi de gerekmiyor. Önemli olan izleyicinin oyuncuyu karakterle özdeşleştirip benimsemesi. Seyirci bu Kâmrân'ı da sevecek sanki. Hele bir de Feride'nin çocukluğunu oynayan küçük oyuncu **Melissa Giz Cengiz** var ki, yeteneğine hayran olmaktan kendinizi alamıyorsunuz.

ANADOLU YOLLARINA DÜŞECEK

Geçen yüzyıl başlarının İstanbul'u, Göksu Deresi'nde sandala binen şık giysili Osmanlı hanımları, eski köşklerin yıllanmış ağaçlarla çevrili avluları ve tam da düğününe birkaç gün kalmışken Kâmrân tarafından aldatılmanın acısıyla tüm bunları terk edip köy, kasaba çocuklarına öğretmenlik yapmak için Anadolu yollarına düşen Feride... İşte uzun soluklu olacağı benzeyen yeni *Çalıkuşu* uyarlaması, televizyon seyircisine bunları vaat ediyor.

Reşat Nuri Güntekin, Anadolu'da Kurtuluş Savaşı'nın sürdüğü, Osmanlı'nın ruhunu teslim etmek üzere olan bir hasta gibi acıyla kıvrıldığı günlerde kaleme almıştı bu meşhur romanını. Yazar, öyküyü romanın başkahramanı Feride'nin ağzından anlatmıştı. Ne de olsa hikâye onun hikâyesiydi. Annesini ve babasını henüz çocukken kaybeden, yatılı bir Fransız okulunda eğitim gören, haftasonlarını geçirdiği teyzesinin köşkünde ileride âşık olacağı kuzeni Kâmrân'la tatlı tatlı çekişen bir kızdı Feride. Derken zaman geçti. Feride, okulu bitirdi. Tam da evlenmek üzereyken teyzesinin oğlu Kâmrân'ın ihanetini öğrendi ve ayrıldı kentten. Aşkını ardında bırakarak gittiği Anadolu, Kurtuluş Savaşı yıllarının Anadolu'suydu. **Reşat Nuri, bu İstanbullu kızın gözünden ne kadar güzel anlatmıştı hem o devri hem de insanlarını.**

Bu yüzden *Çalıkuşu*, yazılmasının üzerinden 90 küsur geçtikten sonra bile hâlâ güzel ve sinemacıların, televizyoncuların gözdesi. İyi bilinen bir öykünün bu kadar ilgi çekmesi başka nasıl açıklanır ki?

Reşat Nuri de sansür mü edildi

Tam da *Çalıkuşu* üzerinde düşünür, yazarken gözüm **Bugün** gazetesinde yayımlanan bir habere takıldı. "**Reşat Nuri Güntekin'in *Çalıkuşu* romanının Latin harflerine geçişte sansüre uğradığı anlaşıldı**" cümlesiyle başlayan haberde bunu edebiyat araştırmacısı ve yazar **N. Ahmet Özalp**'in ortaya çıkardığından söz ediliyordu.

Özalp'in araştırmasına göre, ilk baskısı Osmanlıca yapılan roman, Latin harflerine çevrilirken 60 sayfası çıkarılmış. Romanın yazıldığı Osmanlı döneminin tarihsel ve sosyal koşullarını olumlu gösterecek her türlü olgu ile dinî terim ve tabirler metinden ayıklanmış. Ahmet Özalp, yapılan sansürle *Çalıkuşu*'nun tutarsız bir metne dönüştüğünü iddia ediyor. Olayların çıkarıldığını, ama romanın daha sonraki bölümlerinde bu olaylara atıflar ve göndermeler yapıldığını ifade ediyor. Özalp bundan dolayı sansürün Reşat Nuri tarafından yapılmadığını düşünüyor.

"Acaba hangi cümleler çıkarılmış romandan" sorusu aklınıza takıldıysa buyurun okuyun:

- "**Yahu küçük hanım, şu kızı kandırıp Müslüman edelim... Sevaplı iştir...**" (1928 baskısı, sayfa 62)

- “Allah sana da, ona da Hak dininde can vermek nasip etsin.” (1928 baskısı, sayfa 66)
- “Yaz kızım, yaz... Hem dinini seversen, benden de selam yaz...” (1928 baskısı, sayfa 152.) “Hem dinini seversen” cümlesi atılmış.
- “Gelir gelmez dua edersen daha makbule geçer...” (1928 baskısı) sayfa 176) ise “Zeyni Baba’yı ziyaret edersen daha makbule geçer” şeklinde değiştirilmiş.

Sinemadan baleye Çalikuşu

Reşat Nuri Güntekin’in unutulmaz eseri *Çalikuşu*’nun televizyon uyarlamaları arasında ilk akla geleni **Aydan Şener** ile **Kenan Kalav**’ın başrollerini paylaştığı 1986 tarihli dizi. Müzikleri **Esin Engin**’in imzasını taşıyan bu televizyon serisinin yönetmeni **Osman F. Seden**’in 1966’da aynı romanı beyazperdeye de taşıdığını biliyor muydunuz? Peki ya bu filmde **Türkan Şoray** ile **Kartal Tibet**’in oynadığını?

Güntekin, 1922’de *Vakit* gazetesinde tefrika edilen bu ünlü romanını önce tiyatro oyunu olarak, **İstanbul Kızı** adıyla kaleme almıştı. Bu yüzden eserin sahnelere de taşınması kaçılmazdı. **1995’te İstanbul Şehir Tiyatroları’nda sahnelenen** Tilbe Saran ile Hazım Körmükçü’nün oynadığı *Çalikuşu*, **tiyatro izleyicilerinin hafızasındaki yerini hâlâ koruyor.**

Türkiye’nin en iyi balerin ve koreograflarından **Merih Çimenciler**’in *Çalikuşu*’nu bale sahnesine de taşıdığını dans tutkunları bilirler. Devlet Opera ve Balesi repertuarının en sevilen eserlerinden biri olan *Çalikuşu*, Türkiye sahnelerinde sık sık izleyicisiyle buluşuyor.

operatik@gmail.com

twitter:@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Fatih bu kez fethedemedi

Özlem Ertan 10.10.2013

 Fatih bu kez fethedemedi Osmanlı tarihine yönelik ilginin artmasında ve yapımcıların peş peşe tarihî dizilere yönelmesinde MuhteşemYüzyıl ’ın kazandığı başarının etkisi kuşkusuz çok büyük. İyi bir dizi olup olmadığı tartışılır ama Kanuni Sultan Süleyman’ı ve devrin saray yaşamını anlatan bu televizyon serisinin çarşamba akşamları en çok izlenen yapım olmayı sürdürmesi başlı başına önemli bir başarı.

Önceki hafta Kanal D ’de yayına giren Fatih dizisi de Muhteşem Yüzyıl ’ın ardından başlayan “Osmanlı furyası”nın ürünü. Televizyon izleyicileri ve magazin haberlerinin takipçileri uzun zamandır bu yeni yapımın varlığından haberdardı ve tam da bu yüzden Fatih, merakla bekleniyordu. Ancak başrollerini Mehmet Akif Alakurt, Gamze Özçelik ve Seda Akman’ın paylaştığı dizinin ilk iki bölümü beklentileri karşılamadı.

Her şeyden önce Fatih,Muhteşem Yüzyıl ’ın kötü bir kopyası gibi görünüyor. Oyunculuklar kötü ve karakterlerin derinliğini yansıtmaktan uzak, mekânlar maket gibi görünüyor. Üstelik dizi, Muhteşem Yüzyıl ’ın albenisinden

uzak.

GENÇ BİR HÜKÜMDARDI

İstanbul'u ele geçirerek Bizans İmparatorluğu'nun ortadan kalkmasına neden olan Fatih Sultan Mehmet'in yaşamı ve hükümdarlık dönemi televizyoncular için ne kadar büyük bir malzeme içeriyor hâlbuki. Sadece 20'li yaşlarının başında genç bir hükümdarken İstanbul'u Osmanlı Devleti'nin başkenti yapan padişahın yaşamı ve tartışmalı ölümü değil, onun yaşadığı dönem de iyi bir ekibin elinde ilgi çeken bir yapıma dönüşme potansiyeline sahip. Ancak dizinin bu potansiyeli iyi bir ürüne dönüştürebildiğini söylemek zor.

Yönetmenliğini Merve Girgin'in yaptığı dizi, Fatih Sultan Mehmet'in ölmek üzere olduğu bir gece başlıyor ve zaman geriye dönüyor. Saatler boyunca padişahı, haremını ve başını Vatikan'ın çektiği suikast planlarını izliyoruz. Muhteşem Yüzyıl 'ın, "harem sahnelerinin çok olduğu, Kanuni Sultan Süleyman sanki haremde çıkmıyormuş gibi gösterildiği" gerekçesiyle başbakan tarafından sert eleştirilmesinin etkisiyle olsa gerek Fatih'te fazla aşk sahnesi göremiyoruz. Sultanlar, entrikalar, padişahın cariyeleri arasındaki çekişmeler ve haremağaları Fatih'te de var; ama tüm bunlar Muhteşem Yüzyıl 'daki kadar çekici gelmiyor insana.

SKANDALLARLA GÜNDEMDE

Fatih, dizi setinde yaşanan çekişmelerle de basının gündemine geldi. Geçtiğimiz günlerde yönetmen Merve Girgin'in diziden ayrıldığı ortaya çıktı. Herkes bunun nedenini merak ederken Girgin'in Twitter'da yazdığı şu cümleler gündeme oturdu: "Medyapım ile yollarımızı ayırdık. Sebebi M. A. Alakurt'tur. Şiddet uygulayan bir adamla kendimi ya da ekibimi çalıştırmam. Kamuoyuna duyurulur" demişti...

Fatih'in geçen pazartesi yayınlanan ikinci bölümünde bir de androjen manken Andrej Pejic sürprizi vardı. İzleyicinin karşısına Fatih Sultan Mehmet ile birlikte büyüyen Eflak Prensi Radu olarak çıkan Andrej Pejic, dizinin sonraki bölümlerinde de oynayacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Albaylar Cuntası'na ve hayata karşı

Özlem Ertan 14.10.2013

 Albaylar Cuntası'na ve hayata karşı Akdeniz'in ortasına sere serpe uzanmış bir adada, **Kıbrıs**'ta doğdu. Deniz kokan kayalarla çevrili küçük köyünde yoksul ama hayatın zorluklarına direnmeyi bilen insanlar gördü. Zaman, yoksulluğun rahat rahat at koşturduğu sokaklarda ilerledi ve o kendini kalabalık bir şehirde tek başına buldu. Adı **Manos Loizos**'du. **Çağdaş Yunan müziğinin en önemli bestecilerinden Loizos...**

Onun şarkılarını bilmek için Yunan müziğine vâkıf olmak şart değil. Radyolarda, televizyonlarda kulaklarımıza çalınan **Türkçe sözlü birçok parçanın arkasında Loizos'un adı var** ne de olsa. **Yeni Türkü** grubunun en sevilen şarkıları mesela... Sözlerini şair, yazar **Murathan Mungan**'ın yazdığı **Olmasa Mektubun**, **Maskeli Balo**, **Telli Telli** ve daha niceleri **Manos Loizos**'un dünyasında doğdu.

1967 yılında Yunanistan'da yönetimi ele geçiren **Albaylar Cuntası**'nın hüküm sürdüğü zor zamanlarda müziğinin gücünü kullanarak karanlıkla savaştı Loizos. Cunta, 1974'te devrildiğinde en çok sevenlerden biri de oydu. O süreçte Atina'da peş peşe verilen konserlerde en sık seslendirilen şarkılar onunkilerdi.

“DEKA PALİKARİA”

Loizos'un eserlerini en güzel yorumlayan şarkıcılardan biri olan **Yorgo (George) Dalaras**'ın 1970'li yıllardaki görüntüsü gözlerimin önünde beliriyor. **Askerler iktidardan indirilmiş ve Atina zafer duyugusu içinde güne uyanmış**. O sıralarda 20'li yaşlarının başında olan Dalaras, akşama çıkacağı konsere hazırlanıyor. Sahnede yalnız olmayacak. Kendisi gibi özgürlüğün keyfini sürmeye hazır başka genç yorumcular da orkestranın önünde durup Loizos'un, **Mikis Theodorakis**'in şarkılarını söyleyecek. Zaman çabuk geçiyor, akşam oluyor. Dalaras, coşkulu alkışlar eşliğinde sahneye çıkıp Loizos'un en güzel eserlerinden biri olan **Deka Palikaria**'yı okuyor. Ilık Atina göğünün altında toplanan binlerce insan şarkıcıya bazen sesleriyle bazen de alkışlarıyla eşlik ediyor.

LARNAKA'DAN İSKENDERİYE'YE

Dedim ya zor bir hayatı oldu Loizos'un. 70'li yıllarda eskisine oranla nispeten rahat bir yaşama kavuştu ama o noktaya gelinceye kadar çok şey gördü, geçirdi. 22 Ekim 1937'de Kıbrıs'ın Larnaka kenti yakınlarındaki Ayious Vavatsinias köyünde doğdu. Ailesi yoksuldu. Daha iyi bir yaşama kavuşmak için **İskenderiye**'ye göçtüklerinde oğulları Manos henüz çok küçüktü. Besteci, bu kentin Rum mahallelerinden birinde büyüdü. Müziği çok seviyor, gördüğü her enstrümanın tellerine dokunmak istiyordu. Çok istediği kemana sahip olup bir müzik kursuna yazıldığında 14 yaşındaydı; üniversitede eczacılık okumak için tek başına Atina'ya taşındığında ise 17... Artık büyük bir kentteydi ama yaşamı istediği gibi değildi. Eczacılıkla değil müzikle ilgilenmek niyetindeydi. Kendisine, yapmak istediği işlerle uğraşmak için daha fazla zaman kalır düşüncesiyle ticaret bölümüne kaydoldu ama oradan da sıkıldı. Bestecilik konusunda kendisini geliştirmeyi kafasına koyan Loizos'un ticaretle ne işi vardı? Üniversiteden ayrıldığında geçinmek için garsonluk yaptı, kira verecek parası olmadığı için arkadaşlarının evinde kaldı ama hayallerini yitirmedi. **Müzikle uğraştı, Albaylar Cuntası'na karşı en sert muhalefeti yapanlar arasında yer aldı**. Bu arada adı her geçen gün daha fazla insan tarafından duyuluyor, insanlar solcu besteci Loizos'un şarkılarını söylüyordu.

HER GECENİN SABAHİ VAR

Ne derler bilirsiniz; “Her gecenin bir sabahı var.” Günün birinde, Loizos'un da dâhil olduğu nice Yunan aydınının hapishaneye düşmesine neden olan askerî yönetimin de sonu geldi. Sanatçı, artık gönül rahatlığıyla beste yapıyor, para kazanıyor ve gelecek kaygısı duymadan yaşamının nasıl bir şey olduğunu tecrübe ediyordu.

Yorgo Seferis, Yannis Ritsos, Odiseas Elitis gibi Yunan şairlerinin yanı sıra **Nâzım Hikmet**'in de şiirlerini besteleyen Manos Loizos, sağlığına dikkat eden biri değildi. Sabahlara kadar çalışır ve günde beş paket sigara içerdi. 1982 senesinin sıcak bir haziran günü vücudu iflas etti. Beyin kanaması geçiren besteci hastaneye kaldırıldı. Aynı yılın eylül ayında ikinci kez beyin kanaması geçirdiğinde ölüm meleği ona doğru koşmaya başlamıştı.

Ölümsüz şarkıların unutulmaz bestecisi Manos Loizos, 17 Eylül 1982’de aramızdan ayrıldı; ama geride yüzlerce güzel şarkı bıraktı.

operatik@gmail.com

twitter:@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başsız süvari geri döndü

Özlem Ertan 29.10.2013

Başsız süvari geri döndü Yüzlerce yıl önce, Amerika’nın تنها ve tekinsiz kasabalarla çevrili olduğu dönemlerde geçen bir öykü bu. **Başsız süvari**, akşamları güneş battıktan sonra karanlık ormandan çıkıp insanların arasına karışır. Onunla yüz yüze gelip de sağ kalabilenler; ertesi gün beyaza kesmiş yüzleri, tir tir titreyen elleri ve ağızlarından kesik kesik çıkan kelimeleriyle yaşadıklarını anlatır.

Eğer, kendine özgü tarzı ve yaratıcılığıyla bilinen yönetmen **Tim Burton**’ın 1999 yapımı **Sleepy Hollow / Hayalet Süvari** adlı filmini izlediyseniz başsız atlının hikâyesi size tanıdık gelmiştir. Zira başrollerini **Johnny Depp** ile **Christina Ricci**’nin paylaştığı Hayalet Süvari, tam da bu öyküyü anlatıyordu.

BURADA MANTIK YOK

1799 senesinde ABD’deki Sleepy Hollow kasabasında işlenen tuhaf cinayetlerin izini süren polis memuru **Ichabod Crane**’in soruşturma sırasında karşı karşıya geldiği ve onu “hayalet süvari”nin sırrını çözmeye götüren olaylar bu filmin eksenini oluşturuyordu. Johnny Depp’in canlandığı Ichabod Crane, mantıklı bir adamdı. Hayalet hikâyelerine değil, aklın ve gerçeğin gücüne inanıyordu. Ancak Sleepy Hollow öyle tuhaf, karanlık ve sırlarla dolu bir kasabaydı ki, orada mantığın dışına çıkmamak mümkün değildi.

Washington Irving’in The Legend of Sleepy Hollow isimli öyküsünden uyarlanan Hayalet Süvari, atmosferi ve karakterleriyle tam bir Tim Burton filmiydi. Korku unsurları barındıran fantastik bir hikâye, siyah-beyaz tonların ağırlıkta olduğu görüntüler ve birbirinden ilginç karakterler... Tüm bunları biraraya getiren film, “en iyi sanat yönetimi” dalında Akademi Ödülü’ne değer görülmüştü.

ŞİMDİ TELEVİZYONDA

Tim Burton’ı ve Hayalet Süvari ‘yi severim. Bu yüzden yönetmenin unutulmaz filmiyle aynı adı taşıyan televizyon serisinin varlığından haberdar olunca hemen harekete geçtim. **Henüz Türkiye televizyonlarında yayınlanmayan Sleepy Hollow**, tıpkı Tim Burton’ın filmi gibi Washington Irving’in The Legend of Sleepy Hollow adlı hikâyesine dayanıyor. Phillip Iscove, Alex Kurtzman, Roberto Orci ve Len Wiseman’ın yarattığı dizide başrolleri **Tom Mison** ile **Nicole Beharie** paylaşıyor. ABD’de şu an birinci sezonu yayınlanmakta olan dizinin konusu, 1999 yapımı filmle birebir aynı değil. **Sleepy Hollow** serisinin yaratıcıları, öncelikle **öyküyü güncellemiş ve zamanımıza uyarlamış**.

Dizide Tom Mison'ın canlandırdığı Ichabod Crane, yeraltındaki karanlık bir mağarada gözlerini açtığı anda bir zaman yolcusu olduğundan habersizdi. 1700'lü yıllarda, Sleepy Hollow kasabasına dehşet saçan acımasız süvarinin başını uçurmasının üzerinden 250 yıl geçtiğinden de... Crane, uyanır ve mağaranın tepesinde bir çıkış yolu bulup kendini ormana atar sonra da karanlık, ürkütücü yollarda koşar, ta ki kendini 21. yüzyıl Sleepy Hollow'unda buluncaya kadar. **Bu arada kötü güçlerin kontrolündeki başsız süvari de uyanmış ve cinayetlerine 250 yıl evvel kaldığı yerden devam etmeye başlamıştır.** Süvari, kasaba polislerinden birinin kafasını uçurup ortadan kaybolduğunda ortalıkta şaşkın şaşkın dolaşan Ichabod Crane, şüpheli olarak gözaltına alınıp sorgulanır. Polisler, 1700'lü yıllarda yaşayan bir asker olduğunu söyleyen ve cadılardan, şeytanlardan söz eden Ichabod'a şüpheyle yaklaşır. Ancak bir müddet sonra onlar da kasabada mantıkla açıklanamayacak tuhaf olaylar yaşandığını ve başsız süvarinin varlığını kabul edecektir.

İKİNCİ SEZONU ONAYLANDI

Sleepy Hollow, Ichabod Crane ile kötü güçlere karşı mücadelesinde ona yardım eden dedektif Abbie Mills'in (Nicole Beharie) maceralarını anlatan bir dizi. **Öykü, iki ayrı zaman diliminde günümüzde ve 250 yıl öncesinin Sleepy Hollow'un da geçiyor.**

Sisli, korkutucu atmosferi ve sürprizlerle dolu senaryosuyla gerilim ve macera tutkunlarını ilgisini çekebilecek bir dizi bu. **Sleepy Hollow** 'un ikinci sezon onayını şimdiden aldığını da belirtmeden geçmeyelim.

operatik@gmail.com

twitter:@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İstanbul Hititleri de gördü mü

Özlem Ertan 04.11.2013

İstanbul Hititleri de gördü mü Hititleri doğup büyüdüğü toprakları terk edip Anadolu'ya yerleşmeye nelerin zorladığını kim bilebilir. Belki yaşadıkları coğrafya kuraktı ve kendilerine daha verimli topraklar arıyorlardı. Anadolu'daki ilk krallığın ve imparatorluğun kurucusu Hititlerin iki kıta arasında kadim bir köprü gibi uzanan yarımadaya nereden, neden ve ne zaman geldikleri konusunda tartışmalar muhtelif.

Hititler, bilinen en eski Hint-Avrupa dillerinden birini konuşuyordu ve zaman içinde egemenlikleri altına aldıkları Anadolu'nun yerli halkı Hattilerin kültürlerini büyük oranda benimsemişlerdi. **Onların en önemli özelliklerinden biri farklı kültürleri, halkları, inançları bir araya getirip bütünlük oluşturabilmeleriydi.** Çorum'daki başkentleri Hattuşa'dan yola çıkıp güneye, batıya, doğuya, kuzeye yaptıkları seferlerin sonunda sadece esirler, ganimetler elde etmediler. **Egemenlikleri altına aldıkları halkların inançlarını, tanrılarını, kültürlerini de alıp "bin tanrılı halk" hâline geldiler.**

ÇARIKLI KRALLAR

Onlardan kalan kaya kabartmaları, mühür baskıları Hitit krallarının neye benzediklerini gösteren ölümsüz bir ayna gibi. Bin tanrılı halkın elinden çıkan anıtlar, Anadolu'nun muhtelif yerlerinde taş kesmiş zaman bekçileri misali dimdik duruyor ve günümüz insanına geçmişi anlatıyorlar. Onlara bakanlar, ucu sivri ayakkabıları yani çarıklarıyla at üstünde sefere çıkan kudretli Hitit krallarını hayal ediyorlar.

Anadolu, Suriye ve Mezopotamya'nın onlarca farklı halkına hükmeden Hitit kralları, uzun saçlarını Fırtına Tanrısı Teşup'un rüzgârına bırakıp kimbilir kaç kilometre yol kat ettiler. Ne de olsa onlar kudretliydi, kararlıydı, güçlerini tanrılardan özellikle de büyük tanrı Teşup'tan alan seçilmiş varlıklardı.

BÜYÜKÇEKMECE'DE HİTİTLER (!)

Tam da bu yüzden geçtiğimiz günlerde *Radikal* gazetesinde manşetten yayımlanan haberi ilk gördüğümde çok heyecanlandım. Küçükçekmece Gölü Havzası içindeki Bathonea antik yerleşiminde yapılan kazılarda Erken Hitit izlerine rastlandığı yazıyordu haberde. Sonra da **"Bathonea antik kenti kazılarında bulunan Erken Hitit, diğer adıyla Hurri izleri, yılın en büyük keşfi olarak nitelendiriliyor"** deniyordu. Doğrusu bu cümleyi okuyunca heyecanım azaldı. **Akabinde de "Hititlerle Hurriler iki farklı halk. 'Erken Hitit =Hurri' diye bir şey yok" cümlesi Fırtına tanrısı Teşup'un yarattığı yıldırımlar gibi pat diye aklıma düştü.** Habere bakıldığında gerçekten de iki Hurri heykelciğinin, seramik parçalarının, kalaydan müteşekkil buluntuların ve o dönemde sadece Mezopotamya'da bulunan bitümenin Bathonea antik yerleşiminde tespit edildiği anlaşıyordu. Üstüne üstlük Milattan Önce 2. binyılda yani 2000-1000 yılları arasında Çukurova, Kuzey Suriye ve Güneydoğu Anadolu'da çoğunluğu oluşturan Hurrilere ait izlerin İstanbul'daki bir arkeolojik kazıda ortaya çıkması gerçekten de ilginçti. **Ancak sorun şu ki onlar Hitit değil Hurri izleriydi ve bu iki halk her ne kadar aynı dönemde ve coğrafyada yaşamış olsa da farklı dillere, kültürlere sahipti.**

KİMDİR BU HURRİLER

Hurrilerin arkeolojik izlerine ilk olarak Milattan Önce 3000 yıllarında Doğu Anadolu'da rastlanıyor. Yüksek yaylardaki höyüklerin derinliklerinde tespit edilen koyu renkli seramikler bu halkla ilişkilendiriliyor. **Hurric ilk yazılı kaynak ise Milattan Önce 2300 yıllarına ait ve Mardin yakınlarında bulundu.** Koyu renkli seramikler ve ilk Hurric belge gösteriyor ki, bu halk Hititlerden evvel Anadolu'nun doğu ve güneydoğu bölgelerinde yaşıyordu. Hitit Krallığı'nın kuruluşundan önceki Assur Ticaret Kolonileri Devri'nde önemli bir merkez olan Kayseri yakınlarındaki Kültepe'de yapılan kazıların ortaya çıkardığı Assurca çivi yazılı tabletlerde de Hurric kişi adlarına rastlanıyordu. Mezopotamya'dan ticaret yapmak için Anadolu'ya gelen Assurluların kurduğu kolonilerde, Hititçe adlarla dolu tabletler bulunduğunu da unutmamak lazım tabii. **Demek ki Hititler, Milattan Önce 1900'lü, 1800'lü yıllarda Anadolu'daydılar. Ancak bu coğrafyada Hurriler kadar eski değildiler.**

Bu durumda aklına **"Hurriler kimdir"** sorusu gelenlere verilebilecek cevaplar var tabii. **Hurriler, dillerinden anlaşıldığı kadarıyla ne Hititler gibi Hint-Avrupa ne de Assurlular, Babilliler, Akkadlar gibi Sami kökenliydi.** Onlar, olasılıkla Asya ya da Kafkas orijinli bir kavimdi ve MÖ 9. yüzyılda Van'da krallık kuran Urartularla yakın akrabaydı. Milattan Önce 2. bin yılın başlarında Kuzey Mezopotamya ve Suriye'de küçük beylikler hâlinde örgütlenmişler sonra da Hint- Avrupalı Mitanniler ile birlikte Hurri- Mitanni Krallığı'nı kurmuşlardı.

Kısa zamanda sınırlarını Batı Anadolu kıyılarından Kuzey Suriye'nin içlerine kadar genişleyerek Ortadoğu'nun süper güçlerinden biri olan Hititlerin egemen olduğu coğrafyada çok sayıda Hurri yaşıyor ve bunlar gerek inançları, gerekse kültürleriyle Hitit uygarlığını biçimlendiriyordu.

HİTİTLER İLE MEZOPOTAMYA

Hititlerin en büyük tanrısı Teşup'un aslında bir Hurri tanrısı olduğunu söylemek bile iki halkın ne kadar derin bir ilişki içinde olduğunu anlatmakta yeterli. Ancak bu etkileşim, kökeni Sümerlere dayanan Mezopotamya kültürünün Hititlere aktarılmasında da aracı konumunda olan Hurrilerin Hititlerden farklı bir halk olduğu gerçeğini ortadan kaldırmıyor.

Üstüne üstlük Küçükçekmece Gölü Havzası'ndaki Bathonea'da tespit edilen buluntular, Hurrilerin dinî ve kültürel anlamda Hitit İmparatorluğu'nda etkili olduğu dönemden öncesine, MÖ 17. yüzyıla ait.

Dolayısıyla "Erken Hitit döneminde Hititler İstanbul'a kadar gelmişti" demek doğru değil. Hele hele Hititlerle Hurrilerin aynı halk olduğu bilgisi tamamen hatalı.

Başkentleri Hattuşa'da (Boğazköy) bulunan çivi yazılı arşivler Hititlerin Batı Anadolu'da olduğu sanılan Arzawa ülkesine seferler yaptığını hatta burayı ele geçirdiğini gösteriyor ama bu seferler, Erken Hitit döneminde değil, çok sonra yapılmıştı.

"O zaman Bathonea'da bulunan Hurri izleri neydi" diye soracak olursanız buna en azından şimdilik net bir cevap vermek mümkün değil. Yanıtları bulmak için daha fazla arkeolojik veriye ihtiyaç var. Kimbilir belki de Küçükçekmece Gölü Havzası'ndaki eserler sadece Hurrilerle dönemin İstanbul ahalisi arasındaki ticari ilişkilerin göstergesidir.

operatik@gmail.com

twitter:@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Wagner'in düşünceleri ve Ren Nehri

Özlem Ertan 11.11.2013

 Wagner'in düşünceleri ve Ren Nehri Ren Nehri ağır ağır akıyordu. Besteci, Avrupa topraklarındaki rotasında meraklı bir gezgin gibi ilerleyen sulara bakıp hayaller kuruyordu. Aklında, okumaktan keyif aldığı **Germen ve İskandinav destanlarının** kelimeleri uçuşuyordu. Alman besteci, İsviçre Alpleri'nde doğup Fransa, Almanya ve Hollanda'yı katettikten sonra denize dökülen **Ren Nehri**'ni eski Alman destanı **Nibelungen**'deki öykülerden ayrı düşünemiyordu. Durgun akan sularda Ren Altını'nı ve onu koruyan güzel bakireleri görüyordu.

Ren Altını'nın ve onu elde etmeye çalışan tanrıların, tuhaf yaratıkların, kahramanların hikâyesini destansı bir opera hâline getirmek fikri aklına düştüğünden beri besteci destanlarla eskisinden daha çok haşır neşir olmaya başlamıştı. Acaba nehri izler ya da odasında çalışırken günün birinde o çok sevdiği destanların kendisiyle

birlikte anılacağı aklına gelmiş miydi? Ünlü bestecinin kendine fazlasıyla güvenen, gücünün farkında biri olduğu hesaba katılırsa bu soruya verilecek yanıtın “**evet**” olması kuvvetle muhtemel.

Aslında ona salt besteci demek haksızlık olur. **O, büyük bir besteci olmanın yanında orkestra şefi, tiyatro rejisörü ve yazardı.** Operanın tüm sanatları içermesi gerektiğine dair düşüncesini uygulamaya geçirecek kadar da kararlı ve yetenekliydi. **Adı, Richard Wagner’di. Operanın devrimcisi Wagner.**

200 YIL ÖNCEYDİ

Klasik müzikle ucundan kıyısından ilgilenen, sanat haberlerini takip eden hemen hemen herkes biliyor ki, **2013 Wagner’in 200. doğum yıldönümü.** Zaten Avrupa ülkelerinde veya Amerika’da yaşayan sanatseverlerin bundan haberdar olmaması imkânsız. Ne de olsa geçen ocak ayından beri Batı’daki neredeyse tüm opera ve konser salonlarında Wagner’in müziği yankılanıyor. Orkestralar onun bestelerini çalıyor, aralarında **Nina Stemme, Jonas Kaufmann, Deborah Voigt** ve **Bryan Terfel**’in de olduğu dünyanın en iyi sesleri Wagner’in ezgilerini yorumluyor.

Teknik zorlukları ve uzunlukları yüzünden Türkiye’de nadiren Wagner operası sahneleniyor. En son Ankara Devlet Opera ve Balesi **Tannhauser**’i hazırlamıştı. O da bu yıl oynanmadı. Dolayısıyla biz Türkiyeli müzikseverler olarak Wagner yılının keyfine varamadık. **Tam da bu yüzden Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası’nın (BİFO) geçen haftaki Wagner konseri heyecan vericiydi.**

REN ALTINI’NIN ÖYKÜSÜ

Şef **Gürer Aykal** yönetimindeki orkestra, İstanbul’daki Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı’nda Wagner’in dört operadan müteşekkil **Nibelungen Yüzüğü** serisinden bölümler çaldı. Ankara Devlet ve Opera ve Balesi sanatçıları tenor **Ünüşan Kuloğlu** ile **Tuncay Kurtoğlu** da sesleriyle bestecinin destansı müziğini İstanbul’a taşıdı. Hem Kuloğlu hem de Kurtoğlu’nun ne kadar iyi solistler olduğu herkesin malumu. Ancak Wagner söylemek her iyi solistin de harcı değildir. Çok sağlam bir teknik, yüksek volümlü ses ve tecrübe gerektirir. Sanatçılar bu özelliklere de sahip olduklarını perşembe akşamı bir kez daha gösterdiler. Wagner’in, konusunu Germen ve İskandinav efsanelerinden alan operalarının bas ve tenor ses için yazılmış en güzel bölümlerini dinleyicide hayranlık uyandıran bir ustalıkla yorumladılar. **Das Rheingold / Ren Altını, Die Walküre / Walküreler, Siegfried** ve **Götterdämmerung / Tanrıların Çöküşü** operalarının temaları Ren Nehri gibi bazen durgun bazen de coşkuyla akarken onlar güçlü sesleriyle Wagner’in kelimelerini zihnimize yazdılar. **Konserden sonra Ünüşan Kuloğlu’nun çok iyi bir Wagner tenoru olduğu yönündeki düşüncem pekişti.** Çünkü sesiyle, yorumuyla Wagner’in hakkını verdi Kuloğlu.

Uzun zaman önce *Nibelungen, Edda* ve *Volsüng* destanlarını okur ve Ren Nehri’nin akışına kapılıp giderken nasıl destansı opera serisinin müzikal temaları Richard Wagner’in aklında belirdiyse Kuloğlu ve Kurtoğlu ile BİFO’yu dinlerken benim de zihnimde mitolojik sahneler peyda oldu.

GÜÇ YÜZÜĞÜ

Rüzgârı, dörtnala koşan atları, nehirlerin durgun akışını, düşünceleri ayrıntılarıyla tasvir eden Wagner’in insan üzerinde böyle bir etkisi var işte. Anlattığı efsanelere uygun destansı müziğiyle hayaller, görüntüler yaratıyor. Onun dört operalık *Nibelungen* serisi Ren Nehri’nin ve mitolojik dünyalarını devasa kapısını açan bir anahtara dönüşüyor. Kapının ardında, nehrin derinliklerinde saklanan Ren Altını’nın sarıya boyadığı sular, o altından yapılan güç yüzüğünü ele geçirmek için mücadele eden tanrılar, cüceler, doğaüstü yaratıklar, ejderhalar var.

Kuzey Avrupa mitolojisinin en büyük tanrısı **Wotan**'ın yeri göğü inleyen sesi, kahraman **Siegfried**'in aşkı, mücadeleleri Wagner'in dantel gibi işlediği müziğin içinden fırlayıp göğe yükseliyor. Tanrılar, kahramanlar âşık oluyor, yeniliyor, ölüyor ve Ren Altını'ndan yapılan güç yüzüğü sonunda ait olduğu yere, doğaya dönüyor.

Germen ve İskandinav destanlarındaki güç yüzüğü motifi, Britanyalı yazar J.R.R Tolkien'in *Yüzüklerin Efendisi* roman serisinden ve bundan uyarlanan filmlerden tanıdık geldi size değil mi? Ne de olsa destanlar ve mitoloji her devirde sanatçıların en önemli ilham kaynaklarından biri.

TÜM SANATLAR BİRLEŞİN

Biraz önce de dedim ya, Wagner devrimci bir sanatçıydı. Operanın alışılmış kalıplarını kıran zeki, yaratıcı bir besteci, orkestra şefi ve yazardı. **Operanın tüm sanatları bünyesinde barındırması ve felsefi bir temeli olması gerektiğine inanırdı.** Eserlerini de bu anlayışına uygun olarak besteledi. Operalarının metinlerini de kendisi yazdı. Müzik, kelimeler, orkestra, şarkıcılar ve koroyu anlattığı öyküyü tamamlayan ve birbirinden ayrı düşünilemeyecek unsurlar olarak gördü. Onun için önemli olan müzik, dram ve ikisinin birbirini desteklemesiydi. **O yüzden onun operalarında birbirinden bağımsız arylar yoktur. Solistlerin seslendirdiği bölümler esere bağlıdır ve ondan ayrı düşünülemez.**

Geçen hafta BİFO'nun Wagner konserinde şef Gürer Aykal, dinleyicilere **"Eğer param olsaydı bu zor programı sonuna kadar dinlediğiniz için hepinize madalya takardım"** dedi. Sizi bilmem ama Wagner'in müziği bu konudaki genel kanının aksine bana hiçbir zaman anlaşılması zor gelmedi. Wagner'i çok sevdim, en çok onun hakkında yazdım. **"En çok sevdiğiniz besteci kim"** sorusuna hep **"Wagner"** cevabını verdim. Gözlerinizi kapatın ve onun müziğinde Ren Nehri'nin suları gibi akan destanları gözünüzün önünde canlandırın. Eminim o zaman siz de Wagner'in müziğinin gücünü hissedecek ve onu seveceksiniz.

operatik@gmail.com

twitter:@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Jan Dark ilk kez Türkiye'de

Özlem Ertan 21.11.2013

 Jan Dark ilk kez Türkiye'de Fransa'nın İngiltere ile savaştığı zor zamanlarda küçük bir köyde dünyaya gelmişti Jan Dark. Onun çocukluk ve gençlik yıllarında Fransa'da hayatta kalmak zordu. Ülke, İngilizlerin egemenliği altına girmek üzereydi ve halk açlıkla boğuşuyordu. Jan Dark, küçük, masum bir kızdı ama yaşitlarından farklıydı. Tanrı ile konuştuğunu ve ondan talimatlar aldığını söylüyordu. "Fransa'yı kurtarma görevi bana verildi" diyordu. Ailesi, çevresi ona bu "çılgınca" fikirleri aklından atmasını tavsiye etti ama Jan Dark, bir yolunu bulup Prens Charles ile konuştu. Kısa süre içinde Fransa kralı olan Charles'ın da izniyle ordunun başına geçip İngilizlere karşı zafer kazandı. Artık bir azizeydi, ta ki onu "Şeytan'ın işbirlikçisi" olmakla itham edenlerin tuzağına düşüp öldürülene kadar... Kaziğe bağlanıp yakılan Jan Dark, ölümünden yıllar sonra gerçek bir kahraman ve azize oldu. İlginç öyküsü tiyatro oyunlarına, operalara, filmlere, resimlere konu olan bir azize...

GENÇ BİR BESTECİYDİ

Opera tarihinin en önemli bestecilerinden Giuseppe Verdi, Jan Dark'ın hikâyesini sahneye taşıyan sanatçılardan biri. Jan Dark, İtalyanca ve orijinal adıyla Giovanna d'Arco operasının librettosunu Alman yazar Friedrich Schiller'in Die Iphigénie en Tauride adlı oyunundan yararlanarak Temistocle Solera kaleme almıştı. Verdi, bu librettoyu müziğiyle taçlandığında genç bir besteciydi. Tam da bu yüzden sanatçının olgunluk döneminde yarattığı Aida, Il Trovatore, La Traviata, Rigoletto kadar kusursuz değildi ama güzel ariaları, müzikleri vardı Jan Dark'ın.

2013'ün 200'üncü doğum yıldönümü olması dolayısıyla dünyanın en önemli opera sahnelerinde Giuseppe Verdi'nin eserleri sahneleniyor. İstanbul Devlet Opera ve Balesi de, bestecinin 200'üncü yaşını Jan Dark operasıyla kutluyor. Kadıköy'deki Süreyya Sahnesi, bu eserin Türkiye'deki ilk seslendirilişine ev sahipliği yapıyor.

İLK KEZ DİNLIYORUZ

Sanatçının yedinci operası Jan Dark, sık sık seyirciyle buluşan bir yapıt değil. Ancak bazı ariaları konser programlarının vazgeçilmezlerinden. Mesela Jan Dark'ın birinci perdede seslendirdiği Sempre all'alba ed alla sera...

Her ne kadar Alman çağdaşı Richard Wagner gibi opera sanatında devrim yapmasa da önemli bir besteciydi Verdi. Güzel, akılda kalıcı melodiler besteler; dramatik yanı güçlü eserler yaratırdı. Şu sıralar İstanbul'da klasik müzik dinleyicileriyle buluşan Jan Dark'ta da sanatçının olgunluk döneminde yarattığı büyük, anıtsal eserlerin habercisi arialar, koro partileri var. Eserin en önemli özelliklerinden biri koro için yazılan pek çok parça barındırması. Ancak bu koro partileri sanatçının gençlik dönemi eserleri arasında yer alan Nabucco'daki "Esirler Korosu" kadar etkileyici, vurucu değil. Bununla birlikte bestelendiği dönemde beğenilen, olumlu eleştiriler alan Jan Dark, Giuseppe Verdi'nin erken dönemini tanımak için dinlenmesi gereken bir eser.

BU KEZ SAVAŞTA ÖLÜYOR

Fransız, Katolik azize Jan Dark'ı konu alan hemen hemen tüm eserlerde başkahraman gerçekte olduğu gibi yakılarak ölür. Ancak Verdi'nin operasında son nefesini savaş meydanında veriyor. Karakterlerin tiyatro oyunları ve filmlerden farklı olarak derinlemesine işlenmemesi ise librettonun eksikliği olarak görülebilir.

Türkiye ve İstanbul prömiyeri 16 Kasım'da Kadıköy'deki Süreyya Sahnesi'nde yapılan eserde İstanbul Devlet Opera ve Balesi Orkestrası'nı İtalyan şef Gianluca Bianchi yönetiyor. Koroyu Emanuela Aymone'nin çalıştırdığı operada Jan Dark rolünü dönüşümlü olarak soprano Otilya İpek, Ayşe Sezerman, Deniz Yetim ve Burçin Ç. Savigne seslendiriyor. Kral Charles'ı tenorlar Bülent Külekçi ile Hüseyin Likos'un yorumladığı eserde Jan Dark'ın babası Giacomino olarak ise Alper Göçeri, Önay Günay, Murat Güney ve Sedat Öztoprak'ı görüyoruz.

Ben, Jan Dark'ı 19 Kasım akşamı Otilya İpek, Bülent Külekçi ve Alper Göçeri'den dinledim.

Soprano İpek, konser akşamı rahatsız olmasına rağmen lirizmi, sesinin kıvraklığı ve duygusuyla başarılıydı. Genç solist Alper Göçeri ile Bülent Külekçi de öyle...

Tabii ki orkestranın ve koronun katkısını da unutmamak lazım. Uzun lafın kısıası eğer İstanbul'da yaşıyorsanız Verdi'nin erken dönem eserlerinden Jan Dark'ı kaçırmayın. Bu operanın konser versiyonunu 21 ve 23 Kasım'da dinleyebilirsiniz.

operatik@gmail.com

twitter:@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Efsaneler İstanbul'da ilk kez buluşuyor

Özlem Ertan 25.11.2013

Efsaneler İstanbul'da ilk kez buluşuyor O kadar uzun zamandır beraber müzik yapıyorlar ki, birbirlerinin dilini anlamakta güçlük çekmiyorlar. İkisinde de sürprizlerle dolu bir maceraya adım atmak üzere olan insanların telaşından eser yok. Biliyorlar ki elleri enstrümanlarının tuşlarında, tellerinde dolaşırken güvendikleri, birlikte yolculuk yapmaktan çekinmeyecekleri bir dostları olacak etrafta. Kendilerini korkmadan müziğin akışına bırakacaklar, herhangi bir terslik olduğunda yanlarındakine yaslanacaklar.

Onların biri müthiş tekniği, hızı ve piyano repertuarına getirdiği kendine özgü yorumuyla tanınan Arjantin doğumlu efsane piyanist **Martha Argerich**; diğeri ise daha önce defalarca Türkiye'de konser veren Letonyalı kemancı ve şef **Gidon Kremer**. Yarın, Türkiye'de ilk kez birlikte çalacaklar. **İstanbul Kültür Sanat Vakfı**'nın organizasyonu ile kente gelen sanatçılar, Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı'nın geniş sahnesinde kadim zamanlardan gelen iki büyücü gibi sesler ve duygular yaratacaklar.

30 YILLIK YOL ARKADAŞLIĞI

Her ne kadar İstanbul dinleyicisi onları ilk kez birlikte göreceksin olsa da **müzikal birlikteliklerinin 30 yılı aşkın bir geçmişi var**. Kimbilir kaç kez beraber sahneye çıktılar, kayıt stüdyosuna girdiler? Sanat ülkesindeki yolculuklarına dünyanın hemen hemen her tarafından yüzbinlerce dinleyiciyi davet ettiler. Şimdi onları "**canlı canlı**" dinleme sırası biz İstanbullularda. Gidon Kremer ile Martha Argerich'in birlikte yaptığı kayıtların hepsi çok değerli, ancak **Beethoven**'in keman sonatlarından oluşan albümlerin bunlar arasında özel bir yeri var. İki sanatçı yarın akşamki konserde Beethoven'in **8 ve 10 numaralı keman sonatlarını** da yorumlayacak. Konser programında, şu sıralar eserleri yeniden keşfedilen Sovyet besteci **Mieczyslaw Weinberg**'in **5 numaralı Keman ve Piyano için Sonatı'yla Solo Keman için Sonatı** da olacak.

AŞKTAN DAHA YAKIN

Şimdi, bu yazıyı yazarken Beethoven'in keman sonatlarını Gidon Kremer ile Martha Argerich'ten dinliyorum. Her şey gibi müzik de duruyor ama ben oyuncağı elinden alınmış inatçı bir çocuk gibi kaydı sürekli başa alıyorum. Bu çok sevdiğim müziğin beni terk etmesine izin vermiyorum. Tekrar tekrar dinliyorum onu, sesleri iştahla içime çekiyor ve orada hapsediyorum. Aklıma Gidon Kremer'in, usta piyanist Martha Argerich ile birlikte müzik yapmak hakkında sözleri geliyor. "*Paradoks şu ki biz âşık bir çift olmadığımız hâlde, müziğimiz aracılığıyla konuştuğumuz samimi dil genellikle sadece âşık çiftler arasında kullanılır. **Bizim müziğimiz vasıtasıyla birbirimize, âşık bir çiftin olabileceğinden daha yakın olduğumuz bile söylenebilir***" diyor Kremer. Anlıyorum onu, özellikle de şimdi onların Beethoven yorumunu dinlerken... Keman ile piyanonun iki âşık gibi seslerden müteşekkil ağaçların altında kol kola yürüdüğünü hayal ederken...

TEK BAŞINA ÇALMAYI SEVMİYOR

Onlar, birlikte çalmayı seviyor. Oda müziği çalışmalarını her zaman çok önemseyen Martha Argerich, genel anlamda dostlarıyla birlikte çalmayı seven biri aslında. **Tüm yeteneğine, başarısına ve ününe rağmen zaman zaman sahne korkusu usta piyanisti esir alıyor.** Belki de bu yüzden sahnede yalnız olmaktan hoşlanmıyor. Yanında müziği paylaşabileceği, güvenebileceği birilerinin olması onu rahatlatıyor. Ne de olsa sanatçı, 2008'de izleyicilerle buluşan **Martha Argerich: Gece Konuşmaları** adlı belgeselde sahnedeki olası aksaklıklardan duyduğu korkudan ve özgüven eksikliğinden de bahsediyordu. **Güvensizliğinin, takıntılarının, endişelerinin üzerine çektiği tül perdeyi içten kelimeleriyle kaldırıyor.** Tüm bunların etkisiyle olsa gerek özellikle 1990'lı yıllardan beri oda müziği çalışmalarına ağırlık veriyor Argerich. Sahnede, kemancı Gidon Kremer'in de dâhil olduğu dostlarıyla sesler, duygular, renkler yaratmayı tercih ediyor.

AŞKLAR, MÜZİK, HASTALIKLAR

Onun sahne korkularının, güvensizliğinin altında çocukluk yıllarında yaşadıklarının, gördüğü baskıların yatıyor olması kuvvetle muhtemel. Müzik yeteneği üç yaşındayken ortaya çıkan Argerich'in ilk hocası **Vincente Scaramuzza** zor, takıntılı bir eğitimciydi. Küçük öğrencisini o kadar çok zorladı ki, Martha Argerich beş yıl içinde olağanüstü bir teknik kazandı. Küçük parmaklarıyla tuşlara dokunduğunda harikalar yaratıyordu yaratmasına ama mutsuzdu. Piyanonun başına oturmamak için masanın altına saklanıyor ve her seferinde oradan çıkarılıyordu. Zorla da olsa çalıştı, **henüz 10'lu yaşlarının başında bir harika çocukken zamanın Arjantin Devlet Başkanı Juan Peron'un bile hayranlığını kazandı.** Peron, Martha Argerich'in yeteneğinden o kadar etkilendi ki sırf Viyana'da yaşayan zamanın önemli piyanisti **Friedrich Gulda** ile çalışmak istediği için onu bu kente gönderdi. Piyanistin babasını da Viyana Büyükelçiliği'ne ticari ateşe olarak atadı. Argerich, yeni kentinde çok çalıştı. Sonatları, konçertoları peş peşe çaldı. **Rahmaninof'un, Chopin'in, Beethoven'in, Prokofiev'in** ve piyano için müzik yazmış aklınıza gelebilecek hemen hemen her bestecinin yapıtlarını yorumladı. Âşık oldu, dünyayı dolaştı, birkaç defa evlendi, ayrıldı, çocuk sahibi oldu... Fırtınalı aşklar yaşadı. Annesini kanserden kaybettikten kısa süre aynı hastalığın kendisine de musallat olduğunu öğrendi. Evine kapandı, konserlere ara verdi ama sonunda yine piyanosuna döndü.

İLK KEZ 2011'DE GELDİ

Dolu dolu ve müzikle yaşayan Martha Argerich şimdi 70 yaşlarında, uzun saçlarına aklar düşmüş bir kadın. Ama hâlâ çok enerjik, özel, yetenekli ve duyarlı. İki kez **Grammy Ödülü** kazanan, birbirinden güzel albümlere imza atan, olağanüstü tekniği ve yorumuyla müzik tarihinde silinmesi imkânsız izler bırakan **Martha Argerich, yarın akşam İstanbul'da piyanosunun başında olacak. 2011'de İstanbul Müzik Festivali Yaşam Boyu Başarı Ödülü'nü kazanan usta kemancı Gidon Kremer ile birlikte çalacak.** Kremer'i defalarca İstanbul'da dinleme imkânı bulduk. Martha Argerich ise ilk kez 2011 senesinde konser verdi Türkiye'de. Şimdi de dostu Kremer ile birlikte geliyor. İki sanatçı, tüm müzikseverleri yaratacakları büyülmü müzik evrenine davet ediyor.

operatik@gmail.com

twitter:@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şiirler ve Fazıl Say'ın ilk şarkıları

Özlem Ertan 02.12.2013

Şiirler ve Fazıl Say'ın ilk şarkıları Yirmi yıl önce, genç bir piyanist ve besteciydi. Belki şimdiki gibi soğuk bir kış akşamında, belki de sıcak yaz günlerinde, en sevdiği şiirlere seslerden müteşekkil giysiler hediye etti. **Nâzım Hikmet**'in vatan hasretine, **Orhan Veli**'nin gösterişsiz dizelerine, **Ömer Hayyam**'ın sorgulayan kelimelerine piyanosunun siyahbeyaz dokunuşlarıyla yeni anlamlar verdi. Şiirleri, şarkı yaptı; müziği, kelimelerin envai çeşit anlamıyla boyadı. Nâzım Hikmet'in uzun seneler evvel, Rusya'nın soğuşunu iliklerinde ve hatta yüreğinde hissederek beyaz kâğıtlara damla damla akıttığı özlem kelimelerine ses katarken piyanosuyla bağlamaya öykündü. **Can Yücel**'in **Sardunya'ya Ağıt** şiirini bestelerken isyankardı. Orhan Veli'nin **İstanbul'u Dinliyorum** 'u için müzik yazarken kanunun, bendirin sesini kalbinde duydu.

Metin Altıok'un ve **Cemal Süreya**'nın şiirleri üzerinde çalışırken çocukluğunu anımsadı. Babasının dostu olan bu iki şairin sohbetlerini dinlerken uykuya daldığı Ankara akşamlarını gözlerinin önünde canlandırdı. Sonra da enstrümanın başına oturdu, gözlerini kapadı ve açtı kalbini, müzik bir nehir gibi akıp hayatın sonsuz denizine karışsın diye. Besteci, şiirleri müzikle buluşturduğunda pek de uzun zaman geçmemişti **Metin Altıok**'un ölümünün üzerinden. **Sivas'taki Madımak Oteli'ni saran alevlerin, dumanların onu ve onlarca kişiyi hayatın toprağından söküp uzaklara savurmasının üzerinden...**

SABIRLA BEKLEYEN ŞARKILAR

Yirmi yıl önceydi... **Piyanist, besteci Fazıl Say, o zamanlar Almanya'da yaşıyordu.** Kimbilir belki de Nâzım Hikmet'in **Memleketim** şiirinde anlattığına benzer duygular içindeydi. Doğup büyüdüğü toprakların kokusunu, İstanbul'u, Ankara'yı, Boğaz'ı özlüyordu. Hayatı duygularının, aklının süzgecinden geçirip Nâzım Hikmet'in, Cemal Süreya'nın, Metin Altıok'un, Ömer Hayyam'ın, Orhan Veli'nin, **Pir Sultan Abdal**'ın, **Muhyiddin Abdal**'ın şiirlerini ezgilerle donatıyordu. Bir yandan da kelimelerin kuyular kadar derin ve anlamlarla yüklü olduğunu düşünüyordu. Zaman, rüzgâra karşı dörtnala koşan atların hızında geçti ve Fazıl Say, ülkesine döndü.

Klasik müzik tarihinin en büyük bestecilerinin, **Wolfgang Amadeus Mozart**'ın, **Pyotr İlyiç Çaykovski**'nin, **Johann Sebastian Bach**'ın ve daha nicelerinin eserlerine getirdiği yorumlarla alkışlanıyor, bir yandan da müzikler yaratıyordu. Genç bir sanatçıyken bestelediği şarkılar ise bir köşede dinleyicilerin kulaklarına akacağı günlerin gelmesini bekliyordu. Şiirlerden doğan şarkıları, Almanya'da **Pınar Demirel** seslendirmişti seslendirmesine ama Türkiyeli dinleyicilerin pek çoğu onlardan haberdar değildi. Gün geldi Fazıl Say, **Nâzım Oratoryosu** 'nu ve **Metin Altıok Ağıtı** 'nı yazdı. İki şairin şiirlerinden bestelediği şarkıları bu eserlerde kullandı. Diğerleri ise Fazıl Say'ın, uygun bir ses, solist bulup onunla birlikte kayıt stüdyosuna girdiği güne kadar **"bilinmez"** olarak kaldı.

SERENAD BAĞCAN'IN SESİ

O sesin sahibi, müzisyen bir aileden gelen **Devlet Çoksesli Korusu sanatçısı Serenad Bağcan**'dı. Şarkıların notaları üzerinde çalıştı, belli ki müziği ve şiirleri sevdi, benimsedi. Sonra da onlara sesini verdi. Fazıl Say ise kendi bestelerini piyanosuyla yorumladı. Bunu yaparken muhtemelen onları yoktan var ettiği günleri yeniden yaşadı. **Bazı şarkılarda iki sanatçıya çellist Çağ Erçağ, kemancı Pelin Halkacı Akın, flüt sanatçısı Bülent Evcil, vurmali çalgılarda Aykut Köşelerli ve kanunda Hakan Güngör** eşlik etti. Hatta Muhyiddin Abdal'ın

İnsan İnsan şiirine **Cem Adrian** ile **sopranolar Burcu Uyar** ve **Selva Erdener**'in sesi de karıştı.

Artık şairlerin kelimeleri ve Fazıl Say'ın ilk şarkıları hayata karışmaya, müzikseverlerin hafızasında yer etmeye hazırdı.

ŞARKI ALBÜMLERİNE DEVAM

Saatlerdir Ada Müzik'ten yayınlanan **İlk Şarkılar** albümünü dinliyorum. Müzik akıyor ve ben yazıyorum. Bazı şarkılarda Fazıl Say'ın da ezgileri mırıldandığını duyuyorum. Sevdiğim şiirleri güzel müziklerle büyümüş, zenginleşmiş görmekten hoşnut oluyorum. Bir yandan da albüm kitapçığında Fazıl Say'ın şu sözlerini okuyor ve seviniyorum: **"Bu şairleri bestelemek benim için hep büyük bir zevk, büyük bir onur, büyük bir yaşam görevi olmuştur; şarkı albümlerim nice farklı şiir, nice farklı şairler ile devam edecektir."**

Senfonilerini, oratoryolarını, piyano için yazdığı eserlerini bildiğimiz Fazıl Say, bu albümüyle ilk kez dinleyicilerine **şarkılarını** hediye ediyor. Hayat devam ettiği, insan hissedebildiği, duygulanabildiği, düşünebildiği müddetçe ne şiirler susar ne de müzik. Sanatçı da var oldukça okur, dinler, etkilenir, üretir. Fazıl Say'ın bundan sonra da nice güzel şiiri müziğiyle yeniden yaratacağını bilmek güzel.

Çellonun genç yıldızı İstanbul'da

Onu ilk dinlediğimde en sevdiğim eserlerden birini, **Edward Elgar**'ın **Mi Minör Çello Konçertosu** 'nu çalıyordu. Piyanist, orkestra şefi **Daniel Barenboim** orkestrayı yönetiyor; onun parmakları ise Britanyalı besteci Elgar'ın müziğinden dalga dalga yayılan hüznle dans ediyordu. 1982 doğumlu genç **çellistin** adı **Alisa Weilerstein** idi. İlk kez bir video paylaşım sitesinde gördüğüm sanatçının ismini hafızama yazdım ve neler yaptığı hep takip ettim. Geçen yıl, Edward Elgar'ın Mi Minör Çello Konçertosu'yla **Elliott Carter**'in 2001'de bestelediği konçertoyu içeren bir albümü yayınlandığında sevindim. Sonunda DECCA'dan yayınlanan CD'si Türkiye'ye de geldi ve ben onun parmaklarından yayılan duygularla arkadaşlık etmeyi sevdim.

Viyolonsel sanatçısı Alisa Weilerstein, şimdi de İstanbul'da, Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda (CRR) çalacak. Edward Elgar'ın 1. Dünya Savaşı'nın getirdiği yıkımı düşünerek bestelediği o müthiş konçerto programında yok ama olsun. Onun yerine **Claude Debussy**'nin Çello Sonatı 'nı, **Franz Schubert**'in Do Majör Fantazisi 'ni, **Sergey Rahmaninov**'un Çello Sonatı 'nı ve **Dmitry Şostakoviç**'in Piyano Prelüdlere Çello İçin 10 Prelüdü seslendirecek. Weilerstein'a sahnede **piyanist Inon Barnatan** eşlik edecek.

Uzun lafın kisası eğer İstanbul'da yaşıyorsanız ve vaktiniz varsa bu akşam 20:00'de CRR'de olmaya değer.

operatik@gmail.com

twitter:@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nelson Mandela'nın ikinci eşi

 Nelson Mandela'nın ikinci eşi Tanıştıklarında ortak bir amaçları vardı: Beyazların baskısı altında ezilen siyahların, eşitlik ve özgürlüğün hâkim olduğu bir ülkede özgürce yaşamalarını sağlamak. İkisi de bunun için savaştı, bedeller ödedi, hapsedildi. Güney Afrikalı siyahların çektiği acıların sona ereceğinden umudu kestikleri zamanlar oldu, ancak yılmadılar; hem fikirleriyle hem de silahlarıyla savaştılar.

Hayatının yaklaşık 30 yılını hapiste geçiren, geçtiğimiz günlerde kaybettiğimiz Güney Afrikalı lider Nelson Mandela ile ikinci eşi Winnie Madikizela'dan söz ediyorum. Nelson Mandela'nın ne kadar önemli bir siyasi figür olduğundan kimsenin şüphesi yok. Hayatı boyunca, siyahları ikinci sınıf insan kabul eden ırkçı Apartheid rejimine karşı mücadele eden Nelson Mandela, hapisten çıktıktan sonra siyahlar ile beyazlar arasında uzlaştırıcı bir rol üstlenmişti. Kendini intikam duygusundan kurtarmış ve affedici olmayı başarabilmişti. Güney Afrikalı lider, bu yönüyle baskı altında yaşayan tüm halklar için örnek teşkil etti.

DUVAR KADAR SERT

Her ne kadar Türkiye'de çok iyi bilinmese de Güney Afrikalı liderin 1958 senesinde evlendiği Winnie Madikizela da önemli biriydi. O da, demokrasiye geçilmesinden evvel Güney Afrika'da yaşayan tüm siyahlar gibi koyu ve duvar kadar sert rejimin baskısını üzerinde hissetmişti. 1936'da ülkenin doğusundaki bir köyde dünyaya gelen Winnie Madikizela, beyazların siyahlar için yazdığı kader kitabını yeniden kurgulamaya henüz genç bir kızken karar verdi. Tıpkı beyaz yaşlıları gibi okumak, meslek sahibi ve önemli biri olmak istiyordu. Ancak o dönemde siyahların eğitim hakları kısıtlıydı. Buna rağmen Johannesburg'daki bir okuldan sosyal hizmet alanında diploma almayı başardı. Winnie Madikizela, seneler sonra ise Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun olacaktı.

Apartheid rejimine karşı faaliyet yürüten gruplara katılan genç kadın, avukat Nelson Mandela ile bu dönemde tanıştı. Yıllardan 1957'yi ve iki ırk arasında eşitliği sağlamanın önünde pek çok engel vardı. Amaçları ve birbirlerine duydukları sevgi onları birleştirdi ; 1958 senesinde evlendiler.

"ERKEĞİN BÜYÜCÜYSE CADİ OLURSUN"

Nelson Mandela ile evlenmeye karar verdiğinde, babası Winnie'yi karşısına almış ve ona şöyle demişti: "Eğer erkeğin büyücüyse senin de cadı olman kaçınılmaz." Genç kadının sonraki yaşamı, babasının bu öngörüsünde ne kadar haklı çıktığının kanıtı. Eşiyle birlikte Apartheid rejimine karşı kararlılıkla mücadele eden Winnie Madikizela Mandela, hayatı boyunca onlarca badire atlattı. Kızları, 1959 doğumlu Zenani ile 1960'ta dünyaya gelen Zindzi'yi tek başına yetiştirmek zorunda kaldı. Ne de olsa ırkçı sistemi ortadan kaldırmak için silahlı mücadeleden başka yol göremeyen Nelson Mandela, 1963'te hapse girmiş ve 1990'a kadar orada kapalı kalmıştı.

Onun yaşadığı güçlükler salt evlatlarını yalnız büyüten bir anne olmasından kaynaklı değildi kuşkusuz. Winnie, siyasi anlamda önemli biriydi. Eşinin hapse girmesinden sonra beyaz azınlık hükümetine yönelik muhalefetin bayraktarı hâline geldi. Apartheid karşıtı mücadelenin merkezinde yer alan ANC'de (Afrika Ulusal Kongresi) önemli görevler üstlendi. Nelson Mandela ile sık sık mektuplaşıyorlardı ve eşi, "Mücadelesi yüzünden ailesini ikinci plana atmak zorunda kaldığını" itiraf edip özür diliyordu ondan. Winnie'nin zaman zaman Robben Adası'na gidip orada tutuklu bulunan kocasını ziyaret etmesine izin verildi. Bu zor yılların bir kısmını sürgünde geçiren Winnie, hükümet karşıtı faaliyetlerinden ötürü 1969'da cezaevine girdi ve orada 18 ay kaldı.

FIRST LADY OLAMADI

1990'da, uluslararası kamuoyunun ısrarlı çabalarının da etkisiyle Nelson Mandela hapisten çıktı ve 27 yıl aradan sonra karısı Winnie'nin kollarında özgürlüğün tadını çıkardı. Ancak çiftin kameralara, objektiflere yansıyan mutluluğu daim olmadı. 38 yıllık evlilikleri, Winnie'nin eşine sadık kalmadığı iddiaları üzerine bitti. 1996 senesinde resmen boşandılar. 1994'te Güney Afrika'da yapılan ilk serbest seçimin sonunda Nelson Mandela devlet başkanı olduğunda kâğıt üzerinde hâlâ evliydimler ama hayatlarını ayırmışlardı. Bu yüzden Winnie, First Lady olamadı ama politik olarak etkinliğini korudu. Aralık 1993'te ve Nisan 1997'de olmak üzere iki kez ANC (Afrika Ulusal Kongresi) Kadın Grubu'nun başkanı seçildi.

Winnie Madikizela önemli olmasına önemli biriydi ama Nelson Mandela kadar bağışlayıcı değildi. Güney Afrika'da demokrasiye geçildikten sonra beyazlara karşı eski eşi kadar uzlaşmacı bir tutum benimsemedi. 13 Nisan 1986'da, henüz Nelson Mandela hapisteyken yaptığı bir konuşmada insanların petrol ve lastik marifetiyle yakılmasını onaylar nitelikte ifadeler kullanınca çok tepki çekti.

DOLANDIRICILIK VE CİNAYET...

1980'li yılların sonunda ve 90'larda ise aralarında cinayet, adam kaçırma ve dolandırıcılığın da olduğu pek çok suça karıştı. Nelson Mandela'nın, beyazlar ve siyahların Apartheid döneminde işlediği suçları araştırmak ve bunlarla hesaplaşmak amacıyla kurduğu Güney Afrika Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu da Winnie Madikizela'nın birçok suçtan sorumlu olduğunu teyit etti. Komisyonun 1998 tarihli raporuna, Madikizela'nın pek çok insan hakkı ihlalinden politik ve ahlaki açıdan sorumlu bulunduğu notu düşüldü.

Winnie, karıştığı tüm bu suçlardan dolayı birkaç yıl ceza aldı. Ancak özgürlüğüne kavuştuğunda politik faaliyetlerin içinde olmaya devam etti. Uzun lafın kestirmesi, sevenlerinin "Ulusun annesi" dediği Winnie Madikizela'nın romanlara, filmlere, operalara konu olacak bir hayatı var.

Operanın ve sinemanın Winnie'si

Nelson Mandela'nın ikinci eşi Winnie Madikizela'nın hayat öyküsü, haklı olarak yönetmenlerin ve bestecilerin ilgisini çekti. Onun yaşamını anlatan 2011 tarihli filmde Jennifer Hudson başrol oynadı. Nelson Mandela'nın hayatını konu edinen, Mandela: Long Walk to Freedom / Mandela: Özgürlüğe Giden Uzun Yol adlı film ise şubatta Türkiye'de gösterime girecek ve tabii ki izleyiciler, bu filmde Winnie Madikizela'nın, Mandela'nınkinden ayrı düşünölemeyecek yaşam öyküsüne de nüfuz edecek.

Winnie'nin yaşamı opera sahnesine de taşındı; hem de iki kez. The Passion of Winnie / Winnie'nin Tutkusu, ilk kez 2007'de sahnelendi. Winnie adlı operanın prömiyeri ise 2011'de yapıldı.

operatik@gmail.com

twitter:@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Karadeniz'in yeşili ve aşk

Özlem Ertan 15.12.2013

 Karadeniz'in yeşili ve aşk Mütemediyen yağan Karadeniz yağmurunun altında ıslanmaktan hoşnut ağaçlar, coşkun akan nehirler, kuşlar, böcekler ve bir de sıcakkanlı, konuşkan insanlar... Tüm bu niteliklerin Karadeniz'e, kendine özgü bir sevimlilik kattığı kesin.

Yapımcılar da bu coğrafyanın güzel doğası ve sıcak insanların her daim ilgi çekeceğini düşünüyor olmalı ki, hemen hemen her sezon ekranda bir Karadeniz dizisiyle karşılaşırız.

Geçen çarşamba akşamı SHOW TV 'de başlayan Sevdaluk da bunlardan biri. Başrollerini Erdal Özyağcılar ile Demet Akbağ'ın paylaştığı dizi, Karadeniz'den yemyeşil görüntülerle başlıyor. Sadece oyuncu kadrosunun ağırlığıyla bile izleyicilerin ilgisine mazhar olacak gibi görünen dizinin yönetmen koltuğuna ise Dondurmam Gaymak filmiyle tanınan Yüksel Aksu oturmuş.

Sevdaluk 'un merkezinde, gençliklerinden beri birbirine âşık olan, artık yaşları kemale ermiş Adalet ile Ali İhsan'ın öyküsü var. İkisi de iyi niyetli, duygusal ama inatçı Karadeniz insanları. Hâlâ seviyorlar birbirlerini ama bunu bir türlü ne kendilerine ne de karşı tarafa itiraf edebiliyorlar. Üstüne üstlük sürekli atışıyor, kavgaya ediyorlar. Onların gürültülü tartışmalarına alışkın olan köy halkı, ikisini yeniden birleştirmek için planlar yapmaktan geri durmuyor. Ancak Karadeniz insanının inadını kırmak hiç kolay değil.

'HES' YAPMAK İSTİYORLAR

Badem adını verdiği ayısıyla sık sık ava çıkan elektrik teknisyeni Ali İhsan, yaratıcı ve zeki biri. Yeşilin envai çeşit tonunu içinde barındıran ormanda icatlarını geliştiriyor. Onları hayata geçirmesine yardımcı olacak bir sponsor bulamasa da çalışmaya devam ediyor. Adalet ise köyde pansiyon işletiyor.

Her ne kadar Sevdaluk esas itibarıyla Ali İhsan ile Adalet'in, ayrıntılarına sonraki bölümlerde vakıf olacağımızı düşündüğüm aşkı anlatırsa da dizide pek çok yan öykü de var. 10 yıl önce evinden ayrılıp yıllar sonra bir İngiliz punk rock grubunun müzisyeni olarak köyüne dönen gencin yaşadıkları bunlardan biri.

Sevdaluk, yıllardır Türkiye'nin gündemini işgal eden hidroelektrik santrallerine (HES) de değiniyor. Dizi kahramanlarının yaşadığı güzel Karadeniz köyüne HES yapmak isteyen kalantör işadamlarının yöre halkını bu konuda ikna etmeye çabaladığını görüyoruz. Hatta bunun için Adalet'in pansiyonuna ajan bile yerleştiriyorlar. Tabii ki onların amaçlarını gerçekleştirmelerinin önündeki en büyük engel tam bir çevre ve doğa âşığı olan Ali İhsan. Onun, çevreye ve özellikle köylerinin güzel deresine zarar verecek HES'in yapımına mani olmak için neler yapacağına ise sonraki bölümlerde tanıklık edeceğiz.

SICAK BİR ÖYKÜ

Nedim Hazar'ın Vadi adlı belgeselinden yola çıkılarak hazırlanan Sevdaluk, sıcak öyküsü ve karakterleriyle pek çok izleyicinin ilgisini çekecek gibi görünüyor. Çekimleri Rize'nin Çamlıhemşin İlçesi'nde yapılan dizinin her şeyden önce görsel anlamda büyük bir avantajı var: Seyircinin gözleri önünde uzanan ve yeşilin her tonunu içinde barındıran ormanlar, bahçeler, Karadeniz'e özgü evler... Bölge köylülerinin tepkisini çeken, HES yapımı gibi güncel bir konuya değiniyor olması da dizi için bir avantaj. Kimbilir belki konu hakkındaki duyarlılığın artmasına bile neden olabilir Sevdaluk. Uzun zamandır televizyonda görmediğimiz Demet Akbağ ise dizinin en önemli kozlarından biri. Onun karşısında Erdal Özyağcılar gibi usta ve sevilen bir oyuncunun yer alması da

yapım için bir başka avantaj.

Akbağ ile Özyağcılar'a Devin Özgür Çınar, İbrahim Kendirci ve Zuhal Gencer Erkaya'nın eşlik ettiği diziyi çarşamba akşamları saat 20:00'den itibaren SHOW TV 'de izleyebilirsiniz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Soykırımı yaşadı ve anlattı

Özlem Ertan 16.12.2013

Soykırımı yaşadı ve anlattı Yazarın kelimeleri, dünyanın en büyük acılarını, yıkımlarını, sevinçlerini anlatmaya muktedir bir ressamın fırça darbeleri gibi. Onun sözcüklerinde gerçeğin can acıtan çıplaklığı, çocukluktan kaynaklanan masumiyetin aydınlığı, ölüme tüm gücüyle direnen bir insanın kararlılığı ve intikam duygusuna teslim olmamış bir kalbin ışığı var.

Tam da bu yüzden kelimelerin biraraya gelip yarattığı tabloya bakarken siz de karşınızdaki resmin bir parçası gibi hissediyorsunuz kendinizi. Çünkü yazar aslında romanının başkahramanı. Yazdığı her ne varsa hepsini bizzat görmüş, yaşamıştı. 1905'te Trabzon'da doğmuş, çoğunlukla Rumların ikâmet ettiği bir mahallede büyümüş, Karadeniz yağmurlarının altında ıslanan ağaçlarla çepeçevre sarılı bahçelerde koşturmuş, oyun oynamıştı. Tüm çocuklar gibiydi: Güven duygusunun sıcak kollarında mutlu ve tasasız...

ÖLÜMLE TANIŞMAK

Sekiz yaşına gelinceye kadar ölüm nedir bilmemişti; nice insanı hayatın toprağından söken o karanlık fırtınayla yüz yüze gelmemişti. İlk kez şair dayısı Harutyun, genç yaşta ölümün peşine takılıp dünyayı ebediyen terk ettiğinde, onun ne kadar tehlikeli olduğunu anladı. "Hepimiz bir gün öleceğiz" diyen ağabeyi Onnik'e "Gözlerimi hiç kapatmayacağım, hep açık tutacağım. Söyle bakalım, eğer gözlerimi hep açık tutarsam nasıl ölebilirim" dedi.

Zaman geçti, kötülüğün kadim Anadolu toprağında dörtnala koştugu zamanlar geldi. Geleceğin yazarı, hâlâ çocuktuk. Ölümün, gözlerini her daim açık tutanlara yaklaşamayacağını zanneden bir çocuk... Onunla bu kadar kolay başa çıkamayacağını 10 yaşına geldiğinde fark etti. Kadın, erkek, çocuk demeden tüm Ermenilerin Suriye çöllerine sürüleceğini duyduğunda... Hatta birçok insan için geri dönüşü olmayan o karanlık yolculuğa çıktığında...

LEON ZAVEN SURMELIAN

Adı Leon'du. Leon Zaven Surmelian. 1915'i, katliamın o acımasız günlerini yaşayan Anadolu Ermenilerinden biriydi. Hayatının en güzel günlerini geçirdiği Trabzon'dan ayrılıp sürgün yollarına düştüğünde yaşayacağını, büyüyüp iyi bir yazar olacağını ve gördüğü, duyduğu her ne varsa yazacağını bilmiyordu. Ancak sanki bunu

daha o zamandan öngörmüş gibi her şeyi hafızasında muhafaza etti. Annesinden ayrıldığı günü, akrabalarının kaçınılmaz sona sürüklendiğini idrak ettiği anları zihnine yazdı.

Ne kan rengi nehirlerde yüzen, katledilmiş Ermenilerin çıplak bedenlerini sildi aklından ne de ebediyen kaybettiği evinin görüntüsünü... Bir gün geldi ve Leon Zaven Surmelian, güzel çocukluğunu, onu nasıl kaybettiğini ve yaşamını yazdı. Otobiyografik romanı I Ask You Ladies and Gentleman/ Soruyorum Size Hanımlar ve Beyler, sadece Surmelian'ın yaşam öyküsünü içeren bir kitap değil, bir dönemi ayrıntılarıyla gösteren devasa bir tablo.

YAŞADI VE YAZDI

Leon Zaven Surmelian ile kardeşleri, Ermeni Soykırımı'nda yaşamlarını kaybetmediler ama dünyaları, çocuklukları ellerinden alındı. Ağabeyi Onnik, Rum komşularından birinin yardımıyla Sümela Manastırı'nda gizlenerek kaçabildi soykırımdan. Kız kardeşlerini Türk ailelerden biri evlat edindi. Geleceğin yazarı ise Anadolu'nun acılı düzlüklerinde, Trabzon kıyılarına dalga dalga vuran denizin özlemiyle sürüklendi. Önce bir Türk köylüsü onu evlat edindi. Ancak kendisine "Cemal" adını veren yeni ailesine ısınamadı. Ondaki bekleneni yapamadı. Ne Ermeni olduğunu unuttu ne ailesini, ne de lekesiz çocukluğunu... Yakalanırsa vahşice öldürüleceğini bildiği hâlde kaçtı. Türlü çeşit tehlikeyi alt edip kendini civardaki Rum köylerinden birine attı. Trabzon'daki evleri Rum mahallesinde olduğu için iyi Yunanca konuşuyordu ve kimse onun gerçekte Ermeni olduğunu bilmiyordu.

Rusların Trabzon'u ele geçirmesinden sonra doğduğu kente döndü. Issız bir harabeye dönen, talan edilmiş evini buldu. Bir zamanlar annesinin dokunduğu kapıları, duvarları okşadı. Ağlamadı, gözyaşlarını içine akıtmayı uzun zaman önce öğrenmişti. Bu arada kız kardeşleri kendilerini evlat edinen Türk aileden kaçmış, ağabeyi Onnik sığındığı manastırdan ayrılmış ve dört kardeş yeniden buluşmuştu. Anneleri ve babaları hakkında konuşmuyorlardı. Onlardan bahsederlerse acının pençesine düşeceklerinden ve bir daha asla ondan kurtulamayacaklarından korkuyorlardı.

BATUM, ERMENİSTAN, İSTANBUL

Leon sonra gemiye gidip Batum'daki akrabalarının yanına gitti. Orada eğitim gördü, Rusça öğrendi. Bu esnada kız kardeşleri başka bir akrabalarının yanındaydı. Kafkasya'da, yeni kurulan Ermenistan'da uzun yıllar geçirdi. Savaşın, kıtlığın korkutucu yüzüyle defalarca karşı karşıya geldi. Her şeyi rağmen yaşadı ve direndi.

Derken hayat onu İstanbul'a, Karaköy'deki Getronagan Ermeni Lisesi'ne getirdi. Kitap okumayı seven, birçok dil bilen Leon'un edebiyat konusunda ne kadar yetenekli olduğunu oradaki öğretmenleri keşfetti. Dönemin Ermenice edebiyat dergilerinden birinde yayımlanan ilk şiiri Papak/ Arzu 'yu da Getronagan Lisesi'nde öğrenci olduğu yıllarda kaleme aldı Surmelian. Öğretmenleri, ileride iyi bir şair ve yazar olabileceğini düşündükleri Leon'u daha çok yazması için teşvik ediyorlardı. Ancak o yeni dünyaya, Amerika Birleşik Devletleri'ne gidip ziraat eğitimi almaya kararlıydı. Ne de olsa kadim yurtlarından sürülüp Kafkasya'da, dört tarafı dağlarla çevrili yeni ülkelerinde yaşamaya mahkûm edilen halkının sefalet içinde olduğunu bizzat görmüştü. Ziraat okuyacak ve yaralı milletin verimli bahçelerle çevrili güzel evlerde yeni bir yaşam kurmasına yardım edecekti.

AMERİKA'YA YOLCULUK

Dediğini yaptı; arkadaşlarının, öğretmenlerinin, yardımsever Ermenilerin desteğiyle gittiği Amerika'da tarım okudu, yeni bir yaşam kurdu. Ancak ne okumayı ne de yazmayı bıraktı. Anadolu'da yaşadıklarını da unutmadı. 1945'te tamamladığı otobiyografik romanı Soruyorum Size Hanımlar ve Beyler, onun en büyük eseri. Bu kitap, yazıldıktan uzun seneler sonra Türkçe yayımlandı. Türkiyeli okur için Ermeni edebiyatına açılan bir pencere olan Aras Yayıncılık tarafından ve Zülal Kılıç'ın çevirisiyle...

Leon Zaven Surmelian, hem kendi öyküsünü hem de milyonlarca insanı ölüme sürükleyen, kötülüğün hâkim olduğu bir dönemi anlatıyor. Bu otobiyografik roman, gerçeklerden, sade ve ama sanatlı dilinden, samimiyetinden, ve yaşadığı onca felakete rağmen kalbinde nefrete yer açmayan yazarının bilgeliğinden alıyor gücünü.

Gözlerim, bir solukta ve içim acıyarak okuduğum Soruyorum Size Hanımlar ve Beyler'in kapak fotoğrafına takılıyor. Soykırımdan iki sene önce, 1913'te, Trabzon'da çekilen fotoğrafa... Levon Zaven Surmelian, henüz sekiz yaşında. Babaannesi, annesi, hizmetçileri ve kardeşleri iki sene sonra nelerle karşılaşacaklarından habersiz objektife bakıyor ve kimbilir akıllarından neler geçiyor o sırada.

Yazara annesinden kalan tek hâtıra birkaç soluk fotoğraf karesi. Babası ise ne yazık ki yok bu fotoğraflarda. Soruyorum Size Hanımlar ve Beyler, Leon Zaven Surmelian gibi "Büyük Felaket"ten sağ ama yaralı çıkan binlerce çocuğu da anımsatıyor okuyucuya. O çocuklar kimbilir iç dünyalarında neler yaşadılar ve nasıl tutundular hayata?

operatik@gmail.com

twitter:@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İstanbullu Rumların kaçınılmaz sürgünü

Özlem Ertan 23.12.2013

İstanbullu Rumların kaçınılmaz sürgünü Sirkeci İstasyonu mahşer yeri gibiydi. Trenin kalkmasını beklerken yakınlarıyla vedalaşan binlerce insanın ortak noktalarından biriydi hüznün. Gözbebeklerine öyle katıksız bir karanlık çökmüştü ki, onların bu hâlini görenler birazdan dünyanın yok olacağını zannedebilirdi.

Dakikalar sonra yurtlarından sürgün edileceklerini ve bir daha asla çocukluk ülkelerine geri dönemeyeceklerini biliyorlardı ama hâlâ buna inanmayı reddediyorlardı. Hemen hemen hepsinin aklından şu soru geçiyordu: **"Ne yaptım ben. Tüm bunları hak edecek ne yaptım. Benimle hiç ilgisi olmayan çatışmaların yükünü sırtımda taşıyorum. İstanbul'da doğdum, bu kadim kentin sokaklarında büyüdüm. Burada âşık oldum. Neden ben?"**

SADECE 200 LİRA

1964 yılının o karanlık gününde onbinlerce insan, akıllarında buna benzer sorularla evlerini, sevdiklerini, geçmişlerini geride bırakıp **Yunanistan'a** giden trene bindiler. Onlara başka bir şans verilmemişti.

Gidecekleri ülkede yeni bir hayat kurmaları o kadar zordu ki... İstanbul'daki evlerine, işyerlerine, hatta bankalardaki paralarına el konmuştu. Neleri varsa ellerinden alınmıştı. Türkiye devleti "**Giderken sadece bir bavul ve 200 lira götürebilirsin yanında**" demişti onlara "**Onun dışında hiçbir şey alamazsın. Her şeye el koyuyoruz**".

Tüm bunların sizin başınıza geldiğini düşünün: Bir sabah kalmışsınız, ailenizle kahvaltı ediyorsunuz. Tam bu sırada polisler kapınıza dayanıyor ve sizi sanki tehlikeli bir suçluymuşsunuz gibi yaka paça sürükleyip karakola götürüyor. "**Hayırdır memur bey**" diyorsunuz. "**Ne yaptım ben? Mesele nedir?**" Karşıdan cevap yok. Polisler arasında Emniyet'e gidiyor ve gördükleriniz karşısında ne düşüneceğinizi bilemiyorsunuz: Ağlayan, dövünen, yalvaran insanlar. Etraftaki memurlara "**Yapmayın, etmeyin**" diyorlar. Aralarında ayakta zor duran 70, 80 yaşlarında dedeler, nineler bile var.

48 SAAT İÇİNDE...

Bir müddet sonra elindeki kâğıdı, imzalamanız için size uzatan polisle konuşuyor ve anlıyorsunuz neler olup bittiğini. **Meğerse Türkiye Büyük Millet Meclisi, ülkedeki tüm Yunan uyrukluların sınırışı edilmesine karar vermiş.** İstanbul'da doğup büyüyen siz de 48 saat içinde ülkeyi terk etmek zorundasınız. Gözleriniz şaşkınlıkla büyürken polis sabahtan beri kimbilir kaç kişiye yaptığı kısa açıklamayı soğuk bir ifade ve ses tonuyla bir de sizin için tekrarlıyor: "**Kıbrıs'ta Rumlar Türkleri öldürüyor. O yüzden ülkedeki tüm Yunan uyruklular gönderilecek. Meclis kararı, biz de emir kuluyuz, elimizden bir şey gelmez. 48 saat içinde ülkeyi terk etmek zorundasınız. Yanınıza en fazla 200 lira alabilirsiniz. Buradaki tüm mal varlığınıza el konacak.**"

Direniyor, suçsuz olduğunuzu, Kıbrıs'taki olaylarla hiçbir ilginiz bulunmadığını söylüyorsunuz ama nafile. Sonunda ister istemez memurun size uzattığı kâğıdı imzalıyor ve böylelikle 48 saat içinde ülkeyi terk edeceğinizi taahhüt etmiş oluyorsunuz. Kalan zamanınızı ise bir daha asla dönemeyeceğinizi bildiğiniz kentinizin sokaklarında yürüyerek, arkadaşlarınızla vedalaşarak geçiriyorsunuz. Sonra, kaçınılmaz yolculuk başlıyor.

TEK TARAFLI İPTAL

1964 senesinde, tek suçu Yunan pasaportu taşımak olan onbinlerce İstanbullu Rum bunları yaşadı. Müslüman olmayan vatandaşlarına rehine gözüyle bakan devlet, Kıbrıs'taki Rum- Türk çatışmalarını gerekçe göstererek 1930 yılında **Atatürk** ile zamanın Yunanistan Başbakanı **Elefterios Venizelos'un** imzaladığı **Ticaret ve Seyrisefain Anlaşması'nı** tek taraflı iptal etti. Bu anlaşma, 1923 mübadelesiyle Yunanistan'a sürgün edilen, Türk uyruğunu kaybederek Yunanistan uyruğuna geçmiş Rumlara İstanbul'a geri gelme, burada yerleşme ve çalışma hakkı tanımıştı. Otuz dört yıl boyunca uygulandı bu anlaşma. Kökleri Bizans'tan beri İstanbul'da, Anadolu'da olan Rumlar, kadim kentlerinde doğdular, büyüdüler, evlendiler. **1940'larda Varlık Vergisi faciasını, 1955'te** ise planlı ve tertipli olduğu sonradan ortaya çıkan **6-7 Eylül'ü** yaşadılar. Tüm bunlara rağmen

gitmediler, ülkelerinde kalmayı tercih ettiler. Ta ki Meclis kararıyla zorla sürgüne gönderilene, paralarına pullarına el konana kadar.

Önce 12 bin 500 Yunan uyruklu İstanbullu Rum, sonra da onların Türk uyruklu eşleri, çocukları, akrabaları, peş peşe Sirkeci İstasyonu'ndan trene bindiler. Türk uyruklu Rumlar, Yunan uyruklu sevdiklerini bir başlarına Yunanistan'da kaderlerine terk edebilir miydiler?

Bugün, bir Rum kenti olarak kurulan, Bizans İmparatorluğu'nun eski başkenti **İstanbul'da** **topu topu 1500 Rum yaşıyor.** Cumhuriyet tarihinin başından beri uygulanan Anadolu'yu Türkleştirme politikasının en vahim sonuçlarından biri de bu değil mi?

Sinema, yaşananları anımsatır

Şimdi, **"Nereden aklına geldi 1964 yılında Rumların İstanbul'dan sürülmesi"** diyebilirsiniz. **"Gündem bu kadar yoğunken, herkes operasyonlara, görevden almalara, bol keseden etrafa saçılan tehditlere kilitlenmişken neden bu mesele hakkında yazıyorsun"** sorusu aklınıza takılmış olabilir. Bu suallerin yanıtı basit aslında: **"Sinema yaşananları anımsatır."** Hep aklınızın bir köşesinde duran kimi ayrıntılar, bazen bir vesileyle zihninizdeki düşünce yığınlarının arasından sıyrılıp kendini gösterir. **20 Aralık'ta gösterime giren "Sürgün" adlı film de İstanbul Rumlarının sürgününü anımsattı bana.**

Başrollerini **Saadet Aksoy, Tolgahan Sayışman, Mahir Günsiray** ve **Ruhsar Öcal**'ın paylaştığı filmi izlerken Kıbrıs meselesiyle hiç ilgisi olmadığı hâlde bu gerekçeyle ülkelerinden kovulan, dayanaksız casusluk suçlamalarına maruz kalan insanların yüzlerini hayal ettim. Tahmin edileceği üzere **Erol Özlevi**'nin yönettiği, senaryosunu **Rıdvan Akar**'ın kitabından yola çıkarak **Selin Tunç**'un yazdığı **Sürgün**, 1964'te yaşanan bu trajik hadiseye ilişkin.

FAKİR OĞLAN, ZENGİN KIZ

Büyükada'daki güzel bir evde eşi ve kızıyla birlikte yaşayan işadamı Stavro Sucuoğlu'nun 1964'te diğer Yunan uyruklu Rumlarla birlikte Türkiye'den ayrılma sürecini ve sonrasında yaşananları anlatan filmin merkezinde bir aşk öyküsü var: **İşadammının kızı Eleni'yle fakir faytoncunun oğlu Sedat'ın hikâyesi...**

Sedat ile Eleni Büyükada'da birlikte büyümüşler. Hep sevmişler birbirlerini. Sonunda aynı üniversiteyi kazanmışlar, günleri birlikte geçiyor ve onlar bundan çok hoşnutlar. Evlenmeyi, hayatları boyunca birlikte olmayı hayal ediyorlar. Ancak Eleni'nin babası, aradaki inanç ve gelir farkını düşünerek bu evliliğe karşı çıkıyor. Bu arada Kıbrıs'taki çatışmalar şiddetlenmiş ve kalabalıklar sokaklarda "Kıbrıs Türk'tür Türk kalacak", "Ya Taksim ya ölüm" sloganları atarak yürüyor.

ATMOSFERİ YANSITİYOR

Sürgün, 1960'lı yılların İstanbul'unu yansıtmak konusunda başarılı bir film. Giysiler ve mekânlar, dönemin

atmosferine uygun. Fonda bazen eski İstanbul şarkıları, bazen de devrin meşhur İngilizce parçaları duyuluyor. Kimi zaman ise konuyla uyumlu bir Rum ezgisi şöyle bir dokunup geçiyor kulaklarınıza.

Mahir Günşıray, Stavro Sucuoğlu rolünde başarılı. Eleni'yi Saadet Aksoy, Sedat'ı ise Tolgahan Sayışman oynuyor. Ele aldığı konu itibariyle dokunaklı bir film olan **Sürgün**'de beni çok etkileyen bir iki kare var. Mesela karakolda, tıpkı mahkûmlara yapıldığı gibi, boyunlarına sıra numarası takıldıktan sonra Rumların fotoğraflarının çekildiği sahne, bir de Stavro Sucuoğlu'nun İstanbul'dan ayrılmadan evvel son kez **Hasapiko** oynaması...

Sinema, bazen geçmiş, tarihi ve acıları anımsatıyor. **Sürgün**'ün de benim üzerimde böyle bir etkisi oldu.

operatik@gmail.com

twitter:@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Öykü anlatıcısı bir udun dilinden...

Özlem Ertan 06.01.2014

 Öykü anlatıcısı bir udun dilinden... Kayıt stüdyosuna girerken kalemle tanışmamış defter sayfası gibi boştu aklı... Ne çalacağını bilmiyordu. Hangi ezginin, şarkının yeni udunun tellerinden atlayıp hayata karışacağını kestiremiyordu. "Hayatımda ilk defa ne çalacağımı bilmeden stüdyoya giriyorum" diye düşünüyor ve gülümsüyordu.

Meşhur **ud virtüözü Ara Dinkjian**, kılıfında uyuklayan enstrümanına dokundu ve mikrofonun önünde kendisi için hazırlanmış sandalyeye oturdu. Birkaç dakika sonra, yüz küsur yıl evvel İstanbullu bir lutiye'nin yarattığı o güzel çalgı kucağındaydı. Âşık bir eski zaman kadını gibi zarif, varlığı duyguyla ve gövdesi yaşanmışlıkların izleriyle dolu, öylece duruyordu. Sanki, "Çalmaya başlamadan önce konuş benimle. Özledim sohbet etmeyi" diyordu. Virtüöz, onun dilinden anladı mı, yoksa içinden öyle mi geldi bilinmez, kayıt stüdyosundakilerden hazırlanmak için birkaç dakika istedi ve aklından geçenleri udun kulaklarına fısıldadı.

UDLA KONUŞMALAR

"Tanrı bilir bugüne kadar neler görüp geçirdiğini. O kadar yaşlısın ki... Dile kolay, bir asırdan fazla zamandır şu âlemdesin. **1907'de doğdun diye hatırlıyorum**. Yanılmıyorum değil mi? İki kıtayı birleştiren kadim İstanbul'un deniz kokan koynunda açtın gözlerini. **Seni yaratan Emmanuel Venios, gelmiş geçmiş en iyi ud yapımcısıydı, efsaneydi**. Tekmil udilerin, elinden çıkma bir enstrüman bulabilmek için yanıp tutuştuğu **Emmanuel Venios, nam-ı diğer Manol**... Yaratıcın, Ege Denizi'nin doğusundaki bir adada, **Folegandros'ta** doğdu. İmparatorluklar kenti olmanın getirdiği zenginliği güzel boynunda envai çeşit değerli taşla bezeli bir gerdanlık gibi taşıyan İstanbul'a geldiğinde çok gençti. Ama hayat tecrübesinin kıtlığı çalışkan ve hırslı olmasının önünde engel değildi. Dediklerine göre, kente geldiğinde **Galata'da** mobilya onarıyormuş. Fakat kabiliyeti ve çabası sayesinde henüz 22 yaşındayken devrin en büyük çalgı yapımcısı olmuş. **'Udun Stradivarius'u** derler ona bilirsin. Ya işte böyle bir yaratıcının evladısın sen. Ne şanslıyım ki şimdi benim ellerimdesin. Sana bakıyorum da

tam Manol stilindesin. Onunla özdeşleşen küçük gövdeli udlardan birisin. Birazdan mızrağımın senin tellerine dokunacağım. Aklımda şarkı, ezgi yok. Ancak endişe de yok.

Ey Manol'ün udu, biliyorum seninle birlikte müzik âleminin ortasına atladığımızda ezgiler, kendiliğinden koşup gelecek yanımıza. Kuş sürüsü gibi etrafımızı çevirecekler ve ben düşünmeden, sorgulamadan bana gelen melodileri seninle birlikte şu kayıt cihazlarının güçlü hafızasına göndereceğim. İnsanlar, duysun, dinlesin diye... Ben hazırım. Sen de hazırsın değil mi? Haydi Manol'ün udu, öykülerini anlat bana. Bunca yıl neler görüp geçirdiğini, kimlerin ellerinde neler yaşadığını fısılda kulaklarıma. Sana, müziğe ve Manol'e güveniyorum."

KENDİLİĞİNDEN GELEN EZGİLER

Ara Dinkjian, böyle dedi ve stüdyodakilere başının bir hareketiyle kayıt için hazır olduğunu bildirdi. Cihazların ışıkları yanınca başladı **Manol'ün** udunu çalmaya. Tıpkı tahmin ettiği gibi ezgiler o anda aklına hücum etti. Onlar, tıpkı güçlü bir kalenin surlarına dayanan ordunun neferleri gibi inançlı ve hedeflerine ulaşmaya kararlıydı. **1907 doğumlu ud ise açık sözlü...** Hiç çekinmeden öykülerini anlattı müzisyene. Dakikalar boyunca sadece ud konuştu. Tabii ki virtüözün vasıtasıyla... Başka hiçbir enstrüman onun sözünü kesmeye cesaret edemedi. Solo ud ve müzisyene kendiliğinden gelen ezgiler... Onlar, Doğu'nun ve eski zamanların gölgelerini peşi sıra sürükleyen etkileyici melodilerdi. Biraraya geldiklerinde anlamlı bir bütün oluşturdıklarının bilincindeydiler ve su gibi akıyorlardı. **Ara Dinkjian** da ne güzel çalışıyordu...

MANOL İÇİN...

Sonunda kayıt bittiğinde müzisyen, Manol'ün udunu şefkatle okşadı. Sonra da onu kılıfına yerleştirdi, uyuyup dinlensin diye. O sırada, tüm o ezgileri yakın bir dostunun okuyacağı şiirler için fon müziği niyetine çaldığı aklına geldi. "Hayır" dedi. "Olmaz, bu melodiler şiirlere eşlik etmek için gelmedi. Arkadaşım için başka müzikler çalacağım. Bu albümü Manol'e hediye edeceğim. 1914'te İstanbul'da hayata gözlerini kapayan Manol'e... O ki, gelmiş geçmiş en iyi ud yapımcısı ve ben onun yaptığı enstrümanlardan biriyle çekip çıkardım bu ezgileri saklandıkları yerden. Hatta sadece Manol'e de değil, tüm **lutiyele** armağan olsun bu kayıt. Onların yarattığı enstrümanlar olmasa müzisyenler ne işe yarar ki?"

Aradan zaman geçti ve Ara Dinkjian kararından caymadı; yaşlı udla beraber doğaçlama çaldığı ezgilerden müteşekkil albümü efsane Rum lutiye Manol'a adadı. CD'nin adını ise "**Conversations with Manol**" (**Manol ile Konuşmalar**) koydu. O gün ezgiler kendiliklerinden koşup gelmişti Ara Dinkjian'a. O yüzden onlara dokunmaya kıyamadı müzisyen. Kayıtlar üzerinde işlem yapılmasına izin vermedi. Nasıl çalındıysa öyle, hatalarıyla, yaşlı udun bağrından çıktıkları gibi uçtular dinleyenlerin evlerine.

BULUNMUŞ ŞARKILAR

18 Ekim 2011'de, Amerika Birleşik Devletleri'nde kaydedilen albüm, şimdi Manol'ün kenti İstanbul'da da dinleniyor. **Zira Kalan Müzik bu CD'yi Türkiye'de de yayınladı.** Üstelik Ara Dinkjian'ın "**Finding Songs**" (**Bulunmuş Şarkılar**) albümüyle birlikte. Tek kutuda iki CD: "**Conversations with Manol**" ve Ara Dinkjian'ın 12 bestesini içeren "**Finding Songs**". Müzisyen bu kez yalnız değil, **Sokratis Sinopoulos** kemençe, **Yannis**

Kirimkiridis klavye, **Vangelis Karipis** ise perküsyonla ona eşlik ediyor. Ara Dinkjian kayıtlarda sadece ud değil, cümbüş, bağlama ve elektronik cümbüş de çalıyor.

Doğunun, bir zamanlar Dinkjian'ın atalarının yaşadığı Diyarbakır'ın, Ege'nin, Ermeni kültürünün, İstanbul'un nefesini taşıyan müzikler yine su gibi akıyor. Müzisyenin "En güzel şarkılar, sanki hep varlarmış gibi kendilerini tamamlanmış olarak sunarlar. Bu yüzden kendimi besteci ya da yaratıcı gibi hissetmiyorum. Olsa olsa şarkıları bulduğumu söyleyebilirim" dediği düşünülecek olursa normal değil mi böyle olması?

operatik@gmail.com

twitter:@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sümerler olmasaydı ne yapardık biz

Özlem Ertan 13.01.2014

 Sümerler olmasaydı ne yapardık biz Türkiye'nin en önemli arkeologlarından biri olan Prof. Dr. **Hayat Erkanal**, parayı pek çok insanın zannettiğinin aksine Lidyalıların değil de Sümerlerin keşfettiğini açıkladığında kimbilir kaç kişi hayretler içinde kaldı. "**Ama nasıl olur? İlkokuldan beri parayı ilk olarak Lidyalılar'ın kullandığını öğrettiler bize**" diye düşünerek Erkanal'ın dün gazetelerde yayımlanan açıklamalarını okumaya başladı. Sümerler'in tarihteki önemini bilenler içinse şaşkınlık duymayı gerektirecek bir durum yoktu ortada. Ne de olsa uygarlığın temelinde yatan pek çok keşif, Fırat ile Dicle nehirlerinin su ve bereket taşıdığı topraklarda, İsa Peygamber'in doğumundan yaklaşık 3500 yıl evvel ortaya çıkan Sümerler'in eseri. En eski kentlerin kurucusu Sümerler yazının, edebiyatın, mitolojinin, tek tanrılı dinlerin kutsal kitaplarında geçen pek çok anlatının da yaratıcısıydı aslında.

BİR ZAMANLAR MEZOPOTAMYA'DA...

Sümerler'in öyküsü Milat'tan Önce 4 bin yıllarında Güney Mezopotamya'nın verimli ovalarında başladı. Onlar, Fırat ile Dicle'nin sularını kanallarla iç kesimlere taşıyor ve güneşin kavurduğu toprakları ekip biçiyorlardı. Zaman ilerledikçe verim arttı. Yerleşim yerlerindeki depolar tahıl, arpa, buğdayla dolmaya başladı. Toprağın kendilerine sunduğu ürünlerle beslenen eski zaman insanları, tüketemedikleri tahılları onlara ihtiyaç duyanlara satmanın akıllıca olacağını düşündü. Ne de olsa onlar da Güney Mezopotamya'da bulunmayan madene, değerli taşlara ve keresteye gereksinim duyuyorlardı. Eğer ellerindeki fazla ürünü kuzeyde, doğuda, batıda yaşayan başka toplumlara verir ve karşılığında bunları alırlarsa önemli bir sorun kendiliğinden çözülmüş olacaktı. Çok eski zamanlarda ticaretin esası değiş- tokuştu. Çünkü ne para vardı ortada ne de onun yerine geçen bir nesne.

Ticaret Sümerler'in zamanından çok önce başlamıştı elbette. İlk köylerin kurulduğu Milat'tan Önce 10 bin yıllarında hatta belki ondan da evvel ürünler ve nesneler coğrafyalar arasında seyahat ediyor, insanlar alışverişin vazgeçilmez bir eylem olduğundan şüphe duymuyordu.

PARAYA İHTİYAÇLARI VARDI

Sümerler devrinde ticaret gelişti. Bir müddet sonra da alışverişte değiş- tokuş yöntemi yetersiz kaldı. Ticaret yapan iki toplumdan birinin ihtiyaç duyduğu ürün o sırada karşı tarafta yoksa ne yapacaklardı? Alışverişte değerini her zaman koruyacak nesneler kullanmak daha mantıklıydı. Bu düşüncenin benimsenmesinden sonra Prof. Dr. Hayat Erkanal'ın da dediği gibi **para çıktı ortaya**. Tabii ki bu, bugün bildiğimiz anlamda para değildi. Çeşitli madenlerden imal edilen halkalar, alışveriş aracı olarak kullanılıyordu. Zamanla halkalar, aralarında gümüş, altın, bakırın da olduğu farklı madenlerden imal edilen, önceden belirlenmiş ağırlıklara sahip külçelere dönüştü.

LİDYALILAR'I DA KÜÇÜMSEMELİ

Ama MÖ 7. yüzyılda, yani Sümerler'den binlerce yıl sonra tarih sahnesine çıkan Anadolu halkı Lidyalılar'ı da küçümsemek lazım. Zira onlar **sikkenin mucidi**. Küçük, yuvarlak madeni paraların üzerine, hangi devlete ait olduklarını ve değerlerini gösteren baskılar yapmak ilk onların aklına gelmişti. Manisa yakınlarındaki başkentleri **Sardes**'te altın ve gümüş karışımı elektrondan sikke yapan Lidyalılar, aslan figürleriyle bezemişlerdi paralarını. Onlardan sonra sikke imalatına başlayan Anadolu'daki Yunan kent devletleri ise tanrılarını, tanrıçalarını, yöneticilerini küçük, madeni yuvarlakların üzerine nakşetmişlerdi. Fakat, Lidyalılar'ın bu başarıları **paranın ilk olarak Sümerler tarafından kullanıldığı** gerçeğini değiştiremedi tabii ki. Ne olsa keşfetmek konusunda yazının, edebiyatın, kentlerin, tekerleğin, çömlekçi çarkının, yelkenli teknenin mucidi Sümerler'in üzerine yoktu.

YAZI, TİCARETTEN DOĞDU

Sümer kentlerinin her biri bağımsız birer devletti. Yöneticileri olan, merkezinde görkemli bir tapınağın bulunduğu, sürekli göç alan kalabalık kentler, nice keşif öyküsüne sahne oldu. Tıpkı **para gibi yazı da bu şehirlerde, ticaretten doğdu**. Sümer kent devletlerinin yöneticileri, gün geçtikçe gelişen **ticareti kayıt altına almak** zorunda hissetti kendini. Kilden küçük tabletler yaptılar ve alınıp satılan malları temsil eden resimler çizdiler bunların üstüne. Şekillerin yanına mal miktarını belirten sayı işaretleri koymayı da ihmal etmediler. En eskisi Milat'tan Önce 3200 yıllarına ait olan bu resimli tabletler **Ur, Uruk, Kiş** gibi Sümer kent devletlerinin ortasında dağ gibi yükselen tapınakların depolarında birikti. Yönetici sınıf, sadece ticaretin değil her nevi iş ilişkisinin, arazi satışlarının da kaydını tutuyordu.

Sümer kentleri iyiden iyiye büyüyüp iş ilişkileri ve alışveriş karmaşıklaştığında resim yazısıyla tutulan kayıtlar yetersiz gelmeye başladı. **Karmaşık ilişkileri ve kavramları basit işaretlerle anlatmak artık imkânsızdı. İşte yazının öyküsü bu noktada başladı**. Resimler zamanla çivi biçimli şekillere dönüştü ve nihayetinde her işaret bir heceye tekabül etti. Sümerler zamanla bu yazı işini o kadar geliştirdiler ki her nevi soyut kavramı **çivi yazısı**yla kilden müteşekkil tabletlere işler hâle geldiler.

AH O SÜMERLER YOK MU

Ünlü Sümerolog **Samuel Noah Kramer**'in en önemli kitaplarından birinin adı "**Tarih Sümer'de Başlar**". Sümerlerin günümüzde Irak sınırları içinde kalan topraklarda yaptıklarını düşününce bu yargının ne kadar doğru olduğunu bir kez daha anlıyor insan. Zira **onlardan önce ne kent vardı, ne yazı, ne de edebiyat**. Uzun

mesafeli ticaretin kaydını tutarken çivi yazısını keşfeden Sümerler, daha sonra insanlık tarihinin ilk edebi eserini, meşhur **Gilgamiş Destanı**'nı kil tabletlere yazdılar. Tanrıları Anu'nun, Enlil'in, Enki'nin maceralarına dair mitolojik öyküler kaleme aldılar. Başta Tevrat olmak üzere tektanrılı dinlerin kutsal kitaplarında geçen aralarında Tufan, yaratılış ve kadının yaratılışının da olduğu pek çok anlatının temelinde Sümer mitolojisi var. Gilgamiş'in ölümsüzlüğü ararken konuştuğu, tufandan kurtulan Utnapiştım'ın yaşadıkları Nuh Tufanı öyküsüyle neredeyse birebir örtüşüyor mesela.

Farklı meslek gruplarından binlerce kişinin birarada yaşadığı kentler onların eseri idi. O ilk kentlerde hem kültür önemli bir unsurdur hem de ticaret. Uzak diyarlarla ilişkiler kuruyorlar, mal ve kültür alışverişi yapıyorlardı. Ziggurat denen yüksek tapınaklarda yaşayan rahipler ise çok güçlü ve yönetimde etkiliydi. Binlerce yıl evvel tarih sahnesinden çekilen Sümerler, kültürleri ve yarattıklarıyla uygarlığın temellerini attı.

operatik@gmail.com

twitter:@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kadim bir aşkın doğuşu

Özlem Ertan 20.01.2014

 Kadim bir aşkın doğuşu Prens **Hattuşili** yorgundu. İki güçlü ordunun karşı karşıya geldiği Kadeş'teki savaş meydanından ayrılmasının üzerinden haftalar geçmişti geçmesine ama genç Hitit askerlerinin, ölümün pençesine düşerken attığı çığlıklar hâlâ kulaklarındaydı. Ölümün sıcak kumların arasından sıyrılıp önüne çıkan her canlıyı karanlığa götürdüğünü gören adamlara özgü hüznü çizgiler yerleşmişti prensin yüzüne. Aslında hâlâ yaşadığı için şanslı olduğunu ve bundan dolayı tanrılara, özellikle de koruyucu tanrıçası **İştar**'a şükretmesi gerektiğini biliyordu.

Zor, hastalıkların saldırılarına açık bir çocukluk geçirmişti Prens Hattuşili. Babası, kudretli Hitit kralı **II. Murşili**, bir gün rüyasında İştar'ı görmüştü. Tanrıça, krala oğlu Hattuşili'nin kısa ömürlü olduğunu ama kendi emrine verildiği takdirde sağlık kazanacağını söylemişti. Kral da güçlü tanrıçanın sözünü dinlemiş ve küçük oğlunu onun hizmetine vermişti. O günden beri Mezopotamya'nın kadim ilahesi hep korumuştur Prens Hattuşili'yi.

KADEŞ'TEN DÖNERKEN...

Hitit kralları, öldüklerinde tanrı olurdu. Bir gün Hattuşili'nin babası da dünyadaki günlerini bitirip tanrılar arasına karıştığında, büyük oğlu **Muwatalli** onun tahtını doldurdu. Prens Hattuşili ise İç Anadolu'nun kuzeyindeki Yukarı Ülke'nin valisi, ordu komutanı ve İştar'ın hizmetkârıydı. Başarılı bir asker ve siyasetçi olarak Hititlerin görkemli başkenti Hattuşa'yı tehdit eden göçebe Kaşkalar dize getirmiş ve ağabeyi Kral **Muwatalli** ile birlikte Suriye yakınlarındaki Kadeş'te Mısır firavunu **II. Ramses**'in ordusuna karşı cesaretle savaşmıştı.

Görmüş geçirmiş Hattuşili, şimdi Kadeş'ten, güneşin alevli diliyle yalayıp tutuşturduğu kumların üzerindeki savaş meydanından dönüyordu. Mısır ordusuyla cenk ettiği diyarlar geride kalmıştı. Çukurova

düzlüklerinde emrindeki askerlerle birlikte yürüyor ve hem tanrıça İştar'ı hem de Kadeş'i düşünüyordu. Kadeş'te iki ülke de kesin bir zafer kazanamamıştı aslında. Ancak Hititlerin Suriye'deki beyliklerinin büyük bir kısmını muhafaza etmiş olması büyük bir başarı sayılabilirdi.

Prens Hattuşili, savaşı düşünmeye ara verdi. Ne de olsa İştar'a adanmış büyük bir tapınağı olan **Lavazantiya** kentine varmak üzereydi. Bir müddet sonra bu kutsal kente girecek, tapınağı bulacak ve yardımını kendisinden hiçbir zaman esirgemeyen İştar'a teşekkür edecekti.

İşTAR RAHİBESİ...

Prens Hattuşili, sonunda Lavazantiya kentinin tapınağına girdiğinde, sivri burunlu Hitit çarığının içindeki ayakları, sanki korlar üzerinde yürüyormuş gibi yanıyordu. Öyle uzun bir yoldan gelmişti ki güçlkle yürüyordu. Rahip **Pentipşarri**, Prens Hattuşili ile beraberindekileri saygılı bir samimiyetle karşıladı. Onlara en güzel yiyeceklerini, içeceklerini sundu. Hitit prensi Hattuşili, karnını doyurup biraz dinlendikten sonra tanrıçanın huzuruna çıktı. İlahe heykelinin önündeki sunağı içki döktü, rahiple birlikte İştar'a yiyecek sundu. Tam, Kızılırmak Nehri'nin çizdiğı kavis içinde uzanan görkemli kenti Hattuşa'ya doğıru yola çıkmak üzereyken rahibin kızı **Puduhepa'yı** gördü. Güzel, gözleri zekâ pırıltıları saçan küçük bir kızdı Puduhepa. **Hattuşili, İştar rahibesi olarak yetiştirilen kıza görür görmez âşık oldu.** Savaş, ölümün peşi sıra sürüklenen askerler, Mısır ordusunun dehşet saçan yürüyüşü, hatta tanrıça İştar bile aklından silindi. Kızı gördüğü yerde öylece hareketsiz kaldı Hattuşili. Bir erkek tarafından hayranlık dolu bakışlarla süzölmeye alışık olmayan Puduhepa ise yüzünün kızardığını hissetti. **Hattuşili, o an rahibin kızını Lavazantiya'da bırakıp Hattuşa'ya dönemeyeceğini anladı.** Kararlıydı, Puduhepa'yla evlenecek ve onu da yanında götürecekti.

LAVAZANTİYA'DA EVLENDİLER

Büyük kral II. Muşili'nin oğlu, Muwatalli'nin kardeşi, Yukarı Ülke'nin valisi, komutan Hattuşili'ye sıradan bir kız hayır diyebilir miydi? Rahip Pentipşarri'nin de onayıyla Prens Hattuşili ile Puduhepa, İştar'ın kutsal kenti Lavazantiya'da evlendi. Sonra da ikisi birlikte Hattuşa'ya doğıru yola çıktı.

Prens Hattuşili, mutlulukla gülömsüyor ve aşkını binlerce cana mâl olan Kadeş Savaşı sayesinde bulduğunu düşünüyordu. Öyle ya eğer savaş olmasaydı belki de Lavazantiya'ya yolu hiç düşmeyecek ve Puduhepa'yı görmeyecekti.

III. HATTUşİLİ VE PUDUHEPA

Hattuşili de tüm insanlar gibi geleceğın kendisine neler getireceğini bilmiyordu. Kardeşi Muwatalli'nin ölüp tanrılar arasına karışmasından sonra krallığın başına geçecek olan III. Muşili'yle gireceğı taht mücadelesinden galip çıkacağından habersizdi mesela. III. Hattuşili adıyla Hitit tarihinin en güçlü krallarından biri olacağını da bilmiyordu. Tanrıça İştar, onlar Hattuşa'ya doğıru yürürken gökyüzündeki tahtında geleceğı düşünüyor ve gülömsüyordu.

"Hizmetkârım Hattuşili bir gün kral olacak" diyordu Tanrıça İştar. "Zeki karısı, rahibem Puduhepa'nın da yardımıyla tahta çıkacak. Puduhepa'nın telkinleriyle Muwatalli'nin oğlu III. Muşili'ye savaş açacak. Boşuna mı buluşturdum ben ikisini? Puduhepa, tarihteki en güçlü kadınlardan biri olacak. Kocasının yerine davalara bakan, devlet yönetiminde söz sahibi olan güçlü bir kraliçe... Günün birinde, Hattuşili'nin hükümdarlık

döneminde Mısır ile Hititler Kadeş Barış Anlaşması'nı imzalayacak ve Puduhepa da mührünü vuracak bu anlaşmanın altına. Ne de olsa benim rahibem ve diğer kraliçeler gibi odasında boş boş oturamayacak kadar akıllı. Gün gelecek, güçlü Ramses ile bile bizzat yazışacak benim rahibem. Hattuşili ise ölüp de tanrı olmadan evvel hayatını yazacak. Hastalıklı çocukluğunu, nasıl benim rahibim olduğunu ve krallığın başına geçmek için ne kadar uğraştığını... Herkes bilecek, bundan binlerce yıl sonra dünyaya gelecek faniler bile geçmişi onun hayat öyküsünden öğrenecek..."

operatik@gmail.com

twitter:@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Pop konseri gibi opera

Özlem Ertan 27.01.2014

 Pop konseri gibi opera Babasının ölümünden sonra kötü kalpli üvey annesi ve onun iki kızıyla birlikte yaşamak zorunda kalan **Külkedisi Cinderella**'nın öyküsünü bilmeyen yoktur. Bu iyi kalpli kız, gün boyu köle gibi çalışır didinir, temizlik ve yemek yapar, akşamları da ocağın yanbaşıda uyuyakalır. Tüm bunlar yetmezmiş gibi üvey annesi ve kardeşlerinin türlü çeşit hakaretine maruz kalır.

Masallarda hep iyiler kazanır. Günün birinde Külkedisi de yakışıklı bir prensle evlenip hayallerine ve güzel bir hayata kavuşur.

Fransız yazar **Charles Perrault**, yüzyıllardır farklı kültür ve coğrafyalarda anlatılan bu geleneksel masalı kendi yorumuyla kaleme almış, İtalyan **Jacopo Ferretti** ise Perrault'nun metninden yola çıkarak bir opera librettosu yazmıştı. İtalyan besteci **Gioachino Rossini**, üç hafta gibi kısa bir zamanda Ferretti'nin librettosunu besteledi ve eser ilk olarak 1817'de Roma'da sahnelendi. Tüm Rossini operaları gibi sıcak, zarif, dinleyiciyi mıknaştırıcı gibi kendine çeken, akılda kalıcı melodilerden müteşekkil **La Cenerentola/ Külkedisi**, yazıldığı günden beri dünyanın en önemli opera sahnelerinin vazgeçilmezleri arasında.

ELVIS FOTOĞRAFLARI, ELEKTROGİTARLAR

Türkiyeli dinleyiciler ise bu eserle tanışma, onu canlı izleme olanağı bulamamıştı, ta ki 25 Ocak akşamına kadar. **Dünyanın en kadim masallarından Külkedisi** 'nin opera versiyonu, Türkiye'de ilk kez, geçen cumartesi akşamı, İstanbul Kadıköy'deki Süreyya Sahnesi'nde izleyiciyle buluştu. **Üstelik de Yekta Kara'nın ilginç, yenilikçi yorumuyla.**

Bilenler bilirler, Yekta Kara dünyayı, sanat alanındaki gelişmeleri yakından takip eden ve operayı geniş kitlelere ulaştırmanın yolları üzerinde kafa yoran bir yönetmen. Sahnelediği yapıtları özgün bir bakış açısıyla ele alıyor. Bu durum **Külkedisi** için de geçerli elbette.

Eğer bu güzel eseri izlemeye giderseniz Süreyya Sahnesi'nin 1950'li yıllarda ABD'de ortaya çıkan pop art akımını yansıtan çizimler, objeler, dekorlarla dolu olduğunu göreceksiniz. Tahmin edileceği gibi konu

da 200 yıl öncesinde geçmiyor. Çok daha modern bir zamandayız. Gençlerin **Elvis Presley** dinleyip elektrogitar çaldığı dönemler... Kulaklarda ise Gioachino Rossini'nin eğlenceli, akılda kalıcı, neşeli, özgün müziği.

Alessandro Cedrone yönetimindeki İstanbul Devlet Opera ve Balesi Orkestrası, **Külkedisi** 'nin uvertürünü çalıyor önce. Ardından perde açılıyor. **Sahne, Efter Tunç'un imzasını taşıyan renkli, pop art stilindeki dekorlarla ne de güzel görünüyor.** Sonra karakterlerle tanışıyoruz. Külkedisi'nin hayallerine nüfuz ediyor, üvey kızkardeşlerin seslerini duyuyoruz.

Külkedisi Angelina'yı **Aylin Ateş** oynuyor. Onun üvey kızkardeşlerini ise soprano **Sevim Zerenagaoglu** ile mezzosoprano **Deniz Likos** canlandırıyor.

BU KEZ ÜVEY BABA

Operada konu, bazı ufak detaylar dışında masalinkiyle aynı. Mesela operada üvey anne yerine **üvey baba** var. Adı ise **Don Magnifico**. Bu rolde Rossini ve Donizetti operalarının vazgeçilmez oyuncusu **Ali İhsan Onat**'ı görüyoruz. Oyunculuğu ve sesiyle komik operalara çok yakışan bir sanatçı olan Ali İhsan Onat, **Külkedisi** 'nde, canlandırdığı karakterin komik yanlarını ortaya koyuyor. Oyunculuğu ve mimikleriyle seyircinin hafızasında yer ediyor. Angelina'ya âşık olan prens rolünde tenor **Caner Akın**'ı, onun uşağı Dandini olarak ise bariton **Keveork Tavityan**'ı izliyoruz. Akın, yumuşak ve kıvrak sesiyle başarılı bir tenor. Tavityan ise sahne sempatisi ve oyunculuğuyla yine dikkatleri üzerine çekiyor. Elinde elektrogitarıyla deri giysiler içinde sahneye çıktığında tüm gözler ona çevriliyor.

ZOR BİR OPERA

Külkedisi 'nin bugüne kadar neden Türkiye'de sahnelenmediğini eseri izledikten sonra daha iyi anlayacaksınız. Bu, her şeyden evvel zor bir yapıt. Özellikle de solistler açısından. Kıvrak, ajiliteli sesler için yazmış Rossini bu eseri. Sanatçıların hem sahnede bolca hareket etmesi hem de seslerini, nefeslerini çok iyi kontrol etmesi gerekiyor. Özellikle başrol Angelina'yı yorumlayacak sanatçının geniş ve kıvrak bir sese sahip olması şart.

Külkedisi 'nin genç opera sanatçılarından oluşan kadrosu başarıyla kalkıyor bu zor işin altından. Seyircinin rock starları gibi giyinip hareket eden prensi ve uşağını çalgınca alkışlaması da bunun kanıtı.

ANİMASYONLAR, TABLOLAR

Yekta Kara, eseri pop art stilindeki tablolar ve dekorların yanısıra animasyonlarla da zenginleştirmiş. Külkedisi'nin, prensin akıl hocası Alidoro'nun yardımıyla saraydaki baloya gidişini sahne arkasındaki perdeye yansıyan çizgifilmde izliyoruz mesela.

Pop art, 1950'li yıllarda soyut dışavurumculuğa karşı tepki olarak ortaya çıkmıştı. Bu akım doğrultusunda ürün veren sanatçılar, popüler kültür imgelerini kullanarak sanatı geniş kitlelere ulaştırma amacını taşıyordu. Operanın, sanıldığı gibi aksine, sadece entelektüellere hitap eden bir sanat olmadığını düşünen Yekta Kara'nın **Külkedisi** için pop art konseptini uygun görmesi tesadüf değil tabii ki. **Zira bu opera, özellikle de Yekta Kara'nın yorumuyla pop konserleri kadar renkli, eğlenceli. Rossini'nin müziği ise her daim güzel ve etkileyici.**

Külkedisi, 28, 30 Ocak, 1 Şubat ve 6, 7, 9, 10 Mayıs günlerinde Süreyya Sahnesi'nde sanatseverlerle buluşacak. İlgilenenlere duyurulur.

“Klasik bir eseri aynen sahnelemenin anlamı yok”

Eserden önce Yekta Kara ile **Külkedisi** 'ne getirdiği yenilikçi yorum hakkında konuştum. Kara, bu eseri neden pop art stilinde sahnelediğini şöyle anlattı:

“Neticede bu, 200 yıllık bir opera. Konusunu herkes biliyor. Günümüzde gençler cıvı cıvı ve dünyada ne olup bittiğini âni ânına izliyorlar. Müthiş bir yaratıcılık, çağdaşlık var. Dünya 200 yılda böyle bir noktaya gelmişken bu masalı seyirci için seyredilebilir kılmak gerekiyor. Opera bir sahne sanatı ve görsellik de en az müzik kadar önemli. **Bu yüzden de çağdaş seyirciyi tatmin etmemiz lazım.** Çağdaş sanata Türkiye’de de tıpkı dünyada olduğu gibi büyük ilgi var. Bienal açıldığında kıyametler koptu. **Çağdaş sanata yönelik bu ilginin opera sanatına da yansması lazım.** 200 sene boyunca defalarca sahnelenmiş klasik bir eseri aynen sahnelemenin hiçbir manası yok. Farklı bir görüş, bakış açısı ortaya koymanız gerek. Kendi oyunlarımda bile bunu hissediyorum. 15-20 sene önce hazırladığım eserlere baktığımda şimdi olsa daha farklı bir şekilde sahnelerdim diyorum. Geçmişin estetik anlayışıyla günümüzün estetik anlayışı oldukça farklı. Bu eserde eklettik ve fantastik bir kurgu istedim. O yüzden pop art’ı seçtim. Seyirci yenilikleri, yaratıcılığı hemen anlıyor ve seviyor. En son Ankara’da **Giuseppe Verdi’nin Rigoletto’sunu** farklı bir yorumla sahneye koyduğumda gördüm bunu. Tabii ki bestecinin, libretistin yarattığı eserin özünü de gözden kaçıramazsınız. Çıkış noktası şudur: Bu eser ne anlatıyor? İlk önce üzerinde çalıştığınız yapıtı çok iyi okumanız lazım. Müziğini, metnini, mesajını, dönemini... Sonra da ben ne düşünüyorum, ne yapabilirim diye bakarsınız. Bir eserde her türlü yeniliği yapabilirsiniz, yeter ki eser sizin getirdiğiniz yorumla dramaturjik anlamda örtüşsün.”

operatik@gmail.com

twitter:@ozlemertan

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)